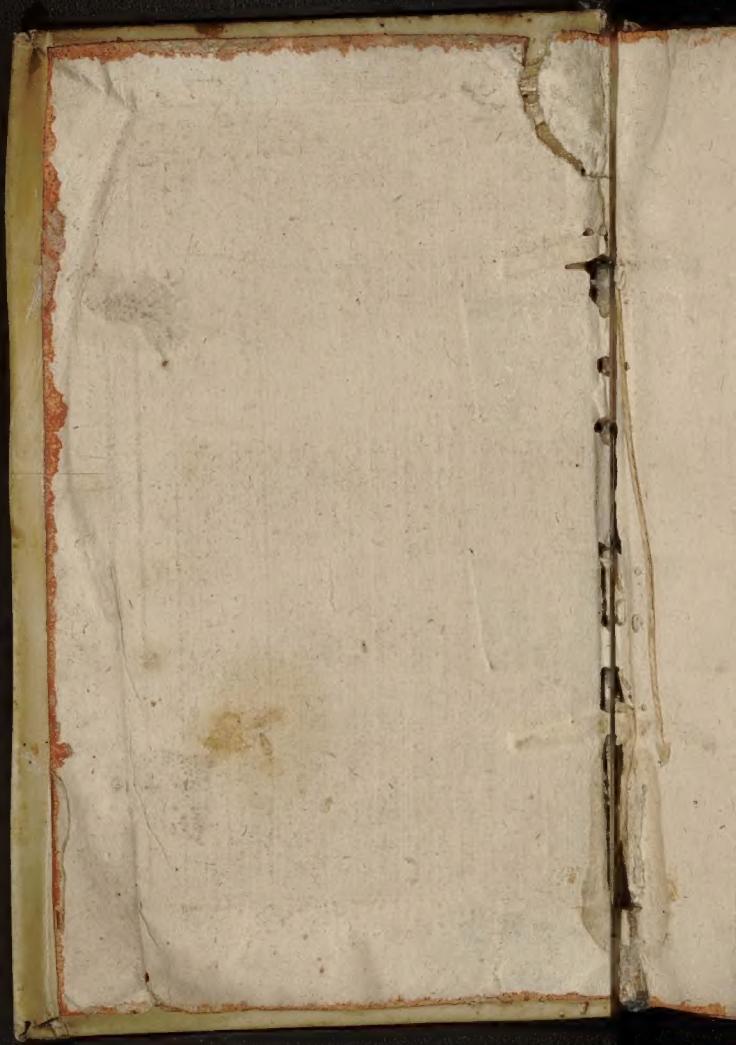
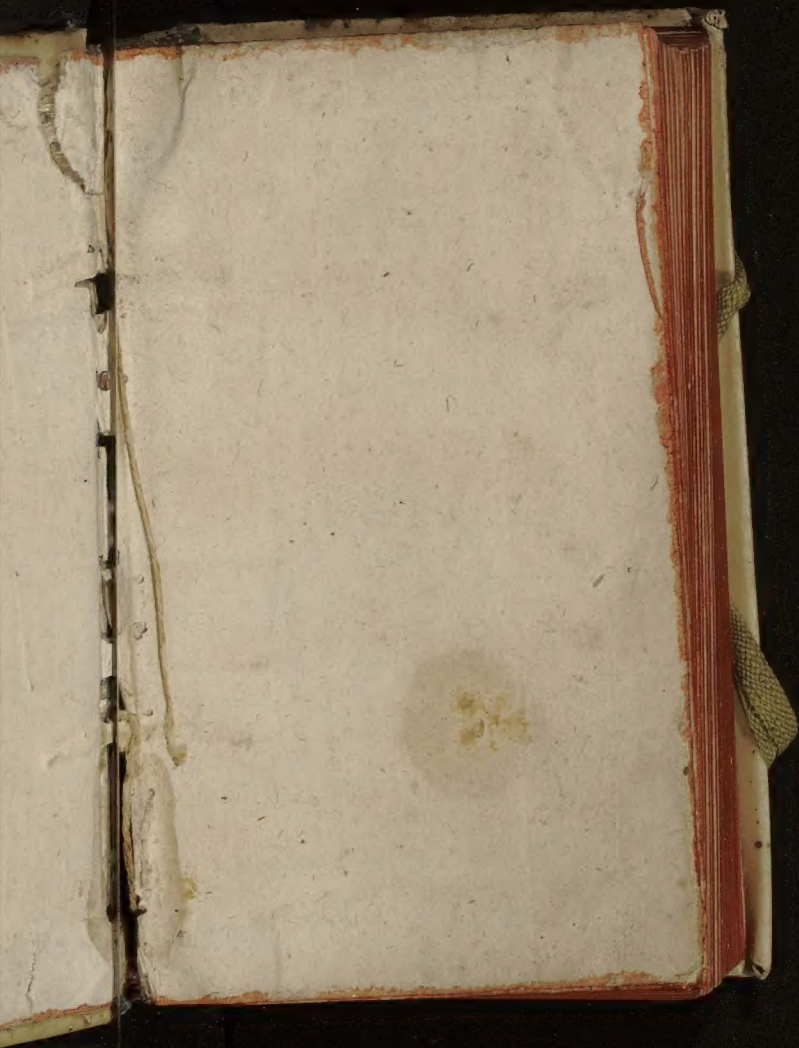

ORATIONES.

SELECTAE

OR

EX

HIST

PHI

RV

ELOQV

ri

Erasm

Sumpt

Exley

Cf Bien A. IV. 7

NO

RISSIM

SIMOQV

SIMONIC

I. V. L. Co

Archiepisc

Electori

Iuliz,

E^{Xim}

Vn C

bus sentet

polita ora

feris, qua

mere, neq

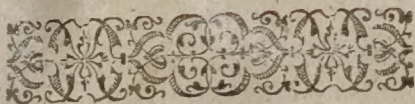
nibus qu

cōcessit, a

seculo in o

bus public

sui admir

NOBILI CLA-
RISSIMO CONSVLTIS-
SIMOQVE VIRO D. PETRO

SIMONIO RITZ IN NIDEREMB,
I. V. L. Comiti Palatino, Reuerendiss.
Archiepiscopi Treuerensis, & Principis
Electoris, nec non Illustriss. Ducis

Iulix, Cluiux ac Montium, &c.

Consiliario inti-
mo &c.

7
E*Ximiam semper dignitatem,
Vir Clarissime, habuit sapienti-
bus sentētis & verbis grauibus ex-
polita oratio: quig hoc vno, nō modō
feris, quæ sensa animi dicēdo expri-
mere, nequeunt, sed ipsis etiā homi-
nibus quibus loquendi vim natura
cōcessit, antecelluerunt facile, omni
seculo in omnibus bene cōstitutis re-
bus publicis atq; regnis, incredibilem
sui admirationem excitarunt, atq;*

EPISTOLA

complures eorum, quos elegantior
beauit indoles, ad sui imitationem,
maximo humane societatis commo-
do prouocarunt. Inde illa, & pris-
cis temporibus, & hac etate nostra,
tot nobilissimorum Adolescentum
in Academys examina, quorum ocu-
lis cum eloquentissimorum homi-
num dignitas subicitur, ad eandem
& ipsi paribus inflammantur stu-
dijs, & indefessis enituntur labori-
bus. Quorum ut laudatissimos
conatus typographica nostra iuu-
ret & promoueret industria, sa-
pientiorum usus consilio, ex opti-
mis apud latinos historiarum scri-
ptoribus, Liuius uidelicet, Sallustio,
Caesar. Curtio, Tacito, Marcelli-
no in unum volumen eas collegi
orationes, quas aut amplissimi
Senatores, aut Principum Legati,
aut fortissimi imperatores, domi
militiaque, sapienter, breuiter, gra-
uiter-

DET

uiterque pr
Nomi tu
scribendas
tuam latea
rum subsid
cuius & te
pridem fel
& prouet
nata; ut
aut testua
non hunc
canere doc
quodipsis
vulgi, pro
sterior de
hac & elo
quem sua
dit Impe
sacraren
cum pres
fiducia fr
tui splene
ritatis ro

DEDICATORIA.

uiterque pronunciarunt : easque
 Nomini tuo , Vir consultissime , in-
 scribendas existimaui : non quod ea
 tuam lateant sapientiam , aut ea-
 rum subsidio tua egeat prudentia ,
 cuius & tenerior hisce studijs iam
 pridem feliciter est exercita atas ,
 & proeclatior absolutissime exor-
 nata ; ut enim qui tubam Tritoni ,
 aut testudinem Amphioni dicauit ,
 non hunc testudine , illum tuba
 canere docuit , sed id donauit cuique
 quod ipsis aut vite usus , aut opinio
 vulgi , proprium fecit : ita , quae po-
 sterior dedit atas prior , sapientia
 hac & eloquentia monumenta tibi ,
 quem sua Romano spectatum red-
 dit Imperio facunda prudentia , ut
 sacrarentur , consentaneum duxi ;
 cum praesertim magna me teneret
 fiducia futurum ut hac ipsa nominis
 tui splendore illustrata , atque aucto-
 ritatis roborata praesidio , & lucem
 auden-

EPIST. DEDIC.

audentius aspicerent, & eorum animos facilius conciliarent, quibus hoc studiorum genus praeter ceteris cordi est. Quare Tuam Praestantiam impensè oro, literarium hoc munus aspernari ut ne velit: quod affectus si ero, beneficij huius semper meminero. Vale.

Vestr. Nobil.

obsequentissimus
cliens

Bernardus Gualtherij.

INDEX

INDEX

EX QVI
sen c

Ex Salustio e
ciones,

Ex Livijs,

Ex Corn. Tac

Ex Q. Curti

Ex Iulio Ca

Ex Aelio La

Ex Aelii La

Ex Iulij Ca

592

Ex Iulij Ca

Ex Iulij Ca

595

Ex Trebell

lio,

Ex Trebell

Ex Amm. N

Ex C. Iulij

Gallico

Ex Herod

INDEX SCRIPTORVM.
EX QVIBVS ORATIONES
seu conciones excerptae sunt.

Ex Salustio excerptae orationes seu conciones,	pag. 388
Ex Liuiio,	1
Ex Corn. Tacito,	526
Ex Q. Curtio,	433
Ex Iulio Capitolino,	585
Ex Aelio Lampridio,	585
Ex Aelij Lampridij Alex. Seuero,	587
Ex Iulij Capitolini Maximini duobus,	592
Ex Iulij Capitolini Gordianis tribus,	593
Ex Iulij Capitolini Maximo & Balbino,	595
Ex Trebellij Poll. Valeriano patre & filio,	597
Ex Trebellij Poll. triginta tyrannis,	598
Ex Amm. Marcellino,	600
Ex C. Iulij Caesaris Comment. de bello Gallico,	516
Ex Herodiano,	619

INDEX CAPITVM, AD quæ causarum genera reuocantur.

		Suasio, Dissuasio,
		Exhortatio, Dehortatio.
		Monitio.
	Delibe-	Petitio.
	rationū,	Precatio.
	quò re-	Conciliatio.
	feruntur	Denuntiatio.
		Consolatio.
		Commendatio.
		Accusatio, Defensio.
		Excusatio.
		Conciliatio, Mitigatio.
		Expostulatio, siue Querimo-
Genus	Iudici-	Inuestiua. (nia
causæ,	ale, cui	
	subijci-	Exprobratio.
	untur,	Obiurgatio.
		Purgatio.
		Comminatio.
		Deprecatio.
	Demō-	Laudatio, Vituperatio.
	stratiū	Gratiarum actio.
	seu exor-	Expositio historica.
	natiū,	Gratulatio.
	adquod	Lamentatio.
	perti-	Commemoratio beneficio-
	nent.	rum.
		Commendatio.

In sua autem genera digestas orationes hoc
libello comprehensas, sequens index indica-
bit.

ORA-

ORATIO
SALVS

Tacito,
viti

Ad

A Dho
ora
Ad

dam, in or

Adhortatio

in or. Mar

Adhortatio

Aul. virg.

Adhortatio

Clement.

Adhortatio

Cotta Cor

peranda

Rea p. stu

Sal.

Adhortatio

Maximi

p. 593. d

zun. ex l.

Adhortatio

Tully ex

perleque

p. 632. ad

Limo 23

pro l. i. d

p. 12

ORATIONES EX LIVIO,

SALVSTIO, CVRTIO, COR,

Tacito, Iul. Casare, Hero Iulio. &
vitis Caesarum in sua genera
digesta.

Ad Deliberatium pertinentes.

A.

Adhortatio ad belli continuationem, in
orat. Pomp. ex Herodiano p. 623.

Adhortatio ad libertatem recuperan-
dam, in or. Cat. ex Sal. p. 389. & Lepid. p. 420.

Adhortatio ad retinendam populi libertatem,
in or. Marci ex Sal. p. 412. & 430.

Adhortatio ad libertatis defensionem, in orat.
Aul. Virg. ex Livio, p. 12.

Adhortatio ad libertatem vindicandam, in or.
Clement. Cent. ex C. Tacito, p. 584.

Adhortatio ad vindicandam Remp. in orat. C.
Cotta Consulis, ex Sal. p. 428. id Remp. recu-
perandam, in or. L. Marci ex Livio p. 191. ad
Remp. strenuè defendendam, in or. Marci ex
Sal. p. 412.

Adhortatio ad imperium recuperadū n. in or.
Maximini, ex Iulij Capit. Maximini duobus
p. 593. ad Imperium retinendam, in or. Ma-
xim. ex I. Capit. Hord. tribus p. 594.

Adhortatio ad bellum suscipiendum, in or. Aët.
Tullij ex Lin. p. 9. & Camilli exulis p. 48. ad

persequendas iniurias, in or. Seneri, ex Herod.
p. 632. ad arma capiendā, in or. T. Q. Cap. ex

Livio 23. & M. Capit. p. 61. ad arma capiendā
pro salute patriæ, in or. P. Val. Publ. ex Livio,

p. 12 Adnor-

† 5

Adhortatio ad strenuè & fortiter pugnandum, *in or. Alex. Mammæa ex Herod. p. 636. & Ca-
tilina ex Salust. p. 389. Item Valerij ex Lin. p.
22. & Hor. p. 22. & Vectij Maffij p. 33. & A.
Cor. Cossij p. 57. & M. Pompili p. 74. et M. Va-
lerij Coruini p. 79. & Pub. Scipionis p. 124 &
204. & Annibalis p. 128. & 160. & M. Porcij
Cat. p. 272. Item in or. L. Sempronij p. 132. &
Flamminij p. 133. Item Agricola ex Cor. Ta-
cito p. 582. & Darij ex Q. Curtio p. 500*

Adhortatio aduersus rectum desperationem, *in
or. Darij ex Q. Curt. p. 466. ad confirmandos
militum animos in or. M. Furij Camillij ex
Lin. p. 56. & P. Scip. p. 200. & Attilij p. 287. et
Cn. Manlij p. 303. in or. Han. p. 123*

Adhortatio ad præuertendum periculum, *in
or. L. Pinarij ex Lin. p. 163*

Adhortatio in præfenti periculo, *in or. P. Decij
ex Lin. p. 80*

Adhortatio ad pacem in or. Sylla ex Sal. p. 417.
& M. Valerij Coruini ex Lin. p. 84

Adhortatio ad creandum Imperatorem in or.
Seueri ex Herodiano p. 628

Adhortatio ad vindictam, & hostem perseque-
dum in or. Maxim. ex Herod. p. 638

Adhortatio ad pœnas sceleris persequendas, *in
or. Germanici ex Cor. Tac. p. 533*

Adhortatio & Denunciatio, in or. Hannib. ex
Lizio p. 122

Adhortatio ad leges perferendas, in or. C. Ca-
nuleij ex Lin. p. 27

Adhortatio ad gratiam reconciliandam, in or.
Q. Caciij Metelli p. 342

Adhor-

hortatio ad

 $\frac{m}{n} \div \frac{p}{q}$

Admission

gis ex Sal p. 4

ex Linc: v. 19.

or Maximum

Rep. ab. in or

Admonished

berij ex Cor. T

Adhortatio ad

Alex. G. C.

or. Fabij ex!

Adhoratione

lx. cx Q. Cu

Adhortatio pa

Marcel.

Adhorratio ad

tatis promissis

преступления

Commendari

Commendati

Cor. Tac

Commendat

ex Amm. M.

Commenda

just:aggration

Herod

Compendio

Herod

Communities

or Parallel

Cohortatio

operata in

1900

Adhortatio ad æquitatem seruare, *in or.*

Ammij ex Sal.

p. 403

Adhortatio ad concordiam, *in or. Iulij Cæsar. R.*

gis ex Sal. p. 402. Item legat. Valerij & Her.

ex Livio p. 19. & Legationum ad plebem p. 21.

& or. Maxim. ex Herod. p. 640. & p. eandem

Rempub. in or. senectutem Patrum ex Liv. p. 19

Adhortatio ad lyneere accusandum, *in or. Ti-*

berij ex Cor. Tac.

p. 534

Adhortatio ad militiæ perseverantiam, *in or.*

Alex. ex Q. Curt. p. 469. ad eruptionem, in

or. Fabij ex Liv.

p. 107

Adhortatio ad audacissimum facinus, *in or. A-*

lex. ex Q. Curt.

p. 492

Adhortatio paterna, *in or. Valentin. ex Amm.*

Marcel.

p. 618

Adhortatio ad eloquendum liberè cum liber-

tatis promissione, in or. Scip. ex Cæs.

p. 522

C.

Commendatio, *in or. Tiberij ex Cor. Tac. p. 537*

Commendatio & Monitio, *in or. Othonis ex*

Cor. Tac.

p. 560

Commendatio & petitio honoris, *in or. Valer.*

ex Amm. Marc.

p. 617

Commendatio Imperatoris ad promerendam

suffragationem mixta suasionem, in or. Lati ex

Herod.

p. 624

Commendatio imperij, *in or. M. Antonini ex*

Herod.

p. 620

Communicatio consilij in audaci facinore, *in*

or. Perolla

p. 153

Cohortatio ad strenuè dimicandum in re de-

sperata, in or. Sex. Temp.

p. 35

Cou-

Concessio rei flagitatae, in or. Appij ex Liu. p. 20
 Conciliatio amici, in or. Scipij ex Liu. p. 205
 Conciliatio auersorum animorum, in or. Valentiniani ex Amm. Marc. p. 614
 Conciliatio beneuolentiae mixta cohortatione in or. Commodi ex Herod. p. 621
 Conciliatio & commendatio salutis, in or. Pisonis ex Cor. Tac. p. 558
 Conciliatio & consultatio capeffendi imperij, in or. Nigri ex Herod. p. 621
 Conciliatio multitudinis, in or. Macrini ex Aelij Lamp. Diadumeno p. 586
 Conciliatio seduciosorum, in or. Meleagri ex Q. Curtio p. 515
 Concitatio populi aduersus Patres, in or. Manlij p. 61
 Consilium de poena ignauiae, in or. T. Gracchi ex Liu. p. 164
 Consilium in re desperata, in or. P. Decij ex Liu. p. 80
 Consolatio, in or. Iuliani ex Am. Marc. p. 608
 Consultatio de bello suscipiendo, in or. Alexandri ex Q. Curt. p. 488. in or. Claudij Pontij ex Liu. p. 97
 Consultatio de belli apparatu, in or. Charid. ex Q. Curt. p. 453. de ratione belli gerendi, in or. T. Quintij ex Liu. p. 293. & 280
 Consultatio de propulsanda tyrannide, & de defectione, in or. Mauricij Afri ex Iul. Capir. p. 594
 Consultatio de poena & venia, in or. Furij Camilli ex Liu. p. 91
 Consultatio de ratione adipiscendae gloriae, in or.

or. Alex. ex
 Consultatio
 Annij Setin
 Consultatio
 in or. Prole
 Consultatio
 or. Reg.
 Consultatio
 dicea ex G
 Iulij Capir
 ga. mer. C
 Consultatio
 ani ex Ar
 Consultatio
 Cor. Tac.
 Dehortatio
 236. à par
 rod. pag. 6
 Demonstrat
 dos anim
 p. 617
 Denegatio
 cito
 Denunciatio
 ponenda
 Deprecatio
 Deprecatio
 p. 235
 Dilatio b
 ex Q. Cu
 Sufferij e
 p. 468. &

or. Alex. ex Q. Curt. p. 507
 Consultatio de dignitate amplificanda, *in or.*
Annij Setini ex Livio p. 88
 Consultatio de ratione administrandi imperij,
in or. Ptolemai ex Q. Curt. p. 514
 Consultatio de statuendo iure de Campanis, *in*
or. Reg. p. 199
 Consultatio de Successore imperij, *in or. Per-*
dicca ex Q. Curt. p. 513. & *Clodij Albini ex*
Iulij Capit. Albino p. 585. de asciscendo colle-
 ga, *in or. Constant. ex Am. Marc.* p. 602
 Consultatio in imminente periculo, *in or. Iuli-*
ani ex Amm. Marc. p. 610
 Consultatio de vitanda invidia, *in or. Seneca ex*
Cor. Tac. p. 548

D.

Dehortatio à libidine, *in or. P. Scip. ex Livio* p.
 236. à parato facinore, *in or. Pertinac. ex He-*
rod. pag. 626. & *Pacurij Calanij ex Liv.* p. 152
 Demonstratio æquillimæ causæ ad confirmā-
 dos animos, *in or. Constant. ex Am. Marcell.*
 p. 617
 Denegatio beneficij, *in or. Tib. Cas. ex Cor. Ta-*
cito. p. 532
 Denunciatio pacis certis conditionibus com-
 ponendæ, *in orat. Scip. ex Liv.* p. 241. & 293
 Deprecatio, *in or. Segeſtis ex Cor. Tac.* p. 530
 Deprecatio dedecori, *in or. Sophronisba ex Liv.*
 p. 235
 Dissuasio belli suscipiendi, *in or. Scythæ Legati*
ex Q. Curt. p. 489. belli gerendi *in orat. Metij*
Sufferij ex Liv. p. 1. & *Nabarzanis ex Q. Cur.*
 p. 468. & belli gerendi pro Dominatu, *in orat.*
 Otho-

Othonis, ex Cor. Tac. p. 185
 Dissuasio deditiois, in orat. Vib. Vir. ex Liu. p. 195. & in or. Crit. ex Cesare p. 110
 Dissuasio pacis, in or. Eumenis ex Liu. p. 292
 Dissuasio redemptionis, in or. T. Manlij Tor. ex Liu. p. 143
 Dissuasio urbis tyranno committendæ, in orat. Arist. ex Liu. p. 273. Urbis mutandæ, in orat. M. Furij Cam. ex eodem p. 49
 Dissuasio decernendi triumphi, in orat. L. Furij Purp. p. 306
 Dissuasio decernendæ prouinciæ, in or. Q. Fab. Max. p. 216
 Dissuasio creandi Magistratus, in or. Fab. Max. p. 161
 Dissuasio legis, in or. Q. Fabij ex Liu. p. 11. & L. Q. Cincin. p. 15. & Appij Claudij p. 67. & L. Valerij p. 266
 Dissuasio matrimonij inæqualis in or. Tib. ex Cor. Tac. p. 141
 Dissuasio obsidionis & expugnationis, in orat. Curionis ex Caf. p. 118
 Dissuasio poenæ, in or. Caesaris ex Sal. p. 391
 E.
 Expositio consilij, in or. Legatorū Faliscos Romanis dediturum, ex Liusio p. 47
 Expositio consilij de deditioe, in or. leg. Cæp. ex Liu. p. 79
 Expositio consilij de pace impetranda, in orat. Camilli, ex Liusio p. 63
 Expositio consilij de insolenti dominatu non ferendo, in or. Mart. Coriolani ex Liu. p. 7
 Expositio consilij de ratione belli gerendi, in orat.

rat. Appij Claudij p. 67.
 Ep. Pomp. ex
 Expositio legis
 Liusio

Inuocatio diu
 conserturi. i.
 Manlij p. 60
 234
 Moderatio n
 Cor. Tac.
 Monitio, in
 Monitio & c
 ex Cor. Ta
 Monitio pat

Obiurgatio
 Hirc. p. 52
 Obiurgatio
 Caf. ex C
 Obiurgatio
 Obiurgatio
 ced. ex Li.
 Obiurgatio
 Liu. p. 134
 Obiurgatio
 Q. Curt. p.
 pridij Ale.
 Obiurgatio
 ex Liu.
 Obiurgatio
 p. 163. Si

rat. Appij Claudij, ex Liuiio, p. 37. & Q. Cin-
cinnati p. 65. & Lucij Emilij p. 366. Item in
Ep. Pomp. ex Iul. Cesare p. 525
Expositio legationis, in or. Auli Cor. Aruina ex
Liuiio p. 105

I.

Inuocatio diuini numinis manus cum hoste
conferturi, in or. Camilli dict. ex Liuiio p. 43. et
Manlij p. 60. & P. Decij p. 91. & Scipionis pag.
334.

M.

Moderatio mandatorum, in or. Agrippinen. ex
Cor. Tac. p. 574
Monitio, in or. L. Emilij Pauli, ex Liuiio p. 369
Monitio & castigatio verborum, in or. Cerialis
ex Cor. Tac. p. 571
Monitio paterna, in or. Galba ex C. Tac. p. 555

O.

Obiurgatio & cohortatio, in or. Marci Cat. ex
Hirc. p. 521. & ex C. Tac. p. 570
Obiurgatio & seditionis sedatio, in orat. Germ.
Ces. ex Cor. Tac. p. 572
Obiurgatio consternatorum, in or. Hannib. p. 160
Obiurgatio fraterni dissidij, in or. Philippi Ma-
ced. ex Li. p. 328. & in or. Iulia ex Herod. p. 633
Obiurgatio ignauiae, in orat. M. Minut. Rufi, ex
Liuiio p. 134. & M. Marcelli p. 207
Obiurgatio militaris licentiae, in orat. Alex. ex
Q. Curt. p. 510. & Alex. Seueri ex Elij Lam-
pridij Alex. Seueri p. 390
Obiurgatio mixta consolatione, in or. L. Emil.
ex Liuiio p. 370
Obiurgatio seditionis, in or. Orthonis ex C. Tac.
p. 563. Silenij in deliberatione de summa rerum
in or.

in or. Aristheni ex Liu. p. 252
 Obiurgatio subiti metus, *in or. Mam. Æmulij ex Liu.* p. 34
 Oratio fortis & strenui Ducis, *in or. Alex. ex Q. Curtij* p. 45
 Oratio se Dijs pro salute patriæ deuouentis, *in orat. P. Decij ex Liuio* p. 91
 P.
 Petitio auxilij *in or. Leg. Camp. ex Liu.* p. 75 & *Varronis* p. 149 & *Samnitium leg.* p. 152. Item *in or. ad Herb. ex Sal.* p. 403. *Contilij in or. leg. Ger. ex Cas.* p. 522
 Petitio pacis *in or. Annib. ex Liu.* p. 237. & *Zen. sis* p. 294. Item *leg. Darij ex Q. Curt.* p. 458
 Petitio pacis per deditionem, *in or. Syracus. ex Liuio* p. 190
 Petitio pacis & veniæ per deditionem sui, *in or. Cartaraci ex Cor. Tac.* p. 546
 Petitio beneficij *in or. relegatorum Militum ex Liu.* p. 187. & *Sp. Ligust.* p. 353. & *M. Hortali ex Cor. Tac.* p. 331. cui addita responsio Tiberij, p. 332
 Petitio honoris, *in or. P. Licinij Calui ex Liuio* p. 44. & *Annij* p. 38
 Petitio præ niorum, *in or. Eumenis ex Liuio* p. 296. & *Rhodiorum* p. 301
 Petitio præmij victoriæ, id est. Suasio triumphi decernendi, *in or. Cnæi Marci ex Liuio* p. 308
 Petio veniæ *in or. leg. Tullij ad Casarem ex L. Cas.* p. 524
 Postulatio prælij edendi, *in or. Seruij Tullij ex Liuio* p. 72
 Postulatio redemptionis, *in or. Captiuorum ex Liuio*

Liuio
 Promissio auxilij
 Protocatio ad
 123

Recusandi ho
 or. Tib. ex C.
 Recusio hor
 & Valerian
 or. Romanor
 Recusio oco
 Treb. Poll.
 Recusatio pe
 nerum ex L.
 p. 331
 Recusatio im
 ly ex Liu.
 Repudiatio
 Q. Curtio
 Reprehensio
 ex Liu.

Suasio belli
 p. 244
 Suasio belli
 tatio, in or
 Suasio belli
 lippij ex Sa
 Suasio belli
 p. 579
 Suasio ad f
 or. Iuliani
 Suasio de lo

Liuis

p. 142

Promissio auxilij, in or. *Camilli ex Liuis* p. 67

Prouocatio ad pugnam, in or. *Cent. ex Casp. pag.*

323

R.

Recusandi honoris oblatis ratio exponitur, in or. *Tib. ex C. T.* p. 539

Recusatio honoris, in or. *Virginij ex Liuis* p. 18.

& *Valeriani ex Trebel. Poll.* p. 598. Auxilij, in or. *Romanorum ex Liu.* p. 78

Recusatio occupandi imperij, in orat. *Mac. ex Treb. Poll.* p. 599

Recusatio petitionis, seu rei petita, in or. *Volcanorum ex Liuis* p. 121. in or. *Neronis ex Cor. T.* p. 551

Recusatio impudentis petitionis, in or. *T. Manlij ex Liu.* p. 89

Repudiatio conditionum pacis, in or. *Alex. ex*

Q. Curtio p. 460
Reprehensio contrarij consilij, in or. *T. Semp. ex Liu.* p. 341

S.

Suasio belli inferendi, in or. *P. Sulpitij ex Liuis* p. 244

Suasio belli, & de eius gerendi ratione consultatio, in or. *Fabij Max. ex Liu.* p. 138

Suasio belli ad conseruandam Remp. in or. *Philippi ex Sal.* 424

Suasio belli necessarij, in or. *Calgaci ex C. Tac.* p. 579

Suasio ad facultatem committendi praelij, in or. *Iuliani ex Amm. Marc.* p. 604

Suasio de soluenda obsidione, in orat. *T. Quin-*
ty

tij, ex Livio

p. 290

Suasio concordiæ, *p. 85. Pacis, in or. Constantij, ex Amm. Marcel. p. 600. Pacis & deditiois, in or. Scip. ex Livio, p. 293. Deditiois, in or. L. Lentuli ex Liu. p. 99 & T. Quintij, ex eodem p. 291. & Cobaris ex Q. Curt. p. 487*

Suasio & conditio deditiois, *in or. Alorci Hispani, ex Livio p. 118*

Suasio societatis ineundæ, *in or. Arist. ex Livio p. 253 & leg. Tentherorum, ex Q. Curt. p. 572*

Suasio fœderis ineundi, *in or. Fratris Xenarchi ex Liu. p. 348. Rumpendi fœderis indigni, in or. Sp. Posthumij ex Liu. p. 101. Defectionis, in or. Procopij ex Amm. Marcel. p. 616*

Suasio de Repub constituenda, *in or. ad C. Casarem, ex Sal. p. 434. & 441. de Rep. ordinanda, in or. Pacu. ex Liu. p. 148*

Suasio capiendi Imperij, *in or. Balista ex Treb. Poll. p. 599. occupandi imperij, in or. Mutiani, ex Cor. Tac. p. 567*

Suasio obtemperandi alterius imperio, *in orat. Minutij, ex Liu. p. 137*

Suasio de præsentis periculi depulsione, *in ora. Senat. cuiusdam, ex Iul. Capit. p. 595*

Suasio seuerè animaduertendi in authores cōiurationis, *in or. M. Porcij Cat. ex Liu. p. 316*

Suasio de seueritate animaduersionis retinenda, *in or. C. Cassij, ex Cor. Tac. p. 548*

Suasio supplicij seuerioris, *in or. M. Porcij Catonis in Sal. p. 396*

Suasio de autho:ibus turpis fœderis hostibus dedendis, *in or. Sp. Posthumij, ex Livio p. 102*

Suasio de poena mitiganda, *in or. M. Lepidi, ex Cor. p. 102*

Or Tac.

Suasio supplicij
Sal.

Suasio communi
regrinis, in or.

p. 344

Suasio ut victor
tur, in or. M.

Suasio de tuen
Q. Curt.

Suasio decerne
ex Livio

Suasio de crea
Muris, ex L.

Suasio de poss
Alij, ex Livio

Suasio legis, *n*

Suasio de don
nai, ex Q. C.

Suasio poenæ
Liui

Suasio coniu
nis, ex Her.

Suasio temer
Liui

Suasio ad fid
Macedone

Adiudi

Absolutio rei
ex Liu.

Cor. Tac. p. 378
 Suasio supplicij leniendi, in orat. C. *Casaris, ex Sal.* p. 391
 Suasio communicandorum honorum cum peregrinis, in or. *Neronis Casaris, ex Corn. Tac.* p. 544
 Suasio vt victori Imperatori præmia decernantur, in or. *M. Seruili ex Linio* p. 380
 Suasio de tuenda Ducis salute, in or. *Crateri, ex Q. Curt.* p. 506
 Suasio decernendæ prouinciæ, in or. *P. Cornelij ex Linio* p. 223
 Suasio de creandis magistratibus, in or. *P. Decij Muris, ex Lin.* p. 114
 Suasio de possessione remittenda, in or. *T. Quinctij, ex Linio* p. 289
 Suasio legis, in or. *M. Cat. ex Lin.* p. 258
 Suasio de domicilio eligendo, in ora. *Euct. Cynai, ex Q. Curt.* p. 463
 Suasio pœnæ, in or. *Cat. ex Sal.* p. 396
 Suasio coniurationis & homicidij, in or. *Luuenis, ex Herod.* p. 638
 Suasio temeraria belli, in orat. *C. Flamminij, ex Linio* p. 133
 Suasio ad fidem partesque tuendas, in or. *legati Macedonum, ex Linio* p. 247

Ad iudiciale genus pertinentes
 orationes.

A.

Absolutio rei precibus condonati, in or. *Papyri ex Lin.* p. 96
 Accu-

Accusatio bellum molientis, in or. *Eumenis* ex
Lin. p.351

Accusatio contempti imperij, in or. *Papyrij*, ex
Lin. p.94

Accusatio erepti patrimonij, in or. *Adherbalis*,
ex *Sal.* p.403

Accusatio eius qui maiestatem minuerat *Cae-*
lariis, in or. *Capitonis Cossutiani*, ex *Cor. Tac.*
p.554. & in or. *Alexandri*, ex *Q. Curt.* p.474

Accusatio ministri tyrannidis, in or. *Curtij Mō-*
tani, ex *Cor. Tac.* p.569

Accusatio proditoris, in or. *Tulli Rom. regis*,
ex *Lin.* p.4

Accusatio superbi magistratus, in or. *A. Virgi-*
nij, ex *Linio*, p.21. & *L. Decij*, p.36. & in orat.
Cas. ex *Cas.* p.523

Accusatio violati iuris in magistratu diutius
obtinendo, in or. *P. Sempronij*, ex *Lin.* p.110

Actio maiestatis, in or. *Crateri*, ex *Q. Curtio*, p.
473

Actio patricidij, in or. *Persei*, ex *Linio*, p.329

Actio repetundarum, in or. *Locrensiū*, ex *Li-*
nio p.229

C.

Conquestio iniquæ militiæ, in or. *Vibuleni*, ex
Cor. Tac. p.526

Contentio de æquitate imperij, in or. *Sulpicij*,
ex *Linio* p.282

Criminatio contempti imperij, in or. *T. Manlij*
ex *Linio* p.90

Criminatio in malè sentientem de Rep. in or. *a.*
Himilconis Barchina, ex *Linio*, p.154

Defen-

Defensio belli
ginis, ex
Defensio con
Capit. ex L
Defensio cr
or. M. Man
Defensio crim
Pratoris, ex
Defensio cr
Philippi, ex
De no cr
Q. Curtio
Defensio def
p.577
Defensio ho
li, ex Linio
Defensio lat
Q. Curtio
Defensio
li, ex Hero
Defensio in
Iuras, in
Defensio p
nen, in
Defensio de
try, ex Lin
Defensio re
nonis, ex L
Defensio re
Curt. p. 4
Defensio
Cor. Tac.

D.

- Defensio belli legitimi, in or. cuiusdam Cartha-
ginienſis, ex *Liui*, p. 120
- Defensio coniecti criminis, in or. *M. Marcelli*
Capit. ex Liui, p. 59
- Defensio criminis de vexatione deditorum, in
or. *M. Manli*, ex *Liui*, p. 197
- Defensio criminum de iniurijs, in or. *Lycorta*
Pratoris, ex *Liui*, p. 322
- Defensio criminum de socijs violatis, in orat.
Philippi, ex *Liui*, p. 259
- Defensio criminum, in or. *Alexandri*, ex
Q. Curtio, p. 497
- Defensio defectionis, in or. *Ciuis*, ex *Cor. Tac.*
p. 577
- Defensio honesti facinoris, in or. *Musij Scauo-*
la, ex *Liui*, p. 6
- Defensio suspecti facinoris, in or. *Hermolai*, ex
Q. Curtio, p. 495
- Defensio iustitiae credis, in or. *Antonini Caracal-*
la, ex *Herod.*, p. 34
- Defensio innocentiae, & accipiendi iudicij vo-
luntas, in or. *C. Menenij*, ex *Liui*, p. 109
- Defensio per superiorem potestatis appellatio-
nem, in or. *M. Fabij Maximi*, ex *Liui*, p. 95
- Defensio postulatae patricio, in or. *Deme-*
trij, ex *Liui*, p. 332
- Defensio rectae in Remp. voluntatis, in or. *Han-*
nonis, ex *Liui*, p. 195
- Defensio rei maiestatis, in orat. *Philota*, ex *Q.*
Curt. p. 477. & *Amynta*, ex eodem, p. 480
- Defensio scripti liberoris, in orat. *Creantij*, ex
Cor. Tac., p. 537
- Depre-

Deprecatio supplicij, in or. P. Horatij, ex Li. p. 3
Deprecatio belli illati, in or. leg. Tusculanorum
ex Linio p. 64
Detrectatio iudicij subeund, in or. P. Scipionis
Africani, ex Linio p. 314
Disceptatio de pœna, in orat. P. Thraseæ, ex
Cor. Tacito p. 552

E.

Excusatio turpis amicitia, in or. M. Terentij, ex
Cor. Tac. p. 542
Expostulatio cum deprecatione, in or. Velutia
ex Linio p. 10
Expostulatio illatæ iniuriæ, in or. Q. Martij, p.
386. & Philippi Macedonis, ex eodem p. 32
Expostulatio ob fœdus violatum, in or. Cl. Põ-
tij, ex Lin. p. 105

I.

Increpatio facinorum nobilitatis Romanæ, in
or. C. Memmij ex Sal. p. 408
Increpatio turpis facinoris, in orat. Camilli, ex
Lin. p. 45
Interrogationes de statu belli, in or. C. Iunij, ex
Linio p. 34
Inuestiua in autorem belli, in or. Hannonis, ex
Linio p. 116
Inuestiua in factiosum, in or. Cornelij Cossi, ex
Linio p. 58. cum responsione p. 59
Inuestiua in licentiam potentiorum, in or. Vir-
ginij Patris, ex Linio p. 18
Inuestiua in percussores imperatoris, in or. Se-
neri, ex Herod. p. 630
Inuestiua in popularem, in or. L. Quintij Cin-
cinnati ex Lin. p. 13
Inue-

Inuestiua in su-
a Linio, p. 16
Purgatio affe-
Publicola, ex
Purgatio crim-
ue obiectoru
Herod. p. 17.
Rhodiorum,
Purgatio & re-
ex Curt. p. 45
Purgatio susp-
Annibalis, ex
Purgatio ad re-
stij Tullij, ex
Reprehensio
nionis, ex Lin-
Reprehensio p-
Scipionis, ex
Reprehensio
Linio, cum

Ad demonst-

Collaudatio
ex Linio
Commendati-
p. 402. in or.
Deploratio co-
p. 546
Expositio reru
li, ex Lin.
Expositio reru
Alexandri.

Inuestiua in superbum dominatum, in or. *Scily*
ex *Liui*, p. 16 P.

Purgatio affectatę tyrannidis, in orat. *P. Valerij*
Publicola, ex *Liui* p. 5

Purgatio criminationis, seu criminationum, si-
ue obiectorum criminum, in orat. *Histizi*, ex
Herod. p. 17. Item in or. *Nabidis*, & *Persei*, &
*Rhodi*orum, ex *Liui* p. 775. 358. & 366

Purgatio & remotio suspitionis, in or. *Medici*,
ex *Curt.* p. 453. cū responsione *Alexandri*, p. 16

Purgatio suspitionis seu suspicionum, in orat.
Annibalis, ex *Liui* p. 283

Purgatio ad remotionem suspitionis, in or. *A-*
stij Tullij, ex eodem, p. 8

Reprehensio iniquę dominationis, in or. *Mi-*
nionis, ex *Liui* p. 281

Reprehensio perfidię & defectionis, in orat. *P.*
Scipionis, ex *Liui* p. 209

Reprehensio tyrannidis, in orat. *T. Quintij*, ex
Liui, cum responsione p. 277

Ad demonstratiuum genus pertinentes orationes.

Collaudatio in dando beneficio, in or. *Philippi*,
ex *Liui* p. 343

Commendatio à virtute, in or. *Micipsa* ex *Sal.*
p. 402. in or. *Syfigamb.* ex *Curt.* p. 456

Deploratio conditionis, in orat. *Agrip.* ex *Tac.*
p. 546 E

Expositio rerum gestarū, in or. *L. Æmilij Pau-*
li, ex *Liui*. p. 386

Expositio rerum gestarum, & gratulatio, in or.
Alexandri, ex *Ælij Lampr. Al. Senero*, p. 592

Gra-

G.

Gratulatio, & muneris delati expositio, in ora.

Decij, ex Treb. Poll. Valer. patre & filio, p. 597

Gratulatio victoriæ, in or. Perses, ex Linio, p. 362

& Constantij ex Am. Marc. p. 603

Gratiarum actio, in or. Diadumeni, ex Ælij Lā-

prid. Diadum. p. 587. & Alexandri Severi, ex

Ælij Lampridij Alex. Seueri p. 588

Gratiarum actio & gratulatio, in or. Saguntia-

norum, ex Linio p. 214

Gratiarum actio cum expositione consilij in o-

rat. Bocchi ad Syllam, ex Salust. p. 419

L.

Laudatio cum commendatione beneficij, in o-

rat. Alex. ex Q. Curt. p. 513

Laudatio fortitudinis, in or. M. Marcelli, p. 157

R.

Refutatio vituperationis, in orat. Annibalis, ex

Linio p. 242

Reprehensio perfidiæ, in or. Perolla, ex Linio, p.

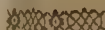
153

V.

Vituperatio assentationis, in or. Callisthenis, ex

Q. Curtio p. 493

ORA-

OR

T. L

TAVIN

CVM

editæ, i

EX PR

AR

ORATION.

ad

Cum C. Clu-

mz administrat

Albano agro, Al-

agebant. Vtrinq

Priores Roman

Cluilio, bellun

mum diem ind

stris, dum vtrin

Albani Dictato

priusquam cum

rationem habui

ponenda inter R

I Niurina, &

repetita sin

lium causa

ORATIONES

T. LIVII PA- TAVINI, SEPARATIM

CVM ARGVMENTIS

editæ, in studiosæ iuuentu-
tis vsum.

EX PRIMO AB VRBE condita libro.

ARGVMENTVM

ORATIONIS METII SVFFETII ad Tullum Hostilium.

Cum C. Cluilius Albæ, Tullus Hostilius Ro-
mæ administraret imperium, agrestes Romani ex
Albano agro, Albani ex Romano prædas inuicem
agebant. Vtrinque legati ad res repetendas missi.
Priores Romani suas repetiuerunt, qui neganti
Cluilio, bellum, vt Tullus præceperat. in tiagesi-
mum diem indixerunt. Interim Cluilius in ca-
stris, dum vtrinque bella pararentur, moritur
Albani Dictatorem Metium Suffetium creat, qu
priusquam cum hoste manus contereret, hanc o-
rationem habuit ad Tullum Hostilium, de com-
ponenda inter Romanos, & Albanos pace.

I Niurias, & non redditas res ex fœdere, qua
repetita sint, & ego regem nostrum Clui-
lium causam huiusce esse belli audisse vi-
deor:

A

deor:

deor: nec te dubito, Tulle, eadem pra te ferre. Sed si vera potius, quam dictu speciosa dicenda sunt: cupido imperij duos cognatos vicinosque populos ad arma stimulat. Neque, rectè, an perperam, interpretor: fuerit ista eius deliberatio, qui bellum suscepit: me Albani gerendo bello ducem creauere. Illud te, Tulle, monitum velim: Ethrusca res quanta circa nos, etque maximè sit, quo propior Volscis, hoc magis scis. Multum illi terra, plurimum mari possent. Memor esto iam quum signum pugna dabis, has duas acies spectaculo fore, vt fessos, confectosque simul victorem victumque aggrediantur. Itaque si nos Diij amant, qui non contenti libertate certa, in dubiam imperij seruitutisque aleam imus: ineamus aliquam viam, qua, utri utris impere sine magna clade, sine multo sanguine utriusque populi decerni possit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. HORATIJ.

Horatius, is, qui solus ex ter geminis fratribus superstit, quum ter gemina ipolia victor gerens, obuiam sororem, cognita forte veste Curiatij sponsi, passis crinibus flebiliter sponsum nomine appellare videret, motus comploratione intempestiua, eam ferro transfigit. Hoc nomine in ius ad regem Tullum quum raptus esset, à Tullo Duumviri capitales, sicuti lex iubebat, fiunt, qui Horatio perducunt.

duellionem i
duellionem
queum inici
uoco, iniqui
lum certatu
magis adm
caulit. Ac
ter homines
vius est.

Hec
uan
fui
tum, inter
potestis? q
forme specta
liga manes
rum perulo
be liberato
uffendo: r
do mcer p
rum, mo
Quo enim
non sua de
venterent

Metius S
manorum p
ates Arg; W

duellionem iudicaret. Iam Duumvir ei perduellionem iudicarat, iam lictor iussus laqueum iniiciebat, quum auctore Tullo. Pro uoco, inquit. Ita de; prouocatione ad populum certatum est: quo iudicio absolutus est. magis admiratione virtutis, quam iure caussæ. Ac in eo quidem iudicio maxime pater homines mouit, qui præter alia, hac oratione usus est.

H Vccine, quem modo decoratum, ornantemq; victoria incedentem vidistis, Quirites, eum sub furca victum, inter verbera, & cruciatus videre potestis? quod vix Albanorum oculi tam deformis spectaculum ferre possent: lictor, colliga manus, quæ paulo ante armata imperium populo Romano pepererunt. I. caput obnube liberatoris huius Urbis: arbori infelici suspendo: verbera vel intra pomerium, modo inter pila & spolia hostium: vel extra pomerium, modo intra sepulchra Curatorum. Quo enim ducere hunc iuuenem potestis, ubi non sua decora eum à tanta fœditate supplicij vendicent?

ARGVMENTVM

ORATIONIS TVLLI

Romanorum

Regis.

Metius Suffetius Albanorum dux, in fide Romanorum per simulationis speciem, hæres Fidenates Atq; Veientes aduersum Romanos incitauit.

A 2

Ipsa

E. LIVII ORATIONES

4 Ipse à Tullo in auxilium accersitus, aciem in collem subduxit, ut fortunam belli experiretur, ac sequeretur. Romanus prælio victor aduocata concione hanc de proditione Metij orationem habuit.

Romani, si unquam ante aliis vello in bello fuit, quod Dijs immortalibus gratias agereti, deinde vestra ipsorum virtuti hesternum id prælium fuit. Dimicatum est enim non magis cum hostibus, quam quæ dimicatio maior ac periculosior est, cum proditione ac perfidia sociorum. Nam, ne vos falsa opinio teneat, inussu meo Albani subire ad montes: nec imperum illud meum sed consilium, & imperij similitudo fuit, ut nec vobis ignorantibus deferri vos, auerteretur à certamine animus, & hostibus circumueniri se ab ego ratis terror & fuga injiceretur. Nec ea culpa, quam arguo, omnium aiborum est: duces secuti sunt: ut & vos, si quid inde agere declinare voluisset, fecissetis. Metius ille est ductor timoris huius. Metius item huius machinator belli: Mortuus fœderis Romani Albaniq; ruptor. Audeat deinde talis alius, nisi hunc insigne iam documentum mortalibus dederit. Quod igitur bonum sanctum, felixq; sit populo Romano, ac mihi, vobisq;, Albani, populum omnem Albanum Romani traducere in animo est: civitatem dare plebi: primores in patres legere: unam urbem, unam reimp. facere: ut ex uno quondam in duos populos diuisa Albana res est, sic nunc in unum redeat. At tu Meti Suffetti, si ipse discere posses fidem ac fœdera servare,

VINO

EX II.

vinclis ea de
quam tunc
supplicio doce
re, quæ à te
num inter
cipit: g. s. s. s.
dum dabis.

EX SECV

di

A

ORATIO

Mortuo Bruti collegæ
dem viti locu
Velis aduicar
mum populo
bi habita priu
duus, susp
stulit.

Nunquam
char
neg
gum hostem
biturum tunc
habitarum, n
meis? T. m. l.
pender? A. l. c.
sumquam q
P. Valerij ad
tu: vobis Vel

vinum tibi ea disciplina à me adhibita esset. Nunc, quoniam tuum insanabile ingenium est, tu tuo supplicio doce humanum genus ea sancta credere, quae à te violata sunt. Ut igitur paulo antè animum inter Fidenatem remque Romanam accipitem gessisti, ita iam corpus passim distrahendum dabis.

EX SECVNDO AB VRBE CONDITA
hae sumptae sunt.

ARGVMENTVM
ORATIONIS P. VALERII PV-
blicola ad populum.

Mortuo Bruto, regnum affectare P. Valerium Bruti collegam fama tenebat, quod collegam in demortui locum non substitueret, & in summa Velia adificaret. Is ea re cognita, submissis primum populo fascibus in concionem ascendit. Ibi habita primo funebri oratione de Bruti laudibus, suspicionem in hanc sententiam sustulit.

Nunquam ne ergo villa adeo vobis spectata virtus erit, ut suspitione violari nequeat? Ego me illum accerrimum regum hostem, ipsum cupiditatis regni crimen subiturum timerem? Ego si in ipsa arce, capitolioque habitarem, metui me credere possem à civibus meis? Tamen leui momento mea apud vos fama penderet? Adeone est fundata leuiter fides, ut ubi sim, quam qui sim, magis referat? Non obstabit P. Valerij ades libertati vestra, Quirites: tuta erit vobis Velia: deferam non in planum modo ades,

*sed colli etiam subijciam; ut vos supra susce-
 Eum me ciuem habitetis. In velia adificent,
 quibus melius, quam P. Valerio creditur li-
 bertas.*

ARGVMENTVM

ORATIONIS MUTII SCÆVO-

la ad Porfenam.

Mutrus Scævola indignum ratus ab Etruscis
 obsideri populum Romanum liberum, qui seivus
 sub Regibus à nullis hostibus obsessus fuisset;
 impetrata venia à senatu, in hostium castra con-
 silio Regis Porfenæ interficiendi transiit. Ibi ad
 regium tribunal consistens, quum inter duos,
 vter Porfena esset, distinguere non posset: scri-
 bam regis pro Porfena obtruncat. Comprehensus
 per satellites, Regi consilium voluntatemque
 suam exponit.

Romanus sum ciuis: C. Mutium vo-
 cant. hostis hostem occidere volui. Nec
 ad mortem minus animi est, quàm ad
 eandem fuit. Et facere, & pati fortia, Romanum
 est. Nec vnus ego in te hos animos gessi: longus
 post me ordo est idem petentium decus. Proinde
 in hoc discrimen, si inuat, accingere, ut in sin-
 gulas horas capite dimices tuo: ferrum, hostem-
 quæ vestibulo habeas regia: hoc tibi iunctus Ro-
 mana indicimus bellum. Nullam aciem,
 nullum praelium timueris: vni
 tibi, & cum singulis
 res erit.

ARGV-

T. LIVII ORATIONES

Tullij Volscorum longe principis utebatur hospitio. Iam consuetudo ipsa socios eos, amicosq; fecerat, quum de bello Romano conferunt consilia: resque iam tum eo deducta erat, ut Actius occasione modo suos adversus Romanos concitandi quæreretur. Tum forte ludi magni Romæ instaurabantur, ad quos Actius Volscique conveniunt. Is Actius antè nactus opportunitatem, quam ludi committerentur, Consules, remotis arbitris, de suorum ingenio & natura alloquitur in hanc sententiam.

Inuitus, quos sequi iussi (de meis civibus loquor) non tamen admissum quicquam ab ijs criminatum venio, sed cautum, ne admittant. Nimio plus quam velim, nostrorum ingenia sunt mobilia: multis id cladibus sensimus: quippe qui non nostro merito, sed vestra patientia incolumes sumus. Magna hic Volscorū multitudo est: ludi sunt: spectacula intenta civitas erit. Memini quid per eandem occasionem ab Sabinorum iuventute in hac urbe commissum sit. Horret animus ne quid inconsulto, ac temere fiat. Hac nostra, vestraq; causa primum dicenda vobis Consulibus ratus sum. Quod ad me attinet, ex templo hinc domum adire in animo est, ne cuius facti, dictiq; contagione presens violer.

ARGUMENTVM ORATIONIS ACTII TVLLII ad suos.

Coniunctum est insequentis, cum superiori argumento. Consules, quæ sine arbitris ab Actio acceperant, quum detulissent: senatusconsulto facto,

EX II.

Actio, Volsci omnem conem excedere neis extra urbem gnitate rei perflamavit orationem.

Veteres gentis animo fertis, quod commiseris hodie de vobis gravis, tot finis fuisse vestras pro ora hominum ceteris praconis ter: quid eos re obui, ex profecto nefas spectaculo, meritori, iactis que abigit? Quis uerens, qui factis, non hostium ducibus, moribus, uacuum est si uir estis.

ORATIO

Ad bellum suam voluntatem

EX II. AB VRBE COND.

9

sto, Volsci omnes ante noctem ex vrbe per Praconem excedere iubentur. Quam aliquantum itineris extra urbem progressi essent, Aetius indignitate rei per se satis concitatos, hac quoque inflammavit oratione.

Veteres populi Romani iniurias cladesque gentis Volschorum, ut omnia obliuiscimini alia hodiernam hanc quo tandem animo fertis, qua per nostram ignominiam ludos commiseris? An non sensistis triumphatum hodie de vobis esse? Vos omnibus curibus, peregrinis, tot finitimis populis spectaculo abeuntes fuissetis Vestras coniuges, vestros liberos traductos pro ora hominum? Quid eos, qui audire vocem praconis? quid, qui vos videre abeuntes? quid eos, qui huic ignominioso agmini sue-re obuij, existimasse putaris? nisi aliquid profecto nefas esse? Quod si intersimus spectaculo, violaturi simus ludos, piaculumque meritori: ideo nos ab sede piorum, coetu, concilioque abigi? Quid deinde? illud non succurrit, viuere nos, qui maturauimus proficisci: si hac profectio, & non fuga est, & hanc urbem vos non hostium ducitis, ubi si unum diem morati essetis, moriendum omnibus fuit? Et bellum vobis indictum est magno illorum malo, qui indixere, si viri estis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS VETVRIÆ AD FILIUM Coriolanum.

Ad bellum incitari, Volsci, communi consensu ac voluntate imperium ad Coriolanum atque

A 5

Aetium

Actium deferunt. Ii cum copijs Romam contendunt, toto itinere oppida in deditiōem & potestatem accipientes. Romani posteaquam id nunciatum fuit, de pace oratores mittunt, qui, quum re infecta redirent, iamq; propē esset, vt agris vastatis Romam obsiderent: matronæ seu priuato, seu publico consilio peruincunt, & Veturia mater Coriolani. Volumniaq; vxor eum duobus paruis liberis in castra hostium irent. Quod vbi Coriolano fuit nunciatum, principio negligebat: procre dei n de vt amens quam matri complexū ferret, Veturia his verbis eius animos fregit.

Sine prius, quam complexum accipio, sciam, ad hostem, an ad filium venerim: captiua materne in castris tuis sim. In hoc me longa vita, infelix spectata traxi: vt exule te, deinde hostem viderem? Potuisti populari hanc terram, qua te genuit & aluit? Non tibi, quamuis infesto animo & minaci peruenieras, ingredienti fines ira cecidit? Non, quum in conspectu Roma fuit, succurrit: intra moenia illa domus ac penates mei sunt? mater, coniunx, liberi? Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur: nisi filiū haberem, libera in libera patria mortua essem? Sed ego nihil iam pati, nec tibi turpius quā mihi miserius, possum: nec vt sim miserrima, diu futura sum. De his videris: quos si pergis, aut immatura mors, aut longa seruitus manet.

EX TERTIO AB VRBE CONDITA.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q FABII.

C. Terentillus Arsa Tribunus ple. absentibus Cōsilibus longa oratione plebi consulare imperiū inui-

inuidioium adeo
molgarum pro
queuti legibus d
vehementer asse
viris Q Fabio vo
nem, laorem que
verbis ceteros T

Vos, ceteros
omnium
singulor
conuerforum co
vos creas, men
inuidioium volu
in me, sum, si f
col, gac, et non
dis, aut. Ne. E
sumptu priore a
hunc nobis beu

ORATION
Tribunus

Legem tulit:
quid populus in
tur, nam patres
tribuni delectu
orra demum sed
tribus, alia à tri
diata forent. Ca
agmine tribuni
lus Virginius te
permotus, ei le
sententia super

EX III. AB VRBE COND.

inuidiosum adeo effecerat, ut ipsi legem se promulgarum profitenti, qua crearentur Quinquaginta legibus de imperio consulari scribendis, vehementer assentiretur. Senatus inde à Præfesto urbis Q. Fabio vocatus. ubi atrociter in rogationem, laroremque inuectus primam, deinde his verbis ceteros Tribunos de re ipsa conuenit.

VOS, ceterique tribuni, oramus, ut primū omnium cogitetis, potestatem istam ad singulorum auxilium, non ad perniciem vniuersorum comparatam esse: Tribunos plebis vos creatos, non hostes Patribus. Nolite miserū, inuidiosum vobis est, desertam Rempublicam. Nō eius vestrum, sed inuidiam maneritis. Agite cū collega, ut rem integram in adiectum Consulum differat. Ne Æqui quidem ac Volsci morbo absumpti priore anno Consulibus, superbo crudelique nobis bello insisteret.

ARGUMENTVM

ORATIONIS AVLI VIRGINII

Tribuni pleb. ad plebem de Casenii arrogantiā.

Legem tulerat Terentilius tribunus pleb. ut quod populus in se ius dedisset, eo consul uteretur: quam patres impediabant. Quā causā fuit, ut tribuni delectum ad bellū haberi prohiberēt. Coorta demum seditio est, ac rixæ: quumque alia patribus, alia à tribunis ad eam rem pertinetia iactata forent, Casio iuuenis serox in medio patrum agmine tribunitios vnus furorē sustinebat. Aulus Virginius tribunus pleb. iuuenis insolentia permotus, ei legi obstanti capitis die dicta. hac sententia superbiam plebi reddebat inuidiosam.

A 6

Ecquid

E Cquid sentitis iam vos, Quirites, Caſonē ſimulciuem, & legem quam cupitis, habere non poſſe? Quanquam quid ego legē loquor? libertati obſtat: omnes Tarquinius ſuperbia exuperat. Expectate dum conſul aut dictator fiat, quem priuatum viribus & audacia regnantem videtis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. VALERII PV-
blicolæ Conſulis.

Exſules, ſeruitijque arcem Romanam nocte ad magnum numerum duce Ap. Herdonio occupauerant. Quod vbi compertum fuit, reliquum noctis in armis Romani egerunt, ignari qui homines, quātusq; numerus hoſtium eſſet. Poſtero die quum Gerdonius conſilium, voluntatemq; ſuam declarafſet, tum quoq; Tribuni pleb. non bellum illud, ſed imaginem modo, contendebant ad auertendos à legis cura plebis animos. Populum itaq; ab armis diſcedere iubent. Quod quum Patribus nunciatum eſſet, P. Valerius ex curia in templum ad Tribunos veniens, de periculo cum ijs primum, deinde cum plebe ſic egiffe fertur.

Q Vid hoc rei eſt? Tribuni. Appij Herdonij ductu & auſpicio Romę euerſuri eſtis? Tam felix vobis corrupendis fuit, qui ſeruitia non commonuit auctor? Quum hoſtes ſupra caput ſint: diſcedi ab armis, legesq; corrumpi placet? (Inde ad multitudinem oratione conuerſa) Si vos vrbis, Quirites, ſi veſtri nulla cura tangit: at vos veremini Deos veſtros ab hoſtibus captos. Iuppiter optimus maximus, Iuno regina

regina, & Minerva
caſtra ſeruiore
Hac vobis for
Hoſtium non p
praſorum, cu
ſuat, ſeruiore
rat: ſenator ſe
fragrum meten
eſt. Conſules,
armatos open
berare ac pac
Iouis optimi
mentem tuam
dem Sabinis
tua. Lube hanc
zuius ingreſſus
ſul, quantum
veſigia ſequi

Caſo, cui
eos exulatum
tibus, abierat
tus inſequente
mor, filij Aul
lium relegatu
ne inuidioſu

A Vbi
fuit,
nunc
qui verè rem

Caſonē
in curia, ha-
uit ege legē
acutus ſu-
comul aut di-
ſandacia

noſte ad
donio occupa-
re, reliquum po-
art qui homi-
et. Poſtero die
ntatemq; ſuam
b non bellum
deſcant ad a-
os. Populum i-
od quum Patri-
curia in tem-
iculo cum iſſe
ſe ſertur.

Ap^oij Herdonij
uerſum eſt
enais fui, qui
um hoſtes ſu-
ge q; corrup-
tatione con-
ſtricta cu-
eſt ab ho-
ximus, luno
regina

EX III. AB VRBE COND.

19

regina, & Minerva, alij Dij, Deaq; obſi ſentur:
caſtra ſeruorum publicos noſtros ponates tenent.
Hac vobis forma ſina ciuitatis videtur? Tantiſ
Hoſtium non ſolum intra muros, ſed in arc e, ſu-
pra forum, curiamq; comitia interim in foro
ſunt, ſenatus in curia iſt, velut cum otium ſupe-
rat: ſenator ſententiam dicit, alij Quirites ſuf-
fragium ineunt. Non quicquid patrum, plebisq;
eſt, Conſules, Tribunos, Deos, hominesq; omnes
armatos opem ferre, in Capitolum currere, li-
berare ac pacare auget? Bonam illam domum
Iouis optimi maximi decuit? Romule pater, tu
mentem tuam, qua quondam arcem ab his iſſe-
dem Sabinis auro captam recepiſti, da ſtirpi
tua. Iube hanc ingredi viam, quam tu dux, quā
tuus ingreſſus exercitus eſt. Primus en ego Con-
ſul, quantum mortalis Deum poſſum, te ac tua
veſtigia ſequar.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. QVINTII

Cincinnati.

Caiſo, cui dictus capitis dies fuerat, in Thuſ-
eos exulatum, nec quicquam amicis interceden-
tibus, abierat. Eius pater L. Quintius Cincinna-
tus in ſequenti anno Conſul creatus, non imme-
mor, filiū Auli Virginij maximē inuidia in exi-
lium relegatum eſſe, Quiritibus cum hac oratio-
ne inuidioſum faciebat.

Avlus ille Virginius, quia in Capitolio nō
fuit, minus ſupplicij, quā Ap. Herdo-
nius meruit? Plus hercule aliquanto,
qui verē rem eſtimare velit: Herdonius, ſi nihil

A 7

aliud

aliud, hostem se fatendo, pro se denunciauit, ut arma caperetur: hic negando bella esse, arma vobis ademit, nudosq; servis & exulibus obiecit: & vos (cum C. Claudij pace, & P. Valerij loquar) prius in clivum Capitolinum signa intulistis, quam hos hostes de foro tolleretur. Pudet Deorum hominumq;, quum hostes in arce, in capitolio essent, exulum & servorum dux profanatis omnibus, in cella Iovis optimi maximi habitaret. Tusculi ante, quam Roma sumpta sunt arma: in dubio fuit, utrum L. Manilius Tusculanus dux, an P. Valerius & C. Claudius Consules Romanam arcem liberarent: & qui ante, Latinos ne pro se quidem ipsis, quum in finibus bellum haberent, attingere arma passi sumus, Latini nunc nisi sui sponte arma sumpsissent, capti & deleti eramus. Hoc est, Tribuni, auxilium plebi ferre inermem eam hosti trucidandam obicere? Scilicet, si quis vobis humillimus homo de vestra plebe, quam partem veluti abruptam à cetero populo vestram patriam peculiaremque Romam fecistis: si quis ex his domum suam obsessam à familia armata nunciaret, ferendum auxilium putaretis. Iupiter optimus maximus exulum atq; servorum septus armis, nulla humana ope dignus erat: & hi postulant, ut sacrosancti habeantur, quibus ipsi dii neq; sacri, neq; sancti sunt. Et enim diuinis, humanisq; obruti sceleribus, legem vos hoc anno perlaturus dictitatis. Tum hercule illo die, quo ego cōsul sum creatus, male gesta Resp. est: peius multo, quam quum P. Vale-

Valerius confectus
omnium. Quia
que colligat legi
quo fuit magis
habemus de
ut si capitolium
suspiciamus, quam

AR
ORATION
ti eius

Contention
erant de magni
stipato contin
habet, deberen
recti, la ante re
dire quo minu
Senatus ea de r
ni cum plebe p
Tribunorum p
tulit consilia
ferrent, Consul
M. giuratus co
cani contra re
Senatus, Tribu
ne plebi cedere
Consulem re
tione in uetus

M
Irrer, si v
tas est?
plebi: senatus
senatus sicut
temeritate mut
plus posse in e

Valerius consul perijt, si tuleritis. Iam primum omnium, Quirites, in Volfcos & Equos mihi atque collega legiones ducere in animo est. Nescio quo fato magis bellantes, quàm pacati propitios habemus deos. Quantum periculum ab illis fuerit si capitolium ab exulibus obsessum scissent: suspicari, quàm re ipsa experiri est melius.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. Q. CINCINNATI
eiusdem aduersus patrum li-
centiam.

Contentiones inter patres ac populum ortæ erant de magistratibus, an exopto tempore ijs destinato continuari, an comitia ijsdem creandis haberi deberent. Ac quum Tribuni de lege Terentia ante referre velient, conabantur impedire quo minus comitia haberentur à cōsulis. Senatus ea de re in capitolio habitus: quo Tribuni cum plebe perterrita conueniunt. De plebis & Tribunorum postulatis, relatione cōsulū Senatusconsulta facta, vt eo anno Tribuni legem non ferrent, Consules ab vrbe copias non educerent Magistratus continuari, & Tribunos refici, iudicant contra rempub. esse. Contra sententiam eam Senatus, Tribuni primum refecti: deinde patres, ne plebi cedere viderentur, L. Q. Cincinnatum Consulem reficiebant, quum in patres hac oratione inuectus est.

Mirer, si vana vestra, P. C. ad plebē auctoritas est? Vos cluatis eam: quippe quia plebs senatusconsultum in continuandis magistratibus soluit, ijs si quisque solutus vultis, ne temeritati multitudinis cedatis: tanquam id sit plus posse in ciuitate, plus lenitatis, ac licentia habere.

habere. Leuius enim, vaniusq; est profectò, sua decreta & consulta tollere, quàm aliorum. Immitamini, P. C. turbam inconsultam: Cui alij exemplo esse deberis, aliorum exemplo peccatis potius, quàm alij vestro rectè faciant: dum ego, ne imiter Tribunos, nec me contra senatusconsultum Consulem renuntiari patiar. Te verò, C. Claudii, adhortor, vt ipse populum Rom. hac licentia arceas: & de me hoc tibi persuadeas, me ita accepturum, vt non honorem meum à te impeditum, sed gloriam spreti honoris auttam, inuidiamq;, qua ex continuato eo impenderet, lenatam putem.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ICILII, ADVER-
sus Appij decretum.

Virginiius exempli recti vir, in Algido vitâ du-
cens, Icilio cuiusdam filiam insigni forma despon-
derat. Eius stuprandæ libidine captus Appius
Claudius Decemuit, vbi nec precibus, nec mune-
ribus pudorem virginis vinci posse intellexit. M.
Claudio clienti dat negotium, vt virginem in
seruitutem assereret, nec cederet secundum li-
bertatem vindicias dari postulantibus: serua e-
nim sua eam natam diceret. Comprehensa ea,
quum tandem ad tribunal Appij adducta, in pa-
tris aduentum (nam ab vrbe aberat) extra patris
domum abduci iuberetur: forte Icilius sponsus
interueniens, decreto Appij in hanc sententiam
resistebat.

F Erro hinc tibi submouendus sum Appi, vt
tacitum feras, quod celeri vis. Virginem

ego hanc sum duc-
tura. Prouide
comarca: expe-
manebit extra
sitributum a
bi Romani, duas
struendo in libes
num vestra libe-
& merces no-
sit. Huc si vis a-
tuum pro sponsa
filii, omnes D
fidem: neq; tu y
demonstra refere-
consilares, quo p
desidera: ubi de-
sent: si ipsi huc
piles quarendan-
sam in libertate
fides.

ORATIO

Huius priac-
net. Vindicatio
lata Virginium
re acciti iubent
dieis secundum
Claudio filiam
tutus manus in
inaccess.

ego hanc sum ducturus, nuptiam pudicam habi-
 turus. Proinde omnes collegarum quoque, lectores
 conuoca: expediri virgas & secures iube: non
 manebit extra domum patris sponsa Icilij. Non
 si tribunum auxilium, & prouocationem ple-
 bi Romana, duas arces tuentia libertatis, ademi-
 sis: ideo in libros quoque, nostros, coniugesque, reg-
 num vestra libidini datum est. Sane in tergū
 & in cervices nostras: pudicitia saltem in tuto
 sit. Huic si vis afferetur: ego presentium Quiri-
 tium pro sponsa, Virginius militum pro unica
 filia, omnes Deum hominumque, implorabimus
 fidem: neque tu istud unquam decretum sine ca-
 de nostra referes. Postulo, Appi, etiam atque etiā
 consideres, quo progrediare. Virginius viderit
 de filia, ubi venerit, quid agat. Hoc tantum
 sciat, si ipse huius vindictis cesserit, conditionem
 filia querendam esse. Me vindicantem spon-
 sam in libertatem, vita citius deferet, quam
 fides.

ARGVMENTVM
 ORATIONIS VIRGINII PA-
 tris aduersus Appium.

Huius principium ad finem superioris perti-
 net. Vindicatio Virginiz in posterum diem di-
 lata. Virginium patrem interim Parentes prope-
 re acciri iubent ex castris: qui quum decretis vin-
 dictis secundum seruitutem, ab assertore M.
 Claudio filiam comprehendi videret, ira concita-
 tus manus in Appium intentans, his verbis eū
 iacessit.

Icilio

I Cilio, Appianon ubi filia despoli, & adnu-
ptas, ovis sit ruc uenit. Placuit enim
venitumq; uxor in lucem cocubitus ruc-
re? Passarum hanc & si, infens non spero esse
passaros illi, quoniam habent.

ARGUMENTVM

ORATIONIS VIRGINII AD MI-
lites, qua huiusmodi sit. Admirationem.

Quia Roma, si idinis Appianon, quod est, non alie
perturbata essent, Virginitas in eam, quod est, non in
mōte Veruillo erant, resu cetera prout erant.
Ibi militibus ordine, ut quidq; gestum esset, po-
sita, ostentis feru quo Virginia illa transiit, &
omnia motu cōpleuit. Rei atrocitate milites cō-
moti, in Auentinū proficiscuntur ubi Virginitas,
quā decē creati debere cesseret, qui summa reum
præsent, cōsilio sententiaq; approbata oī ad eū
primū potestātē deferrent; huiusmodi, fassus fuit.

M Ehoribus meis, vestrisq; rebus reseruat e
ista de me iudicia. Nec mihi filia in tanta
honorum vllum iucundum esse patitur, nec in
perturbata re eos vtile est præstare vobis, qui pro-
ximi inuidia sint. Si quis vester mihi est, nihilo
minor ex priuato capietur.

ARGUMENTVM

ORATIONIS SENIORVM PA-
trum, ad Patres & Decemuiros.

Ex Auentino in sacrum montē trāsiit plebs to-
ta, autore M. Duillio, qui Trib. pl. fuerat: ob idq;
maximē, quod diutius passuri nō essent tribunatū
abrogatum. Quod ubi Romā nunciatum fuit, ex-
emplo in senatū Patres conueniunt, ubi de re i-
psa consultarent. Eorum multi, in quibus Hora-
tius & Valerius, in hunc modum vociferabātur.

Quid

Quid expectat
participat
omni passari
Dicunt, quia a
tunc in a iudic
feru in more re
toguor, alioru
mū factu, se
fessū emuen
ner, ut quod u
nō f. abe hui
tunc carer, m
t. abe hui. Ne
r. uen, paride
capit f. hui. A
t. per, uen, m

A I.

ORATION

Leg & Hor

Decemuiros
primū, deinde
nito imperij tē
seditionibus tē
potestate futu
Valerius in sa
quibus videret
tribunatū pote
vello diceret, tē
ponulatis lega

A Deo aqu.
fuerint. L
licet ad imp
ignoscendū, q

EX III. AB VRBE COND.

19

Quid expectabitis? P. C. Si Decemviri sine
pertinacia non fuerint, ruere, & desegrare
omnia passuri estis? Quod autem sua imperia est,
Decemviri, quodam, legi teneat & ceteris ac parie-
tibus iura dicunt. scilicet Non tu es, habuisti ve-
strorum maiore prope num. cum te foro cecideris, quā
togatorum, aliorum. Quod si habuisti, uti vobis ve-
niat, facturi estis? Si, si, habuisti vobis vnum
secessit, e. m. ueamur, omnia v. m. e. O casu-
ne vobis vult is finire imperium? Atqui aut, lebs
nō est habenda, aut habemus sunt Trib. pl. e. s. ci-
tius caruerimus patribus mag. strationis, quā
illi plebeis. Non & rex, etiamq. ea potestate co-
mpuere patribus n. strisime nunc sub nomine semel
capiti ferat de se lorum, quum praesertim nec nos
reperimus imperijs, quo minus illi auxilij egeat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM VA-
lerij & Horatij ad postulata plebis in Sa-
cro monte.

Decemviroꝝ maxime culpa plebs in Auentinū
primū, deinde in sacrū montē secesserat, quod fi-
nito imperij tēpore abire magistratu nollent. li
seditionibus tumultibusq. coacti, quū se in patrū
potestate futuros predicarent, missi Horatius &
Valerius in sacrū montē ad plebē conditionibus
quibus videretur reuocandā. Multitudo ipsa quā
tribunitiā potestatem, & prouocationē se repetere
velle diceret, tum demum in hanc sententiam de
postulatis legati locuti sunt.

Ad ea quae postulastis, ut ultro deferenda
fuerint. Libertati. n. ea praesidia petitis, nō
licetia ad impugnandum alios. Ira vestra magis
ignoscendū, quā indulgendum est: quippe qui

(111-

crudelitatis odio in crudelitatem ruitis: & prius penè, quàm liberi sitis, dominari iam in aduersarios vultis. Nunquam ne quiescit ciuitas nostra à supplicijs aut Patrum in plebem Romanam, aut plebis in Patres? Scuto magis vobis quam gladio opus est. Satis superq; humilis est, qui iure aquo in ciuitate viuit, nec inferendo iniuriam, nec patiendo etiam. Si quando metuentes vos prabituri estis, quum recuperatis magistratibus, legibusq; vestris, iudicia penes vos erunt: de capite nostro, fortunisq; tunc, ut quaq; causa erit, statuetis. Nunc libertatem repeti satis est.

ARGVMENTVM

ORATIONIS APPII, DVM MAGISTRATU SE ABDICARE VELLT.

Legati mandata plebis quum patribus exposuissent, decemviri omnes prater Appium non abnuebant quin magistratum deponerent. Vnus itaque Appius perhibebat, qui tandem pudore coactus, in hæc verba, se velle abire decemviratu, professus est.

HAudignaro imminet fortuna. Video, donec arma aduersarijs tradantur, differri aduersus nos certamen. Dandus est inuidia sanguis. Nihil ne ego quidem moror quominus decemviratu abeam.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM AD plebem, vt in urbem rediret.

Quum ingenti omnium lætitia magistratu abiissent

issent Decemviri, minia quæ gestas monerent, vt ad gratiam egerunt.

O Iod boni regis, pubes nates, cor quæ hic modestia, puerum necessitas, tam modestum te, vnde prima intra me i neos plebis creatus, qui comminatus, qui comminatus.

ORATIONIS
uer

Cicero Tribuna
tione singulos
quod adhuc imp
mum A. Virgini
Appium, qui De
sic aduersus ten

O Ratio re
que ego
pus tera
ipsum armis vnde
lata impudentia
tiam. Omnium igit
per se, et per se
suis gratiam facie

issent Decemviri, missi sunt Legati, qui plebi omnia quæ gesta erant exponerent, interque alia monerent, ut ad patriam redirent. Ii ad hanc sententiam egerunt.

Quod bonum, felix, faustumq; sit vobis, rei^{q;} publicæ: redite in patriam ad penates, coniuges, liberosq; vestros. Sed qua hic modestia fuistis, ubi nūdus ager in tot usu rerum necessario tanta multitudini est violatus, eam modestiam ferte in urbem. In Aventinum ite, unde profecti estis. Ibi felici loco, ubi prima initia inchoastis libertatis vestre, Tribunos plebis creabitis. Praesto erit Pontifex maximus, qui comitia habet.

ARGVMENTVM

ORATIONIS A. VIRGINII AD-
uersus Appium reum.

Creati Tribuni pl. confirmata lege de prouocatione singulos aggrediuntur, qui facinus ali- quod adhuc impune ausi fuerant. Deligunt primum A. Virginium Tribunum pl. accusatorem: Appium, qui Decemuir fuerat, reum. Accusator sic aduersus reum egit.

O Ratio rebus dubijs inuenta est. Itaq; neque ego accusando apud vos eum, tempus teram, à cuius crudelitate vosmet ipsi armis vindicastis: nec istum ad cætera scelera impudentiam in defendendo se adijcere patiar. Omnium igitur tibi, Appi Claudii, quæ impiè, nefarieq; per biennium alia super alia es ausus, gratiam facio. Vnius tantum criminis nisi te vin-

*te vindices, ab libertate in servitutem contra
leges vindicias non dedisse: in vincula te duci
iubeo.*

ARGVMENTVM
ADHORTATIONIS VALERII
Consulis ad equites, ut fortiter
pugnent.

Valerius Consul adversus coniunctos iam in
Algido exercitus At quoreum & Volscorum bel-
lum sustinebat. Castris iam tantisper copias cō-
tinuerat. dum pars hostium in Hernicos, pars in
Latinos iam propè de victoria certi ad prædam
agendam contendissent: quum signa inferri iuber.
Quo bello pedites multo sermone adhortatus ad
egregiè pugnandum. equites his verbis incitavit.

Agite, iuvenes, præstate virtute peditem.
ut honore atq; ordine præstatis. Primo
concursum pedes movebit hostem: pulsus
vos immixtis equis exigite de campo. Non sustine-
bunt impetum: & nunc cunctantur magis,
quam resistunt.

ARGVMENTVM
EXHORTATIONIS HORATII
Consulis ad suos.

De victoria Valerij contra Volscos atq; Aequos
factos certior Horatius collega Valerij, in hanc
sententiam milites ad strenuè pugnandum ad-
versus Sabinos adhortatur.

Quemadmodum in Algido res gesta sit, ar-
bitror vos, milites, audivisse. Qualem libe-
ri populi exercitum decuit esse, talis fuit.
Consilio collega, virtute militum victoria parta
est. Quod ad me attinet, id consilij, animiq; ha-
biturus

bitum fuit, quo
Etrusci bellum
profecti trabe
in gressu cres
plura efficiam. Si
certagere duntel
tur est, tollere h
surgit, resera.

ORATIONI
pitelini, qu

Discordi's ciui
poterat. fiebat. ut
in impedirentur. C
que compertum fuit
agens circa omne
nos id etiā negleg
populandi acc
cione populi vo
nitudinem, reici

Et si mihi nu
jum, tamen ci
vestram processio
moria traditi
nicis modo par
mama vobis Ro
Hæc ego ignomin
tum, si hanc veri
mus, si hanc po
vel exiliorum
seruassent. Ex

biturus sum, quod vos milites mihi effeceritis. Et trahi bellum salubriter, & maturè perfici potest. Si trahendum est: ego, ut in dies spes vir-
tutisq; vestra crescat, eadem, qua institui, disci-
plina efficiam. Si satis animi est, decerniq; pla-
cet: agite dum, clamorem, qualem in acie subla-
turi estis, tollite hinc, indicem voluntatis vir-
tutisq; vestra.

ARGVMENTVM

ORATIONIS T. QVINTII CA-
pitolini, quartum Consulis ad popu-
lum Romanum.

Discordijs ciuium, quæ iam non vlra reprimi poterat, fiebat, ut cõciones etiã de qualibet re fieri impediretur. Quod posteaquã Acquis Volscis-
q; compertũ fuit, cõiunctis exercitibus, primũ agros circã omnes vastabant deinde, quũ Roma-
nos id etiã negligere vidissent, ad mœnia vrbis populatundi accessere. Tum Q. Capitolinus con-
cione populi vocata, hæc oratione periculi mag-
nitudinem, rei quæ indignitatem exposuit.

ET si mihi nullius noxa conscius, Quirites, sum, tamen cum pudore summo in cõcionem vestram processi, hoc vos scire, hoc posteris me-
moriam traditũ iri: Acquos & Volscos vix Her-
necis modo parces, T. Quintio quartũ consule ad mœnia vrbis Roma impune armatos venisse.
Hæc ego ignominia (quaquã iam diu ira vini-
tur, is scit) ut res est, ut nihil boni diuinet ani-
mus) si huic potissimũ imminere anno scisset:
vel exilio, vel morte (si alia fuga honoris nõ ef-
set vitassent). Ergo si illa arma viros habuissent.

qua

urbem habere, ecquando communem hanc patriam esse licebit? Vultis nos equiore animo quiescimus, quam vos victores. Satis ne est, nobis vos metuendos esse? Aduersus nos Auentinum capitur, aduersus nos Sacer occupatur mons. Esquilias quidem ab hoste prope captas, & scendentem in aggerem Volsceum hostem nemo submovet: in nos viri, in nos armati estis. Agite dum, ubi hic curiam circumfuderitis: & infestum feceritis, & carcerem principibus impleueritis: ipsi istis ferocibus animis egredimini extra portam Esquilinam: aut, si ne hoc quidem audetis, ex muris visite agros vestros ferro ignique vastatos, pradam abigi, fumare incensa passim recta. At enim communis res per hac loco est peiore: ager vricur: vris obsidetur: bellæ gloria penes hostes est. Quid tandem priuata res vestra, quo in statu sunt? Iam unicuique ex agris sua damna nuntiabuntur. Quid est tandem domi, unde ea expleatis? Tribuni vobis amissa reddent ac restituent? vocis verborumque quantum voletis, ingerent, & crimini in principes, & legum aliarum super alas, & concionum. Sed ex illis concionibus nunquam vestrum quisquam re fortunaque domum auctior redijt. Ecquis retulit aliquid ad coniugem & liberos præter odia, offensiones, simulacres publicas priuatasque? à quibus semper non vestra virtute, innocentiaque, sed auxilio, alieno uti sitis. At Hercules, quum stipendia nobis Consulibus, non Tribunis Ducibus: & in castris, non in foro facebatis: & in acie vestrum clamorem hostes, non

in concione Patres Romani horrebant: prædæ parta, agro ex hoste capto, pleni fortunarum, gloriaque simul publica, simul priuata, triumphantes domum ad penates redebatis: nunc onerati vestris fortunis hostem abire sinitis. Hærete affixi concionibus, & in foro viuite: sequitur vos necessitas militandi, quam fugitis. Graue erat in Aequos & Volscos proficisci: ante portas est bellum. Si inde non pellitur, iam intra mœnia erit, & arcem & capitolium scandet, & in domos vestras vos persequetur. Biennio ante Senatus delectum haberi, & educi exercitum in Algidum iussit: sedemus domi desides, mulierum ritu alitercantes inter nos, præsentē pace læti, nec cernentes, ex otio illo breui, multiplex bellū rediturum. His ego gratiora dictū alia esse scio: sed me vera pro gratis loqui & si meum ingenium non moneret, necessitas cogit. Velle in equidem vobis placere, Quirites: sed multo malo vos saluos esse qualicūq; erga me animo futuri estis. Natura hoc ita comparatum est, ut qui apud multitudinem sua causa loquitur, gravior eo sit, cuius mens nihil præter publicum commodum videt: nisi forte assentatores publicos, plebicolas istos, qui vos nec armis, nec in otio esse sinūt, vestra vos causa iocitare & stimulare putatis. Concitati, aut honori aut questui illis estis: & quia in concordia ordinū nullos se usquā esse vident, mala rei se, quā nullius, turbarum ac seditionum duces esse volunt. Quarum rerum si vos ratiū tandem capere potest, & Patrum vestrosque antiquos mores vultis pro his nouis sumere.

sumere: nulla su-
bos populatores
tosque, castris, ex-
buris, ad illorum
vos nunc attone

bumplibus, a

C. Canuleius
ni principio ro-
nubio Patrum
plebe fieret. Ac
tres approbaret
à primoribus a
contaminati
gentium tere-
tur. forte Veien-
rant aduersus
lectum haberi
aduersus omne
passum pro
que essent, qua
gata. Qua de re
uersus Tribuna-
cionem habuer-
hac concione.

Q. Vantoper.
Patris, qu-

EX IIII. AB VRBE COND.

*sumere; nulla supplicia recuso, nisi paucis diebus
bos populos uictoriorum nostrorum fufos, fugato-
tosq; castris, exuero, & a portis nostris mœni-
busq; ad illorum urbes hunc belli terrorem, quo
vos nunc attoniti estis, transtulero.*

EX QVARTO AB VRBE
condita.

ARGVMENTVM

**ORATIONIS C. CANVLEII TRI-
buniplexis, ad plebem, pro rogationibus pro-
mulgandis.**

C. Canuleius Tribunus pleb. ceterique octo an-
ni principio rogationes promulgauerunt de con-
nubio Patrum & plebis, ut alter Consulum ex
plebe fieret. Actantum aberat, ut utrumlibet pa-
tres approbarent; ut etiam si hoc fieret, transferri
à primoribus ad plebem summam imperij: illo,
contaminari sanguinem suum, confundi que iura
gentium teneretur. Quum ita sententijs variare-
tur, forte Veientes, alijque populi arma sumpse-
rant aduersus Romanos: contra quos quum de-
lestum haberi Patribus placeret, Canuleius vnus
aduersus omnes delestum haberi se nunquā prius
passurum pronuntiabat, quam rata confirmata-
que essent, quæ à se collegisq; fuissent promul-
gata. Quæ de re Consules ad Patres in Senatu ad-
uersus Tribunum pleb. maximè Canuleium, con-
cionem habuerunt: quo tempore & Canuleius
hac concione, lebem aduersus Patres concitabat

Quantopere vos, Quirites, contemnerent
Patres, quam indignos duceret, qui vnà se-

cum urbe, intra eadem moenia visceretis: scipe
equidem & antè videor animaduertisse, nunc
tamen maxime, quod adeo atroces in has roga-
tiones nostras coorti sunt. Quibus quid aliud,
quàm admonemus ciues nos eorum esse? &, si
non easdem opes habere, eandem tamen patriam
incolere? Alterò connubium petimus, quod fini-
timis, externisq; dari solet: nos quidem ciuita-
tem, quæ plus quàm connubium est, hostibus et-
iam victis dedimus. Altera nihil noui ferimus,
sed id quod populi est, repetimus, atq; usurpa-
mus: ut quibus velit, populus Rom. honores
mandet. Quid tandem est, cur calum ac terras
misceant? cur in me impetus modo penè in sena-
tu sit factus? Negent se manibus temperaturos,
violaturosq; denuncient sacrosanctam potesta-
tem, si populo Ro. liberum suffragium datur, ut
quibus velit, consulatum mandet: & non præ-
ceditur spes plebeio quoq; si dignus summo ho-
nore erit, adipsendum summi honoris: stare urbs
hac non poterit: de imperio actum est. Et perin-
de hoc valet, plebeius ne Consul fiat, tanquam
seruum aut liberum iniquis aliquis Consulem futu-
rum dicat. Ecquid sentitis, in quanto contemp-
tu uiuatis? Lucis huius vobis parte, si liceat, audi-
mant: quod spiratis, quod vocem mittitis, quod
formas hominum habetis, indignantur. Quin-
etiam (si Dijs placet) nefas aiunt esse, Consulem
plebeium fieri. Obsecro vos, si non ad fastos, non
ad commentarios Pontificum admittimur: ne ea
quidem scimus, quæ omnes peregrini etiam sciunt.
Consules in locum regum successisse, nec aut iuris

aut maiestatis quæ
gibus antefuerit
aut actum est, de
patriam, sed ne
Sabino agro su-
bus auctoribus Ro-
gnum non nos
dem gentis, Den-
à Tarquinis, vi-
Seruum Tullian-
na natum, patr-
virtute regnum
tio Sabino dicat
Urbs in societate
nullum suffragi-
ereat imperium
plebeio Consul-
Reges non fasti-
tus clausa urbe
diam gentem,
nisi non in ciui-
in patriciorum
tricius, deinde
ex plebe, præse-
dem non cretin-
frenuus, hæc e-
Lucio Tarquin-
sit quidem, ad
eum patremur
mercatum, quæ
quæ optimis Ro-
silei: unus ha-

aut maiestatis quicquam habere, quod non Regibus ante fuerit? En unquam creditis fando auxilium esse, Numam Pompilium non modo non patricium, sed ne ciuem quidem Romanum, ex Sabino agro fuisse accitum populi iussu, Patribus autoribus Romae regnasse? L. deinde Tarquinium non modo Romanum, sed ne Italica quidem gentis, Demarathi Corinthij filiū, incolā, à Tarquinij, viuis liberis Anci, Regem factū? Seruium Tullium post hunc, captiuā Corniculana natum, patre nullo, matre serua, ingenio & virtute regnum tenuisse? Quid enim de T. Tatio Sabino dicam? quem ipse Romulus parens Urbis in societatem regni accepit? Ergo dum nullum fastiditur genus, in quo eniteret virtus: creuit imperium Romanum. poeniteat vos nunc plebeij Consilia, quum maiores nostri aduenus Reges non fastidierint, & ne regibus quidem exactis clausa Urbs fuerit peregrina virtuti. Claudiam gentem, certè post exactos Reges, ex Sabinis non in ciuitatem modo accepimus, sed etiam in patriciorum numerum. Ex peregrino ne patricius, deinde Consul fiat? ciuis Romanus si sit ex plebe, praecisa consulatus spes erit? Vtrum tādē non credimus fieri posse, ut vir fortis, & strenuus, pace belloq; bonus, ex plebe, Numa sit, Lucio Tarquinio, Seruio Tullo similis? An ne si sit quidem, ad gubernacula Reipublicae accedere eum patiemur, potiusq; decemuiris teterrimis mortalium, qui tum omnes ex Patribus erant, quā optimis Regū nouis hominibus similes Consules sumus habituri? At enim nemo post Reges exactos

exactos de plebe Consul fuit. Quid postea? mul-
tane res nova institui debet? & quod nondum
est factum (multa enim nondum sunt facta in
novo populo) ea ne si utilia quidem sint, fieri
oportet? Pontifices, Augures Romulo regnante
nulli erant: ab Numa Pompilio creati sunt.
Census in civitate, & descriptio centuriarum
classiumque non erat: ab Servio Tullo est facta.
Consules nunquam fuerant: Regibus exactio
creati sunt. Dictatoris nec imperium nec nomen
fuerat: apud Patres esse coepit. Tribuni plebis,
Aediles, Quaestores nulli erant: institutum est,
ut fierent. Decemuiros legibus scribendis intra
decem hos annos & creavimus, & à Republica
sustulimus. Quis enim dubitat, quin in aeternū
urbe condita, & in immensam crescente, nova
imperia, sacerdotia, iura gentium hominumque
instituantur? Hoc ipsum, ne connubium Patri-
bus cum plebe esset, non Decemuiro tulerunt
paucis his annis, pessimo exemplo, cum summa
iniuria plebis? An esse ulla maior, aut insi-
gnior contumelia potest, quam partem ciuita-
tis velut contaminatā, indignam connubio ha-
beri? Quid est aliud, quam exilium intra ea-
dem moenia, quam relegationem pati? Ne affi-
nitatibus, ne propinquitatibus immisceamur,
cauent, ne societur sanguis. Quid? hoc si pol-
luit nobilitatem istam vestram, quam pleri-
que ex Albanis oriundi & Sabinis, non ge-
nere, nec sanguine; sed per cooptatio-
nem in Patres habetis, aut ab Regibus
lāti, aut post Reges exactos iussu populi,
syn-

syncretam servare
tis, nec ducen-
sorresque etiam
mopolebentium
trierum ista lib-
nem nuptialem
Veramenimvero
bium tolli Patri-
contumeliosum
feris, ne sit
peribus? Qu-
bique semper
famula conue-
qua pactus est
num duceret
ma contula co-
tem ciuem, &
Cui non sanc-
bium? ne eoa-
uium meum
non viret, &
rit, si patricia
tatio? Nemp-
nos ex comul-
praterquam
mus: nec vos
que nostram
quequā est. I-
an vestra sum-
dis, eorum
libertas part-
culi, ubere

sinceram seruare priuatis consilijs non poteratis, nec ducendo ex plebe, neque vestras filias sororesq; etiam nubere sinendo è Patribus? Nemo plebeius vim patricia Virgini asserret: patriciorum ista libido est: nemo inuitum pactiorem nuptialem quenquam facere coegisset. Verumenimvero lege id prohiberi, & connubium tolli Patrum ac plebis, id demum contumeliosum plebi est. Cur enim non confertis, ne sit connubium diuitibus ac pauperibus? Quod priuatorum consiliorum ubique semper fuit, ut in quam cuiusq; femina conuenisset domum, nuberet: ex qua pactus esset vir domo, in matrimonium duceret: id vos sub legis superbissime vincula coniicitis, qua dirimatis societatem civilem, duasq; ex una ciuitate faciatis. Cur non sancitis, ne vicinus patricio sit plebeius? ne eodem itinere eat? ne idem conuiuium ineat? ne in foro eodem consistat? Quid enim in re est aliud, si plebeiam patricius duxerit, si patriciam plebeius? quid turis tandem mutatur? Nempe Patres sequuntur liberi: nec quod nos ex connubio vestro petamus, quicquam est, praterquam ut hominum, ut ciuium numero simus: nec vos (nisi in contumeliam, ignominiamque nostram certare iuuat) quod contendatis, quicquam est. Deniq; utrum tandem populi Rom. an vestrum summum imperium est? Regibus exaldis, utrum vobis dominatio, an omnibus equalitas parta est? Oporteret licere populo Rom. si velit, iubere legem: an, ut quaque rogatio pro

T. LIVII ORATIONES

mulgata erit, vos delectum pro poena decerni-
tis? & simul ego Tribunus vocare tribus in suf-
fragium ceperō, tu statim Consul sacramento
iuniores adiges, & in castra educes? & mirabe-
ris plebs? miraberis Tribuno? Qui si non quan-
tum ista mina aduersus plebis consensum vale-
rent, bis iam experti essetis? Scilicet: quia nobis
consultum volebatis, certamine abstinuisse: an
ideo non est dimicatum, quod quæ pars firmior,
eadem modestior fuit? Nec nunc eris certamen.
Quirites: animos vestros illi tentabunt semper,
vires non experientur. Itaque ad bella ista, seu
vera, seu falsa sunt, Consules, parata vobis plebs
est, si connubijs redditis, unam hanc ciuitatem
randem facitis, si coalescere, si iungi miscerique
vobis priuatis necessitudinibus possunt, si spes, si
aditus ad honores viris strenuis & fortibus da-
tur: si in consortio, si in societate Reip. esse, si
quod æque libertatis est, inuicem annuis magi-
stratibus parere, atque imperitare licet. Si hæc
impediet aliquis: ferte sermonibus, & multipli-
cate fama bellæ: nemo nomen est daturus, nemo
capturus, nemo dimicaturus pro superbis domi-
nis, cum quibus nec in republica honorum, nec
in priuata connubij societas esse.

ARGUMENTVM

EXHORTATIONIS VECTII MES-
sij Volscorum Regis ad suos.

IN Algidum conuenerant Aequi Volscique, vbi
partitis copijs, Romanos, si venirent, obserua-
bant.

IIII.

bant. Romani ven-
castris loca diu-
tia cepunt. No-
leuia certamina
castra: quibus a Ro-
prudencia vti-
Romanorum ip-
Ved. s. M. illis
ad res: etiam in

H

otio tumultu-
bus spem est. An-
rapturamq. hinc
hæc quæ me prog-
suri remis, pare-
meum. Nam
matus est. V-
timur ac max-
A R

ORATION

max. D. C.

certi-
Fidenatibus Re-
tribus bene fecis-
erum suum. Fi-
dem captas d. ac-
quam primo
runt quam repe-
nou. et. uis. pens-
ta col. u. b. n. ne-
Quos M. mercu-
tem. suos his
d. integrandam.

bant. Romani venientes hostium exemplo binis castris loca diuersa breui spacio inter se distantia capiunt. Nocte tandem post multa variaque leuia certamina hostes Romanorum adoriuntur castra: quibus à Romanis magna celeritate, atque prudentia obitatum est. Ac quum iam aperte ad Romanos res ipsa inclinare videretur, tum demum Vectus Mallius Rex Volscorum ad suos transit, ad resistendum in hac verba adhortaturus.

Hesperituri vos telis in istum estis indersis, aulicis? Quis igitur arma habetis? aut quid vltro bellum iniulstus? in otio tumultuosi, in bello segnes? Quod hic stantibus spci est? An Deum aliquem proteclurum vos, rapturumq; hinc putatis? Ferro via facienda est hac, qua me progressum videritis. Agite, qui visuri domos, parentes, coniuges, liberos estis, ite mecum. Non murus, nec vallum, sed armati armatis obstant. Virtute pares, necessitate, quæ vltimum ac maximum velum est, superiores estis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MAMERCII AEMILII Dictatoris ad suos anuulato certamine exterritos.

Fidenatibus Romanis rebellare accitis Veientibus belli seculis plenebat. Itaque Veientes exercitum suum Fidenas communi consilio belli sedem captas ducunt. Eo contendant & Romani: qui iam primo statim congressu honores contuderunt, quum repente patefactis Fidenarum portis noua erumpens acies, quæ facilius ardentibus tota collucebat, noua specie ipsis terrorem intulit. Quod Mamercus Aemilius Dictator animaduertens, suos his verbis accendebat ad prælum redintegrandum.

Fvmone victi, velut examen apum¹, loco vestro exacti, inermi cedetis hosti? non ferro extinguitis ignes? non faces has ipsas pro se quisq; si igni, non telis pugnandum est. ereptas vltro inferetis? Agite nominis Romani & virtutis Patrum vestraq; memores, vertite incendium hoc in hostium urbem, & suis flammis delete Fidenas, quas vestris beneficijs placare non potuistis: Legatorum hoc vos vestrorum, colonorumq; sanguis, vastatiq; fines monent.

A R G V M E N T V M

INTERROGATIONIS C. IUNII

Tribuniplexis de Sempronio Consule,
cum Tempanio tractata.

Bellum illud, quod aduersus Volscos Sexti Tempanij adhortatione instauratum fuit, adeo peritum mansit, vt pugnantes nox sola incertos dirimeret. Is Sex. Tempanius, quum postero die ab Saucijs hostibus didicisset, castra Volscorum deserta esse, laetus cum suis ad castra Romana penetrat. Ea quoque cum deserta inuenisset, ignarus quo Sempronius Consul cum reliquo exercitu se recepisset: recte Romam proximis itineribus contendit. Bellum illud male ac infeliciter Romanis cecidisse, iam tum fama Romanam perlata, odiu Sempronij Consulis omnibus ingenerarat. Ita C. Iunius Tribunus ple. hoc ipsum Consuli non impune ferendum ratus, his interrogationibus ex Tempanio rem cognoscere tentabat.

Sexte Tempani, quaro de te, arbitreris ne C. Sempronium Consulem aut in tempore pugnam inisse, aut firmasse subsidij aciem?
aut it

aut illo boni Con-
iugentis legioni-
tum ad pedes de-
excluso deinde a
bus nunc aut Co-
presidium? Po-
quam habueris?
virtute proruper-
ecque exercitum
relictos saucios
deq; qua vna h-
sunt hodie. Den-
serueris Consule-
mus, an vicerim-

Sextus Tempani-
res Romana bel-
nij consilis eo r-
parte militibus
fuge mandare, v-
ex equis desilire
nium curmarum
sul cecidisset, mo-

Nisi hac
hostium
mini p-
diti Romanis
los equites, neq;

aut illo boni Consulis functum officio? Et tu ne ipse victis legionibus Romanis, tuo consilio equitem ad pedes deduxeris, restituerisq; pugnam: excluso deinde ab acie nostra tibi, atque equitibus num aut Consul ipse subuenerit, an miseris praesidium? Postero deniq; die ecquid praesidij usquam habueris? an tu, cohorsq; in castra vestra virtute proruperitis? Ecquē in castris Consulē, ecquē exercitum inueneritis? an deserta castra, relictos saucios milites? Hæc pro virtute tua, fideq; qua una hoc bello Respublica stetit, dicenda tibi sunt hodie. Deniq; ubi C. Sempronius sis, an deserueris Consulem, exercitumq; victi deniq; simus, an vicimus.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SEXTI TEMPANII

Decurionis quæ milites in re complorata adhortatur.

Sextus Tempanius decurio erat militū: is quæ res Romana, bello Volscorū, temeritate Sempronij consulis eō recidisset, ut iam cæcis magna ex parte militibus, qui superent, iam parerent sese fugam mandare, voce magna exclamans ut equites ex equis desilirent qui saluam remp. vellent: omnium turmarum equites non secus quam si Consul edixisset, motos hac voce monebat.

Nisi hac armata cohors sistat impetum hostium, actum de imperio est. Sequimini pro vexillo cuspidem meam: ostēdite Romanis Volscisq; neq; equitibus vobis vltos equites, neque peditibus esse pedites pares.

ORATIONIS L. DECII, AD POPULUM
aduersus M. Posthumium Tri-
bunum militum.

M. Posthumio Regillensi Tribuno militū bel-
lum aduersus Aequos permissum erat. Is fractis
hostium animis, quum in hominum oppidum irru-
pisset, bellum in ciues conuertens, prædam mi-
litis fore edicit. Cæpto oppido, fidem mutat. Pos-
tea in urbem à collegis accersitus, quum M. Fe-
stius Tribunus ple. laturum se legem diceret, ut
Volæ coloni mitterentur, malum militibus
meis (inquit) nisi quicuerint. Qua voce quum po-
pulum, patresque offendisset: L. Decius Tribu-
nus ple. in maius eum odium & inuidiam populi
arcepta occasione ex voce illa, vocat.

A Vditis, Quirites, sicut seruis, malū mi-
nantem militibus? tamen hac bellua
dignior vobis tanto honore videbitur,
quàm qui vos vrbe agrisque, donatos in colonias
mittunt: qui sedem senectuti vestre prospiciunt:
qui pro vestris commodis aduersus tam crude-
les superbosque, aduersarios depugnant. Incipite
deinde mirari, cur pauci iam vestram suscipiant
causam. Quid ut à vobis sperent? an honores?
quos aduersarij vestris potius, quàm populi
Romani propugnatoribus datis? Ingenuistis
modo voce huius audita, quid id refert? Lam si
suffragium detur: hunc, qui malum vobis mi-
natur, ijs qui agros sedesque, ac fortunas
stabilire volunt, præ-
feretis.

EX

Hybernaeula
nuandum etiam
quum Impera
oppugnando ip
Perlata ea res R
qui primo quoq
ecetur exponu
iactando. Illud
quous cires or
de comamodis
plebis animos
pius Claudius
cata pro bello
litibus in hyb
hanc concion

S I unquam
Tribunum
tionum
anno de sile au
latoz candim l
este, unquod
lus hic error e
vos Resp. grate
ret nullis inur
fuerant, vniqu
m plebem, qu

EX QVINTO AB VRBE SVM-
pta sequentes.

ARGVMENTVM

ORATIONIS APPII CLAVDII
ad populum contra Tribunos plebis,
pro bello continuando.

Hybernacula militibus tum primo ad continuandum etiam hyeme bellum fieri capta erant, quum Imperatores Romani se obfidendo, quam oppugnando sperarent Reip. melius consulturos. Perlata ea res Romani Tribunos ple. permouerat, qui primo quoque tempore plebi quid ea re efficeretur exponunt: ita plebis libertatem vendi iactando. Illudque constitutum, ut quum iij in quibus vires omnes plebis erant, adfuissent, agi de commodis ipsius non posset. His alijsque iam plebis animos Tribuni sollicitarant, quam Appius Claudius Tribunus militum plebe conuocata pro bello continuando continendisque militibus in hybernaculis, contra Tribunos pleb. hanc concionem habuit.

SI unquam dubitatum est, Quirites, utrū Tribuni pleb. vestra, an sua causa seditionum semper auctores fuerint: id ego hoc anno desisse dubitari certum habeo. Et quum lator tandem longi erroris vobis finem facturus este, tum quod secum his potissimum vestris rebus hic error est sublatu: & vobis & propter vos Reip. gratulor. An est quisquam, qui dubitet nullis iniurijs vestris, si qua forte aliquando fuerunt, unquam aequam munere Patrum in plebem, quum ara militantibus constituta

T. LIVII ORATIONES

sunt, Trib. pl. offensos ac concitados esse? Quid illos aliud aut tum timuisse creditis, aut hodie turbare velle, nisi concordiam ordinum? quàm dissoluenda maximè Tribunitia potestatis venturum esse? Hoc hercule tãquàm artifices improbi opus quarunt, qui & semper agri aliquid esse in rep. volunt, ut sit ad cuius curationem à vobis adhibeantur. Vtrum enim defenditis, an impugnatís plebem? Vtrum militantium aduersarij estis, an causam agitis? nisi fortè hoc dicitis, quicquid Patres faciunt, displicet: siue illud pro plebe, seu contra plebem est. Et quemadmodum servis suis vetant domini quicquam rei cum alienis hominibus esse, pariterq; in ijs beneficio ac maleficio abstineriaquum censeant: sic vos interdictis Patribus commertio plebis, ne nos comitate, ac munificentia nostra prouocemus plebem, nec nobis plebs dicto audiens atq; obediens sit. Quanto tandem, si quicquam in vobis, non dicimus ciuile, sed humani esset, fauere vos magis, & quantum in vobis esset, indulgere potius comitari Patrum, atq; obsequio plebis oportuit? Quæ si perpetua concordia sit, quis non spondere ausit maximum hoc imperium inter finitimos breui futurum esse? Atqui ego quàm hoc consilium collegarum meorum, quo abducere infectare à Veijs exercitum noluerint, non utile solum, sed etiam necessarium fuerit, postea edisseram. Nunc de ipsa conditione dicere militantium libet. Quam orationem non apud vos solum, sed etiam in castris si habeatur ipso exercitu disceptante, aequam arbitror videri posse:

EX V. AB

in qua si mihi is
tem ven-re posset
nec contentus
danda militibus
sent: quo nam
quibus aliquid
ei laboris etiam
Nusquam nec op
lumentum fer
lor, voluptas
cietate quada
cta. Molest
ptu operam Re
partem anni se
unde domi m
Gaudet nunc
& latus si pe
animo patiat
ri, cui grauis
abesse. An si
cet, non meri
nuam operam
militia semest
accipere? Inu
ritas, moror
cenario milite
cum cubus a
cum patria nob
suspici bellum
puli Romani: &
ficietur autem
re abscedimus

in qua si mihi ipsi nihil quod dicerem, in mentem venire posset, aduersariorum certe orationibus contentus essem. Negabant nuper aradanda militibus, quia nunquam data essent: quo nam modo igitur indignari possunt, quibus aliquid noui adiectum commodi sit, eis laboris etiam nouum proportionem iniungit. Nusquam nec opera sine emolumento, nec emolumentum ferme sine impensa opera. Labor, voluptasque, dissimilima natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta. Molestum autem ferebat miles se suo sumptu operam Reip. praebere: gaudebat idem partem anni se agrum suum colere, quarere unde domi militiaeque se ac suos tueri posset. Gaudet nunc fructui sibi Rempublicam esse, et latus stipendium accipere. Aeque igitur animo patitur se ab domo, ab re familiaris, cui grauis impensa non est, paulo diutius abesse. An si ad calculos eum Respublica vocet, non merito dicat: annua ara habes, annuam operam ede. An tu aequum censes, militia semestri solidum te stipendium annuum accipere? Inuitus in hac parte orationis, Quiritibus, moror. Sic enim agere debent qui mercenario milite utuntur: At nos tanquam cum ciuibus agere volumus: agique tanquam cum patria nobiscum, aequum censemus. Aut non suspici bellum oportuit, aut geri pro dignitate populi Romani: et perfici quamprimum oportet. Perficietur autem, si urgemus obsessos, si non ante abscedimus, quam spei nostrae finem,

captis Veijs, imposuerimus. Si hercule nulla alia
 causa, si indignitas perseverantiam imponere
 debuit. Decem quondā annos urbs oppugnata est
 ob unā muliere ab universa Gracia: quam pro-
 cul ab domo? quot terras, quot Maria distas. Nos
 intrā vicesimū lapidem in conspectu propē urbis
 nostra oppugnationem annuam perferre piget:
 scilicet quia levis belli causa est, nec satis quic-
 quam iusti doloris est, quod nos ad perseveran-
 dum stimulet. Septies rebellarunt, in pace nun-
 quam fidi fuerunt: agros nostros millies depopu-
 lati sunt. Fidenates à nobis descicere coege-
 runt: colonos nostros ibi interfecerunt: auctores
 fuerunt contra ius sedis impie legatorum no-
 strorum: ac Hetruriam omnem adversus nos
 concitare voluerunt, hodieq; id moliantur: res
 repetentes legatos nostros haud procul abfuit
 quin violarent. Cum his molliter, & per dilata-
 tiones bellum geri oportet? si nos tam iustum
 odium nihil mouet, ne illi quidem, oro, vos mo-
 uent, ne illa quidem, oro, vos mouent? Operibus
 ingentibus septa urbs est, quibus intra muros
 coercetur hostis: agrum non colunt, & culta e-
 uastata sunt: bellum si reducimur exercitum: quis
 est qui dubitet illis non cupiditate solum ulci-
 scendi, sed etiam necessitate imposta ex alieno
 predandi, cum sua amiserint, agrum nostrum in-
 iurias? Non differimus igitur bellum isto con-
 silio, sed intra fines nostros accipimus. Quid? il-
 lud, quo i propriè ad milites pertinet, quibus bo-
 ni Trib. pl. cum stipendium extorquere volue-
 rint, nunc consultum repente volunt: quale est?

Val-

Vallum fossamq;
 per tantum spa-
 tium, postea exer-
 citum mutationes
 traxit etiam sp-
 tium, oppellere
 venant, oppellere
 ista magis, & a
 appera non quan-
 stion sit, & a sine
 tum: in quanta
 rursum noui de in-
 sur labor: quanto
 instare, & perse-
 nim profecto res e-
 it si: et intermissio
 spem nostram fra-
 rem, ora ratiua
 do bello adimur
 bra Hetruria con-
 lys patiantur? V-
 derunt, negant no-
 pere i nos licet. Q-
 differatur bellum
 laxamentum de-
 tio iura sit: quon-
 scos, Rex creatus
 to possit: vel conse-
 Hetruria animos
 obstare regnum su-
 te quot res quam
 consilij, iactura op-
 vastato imminen-

Vallum, fossamq; ingentis utramq; rem operis
 per tantum spatium dixerunt: Castella primò
 pauca, postea exercitus aucto creberrima fecerunt:
 munitiones non in urbem modo, sed in Hetruriam
 etiam spectantes, si qua inde auxilia
 veniant, opposuere. Quid surres? quid vineas,
 resta timesq; & talium oppugnationum urbis
 apparatus liquar? cum tantum laboris exhaustum
 sit, & ad finem iam operis tandem peruen-
 tum? relinquendane hac censeatis, ut ad estatem
 rursus nouus de integro his instituentis exsuda-
 tur labor? quanto est minus opera iueri facta, &
 instare, & perseverare desurgig; curis? Breuis o-
 nim profecto res est, si uno tenore peragitur: nec
 ipsi per intermissiones has intervallaq; lentiores
 spem nostram facimus. Loquor de opere, & de
 temporis iactura. Quid periculi, quod differen-
 do bello adimus, num obliuisci nos hac tam cre-
 bra Hetruria consilia de mittendis Veios auxi-
 liis patiuntur? Vt nunc res se habet, irati sunt, o-
 derunt, negant missuros: quantum in illis est, ca-
 pere Veios licet. Quis est qui spondeat, eundem, si
 differatur bellum, animum postea fore? cum, si
 laxamentum dederis, maior, frequentiorq; lega-
 tio itura sit: quum id quod nunc offendit Hetrus-
 cos, Rex creatus Veijs, spatio mutari interposi-
 to possit: vel consensu ciuitatis, ut eo reconciliens
 Hetruria animos: vel ipsius voluntate Regis, qui
 obstare regnum suum saluti ciuium nolit. Vide-
 te quot res quam inutiles sequantur illam viam
 consilij. Iactura operum tanto labore factorum
 vastatio imminens finiu nostrorum, Hetruscū
 bellum.

bellum pro Veiente concitatum. Hæc sunt, Tribuni, consilia vestra: non hercule dissimilia, ac si quis ægro, qui curari se fortiter passus, ex templo conualescere possit: cibi gratia presentis, aut potionis longinquum, & forsitan insanabilem morbum efficiat. Si mediisfidius ad hoc bellum nihil pertineret: ad disciplinam certè militiæ plurimū intererat, insuscere militem nostrum non solum parva victoria frui, sed, si res etiam lentior sit, pati tadium: & quamuis sera spei exitum expectare: & si non sit æstate perfectum bellum, hyemem operiri: nec sicut æstivas aures statim autumno tectis ac recessum circumspicere. Obsecro vos, Venandi studium, ac voluptas homines per nives ac prunas in montes sylvasq; rapit: belli necessitatibus eā patientiam non adhibebimus, quam vel lases, ac voluptas elicere solet? Adhuc effeminata corpora militum nostrorum esse putamus, ad eā molles animos, ut hyemem unam durare in castris, abesse ab domo non possint? Ut tanquam navale bellum, temp. statibus captandis, & observando tempore anni gerant, non æstus, non frigora pati possint? Erubescant profecto, si quis eis hæc obijciat: contendantq; animis & corporibus suis virilem patientiam inesse, & se iuxta hyemem atq; æstate bella gerere posse: nec se patrociniū mollicie, inertiaq; mandasse Tribunis: & meminisse hanc ipsam potestatem non in umbra, nec in tectis maiores suos creasse. Hæc virtute militum vilitum vestrorum, hæc Romane

maxi-

homine sunt digna, bellum intueri, ad alia bella, & armis querere. A non secuturum tandem finimur: cuius signum tempore iustitiae? an hic exercitum Romanus oppugnationis circumfusa semel alium bellum nec impetu propius: & quæ in omni maxime tamen: ria est: quæ naturalis sit in tempus ipsum. Veios expugnabiles fuerunt, & nobiles fuerunt, & ientes: quæque Anest quæque aque contingere primum vobis Romæ, castra in hostes tanta nationis ratio, ne apud eos novari hæc ab Herules enim exemplo, quæcumque dicere

EX V. AB VRBE COND.

nomine sunt digna, non Veios tantum, nec hos bellum intueri, quod instat: sed famam & ad alia bella, & ad ceteros populos in posterum quarere. An mediocri discrimen opinionis secuturum ex hac reputatis? utrum tandem finitimi populum Romanum esse putent: cuius si qua urbs primum illum breuissimi temporis sustinuerit impetum, nihil deinde timeat? an hic sit terror nominis nostri? ut exercitum Romanum non tedium longinqua oppugnationis, non vis hyemis ab urbe circumcissa semel amouere possit? nec finem ullum alium belli, quam victoria nouerit? nec impetu propius bella, quam perseverantia gerat? qua in omni quidem genere militia, maxime tamen in obsidentis urbis necessaria est: quarum plerasque munitionibus, ad naturali situ inexpugnabiles, fame siquæ tempus ipsum vincit atque expugnat, sicut Veios expugnabit, nisi auxilio hostibus Tribunibus fuerint, & Roma inuenerint praesidia Veientes: qua ne quicquam in Etruria quarunt. An est quicquam, quod Veientibus optatum aequè contingere possit, quam ut seditionibus primum urbs Romana, deinde velut ex contagione, castra impleantur? At hercule apud hostes tanta modestia est, ut non obsidionis tadio, non denique regni, quicquam apud eos nouatum sit, non negata auxilia ab Etruscis irritauerint animos. Morietur enim extemplo, quicumque erit seditionis auctor, nec cuiquam dicere ea licebit, quæ apud nos impune dicuntur.

dicuntur. Fustuarium meretur, qui signa relinquit, aut presidio decedit: autores signa relinquendi, & deserendi castra, non uni aut alteri militi, sed uniuerſis exercitibus, palam in concio, ne adiutus. adeo quicquid Tribunus pl. loquitur. & si prode de patria, dissoluendaq; Reip. est, sese citis audire: & dulcedine potestatis eius capti, qualibet sub ea scelera latere finitis. Reliquum est, ut qua hic vociferantur, eadem in castris, & apud milites agant, & exercitus corrumpant, ducibusq; parere non patiantur: quoniam ea demum Roma libertas est, non senatus, non magistratus, non leges, non mores maiorū, non instituta patrum, non disciplinam vereri militia.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. LICINII CALVI

ad populum, ut filio, sibi delatum honorem mandaret.

Tribunos militum consulari potestate, in quibus P. Licinius Calus erat primus ex plebe, vitio creatos, oraculo Delphico contabab. Itaque omnes se magistratu abdicant, Re ad interregnum, sicuti responsum erat, redacta, creatur omnium centuriarum consensu ac voluntate iterum idem P. Licinius. Is quum iam exacta aetatis Tribunitiæ potestati se imparem videret, ita Quirites rogabat, ut honorem sibi delatum filio mandarent.

O Men concordia, Quirites, rei maximè in hoc tempus utilis, memoria nostri magistrati.

gistratus vos his
annum ut deo:
iam cū meliores
fidū vram, non
tū vros corporis
aurum heredes,
obtinjan. En vobis
effugim, atq; im
Tribunum milit
Hinc ego inſertu
pro me R. vobis
latum: mihi vob
quo pro eo adde

ORATION
tatoris

M Furius C.
Faliscus Capena
fudulit, sed cato
viam Vetus de
haud procul abe
litibus atque cap

T Vo dicit
ix. ſentit
Vetus: ita
da vobis. Te ſim
nos cultis, precor,
que mox ſutura

gistratus vos his comitijs petere in insequentem annum video: si & collegas eosdem reficitis, etiam usi meliores factos. Me tam non eundem, sed umbram, nomenq; P. Licinij relictum videtis: vires corporis effata, sensus oculorum, atque aurium hebetes, memoria labat, vigor animi obtusus. En vobis (inquit iuuerem filium tenes) effigiem, atq; imaginem eius, quem vos antea Tribunum militum ex plebe primum fecistis. Hunc ego institutum disciplina mea, vicarium pro me Resp. do, dicoq; vosq; quaeso, Quirites, delatum mihi ultro honorem huic potenti, meis quo pro eo adiectis precibus mandetis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI DICTATORIS
ad Apollinem & Iunonem in opugnatione
Veiorum.

M Furius Camillus Dictator dictus, quum Faliscos Capenatesque hostes non prelio solum fudisset, sed castris quoque exuisset, exercitum ad urbem Veios delendam duxit. Ibi quum iam haud procul abesset, quum vrbs ipsa caperetur, militibus arma capere iussis, Deos ita alliciebatur.

TVo ductu, Pythice Apollo, tuoq; numine instinctus pergo ad delendam urbem Veios: tibiq; hinc decimam partem praeda voveo. Te simul, Iuno regina, qua nimis Veios colis, precor, ut nos victores in nostram tuamque mox futuram urbem sequare, ubi te dig-

gnum amplitudine tua templum accipint.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI AD P
dagogum Faliscorum in castris deprahensum cum pueris.

M. Furio Camillo mandatū erat bellum aduersus Faliscos: quo bello fusi fugatique Falisci, amissis castris in oppidū se receperūt. In obsidione oppidi ludimagister Faliscorum pueros lusus exercendique causa ingenij ante urbem producens, longius forte variatis sermonibus progressus, in prætorium ad Camillam perduxit. Ibi quum Faliscos diceret à se iam in manus Romanorum traditos, quod pueros eos dederet, quorum parentes primores essent Faliscorum: in hanc sententiam respondit Camillus.

Non ad similem tui nec populum, nec imperatorem scelestus ipse cum scelesto munere venisti. Nobis cum Faliscis quæ pacto sit humano, societas non est: quam ingenerauit natura, utrisq; est, eritq;. Sunt & belli sicut pacis iura: iuste q; ea non minus quam fortiter didicimus gerere. Arma habemus, non aduersus eam aetatem cui etiam captis urbibus parcitur: sed aduersus armatos, & ipsos qui nec lesi, nec lacerasti à nobis, castra Romana ad Veios oppugnauerunt. Eos tu, quantum in te fuit, nono scelere vicisti. Ego Romanis artibus, virtute, opere, armis sicut Veios vin-

FIN.

AR.

ORATIONA

liscos Roma

Huius argum
ne superioris. Lu
mis crim'ne veh
corpore à pueris
reduci, omnium i
spectaculum con
narum Faliscorum
silijs, i. e. at ad C
mili qui Falisc
P

Arms cōj
homo qu
& Imper

bus, rati quom
nos sub imperio
Et ius. Euentu
pla prodita hui
bello, quam tra
fide pronocant,
datione vestra
fides, qui urbem
vos fidei nostra,

EXHORT

exulis ad A

Camillus Ar
Galli urbē Rom
quā Galli Ardea
publica fortuna
cedēs nec oratio
necius Gallos ad

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM FALISCOS Romanis dedentium in Senatu.

Huius argumentum coniunctum est cum fine superioris. Ludimagister à Camillo proditiomis crimine vehementer accusatus, iussus nudato corpore à pueris virgis cadentibus in oppidum reduci, omnium in se oculos tanquam ad nouum spectaculum conuerterat. Ea re diligenter à Senatu Faliscorum perpenſa, mutatis animis & cōsilijs, legati ad Camillum primum, deinde Romā missi, qui Faliscos hac oratione dederent.

Patres cōscripti: victoria cui nec Deus, nec homo quiscquam inuideat, victi à vobis. & Imperatore vestro, dedimus nos vobis, rati (quo nihil victori pulchrius est) melius nos sub imperio vestro, quàm legibus nostris videri. Euentū huius belli duo salutaria exempla prodita humano generi sunt. Vos fidem in bello, quam presentem victoriam, maluistis: nos fide pronocati, victoriam vltro: detulimus sub ditione vestra sumus. Mittite, qui arma, qui obsides, qui urbem patentibus portis accipiant: nec vos fidei nostra, nec nos imperij vestri poenitebit.

ARGVMENTVM

EXHORTATIONIS CAMILLI exulis ad Ardeates, ut arma caperent aduersus Gallos.

Camillus Ardeā forte exulatū abierat, quum Galli urbē Romā prater Capitolium ceperunt. Is quū Galli Ardeā frumentandi gratia vagarentur, publica fortuna quā sua moeritior, in cōtione procedēs, hac oratione Ardeates ad sumēda arma aduersus Gallos adhortabatur.

tem Ardea rerum mearum exitum, quem Roma habui.

ARGVMENTVM

ORATIONIS FVRII CAMILLI

*ad populum de non transmigrando
Veios.*

Galli capta Roma domos omnes, templaque Deorum præter pauca & Capitolium diruerant, soloque æquauerant. Quæ fuit causa, ut Tribuni pleb. fugatisque cæsisque Gallis Camillo duce, quum Romam Patres plebsque rediissent, ad plebem de transmigratione Veios referrent. Quod ubi Camillus intellexit, conuocato populo, hac concione non esse transmigrandum Veios suadebat.

AD eum mihi acerbæ sunt, Quirites contentiones cum Tribunis ple. ut nec tristissimæ exilij solatium aliud habuerim quod Ardea vixi, quam quod procul ab his certaminibus eram: & ob eadem hæc, nõ si me senatusconsulto populiq; iussu reuocaretis, rediturus unquam fuerim: nec nunc me, ut redirem, mea voluntas mutata, sed vestra fortuna perpulsi: quippe ut in sua sede maneret patria, id agebatur, non ut ego utiq; in patria essem. Et nunc quiescerem ac tacere libenter, nisi hæc quoque pro patria dimicatio esset: cui deesse, quoad vita suppetat, alijs turpe. Camillo etiam nefas est. Quid enim repetimus, quid obsessam ex hostiũ manibus eripimus, si recuperatã ipsi deseruimus? Et quũ victoribus Gallis, capta tota vrbe,

C

Capit-

Capitolium tamen atq; arcem Dijs, & homines Romani tenuerint, habitauerint: Victoribus Romanis, recuperata urbe, arx quoq; & Capitolium deseretur? & plus vastitatis huic urbi secunda nostra fortuna faciet, quam aduersa fecerit? Equidem si nobis cum urbe simul posita, traditaq; per manus religiones nulla essent: tamen tam euidentis numen hac tempestate rebus affuit Romanis, ut omnem negligentiam diuini cultus exemptam hominibus putem. Inueniunt enim horum deinceps annorum vel secundas res, vel a diuersas: inuenietis omnia prosperè euenisse sequentibus Deos, a diuersa spernentibus. Jam omnium primum Veientis bellum per quatuor annos, quanto labore gestum? non ante cepit finem, quam in monitu Deorum aqua ex lacu Albano emissæ est. Quid hæc tandem urbis nostra clades nouatimum ante exorta est, quàm spreta vox cæli emissæ de aduentu Gallorum: quæ genti ius ab legatis nostris violatū, quæ nobis cū vindicari deberet eadem negligentia Deorum, prætermissum? Igitur victi, capique, ac redempti, tantum pœnarum Dijs hominibusque dedimus, ut terrarum orbi documento essimus. Aduersa deinde res admonuerunt religionum: confugimus in Capitolium ad Deos, ad sedem Iouis optimi maximi: sacra in ruina rerum nostrarum alia terra celauimus, alia aucta in finitimas urbes amouimus ab hostium oculis: Deorum cultum, deserti ab Dijs hominibusq; tamen non intermisimus. Reddidere igitur patriam & victoriam, & antiquum belli

decus

decus amissum: cernere auri faciem
terram terrorem, & numina
neglecta, & numina
humanis cernente
quantum vix
clausisq; emergente
speculo, in augur
nullus locus in ea
est: plenus: & sacri
gis stat, quàm lo
omnes Deos pub
desertum: istis? &
quod in ostension
C. Fabio non m
quàm vestra
Gallica tela deg
getis in colle Qu
ne in bello quide
Romanos Deos e
Pontifices Flam
religionum esse,
fuerit? Forsitan
facturos, aut hi
stros, qui faciunt
cauerunt: pote
cræ, omnesque p
L. num alibi qua
cipi potest? Quid
que quod imperi
netur, loquar: qu

*deus amissum: & in hostes, qui caci auaritia in
 pendere auri fuerat ac fidem sefellunt, ver-
 terunt terrorem, fugamq; & caedem. Hic culpi,
 neglectiq; numinis, tanta monumenta in rebus
 humanis cernentes, ecquid sentitis, Quirites,
 quantum vix dum ex naufragijs prioris culpa
 claudisq; emergentes, paremus nefas? Urbem au-
 tem spatio, inauguratoque conuictam habemus:
 nullus locus in ea non religionum. Deorumque
 est plenus: sacrificijs solemnibus non dies ma-
 gis scati, quam loca sunt, in quibus fiant. Hos
 omnes Deos publicos, priuatosque, Quirites,
 deserturi estis? Quam par vestrum factum est,
 quod in obsidione nuper in egregio adolescente
 C. Fabio non minore hostium admiratione,
 quam vestra conspectum est, quum inter
 Gallica tela digressus ex arce, solemne Fabia
 getis in colle Quirinali obij? An gentilitia sacra
 ne in bello quidem intermitti, publica sacra, &
 Romanos Deos etiam in pace aeferi placet? &
 Pontificus Flaminesq; negligentiores publicaru
 religionum esse, quam priuatus in solempni gentis
 fuerit? Forsitan aliquis dicit, aut Veijs ea nos
 facturos, aut huc inde missuros sacerdotes no-
 stros, qui faciant: quorum neutrum fieri saluis
 caeremonijs potest. Et ne omnia generatim sa-
 cra, omnesque percenseam Deos: in Iouis epu-
 lo num alibi quam in Capitolio, puluinar sus-
 cipi potest? Quid de aternis Vesta ignibus, signo-
 que quod imperij pignus custodia eius tem-
 letur, loquar? quid de Ancilibus vestris? Mars*

Gradius, tuq; Quirine Pater, hac omnia in profano descri placet sacra aequalia urbi: quadam vetustiora origine urbis? Videte quid inter nos & maiores inter sit. Illi sacra quadam in monte Albano, Launioq; nobis facienda tradiderunt. An ex hostium urbibus Romam ad nos transferri sacra, religiosum fuit: hinc sine piaculo in hostium urbem Veios transferemus? Recordamini agitedum quoties sacra instaurentur, quia aliquid ex patrio ritu negligentia casusve pretermisum est. Modo qua res post prodigium Albani lacus, nisi instauratio sacrorum, auspicio- rumque renouatio, affecta Veienti bello Reip. remedio fuit? At etiam tanquam veterum religionum memores, & peregrinos Deos transtulimus Romam, & instituimus novos. Iuno Regina transuecta à Veijs, nuper in Auentino quam insigni ob excellens matronarum studium, celebriq; dedicata est die? Aio Locuto templum propter caelestem vocem exauditam in noua via iussimus fieri; Capitolinos ludos solemnibus alijs addidimus, collegiumq; ad id nouum autore Senatu condidimos. Quid horum opus fuit suscipi, si una cum Gallis urbem Romanam relicturi fuimus? si non voluntate mansimus in Capitolio per tot menses obsidionis? si ab hostibus metu retenti sumus? De sacris loquimur, & de templis: quid tandem de sacerdotibus? Nonne in mentem venit, quanta piacula committantur? Vestalibus nempe in una illa sedes est, ex qua eas nihil unquam praterquam urbs capta mouit. Flamini Diali noctem

vnam

vnam manere ext
ientes pro Roma
Vestales tuas de
gre habitando, in
veiq; publica piac
auspicato agimus
cui obliuioni, aut e
tia Curia, qua re
mita Centuriata
milites creatis
lent, siem possunt?
comitorum caus
desertam hanc ab
uenient? Sed res
ruinisq; relinquer
Veios migrare, ne
vexare. Hanc
quam veram ess
vobis, Quirites,
lorum aduentum
que, stante in
tam esset Veio
quantum inter m
inter si. Tribuni
fuerit, nunc vtiq;
(nec id mirati si
dieris etiam si
mita urbe, non
censerem. Qu
captam migranti
ac posteris nestris
ora ac turpis, C

Unam manere extra urbem nefas est: hos Ve-
ientes pro Romanis facturi estis sacerdotes? &
Vestales tua te deserent Vesta? & flamen pere-
gre habitando, in singulas noctes quantum sibi
reiq; publica piaculi contrahet? Quid alia, qua
auspicato agimus omnia ferè intra pomerium,
cui obliuioni, aut cui negligentia damus. Comi-
tia Curiata, qua rem militarem continent: co-
mitia Centuriata, quibus Consules Tribunosq;
militares creatis: ubi auspicato, nisi ubi aspi-
lent, fieri possunt? Veios ne hac transferemus? an
comitiorum causa populus tanto incommodo in
desertam hanc ab Dys hominibusq; urbem con-
uenient? Sed res ipsa cogit vastatam incendijs
ruinisq; relinquere urbem, & ad integra omnia
Veios migrare, nec hic aedificatio inopem plebem
vexare. Hanc autem iactari magis causam,
quàm veram esse, ut ego non dicam, apparere
vobis, Quirites, puto, qui meministis ante Gal-
lorum aduentum salus tectis publicis priuatisq;
stante incolumi urbe, hanc eandem rem a-
ctam esse, ut Veios transmigraremus. Et videte
quantum inter meam sententiam, vestramque
inter sit, Tribuni. Vos etià si tunc faciendum nò
fuerit, nunc utiq; faciendum putatis: ego còtrà,
(nec id mirati sitis, prius quàm quale sit au-
dieritis) etiam si tunc migrandum fuisset incolumi
tota urbe, nunc has ruinas relinquendas non
censerem. Quippe tum causa nobis in urbem
captam migrandi victoria esset, gloriosa nobis,
ac posteris nostris: nunc hac migratio nobis mi-
era ac turpis, Gallis gloriosa est: non enim

reliquisse victores, sed amisisse victi patriam videbimur. Hoc ad Alliam fuga, hoc capta urbs, hoc circumfessum Capitolium necessitatis imposuisse, ut deseremus penates nostros, exiliumque ac fugam nobis ex eo loco conscisceremus, quem tueri non possemus? & Galli enerte re potuerunt Romam, quam Romani restituere non videbuntur potuisse? Qui? restat, nisi ut si iam novis copijs veniant (constat enim vix credibilem multitudinem esse) & habitare in capta ad se, deserta à vobis hac urbe velint, sinaritis? Quid si non Galli hoc, sed veteres hostes Vestri, Aequi Volsciue faciant, ut commigrent Romam? Velisne illos Romanos, vos Venientes esse? Non malitis hanc solitudinem vestram, quàm urbem hostium esse? Non equidem video quid magis nefas sit. Hac scelera, quia pigo: adificare, hac dedecora pati parati estis? Si tota urbe nullam melius ampliusque tectum fieri possit, quàm casa illa conditoris est nostri: non in casis riuu pastorum, agrestiumque habitare est satius inter sacra penatesque vestros, quàm exulatum publicè ire? Maiores nostri conuena, pastoresque, quum in his locis nihil prater sulas, plaudesque esset, novam urbem tam breui edificarunt: nos Capitolio, arce incolumi, sanctis antibus templis Deorum, adificare incensam piget? & quod singuli facturi fuimus si ades nostra deflagrassent, hoc in publico incendio uniuersi recusamus facere? Quid tandem si fraude, si casu Veijs incendium ortū sit, ventoque, ut fieri potest, diffusa flamma magnam partem urbis

urbis assumat? F
ante quam ur
migeremus? Adeo
hac terra, quam
persecuti, quāq;
quidem fati cor
stra, quam mea c
quum adfessum, qu
venire, hac omni
que, & Tyberis,
calat, suo quon
vos, Quirites,
sunt, immematis
quā? el querit e
causa? Dy homi
el-g, au, salu be
tunum, quo co
bantur, quo ma
mare, et cum m
nima propinqu
ternarum regi
mentum urbis n
est ipsa magnu
gunt. Inter tot
la gentis, qu
urbes, non ceru
tam valida op
ria tantum ter
niter illo mari
la, bellic vobis p
(malum, ratio

urbis absimul? Fidenas inde, aut Gabios, aliamve quam urbem quaesituri sumus, quo transfugeremus? Adeo nihil tenet scilicet paria? nec haec terra, quam marem apertum? sed in superficie, tunc isque charitas nobis paria pendet? Et quidem fatebor vobis, (cuiusvis iniuria vestra, quam mea calamitas is meminisse iuvat) quum abessem, quotiescunque patria in mentem veniret, haec omnia occurrebant: colles, campi, quae, & Tyberis, & assueti oculis regio, & hoc caelum, sub quo natus, & educatusque sum. Quae vos, Quirites, nunc moucant potius charitate sua, & maneat in sede vestra, quam postea, qui relqueritis ea, macerent desideria. Non sine causa Di hominesque huic urbi condenda locum elegerunt, saluberrimos colles, flumen opportunum, quo ex mediterraneis locus fruges decubantur, quo maritimi conmeatus acceptantur: mare vicinum ad commoditates, nec exposita, nimia propinquitate ad pericula classium externarum regionum, Italiae medium, ad incrementum urbis natum vixit locum, argumento est ipsa magnitudo tam noua urbis. Quirites, agitur. Inter tot veterrimos populos tam diu bella geritis, quum interea (ne singulas loquar urbes) non coniuncti cum Aequis Volsci, tot tam valida oppida, non vniuersa Hetruiria tantum terra marique pollens, atque inter duo maria latitudinem obtinens Italia, bello vobis par est. Quod quum ira sit, quae (malum) ratio est expertus alia experiri? quum

iam ut virtus vestra transire aliò possit, fortuna certè loci huius transferri non possit? Hic Capitolium est, ubi quondam capite humano innecto, responsum est, eo loco caput rerum, summamq; imperij fore: hic quum augurato liberaretur Capitolium, Iuventas, Terminusq; maximo gaudio patrum nostrorum moveri se nò passis: hic Vesta ignes: hic Ancilia coelo demissa: hic omnes propitij manentibus vobis Dij.

EX SEXTO AB VRBE CONDITA SUMPTA.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS M. FVRII

Camilli Dictatoris ad suos, hostium numero perturbatos.

Ad Satricum Antiates cum Volseorum, Latiorum, Hernicorumque ingenti multitudine sumptierant arma contra Romanos. Quod bellum Camillo dictatori mandatum fuit. Ibi quum viso inspectoq; hostium ingenti numero, milites commuti, perturbatique, singulis cum centenis congregiendum esse conclamarent: Camillus in equo inter aciem obequitans, eos ad strenuè atq; fortiter pugnandum ita adhortabatur.

Qua tristitia, milites, hac? qua insolita cunctatio est? Hostem, an me, an vos ignoratis? Hostis quid aliud est, quàm perpetua materia virtutis gloriaq; vestra? Vos contra, me duce (ut Faliscos, Veiosq; captos, & in capta patria Gallorum legiones casus taceam) modo trigemina victoria triplicem triumphum exhibis ipsis Volscis & Equis & ex Hetruria egistis.

gisti. An me, quoniam
bum signum de
ego maxima imp
me nihil prater m
nim dictatura m
ne exilium quiden
sumus: & quum
adferamus, que
eventum belli ex
quod quisq; didici
cetis, illi fugient

A. Cornelius
pitolinum magis
sus Volseorum in
bella intestina re
to in agrum pro
quum postridie
a Dijs perisset di
ditus esset, in ha

Nostra v
Vatesq;
que ut a
imparibus man
sitis, gladijs tant
procurri quidem
stabilis gradu im
illi vana inieceri
vobis se in: ulexi
mat in mentem

alioq; esset, fortan
non possit? Hic
capite humano
put rerum, sum-
augurato libera-
minuq; maxi-
mueri, perit as-
zelo demissa: bu
is Dy.

BE CON-

VM

M. FVRII

hostium tu-

s.

Volscorum, Lati-

multitudine sum-

Quod bellum

ibi quum vi-

sumero, milites

is cum centenis

ent: Camillus in

os ad strenuatq;

batur.

hac? qua insolita

an me, an vos i-

tud est, qua per-

vestra? Vos co-

ptos, & in

ca, an taceam)

in triumphu ex-

Erruria egi-

ssu.

EX VI. AB VRBE COND.

57

gistis. An me, quod non dictator vobis, sed Tri-
bunus signum dedi, non agnoscitis ducem? Neq;
ego maxima imperia in vos desidero, & vos in
me nihil prater me ipsum intueri decet: Neq; e-
nim dictatura mihi unquam animos fecit, ut
ne exilium quidem ademit. Iidem igitur omnes
sumus: & quum eadem omnia in hoc bellum
adferamus, qua in priora attulimus: eundem
eventum belli expectemus. Simul concurreritis:
quod quisq; didicit ac consuevit, faciet: vos vin-
cetis, illi fugient.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS A. CORNELII

Cossii Dictatoris ad suos.

A. Cornelius Cossus dictator T. Quintiū Ca-
pitolinum magistrum equitum dixerat. li aduer-
sus Volscorum ingentem multitudinem. etiam si
bella intestina remorari poterant, delectu habi-
to in agrum Promptinum milites ducunt. Ibi
quum postridie quam venissent cessa hostia pacem
a Dijs periisset dictator, latus tanquam a Dijs au-
ditus esset, in hac verba milites adhortabatur.

Nostra victoria est, milites, si quid Dijs,
Vatesq; eorum in futurum vident. Ita-
que ut decet certa spei plenos, & cum
imparibus manus cōferturos, pilis ante pedes po-
sitis, gladijs tantum dexteris armemus. Nec
procurvi quidem ab acie velim, sed obnoxios vos
stabili gradu impetum hostium excipere. Vbi
illi vana iniecerint missilia, & effusi stantibus
vobis se intulerint: tum micent gladij, & ve-
niant in mentem vnicuiq; Deos esse, qui Roma-

C D

num

num adiuvant: Deos, qui secundis auribus in
prælium miserint. Tu, Quiriti, aequi em inten-
tus ad primum initium moti certaminis teneas:
ubi herere iam æciem collato pede videris, tum
terrenam equestrem occupatis alio laore infer:
invectusq; orbes pugnantium assipa.

A R G V M E N T U M

ORATIONIS CORNELII COSSI-
quam in M. Manlium instituit.

M. Manlius Capitolinus erat, qui Capitolium
ab Gallis clangore anse cum exercitus secue-
ret. Is largitionibus populati intra capite, opulenta
domum suam vocat, ubi in patris invectus, inter
alia, ab ijs thesauros eoqui ad redimendam a
Gallis urbem ex ærario exprompti, siue à matro-
nis collati fuerant, occultatos iactabat. Rogatus
vbinam tantæ rei furtum occultaretur. tempore
ipso se iudicaturum respondit, Dictator Cossus
ob eam rem ab exercitu & callis in urbem acci-
rus, postero die senatu habito, quam voluntates
hominum satis explorasset, retinet senatū, Man-
liumque per præconem vocari iubet. Manlius
multitudine plebis illeptus in senatam venit: in
quem dictator hæc verba coniecit.

Vtinam mihi, Patribus Romanis ita de
ceteris rebus cum plebe conveniat, quæ-
admodum, quod a te actinet, camque
rem quam te per te quaesiturus, conventurum sa-
tis confido. Spem scilicet a te ciurati video, jure
incolumem: Gallia thesauris, quos primores
Patrum occultaret, creditum se sui posse: cui ego
rei tantum abest ut impedimentum sim, ut con-
tra, te M. Manli, ahorter, liberes fenore ple-
bem

hem Romanam.
pulvis ex præda
si jactis, siue quo
qua sanam in
bæonec amittit
bæ: spe concurre

A R G

RESPONS
Capitolini

Coniunctum
be, quam donis
Senatus Manli
nato in hac sen

Offendit
confu
dudici

intercedendo:
prohibeo in
affluit quibus
aliam. Sen
penia: is hortor
deducite quo d
nihil in maturi
At: enim quid
Nihil magis q
si quæras, qu
senarim: &
tuli. & nam si
sanos Gallicos
lem, de fletu m
rei: quon sentis

ARGVMENTVM

Capitolini, ad Dictatorem & Patres.

Offendi te, A. Corneli, vossq; P. C. circumfusam turba Literi meo. Quin cum deducitis à me singuli vestris beneficijs? intercedendo: eximendo de nervo cines vestros, prohibendo indicatos addictosq; duci, ex eo quod affluit opibus vestris, sustinendo necessitates aliorum. Sed quid ego vos, de vestro impendia, is hortor? Sortem aliam ferte: de capite deducite quod vsuris pernumeratum est, iam nihilo mea turba, quam vilius, conspectior erit. At enim quid tua solus ego civium curam ago? Nihilo magis quod respondeam, habeo, quam si quaras, quid ira jolus Capitolium arcemq; servarim: & cum unius: sis quam potui operem tuleri, & nunc singulis feram. Nam quod ad thesauros Gallicos attinet, rem suapte natura facilem, difficilem interrogato facit. Cur enim quaritis quod scitis? cur quod in sinu vestro est, ex-

*cuti iubetis potius, quàm ponatis? Nisi aliqua
fraus subest, quò magis argui prastigias iubetis
vestras, eò plus vereor ne abstuleritis obseruan-
tibus etiam oculos. Itaq, non ego vobis, vt in-
dicem pradas vestras, sed vos id cogendi estis, vt
in medium proferatis.*

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MANLI AD
Deos, cum in vincula duceretur.

Ad proximum & hoc pertinet. Manlius quum
habita concione, ambagibus missis, aut peragere
verum indicium iuberetur, aut fateri facinus in-
simulati falso crimine Senatus: se non locuturum
inimicorum arbitrio, & voluntate professus, iam
à viatore comprehendebatur in vincula ducen-
dus, quum ita Deorum fidem atque auxilium im-
plorare coepit.

Iupiter optime maxime, Iunoq, regina, ac
Minerva, ceteriq, Dì, Deaq, qui Capitolium,
arceq, incolitis: siccine vestrum militem
ac praesidem finitis vexari ab inimicis? Hac
dextera, qua Gallos fudi à delubris vestris, iam
in vinculis & catenis erit?

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MANLI CA-
pitolini, post vincula ad plebem, aduer-
sus patres concitan-
dam.

Concitata plebs erat Manlij fortuna, miseraq;
conditione, adeo vt magna pars vestem mutaret,
moesta turba vestibulo carceris obuerfaretur.
Et mul-

Et multitudini
plerique expro-
batores suos
vt Sp. Melium
dictum inimicis
dere noluisse, et
aliiq, ad eandem
mulata, atq; irri-
minabatur, quum
liberatur. Educti
nemintendens
in hanc senten-
tia differit.

Quamvis
quas ne
voluit
quod aduersari
aggressi esset.
libertate, qua
Quot enim eli-
nos, tot nunc a-
dite modo belli
paratos ad vir-
est aliquid vni-
da. Quousq, m-
nulli vestrum
te. Ipse vindex
nullus repente
vniuersumq;
puleram. Quia
minuit. An exi-
ne fecit, quod
hac, sed nunc
Vobis det ment-

is? Nisi aliqua
transfigias iuberis
lenius obseruan-
do vobis, et in-
dogenis estis, ut

VM

ANLII A D
ueretur.

et. Manlius quum
missis, aut peragere
fateri facinus in-
se non locuturū
te professus, iam
vineula ducen-
que auxilium im-

uonq, regina, Ac
q, qui Capitolū,
vestrum militem
amicis? Hac
vobis vestris, iam

VM

NLII C A.
hem, aduer-

rtuna, miserq;
vestem mutaret,
& obuerfaretur.
Et mul-

EX VI. AB VRBE COND.

61

Et multitudini, simul ac Cossus dictatura abiit,
plerique exprobabāt inter alia etiā illud, quod
defensores suos favore in p̄iceps ruere sinebat,
ut Sp. Melium & Cassium: ita M. Manlium Pro-
ditum inimicis, quod ad nutum dictatoris respō-
dere nolisset, coniectum fuisse in carcerem. His,
aliisque ad eandem rem pertinentibus plebs sti-
mulata, atq; irritata, iam se carcerem effecturam
minabatur, quum ex Senatus Consulto Manlius
liberatur. Eductus ex carcere animū ad seditio-
nem intendens, plebem domum conuocat, vbi
in hanc sententiam de tollendis magistratibus
dissertit.

Quamq, eādem ignorabitis vires vestras,
quas naturane belluas quidem ignorare
voluit? Numerate saltem quot ipsi sitis,
quot aduersarios habeatis. Si singuli singulos
aggressuri essetis, tamen acris crederem vos pro
libertate, quā illos pro dominatione certaturos.
Quot enim clientes circa singulos fuistis patro-
nos, tot nunc aduersus vnum hostes eritis. Ostē-
dite modo bellum, pacem habebitis: videant vos
paratos ad vim ius ipsi remittent. Audendum
est aliquid vniuersis, aut omnia singulis patien-
da. Quousq, me circumspētabitis? Ego quidem
nulli vestrum deero: ne fortuna mea desit, vide-
te. Ipse vindex vestes, vbi visum inimicis est,
nullus repente fui: & vidistis in vincula duci
vniuersi eum, qui à singulis vobis vincula de-
puleram. Quid sperem si plus in me audeant i-
nimici? An exitum Cassij Melijq, expectem? Be-
ne facitis, quod abominamini. Dī prohibebunt
hac: sed nunquam propter me de calo descendūt.
Vobis det mentem oportet, ut prohibeatis: sicut

C 7

mihi

mibi dederunt armato togatoq; ut res à barbaris hostibus, à superbis defenderem civibus. Tam parvus animus tanti populi est, ut semper vobis auxilium adversus inimicos satis sit: nec ullum, nisi quatenus imperari sinatis, certamen adversus Patres nostris. Na hoc natura vobis infecum est, sed usu possidemini: Cur enim adversus externos tantum animorum geritis, Ut imperare illis equum conseatis? quia consuestis cum eis pro imperio certare: adversus hos tentare magis, quam tuari libertatem, Tamen qualiscumq; duces habuistis, qualiscumq; ipsi fuistis: omnia adhuc quantociq; petistis, obtinistis, seu rei, seu fortuna vestra, tempus est etiam maiora conari. Experiri modo & vestram felicitatem, & me (ut spero) feliciter experiri: minore negotio quæ imperet Patribus imponetis, quam qui resisterent imperantibus, imposuistis. Solo æquando sumi Dilectura Censuræque, ut caput atollere Romana plebs possit. Proinde adfite, prohibere ius de pecunijs dico: ego me patronum profiteor plebis. Quod mihi cura mea, & fides nomen induit, vos si quo insigni magis invær, honorisve nomine vestrum appellabitis duces: eo utemini potentiore ad oblinenda ea qua vultis.

AR-

AR
ORATION
natores Th,

Capillos in r
forte Tullio
conulio cum V
blier fiterent
dei Gaudius
Placati us
getur, cui Ca
ues t. n. il. s.
vitem pro. ou
mentu. ex. ci
grillus vero r.
pace ophites
et rei ratione
cato ita e ba

Soli adhuc
vires, quibus
minu. mer. g
mabunt patri
venia. mer. f
bli. beneficy
buntis. prec
vulebitur dab

AR
ORATION
gatorum

Talculani c
Romæ ad pet
vocati cautam

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI AD SE-
natores Tusculanorum de mittendis Ro-
mam de pace le-
gatis.

Camillos in recensendis captiuis Volscorum
fortè Tusculanos duos agnosceit, qui rogati quo
consilio cum Volcèis se coniunxissent, quum pu-
blice faterentur duxi-unt Romanum ad senatum.
Ibi Camillus se fidem Tusculanorum accusas.
Placet patribus vt bellum aduersus Tusculanos
geratur, cui Camillum praeficiunt. Tusculani ci-
ues potentibus vrbs portu olui in Camillo in
urbem promouenti frequentes picecedunt: com-
meatu exercitus ex vi et & agris deuehitur. In-
gressus verò urbem, quam nō secus quàm in certa
pace opifices suo quēque operi intentos cernere-
ret, rei rationem admiratus, senatu eorum vo-
cato, ita verba fecit.

Soli adhuc Tusculani vera arma verasque
vires, quibus ab ira Romanorum vestra tuere-
mini, inuenistis. Ite Roman ad senatum: assti-
mabunt patres virum plus amē pae, an nure
venia meriti suis. Non praescriptam gratiam pu-
blici beneficij. Deprecandi potestatem à me ha-
bueritis, precibus euentum vestris senatus quē
videbitur dabit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PURGATORIAE LE-
gatorum Tusculanorum in Senatu.

Tusculani oratores sicuti suaserat Camillus,
Romam ad petendam pacem missi, hospitaliter
vocati causam suam ita egerant.

Qui

Quibus bellum indixistis, intulistisq; P. C. sicut nunc videtis nos stantes in vestibulo curia vestra, ita armati paratiq; obuiam Imperatoribus legionibusq; vestris processimus. Hic noster, hic plebis nostra habitus fuit, eritq; semper, nisi quando à vobis, proq; vobis arma acceperimus. Gratias agimus & ducibus vestris, & exercitibus, quod oculis magis quam auribus crediderunt: & ubi nihil hostile erat, neq; ipsi quidem fecerunt. Pacem quã nos prestimus eam à vobis petimus: bellum eo scilicet est, auertatis precamur. In nos quid arma polleant vestra, si patiendū experiendū est inermes experiemur. Hac mens nostra est: Dij immortales faciant, tam sit felix, quem pia. Quod ad crimina attinet, quibus morti bellum indixistis: et si remissa rebus, verbis confutare nihil attinet, tamen etiam si vera sint, velfateri nobis, ea quum tam euidenter poenituerit, tutum censemus. peccetur in vos dum digni sitis quibus ita satisfiat.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS Q. CINCINNATI

Dictatoris ad A. Sempronium magistrum equitum de belli ratione

Iam Prædicti, quum omnia Romæ seditionibus plena, erlatum esset vastatis agris portam Collinam peruenerant spe vrbis capiendæ: quum Romani dictatorem, vt assolebant, in re trepida, T. Quintium Cincinnatum creant, à quo A. Sempronius

pronius magister
statorem creatur
flumen, vbi castra
tor Quintius ducl
spectu instructos
tatione cum mag

Videtur
illos fretos
dy immo
cia, maiori sue
fretus armis an
mediam aciem
trepidantess
faleris, & expe
uolatus, nobisq;

toris ad
Appi
bunos

Plebs arrepta f
ex magna vi ziti
si suis in summe
pl-duos C. Licin
viam prastuere
promulgant lege
& pro commodi
deducto eo de cap
eller: triennio tr
ueretur. Alteram
plus quingenta
ne tribunorum m

EX VI. AB VRBE COND. 61

pronius magister equitum dictus. Hostes quū dictatorem creatum audirent, à moenibus ad Allium flumen, vbi castra locarent, se receperant. Dictator Quintius ductu exercitu quum hostes in conspectu instructos paratosque videret, ita de bellinatione eum magistro equitum agebat.

V Idēne tu Aule Semproni loci fortuna illos fretos ad Alliam constituisse? nec illis dii immortales certioris quicquā fiducia, maiorisve quod sit auxilij dederint? At tu fretus armis animisque, concitatis equis invade mediam aciem. Ego cum legionibus in turbatos trepidantesque inferam signa. Adeste dii testes fœderis, & expetite pœnas debitas. simul vobis violatis, nobisque per numen vestrum deceptis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CAMILLI DICTA-

toris ad Quirites de intercessionē

Appij item Claudij, contra Tribunos plebis: legum latores,

& leges ipsas.

Plebs arrepta forte occasione rerum nouandarū ex magna vi zris alieni, quo leuari nō posset, nisi suis in summo imperio collocatis: Tribunosque duos C. Licinium & L. Sextium creat, qui sibi viam prœstuerent ad ceteros honores. Ii creati promulgant leges tres aduersus opes patriciorū, & pro commodis plebis: Vnam de zre alieno, vt deducto eo de capite, quod vsuris pernumeratum esset: triennio tribus aquis portionibus persolueretur. Alteram de modo agrorum, ne quis amplius quingenta iugera agri possideret: tertiam, ne tribunorum militum comitia fierent, Cōsulque

que alter ex plebe crearetur. Conterriti Patres tam seueris contra se legibus, collegas Tribunis duobus adiungunt, qui leges per intercessionem promulgari non sinerent. Ii à duobus collegis legumlatoribus concilio ad promulgandas leges saepe vocato, ne recitari quidem eas passi sunt. Conditione deinde rerum coacti iidem legumlatores, Tribunos militum creari permittunt. Ita promulgatio in reditum exercitus dilata. Interim saepe relecti iidem Tribuni, miseriam plebeiotorum primoribus Patrum exponunt, in licentiamque maximam patriciorum inachebatur quod attineret ad id, quod leges promulgandæ continebant. Iam decies relecti, quum legionibus in urbem reductis, non impedirentur collegarum intercessione: Patres dictatorem creant Camillū: qui stipatus magno patriciorū numero, quū collegarū intercessione etiā renouata nihil profici videret. proxima oratione de intercessione ad populū verba fecit. Eae concione habita, quū indictis Tribunorum pl. comitij legumlatores ita decies, vr ante dixi, relecti se abire velle magistratu per simulationem faterentur: magis accedebant plebis animos ad id quod petebant. Nam et si in leges suas pugnatum esse commemorabāt intercessione collegarum. bello Veliterno, & dictatoris creatione: iam tamen illa obflare posse negabant quo minus leges promulgarentur, quū magister equitum ex plebe dictus gradum f. cisse ad externos quoque magistratus videretur. His alijque plebis animos inflammant, cum stupentibus ceteris vnus A. Cladius aduersus Trib. plelegumlatores, legesque ipsas posteriorem orationem habuit.

ORA-

Quandoque
bunitia
tercessione
santam vobis, ad
persuasionem
causa diffator
auxilium
C. Licinius, C. L.
rum cedunt, nihil
seram concilio
tamquam capta
vum Tribunitiam

Negonou
Quirites
semper
nis, id nunc ego
inde ab initio
maiestate fuisse
fatos esse. Quir
que inficis eo,
mili in ciuitatem
disserat per nos
maiestas earum
se voluistis, di
pro me, maior
sim, Quirites
fuit: ea plebi tan
aduersa quis putat

ORATIO CAMILLI.

QVandoquidem, Quirites, iam vos Tribunitia Libido, non potestas regit: & intercessionem secessione quoniam plebis partem vobis, eadem vis facitis irritam, quam peperistis, non recipitis magis universa, quam vestra causa defensor intercessioni adero, eversamque vestrum auxilium imperio tutabor. Itaque si C. Licinius, & L. Sextius intercessum collegarum cedunt, nihil patricium magistratus inferam concilio plebis. Si aduersus intercessionem tanquam capti civitati leges imponere conentur, vbi Tribunitiam dissolui non patitur.

ORATIO APPII CLAUDII.

Neq, novum, neq, inopinatum mihi sit, Quirites, si quia vnum sancta nostra semper obiectum est ab seditionis Tribunitis, id nunc ego quoq, audia: Claudii genti iam inde ab initio nihil antiquius in republica, Patrum maiestate fuisse, semper plebis commodis aduersatos esse. Quorum alterum neque nego, neque inficias eo, nos, ex quo asciti sumus simul in civitatem & Patres, enixe operam dedisse, ut per nos aucta potius, quam imminuta maiestas earum gentium, inter quas nos esse voluistis, dici verè posset. Illud alterum pro me, maioribusque meis contendere auisim, Quirites (nisi qua pro universa repub. fiant, ea plebi tanquam aliam incolenti urbem aduersa quis putet) nihil nos neq, priuatos, neq,

in ma-

in magistratibus quod incommodum plebi esset, sciente fecisse, ne ullum factum dictumue nostrum, contra utilitatem vestram, et si quadam contra voluntatem fuerint, verè referi posse. An hoc, si Claudia familia non sim, nec ex patricio sanguine ortus, sed unus Quiritium quilibet, qui modo me duobus ingenuis ortum, & vivere in libera civitate sciam, reticere possim? L.illum Sextium, & C. Licinium, perpetuos, (si Dijs placet) Tribunos, tantum licentia novem annis, quibus regnant, sumpsisse, ut vobis negent potestatem liberam suffragij? non in comitijs, non in legibus iubendis se permissuros esse? Sub condicione (inquit) nos rescieris decimum Tribunos. Quid est aliud dicere? quod petunt aliquos adeo fastidimus, ut sine mercede magna non accipiamus? Sed qua tandem ista merces est, qua vos semper Tribunos pleb. habeamus? Ut rogationes, inquit, nostras seu placeant, seu displiceant, seu utiles, seu inutiles sunt, omnes coniunctim accipiat. Obsecro vos, Tarquinij Tribuni ple. putate me ex media concione unum ciuem succlamare: bona venia vestra liceat ex his rogationibus legere, quas salubres nobis censem esse: antiquare alias. Non, inquit, licebit. Tu de fœnore, atq; agris, quod ad vos omnes pertinet, iubeas, & hoc portenti non fiat in urbe Romana, uti L. Sextium, atq; hunc C. Licinium Consules, quod indignaris, quod abominaris, videas: aut omnia accipe, aut nihil ferro: ut si quis ei quem urgeat fames, venenum ponat cum cibo, & aut abstinere eo quod vitale sit in-

fit iubeat, aut m
Ergo si esset liber
ces succlamassent?
at rogationibus ta
commodus est popu
rat illud? Si quis pe
lunt invidiosus esse
nia accipite, aut ni
rues, servet? Nunq
autores spectabit
gistratus ille dice
strum aliquo deca
hercule sermo est
qualis est, quam
tur sermone Quir
quis? rogo, ne vob
An alter rogat, q
Consulem iuberet
statem vobis per
le Hetrysium fu
insedit, quale Gat
pirolum atq; arce
& Consulatum ei
alio ex patribus L
ferre Sextium ha
Camillum de repu
commune honores
Consules liceat, dis
terum ex plebe cre
patribus praterire
cieas, quamam
suis pars una a

odium plebi esset,
 o dictumne no-
 am, es si quadam
 eret referi posse.
 sim, nec ex pa-
 Quirites quom-
 nis ortum, &
 reticere possim?
 m, perperuos, (si
 licentia nouem
 se, ut vobis ne-
 aggi? non in co-
 permissores ef-
 reficere? dec-
 dicere? quod pe-
 ne sine mercede
 a tandem ista
 huos pleb. ha-
 nostrias seu pla-
 inuites sunt,
 iecto vos, Tar-
 media concio-
 a vena vestra
 e, quas salubres
 as. Non, inquit,
 is, quod ad vos
 arcenti non fiat
 atq; hunc C.
 rit, quod abo-
 aut nihil fe-
 es, venenum
 eo quod rurale
 sit in-

fit iubeat, aut mortiferum vitali admisceat.
 Ergo si esset libera hac ciuitas, non tibi frequen-
 tes succlassissent? abi hinc cum Tribunatibus,
 ac rogationibus tuis. Quid si tu non tuleris quod
 commodū est populo accipere, nemo erat qui fe-
 rat illud? Si quis patricius, si quis (quod illi vo-
 lunt inuidiosus esse) Claudius diceret, aut om-
 nia accipite, aut nihil fero: quis vestrum, Qui-
 rites, ferret? Nunquāne vos res potius, quā
 auctores spectabitis? sed omnia semper, qua ma-
 gistratus ille dicit, secundis auribus: qua ab no-
 strum aliquo dicentur, aduersis accipietis? At
 hercule sermo est minimē ciuilis. Quid? rogatio
 qualis est, quā a nobis antiquatam indignā-
 tur? sermone Quirites, sim: linna. Consules (in-
 quit) rogo, ne vobis quod velitis facere, liceat.
 An aliter rogat, qui utiq; alterum ex plebe fieri
 Consulem iubet, nec duos patricios creandi pote-
 statem vobis permittit? Si hodie bella sint, qua-
 le Hetruscum fuit, quum Porfena Ianiculum
 insedit, quale Gallicum modo, quum prater Ca-
 pitolium atq; arcem omnia hac hostium erant,
 & Consulatū cum hoc M. Furio, & quolibet
 alio ex patribus L. ille Sextius peteret: possetis ne
 ferre Sextium haud pro dubio Consulū esse,
 Camillum de repulsa dimicare? Hoccine est in
 commune honores vocare? ut duos plebeios fieri
 Consules liceat, duos patricios non liceat? & al-
 terum ex plebe creari necesse sit, utrumque ex
 patribus praterire liceat? Quanam ista so-
 cielas, quanam consortio est? parum est, si
 cuius pars tua adhuc nulla fuit, in partem

eius venis nisi partem petendo totum traxeris? Timeo (inquit) ne si duos licebit creari patricios , neminem creetis plebeium . Quid est aliud dicere : quia indignos vestra voluntate creaturi non estis , necessitatem vobis creandi quos non vultis , imponam ? Quid sequitur , nisi ut ne beneficium quidem debeat populo , si cum duobus patricijs unus petierit plebeius , & lege se , non suffragio creatum dicat ? Quomodo extorqueant , non quomodo petant honores , quaerit . & ita maxima sunt accepturi , ut nihil ne pro minimis quidem debeant : & occasionebus potius quam virtute petere honores malunt . Est aliquis , qui se inspicit , qui aestimari fastidiat ? qui certos sibi vni honores inter dimicantes competitoris aequum censeat esse ? qui se arbitrio vestro eximat ? qui vestra necessaria suffragia pro voluntarijs , & servus pro liberis faciat ? Omisso Licinium , Sextiumque , quorum annos in perpetua potestate tanquam regum in Capitolio numeratis . Quis est hodie in ciuitate tam humilis , cui non via ad Consulatum facilius per istius legis occasione , quam nobis ac liberis fiat ? Si quidem nos ne quum volueritis quidem , creare interdum poteritis : istos , etiam si nolueritis , necesse sit . De indignitate satis dictum est (etenim dignitas ad homines pertinet) quid de religionibus , atque auspi-

ficijs , qua p
um consensu
quar ? Auspi
esse , auspicijs
lrisque omni
Penes quos igit
rum ? Nemp
quidem magistra
tur : nobis a le
non solum quos
gystratus , non
sed nos quaque
Spicatio Interreg
auspicia habeo
stratus quaten
oniam tollit ex
betis Consul
soli ea habere
nunc licet reli
li non asserunt
runt ? si occu
sed parua ista
stri maximam
nos tanquam
pus sit , omnes
ga ergo Porri
Reges creentur
aunmodo homo
mus Ancilla
que curam
auspicato fican
tur , nec centuria

spicijs , qua propria Deorum immortalium contemptio atque iniuria est , loquar ? Auspicis hanc Urbem conditam esse , auspicisque bello & pace , domi militiaque omnia geri quis est qui ignoret ? Penes quos igitur sunt auspicia more maiorum ? Nempe penes Patres : nam plebeius quidem magistratus nullus auspiciato creatur : nobis adeo propria sunt auspicia , ut non solum quos populus creat patricios magistratus , non aliter quam auspiciato creentur : sed nos quoque nisi sine suffragio populi auspiciato Interregem prodimus , & priuatum auspicia habeamus , qua isti ne in magistratibus quidem habent . Quid igitur aliud , quam tollit ex ciuitate auspicia , qui plebeios Consules creando , à Patribus , qui soli ea habere possunt , aufert ? Eludant nunc licet religiones . Quid enim est si puli non pascuntur ? si ex cauea tardius exierint ? si occinerit aut ? Parua sunt hæc , sed parua ista non contemnendo maiores nostri maximam hanc rem fecerunt : nunc nos tanquam iam nihil pace Deorum opus sit , omnes ceremonias polluimus . Vulgo ergo Pontifices , Augures , sacrificuli , Reges creentur . cuilibet apicem Dialem , dummodo homo sit , imponamus , tradamus Ancilia , penetralia , Deos Deorumque curam , quibus nefas est : non leges auspiciato ferantur , non magistratus creentur , nec centuriatis , nec curiatis comitijs Patres

autores fiant: Sextius & Licinius tanquam Romulus ac Tatius in Vrbe Romana regnēt, quia pecunias alienas, quia agros dono dant. Tanta dulcedo est ex alienis fortunis prae dandi. Nec in mentem venit, altera lege solitudines vastas in agris fieri, pellendo finibus dominos: altera fidem abrogari, cum qua omnis humana societas tollitur. Omnium rerum causa vobis antiquandas censeo istas rogationes: quod faxitis, Deos velim fortunare.

EX SEPTIMO AB VRBE CON-
dita sumpta sequentes.

ARGVMENTVM.

ORATIONIS SERVII TVLLII,
ad Dictatorem, ut militibus pugnan-
di faceret potesta-
tem.

C. Sulpitius Dictator, & M. Valerius magister equitum, aduersus Gallos, qui iam ad Padum cōfederant, exercitus duos duxerant. Dictator nouus primo aduentu se belli fortuna, committere, tardebat bellum, vetando, ne quis iniussu suo extra ordinem in hostem pugnaret. Milites ægrè illud passi, multa iactabant in Dictatorem, criminabanturque Patres, quod per Dictatorem, non per Consules rem geri placuisset. Tandem Seruio Tullio septimo primipilo dant negociū, ut ab Imperatore pugnandi copiam impetraret. Is apud dictatorem hac oratione rem peragit.

Scilicet, Dictator, condemnatum se uniuersus exercitus à te ignariatus. & prope igno-

ignominia causa d
me, ut suam
quidem scibi loci
signa fœde amissa
hoc à te impetrar
tute culpam nostr
git y memoriam ne
Altam, si se legio
rem amiserant pa
virtute recuperat
te felicitate tua
integræ: quanqu
si nos & nosse h
ditos, mira Gall
dunt. Et tu Imper
mur, exercitum e
ne manibus iudic
tus nos effec, de n
ne debiliū duc
aliud esse causa
fortissimus bello
vix edens? I'ca
stra virtute dub
erius est. Sin a
eum est consiliū
non Gallicū be
nostrū ablegatos
à militibus imp
Patribus, qua, si
ha, si se sua hab
succenseat milit
bellum, non aux

ius tanquam Ro-
mana regnēt, quia
no dant. Tanta
pradandi. Nec in
tudines vastas in-
mines: altera fidem
ana societas tolli-
bis antiquamdis
xius, Deos velim

VRBE CON-
entes.

IVM
II TVLLII
bus pugnan-
fia-

Valerius magister
iam ad eadum co-
rant. Dictator non
fortuna, commit-
do, ne quis iniūsu
pugnaret. Milites
nt in Dictatorem,
od per Dictatorem,
acuisset. Tandem
pilo dant negociū,
topiam in petaret,
ne rem petegit.

matum se unuer-
ia ratus, & prop-
ign-

ignominia causa destitutum sine armis, orauit
ne, ut suam causam apud te agerem. E-
quidem sicubi loco cessum, si terga data hosti, si
signa fœde amissa obijci nobis possent: tamen
hoc à te impetrari æquum censerem, ut nos vir-
tute culpam nostram corrigere, & abolere fla-
gitij memoriam noua gloria patereris. Etiam ad
Aliam fusa legiones, eandem, quam per pau-
rem amiserant patriam profecta postea ab Veijs
virtute recuperare. Nobis Deum benignita-
te, felicitate tua, populiq; Rom. & res gloria est
integra: quanquam de gloria, vix dicere ausim,
si nos & hostes haud secus quàm fœminis ab-
ditos, mira vallum omnibus contumelijs elu-
dunt: & tu Imperator noster, quod agrius pati-
mur, exercitum tuum sine armis, sine animis, si-
ne manibus iudicas esse: & prius quam exper-
tus nos esses, de nobis desperasti: ut te mancorum
ac debiliū ducem iudicares esse. Quod enim
aliud esse causa credamus, cur veterrimus dux,
fortissimus bello, compressis, quod aiunt, mani-
bus sedcas? Vt cunq; enim res se habet, te de no-
stra virtute dubitasse videri, quam nos de tua,
verius est. Sin autem non tuum istuc, sed publi-
cum est consilium, & consensus aliquis Patrum,
non Gallicum bellum nos ab vrbe, à penatibus
nostris ablegatos tenet: quæso, ut qua dicunt, nō
à militibus imperatori dicta censeas, sed à plebe
Patribus, qua, sicut vos vestra habeatis consi-
lia, sic se sua habituram dicat. Quis tandem
succenseat milites nos esse, non seruos vestros? ad
bellum, non auxilium missos? si quis det signum,

*in aciem educat, ut viris, ac Romanis dignum sit, pugnatu-
ros, si nihil armis opus sit, otii Ro-
mae potius, quam in castris acturos. Hac dicta
fuit Patrius. Te, imperator, milites tui oramus,
ut nobis pugnandi copiam facias, cum vincere
cupimus, tum duce te vincere tibi lauream in-
signem deferre, tecum triumphantes urbem
inire, tuum sequentes currum. Iouis optimi ma-
ximi templum gratantes ouantesq; adire.*

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS M. POPILII

Consulis ad suos.

Scipione Consule morbo implicito, M. Popi-
lio collega ex piece bellum permissum erat ad-
uersus Gallos, qui iam in agro Latino castra fixe-
rant. Victoriâ belli eius iam ad Romanos incli-
nata erat, quum Consulis leuus humerus machæ-
ra propè traiecit. Eo vulnere permoti, langui-
diq; milites facti, iam propemodum certam
victoriam amiserunt, quum Consul alligato
vulnere ad prima signa progressus, in hæc verba
militem adhortabatur.

Quid scias, miles? Non cum Latino Sabi-
noq; hosteres est, quem victum armis
solum ex hoste facias. In bellum strin-
ximus ferrum. Hauriedus, aut dandus est san-
guis. Propulstis à castris, supina valle præcipites
egistis, stratis corporibus hostium superstatis.
Complete eadem strage campos, qua montes re-
plestis. Nolite expectare dum stantes vos fugi-
ant: inferenda sunt signa, & vadendum in ho-
stes.

ARGV-

Samnites societa-
tis, et iudicis
quibus quam iude
panos socios belli
laxu quam viridi
iudicium pellun
animaduertent
orum opida. vno
scilicet lun conuer
tud magna tuer
nia viris Capua
qua dum iudicis
modum causam C

Populorum
Consulium
tristitia
dum noster arbus p
ua nisi in notum
am, qui ex
memoriam, am
siste, tunc p. b. ex
ni uero dicitur
bignus defensi
mus oportet, ne ing
manay, indigne
Samnites prores ar

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM

*Campanorum in Senatu, qua auxilium
aduersus Samnites pe-
tunt.*

Samnites societate atque amicitia cum Roma-
is iuncti Sidicinis iniustum bellum inferebont:
quibus quum Sidicini se impares viderent, Cam-
panos socios belli ascuerant Campani fluentes
luxu, quum viribus non dimicarent, in agrum
Sidicinum pelluntur. Quam rem cum Samnites
inimaduenterent, omisiss Sidicinis, in Campa-
norum oppida, vnde plus prada atque gloria ef-
feci, bellum conuertunt tamque caesa erat multi-
tudo magna iuuentutis: qui superstuerant, intra mox
vrbis Caput pulsique Romam oratores
quaetum iniurias mittere coguntur, qui hunc in
modum causam Campanorum egerunt.

POpulus nos Campanus legatos ad vos P.
C. misit, amicitiam in perpetuum, auxilium
praesens à vobis petiitum, quam si secun-
dis nostris rebus petissemus, sicut caepa celerius,
ita infirmiore vinculo contracta esset. Tunc e-
rim, v. qui ex aequo nos venisse in amicitiam
memissemus, amici forsitan pariter, ac nunc
subiecti atq; obnoxij vobis minus essemus. Nūc
mihi, ericordia vestra cōciliati, auxilioq; in du-
bjijs rebus defensi, beneficiū quoq; acceptū cola-
mus oportet, ne ingrati, atq; omni ope diuina his-
manaq; indigni videamur. Neq; Hercule quod
Samniti priores amici socijque vobis facti sunt,

ad id valere arbitror, ne nos in amicitiam suscipiamur, sed ut vetustate, & gradu honoris non praesent. Neque enim fœdore Samnitium, ne qua nova iungeretis fœdera, cautum est. Fuit quidem apud vos semper satis iusta causa amicitiae. Velle eum vobis amicum esse, qui vos appetere Campani, et si fortuna praesens magnifice loqui prohibet, non urbis amplitudine, non agri ubertate ulli populo praterquam vobis, cedentes haud parua, ut arbitror, accessio bonis rebus vestris in amicitiam venimus vestram. Aequi Volscisque aeternis hostibus huius urbis quando cumque se moverint, ab tergo erimus, & quod vos pro salute nostra priores feceritis, id nos pro imperio vestro & gloria semper faciemus. Subactis ijs gentibus, quae inter nos vosque sunt (quod propediem futurum spondet & virtus & fortuna vestra) continens imperium usque ad nos habebitis. Acerbum & miserum est, quod fateari nos fortuna nostra cogit. Eo ventum est, P. C. ut aut amicorum, aut inimicorum Campani sumus. Si defenditis, vestri: si deseritis, Samnitium erimus. Capuam ergo & Campaniam omnia vestris, an Samnitium viribus accedere malitis, deliberate. Numinibus quidem, Romani, vestram misericordiam, vestrumque auxilium, quum est patere, ijs tamē maxime, qui eam implorantibus alijs auxilium, dum supra vires suas praestant, omnes ipsi in hanc necessitatem venerunt. Quamquam pugnavimus verbo per Sidicinis, re pro nobis, quum videremus finitimum populum nefario latrocinio Samnitium

pen

puti, & ubi confla-
velarum illud
qua dolent uiu-
qua gaudent sib-
nam nos veni-
uocatio cupidita-
qua si meum Si-
ua: ipsa legiones
tam in fœdera,
guis exilare non
nem agrorum p-
adlas, in eundem
ro ignis, rursus
tunt, ad capi. Ite-
dam Capuam ra-
rim, aut ipsi
Romani bene ef-
illos habere per-
apud recusat
se ostenderit: is a-
bitur vobis op-
Samnitium pere-
umira vestri a-
que quid deinde
rimus, vestri f-
bitur ager Camp-
quoniam abitur, cor-
immortalium ni-
vestra erit, qua-
peret. Annuite i-
in iudicium Camp-
men Capuam su-

peti, & ubi conflagrassent Sidicini, ad nos tra-
 recturum illud incendium esse. Nec enim hanc,
 quia dolent iniuriam acceptam Samnites, sed
 quia gaudent sibi oblatam esse causam, oppug-
 natum nos veniant. An si ultio ira hac, & non
 occasio cupiditatis explenda esset, parum fuit,
 quod semel in Sidicino agro, iterum in Campa-
 nia ipsa legiones & astras occidere? Quis est ista
 tam infesta ira, quam per duas acies suis san-
 guis explere non potuerit? Adde huc populatio-
 nem agrorum, preda hominum atq; pecuniarum
 actas, incendia villarum ac ruinas, omnia ferro
 igniq; vastata. Hiscine ira expleri non po-
 tuit? sed cupiditas explenda est: ea ad oppugna-
 dam Capuam rapit. Aut delere urbem pulcher-
 rimam, aut ipsi possidere volunt. Sed vos potius
 Romani beneficium vestro occupate eam, quam
 illos habere per malisicium sinatis. Non loquor
 apud recusantem iusta bella populum, sed tamē
 si ostenderitis auxilia vestra, ne bello quidē ar-
 bitrer vobis opus fore. Usque ad nos contemptus
 Samnitium peruenit, supra non ascendit. Itaq;
 umbra vestri auxilij, Romani, regi possumus.
 quicquid deinde habuerimus, quicquid ipsi sus-
 rimus, vestrū id omne existimaturi, vobis ara-
 bitur ager Campanus, vobis Capua urbs fre-
 quenterabitur, conditorum, parentum, Deorum
 immortalium numero nobis eritis, nulla colonia
 vestra erit, qua nos obsequio erga vos fideq; su-
 peret. Annuite P. C. nutum iumenq; vestrum
 iniunctum Campanis, & iubete sperare incolu-
 men Capuam futuram. Qua frequentia omniū

generum multitudinis prosequente creditis nos illinc profectos quidem omnia votorum, & Lachrynarum plena reliquisse in qua nunc expectationis Senatium populumq; Campanum, coniuges, liberosq; nostros esse stare omnem multitudinem adhortas viam hinc serenam prosperantes, certum habeo. Quid illis nos, P.C. sollicitis, ac poenitentibus animis renuciare iuvetis: alterum responsum, salutem, victoriam, lucem, ac libertatem: alterum nominari horreo qua ferat. Proinde ut aut de vestris futuris sociis atque amicis, aut nusquam ullis futuris nobis consulite.

ROMANORVM AD CAMPA- nos responsum.

Auxilio vos Campani, dignos censet Senatus: sed ita vob. iunctam amicitiam in-stitui par est, ne qua vetustior amicitia ac societas violetur. Samnites nobiscum foedere iuncti sunt. Itaque arma Deos priusquam homines violatura, adversus Samnites vobis negamus. Legatos, sicut fas, iussu est, ad socios atque amicos precatum mitemus, ne qua vobis vis fiat.

LEGATORVM CAMPANORVM ad ea responsum.

Quandoquidem nostra tueri adversus vim atque iniuriam iusta vi non vultis, vestra certe defendetis. Itaque populum Campanum, urbemq; Capuam, agros, delubra, Deū humanaq; omnia in vestram, P.C. populique Romani

ditionem delinimus:
dedimus vestris populo

ARG

ADHORT

Ad Samnites Ca-
legati missi, quum
a Samnitibus resp-
ros atque quum a
ratum esse ut prius
Senatus his concil-
simul indicendū
lerius & Cornelii
rent. Valerius con-
modum milites a-

FAssamea
flos nobis
et in a m
do, nec per concio
dextera mihi tra-
dem peperit. Fren-
em emmerat,
tus, & eodem
tum, qui vobis
iam velu Patri-
migenus Consula-
te, sed certum es-
quodque seclate
brarum, hoc Cei-
hemus deligitis,

ditio-

*ditionem dedimus: quicquid deinde patiemur,
deditur vestri passuri.*

ARGVMENTVM

*ADHORTATIONIS M. VAL-
LERIJ AD SUOS.*

Ad Samnites Campanorum nomine Romani legati missi, quum te infesta redirent, refulerunt à Samnitibus responsum, id se bellum perfecturos: atque quum adhuc illic essent, multis imperatum esse vt pradas ex agro Campano agerent. Senatus his concitatus. Faciali adies repetēdas, simul indicendum bellum misso, decreuit vt Valerius & Cornelius Consules eò exercitus ducerent. Valerius contra Samnites profectus, in hūc modum milites ad pugnandum adhortabatur.

Facta mea, nō dicta, vos milites sequi volo: non disciplinam modo, sed exemplam etiam à me potere. Non factionibus modo, nec per conciones resutatas nobilibus, sed hac dextera mihi tres consula: us, summamq; laudem peperit. Fuit, quum hoc dici poterat: Patricius enim erat. & à liberatoribus patria ortus, & eodem anno funtalia ista Consulatum, quo vrbs hac Consulem habuit. Nunc iam nobis Patribus, vobisq; plebeis promiscuus Consulatus patet: nec generis, vt antè, sed virtutis est primum. Proinde summum quodq; spectate, milites decus. Non si mihi nouum hoc Coruini cognomen Dijs autoribus homines dedistis, Publicularum vetustum fa-

milie nostra cognomen memoria excessit. Semper ego plebem Romanam militia domig, prius natus, in magistratibus paruis magnisque, aequi Tribuni ac Consule eodem tenore per omnes deinceps Consulatus colo, atque colui. Nunc quod instat, Dijs bene iuvantibus, novum atque integrum de Samnitibus triumphum mecum petite

ARGUMENTVM

ADHORTATIONIS P. DECII

Tribuni militum, ad Cornelium Consulem, ubi spes elabendi non effulgebat.

A. Cornelius Consul exercitum in Samnium duxerat. Ibi eo ipso tempore quo Valerius Corvinus collega Samnites vicit, milites incaute in saltum quandam caua valle peruium, circaque ab hoste infestum induxerat, unde non prius hostem imminetem vidit, quam iam tunc recipere signa non possent. Eum necessitate illa territum P. Cecius Tribuni militum, qua esset erumpendum ita docuit.

Vides ne tu A. Corneli, cacumen illud super praehostem? Arx illa est spei salutisque nostra: si eam, quam caci reliquere Samnites impigre capimus, nec tu mihi plus, quam unius legionis principes hastatos dederis, cum quibus ubi euasero in summum, perge hinc omni liber metu, teque exercitum serua. Neque enim moueri hostis subiectus nobis ad omne ictus sine sua pernicie poterit. Nos deinde aut fortuna populi Romani, aut nostra virtus expedit.

ARGV.

P. Decius tribuni
suli quo euaderet
cem perueniret. E
gredi conati, h
modo collem et
faciebant Decius
Centuriones ad
tiam exponit, e
adhortator.

Quoniam
aut quoniam
panis, si quoniam
que illuc signa m
ferri, mox adue
nemo, quam ian
esse. Tum verd
tunc hic morem
dum, sic mecum
quibus locis praef
exitus, capto
amictus, centur
bitum, litem de
fies notarent, per
frit, cate, is om
secundum virgile
max cum iulio
edictum erat, fac
m. l. et, inquis)

excessu. Sem-
ia domus, pri-
magnitudo, aqua
per omnes de-
us. Nunc quo-
num atq; ante
maccum petita

VM

P. DECII
elum Con-
di non

am in Samniam
Valerius Cor-
nites incante in-
um, circaque
de non prius ho-
iam tunc recipi
tella tentum,
et erumpendum

acumen illud su-
st spes salutis qua
ei reliquere Sam-
nibus, quam
dederis, cum
perge hinc om-
merus. Neque
vobis ad omnes
Nos deinde aut
stra virtus ex-

ARGV.

EX VII. AB VRBE COND.

21

ARGVMENTVM

EXHORTATIONIS AD SVOS

eiusdem P. Decii ad erumpendum ex
colle occupato.

P. Decius tribunus militum indicato loco Cb-
sul quo euaderet cum praesidio ad collis verti-
cem peruenerat. Eo Samnites diu multumq; pro-
gredi conati, huc atque illuc signa vertebant
modo collem circumdabant, modo viam pate-
faciebant. Decius ipse pugnandi destitutus primū
Centuriones ad se vocat, quibus hostium iner-
tiam exponit, deinde milites ad erumpendum
adhortatur.

Quam illa in scitia belli, ac pigritia est?
aut quid nam modo isti ex Sidicinis, Cā-
panisq; victoriam pepererunt? Huc at-
que illuc signa moueri, ac modo in unum con-
ferri, modo educi videtis. Opus quidem incipit
nemo, quam iam circumdati vallo potuerimus
esse. Tum verò nos similes foris sumus, si diu-
tius hic moremur quàm commoatū sit. Agite-
dum, ite mecum, ut dum lucis aliquid superest,
quibus locis praesidia penant, quā pateant, hinc
exitus, exi loquimur. Haec omnia sugulo gregali
amictus, centurionibus item manipularium ha-
bitu militum deditus, ne ducem circumire ho-
stes notarent, perlustrauit. Vigilijs de nocte dispo-
sitis, ceteris omnibus tesseram dari iubet, ubi
secundae vigilia buccina datum signum esset, ar-
mati cum silentio ad se veniant. Quò ubi sicut
edictum erat, taciti conuenerunt. Hoc silentiū,
milites, (inquit) omisso militari assensu, in me

D S

audien-

audiendo seruandum est. Vbi sententiam meam vobis peregero, tum quibus eadem placebunt, in dexteram partem taciti transibitis, qua pars maior erit, eod est abitur consilio. Nunc qua mentem agitem, au lite. Non fuga delatos, nec inertia relictos hic vos circumueant hostis? Virtute cepistis locum, virtute hinc oportet euadatis. Veniendo huc, exercitum egregium populi Rom. seruastis, erumpendo hinc, vos metipsum seruante. Digni estis qui pauci pluribus opem tuleritis, ipsi nullius auxilio egueritis. Cum eod hoste res est, qui hesternodie delendi omnis exercitus fortuna per se cordi in usu non sit, hunc tam opportunum collum imminentem capiti suo non ante viderit, quam captum a nobis: vos tam paucos tot ipse milibus hominum nec ascesu arcuerit, nec tenentes locum, quum diei vacuum supercesset, vallo circumdederit. Quem vidērem ac vigilantem sic eluseritis, sopitum oportet fallatis, imo necesse est. In eo enim locores sunt nostra, ut ego vobis magis necessarius sis vestra, quam consilij autor sum, neque enim maneatis an abeat hinc, deliberari potest, quon praeter ardua, & animos armorum memores nihil vobis fortuna reliqui fecerit: fame & sitimoriedum si, si plus quam viros ac Romanos decet, ferrum timeamus. Ergo una est salus, erumpere hinc, acque abire. Id aut inter diem, aut nocte faciamus oportet. Ecce hoc aliud minus disortum: quippe si lux expectetur qua spes est, non vallo perpetuo fossaq, nos septurum hestem: qui nunc corporibus suis sub-

iectis

iectis vndiq, cinx-
simos opportuno
ficio noctis apissi-
gula conuersionis
abestimo premit.
silenio meantos
nere subito pame
mini quem fecunt
huc, quare fortu
detur, agendum

Delicti milia
bus quae abunde
tant, quia adve-
Marcus Rutilius
sua, g. per opo
ade aliis d. sp
lites eam ed. vi
di milites cot. di
lega remota. am
quod mittit. con
nate sua consilia
litum in s. co
sui mittet. at. h
iam. al. da. qu
elles praeter. nec
quem colere. g. u
del. quat. reo. ten
duce. im ad. c. sta
inter. ed. non. ni
am Dictator. con

iectis undiq; cinxerit, ut videretis, collem? Atque si nox opportuna est eruptioni, sicut est: hac profecto noctis aptissima hora est. Signo secunda vigilia convenistis, quod tempus mortalis somno altissimo premit. Per corpora sopita videtis, vel silentio incautos fallentes, vel sentientibus clamore subito pavore in medullas. Nunc modo sequimini, quem secuti estis: ego eandem, qua duxit huc, sequar fortuna. Quibus hac salutaria videtur, agite dū in dextera parte pedibus transite.

ARGUMENTVM

ORATIONIS M. VALERII COR-
nium Dictatoris, ad cenitantes contra pa-
triam Titum Quintum ad facinorosos.

Delinisti milites Romani delicijs voluptatibusq; quos abunde Cāpania subministrabat, initant consilia adimenda Cāpanis Capuz Claudius Martius Rutilius Consul ea re cognita, sumorē spargit per oppida ea Campana: per quā milites ad praesidia disperserant. Idem suos in aestiva milites cum eduxisset, alijs aliquot caulis dimitte: di milites cōtēdis, Romā natebat, quos ibi collega remorabatur. Iā ceteri quum neminem ex ijs qui dimittebantur redire ad castra viderent, emansisse sua consilia repētur: quum cohors una militum in saltu confēdit, qui eos omnes quos Consul mittebat sibi adiungēbant. Cui multitudinē iam validā, quum nihīl ad formam exercitus deesset, prater ducem T. Quintiū quendā Romanū, quem colere agrum audierant, sibi Imperatorem deligunt, renitentemq; imperare cogunt. Hoc duce iam ad octāvū lapidem viz progressi erāt, ad inferēda Romanis arma, quū M. Valeriū Corni-
nū Dictatorem contra se venientem conspiceretis,

expectandum esse censent. Ad colloquium deinde ventum est, ac prior Valerius in hæc verba contra pugna dehortatus est: T. Quintius deinde dux eorum.

DEos immortales, milites, vestros publicos meosque, ab urbe proficiscens ita adoravi, veniamque supplicem poposci, ut mihi de vobis cōcordia par et gloriam non victoriam darent. Satis fuit, eritque, unde belli decus pariatur? hinc pax petenda est. Quod Deos immortales internuncupanda vota expoposci, eius me compotem voti vos facere potestis, si meminisse vultis, non vos in Samnio, nec in Volsceis, sed in Romano solo castra habere: si illos colles, quos sermitis, patria vestra esse: si hunc exercitum, civium vestrorum, si me Consulem vestrum, cuius dictū auspicioque priore anno bis legiones Samnitium fudistis, bis castra cepistis. Ego sum M. Valerius Corvinus, milites: cuius vos nobilitatem beneficium erga vos, non iniurijs sensitis: Nullius superbia in vos legis, nullius crudelis senatusconsulti autor, in omnibus meis imperijs in me seuerior, quam in vos. Ac si cui gens, si cui sua virtus, si cui honores sublere spiritus potuerint, ijs erunt natus: id specimen mei dederam: ea aetate Consulatum adeptus eram, ut potuerim treis, et viginti annos, Consul Patribus quaque, ferox esse, non solum plebi. Quod meum factum dictumve Consulatus grauis, quam Tribuni audistis? Eodem tenore duos insequentes consulatus gessi, eodem hæc imperiosa Dictatura geretur, ut neq. in hos meos

et pa-

et patria mea me dicere) hostes. Et ferrum, quam istinc clamor primicandum est. Induxerant patrum sacrum montem Aventinum insequingulu, ut olim crumbus passus eorum legiones, cem, quicuerunt deficeret in impie hic loco, seu volemicandum erit, fugeris etiam homquam pugnaverificandum benebis, et colloquijpestilante aqua, qui standum potseratus ma. m.

ME quoque militorum auctorem. Samnites, scilicet Consulatus iter improbia experti, perit. Quapugna los aucti genatur

Et patria mea milites mitior, quā in vos (horreo dicere) hostes. Ergo vos prius in me strinxeritis ferrum, quā in vos ego: istinc signa canent, istinc clamor prius incipiet, atq; impetus, si dimicandum est. Inducite in animum, quod non induxerant patres, atq; vestri, non illi qui in sacrum montem scesserunt, non hi qui postea Auentinum insederunt. Expectate dum vobis singulis, ut olim Coriolano, matres coniugesq; criminibus passis obuia ab vrbe veniant. Tū Volscorum legiones, quia Romanum habebant duces, quienerunt: vos Romanus exercitus non destiteritis impio bello? T. Quinti, quocunque istic loco, seu volens, seu iniunctus constitisti: si dimicandum erit, tum tu in nouissimos te recipito: fugeris etiam honestus, tergumq; ciui dederis, quā pugnaueris contra patriam. Nunc ad pacificandum bene atq; honeste inter primos stabis, Et colloquij huius salutaris interpres fueris. Postulate aqua, Et ferre, quanquam, vel iniquis standum potius, quā impietas inter nos cōferamus manus.

ORATIO T. QVINTII.

ME quoque milites, si quis usus mei est, meliorem pacis, quā belli habetis duces. Non enim illa modo Volsceus, aut Samnis, sed Romanus verba fecit, vester consul, vester imperator, milites: cuius auspicio, pro vobis experti, nolite aduersus vos velle experiri. Qui pugnarent v. b. seum infestus, Et alios duces, senatus habuit: qui maximè suis mi-

licibus placeret, cui plurimū vos imperatori vobisro crederetis, eū elegit. Pacem, etiam qui vincere possunt, volunt. Quid nos velle oportet? quin omīssis ira, & spe fallacibus auctoribus, nos ipsos nostraq; omnia cognita permittimus fidei?

**EX OCTAVO AB VRBE CON-
dita desumptæ Orationes.**

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNII SETINI

*Prætoris Latinorum ad
suos.*

Latini coniuncti cum Campanis, alijsque populis samnitibus bellum inferebant. samnites quum Latini etiam superiores ex Samnio fortè excessissent, tempus idoneum illud esse legationibus faciendis ad petendum auxilium rati, oratores Romanam mittant, qui sociorum iniurias exponerent Latinos tum Romani timebant, ne arguendo abalienarent. Itaque primò arguere non aui, deinde ubi de defectione certius cognouerunt: decem principes mandant, quibus imperarent quæ vellent. Prætor tunc Latinorum erat L. Annius Setinus, qui delectus ad legationem prius quàm cum reliquis nouem proficisceretur, ad Senatum refert quid Romanis responderi placeret, quod attineret ad ea quæ velle eos diceret. Aliud alijs sentientibus, sententia sua peracta, ita rursus locutus est.

Quamquam ipse ego retuli quid responderi placeret. tamen magis ad summam
verum

verum nostrarum
dant nobis quan
rit explicatis co
ba. Nam si nu
qui seruientem
quum proditi Si
scilicet Samnitum
de uniusq; Reim
ros arui? Sed a
riam remor les
quæ: non uel
rum esse, quod
cer, si penalis e
cto, disliceat: v
les ab, e beat p
lme, cur non on
Latinis Confus
& imperij par
se haud numis
Romam caput
ri posset, duc
si quauis inq
pania libertat
pus adest, & v
nitate vobis
gudio natiem
cum? his duc
mus? Pertul
lume: nostra no
nem: si eorum q
rius: autem
Salcitior in fa

rerum nostrarum pertinere arbitror, quid agendum nobis quam qui illoquendum sit. Facile erit explicatis consilijs accommodare rebus verba. Nam si nunc etiam sub umbra fœderis a quo servitutem pati possumus, quid abest, quin proditis Sidicinis, non Romanorum solum, sed Samnitium quoque dicto pareamus, respondeamusq; Romanis nos ubi inuenerint, posituros armat. Si autem tandem libertatis de fœderum remordet animos, si fœdus est, si societas a quo iuris est, si consanguineos nos Romanorum esse, quod olim pudebat, nunc gloriari licet, si socialis vllus exercitus ijs est, quo adiuncto duplicent vires suas, quem secernere Consules ab se bellis proprijs sumendis ponendisque nolint, cur non omnia aquantur? cur non alter ab Latinis Consul datur? Vbi pars virium, ibi & imperij pars est. Est quidem nobis hoc per se haud nimis amplum, quippe concedentibus Romam caput Latio esse: sed ut amplum videri posset, diuturna patientia fecimus. At qui si quando unquam consociandi imperij, usurpanda libertatis tempus optastis: en hoc tempus adest, & virtute vestra, & Deum beniginitate vobis datum. Tentastis patientiam, negando militem. Quis dubitat exarsisse eos, cum plus ducentorum annorum morem soluerimus? Pertulerunt tamen hunc dolorem. Bellum nostro nomine cum Pelagis gessimus: qui ne nostrorum quidem finium per nos tuendorum ius antea dabant: nihil intercesserunt. Sidicinos in fidem receptos, Campanos ad nos

ab se

T. LIVII ORATIONES

ab se descisse, exercitus nos parare aduersus Sannites foederatos suos audiverunt, nec moverunt se ab urbe. Unde hac illis tanta modestia, nisi conscientia virium, & nostrarum, & suarum. Idoneos autores habeo, querentibus de nobis Sannitibus, ita responsum ab Senatu Romano esse, ut facile apparet ne ipsos quidem iam postulare ut Latium sub Romano imperio sit. Vsurpate modo postulando eo, quod illi vobis taciti concedunt. Si quem hoc metus dicere prohibet, ego ipse, audiente non populo Rom. modo, Senatūq; sed longe ipso, qui Capitolium incolit, profiteor me dicturum, ut si nos in foedere ac societate esse velint, Consulem alterum à nobis, Senatusq; partem accipiant.

**ARGVMENTVM
ORATIONIS EIVSDEM AN
nij ad P. C.**

Latini Anno promiserant, ut ageret ac diceret quæ Rep. Latinorum, fideq; re sua videretur. Is in Senatum cum cæteris legatis admissus, quum T. Manlium Consulem audiret ita de ea re agentem, ut ne Samnitibus foederatis Romanorum bellum à Latinis inferretur: contestum rem ipsam narrare in hanc formam ingressus est.

Tempus erat, Tite Manli, vosque P. C. tandem iam vos nobiscum nihil pro imperio agere, quum florentissimum Deum benignitate nunc Latium armis virisq;, Samnitibus bello victis, Sidicinis Campanisq; socijs, nunc etiam Volscis adiunctis, videretis, colonias quo-

EX VIII.

quos vestras Latini. Sed quomodo ponatis, non mihi armis possumus. eos angustati tamen pacis feramus. quos, equumq; dilectum alterum Romanum pertinet: Senatus parte esset. vnum ut inter eos eadem mentem, quoniam cesset. quod ut patria potior, &

A R C

**VERBORVM
JULI, A**

Proxima Annus motus, itarumq; sum illud quod palam in Senatu interfectorum Calpurnius, ita rei atrocibat.

A Vdi Iulius, quæ peregrinatus Senatum pro capitis atq; imperio fecerat. T. Claudius Patrius vestris, hinc jam postea fecerat.

quoque vestras Latinū Romano proutiſſe impo-
 riū. Sed quoniam vos regno impotenti finē ut im-
 ponatis, non inducitis in animum, nos quanquā
 armis possumus aſſerere Latium in libertatem,
 cōſanguinitati tamen hoc dabimus, ut cōditiones
 pacis feramus aquas utriſq; quoniam vires
 quoque aquarū dijs immortalibus placuit. Conſu-
 lem alterum Roma, alterum ex Latio creati o-
 portet: Senatus partem aquam ex utraque
 parte eſſe: vnum populum, vnam. Remp. fieri. Et
 ut imperij eadem ſedes ſit, idemq; omnibus no-
 men, quoniam ab alterutra parte concedi ne-
 ceſſe eſt, quod utriſque bene vertat: ſit hac ſane
 patria potior, & Romani omnes vocemur.

ARGVMENTVM

VERBORVM T. MANLII CON-
 ſulis, ad legatos Latinorum.

Proxima Annijoratione T. Manlius ad cō per-
 motus, irarumque plenus fuit, ut diceret, ſi idip-
 ſum illud quod petierat, approbarent Patres, ſe
 palam in ſenatu quencunq; Latinum vidiffet,
 interfecturum. Conuerſus deinde ad ſimulacrum
 Iouis, ita rei atrocitatem, & indignitatem refere-
 bat.

A Vdi Iupiter: hac ſcelera audite, ius, faſ-
 que, peregrinos Conſules, & peregrinum
 Senatum in tuo Iupiter augurato tem-
 plo, captus atq; ipſe oppreſſus, viſurus eſ? Hacci-
 ne fœdera Tullus Romanus rex cum Albanis
 Patribus veſtris, Latini? hac L. Tarquinius vo-
 biſcum poſtea fœdera fecit? Non venit in men-

tem pugna apud Regillum lacum? adeo & cladium vestrarum veterum, & beneficiorum nostrorum erga vos obliti estis.

ARGVMENTVM

OBIVRGATORIÆ ORATIONIS

T. Manlij in T. Manlium filium.

Bello Latino, quod factum fuit quum Latini non auditi de altero Consule ex Latio creando, in Campaniam exercitum duxerunt: Consules docti hostes lingua eadem, institutis moribus vi, quibus Romani milites item militibus, centuriones centurionibus congruere edixerant ne quis in hostem extra ordinem pugnaret. T. Manlius erat T. Manlij Consulis filius, qui lacessitus à Geminio quodam Tusculano per contumeliam, cōgressus equitem à ingulo ita vt per costas ferum emineret, terra affixit. Manlius Consul ea re cognita filium pater his verbis obiurgatum, securi percussit.

QVando quidem tu, Tite Manli, neque imperium consulare, neque maiestatem patriam veritus, aduersus edictum nostrum extra ordinem in hostem pugnasti, & quantum in te fuit, disciplinam militarem, qua stetit ad hanc diem Romana res, solvisti, meque in eam necessitatem adduxisti, vt aut Reip. mihi, aut mei, meorumque obliuiscendum sit, nos potius nostro delicto plectemur, quam respub. tanto suo damno nostra peccata luat. Triste exemplum, sed in posterum salubre iumenturi erimus. Me quidem quum ingenua cha-

charitas liberum,
deceat non
Sed quum aut m
lum imperia, aut
rogantia nec te q
nistrum est, recte
militarem culpa
Militar, delicta na

DEVOTIO
gambro

P Decius Con
corru pizerat Ma
corru haitati Ron
inperam atque
aiues principu
tum, terroremq
ta trepidatione p
verba se deuouit.

DEorum op
Pontifex
quibus n
Pontifex eam
& clario capite:
eerta, iper telu
sed dicitur: lano, l
bruna, Lores, l
Dum quum est
que Dign. Manes
peto, foreque, v

EX VIII. AB VRBE COND.

charitas liberum, tuum Specimen istud virtutis
deceptum vana imagine decoris, in te mouet.
Sed quum aut morte tua facienda sint Consu-
lum imperia, aut impunitate in perpetuum ab-
roganda: nec te quidem, si quid in te sanguinis
nostri est, recusare censeam, quin disciplinam
militarem culpa tua pro lapsam poena restituas:
I lictor, deliga ad palum.

ARGVMENTVM

DEVOTIONIS, QVA PRO LE-
gionibus Romanis se P. Decius
Consul deuouit.

P. Decius Consul eodem bello Latino izuo
coram præerat Manilius collega dextero. Ab izuo
corno hastari Romani non sustinentes Latinorū
impetum atque impressionem, quum se intra or-
dines principum per interualla reciperent, me-
tum, terroremq; Decio iniecerant. Is vero in tan-
ta trepidatione pro legionibus Romanis sub hæc
verba se deuouit.

DEorum ope, Valeri, opus est: Agedum
Pontifex publicus populi Ro. præi, verba
quibus me pro legionibus deuoueam.
Pontifex eam togam prætextam sumere iussit,
& velato capite: manus subter toga ad mentem
exerta, super telum subiectum pedibus stantem
sic dicens: Iane, Iupiter, Mars pater, Quirine,
Bellona, Lares, Diui Nouensiles, Diij Indigetes,
Diui, quorum est potestas nostrorum, hostium-
quæ Diij, Manes: vos precor, veneror, veniam
peto, si roquæ, uti populo Roma. Quiritium
vini

vim, victoriamq; prosperetis, hostesq; populi Ro. Quiritium terrore, formidine morteq; afficiatis. Sicut verbis nuncupavi, ita pro republica, Quiritium exercitu, legiones, auxilijs populi Roma. Quiritium legiones, auxilijsq; hostium mecum Dijs manibus, Tellurijq; deinceo.

ARGUMENTUM

ORATIONIS FVRRI CAMILLI

Consules ad Patres de Latinis.

L. Furius Camillus, & C. Menius Consules ad Pedum Latinorum oppidum expugnandum profecti, ita rem peregerant, vt Menius ad flumen Asturum Aticinos, aliosq; qui auxilio Pedenis venerant, prae. spem aggressus, fuderit: Camillus oppidanis intra moenis compulsis, oppidum scalis cepit. his etiam insignibus victorijs non contenti, longius progressi, non prius quieuerunt quàm aut expugnando, aut in deditionem accipiēdo ciuitates, totum Latium subegere, Camillus deinde Romam regressus, in Senatu de Latinis ita retulit.

Patres C. quod bello, armisq; in Latio agendum fuit, id iam Deum benignitate, ac virtute militum ad finem venit. Cui ad Pedum Asturamq; sunt exercitus hostium, oppida Latina omnia, & Antium ex Volscis, aut vi capta, aut recepta in deditionem praesidijs tenentur vestris. Reliqua consultatio est, quoniā rebellando sapius nos sollicitant, quoniam modo perpetua pace quētos obtineamus. Dijs immortales ita vos potentes huius consilij fecerunt, vt, sit Latium, deinde an non sit in manu vestra posuo.

posuerunt. Itaq; p
arinet, parare
ignoscendo potest
in de. lros victos
vastatq; inde sol
gregio exercitu p
fister. Pulvis exer
man. m. arilos m
teria. crescendi p
rat. Certe id si
quo obedientes g
quicquid statue
meumq; sustine
itaq; de eis caran
boni animi, de
fuerit, bene
stimo enim fuit
bis ad consulē
est decernere, qu
ca sit.

INTERROG

ry Dictatoris
quod a

Bellum geri a
ebat, cui Camill
morbo redire Ro
L. Papyrium Cui
magistrum equit
certis auspicijs L
moneretur, vt

posuerint. Itaq; pacem vobis, quod ad Latinos attinet, parare in perpetuum vel sciendo, vel ignoscendo potestis. Vultis crudeliter consulere in deditos victosq;? licet delere omnium Latium, vastasq; inde solitudines facere, unde socialis regio exercitu per multa bella magna, saepe vultis. Vultis exemplo maiorum augere rem Romanam, victos in Civitatem accipiendo? Materia crescendi per summam gloriam suppeditat. Certe id firmissimum longe imperium est quo obediētes gaudent. Sed maturato opus est, quicquid statuere placet. Tot populos inter spem metumq; suspensos animi habetis. Et vestram itaq; de eis curam quam primum absolui, & illorum animos, dum expectatione stragent, seu pœna, seu beneficio praoccupari oportet. Nostrum enim fuit efficere, ut omnium rerum vobis ad consulendum potestas esset: vestrum est decernere, quid optimum vobis, rei publicae sit.

ARGUMENTVM

INTERROGATIONIS L. PAPYRI
Dictatoris contra Fabium Maximum,
quod adversus edictum pugnaver.

Bellum geri adversus Samnites Romanis placebat, cui Gamillus Consul praeficitur. Is gravi morbo redire Romam coactus, Dictatorem dicit L. Papyrium Cursorem, hic Q. Fabium Maximum magistrum equitum. At quum in Samnium incertis auspicijs Dictator profectus, à pullario moneretur, ut Romam ad repetenda auspicia regre-

regrederetur, edixerat ne interim magister equitum pugnam occiperet. Is tamen nactus forte occasionem bene gerendæ rei, acie cum hostibus confligit. Dictator non ita multo post victoriam rediens his interrogationibus magistrum equitum increpabat, atque accusabat.

QVaro de te, Q. Fabi, quum summum imperium Dictatoris sit, pareantq; ei Consules regia potestas, Prætoresq; iisdem auspicijs, quibus Consules, creati: æquum censeas, necne, magistrum equitum dicto audientia esse? Itemq; illud interrogo, quum me incertis auspicijs profectum ab domo scirem, utrum mihi turbatis religionibus Resp. in discrimen committenda fuerit? an auspicia repetenda, ne quid Dijs dubijs agerem? Simul illud, quæ Dictatori religio impedimento ad rem gerendam fuerit: num ea magister equitum solutus ac liber potuerit esse? Sed quid hæc ego interrogo? quum si ego tacitus abijissem, tamen tibi ad voluntatis interpretationem mea dirigenda tua sententia fuerit? Quin tu respondeas, ut viderim ne te quicquam rei me absente gerere? ut viderim ne signa cum hostibus conferre? Quomodo tu imperio meo spreto, incertis auspicijs, turbatis religionibus, aduersus morem militarem; disciplinâ maiorum, & numen Deorum, ausus es cum hoste configere? Ad hæc quæ interrogatus es, responde extra ea caue vocem emit-
tas, Accede lictor ac-
cede.

ARGV.

Hoc ad superius
cor sponzari Q. Fabi
purgantem, virga
rat, quum implo-
retur, qui in
tum mi cebant
partoret, alij incl-
die Fabi, et se in
infestus dicto
Romæ, ut ofeg
Roman, cum lictor
Fabi, cum compre-
tram q; bus iam Pa-
pouert, et eo de
secus dict, ut in
pate, ita pro filio
xit.

QUandoquid
genatus, et
tra, nec
quum a terro
quæ sapa hostem
placant, tribunos pl
populum, eumq; te
genti senatus tu
vms; licti quam
Victo, cessurussu
Romanu.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. FABII MAXIMI

pro Filio ad populum prouocantis à
dictatore.

Hoc ad Superius pertinet. Iam Papyrius dicta-
tor spoliari Q. Fabium magistrum equitum se
purgantem, virgasque & securas expediri iussit.
quum implorata militum fide ad triarios
recipitur, qui in omnem concionem tumultu
miscabant. Alij dictatorem orabant ut
parceret, alij inclementem increpebant. Postero
die Fabius adesse iussus, quum ab alijs didicisset
infestius dictatorem senuitum: clam ex castris
Romam profugit. Quod ubi Papyrius cognouit,
Romanorum licentibus & ipse veniens, quum
Fabium comprehendi iuberet, primores pe-
trant, quibus iam Fabij pater atrocitatem rei ex-
posuerat. pro eo deprecabantur. At quum nihilo
fecius dictator in incepto perstaret, M. Fabius
pater ita pro filio ab populum se prouocare di-
xit.

Quandoquidem apud te nec auctoritas
senatus, nec atas mea, qui orbitatem pa-
ras, nec virtus nobilitasque magistri e-
quitum à te ipso nominati valet, nec preces,
quæ sæpè hostium mitigauêre, quæ deorum iras
placant: tribunos pleb. appeto, & prouoco ad
populum, eumque tibi fugienti exercitus tui, fu-
gienti senatus iudicium, iudicem fero: qui certè
unus plus quàm dictatura tua potest polleatque.

Videto, cessurusne prouocationi sis cui rex

Romanus Tullus Hostilius

cessit.

ARGV.

ARGV.

ORATIONIS PAPYRII DICTA-
toris ad populum de absolutione Q.
Fabij Magistri equi-
tum.

Papyrius Dictator post longam orationem, qua pater rei atrocitatem exaggerat, etiam rum per statutum se incepto dicebat: quum populus Rom. orare cepit, ut sibi poena magistri equitum remitteretur. Tribuni item plebis, ut veniam Q. Fabij adolescentiz daret pater prouolutus ad genua iram deprecatus est. His atque alijs tandē motus, damnatum iam Q. Fasium his verbis populo Romano, & Tribunitiz potestati se donare profiteretur.

Bene habet, Quirites: vicit disciplina militaris: vicit imperij maiestas: quain discrimine fuerunt, an vlla post hanc diem essent. Nona nox eximitur Q. Fabius, qui contra adictum imperatoris pugnavit, sed noxa damnatus, donatur populo Romano, donatur Tribunitia potestati, peccantium, nō iustum auxilium ferenti. Viue Q. Fabij, felicitior hoc cōsensu civitatis ad tuendum te, quam quā paulo exultabas victoria. Fuit id facinus arsus, cuius tibi ne patens locum, si eodem loco fuisset, quo fuit L. Papyrius, veniam dedisset. Mecum ut voles, reverteris in gratiam: populo Romano, cui vitam debes, nihil maius praestiteris, quam si hic tibi dies satis documenti dederit, ut bello ac pace patri legitima imperia possis.

ARGV.

Visti Samnites quos ageret, annuas quas auctore Brutulumpu. to pizlio sunt tres multæ, quæ vidi cum ceptiuis tuum. Inductiarum nis sic p. eis facies redunt. quod vbi imperator cognouit temque Romano

Nihil ad experientiam arum quibus. Sen. q. Dys tatem. Ieden. h. r. ta fuerant, q. s. no. Komus foderis ci. enim. l. tra. fieri ad. doli. h. m. es. por. Res. h. st. am. in pra. fra. v. lebantur. re. cui non potum. mus. bona eorum. remaneret penes ne. l. tra. tibi. Roman. bitus fu. i. u. debe. rum, quem meor.

EX NONO AB VRBE CONDITA.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CLAVDII PONTII

Samnitium imperatoris.

orationem. qua
etiam tum per
populus Rom.
equitum re-
vi veniam Q.
pronolus ad
que alijs tandē
nis veros po-
fati se donare

Visti Samnites quum de pace Romæ per lega-
tos agerent, annuas modo inducias impetrarant,
quos autore Brutulo Papyrio ante anni finem
rumpunt. Eo prælio capti multi Romani, capta
sunt res multa, quas non ita multo post rursus
visti cum captivis remittunt, Papyriumq; mor-
tuum, induciarum videlicet ruptorem, cum bo-
nis spe pacis faciendæ dedunt. Legati re infecta
redeunt, quod ubi Claudius Pontius, Samnitium
imperator cognovisset, superbiam, inhumanita-
temque Romanorum ita infectatus est.

disciplina mi-
tanquam di-
tunc diem
vini, qui contra
dona dam-
donatur Tri-
cium auxi-
vor nos et iustu-
quæ paulo oculu-
sæcunus tibi
flet, qui sunt L.
non ut coles, re-
quo, cur vitam
quam si hic tibi
vello ac pace pa-

NE nihil actum hac legatione censeatis,
expiatum est quicquid ex fœdere rupto-
rarum in nos caelestis fuit. Satis scio,
quibuscumq; Dijs cordi fuit, subigi nos ad necessi-
tatem dedendi res quas a nobis ex fœdere repeti-
ta fuerant, ijs non fuisse cordi tam superbi à
Romanis fœderis expiationem sperare. Quid
enim ultra fieri ad placandos Deos, mitigan-
dosq; homines potuit, quàm quod nos fecimus?
Res hostium in præda captas, qua belli iure no-
stra videbantur, remisimus, autores belli, quia
vivos non posuimus, perfunctos iam fato dedi-
mus: bona eorum, nequid ex contagione noxa
remaneret penes nos, Romam portavimus. Quid
ultra tibi, Romane, quid fœderi, quid Dijs ar-
bitris fœderis debeo? Quem tibi tuarum ira-
rum, quem meorum suppliciorum indicem fe-

nam? neminem neque priuatum, neque publicum
fugio. Quod si nihil cum potentiore iuris huma-
ni relinquitur inopi: at ego ad Deos vindices in-
toleranda superbia confugiam, & precabor, ut
iras suas vertant in eos, quibus non sua reddit
res, non aliena accumulatae satis sint: quorum
sauiam non mors noxiorum, non deditio exa-
minatorum corporum, non bona sequentia do-
mini deditionem exatiant: placari nequeant, nisi
hauriedum sanguinem, laniandaque viscera no-
stra praeberimus. Iustum est bellum, Samnites,
quibus necessarium: & pia arma, quibus nulla
nisi in armis relinquitur spes. Proinde quum
rerum humanarum maximum momentum sit,
quam propitius rem, quam aduersis agant Dijs,
pro certo habete priora bella aduersus Deos ma-
gis, quam homines gessisse: hoc quod instat, di-
cibus ipsis Dijs gestaros.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. LENTVLI PRIN-
cipis Legatorum Rom. ad exercitum
ac Consules.

Inter duos saltus clauus erat Romanus exer-
citus, vnde fraude hostium liberè erumpere ac
euadere non potuisset. Timor torporque insoli-
tus omnes saepe inde elabi frustra conatos tene-
bat, iamque omnium rerum inopia laborabatur,
quum victi necessitate legatos ad Samnites de pa-
ce mittunt. Legati conditiones tristes à Samniti-
bus latas referunt, pro quibus, vel contra qua
velut indignis nomine Romano, quum Consu-
les loqui non auderent, tum L. Lentulus princi-

pei legatorum qui
sententiam exposu-

Patrem meum
morantem
auctorem sen-

lu ciuitatis, a nane
uissimo ad opera ac-

sent, & erumpere se-
men sine certa per-

decurrere ex Ca-
cui, quo saepe mor-

runt, ita nobis aq-
tantummodo cum-

terni animi indele-
quidem mortem p-

teor, & me vel de-
nibuique, vel in me-

tui sum. Sed hic p-
Romanorum legio-

mortem rueret vo-
te sua feruent? Ti-

mania, & eam
tur. Imò horcule

delecto hoc exerci-
nim eam tuebitur:

mis multitudine: tan-
impetu descendit. A-

luna, ducem impet-

pesque sunt, quas se-

dedendo ad decem-

dimus. At hoc la m-

Sed ea claritas p-

pes legatorum quid censcat faciendum, in hanc sententiam exposuit.

Patrem meum, Consules, saepe audiui memorantem se in Capitolio unū nō fuisse autorem senatui redimenda auro à Gallis ciuitatis, quando nec fossa valloq; ab ignauissimo ad opera ac munendum hoste clausi essent, & erumpere si non sine periculo magno, tamen sine certa perniciē possent. Quod si illis videretur ex Capitolio armatis in hostem licuit, quo saepe modo obsessi in obsidentes eruperunt, ita nobis a quo aut iniquo loco dimicandi tantummodo cum hoste copia esset: non mihi paterni animi indoles in consilio dando desset. Equidem mortem pro patria praeclaram esse fateor, & me vel deuouere pro populo Rom. legionibusq; vel in medios me mittere hostes paratus sum. Sed hic patriam video, hic quicquid Romanorū legionum est: quae nisi pro se ipsis ad mortem ruere volunt, quid habent quod morte sua seruent? Tecta urbis (dicat aliquis) & mœnia, & eam turbam, à qua urbs incolitur. Imò hercule produntur ea magis omnia: deleto hoc exercitu non seruantur. Quis enim eam tuebitur? imbellis uidelicet atq; inermis multitudo? tam hercule, quàm à Gallorum impetu defendit. An à Veijs exercitum, Camillumq; ducem implorabunt? Hic omnis spes, opesque sunt, quas seruando patriam seruamus: dedendo ad necem, patriam deseruimus ac prodimus. At foeda atque ignominiosa deditio est. Sed ea charitas patriae est, ut tam ignominia

eam, quam morte nostra, si opus sit, servemus. Subeat ergo ista, quantacumque est, indignitas, Et parentur necessitati, quam ne Dy quidem superant. Ite, Consules, redimite armis civitatem, quam auro maiores nostri redemerunt.

ARGUMENTVM

ORATIONIS SP. POSTHVMII

Consulis in Senatu, de pace ad Caudium facta.

Pace ad Caudium cum Saminitibus facta per sponsonem Consulum, Praefectorum, Quaeſtorum, Tribuorum militum, quam tempus constitutum adveniret traditi obsides in custodiam abducti sunt. Consules deinde lictoribus per homines cum fascibus abire iussis detractisque paludamentis, prope seminudi subiugum missi, quos sequebantur, ut quisque gradu proximus erat, singula simul legiones. Circumstabant armati homines exprobrantes, eludentesque per contumeliā. ipsam illud tam sœdum spectaculum in eo ipso loco exhibitum fuit. unde erumpere non potuerant, ex quo abire iussi, quam ante noctem Capuā pervenire possent. incerti tamen de fide sociorum. pudoreque prohibiti, humi haud procul Capua prosteruntur. Quod ubi Capuam allatum est, tū demum miseratione victi Campani, magistratibus insignia, singulis arma, equos, vestimenta, commectus ex publico comiter impendunt: venientibus tota civitas obviam egressa. Postero die Romam concendere placuit. Nocte ingressi habitu vultuque captorum in sua se quisque recta taciti abdunt, unde pudore suffusi, nec postero, nec insequentibus aliquot diebus in publicū prodierunt. Omnia interim luctuosa moestaque in urbe erant. Ita interiectis aliquot diebus, tan-

dem quam de pace
cunt, in a. p. p. p.
ter Consilium eor
d'cere iussus, ita re

H Ausum
non horo

rum, iussu
natorum, sed tanq
quam iugomine
que de noxa nost
missa defensione
haud lignarus for
sitatumque: seu
paucis perag, amq
ne, in legionib
senturp, cuncte
tamen, quando in
neur populus Ro
prae, quam cor
bur. Dedimus pe
uamus et gona
ne eund ammi
primis, p. p. p. d
terens, Consules, ex
ducere: lacer: ne
quam omnia iuss
fecti erunt. Vos, l
que, si vobis non
tum V. etiam C
stere bellum geren
se nus sub iugum
obligatos, niteri

EX IX. AB VRBE COND.

dem quum de pace ad Caudium facta refecti placuit, tum à P. Philone Consule Sp. Posthumius alter Consulum eorum, qui sub iugum missi fuerat, dicere iussus, ita rem expotuit.

Haud sum ignarus, Consules, ignominia non honoris causa me primum excitatum, iussu quoque dicere, non tanquam Senatorem, sed tanquam reum tam infelicis belli, quam ignominiosa facis. Ego tamen, quando neque de noxa nostra, neque de poena retulisti: omissa defensione, qua non difficillima esset apud haud ignaros fortunarum humanarum, necessitatumque: sententiam de eo de quo retulisti, paucis peragam: qua sententia testis erit, mihi ne, an legionibus vestris pepercerim, quum me seu turpi, seu necessaria sponcione obstinasti: qua tamen, quando iniussu populi facta est, non teneretur populus Romanus, nec quicquam ex ea, praeter quam corpora nostra debentur Samnitibus. Dedamur per foeciales nudi vindictique, excuamur religione populum, si qua obligavimus, ne quid divini aut humani obstet, quo minus primum, iussu quoque de integro ineatur bellum. Interea, Consules, exercitum scribere, armare, adducere placet: nec prius ingredi hostium fines, quam omnia iusta, in deditiorem nostram perfecta erunt. Vos, Dii immortales, precor, quoque, si vobis non fuit cordi Sp. Posthumium, Titum Veturium Consules cum Samnitibus proferre bellum gerere: at vos satis habeatis vidisse nos sub iugum missos, vidisse ipsos in infami obligatos, videre nudos victosque hostibus de-

ros, omnem iram hostium nostris capitibus excipientes: novos Consules, legioniq; Romanas ita cum Samnites gerere bellum velitis, ut omnia anteros Consules bella gesta sunt.

ARGUMENTVM

ORATIONIS EIVSDEM SP.

Posthumij contra Tribuni pleb. qui deditiones impedi-
bant.

Cum priore oratione coniunctum est Sp. Posthumius placere dixerat ut auctores sponsonis pacisque Caudium nudi vinctique dederentur. L. Titius, & Q. Metellus Tribuni pleb. erant, ad quos pars eius deditionis pertinebat: li itaq; intercedendo contendebant, sua deditione populum Rom. religione exolui nō posse, nisi omnia Samnitibus, qualia apud Caudium fuissent, redderentur: se item, quum sacrosancti sint, deditionibus, violarique nec posse, nec debere. Quz quum ab illis iactari Sp. Posthumius audiret, ita rationes eorum confutabat.

INterea dedite profanos nos, quos salva religione potestis: dedetis deinde, & istos sacrosanctos, quum primum magistratus abierint: sed si me audiat, prius quam dedantur, hic in comitio virgis casos, hanc iam ut intercalata poene usuram habeāt. Nā quod deditione nostra negant exolui religione populū: id istos magis ne dedatur, quā quia ita se res habeat, dicere, quia ad eō iuris facinulium expers est.

est qui ignoret? Ne
sponsones, quā
bonos, apud quo
des humana colit
quicquam facere
An si eadem su
expresserunt nobis
gitima verba dede
ditum populum R
retu: & hanc vir
quas Samnitum
niam de sponsoni
poni: semus virbu
Romanum: si ince
natum, si leges nō
turum Diu melior
ta rerū sponsonis
quod el legari pop
Et ne illud quide
meat, refert, Con
ponderi. & hec
quibus nos sunt
gatos, Quastores
coegerit. Nec a
rit, quanta spon
ma sponsonis
erat arbitri, nec p
ratis, pesserem. N
ma: u cor filis g
vestis & h. stum
merit: nec nos in
le patriam victori

est, qui ignoret? Neque ego inficias eo, P. C. tam
 sponsiones, quàm fœdera sacra esse apud eos
 homines, apud quos iuxta diuinas religiones
 humana colitur: sed iniussu populi nego
 quicquam sanciri posse, quod populum teneat.
 An si eadem superbiz, quàm sponsionem istam
 expresserunt nobis Samnites, coegissent nos le-
 gitima verba dedentium vrbes nuncupare? de-
 ditum populum Romanum vos Tribuni dico-
 retis? & hanc urbem, templâ, delubra, fines, a-
 quas Samnitium esse? Omitto deditionem, quo-
 niam de sponsione agitur. Quid tandem si spo-
 ponderissemus urbem hanc relaturum populum
 Romanum? si incensurum? si mag. stratus, si Se-
 natum, si leges nō habiturum? si sub regibus su-
 turum? Dī meliora, inquit. Atqui non indigni-
 tas rerū sponsoris vinculum leuat. Si quid est in
 quod ol. ligari populus pressit, in omni us pressit:
 & ne illud quidem, quod quosdam forsitan mo-
 ueat, refert, Consul, an Dictator, an Prator spo-
 ponderit: & hoc ipsi etiā Samnites iudicauerūt,
 quibus non fuit satis Consules spondere, sed le-
 gatos, Quæstores, Tribunos militum spondere
 coegerunt. Nec à me nunc quisquam quesie-
 rit, quid ita sponderim, quum id nec Consul
 ius esset: nec illis spondere pacem, qua me no-
 erat arbitrij, nec pro vobis: qui n. hil mandato-
 raris, possem. Nihil ad Caudium, P. C. hu-
 manis consilij gestum est: Dī immortales &
 vestris & hostium imperatoribus mentem ad-
 merūt: nec nos in bello satis cauimus: & illi ma-
 le partem victoriam male peraciderunt, dū vi-
 ce

locis quibus vicerant, credunt, dum quacunque
 cōditione arma viris in arma natis auferre fe-
 sināt. An si sana mens fuisset, difficile illis fuit,
 dum senes à domo ad consulandum accerjunt,
 mittere Romam legatos? cum Senatu, cum po-
 pulo de pace ac fœdere agere? Tridui iter expe-
 dit is erat. Interea in inducijs res fuisset, donec
 à Roma legati aut victoriam illis certam, aut
 pacem afferrent. Ea demum Sponsio esset, quam
 populi iussu sponondissemus. Sed neq. vos tulisse-
 tis, nec nos sponondissemus: nec fas fuit alium
 rerum exitum esse, quàm ut illi velut somnio
 latiore quàm quod mentes eorum capere possent,
 nequicquam cluderentur: & nostrum exercitū
 eadem qua impedierat fortunā ex pediret: va-
 nam victoriam Vanior irritam faceret: & pax
 sponsio interponeretur, qua neminem prater spon-
 sere obligaret. Quid enim vobiscum, P. C? quid
 cum populo Rom. actum est? quis vos appellare
 potest, si quis se à vobis dicere deceptum? hostis?
 an cuius? hosti nihil sponondistis, ciuem neminem
 spondere pro vobis iussistis. Nihil ergo vobis nec
 nobiscum est, quibus nihil mandastis, nec cum
 Samnitibus, cum quibus nihil egistis. Samniti-
 bus sponsores nos sumus, rei satis locupletes in id
 quod nostrum est: in id quod prestare possumus,
 corpora nostra & animos. In hac sauiant, in hac
 ferrum in hac iras acuant. Quod ad Tribunos
 pleb. attinet: consulite utrum prasens eorum de-
 ditio fieri possit, an in diem differatur. Nos inte-
 rim, T. Veturi, vosq. ceteri, vilia hac capita luē-
 da sponsonis feramus, & nostro supplicio libe-
 ramus Romana arma.

AR-

EX IX. A

ARG

ORATIONIS

uma Facialis

sp

Consilio ac ient
 dudi per feciales
 lam ventam erat in
 bunal C Pontii, qu
 post eorum vindict
 lis, videntes pac
 ma deditur cepit.

Q Van loqu
 puli Rom
 spononder
 cuerunt: ob cam
 reimpio sit solutio

A R C

ORATIONI

natura

Sp. Posthumius in
 cialis factus: quent
 dicens se samnitum
 legatus Romanus
 ge huius. Pontius V
 ad erulset, dedit
 ait.

N Ego sta
 samnitum
 Sp. P. fici
 noma irrita facias,
 lo omnes quos in po
 pax debetur. Sed qu

A R G V M E N T V M

ORATIONIS A. CORNELII AR-
ruina Facialis ad Samnites in deditione
sponsorum pacis.

Consilio ac sententia Sp. Posthumij patres ad-
ducti. per faciales de diuotibus sponsores iubet.
Iam ventum erat in cœtum Samnitium, & ad tri-
bunal C. Pontij, quum veste detracta manibusque
post tergum vinctis, A. Cornelius Aruina facia-
lis. Sponsores pacis hostibus hac verborum for-
ma dedere cœpit.

Quan loquidem hīce homines iniussu po-
puli Rom. Quiritium fœdus idēum iri
sponponderunt, atq; ob eū rem noxa no-
cuerunt: ob eam rem, quā populus Rom. scle-
re impio sit solutus, hosce homines vobis dedo.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS CL. PONTII SAM-
nitium Regis ad fœdulum.

Sp. Posthumius inter verba deditionis genu fœ-
cialis formæ quænt: maxima vi potuit perculit,
dicens se Samnitum ciuem, a se quum prater ius
legitimus Romanus violatus sit, eo iustus bellum
gesturos. Pontius vero quum hoc factum anim-
advertisset, deditionem se accepturam ira nega-
uit.

NEc ego istam de ditionem accipiem, nec
Samnites ratam habebunt. Quia tu.
Sp. P. Posthumij, si Deos esse censes, aut c-
omnia irrita facias, aut pacto stas? Samniti popu-
lo omnes quos in potestate habuit, aut pro his
pax debetur. Sed quid ego te appello, qui te cap-
tum,

tum victoricum qua potes fide restituis? Popu-
lum Romanum appello, quem si sponsionis ad
Furculas Caudinas facta poenitet, restituat le-
giones intra saluum quo septa fuerunt: nemo
quenquam deceperit: omnia pro infecto sint:
recipiant arma, qua per pactiorem tradide-
runt, redeant in castra sua. Quicquid pridie
habuerunt, quam in colloquium est ventum,
habeant: tum bellum, & fortia consilia pla-
ceant: tunc sponsio, & pax repudietur. Ea vero
fontina, is locus, qua ante pacis mentionem ha-
buimus, geramus bellum: nec populus Rom.
Consulum sponsionem, nec nos fidem populi Rom.
accusamus. Nunquamne causa deficiet cur vi-
cti pactio no stetis? Obsides Porsena dedistis: fur-
to eos subluxistis. Atro ciuitatem à Gallis re-
didistis: inter accipiendum aurum cæsi sunt.
Pacem nobiscum pepigistis, ut legiones vo-
bis captas restitueremus: eam pacem irritam
fuitis: & semper aliquam fraus speciem iu-
ris imponitis. Non probat populus Roman. igno-
miniosa pace legiones seruatas? Pacem sibi ha-
beat, legiones captas victori restituat. Hoc fide,
hoc fœderibus, hoc fœcialibus caeremonijs dig-
num erat, ut quidem tu quod petisti, per
pactiorem habeas, tot ciues incolumes, ego pa-
cem, quam hosti tibi remittendo pactus sum,
non habeam? Hoc tu, A. Corneli, hoc vos fœ-
deris iuris gentibus dicitis? Ego verò istos, quos
deus simulat is, nec accipio, nec dedi arbitror: nec
moror, quo minus in ciuitatem obligatam spon-
sione commissa, eratis omnibus Dijs, quorum e-
ludi-

ludatur nomen, red-
do Sp. Posthumum
na perculit. Ita
nem Posthumum
& a Samniti Ro-
corribus iustum in
bultrina religionum
ferre? & vix puer
Consulares fallere
demea mensa Ro-
minum ubi vixim

ARG

ADHORT
ruptionem

Cerebatur bel-
aduersus Samn te
in Apulia gesta, Ser-
oppido colonos Ro-
vixit per atum in-
niad vltiscedam
que coloniam con-
ciuiti pratio paga-
niet, an victores et
post pagam cum le-
dies vltis mregsq
anisset, ad eruptionem

I Och augustinis,
victoria patefe-
mus. Statua nestr-
sed inopia eade mfe-

luditur numen, redeant : geratur bellum, quando Sp. Posthumius modo legatum socialem genus perculit. Ita Dij credent, Samnitum ciuem Posthumum, non ciuem Romanum esse, & à Samnite Romanum legatum violatum: eò vobis iustum in nos factum esse bellum. Hæc ludibria religionum non putare in lucem proferre? & vix pueris dignas ambages, senes ac Consulares fallenda fidei exquirere? I lictor, deme vincula Romanis: moratus sit nemo, quo animus ubi visum fuerit abeat.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS AD
RUPTIONEM Q. FABII DICTATORIS
ad suos.

Geretur bellum Q. Fabio Dictatore duce aduersus samnites, ad quos post aliquod bellum in Apulia gesta, ora oppidum deferent: porro oppido colonos Romanorum interniciunt. Quod ubi est perlatum in castra, tum deinde Romani ad viciscendam ciuium necem, recuperandumque coloniam contendunt. Ad Lautulas diu accipiri prælio pugnatum est, donec incertos utriusque victi, an victores essent, nox diremit Dictator post pugnam cum suis intra vallum iam aliquot dies obsessi magis quam obsidentis modo continsisset, ad eruptionem sic adhortabatur.

Locis augustis, milites, deprehensi, nisi quæ victoria patefecerimus, via nullam habemus. Statim nostra munimenta saia cura sunt, sed inopia eade infesta. Nam & circa omnia de-

fecerunt, unde subuehi commeatus poterant: & si omnes iuuare velint: iniqua loca sunt. Itaque non frustrabor ego vos castra hic relinquendo, in qua infecta victoria, sicut pristino die, vos recipiatis. Armis munimenta, non munimenta arma tuta esse debent. Castra habeant, repetantque, quibus opera est trahere bellum: nos omnium rerum respectum praterquam victoria nobis abscedamus. Ferte signa in hostem: ubi extra vallum excesserit agmen, castra, quibus imperatum est, incendant. Damna nostra, milites, omnium circa, qui defecerunt, populorum prada sarcientur.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. MENENII DICTATORIS, quando in eum ambitus crimen iactum est à nobilibus.

Coniurationes principum Caput facta, autoribus & capitibus mortuis Romam eadem versa sunt. Quaestionibus exercendis C. Menenius Dictator dictus erat: à quo quum postularentur ad dicendam causam nobiles viri, primum Tribunosque appellabant: deinde quum ea via nihil proficerent quin nomina darent: tum deum id crimen vociferantur non nobilium, sed nouorum esse, nominibus indicatis Dictatore atque Magistro equitum: quod competium iri assuebant, ubi magistratum absissent. Tum Menenius Dictator hac oratione nihil se morari dixit, quo minus eo ipso die abdicato magistratu causam inter eos diceret.

Erf

Esomnes
beo. Qu
ad me, te
enim, quod sape a
ban: Resp. quib
maxime procul
set, Dictator del
fuit. Sed quomian
de causa, vos ex
stratu quequar
est, primam, si
pe amissi sunt: a
tes erant: ne cau
satorum appell
lium patricij con
(nec omnia tri
suam iurgarent
natus Dictator
fuit: Ut canes
quam non possit
dant, me obui
mies reum: Dic
Consules, si v
fuerit: in me pro
sums exerce
tia nobi
non

Etsi omnes antea acta vita vos conscios habeo, Quirites: & hic ipse bonus delictus ad me, testis est innocentia mea. Neque enim, quod saepe alius, quia ita tempora postulabant Reip. qui bello clarissimus esset, sed quia maxime procul ab his concionibus vitam egisset, Dictator diligēdus exercendis questionibus fuit. Sed quoniam quidam nobiles homines (quae de causa, vos existimare, quam me pro magistratu quicquam incomperum dicere melius est) primum ipsas expugnare quaestiones omni ope annisi sunt: deinde, postquam ad id parū potētes erant: ne causam dicerent, in praesentia aduersariorum appellationem & Tribunium auxilium patricij confugerunt: Postremo repulsi inde (ad id omnia tutiora, quam ut innocentiam suam purgarent, visa) in nos irruerunt: & priuatis Dictatorem poscere reum, & recundia non fuit: Ut omnes Dei, hominesq; sciant, illis, etiam, qua non possint, tentari, ne rationem vita reddant, me obuiam ire criminibus, & offerre me inimicis reum: Dictatorem me ab his. Vos quosque Consules, si vobis datum à senatu negotium fuerit: in me primum, & hunc M. Fostium quaestiones exerceatis, ut appareat innocentia nostra nos, non in istate homines tuos à criminibus istis esse.

T. LIVII ORATIONES

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SEMPRONII

*Tripunib. contra Ap. Claudium, qui se
iura l. legitimam tempus Cen-
sura abdicare vole-
bat.*

Appius Claudius Censor erat, qui, quum lege
Acemilia circumactis decē & octo menibus abire,
magistratu deberet; nec lege, nec exemplo
collegæ, nec vi vlla cogi poterat, vt se abdicaret.
Cautillabatur autem, ueminem ea lege tenori,
qui pot. eam latam creatus fuisset. Eius magistratus
finiendi sp. Sempronius Tribunus actionem
susceperat, qui superbiam, insolentiamque Appij
ad populum ita criminatus.

EN, Quirites, illius Appij progenies, qui
Decemur in annum creatus, altero
anno se ipse creauit: tertio nec ab ullo
creatus, priuatus f. sces & imperium obti-
nuit: nec antè continuando abstinit magi-
stratu, quàm obruerent eum male parata, ma-
le gesta, male retenta imperia. Hac est ex-
dem familia, Quirites, cuius vi: & que iniu-
rijs compulsi, extorres patria, Sacrum montem
cepistis: hac, aduersus quam tribunitium au-
xilium vobis comparastis: hac, propter quam
dud exercitus Auentinum insedistis: hac, qua
fanebres leges, hac qua agrarias semper impug-
nauit: hoc connubia Patrum & plebis interrui-
pit, hoc plebi ad currules magistratus iter obsep-
sit: hoc est nomen multo quàm Tarquinio-
rum inf. st. us v. stre libertati. Ita ne tan-
dem.

XXIX. A

dem, Appi Clau-
dius sit ab Ma-
Censores fuerint
ri: nemo eorum
moldus esse, qu-
sciunt? Ino verò
la potius legi par-
qua, rimum Cen-
p. s. t. enim iusser-
contraria dua
abrogat noua.
Emilia lege pop-
vnum extra leg-
uolent: sillis Ce-
nium: quicquid
facere posset, in di-
stus Mamercu-
sua, belli dom: q-
inceps omnes C-
spatium: tenet C-
dem ausp: & eos
non vi: qui opti-
pulus creauit?
præcipuum ac su-
sacris: ficiam cre-
qui optimo iure R-
se dicer? quon-
interrog: o qui
tes quem clau: p-
diterem audacit-
sordides videri e-
diem in: panti-
bus

dem, Appi Claudii, quum centesimus iam
 annus sit ab Mamercio Amilio Dictatore, tot
 Censores fuerint nobilissimi fortissimique vi-
 ri: nemo eorum duodecim tabulas legit? ne-
 mo idius esse, quod postremo populus iussisset,
 sciuit? Imò verò omnes sciuerunt: ideo Ami-
 lia potius legi paruerunt, quàm illi antiqua,
 qua primum Censores creauerant, quia hanc
 postremum iusserat populus, & quia, ubi
 contrarie duæ leges sunt, semper antiqua
 abrogat noua. An hoc dicis, Appi, non teneri
 Æmilia lege populum? an populum teneri, re
 unum extra legem esse? Tenuit Æmilia lex
 violentis illos Censores C. Furium & M. Gegani-
 um: quicquid iste magistratus in Rep. nulle-
 facere posset, indicant, quum ira finita po-
 statis Mamercum Æmiliū principem atatis
 sue, belli domique ararium, fecerunt. Tenuit de-
 inceptis omnes Censores intra centum annorum
 spatium: tenet C. Plautium collegam tuum is-
 dem auspicijs, eodem iure creatum. An hunc,
 non ut qui optimo iure Censor creatus esset, po-
 pulus creauit? tu vnus eximius es; in quo hoc
 precipuum ac singulare valeat? Quem tu Regē
 sacrificiorum crees? amplexus regni nomen? Vt
 qui optimo iure Rex Roma creatus sit, creatum
 se dicet? quem semestri Dictatura, quem
 interregno quinque dierum contentum fore pu-
 tes? quem clauis pignandi, aut ludorum causa Di-
 ctatorem audacter crees? Quàm isti stolidos ac
 socordes videri creditis eos, qui intra vicesimū
 diem ingentibus rebus gestis Dictatura se ab-

dicauerunt: aut qui vitio creati, abierunt magistratus? Quid ego antiqua repetam? nuper intra decem annos C. Menenius Dictator quia, cum quaestiones seuerius quam quibusdam potentibus tutum erat, exerceret, contagio eius quod querebat, ipsi criminis obiectatu ab inimicis est: ut priuatus obuiam iret crimini, Dictatura se abdicauit. Nolo ego istam in te modestiam: ne degeneraueris à familia imperiisissima & superbissima: nunc die, non hora citius quam necesse est, magistratu abieris, modo ne excedas finitum tempus. Satis est aut diem, aut mensem Censura adijcere. Triennium, inquit, & sex menses ultra quam licet Aemilia lege censuram geram, & solus geram: hoc qui leuiam regno similes est: an colligam subrogabis? quid ne inde mortui qui leui locum subrogari fas est? Panitet enim, quod antiquissimum silenne, & solum ab ipso, cui sit, institutum Deo, à nobilissimis antistitibus eius sacri ad forum ministerii religiosus Censor deduxit: quod gens antiquior originibus vobis huius, auspicio Deorum immortalium sancta, propter te actum censuram intra annum à stirpe extincta est: nisi vniuersam Rempu. eo nefario obstrinxerit, quod omnari etiam reformidas animas. Vires colubis captas est, quo, de meritis colligit C. iulio Censore L. Papyrius Cursor, & ab eis magistratu M. Cornelium Malagensem collegam subrogam: & quanto modestior illis cupit iras fieri, quia Appianus solus nunc ultra finem legem tuam L. Papyrius censuram gessit, tamen nunc inuenit, qui

qui se postea autore
eius Censores possit
abdicauerit: nec
quod colligam
dior correat. Vnde
contemptu Deorum
Ap. Claudii pro
verecundia quoniam
latum, sed ne verbum
appellatum tollent
peruicacia tua &
nisi Aemilia legem
behemus, quam
sit, & censuram
tuna suffragia, non
differatur, ego te
possibile, dum censuram

ARG
ORATION
Consulatus
Aug.

Item ad omnes
quoque exceptis
Triumui pl. rogati
ad id tempus quod
item rogati fuerint
res, & quatuor Po
legentur. Rogat

qui se postea autorem sequeretur? omnes deinceps Censores post mortem collega se magistratu abdicarunt: te, nec quod dies exijt Censura, nec quod collega magistratu abiit, nec lex, nec pudor coercet. Viriutem in superbia, audaciam in contemptu Deorum hominumq; ponis. Ego te, Ap. Claudi, pro istius magistratus maiestate ac verecundia, quem gessisti, non modo manu violatum, sed ne verbo quidem inclementiori à me appellatum vellem. Sed & hac qua adhuc eggi, pernacacia tua & superbia coegit me loqui: & nisi Emilia legi parueris, in vincula duci iubebo: neq; quum ita comparatum à maioribus sit, ut comitijs censorijs, nisi duo confererint legi-uma suffragia, non renunciato altero, comitia differantur; ego te, qui solus Censor creari non possi, solum censuram gerere patiar.

EX DECIMO LIB. AB VRBE condita.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. DECII MVRI

Consulis ad populum, ut ex plebe
Augures & Pontifices
fierent.

Iam ad omnes magistratus & honores plebeijs quoque exceptis sacerdotijs, aditus patebat; quum Triumpli rogationem promulgant, ut, quum ad id tempus quatuor tantum Augures, quatuor item Pontifices fuissent, quinque deinceps Augures, & quatuor Pontifices, & ex plebe omnes al-
legerentur. Rogationem eam agere passi Patres, qua-

quatenus ex plebe allegerebantur, iactabant ea sacra violari & pollui. De suadenda, dissuadendaque rogatione diu inter App. Claudium & P. Decium Murem certatum est. Decius multis ante de patre suo Decio Consule, qui se pro legionibus deuouerat, commemoratis, quæ ad rem pertinebāt; hoc pacto rogationem suavit.

Quod quum ita se habeat, cui Deorum hominumque indignum videri potest, eis viris, quos vos sellis curruibus, toga prætexta, tunica palmata, & toga picta, & corona triumphali, laureaque honoratis, quorum domos spolijs hostium affixis insignes inter alias feceritis: pontificalia, atque auguralia insignia adijcere? Qui Iouis optimi maximi ornatus decoratus, curru aurato per urbem uectus in Capitolium ascenderit, si conspiciatur cum capide ac lituo, capite velato vittam cadat, augurium. ex arce capiet: cuius imaginis titulo Consulatus, Censuraque & triumphus a quo animo legetur, si auguratum aut pontificatum adieceritis, non se sinebunt legentium oculi? Equidem (pace dixerim Deum) eos nos iam populi Rom. beneficio esse spero, qui sacerdotijs non minus reddamus dignatione nostra honores, quam acceperimus: & Deorum magis quam nostra causa expetamus, ut quos priuatim colimus, publicè colamus. Quid autem ego sic adhuc egi, tanquam integra si causa patriciorum de sacerdotijs, & non nos iam in possessione unius amplissimi: si unus sacerdotij? Decemuiros sacris faciundis, carminum Sibylla, ac futuro rum populi huius interpretes, antistites eosdem Apol-

Apollinaris sacri, plebes ostendemus facta est, quid adiectus est primum Tribunus Augurum loca, quæ plebes nominis suo loco pellant, plebes diuina quæ in ceteris humanis. Noli erubescere habere, quem in collegam habere Magister equitum Dictator est principem nobilitatem, seu Appium qui patricij in sua fastidieris non in re. Multa nobiscum eadem, quæ vultus primus de plebe enim Stolo primus Rutilius primus Publius Philo autem sunt eadem non solos gentem peritum, & antipatrum prosperum porrigenti. An primo esse factos patrem clare ad

habent ea fieri
de Deo un
de dea p
leg omib
em perniciat;

cur Deum
aderi potest,
tribus, toga
pecta, & co
oratus, quoniam
inter alia
ignita insignia
am ornatu
em vestitus in
atur cum ca
nem caia, au
magis iuulo
phus aqua
negia ad
ocuit Equi
nos iam populi
tus non mi
honores, quam
quam nostra
acum columi
se a thuc egi
ciorum de sa
ssione vniu
ecemures sa
lla, ac feto
stus eodem
Apol-

Appellariis sacri, caeremoniarumque aliarum,
plebes videmus: nec ut tum patricijs ulla in
iuria facta est, quum Duumviris sacris faciun
dis adiectus est propter plebeios numerus: &
nunc Tribunus vir fortis ac strenuus quinqu
Augurum loca, quatuor Pontificum adiecit, in
que plebeij nominentur, non ut vos pro Appij ve
stro loco pellant, sed ut adiuvant nos homines
plebeij diuinis quoque rebus procurandis, sicut
in ceteris humanis pro parte virili adiuuant.
Noli erubescere, Appi, collegam in sacerdotio
habere, quem in censura, quem in Consulatu
collegam habere potuisti: cuius tam Dictatoris
Magister equitum, quam Magistri equi
tum Dictator esse potes. Sabinum aduenam
principem nobilitatis vestra, seu Aetium Clau
sum, seu Appium Claudium manulis: Illi anti
qui patricij in suum numerum acceperunt: no
fastidieris nos in sacerdotum numerum accipe
re. Multa nobiscum decora afferimus, imò omnia
eadem, quae vos superbes fecerunt. L. Sextius
primus de plebe Consul est factus, Caius Li
cinius Stolo primus Magister equitum, C. Mar
tius Rutilus primus & Dictator & Censor.
Q. Publius Philo primus Prator: Semper ista
audita sunt eadem, penes vos auspicia esse,
vos solos gentem habere, vos solos iustum im
perium, & auspiciū domi militiaeque: equi
adhuc prosperum plebeium, ac patricium fuit,
porroq; erit. An unquam sando auscitis, patricios
primo esse factos, non de caelo demptos? sed qui
patrem ciere aumque possent? id est, nihil

ultra

ultra quam in equos? Consulem iam patrem
ciere possum, auumq; iam poterit filius meus.
Nihil est aliud in re. Quiritis, nisi ut omnia ne
gata auiscamur. Certamen tantum patrici
petunt, neq; curant quem euentum certaminis
habeant. Ego hanc legem (quod bonum, fau
stum, felixque sit vobis ac Reip.) vti rogastis
iubentem censeo.

T. LIVII PATAVINI

ORATIONES E DECEM SE
cundi belli Punici Libris de
sumpta.

ARGVMENTVM

ORATIONIS HANNONIS, AD
Carthaginenses.

Ad Annibalem. quod ictum primo bello Pu
nico foedus oppugnatione Saguntina rupisset
Romani Legatos miserunt. qui ab illo inclemē
tius accepti, Carthaginensem adierunt Senatum
Vbi, cum ad res propositas sententia rogarentur
Hanno rupti foederis causam agit, & Annibalem
Romanis dedendum hanc oratione suavit.

PEr Deos foederum arbitros, ac testes mo
nui, ac praelixi, ne Amiclaris progeniem
ad exercitum mitteretis. Non manes, non
stirpem eius conquescere viri: nec unquam, do
nec sanguinis nominisq; Barchini quisquam si
perisset: quietura Romana foedera. Iuuenem fla
grantem cupidine regni, viamq; unam ad in

uenientem, si ex b
amis legationibus
praesentes, ad exer
hoc necedum q
vestri circumfite
foedere: mox C
Romanal. gones
priori bello rupta
stem, an vni, an fe
ratis? Legatos
bonus imperator
Ius gentium subsi
quidem Legatos
res ex foedere repe
torem culpa, & r
lenius agat, qz
rim, totum ne pe
insulas, Erycom
terra, mariq; con
scitis nec per hi
car, Maroniter,
in leas non ab
nunc? quanto non
Dij hominesq;
tur totus populus
velut equum inde
redit. Car. bagin
amouet. Car.
Saguntina f
capitum metien
bellum hunc in
ergo Annibalem

cernentem, si ex bellis bella ferendo succinctus
 armis legionibusq; uiuat, uelut materiam igni
 prabentes, ad exercitus m. sistis: al. stis ergo
 hoc incendium, quo nunc ardetis. Saguntum
 vestri circumstant exercitus, unde arcentur
 foedere: mox Carthaginem circumjedbunt,
 Romanae legiones ducibus istis ays, per quos
 priore bello rupta foedera sunt vlti. Vtrum ho-
 stem, an vos, an fortunam utriusq; populi igno-
 ratis? Legatos à socijs & pro socijs uenientes
 bonus Imperator vester in castris non amittit:
 Ius gentium sustinet. Hi tamen uide ne hisbium
 quidem Legati arcentur, pulsati ad vos ueniunt:
 res ex foedere repetunt: publica fraus absit: au-
 torem culpa, & reum criminis deposcant: quo
 lenius agunt, sequeius incipiunt: eò, quam coepe-
 rint, uere ne perseverantius sauiant. Aegates
 insulas, Erycemq; ante oculos proponite, qua
 terra mariq; per quatuor & viginti annos passi-
 siis: nec puer hic duxerat, sed pater ipse Amil-
 car, Mars alter, ut isti uoluit. Sed Tarento tu
 in Italia non abstinneramus ex foedere: sicut
 nunc Sagunto non abstinemus: uiderunt ergo
 Dij hominesq;, & id, de quo uerbis ambigeba-
 tur, uter populus sic ius rupisset: exentus belli,
 uelut aquas iudex, unde ius stabat, ei uictoriã
 dedit. Carthagini nunc Annibal uincas, turresq;
 admouit. Carthaginis mœnia quatit ariete,
 Sagunti ruina (falsus utinam uates sim) nostris
 capitibus incident: susceptumq; cum Saguntinis
 bellum, habendum cum Romanus est. Dedemus
 ergo Annibalem? dicit aliquis, scio meam leuem
 esse

esse in eo auctoritatem propter paternas inimicitias. sed & Amilcarem eò perisſe latatus ſum: quòd ſi ille viveret, bellum iam cum Romanis haberemus. & hunc iuvenem tanquam ſurtiam facienſ; huius belli, odi, ac deſeſtor. Nec dendum ſolùm ad piaculum rupti fœderis: ſed ſi nemo depoſcat, dendum in ultimas maris terrarumq; oras, ablegandum eò, unde ne ad nos nomen famuſq; eius accedere, nec ſol citare quietæ civitatù ſtatum poſſit. Ego autem ita cenſeo: Legatos ex templo Romam mittendos, qui Senatus ſatiſfaciant: alios, qui Annibali nuncient, ut exercitum ab Sagunto abducatur: iſſumq; Annibalem ex fœdere Romanis dedant. Tertiã legationem ad res Saguntinũ reddendas decerno.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALORCI AD SAGUNTINOS.

Cum ſerè Saguntos vi capta & expugnata eſſet, Alorcus Hiſpanus pacis interpretem profeſſus ſe Saguntum contulit, hac oratione Saguntinis perſuadere connixus, ut Annibali ſe dederent.

SI Cuius veſter Alcon, ſicuti ad pacem petendam ad Annibalem venit, ita pacis conditiones ab Annibale ad vos retuliſſet: ſuſperuacaneum hoc mihi fuſſet iter, quò nec orator Annibalis, nec tranſfuga ad vos veniſſem. Quum verò ille, aut veſtra, aut ſua culpa manſerit apud hiſtem (ſi metum ſimulavit, ſua: veſtra, ſi periculũ eſt apud vos vera referetibus) Ego ne ignoraretis eſſe aliquam, & ſalutis & pa-

cis vos

et vobis conditionem
mihi vobis ſcũ eſt
me nec ullus ulte
vos, velle a ſides ſi
bus reſtiſtis, in q
raſus, pacis inq
Poſtquam nec ab
nece: ſi tam au
deſcendunt: pacem
ſaniam quam aqu
ſi eam, quam ad in
ſi eam, quam ad in
tur, in damno, cu
quid reliquitur, ſ
dem vobis, quam
captam ſere totam
quid locum assign
aliſcetus: Aſſum
priuatũq; ad ſe
ſtraq; corpora, a
inuolara, ſi merm
lũs à Sagunto ex
Hac, quanquam ſ
tura veſtra vobis
ſpero, quum omni
ſi: aliquid ex his
tenda cenſeo po
veſtra, rapi tr
inget,

et vobis conditiones, pro vetusto hospitio, quod mihi vobiscū est, ad vos veni. Vestra autē cūssa me, nec ullius ulterius loqui, quā liquor apud vos, vel ea fides sit, quod neq; dum vestris viribus restitistis, neq; dum auxilia à Romanis sperastis, pacis unquam apud vos mentionem feci. Postquam nec ab Romanis vobis ulla spes est; nec vestra iam aut arma vos, aut mœnia suis defendunt: pacem adfero ad vos magis necessariam quā aquam: cuius ita aliqua spes est, si eam, quemadmodum & victor fert Annibal, sic vos ut victi auiliatis: si, non id, quod amittitur, in damno, cum omnia victoris sint: sed quicquid relinquitur, pro munere habicuri estis. Urbem vobis, quam ex magna iam parte dirutā, captam fere totam habet, adimit: agros relinquit, locum assignaturus, in quo novum oppidū adificetis: Aurum argentumq; omne, publicum priuatumq; ad se iubet deferri: Coniugum vestraq; corpora, ac liberorum vestrorum servat inviolata, si inermes cum binis vestimentis velitis à Sagunto exire. Hac victor hostis imperat. Hac, quanquam sint gravia atq; acerba. Fortuna vestra vobis suadet. Equidem haud despero, quum omnium potestas ei à vobis facta sit, aliquid ex his vobis remissurum: sed hac patiēda censeo potius, quā trucidari corpora vestra, rapi trahiq; ante ora vestra coniuges, ac liberos, belli iure sinatis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS VNIVS. CARTHAGINENSIVM principis ad Legatos Romanos.

Cum Qu. Fabius Senatum Carthaginensem percunctatus fuisset publicè ne consilio Saguntum Annibal oppugnasset; vnus principum nomine omnium respondit: non quarendum id, quo consilio, sed iure ne fuerit an iniuria factum.

Vana Romani & prior legatio fuit: cum Annibalem taquam suo consilio Saguntum oppugnantem deposcebatis. Ceterum hac legatio verbis adhuc lenior est, re asperior. Tunc enim Annibal & insimulabatur, & deposcebatur, nunc à vobis & confessio culpa exprimitur, & v: à confessis res ex templo repetuntur. Ego autem non privato, publicè consilio Saguntum oppugnatum sit, quaerendum est: seu iure an iniuria: vestra enim hac questio atq; animaduersio in eius nostrum est, nostro an suo fecerit arbitrio. Vobiscum vna disceptatio est, licuerit ne per factus fieri. Ita q; quoniam discerni placeat, qui à publico Consilio, qui à sua sponte Imperatores faciant: Nobis vobiscum factus est a Luctatio COS. idcirco in quo cauetur vtrorumq; socijs: nihil de Saguntinis (necdum enim erant socij vestri) cautum est. At enim eo facere, quod cum Asdrubale ictum est, Saguntini excipiuntur: aduersus quod & ego nihil dicturus sum, nisi quod à vobis didici. Vos enim quod C. Luctatius COS. primo nobiscum

scum factus icti, qui
nec populi iussu icti
itaq; aliud de integ
est. Et vos non tenen
toritare aut iussu
drubalis sit, qui
potui. Proinde omni
timere facere: &
vixit, aliquando p

ARG
ORATIONIS
travertum Se

Legati Romani
imperatorum erat, in
Hispanis in societa
ent a Carthaginensi
unos cum venisse
per exprobrata ione
fragata est, oratio
nata sunt audire co

Qua verecu
lare, et re
ponamus a
Saguntini, crudeliter
dit, eos socij proditae
sco, et Saguntina
populi, sicut lugub
Saguntini ruina e
na, at

seum fœdus icit, quia neq; autoritate Patrum
nec populi iussu icitū erat, negastis vos eò teneri.
itaq; aliud de integro fœdus publico consilio icitū
est. Si vos non tenent vestra fœdera, nisi ex au-
toritate aut iussu vestro icita, ne nos quidem As-
drubalis fœdus, quod nobis in seipsi icit, obligare
potui. Proinde omittite Sagunti atq; Iberi men-
tionem facere: Et quod diu parturitis animus
vester, aliquando pariat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CVIVSDAM VOL-
tianorum Senatoris ad Legatos Ro-
manorum.

Legati Romani à Carthagine, sicut his Romæ
imperatum erat, in Hispaniam traiecerunt, vt
Hispanus in societatem Romanorum pelliceret,
aut à Carthaginensibus auerterent. Qui ad Vol-
tianos cum venissent, inclementer accepti, insu-
per exprobratione plenam, cui tota Hispania suf-
fragata est, orationem à Voltianorum maximo
natu sunt audire coacti.

Qua verecundia est, vos, Romani, postu-
lare, uti vestram Carthaginensium præ-
ponamus amicitia? quum qui id fecerūt
Saguntini, crudelius quam Pœnus hostis perdi-
dit, vos socij prodideris? Ibi quaratis socios cen-
seo, ubi Saguntina clades ignota est. Hispanis
populis, sicut lugubre, ita insigne documentum
Sagunti ruina erunt, ne quis fidei Roma-
na, aut societati con-
fidat.

ARGV.

T. LIVII ORATIONES
ARGVMENTVM
ORATIONIS ANNIBALIS AD
milites Hispanos.

Sagunto capto, Carthaginem nouam in hyberna concessit Annibal. Vbi non solum ipse dux, sed etiam causa belli, partitis diuenditiſque prædarum reliquijs, bellum nihil vltra differendum ratus, Hispanis militibus, vt ad bella futura res suas omnes componerent, edixit.

CRedo ego vos socij, & ipsos cernere, pacis omnibus Hispania populis, aut finiedam vobis militiam, exercitusq; dimittendos esse, aut in alias terras transferendum bellum. ita enim hæ gentes non pacis solum, sed etiam victoriæ bonis florebut, si ex alijs gentibus prædam & gloriam quæremus. Itaq; quoniam longinqua à domo instet militia, incertumq; sit quando domos vesiras, & qua cuiq; ibi chara sunt, visuri sitis: si quis vestrū suos visere vult, commeatum do: primo verè edico ad si sitis, vt dijs bene inuuantibus, bellum ingentis gloriæ prædæq; futurum incipiamus.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ANNIBALIS AD
milites.

Postquam Annibal, impressionem in Italiam facturū, copias suas Rhodanum, maximo eum labore traiecisset, præterea, primo statim (quod inter Annibalis, & P. Scipionis equites fuit, editū) prælio, Romani victores euasissent; multitudo Punica trepidare, hostem timere, & in primis oppositas Alpes, inexpertis horrendissimas, metueræ cepit. Aduocata igitur concione, variè militū animos versauit, cattigauit, & adhortatus est Annibal.

Miror,

Miror, quod impatiens tot anni neg. ante Hispania res terra. & hæ, quæ sunt, Carthaginensibus, quod quædam obnoxam sit, sed traicistis a. delendum, orbe terrarum sum ut longum, quod intenderis iter. rem partem tunc saluum inter feroe danum tantum an prohibentibus, & in transactione eorum alteri latius fatigere sui, si sitis, quoniam nonnulli Pyrenæi, ingentem timere & mexicanis datis. Interum ego, utique aliter, ut perueniatis, si sitis, cernite lani. Alpes transgrediamur, Alpes hæ. Alpes, ac com. feris ac com. si trans. fesse, m. præter instrumentum

ouam in hyber-
solum ipse doc-
endit, que pra-
tra d' e' rendum
de la tutura re-

cernere, pac-
tibus, aut p-
cretisq; am-
tra s' gerantur
acut etiam, s'
ex alijs gen-
tibus, quon-
meritumq; s'
utque ibi ch-
nos esse cul-
o a' s' s' f' s' s'
m' s' g' s' s' p-

M
ALIS AD

nem in Italia
maximo car-
tatum (quod in
ites fuit, edit-
sent, multitudine
de a primis or-
ssimas, met-
e, varie mili-
ortatus est A-

M Iror, quinam pectora vestra semper
impauida recens terror inuaserit. Per
tot annos victores stipendia fecistis,
neq; ante Hispania excessistis, quam omnes ge-
tes terra, & ha, quas duo auersa maria ample-
ctuntur, Carthaginensium essent: indignati de-
inde, quod quicumq; Saguntum obsedissent velut
ob noxam sibi dedi postularet Po. Rom. Iberum
traieicistis a delendu nomine Romanoru, libera-
dumq; orbe terrarum: cum nemini vestrum vi-
sum id longum, quum ad occasu solis ad exortus
intenderetis iter. Nunc, posteaquā multo maio-
rem partem itineris emensem cernatis: Pyreneū
saltem inter ferocissimas gentes superatū, Rho-
danum tantum annum, tot millibus Gallorum
prohibentibus, domita etiam ipsius fluminis
vi, traiectum: in conspectu Alpes habuatis, quorū
alterū litus Italia est, in ipsis host.ū portis
fatigat: subsistitis. Quid aliud Alpes esse credi-
tis, quā montium altitudines? fingite altiores
Pyreneis iugis: an terras aliquas caelum con-
tingere & inexuperabilis humano generi esse
credatis? Ceterum Alpes habitantur, coluntur,
gignunt atque alunt animantes. An arbi-
tramini peruas paucis esse? exercitibus iniuas?
Ipsi quos cernitis legati, non pennis sublimē e-
lati. Alpes transgressi sunt: nec maiores quidem
eorum indigenas, sed aduenas Italia cultores
has ipsas. Alpes ingentibus saepe agminibus,
cum liberis ac cōiugibus migrantium modo tu-
to transmississe, militi quidem armato nihil secū
prater instrumenta belli portanti, quid nimum

aut inexuperabile poterit esse: Saguntum ut caperetur, quid per octo menses periculi, quid laboris à vobis exhaustum est? Romam orbis terrarum caput petentibus, quicquam a leō asperum atq; arduum videatur, quod inceptum remorari possit? Quondam ea Galli cœperunt, qua adiri posse Pœnus desperat. Proinde aut cedite animo atq; virtute genti, per hos dies toties à vobis victa, aut itineris finem sperate, campum interuentem Tyberi, ac mœnibus Romanis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS

ad milites.

P. Scipioni decreta erat Hispania, cui Prouincia Cn. Scipionem fratrem praeficiens, ipse cū exercitu à L. Manlio. & C. Attilio accepto, obuiam Annibali, ab Alpibus proueniēti progreffus, ut cum illo manus conficeret. Motis igitur ad Ticinum castris priusquàm educeret in aciem, adhortandorum militum causa, talem orationem exorsus est.

SI eum exercitum Milites educerem in aciem, quem in Gallia mecum habui, supersedissem loqui apud vos quid enim hortari referret, nisi eos equites, qui equitatum hostium ad Rhodanum flumen egregie viciissent: aut eas legiones, cum quibus fugientem hunc ipsum hostem secutus, confessionem cedentis ac detrectantis certamen pro victoria habui. Nūc, quia ille exercitus Hispania provincia scriptus, ibi cum fratre Cn. Scipione meis auspicijs remgerit, ubi eum gerere Senatus Populusq; Roma-

nus voluit: ut Con-
n: balem ac Pœni
luntario certamin
pud novos milites
ne genus belli, n
est vobis, milites, p
que priore bello v
per cingenti annos
premia, Siciliam a
tur in hac certam
victoribus & vici
audent, sed quan
crederis, qui exerc
stauerit, eos duali
quem transiit. Al
peruenit, quam su
At enim pauci qui
corpebatur, h: quon
nere cui illa i-ssu
fame, frigore, dux
detulit inter fac
tus, fugientes in
quasi fata fructu q
Cum hoc equitatu
reliquis extremis
tis. Ac mihi magis
vix cum h: se fuga
nibalem videant
fecerunt ruptore
illa humana ope
lumen: et enim, qu
m:is, commissum a

nus voluit: ut Consul-em ducem aduersus An-
nibalem ac Pœnos haberetis, et seme huic vo-
luntario certamini obtuli. nouo Imperatori apud
nouos milites pauca verba facienda sunt.
ne genus belli, neue hostem ignoretis: cum ijs
est vobis, milites, pugnandum, quos terra mari-
que priore bello vicistis: à quibus stipendium
per viginti annos exegistis: à quibus capta belli
præmia, Siciliam ac Sardinia habetis. Erit igitur
in hoc certamine is vobis illi: scilicet animus, qui
victoribus et victis esse solet. Nec nunc illi, quia
audent, sed quia necesse est, pugnaturi sunt: nisi
creditis, qui exercitus incolumi pugnam deira-
stauerit, eos duabus partibus pedum equitum-
que in transitu Alpium amissis, qui plures perire
perierit, quàm supersint, plus spem nactos esse.
At enim pauci quidem sunt, sed vigentes: nimis
corporibusque: quorum reborum ac vires vix susti-
nere vis ulla possit. Effigies, imò umbra hominum,
fame, frigore, luue, calore enecti, contusi ac
debilitati inter saxa rupestresque ad hac perisui ar-
tus, niue rigentes nerui, membra torrida gelu,
quassata fractaque arma: claudi ac debiles equi.
Cum hoc equite, cum hoc pedite pugnaturi estis:
reliquias extremas hostium, non hostes habebi-
tis. Ac nihil magis vereor, quàm ne antequàm
vos cum hoste pugnaueritis, Alpes vicisse. An-
nibalem videantur. Sed ita fortis an decuit, cum
foederum ruptore duce, ac populo Deos ipsos sine
ulla humana ope committere ac profligare bel-
lum: nos autem, qui secundum Deos violati su-
mus, commissum ac profligatum conficere. Non

vereor, ne quis me hoc vestri ahortandi causa
magnifice loqui existimet: ipsum aliter animo
affectum esse. Licuit in Hispaniam provinciam
meam ire, quo iam profectus eram cum exercitu
meo, ubi et fratrem consilij participem, ac periculi
socium haberem: et Asdrubalem potius quam Anni-
balem hostem, et minorem hanc dubie molem
belli, tamen, cum praterueherer navibus Gallie
eram, ad famam huius hostis in terram egres-
sus, pratermisso equitatu, ad Rhodanum rioni
castra, equestri pralio, qua parte copiarum con-
ferendi manum fortuna data est, hostem fudi.
Peditum agmen, quod in modum fugientium raptum
agebatur, qui adsequi terra non poteram, neque e-
gressus ad naues erat: quanta maxima celeri-
tate potui, tanto maris terrarumque circuitu, in
radicibus Alpium obuius fui. Huic timendo ho-
sti utrum, cum declinarem certamen, improvi-
sus videor incidisse? an occurrere in vestigijs ei-
us? Lacescere ac trahere ac decernendum? Expe-
riri iuvat, utrum alios certe repente Carthagi-
nenses per viginti annos terra ediderit: an
item sint, qui ad Aegates pugnavere Insulas:
et quos ab Eryce duodeuicenis denarijs esti-
matis emisistis: Et utrum Annibal hic sit a-
mulus itinerum Herculis, ut ipse fert: an veci-
galis stipendiariusque, et servus Populi Romani à
patre relictus, quem nisi Saguntinum scelus agi-
taret, respiceret profecto, si non patriam victa:
domi certe, pacemque, et foedera Amiclaris scripta
manu: qui iussus à Consule nostro, praesidium dedu-
xit ab Eryce: qui graves impositus victis Gar-
thagini

thaginiensibus leges
qui legere Sicut
pudus est. Itaque
non, quo aduersus
voluntatem eorum
velut si servus
contra nos sentiret
Egeum laqueum
fame mori, nec li-
queat trahere, et
certamine Carthagi-
nis praesentibus:
cum et in seculum
mus, cum Africa
partus sarrasum
tam patrum nostri
deceat nobis hoc t-
citur nec. Non de-
de quibus quoniam
nobis est pugna
erectus, qui, si
Alpes alta sunt, qu-
nona possint praesi-
velut si ante Rom-
quis non corpe-
ros parvis annis po-
solum ageret curae
pateat nostras nunc
pulum per Romam
talem inde de forte
imperi fore.

thaginiensibus leges fremens moerensque accepit:
 qui lece dēre Sicilia, qui stipendium Po. Ro. dare
 pactus est. Itaq; vos ego, Milites, non eo solum a-
 nimis, quo aduersus ultis hostes solentis, pugnare
 velim: sed cum indignatione quadam atq; ira:
 velut si seruus videatis vestros arma repente
 contra vos ferentes. Licuit, si vela, somus, ad
 Erycem clausus ultimo supplicio humanorum,
 famo interficere: licuit clissem vetricem in A-
 fricam trajicere, atq; intra paucos dies sine ullo
 certamine Carthaginem delere. Ventiā dedi-
 mus precantibus: emisimus ex obsidione: pacem
 cum victis fecimus: tutela nostra deinde duxi-
 mus, cum Africo bello urgerentur. Pro his im-
 partius furiosum iuuenem sequentes, oppugna-
 tam patriam nostram veniunt. atq; vtrāq; pro
 decore nobis hoc tantum, & non pro salute effec-
 cerunt. Non de possessione Sicilia ac Sardinia,
 de quibus quondam agebatur: sed pro Italia
 nobis est pugnandum, nec est alius ab tergo ex-
 ercitus, qui, nisi nos vincimus, hosti obsistat: nec
 Alpes alia sunt, quas dum superat, comparari
 noua possint praesidia. hic est obsidum, Milites,
 velut si ante Romana moenia pugnemus: unus-
 quisq; se non corpus suum, sed coniugem ac libe-
 ros paruos armis protegere putet: nec domesticas
 solum agitet curas, sed identidem hoc animo re-
 putet, nostras nunc intueri manus Senatum Po-
 pulumq; Rom. qualis nescitis virtusq; fuerit.
 talem deinde fortunam illius urbis, ac Romani
 imperij fore.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS AD
militēs suos.

Quum Annibal cū P. Scipione manus confere-
re decreuisset; rebus prius quàm verbis, milites
suos adhortatus est. Captiuos enim montano
vinctos, in medio constituit, armisque Gallien
ante pedes eorum proiectis interrogauit: Quis, &
vinculis leuaretur, armaque & equum victor ac-
ciperet, decertare ferro vellet? Cum ad vnum om-
nes ferrum pugnamque poscerent; & deiecta es-
set in id fors; se quisque cum optabat, quem for-
tuna in id certamen eligeret. Vt cuiusque fors
exiderat, alacer inter gratulantes gaudio, quum
sui moris tripudijs arma ratum capiebat. Vbi
vero dimicaret is habitus animorum non inter
eiusdem modo conditionis homines erat; sed et-
iam inter spectantes vulgo: vt non vincentium
magis, quàm bene morientium fortune laudaretur.
Dum sic aliquot spectatis paribus affectos di-
misisset; concione deinde aduocata, hanc oratio-
nem est exorsus.

SI, quem animum in aliena sortis exemplo
paulo ante habuistis, eundem mox in asti-
manda fortuna vestra habueritis: victi-
mus, milites: neque enim spectaculum modo il-
lud, sed quadam veluti imago vestra conditio-
nis erat: ac nescio, an maiora vincula, maiore-
que necessitates vobis quàm captiuis vestris
fortuna circumdederit: dextra lauaq; duo ma-
ria claudunt, nullam ne ad effugium quidem,
nauem habentibus: circà, Padus annis maior
ac violentior Rhodano: à tergo Alpes urgent,
vix integris vobis, ac vigentibus transita. Hic
vobis

vobis vincendum
vobis primum hosti
qua necessitatem
vobis ea victori
homines ne à diis
solerent. & Scipiam
tibus nostris erepti
rit esse: patu te
quis Romani tot
passi: et ad omni
tuum est. In ho
te cum Dye bene
adhuc in vestris
huius pecora conse
tot levorum perit
Tempus est iam o
facere, & magna
stus: et tot m
tas gentes emcas
fortuna dabit: Es
sequens dabit. 2
lum est: iam di
fore. Sape ego
tamen eui: et
momento victi su
gore: omnino Rom
comparandi sit
vstram cum illa
ceam ab Herculi
nisi, ultimis terr
Spania & Gallia
nisi. Pugnatitis

manus confere-
rebus, milites
nim montanos
nisque Gallien
egavit: Quis, li-
um victor ac-
madnum em-
q; deiecit: es-
bat, quem for-
te cauque fores
gudio, quam
capiebat. Vbi
tum non inter-
ces erat: sed et
on vincendum
prius laude: te-
bas affectus di-
ta, hanc oratio-

foris exemplo
im maxime as-
uerit: uictu-
lulum modo il-
stra conditio-
nula, maiore f-
aptius vestris
uag, duo ma-
ium quidem,
s annis maior
Alpes urgente
transita. Hic
vobis

vobis vincendum aut moriendum milites est.
Vbi primum hosti occurristis: & eade fortuna,
qua necessitate pugnandi imposuit: pramia
vobis ea victoribus proponit, quibus ampliora
homines ne à diis quidem immortalibus optare
solent. Si Siciliam tantum ac Sardiniam paren-
tibus nostris ereptas, nostra virtute recuperatu-
ri essemus: satis tamè amplia precia essent. Quic-
quid Romani tot triumphis partum congestum
possident: id omne nostrum cum v'sis donum is fu-
turum est. In hanc tam optimam mercedem agi-
te cum Dys bene iuvantibus, arma capite. Satis
adhuc in vastis Lusitania Celtiberiaq; monti-
bus pecora consectando nullum emolumentum
tot laborum periculorumq; vestrorum vidistis.
Tempus est iam opulenta res ac ditia stipendiaria
facere, & magna opera precia mereri, tantum
itineris per tot montes fluminaq;, & tot arma-
tas gentes emensos. Hic vobis terminum laborū
fortuna dabit: hic dignam mercedem emeritis
stipendijs dabit. Nec quāvis magni nominis bel-
lum est: tam difficilem existimaueritis victoriā
fore. Sape & contemptus hostis cruentum cer-
tamen edidit: & inelyti populi Regesq; perlevi
momento victi sunt. Nam dempto hoc uno ful-
gore nominis Romani: quid est, quod illi vobis
comparandi sint? ut viginti annorum militiam
vestram cum illa virtute, cum illa fortuna ta-
ceam: ab Herculis columnis, ab Oceano, termi-
nisq; ultimis terrarum, per tot ferocissimos Hi-
spania & Gallia populos vincentes huc perue-
nistis. Pugnabitis cum exercitu tyrone, hac ip-
sa

estate caso, victo, circumfesso à Gallis, ignoto ad-
huc duci suo, ignorantq; ducem. An me in
pratorio patris clarissimi Imperatoris propè na-
tum, cerèdè educatū, domitorem Hispania, Gal-
liaq; victorem eundem, non Alpinarum modo
gentium, sed ipsarum, quod multo maius est, Al-
pium, cum semestri hoc conferam duce, deserto-
re exercitus sui? cui si quis, demptis signis, Pœ-
nos Romanesque hodie ostendat, ignoraturum
certum habeo, utrius exercitus sit Consul. Non
ego illud parui estimo, Milites, quod nemo ve-
strum est, cuius non ante oculos ipse saepe mili-
tare aliquod ediderim facinus: cuius non idem
ego virtutis spectator ac testis, notatis temporibus
locisq; referre sua possum decora, collata vestris
me, Milites, donastis: alumnus prius omnium ve-
strum, quàm Imperator, procedam acie aduer-
sus ignotos inter se, ignorantesq;. Quocumq; cir-
cunculi oculis, plena omnia video animum
ac roboris: veteranum peditem, generosissima-
rum gentium equites frenatos & infrenatos,
vos sacros fidelissimos fortissimosq;, vos Cartha-
ginenses, tum ob patriam, tum ob iram iustis-
simam pugnaturos. Inferimus bellum, infestisq;
signis descendimus in Italiam, tanto audacius
fortissq; pugnaturi, quanto maior spes maiorq;
animus inferentis est vim, quam arcentis. Ac-
cendit pratorea animos & stimulat, dolor,
iniuria: indignitas. Ad supplicium depoposce-
re me ducem primum: deinde vos omnes, qui
Saguntum oppugnassetis, deditos ultimis cru-
entibus assecluri fuere. Crudelestima ac super-
bissima.

bissima gens, sua o-
quibus bellum, cui-
modum impenere
claudique nos ter-
quos ne excedam
huc servat. Ne-
tior sit: cum Sagun-
tum, nequam te
quod veterrimas
Sardiniam adien-
tiam, & si in ad-
Transcedit ad
anni, unum ne
miseri, nihil: & si
quod annis & in
na in locis & si
ager, sua terra
gentes accipien-
tibus, & omni-
bus de se po-
tuna dubitabit
morem optere
statuunt, in an-
nullum uerum
Dy immortale

AR.

ORATIO

C

P Scipio & E
Hic in rebus
iussu, seie con un

bissima gens, sua omnia, suisq. arbitrij facit: cum quibus bellum, cum quibus pacem habeamus, se modum imponere, aequum censet: circūscribit includiq. nos terminis montium flammūq. quos ne excedamus, neq. eos, quos statuit, terminos, observat. Ne transferis Iberum, ne quid rei tibi sit cum Saguntinis. Ad Iberum est Saguntum, nusquam te vestigio moveris. Parum est quod veterrimas prouincias nostras Siciliam ac Sardiniam ademuit, nisi uelimus etiam Hispaniam, & si inde cessero, in Africam transcedet. Transcedet autem dico? duos Consules huius anni, unum in Africam, alterum in Hispaniam misere, nihil usquam nobis relictum est, nisi quod armis uindicauerimus. Illis timidus & ignavis licet esse, qui receptum habent: quos suos ager, sua terra per tota ac pacata itinera fugientes accipient: uobis necesse est fortibus uiris esse, & omnibus in, ex uictoria, in morte uic certa desperatione abruptis, aut vincere, aut si fortuna dubitabit, in praelio potius, quam in fuga mortem oppetere. Si hoc beneficiū omnibus, destinatumq. in animo est, iterum dicam, uicisti, nullum incitamentum ad vincendum homini à Dijs immortalibus acrius datum est.

ARGUMENTVM

ORATIONIS L. SEMPRONII

Consul ad milites.

P. Scipio & L. Sempronius Consules fuerūt. Hic in Sicilia illic in Italia Qui Senatusconsulto iussi, sese coniunxerunt, & Annibali ad Trebiam

oppoſuerunt Verum Scipio equeſtri pralio vno, & vincte apud Ticinum accepro minutus, rem trahi, malebat. Recentis animi ſempromius, eoq; ferocior nullam dilationem patiebatur. Vnde, collega cunctante, ſuum equitatum trans Trebiā aduectis homines miſit. Quæ res, quum feliciter eveniſſet, hanc orationem habuiſſe dicitur.

GAudio, Milites, efferor, quòd ea copiarū parte, qua collega victus erat, vicerim, ſimul ac veſtros animos reſtituerim atque reſecerim. Sed neminem arbitror eſſe, præter collegam, qui iuſtam ſimilationem dilata velit. Is animo magis ager, quàm corpore, recentis memoria vulneris, horrens tela, certamen detrectat. Ego non eſſe cum agro ſenſcendum, iudico. Quid ultra differatur, ac terminus incuſſum tempus? Quem tertium Conſulatum quem alium expectamus exercitum? Caſtra Carthaginienſium in Italia ac præpò in conſpectu urbis ſunt. Nobis non Sicilia, non Sardinia v. Atis adi-mitur, non cis Iberum Hiſpania petitur: ſed ſolo patrio terraq; in qua geniti ſumus, expellimur, Romani. Quantum ingemiſcent Patres noſtri circa mœnia Carthaginiſ bellare ſoliti, ſi viderint nos, progeniem ſuam, duos Conſules Conſulareſq; exercitus, in media Italia pa-nentes intra caſtra: Pœnum, quod inter Alpes Apenninumq; agri ſit, ſua ditionis fo-
ciſſe.

Annibal per ex-
bat. Romanum
eſſe, non præ
ſuum hoſtis cop
toſiſſa diſtinent
Flaminiū Con
temerarium, v
nec homines co
præprope eſt: ci
tate atque immar
potui vaſtat, tem
præſentis procul
deducit ſuum pa
ſalutaria magis q
oratione reſcrip
ſina proſtituiſſe
Rom. malo.

L Argea quæ der
Tunc cum
curia v
Replenda eſt i
lud. tentant
Quærendi nob
ros.
Quinimo colleg
tu reſcrip: exerc
gramus: Arre
nim patria & de
manus populi

EX LIBRO SECVNDO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. FLAMINII

ad Consiliarios.

Annibal per exploratores prmissos, certum habes Romanum exercitum circa Arretij moenia esse; castra non proci locauit. Deinde regis suum hostis copias, & in primis animum atque consilia diligenter inquisiuit. Quum autem C. Flaminium Consulem animaduertisset, virum temerarium, ut qui rebus in agendis nec Deos, nec homines consultare, sed seueriter omnia ac prapropere sciret agere; prauit hominem agitare atque irritare. Quantam itaque maximam potuit vastitatem cadibus ac incendijs Consuli praeferoci procul ostendit. Irritatus Imperator, dedecus suum pati talia rates, ceteros homines, salutaria magis quam plausibilia suadentes, hac oratione reuerendo atque increpando, statim in arma profiliuit, sed cum suo magno & totius Populi Romano malo.

L Arga quidem semper vobis est copia fandi: Tunc cum bella manus poscunt, non curia verbis

Replenda est, igitur possit quid viuida virtus ludico tentandum, nec longè seil cet hostes Querendi nobis, circumstant vndique muros.

Quinimo collegam expectemus, ut coniungamus scilicet exercitibus, & communi consilio regeramus: Arretij ante moenia sedeamus, hic enim patria & penates sunt: Annibalemissus & manibus populetur Italiam, vastandoque &

crendo omnia, ad Romana mœnia perveniat, nec nos ante hinc moverimus, quam (sicut olim Camillum de Vejs) C. Flaminius ab Arretio Patres acciverint. Quam ocys signa convellitis? Ipse licet in equum, anibus non bonis insiliens corruerim: tamen id fortissimum Cōsulem nihil moverit. Sed quid tu? num literas à Senatu affers quæ me rem gerere verent? abi, nuncia signum effodiant, si ad convellendum manus praemetus obtorperunt. Nos inuis omnibus in hostes sumus impressionem facturi.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q. MINVTII RVFFI ad milites.

Post miserabilem lacus Thrasymeni cladem Q. Fabius Maximus creatus est. Dictator. Qui non temere praeliari, nec usquam, nisi necessitate compellus, sese fortuna (ut C. Flaminius) committere solebat, unde prudentiam eius extirpiciens Annibal, omnem n. o. uit lapidem, ut Dictatoris constantiam frangere, & ad animum ad pugnandum sollicitare posset. Cum igitur saepius pugnandi fuisset obtrusa facultas, & Fabius nō temere milites in aciem educere vellet, pro candidato, segnis, pro cruto timidus ab equitum Magistro Q. Ruffo Minutius vocatus, & hac propalam oratione notatus est.

Spectatum ne huc ad rem fruendam oculis, sociorum cedes, & incendia venimus? nec, si nullius alterius nos, ne civium quidē horum pudet? quos in Sinuessam colonos patres nostri miserunt: ut ab Samnite hoste tuta hac ora esset: quam nunc non vicinus Samnis urit: sed

Pœnus-

Pœnus advena, ab
minis nostra civitatē
progressus. Tantum
pacentibus nostris
Patres vagari el
duxerunt eam nos
hostium, ac Mauro
monis seguntum, op
mines tantum, se
tententem na uice
lem leui spem in
vrem, & cumq; i
monis clamoribus
nos, quam Decrum
pecuniam more per
exercitum ducimus
Si hoc modo pera
Favus recedere à
hic novus. Cam
rebus afflicto qu
recuperare parat
vereor n. sic cur
Pœnis toties servat
re vere Romanus
auctoritate Pat
Tucca illius est
Lamea, m. o. f
seculi in equum
vire, quæ nunc b
de circa Gabi
pest multos annos,

Poenus aduena, ab extremis orbis terrarum terminis nostra cunctatione & socordia iam huc progressus. Tantum (pro dolor) degeneramus à parentibus nostris: ut, prater quàm oram illi Punicas vagari classes delectus esse imperij sui duxerint: eam nos nunc plenam Numidarum hostium, ac Maurorum scædam videamus? Qui modo Saguntum oppugnavi indignando, nō homines tantum, sed & cœtera & Deos, ciebamur: tendentem ad incerta Romana colonia Annibalem leni spectamus. Fumus ex incendijs villarum, agrorumq; in oculos atq; ora venit: strepitus auris clamoribus plorantium sociorum, sapius nos, quàm Deorum iuvocantium opem. Nos hic pecorum more per aestuos flumines, leviosq; colles exercitum ducimus, conditi nivosus sylvisq; Si hoc modo peragrans cacumina salusq; Furius recipere à Gallis urbem voluisset, quo hic novus Camillus nobis Dictator cunctis in rebus afflictis quaesitus, Italiam ab Annibale recuperare parat: Gallorum Roma esset: quàm vereor ne, sic cunctantibus nobis: Annibali ac Poenis toties servaverint maiores nostri. Sed virq; verè Romanus quo die Dictatorem eum ex autoritate Patrum, insuq; Populi dictum, Veios allatus est nuntius: cum esset satis altum Ianiculum, ubi sedens prospectaret hostem: descendit in equum: atque illi ipse die media in urbe, qua nunc busta Gallica sunt, & postero die citra Gabios, cecidit Gabiorū legiones. Quid post multos annos, cum ad furcas Caudinas ab

Sam-

Samnite hoste sub iugum missi sumus? utrum tandem L. Papyrius Cursor iuga Samnij perlustrando, an Luceriam premenso obsidendoq; & laceffendo victorem hostem, depulsum ab Romanis cervicibus iugum superbo Samniti imposuit? Mado Consul Enutrio qua alia res, quam celeritas victoriam de lit? quod altero die, quā hoste vidit, classem gravē cōmeatibus, impeditā suo ipsam instrumento atq; apparatu, oppressit. Stultitia est sedendo, aut votis debellari credere posse; armari copias oportet, deducendas in aquū: ut vir cum viro congregiari. Audiendo agendoq; res Romana crescit, non his sensibus consilijs, quæ timidi cantu vocant.

ARGUMENTUM

ORATIONIS Q. RVFFI MINVTII ad suos milites, ex faucibus hostilibus, per Fabium Maximum ereptos.

Q. Ruffus Minutius à M. Metello & C. Terentio Varrone adiutus, crebris concionibus effecit, ut cum Fabio Dictatore diuifum Imperium atq; exercitum, quod antea nunquam factum, Magister equitum haberet. Quo accepto dux stolidissimus optimam statim pugnandi occasionem accipiens, animis ferocibus atque minis flagrantem exercitum in aciem duxit: sed ab hoste circumuentus, cum omnibus occisus fuisset: nisi Q. Fabij prudentia liberatus, ac virtute seruatus esset. Ex faucibus igitur hostium ereptus, suam stultitiam confessus, & gratias agendo, Dictatoris prudentiam exoseculatus est.

Spergo Minutius, qui secunam, & quinec ipse consuevit extremi ingenij, & minigenijq; negat teneamus: & diu prudentiam animi Fabio iungamus. Tulerimus, ubi e quod benefici et dignum est. Vos, arma dexteraq; & similia alind, tum gloriam aies turris, ut agitur auctori Tribunum Patronum circum neq; animus ad quam superesset, essendisti nobis, & sti. Parentibus m nomine, quo sandum debet: ubi, e horum. Itaq; Plebs quam honoratus que: & quod tibi tuq; co seruato inuenim. auspici hac legemq; rest Magistram equit. totius iucens.

Sæpe ego Milites, audiui, cum primum esse virum, qui ipse consulat quid in rem sit: secundum, eum qui bene momenti obediat: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, cum extremi ingenij esse. Nobis quoniam prima animi ingenijq; negata fors est: secundam ac mediâ teneamus: & dum imperare discimus, parere prudenti in animum inducamus, castra cum Fabio iungamus. Ad prætorium eius signa cum tulerimus, ubi ego eum parentem appellauero, quod beneficio eius erga nos, ac maiestate eius dignum est. Vos, Milites, eos, quorum vos modo arma dexteraq; texerunt, patronos salutabitis & si nihil aliud, gratorum certè nobis animorum gloriam dies hac dederit. Colligantur igitur vasa, ut agmine profecti, incedamus ad Dictatoris Tribunal. Te, Fabi, parentem ego, te Patronum circumfusi milites consulat. Tu, cū neq; animus ad pugnam, neq; spes ad fugā cuiquam superesset, velut è calo demissus, auxilium ostendisti nobis, & victoriam hostibus extorsisti. Parentibus meis, Dictator, quibus te modo nomine, quo fando possum, æquavi: vitam tantum debeo: tibi, cum meam salutem, tum omnium horum. Itaq; Plebiscitum, quo oneratus magis quam honoratus sum, primus antiquo abrogo: quæ: & quod tibi mihiq;, quod meo exercitui tuoq;, conseruato, conseruatoriq; sit felix: sub imperium auspiciūq; tuum re. leo, & signa hac legionesq; restituo, Tu queso placatus me Magistrum equitum, hos ordinibus suis quemq; teneri iubeas.

ARGV

ORATIONIS Q. FABII MAXI-
mi ad Aemilium Paulum.

L. Aemilius Paulus & C. Terentius Varro Consules fuerunt, aduersus Annibalem creati, collegæ diuersorum animorum. Hic farocior se, quo die hostem vidisset profligaturum asseuerauit. Grauior ille non præpropere signis collatis cum hoste dimicandum censuit. In quo proposito, vt constantius perseueraret, hæc eum Oratione Fabius allocutus fertur. De his duobus Consulibus, vide Silium Italicum lib. 9. Pua. bel.

SI aut collegam (id quod mallet) tui similem L. Aemili haberes, aut tu collega tui similis esses: superuacanea esset oratio mea, nam & duo boni Consules etiam me tacente omnia è Republica fide vestra faceretis: & mali nec mea verba auribus vestris, nec consilia animis reciperetis, nunc & collegam tuum, & te talem virum intuenti mihi, tecum omnis oratio est: quem video nequicquam & virum bonum, & ciuem fore, si altera parte claudicet Respublica: malis consilijs idem ac bonis iuris & potestatis erit. Erras enim L. Pauli, si tibi minus certaminis cum C. Terentio, quam cum Annibale futurum censes. Nescio an infestior hic aduersarius, quam ille hostis maneat: & cum illo in acie tantum, cum hoc omnibus locis ac temporibus certaturus es: & aduersus Annibalem, legionesq; eius tuis equitibus ac peditionis pugnandum tibi est: Varro dux tuis militibus te est oppugnaturus. Omnis etiam tibi causa adsit C.

FLI-

T. Livij memoria:
in provincia, & a
prius quâ peteret C
Consulatu: nunc qu
vident aut hostem
nunc præcellas, præ
rogas ciet: quia i
cesset facturum: &
sequitur. Atque si
cia, exemplo pug
rem belli hoc genu
bilior alius Thra
erit. Nec gloriam
& ego contemner
gloriam, modum
bet. Vna ratio
mbalem est, qua
do hoc docet, stult
eadem ratio qua f
manebunt, in omni
mus, in sede ac solo
cium ac sociorum
communitibus iura
dei documentum i
serunt: meliores
res non tempus des
alena, in hosti est
usque, procul
que ibi terra neque
accipit, nulla mor
in itin. ratio: in
mno eius habet, que

Flaminij memoria: tamen ille Consul demū, & in prouincia, & ad exercitum cœpit furere: his priusquā peteret Consulatum eadeinde in petendo Consulatu: nūc quoq; Consul priusquam castra videat aut hostem, insanit: & qui tantas iam nunc procellas, pralia atq; acies tactūdo inter togatos ciet: quid inter armatam iuuentutem cereses facturum: & ubi extemplo verbera res sequitur? Atque si hic, quod facturum se denunciat, extemplo pugnaverit: aut ego rem militarem, belli hoc genus, hostem hunc ignoro: aut nobilior alius Thrasymeno locus nostris, cladibus erit. Nec gloriandi tempus aduersus unum est: & ego contemnendo potius quā appetendo gloriam, modum excefferim: sed ita res habet. Vna ratio belli gerendi aduersus Annibalem est, qua ego gessi: nec euentus modo hoc docet, stultorum iste magister est: sed eadem ratio qua fuit, futuraq; donec res eadem manebunt, immutabilis est. In Italia bellū gerimus, in sede ac solo nostro. Omnia circā plene ciuium ac sociorum sunt: armis, viris, equis, comitatibus inuant inuabuntq;: id iam fidei documentum in aduersis rebus nostris dederunt: meliores, prudentiores, constantiores nos tempus diesq; facit. Annibal contrā, in aliena, in hostili est terra, inter omnia inimica infestaq; procul à domo, procul à patria: neque illi terra neque mari est pax: nulla eū vrbes accipiūt, nulla mœnia, nihil usquam sui videt, in diem raptō viuit: partem vix tertiam exercitus eius habet, quem Iberum amnem transcit.

Plu-

Plures fumes, quam ferrum absumpsit: nec his paucis iam victum suppeditat. Dubitas ergo quin eum se lendo superaturi simus, qui senescat indies? non commeatus, non supplementum, non pecuniam habeat? Quamdiu pro Geryonis, castelli Apulia inopis, tanquam pro Carthaginiis moribus pugnatum est? Sed ne aduersus te quidem ego gloriabor. Cn. Seruilius atq; Attilius proximi Consules, vnde quemadmodum cum ludificati sint. Hac una salutis est via L. Paule: quam difficilem infestamq; ciues tibi magis quam hostes facient, idem enim tui, quod hostium milites, volent: idem Varro Consul Romanus, quod Annibal Pœnus Imperator, cupiet: duobus duobus unus resistas oportet: resistes autem, aduersus famam rumoreq; hominum si satis firmus steteris: si te neq; collega vana gloria, neq; tua falsa infamia mouerit. A veritate laborare nimis ius saepe aiunt, extinguunt nunquam. Gloriam qui spreuerit, veram habebit. Sine timidum pro cauto, tardum pro considerato, imbellem pro perito belli vocent, malo te sapiens hostis metuat, quam stulti ciues laudent. Omnia audentem contemnet Annibal: nil temere agentem, metuet. Nec ego, ut nihil agatur, sed ut agentem te ratio dicat, non fortuna. Tuae potestatis semper, tuaq; omnia sint: armatus intentusque sis: neq; occasione tua desis, neq; suam occasione hosti des. Omnia non properanti clara certa que erunt: festinatio improuida est & caca.

ARGV.

Cum Milites in
nealem vrgam o
Tuditi

C. Ap. ergo
delissimo h
proci? &

Romanus eius
concur. ha
non. Non
man. quam
nissi. cum
racer. simili
lux. maior
per. qui
pant. portu
fi. quam
hoc. lacum
sionum. itaq;
multiplos.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SEMPRONII

*Tuditanus ad milites, praetij Can-
nensis reliquias.*

Cum Milites in castris minoribus post Can-
nensem pugnam obsiderentur, P. Sempronius
Tuditanus Tribunus militum hac oratione
suam obsecris, ut ferro via facta, secum per medios
hostes eiuiperent, peruenturi Canusium. Cu-
ius rei meminit etiam Frontinus lib. 4. stratage-
matum.

Capi ergo manu istis ab avarissimo & cru-
delissimo hoste estimariq; capita vestra
pretio? & enquire ab interrogantibus:
Romanus civis sis, an Latinus socius? ut ex tua
contumelia & miseria, alteri honos quaratur,
non tibi. Non vos quidem L. Aemili, qui se bene
mori, quam turpiter vivere maluit, & tot fer-
tissimorum virorum, qui circa eum cumulati
iacent, similes estis. Sed antequam opprimat
lux, maioraq; hostium agmina obsepant iter:
per hos qui inordinati atq; incompoti obstro-
punt portis, erumpamus. Ferro atq; audacia iter
sit, quamvis per confertos hostes, cuneo quidem
hoc laxum agmen, ac si nihil obstat, tran-
sibimus: itaq; ite mecum, qui & vos-
metipsos, & Rempub. saluam
vultis.

ARGV-

ARGV-

ORATIONIS M. IVNII AD P.

C. pro redimendis ab Annibale capti-
uis, qui post pugnam Cannensem
in hostis manus perue-
nerant.

· Milites, qui post Cannensem pugnam, aut P.
Sempronij monitis impulsī, aut propria virtute
freti, non è manibus hostium per eruptionē eua-
serunt. fessi laboribus ac vulneribus omnes, ab
Annibale capti sunt. Redimendi se captivis co-
piam facit ille. Pretium fore, in capita quingentorum
quadrigatos numeros. trecentos pediti, seruo cē-
tum. Elegerunt igitur decem, qui Romam irent,
imperatum redemptionē. Illorum igitur prin-
ces, s. M. Iunius Romā in senatu, hac oratione v-
sus est.

Nemo vestrum ignorat, nulli unquam
ciuitati viliores fuisse captiuos, quam
nostra. Caterum, nisi vobis plus iuste
nostra placet causa, non alij unquam minus ne-
glegendi vobis, quam nos in hostium potestate ve-
nerūt. Non enim in acie per timorem arma tra-
didimus, sed cū propē ad noctem superstantes cu-
mulis casorū corporū praliū extraxissemus: in
castra recepimus nos: diu reliquum ac nocte in-
sequentem fessi labore ac vulneribus vallum su-
mus tutati. Postero die cum circumfessi ab exer-
citu victore aqua arceremur, nec vlla alia iam
per confertos hostes erumpendi spes esset, nec es-
se fas duceremus quinquaginta millibus homi-
num ex acie nostra truciatis, aliquem ex Can-
nensi pugna Romanum militem restare: cui

demour

demum patī sum.
tenemur arma, in
hosti tradidimus
ramus se à Gallis
stros, asperrimos
gates tamē capte
Tarentum misisse
Et ad Hiercl. am
clatē infans, qui
Cannenses campo
tegiū nec super si-
ciantis Et ferri
Sunt etiam de n
quiem refugerū
liet, nam, castra
b. Iunio enervat
aut commilitonis
de nec premendo
der: ne illi quide
em sius aliquod p
mer: ex acie fugi
an: Cannensij con-
tulim: gloriatiq
prasilij Res. esse
vurs: militibus
promptioribus pro
relempsi, atque r
Dilectum ex omni
fle milia seruatorū
numerus noster est
sum: quam hi en
cui illi sturiam

demum pacti sumus pretium, quo redempti dimit-
teremur: arma, in quibus nihil iam auxilij erat,
hosti tradidimus. Maiores nostros quoque accepe-
ramus se à Gallis auro redemisse: & patres nos-
tros, asperrimos illos ad conditionem pacis, le-
gatos tamen captiuorum redimendorum gratia
Tarentum misisse. Atqui in Italia cum Gallis,
& ad Heracleam cum Pyrrho, viraq; non tam
clade infamis, qua pauore & fuga, pugna fuit,
Cannenses campos acerui Romanorum corporū
tegūt: nec supersumus pugra, nisi in quibus cru-
cidandis & ferrum & vires hostem defecerūt.
Sunt etiam de nostris quidam, qui nec in acie
quidem refugerunt: sed praestato castris re-
lictis, quam castra traderentur, in potestatem
hostium venerunt. Haud equidem ullius civis,
aut commilitonis fortuna, aut conditioni inui-
deo nec premendo, alium, me extulisse velim vi-
deri: ne illi quidem, nisi pernicitatis pedum, &
curfus aliquod proemium est, qui pleriq; mer-
mes ex acie fugientes, non prius, quam Venusia,
aut Cannusij conspicerant, se nobis merito pra-
tulerint, gloriatiq; sint, in se plus quam in nobis
prasilij Resp. esse: sed illis ut bonis ac fortibus
viris militibusque utemini: & nobis iam
promptioribus pro patria, quod beneficio vestro
redempti, atque in patriam restituti fuerimus.
Delectum ex omni aetate & fortuna habetis: o-
cto millia servorum audio armari: non minor
numerus noster est, nec maiori pretio redimi pos-
sumus, quam hi emuntur: nam si conferam nos
cum illis, iniuriam nomini Romano faciā. Illud

ARGVMENTVM

ORATIONIS T. MANLII TOR-
quati ad Patres Conscriptos.

Finita Captiuorum Legati M. Iunij oratione, variabantur sententię, alij de publico, alij ex privato captiuos redimendos esse indicarunt. T. autem Manlius, priusca feueritatis vir, interrogatus sententiam, ita locutus fertur.

S Itantummodo postulassent Legati pro ijs, qui in hostium potestate sunt, ut redimerentur: sine ullius inspectatione eorum breui sententiam peregissem. quid enim aliud quam admonendi essetis, ut morem proditum à patribus necessario ad rem militarem exemplo, seruaretis? Nunc autem, cum propè gloriati sint, quod se hostibus dediderint, præferrig, non capitis modo in acie ab hostibus, sed etiam ijs, qui Venusiam Cannussumq; peruenierunt, atq; ipsi C. Terentio Consule, æquum censuerint: nihil vos eorum P. C. qua illic acta sunt, ignorare patiar. Atq; utinam hac, quæ apud vos acturus sum, Cannusij apud ipsum exercitum agerem, optimū testem ignavis cuiusq; & virtutis: aut unus hic saltem adesset, P. Sempronius, quem si isti ducem secuti essent: milites hodie in castris Romanis, non captiui in hostiū potestate essent. & cum fessis pugnando hostibus, tum victoria latis, & ipsis plerisq; regressis in castra sua: noctē ad erumpendum liberam habuissent: & septena armatorum hominum millia erumpere etiam inter confertos hostes potuissent: neq; enim per se ipsi id facere conati sunt, neq; alium sequi vol-

G

herunt.

ARGV

uerint. Nocte propè tota P. Sempronius Tull-
 tanus non destitit admonere adhortariq; eos, dū
 paucitas hostium circa castra, dura quies ac si-
 lentium esset, dum nox inceptum tegeret, se du-
 cem sequerentur: ante lucem peruenire in tutā
 loca, in sociorum urbes posse. Sicut auorum me-
 moria P. Decius Tribunus militum in Samnio,
 sicut nobis adolescetibus priori Punico bello Cal-
 phurnius Flamma, trecentis voluntarijs, cū
 tumulum eos capiendum situm inter medios ho-
 stes, duceret, dixit, Moriamur Milites, & mortē
 nostra eripiamus ex obsidione circumuentae le-
 giones: si hoc P. Sepronius diceret: nec viros qui-
 dē, nec Romanos vos duceret, si nemo tantā vir-
 tutis existeret comes. Viam non ad gloria magis
 quam ad salutem ferentē, demonstrat: ducem
 in patriam, ad parentes, ad coniuges ac liberos
 facit. ut seruemini, deest vobis animus quid,
 morientū pro patria esset, faceretis? Qui, quagin-
 ta millia ciuium sociorumq; circa vos eo ipse di-
 casa iacent: si tot exempla virtutis non mouent
 nihil vnquam mouebit: si tanta clades vobis
 vilē vitā nō fecit nulla faciet. Liberi ac incolu-
 mes desiderate patria: imò desinēte dū patri-
 est, dū ciues eius estis: serō nūc desinēte, dimi-
 vuti capite, ab alienati iure ciuiū, serui Cartha-
 ginienisū facti. Pretio redituri estis eō, unde ig-
 nauia ac nequitia abistis? P. Sempronium ci-
 uem vestrum non audistis arma capere, ac
 iubentem sequi: Annibalem paulo post audistis.
 castra prodi & arma tradi iubentem. Quā eg-
 gnam iam istorum accuso, cum scelus possim ac-
 cusare

culare? non enim
 n. nente, sea de sisse
 si. etis glacijs vici
 semprius inquam
 men, quā b. stium
 ues: aua desideret
 fuisse nimenem h
 pagauerunt, ciuen
 armatorum sexcen
 auderent, qui in pe
 rent: egijs quae
 re. quā tuum i
 nant, censej: iussu
 millia armatori m
 Muc aut: quā m
 fortes ne: si quā
 nisi quis credere p
 quō et impere, et
 mudere eos cum
 allerum per circū
 rem ignauitāq; p
 esse fecit. Maluer
 lacem atq; hostem
 erantē nūc accessio
 e c. s. u. desunt aui
 stra animū habu
 cessi armati se p
 vima ac si: assiq
 egijs, affecit. q. s.
 fureret acquent m
 quā armis vici: p
 lū accesse: ante j

cussare? non enim modo si qui recusarunt lend
 monentē, sed obistere ac retinere conati sunt, ni
 si. cū gladijs viri fortissimi inertes summouis
 sent, prius inquam P. Sempronio per ciuium ag
 men, quā h. stium fuit erumpendum. Hos ci
 ues patria desideret? quorum si ceteri similes
 fuissent, neminem hodie ex ijs, qui ad Cannas
 pugnauerunt, ciuem haberet? Ex millibus septē
 armatorum sexcenti extiterant, qui erumpere
 auslerent, qui in patria liberi atq; armati redi
 rent: e q; ys quatuoraginta millia hostiū obstitē
 re, quā tutum uer auarum propē legicūm ag
 nunt, censetis fuisse? haberetis hodie ase viginti
 millia armatorum Canusij: fortia, fidelia, P. C.
 Nunc autē quemadmodu hi boni, fidelesq; (nam
 fortes ne ipsi quidem dixerint) ciues esse possunt?
 nisi quis credere potest fuisse, qui erumpentibus
 quin erumperent, obistere conati sunt: aut non
 inuidere eos cum incolumitati, tum gloria
 illorum per virtutem parca? cum sibi timo
 rem ignauiamq; scruturis ignominiosa causam
 esse sciant. Maluerūt in tentorijs latentes simul
 lucem atq; hostem expectare: cum silentio noctis
 erumpendi occasio esset. At enim ad erumpendū
 ē castris defuit animus, ad tutanda fortiter ca
 stra animum habuerunt, dies noctesq; al quos
 obsessi, armati se ipsi turati vallo sunt. tandem
 ultima ausu passiq; cum omnia subsidia vita
 deessent, affect. s; fame viribus, arma iam su
 stinere nequirent: necessitatibus magis humanis
 quā armis victi sunt. Orto sole hostis ad val
 lum accessit: ante secundā horā nullam fortunā

certaminis experti, tradiderunt arma ac seip-
 sos. Hac vobis ipsorum per biduum militia fuit,
 cum in acie stare & pugnare decuerat, tum in
 castra refugerunt: cum pro vallo pugnandum
 erat, castra tradiderunt, neq; in castris utiles.
 Quos redimam? cum erumpere castris, oportet
 cunctamini ac manetis: cum manere & castra
 armis tutari necesse est, & castra & arma &
 vos ipsos traditis hosti. Ego non magis istos re-
 dimendos P. C. censo: quam illos dedendos An-
 nibali, qui per medios hostes à castris eruperunt
 ac per summam virtutem se patria restituerunt.

EX LIBRO TERTIO,

ARGUMENTVM

ORATIONIS PACVVI CALA-
 nini ad populum Campa-
 num.

Campanus populus Senatui suo fuit infestus
 Pacuvius igitur Calaninus rationem initurus
 qua Senatam & obnoxium sibi & plebi faceret:
 in unum collegit senatores, eosque ex pacto in
 Curia clausos retinuit. Deinde vocato ad con-
 cionem populo, hanc orationem habuisse dici-
 tur.

Quod sapse optastis, Campani, ut supplic-
 sumendi vobis ex improbo ac detestabi-
 li Senatu potestas esset: eam nunc, no-
 per tumultum expugnantes domos singulorum
 quas praesidis clientium servorumq; tuentur, a
 summo vestro periculo, sed tutam habetis ac li-
 beram.

bram. Clausos om-
 les, merces nec qu-
 mare egeris: de
 sententia dicenda f-
 tus est, poenas pend-
 indulgere oportet: r-
 utilitatem vestram
 opinor, iussis Sena-
 non habere non v-
 abominandum: ac
 consilium est, Sena-
 res simul agere, de
 natum tollatis, &
 gule Senatores in-
 consulam quod de
 primis, a. v. l. c. m.
 novum Senatorem
 supplicium sumatu

Campani luxu de-
 possit eladem Cann-
 rum id temporis tr-
 apud Romanos mil-
 cognati agere perue-
 Consul emittere ten-
 communi nomine p-
 ciatione Consul: rei
 M Orem magis
 Campani, in

beram. Clausos omnes in Curiam accipite, solos, inermes: nec quicquam raptim aut fortè temerè egeritis: de singulorum capite vobis ius sententia dicenda faciam: ut quas quisq; meritus est, pœnas pendat. Sed ante omnia ita vos iræ indulgere oportet: ut potiore ira salutem atq; utilitatem vestram habeatis. Etenim hos (ut opinor) edistis Senatores: nam Senatum omnino non habere non vultis: quippe aut Rex, quod abominandum: aut, quod unum libera civitatis consilium est, Senatus habendus est. Itaq; duæ res simul agenda sunt vobis, ut & veterem Senatum tollatis, & novum cooptetis. Citari singulos Senatores inbebo: de quorum capite vos consulam: quod de quoq; consueritis fieri. Sed prius in eius locum virum fortem ac strenuum novum Senatorem cooptabitis, quam de noxiis supplicium sumatur.

ARGUMENTVM

ORATIONIS C. TERENCEII

Varronis Consulis, ad Legatos
Campanorum.

Campani luxu defluentes, Romanum imperiũ post cladem Cannensem inceperunt spernere. Verum id temporis trecenti nobilissimi Campani apud Romanos militabant, quorum parentes & cognati ægrè peruicerunt, ut Legati ad Romanũ Consulem mitterentur, bonam æst. ætis operam communi nomine pollicitatur. Missis igitur hac oratione Consul respondisse fertur.

Morem magis loquedi cum socijs servastis, Campani, iubentes quæ opus essent ad bel-

lum, imperare: quàm conuenienter, ad præsentem fortune nostræ statum locuti estis. Quis enim nobis ad Cannas relictum est, ut, quasi aliquid habeamus, id quod deest, explemus? sociis velimus? pedites vobis imperemus tanquam equites habeamus? pecuniam deessedicimus, tanquam ea tantum deest? Nihil, ne quod suppleremus quidem, nobis reliquit fortuna: legiones, equi, armæ, signa, equi virique, pecunia, committuntur, aut in acie, aut in ruinis postero die amissis castris, perierunt. Itaque nunc is nos in bello oportet, Campani: sed cum Pœnis bellum pro nobis suscipiatur. Veniat in mentem, ut trepidos quoniam maiores vestros intra moenia compulso, nec Samnitum modo hostem, sed etiam Sidicinum pauentes: recepto in finem apud Satriculum defenderimus: cœptumque propter vos cum Samnitibus bellum per centum propè annos, variante fortuna euentum, tulerimus. Adhucite a. i. hac, quod fœdus aquû dedimus, quod leges nostras, quod ad extremum, id quod ante Cannensem certè cladem maximum fuit, ciuitatem nostram magna parti vestrum dedimus, communicauimusque vobiscum. Itaque communem vos hanc cladem, quam accepta est, credere, Campani, oportet: communem patriam tuendam arbitrari esse. Nos cum Samnite aut Hetrusco res est: ut, quod à nobis oblatum sit, in Italia tamen imperium maneat. Pœnus hostis, ne Africa quidem indigena, ab ultimis terrarum oris, freto Oceani, Herculisque columnis, expertus omnis iuris &

inditionis, &...
trahit. Hinc...
ferunt, quod...
molibus ex huius...
dus: quod pro...
nis corporibus...
pulis, qui conu...
que mouere dom...
dus: quod pro...
ac Mactonibus...
modo a. i. Italia...
pari, et ipsam...
stram, et ipsam...
tunisse. Triges...
tum arriter ex...
pecunia assatim...
tura vestra fidem...
se sentiet, nec Ro...

Annilis antho...
lavin. de quo paul...
dem receperat. Is...
lavinum cenare ve...
tres modo Cany...
la filia Pacuui, q...
entione ac precit...
Perola. liliam ter...
sis nec dominos...
ipsum Annibalis,

conditionis, & lingua propè humana militem
trahit. Hunc natura & moribus immitent
ferung, insuper dux ipse efferauit, pontibus ac
molibus ex humanorum corporum strue faciē-
dis: & (quæ proloqui etiam piget) vesci huma-
nis corporibus docendo. Hos infans is pastos o-
pulus, quos contingere etiam nefas sit, videre at-
que habere dominos, & ex Africa, & à Car-
thaginensibus petere, & Italianam Numidarum
ac Maurorum partem provinciam esse, cui non, genito
modo in Italia, detestabili sitis Pal. h. erit Cā-
pani, pro lapsam clade Romanum imperium vo-
stra fide, v. j. is viribus retentum ac recupera-
tum esse. Tringenta milia peditū, quatuor equi-
tum arbitror ex Campania vos scripsisse: iam
pecunia affatim esse frument. q. qui si parū f-
tuna vestra fidem habetis, nec Annibal se vicif-
se sentiet, nec Romani se victos esse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PEROLLÆ AD PA-
CVNIUM Calaium patrem de interficiendo
Annibale.

Annibal authoritate atq; diligētia Pacui Ca-
laurij, (de quo paulo antè diximus) Capuam in fi-
dem acceperat. Is urbem ingressus, se apud Ca-
laurium coenare velle pronunciat: cui conuiui-
tres modò Campanos adhibuit, in quibus Perol-
la filius Pacuij, qui aliquanto antè patris depre-
catione ac precibus Annibali placatus erat. Hic
Perolla, hilariter ceteris epulantibus, vnus tri-
stis nec dominorū iauitatione vinci potuit, nec
ipsum Annibalis, vt curis amotis & seclusis la-

tus conuiuaretur. Ac quum fortè ante noctem Pacuuius ex conuiuio egressus, in hortum qui posticiæ ædium partibus subiectus erat, secederet: patrem filius Perolla sequutus, ita vt sequitur, consilium suum de interficiendo Annibale declarauit. Pater ex filio quum ea audiuiſſet, velut si iam interesset indigoo atque detestabili facinorosi; filium vt deinde sequitur, ab indignitate & atrocitate facinoris flebiliter deterrebat. Filius inde precibus atque lacrymis patris victus, facinus conceptum se non editurum promisit.

Consilium assero, pater, quo non veniam solum peccati quo defecimus ad Annibalem, impetraturi ab Romanis, sed in multo maiore dignitate & gratia simus Campani, quàm fuimus unquam. Iam ego, sanguine Annibalis sanciam Romanum fœdus. Te id prius scire volui, si fortè adesse dum facinus paratur, malles.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PACVVII CALANINI patris ad filium Perollam.

Perolla, foedissimam, qua Campani à Romanis descuerant, defectionem expiaturus; Annibalem in conuiuio, cui ipse cum parente suo fuerat adhibitus interficere voluit, sed tam audax facinus meditantem hac oratione pater à proposito retraxit, & precibus ferrum extorsit.

PEr ego te, fili, quacumq; iura liberos iungunt parentibus, precor quas oq; , ne ante oculos patris facere & pati omnia infan-

da ver

da veld, pauca
per quequid Des
gentes fidem obſer
ſis eſſemus digreſſ
armanur, ſurg
terius Campan
uicem iſſam me
ſanguine Annib
care, ſilium Anni
ſancit, non fides, p
tur inſanda, ſine
aſſerunt. Votus
illa turba tot liber
num intenti omnia
torpeſcent ne in a
nibiles, quum arm
horrei Populus Ro
xilia deſunt, meſp
ponentem pro corp
qui per mecum pecc
genitig, eſt: deter
ille conuic, valeant
te hodie valuerunt

ARG
ORATIONI
Pacuui

EGo quidem
exoluam pa
ter prodita
men ſemel, quum a
necitum, quum

da velis, paucæ horæ sunt, intra quas iurantes
per quicquid Deorum est, dexteras dextra iun-
gentes fidem obstrinximus, ut sacratis de men-
sis effemus digressi à colloquio extemplo in eum
armamur? surgis ab hospitali mensa, ad quam
tertius Campanorum adhibitus ab Annibale
es: eam ipsam mensam cruentare vis hospitii
sanguine? Annibalem pater filio meo potui pla-
care, filium Annibali non possum? Sed si nihil
sancti, non fides, non religio, non pietas: audean-
tur infanda, si non perniciem nobis cum scelere
afferunt. Vnus aggressurus es Annibalem? quid
illa turba tot liberorum servorumq? quid in v-
num intenti omnium oculi? quid tot dextera?
torpescent ne in amentia illa? vultu ipsius An-
nibalis, quem armati exercitus tremunt, quem
horret Populus Rom. tu sustinebis? Et si alia au-
xilia desint, me ipsum ferire, corpus meum op-
ponentem pro corpore Annibalis, sustinebis? ad-
qui per meum pectus petendus ille tibi, transfi-
gendusq; est: deterredi hic sine te potius, quam
illic vinci. valeant preces apud te meæ, sicut pro
te hodie valuerunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PEROLLÆ QVA

Pacuvio patri respondet.

EGo quidem quam patria debeo pietatem,
exoluam patri. Tuam doleo vicem, cui
ter prodita patria sustinendum est cri-
men: semel, quum defectionem inisti ab Roma-
nis: iterum, quum pacis cum Annibale fuisti

author: tertium hodie, quum restituenda Ro-
manis Capua mora atq; impedimentum tu es.
Opatria, ferrum quo pro te armatus hanc ar-
cem defendere voluam, hosti minime parcens,
quando parens extorquet, recipe.

ARGVMENTVM

ORATIONIS HIMILCONIS BAR-
china factionis viri adversus
Hannonem.

Mago Amilcaris filius Carthaginem profectus, senatu dato, quæ ad Cannas gerituræ, exposuit, ob victoriam dijs sacrum, autoritate Annibalis, haberi iusserat Himilco ex hoc rãtato nuntioactus occasione Hãnonis alterius factionis principis eludendi, & reprehendendâ, ita eum aggressus est. Hano deinde respondet.

Quid est, Hanno? etiam nunc te pœnitet
belli: scep̃ti a diuersis Romanos? Iube
de ti Annibalem: ueta in tam prosperis
rebus gratias dejs immortalibus agi: audiamus
Romanũ senatorem in Carthagine sum curia.

ARGVMENTVM

ORATIONIS HANNONIS AD
Carthaginenses Senatores.

Mago filius Amilcaris, cum annulis ex Can-
nensi praelio collectis, ab Annibale fratre Cartha-
ginem missus est, ut tantam victoriam denuncia-
ret, simul ad perficiendum cum Romanis bel-
lum, supplementa peteret. Quod cum Bar-
china factio, hoc est, Annibalis fautores o-
mnino faciundum censuissent, Hanno contende-

hac oratione, nihil com meatum Annibali mittendum esse.

T Acuissem hodie P.C. ne quid in communi omnium gaudio, minus latum quod esset vobis, loquerer. Nunc interroganti Senatori, pœniteat ne me a. huc suscepti aduersus Romanos belli: si recteam, aut superbus aut obnoxius videar: quorum alterum est hominis aliena libertatis obliti, alterum sua. Respondeat Himilconi, nō desisse pœnitere me belli: neq. desitutum ante munus nostrum Imperatore incusare, quā finitum aliqua tolerabili conditione bellum videre, nec mihi pacis antiqua desiderium vlla alia res, quam pax noua finiet. Itaq. ista, qua me sō Mago iactauit, Himilconi ceter. q. Annibalis suellitibus iā lata sunt: mihi possunt latere, quia res bello benè gesta: si volumus fortuna uti, pacē nobis equiorem dabunt, nam si pratermittimus: hoc tēpus, quo magis dare, qua accipere possumus videri: pacē: vereor ne hac quoq. latitia luxuriet nobis, ac vana euadat, qua tamen nunc quoq. qualis est? Occidi exercitus hostiū: mittite milites mihi. Quid aliud rogares, si esses victus? Hostium caepi bina castra, praeda vti licet plena & com eat uti: Frumentū & pecuniā date. Quid aliud inquit, si spoliatus, si exutus castris esses, peteres? Et ne omnia ipse mirer: (mihi quoq. enim, quoniam respondi Himilconi, interrogare ius fasque est, vel in seu Himilco, seu Mago respondeat: Cum ad interuentionē Romani imperij pignatum ad Cannas sit, constet q. in defectione totā Italiam esse: primū

ecquis Latini nominis populus defecerit ad nos? deinde ecquis homo ex quinque & triginta tribubus ad Annibalem transfugerit? Cum utriusque Mago negasset: hostium quidem ergo adhuc multum superest. Sed multitudo ea quid animum, quidue spei habeat, scire velim. Cum id nescire se Mago diceret: nihil facilius scitu est inquit. Ecquos Legatos ad Annibalem Romani miserunt de pace? ecquam denique mentione pacis Roma factam esse, allatum ad vos est? Cum id quoque negasset: Bellum igitur tam integrum habemus, quam habuimus, qua die Annibal in Italiam est ingressus. Quam varia victoria prioris punico bello fuerit, plerique, qui meminimus, super sumus, nunquam terra marique, magis prospera res nostra visae sunt, quam ante Consules C. Lutatium & A. Posthumium fuerunt. Lutatius & Posthumio Consulibus devicti ad Aegateis insulas sumus. Quod si (id quod dii omen avertant) nunc quoque, fortuna aliquid variaverit: tum pacem speratis, cum vincimur, quam nunc cum vincimus, dat nemo? Ego, si quis de pace consulat, seu deferenda hostibus, seu accipienda: habeo quid sententia dicam: si de iis qua Mago postulat, refertis: nec victoribus mitti attinere puto, & frustrantibus nos falsa atque inani victoria, multo minus censo mittenda esse.

ARGV-

L. Bantius No-
bilissimos eques si-
ceruo occisum
Annio benigno
suo remissit, ut Fe-
deret. Quod iure
nub. Prætor M. Ma-
centis animam
quam poena cohibet
accitum hac orati-

TE multos
res, inde e-
nemo cui
multa tua egre-
qui militaverit
obscura tua certe
cum stipendia fecer-
esset, quæque quo-
gnitate Populi Ro-
gia non prius præ-
angit, nulla super-
rimo, armemurque
interfuso, apud
premiunt erit: &
ri, senties eam re-
telle. Quia r: rat
hbi. Ad id, bi-

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MARCELLI

Claudij ad L. Bantium No-
lanum.

L. Bantius Nolanus iuuenis acerrimus ac nobilissimus eques fuit: quem semimortuum, in aceruo occisorum corporum ad Cannas inuenti Annibal benigne curauit, & donis ornatum, ad suos remisit, ut Foeni gratas rem Nolanam proderet. Quod iuuenem anxie tentaturum Romanus Praetor M. Marcellus videns; ferocis adolescentis animum beneficio magis conciliandum, quam poena cohibendum exitimauit. Igitur ad se accitum hac oratione comiter appellauit.

TE multos inuidos habere inter populares, inde existimatu facile est, quod mihi nemo ciuis Nolanus indicauerit, quam multa tua egregia facinora militaria essent. Sed qui militaueris Romanis in castris, non potest obscura tua virtus esse. Com, lares enim, qui tecum stipendia fecere, mihi reuulerunt, qui vir esses, quaque quoties pericula pro salute ac dignitate Populi Rom. adfueris, utique Cannensi pugna non prius praeco abstuleris, quam propere exanguis, ruina superinculentium virorum, equorum, armorumque sis oppressus. Itaque maxime virtute esto, apud me tibi omnis honor atque omne praemium erit: & quo frequentius tecum fueris, senties eam rem tibi dignitati atque emolumento esse. Qua ut rata scias fore, equum eximium tibi dono do, bigatosque quingentos Qua forem

numerare iubeo, præterea Licitoribus impero, ut
me adire, quoties velis, patiantur.

ARGUMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM

Hirpinorum simul ac Samnitium
ad Annibalem.

M. Marcellus Claudius Nolam, quæ à Romanis
d. fecerat, præsidio obtinebat: ex qua Samnitium
& Hirpinorum agros ferro & igni vastavit. quæ
simul ex utroque gente legati sunt ad Annibalem
missi qui pœnum hac oratione allocuti suis con-
ciliare tulerunt.

Hostes Populi Romani, Annibal, summus
primū per nos ipsi, quoad nostra arma,
nostra vires nos tutari poterant: post-
eaquæ iis parum si lebamur, Pyrrho Regi nos ad-
iunximus: à quo rel. cti, pacem necessariam ac-
cepimus, sumusq; in ea per annos propè quin-
quaginta ad id tempus, quo in Italiam venisti.
Tua nos non magis virtus fortunæq;, quàm uni-
ca comitas ac benignitas erga ciues nostros, quos
captos nobis remisisti, ita conciliavit tibi, ut te
saluo atq; incolumi amico, non modò Populi Ro-
manum sed ne Deos quidē iratos (si dici fas est)
timereinus. At hercule non solum incolumi &
victore, sed presente te, cum ploratum propè con-
iugum ac liberorum nostrorum exaudire, &
flagrantia tecta posses conspiciere: ita sumus
aliquoties hac æstate deuastati, ut M. Mar-
cellus, non Annibal vicisse ad Cannas videat-
ur, glorienturq; Romani, te ad unū modū ictum
vigentem, velut iaculo emisso torpere. Per cen-
tum propè annos cum Po. Rom. bellum gessimus,

nullo externo ad-
quod per biennium
re sum auxit vires
senat. Non ego sec-
anos Consules, &
nobis subiugum m-
aut gloriosa nobis
singulis accideru-
ferre vossamus, qui
gati Dictatores cu-
Consules cum bis
gre uoluntur, iure
subspici possit: &
cebam, nunc propè
Nolam præsidio præ-
tim pacem, sed la-
tis paucis nostri in-
mano vagarentur
quod neq; in dese-
domi esset, tutare
tuis. Nece, nec ex-
quo tot Romanos
in Israel, & iudæ-
vagant sine signa,
quamuis vana præ-
ratio sit quædam, ut
sum nobis erit, &
ut facies huiusce
dignos tu

nullo externo adiuti nec duce, nec exercitu: nisi
quod per biennium Pyrrhus nostro magis mili-
te suas auxit vires, quam suis viribus nos de-
fendit. Non ego secundis rebus nostris gloriabor?
duos Consules, ac duos consulares exercitus à
nobis sub iugum missos: & si qua alia aut lata
aut gloriosa nobis euenerunt, qua aspera aduer-
sus, tunc acciderunt: minori indignatione re-
ferre possumus, quàm qua hodie eueniunt. Ma-
gno Dictatores cum Magistris equitum, bini
Consules cum binis consularibus exercitibus e-
gre atque intus fines nostros, antè exploratò, &
subsidijs positus & sub signis ad populandū du-
cebant, nunc propè vicius & parui ad tuendam
Nolam praesidijs praeda sumus. Iam ne manipula-
tim quidem, sed latronum modo percurrant co-
tis finibus nostris negligentius, quàm si in Ro-
mano vagarentur agro. Causa autem hac est:
quod neque tu defendis, & nostra iuuentus, qua si
domi esset, tutaretur: omnis sub signis militat
tuis. Nec te, nec exercitum tuum norim: nisi à
quo tot Romanas acies fusas, stratasque esse sciam:
ei facile esse duca opprimere populos nostros
vagos, sine signis, palatos, quo quenq; trahis
quamuis vana praeda spes. Numidarum pauco-
rum illi quidem praeda erunt: praesidiumq; mis-
sum nobis erit, & Nola ademeris: si modò quos
ut socios haberes, dignos duxistis: haud in-
dignos iulicas, quos in fidem

receptos tuam-

vis.

ARGV-

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS AD
milites.

M. Marcellus (vt paulo antè dixi) præsidio Nolam obtinebat, quo partem copiarum suarū prædæ tum misit Annibal. Quod Marcellus non passus suas copias in aciem eduxit prælium anceps primò commissum mox bello superior Romanus eminauit. Quare suos Annibal hac oratione partim obiurgat, partim ad fortiter pugnandum exhortatur.

C Ampara vos luxuria marceitis, vino, scortis, omnibusq; li. stris per totam hyemem confecti. Vobis abiit illa vis vigore dilapsa robora corporum animorumq; vestrorum, quibus Pyrenæi Alpiumq; iuga superastis. Reliquæ virorum illorum pugnatiss, vix arma membraq; sustinentes. Quod Cannæ Romanis, id vobis Capua fuit. Vbi virtus bellica, vbi militaris disciplina, vbi præteriti temporis fama, vbi futuri spes extincta est. Arma quidem signaq; eadem nosco, quæ ad Trebiæ Thrasymenumq; cæsremò ad Cannas vidi ac habui: sed militem profecto alium in hyberna Capuata duxi, alium inde eduxi. Legatumne Romanum, & legionis unius atq; alæ, magno certamine vix toleratis pugnam, quos bina acies consilii res antea nunquam sustinuerunt? Marcellus tyrone milite, ac Nolam sub sedijs inultus, nos iterum læcessit? Vbi ille meus miles est, qui erepto ex equo C. Flaminiò Consuli caput obstulit? Vbi, qui L. Paulum ad Cannas occidit? ferrum nunc habet?

habet an dextera
aliud? qui pauci
paucis plures vix
nuntios, si quis de
ris. En nunc mino
runtq; volo: exp
bem, non summe,
tam opulenta urb
ducam, quò vole.

Mortuo Hieron
rum amico. deind
ine. Sigilla ad A
igitur Claudius
bellum inde iube
rei certiorum fecit
riculorum moles
cum propterea
lius & M. Aemili
reuocavit, & fide
Q. Fabius Maximus

Sicut pacem
interuenus in
leus esset: qu
tum ad mandand
fartu, meram vlla
minisse videtur

habet? an dextera torpent? an quid prodigij est aliud? qui pauci plures vincere soliti estis nunc paucis plures vix resistitis. Romam vos expugnaturus, si quis duceret, fortes lingua iactabatis. En nunc minor res est. hic experiri vim virtutisq; vale: expugnate Nolam campestrē urbem, non flumine, non mari septam. Hinc vos ex tam opulenta urbe, prada spolijsq; onustos, vel ducam, quod voleis: israel sequatur.

EX LIBRO QVARTO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS QV. FABII MAXIMI

ad Senatum Populumq; Romanum.

Mortuo Hierone Syracusarum rege. Romanorum amico, deinde occiso Hieronymo nepote eius. Sicilia ad Annibalem defectione erat. Appianus igitur Claudius praetor (cui Sicilia decreta fuerat) bellum inde suboriturum videns; senatum eius rei certiorum fecit. Impendentium igitur qui periculorum moles sustinerent Consules sed iuniorum praerogatiuis ac fauore creati sunt. T. Ostacilius & M. Aemilius Regulus. Quam creationem reuocauit, & factum hac oratione fecit irritum Q. Fabius Maximus.

SI aut pacem in Italia, aut bellū cū eo hoste haberemus in quo negligentia, aut errori locus esset: qui vestris studijs, quae in campum ad mandandos quibus velitis honores affertis, moram ullam offerret: is mihi parum meminisse videretur vestra libertatis: sed cum in

hoc

hoc bello, cum hoc hoste, nunquam ab ullo duce sine ingenti nostra clade erratam sit: eadem vos cura, qua in aciem armati descenditis, inire suffragium ad crea los Consules decet: & sibi sic quenq; dicere, Annibali Imperatori pare Consule nomino. Hoc anno ad Capua Iubellio Taurica Campatio summus equiti prouocati summus Romanus eques Afellus Cluilius oppositus. Ad uersus Gallum quondam prouocantem in pontico Anienis, Maritum fidentem & anno & Viribus miserè maiores nostri. Ob eandem causam hau multo anis post fuisse non negauerim, cum M. Valerio non diffiteretur, armis capienti aduersus si niter prouocantem ad cer. amen Gallum. Quemadmodum pedites equitesque optamus, ut ualidiores: si minus, ut pares hñi habeamus: ita duci hostem parem Imperatorē queramus. Cum, qui est summus in ciuitate dux cum legerimus: cum repente laetetur, in annum creatus aduersus veterem ac perpetuū Imperatorē cōparabitur, nullis neq; temporis, neq; iuris inclusum angustiis: quo minus ita omnia gerat, administretque, ut tempora postulant belli: nobis autem in apparatu ipso, ac tantum inchoantibus res, annus circumagitur. Quoniam quales viros creare vos Consules deceat, satis est dictum: restat ut pauca de ijs, in quos prerogatiua fauor inclinauit: dicam. M. Æmilius Regillus, flamen est Quirinalis, quem neque mittere à sacris, neq; retinere possumus, ut non Deum, aut belli deseramus curam. Octacilius

fore-

fororū mea s. h. an
habere: ceterū
meos meriti s. h.
cessu: a limibus R
tarum uictoria
potes. uictoria
manipulatur
natorū eius est.
iam a quot pro
que quis a gign
p. cū uictoria
minore re exper
milit: haud sanē
documen. i que
cursu praef. st
v: Africa. rā
lis Italia. litor
plimentum cum
thagine Annib
sulem T. C. f. sc
si aliquid eorū
classe uictoria
libet Annibali
runt: fora. al
Africa fuit: q
num eum An
sul esse. Dict
uorum nostri orū
dignat. p. f. s. li
lorem uell: hanc
rest. quam sua T

sororis mea filiam uxorem, atque ex ea liberos
 habet: ceterum non ea vestra in me maioresque
 meos merita sunt, ut non potiorum priuatus ne-
 cessarius tibi Reipub. habeam. Quilibet nau-
 tarum vectorumque tranquillo mari, gubernare
 potest, ubi sana orta tempestas est, ac turbato
 mari rapitur vento nautarum viro et guber-
 natore opus est. Non tranquillo nauigamus, sed
 iam aliquot procellis subime si penes sumus: ita-
 que quis ad gubernacula sedeat, summa cura
 prouidendum, ac praecauendum nobis est. In
 maiore re experti T. Octacili, operam tuam su-
 mus: haud sanè, cur ad maiora tibi fidamus,
 documentum quicquid dedisti. Classem hoc anno
 cui tu praefuisti, irum rerum causis parauimus:
 ut Africa oram populetur: ut tuta no-
 bis Italia litora essent: ante omnia, ne sup-
 plementum cum stipendio comitatuque ab Car-
 thagine Annibali transportaretur. Create Co-
 sulem T. Octacilium, non dico si omnia haec, sed
 si aliquid eorum Reip. praestitit. Sin autem te
 classem obtinere, etiam, velut pacato mari, qua-
 libet Annibali tuta atque integra ab domo vene-
 runt: si ora Italia infestior hoc anno, quam
 Africa fuit: quid dicere potes, cur te potissi-
 mum ducem Annibali hosti opponant? si Con-
 sul es: Dictatorem discendum exemplo ma-
 iorum nostrorum censeremus: nec tu id in-
 dignari possis, aliquem in ciuitate Romana me-
 liorem bello haberi, quam te. Magis nullius inte-
 rest, quam tua T. Octacili, non imponi cernicibus

tuis onus, sub quo concidas. Ego magnopere sum-
deus eodem animo, quo, si stantibus vobis in acie
armatis repente deligendi duo Imperatores ef-
fent, quorum ductu atq; auspicio dimicaretis.
hodie quoq; Consules creetis: quibus sacramen-
ta liberi nostri dicant: ad quorum edictum con-
veniant: sub quorum tutela atq; cura militent.
Lacus Thrasymenus & Cannæ, triste ad recor-
dationem exempla: at ad praevidendum simile.
utiles documento sunt.

ARGUMENTVM

ORATIONIS T. GRACCHI AD
Milites.

Ad Beneventum T. Graechus in castris legio-
nes magna ex parte Volturnum servorum habebat,
inter quas quum forte quæri audiret quando li-
bertate donarentur: missis ad senatum hac de re
litteris. quibus eorum fortitudinem laudabat,
impetrauit ut quod è repub. videretur, faceret.
Quod quum ab ipso referente audirent, liberos
item se facturum qui egregie pugnascent, dicen-
tem, nihil quàm in hostem pugnare malebant: a-
deo libertatis dulcedo eos mordebat. Quum verò
eorum quatuor millia segnius cum hoste cōgres-
sa, metu poenæ, collem qui non procul à castris
aberat, cepissent postero tamen die inde accitos
cum ceteris libertate donavit. Concione inde
advocata, ita eos qui secessissent, se mulctaturos
pronuntiavit.

Priusquam omnes iure libertatis aquasse,
neminem nota strenui aut ignavi militis
notasse volui: nunc exsoluta iam fide pu-
blica, ne discrimen omne virtutis ignaviaque
pereat.

pereat, nomina c
vires successio
a me uelut
gant, nisi quibus
quam stantes
facient, capturo
anima feretis, si
lemore vos desig

AR

ORATIO

M. Marcellus
Brans, L. Pinarius
tem Romanum i
sed cum ciues Ae
molentur, & ar
lentius extorque
concilium popu
stinus, hac orat
vi in concione li
adorti intericer
nenses caui, & Ae
est.

Credo ego
modum p
cum mens
iam vos fraudem
ma estis, pps viri
perungendo in a
tam nec patien
auct. possi. Hac oc
quia aibus mmi

pereat, nomina eorum qui detrectata pugna memores secessionem paulo antè fecerunt, referri ad me iubebo, citatosq; singulos iureiurando adigam, nisi quibus morbus causa erit, non aliter quam stantes cibum potumq;, quoad stipendia facient, captivos esse. Hanc mulctam ita aquo animo feretis, si reputabitis nulla ignavia nota leniore vos designari potuisse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. PINATII AD

Milites suos.

M. Marcellus Consul in Sicilia res administrans, L. Pinarium acrem virum, ac strenuū militem Romanum in praesidium Aennae collocavit, sed cum ciues Aenenses, ad Annibalem deficere molirentur, & arcis claves importunius ac insolentius extorquerent; ille petijt vt sibi daretur concilium populi: ad quod antequam veniret dicturus, hac oratione suos milites exhortatus est, vt in concione signo dato populum Aenensem adorti interficerent. Ita veluti caeca inclusi Aenenses caeli, & Aenna necessario facinore retenta est.

Credo ego vos audisse, Milites, quemadmodum praesidia Romana ab Siculis circumuenta & oppressa sint per hos dies, iam vos fraudem Deum primo benignitate, dein vestra ipsi virtute, diēs noctesq; perscrutando ac peruigilando in armis, vitastis. utinam reliquū tempus nec patiēdo insana, nec faciendo, traduci possit. Hac occulta fraude cautio est: quia, quia adhuc minus cuiquam successis: aperte ac pro-

propalam clauces portarum reposit: quas simul
 traderimus. Car: hagine ium extem. l. Aen-
 na erit: sce lusq; hic truci tabimur, quam Mur-
 gamia prasi ium interfectum est. Nictem unā
 agere ad co siliandum sum: si qua vos certiores
 periculi instantis facerem. Oria luce concionem
 habituri sunt ad criminandum me, concitan-
 dumq; in vos populum, itaque cr: stiro are aut
 vestro, aut Aemmensium sanguine Aenna inun-
 dabitur: nec praoccupati, peculij: nec occupan-
 tes, periculi quicquam habebitis: qui prior strin-
 xerit ferrum, eius victoria erit. Intenti ergo o-
 mnes, armatiq; sig: um expectabitis, ego in con-
 cione ero: & sem: us, quoad omnia instructa
 sint, loquendo, aliercandoq; traham, cum rego
 signum dedero: tum mihi undiq; clamore subla-
 to, turbam inuadite, ac str: nite omnia ferro: &
 canete ne quisquam ex is supersit, à quibus aut
 vis, aut fraus timeri possit. Vos Ceres mater, ac
 Proserpina precor, ceteri superni inferniq; dij,
 qui hanc urbem, hos sacros lacus lucosq; co-
 latis, ut ita nobis volentes propitij adsi: is. si
 vitanda, non ferenda fraudis caussa hoc consilij
 capimus. Pluribus vos, Milites, hortaver, si cum
 armatis dimicatio futura esset: inermes, incau-
 tos ad satietatem trucidabitis. Et Consul ca-
 tra inpropinquo sunt, ne quid ab Himilcone
 & Carthaginensibus timeri
 possit.

Milites qui si
 fuerant in iustis
 fuerant affectu
 nire cup entes,
 ga: os miserunt
 gait rem restitua
 dicendi facta ha

Consulem
 senus, cu
 quum, ce
 am est, nisi hac
 morte Regum tu
 sua Stoles simul
 stiro videtur busq;
 est: sicut patre m
 Heracle, meran
 natus satis fecer
 tunc ipsum succer
 sciet? Anob: mis
 tum intueri: unde
 tuor: quem si a
 nunt: melior & Re
 sine, quos prius
 riorum am, eius
 Deum, ita, nec fac
 inuaditatio ot ad

EX LIBRO QVINTO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MILITIS AD M.

Marcellum.

Milites qui socios in clade Cannensi super-
fuerant in Italiam relegati, & summo dedecore
fuerunt affecti. Qui i. gnomiosam militiam fi-
nire cupientes, ad M. Marcellum Consulem Le-
gatos miserunt, obnixi petentes in pri. inam di-
gnitatem restitui. Vnus igitur eorum, potestate
dicendi facta, hanc orationem habuit.

Consulem te, M. Marcelle, in Italiam adij-
semus, cum primum de nobis, etsi nō mi-
quum, certe criste Senatusconsultū fa-
ctum est: nisi hoc sperassemus, in prouinciam nos
morte Regum turbata ad graue bellum aduer-
sus Siclos simul Pœnosq; mitti: & sanguine no-
stro vulneribusq; magistratibus satisfacturos
esse, sicut patrū memoria, qui: capti à Pyrrho ad
Heracleum erant, a lueris Pyrrhū: pugn-
nantes satisfecerunt, quanquam quod ob meri-
tū nostrum succensus sis P.C. nobis? aut succen-
setis? Ambos nisi Consules & uniuersum Sena-
tum intueri videor, cum te M. Marcelle in-
tueor: quem si ad Cannas Consulem habuisse-
mus: melior & Reipub. & nostra fortuna esset.
Sine, quasi prius quam de cond. ione nostra que-
ror: noxam, cuius arguimur, nos purgare. Si non
Deū ira, nec fato, cuius lege immobilis rerum
humanarū ordo feritur, sed culpa perijmus ad
Cam-

*Cannas: cuius tandem ea culpa fuit? militum, an Imperatorum? Equidem, miles nihil unquam dicam de Imperatore eo; cui praeferum gratias sciam ab Senatu actas, quod non desperaverit de Rep. cui, post fugam actam, sit per omnes annos prorogatum imperium. Caeteros item ex reliquis cladis eius, quos Tribunos militum habuimus: honores petere & gerere, & provincias obtinere audiuimus. An vobis, vestrisque, liberis ignoscitis is fa. ille P. C. in hac vilis capita sauit is? & Consuli primoribusque alijs ciuitatis fugere, cum spes alia nulla esset, turpe non fuit milites utique, morituros in aciem misistis? Ad Alliam prope omnis exercitus fugit: ad furcas Caudinas ne expertus quidem certamen, arma tradidit hosti (ut alias pudendas clades exercitum ta- ceam): tamen tantum abfuit ab eo, ut vlla ignominia ijs exercitibus inureretur: ut & urbs Roma per eum exercitum, qui ab Allia Veios trans- fugerat, recuperaretur: & Caudina legiones quae sine armis redierant Romam, armatae remissae in Samnium: eundem illum hostem sub iugum miserint, qui hac sua ignominia latatus fuerat Cannensem vero quisquam exercitum fuga au- pauoris insimulare potest? ubi plus quinquaginta millia hominum ceciderunt? unde Consul co- equitibus quinquaginta fugit? unde nemo su- perest, nisi quem hostis cadendo fessus reliquit. Cum captiuis redemptio negabatur, nos vulgus homines laudabant, quod Reip. nos seruassemus: quod ad Consulem Venusiam redissemus: & speciem iusti exercitus fecissemus. Nunc de-
rior*

stire condicione sum-
fuerant captiui: lo-
ordo militandi, lo-
stris est mutatus:
opera, & uno felici-
corum relegatus:
remis stipendia au-
cum quo dimicant:
miam finirent:
misimus, ut quis-
Romanus superere
a patria procul, &
gati sumus: ubi
ipset, ne quis occasio-
placuisse ciuium:
sit. Neque ignomi-
petimus: modo ex-
exercere liceat.
timus: ut viror-
mur. Bellum in Sa-
genti dimicatione
uae Romanus exp-
actis concurrunt:
vigilant: clamor:
amorem exacerbat:
quam nec manus, ne-
ram legionibus T.
eum, si signis col-
hibere uertatem,
rim, ad hoc bellum
cunctis sit. I ceat, &
tem, si in cunctis, si

viore cōditione sumus, quā apud patres nostros
 fuerant captiui. quippe illis arma tantum, atq;
 ordo militandi, locusq; in quo tenderent in ca-
 stris est mutatus: qua tamen semel nauata Reip.
 opera, & uno felici praelio recuperarunt, nemo
 eorum relegatus in exilium est: nemini spes em-
 rendi stipendia adempta, hostis deniq; est datus.
 cum quo dimicantes, aut vitam semel, aut igno-
 miniam finirent. Nos, quibus, nisi quod com-
 missimus, ut quisquam ex Cannensi acie miles
 Romanus superesset, nihil obijci potest: non solū
 à patria procub, ita aliq; sed ab hoste etiam rele-
 gati sumus: ubi senescamus in exilio, ne qua
 spes, ne qua occasio abolenda ignominia, ne qua
 placanda ciuium ira, ne qua deniq; bene moriēdi
 sit. Neq; ignominia finem, nec virtutis pramium
 petimus: modo experiri animum & virtutem
 exercere liceat. Laborem & periculum pe-
 titimus: ut virorum, ut militum officio funga-
 mur. Bellum in Sicilia iam alterum annum in-
 genti dimicatione geritur: vrbes alias Poenus, a-
 lias Romanus expugnat: peditum & equitum
 acies concurrunt: ad Syracusas terra mariq;ue
 res geritur: clamorem pugnantium, crepitumq;
 armorum exaudimus: resides ipsi ac segnes, tan-
 quam nec manus, nec arina habeamus. Seruo-
 rum legionibus T. Sempronius Consul toties iā
 cum hoste signis collatis pugnavit. opera pretiū
 habent libertatem, ciuitatemq;. Pro seruis sal-
 tem, ad hoc bellum emptis nobis simul congregi-
 cum hoste liceat, & pugnando quarere liberta-
 tem. Vis in mari, vis terra, vis acie, vis urbibus
 oppug-

oppugnandis experiri virtutem? asperrima quæ ad laborē, periculumq; deposcimus: ut quod ad Cannas faciendum fuit, quaprimū fiat: quoniam quicquid postea viximus, id omne destinatum ignominia est.

ARGVMENTVM
ORATIONIS LEGATORVM SY-
racusanorum ad M. Marcellum.

Captis Syraculis, Oratores à Prætoribus Syracusanis ad M. Marcellum missi sunt, gratiam & incolumitatem suis petitū. Quorum princeps hæc apud Marcellum vñs est oratione.

NEq; primò Syracusani à vobis defecimus: sed Hieronymus, nequaquam tam in vos impius, quàm in nos: nec postea pacem tyranni cado compositam, Syracusanus quisquā: sed satellites regij Hippocrates atq; Epipedes, oppressis nobis hinc metu, hinc fraude, turbauerunt, nec quisquam dicere potest, ali-quādo nobis libertutis tempus fuisse: quod pax vobiscū nō fuerit. Nunc certè cado eorū, qui oppressas tenebāt Syracusas, cū primū arbitrij nostri esse cœpimus: ex templo venimus ad tradēda arma, dedendos nos, urbē, moenia: nullam recusandam fortunam quæ imposta à vobis fuerit. Gloria capta nobilissima pulcherrimaq; vobis Græcarum Dij tibi dederunt, Marcelle: quicquid unquam terra mariq; memorandum gessimus: id tui triumphij titulo accedit. Fama nō credi malis, quantæ urbs à te capta sit: quā potesteris quoq; eam spectaculo esse quo quisque terra, quisquis mari venerit: nunc nostra de Athinensibus Carthaginiesibusq; trophæa, nūc tu

de nobis ostendat, vestra sub clien-
laq; habedat, tra-
mi, quàm Hieron-
datus ille multo.
Et illius etiam be-
mentia ad perniciem

ARG

ORATIONIS
ni Plebis ad m
ex

Cum miserabili
pionum interitu,
hiupniz videntur
na m. liri à seipso
fuge collegit, & nō
fecit, ad quem omne
delata est. Novus
milites iuos adhe-
ducibus aliis separa-
Romana virtus om-
pressionem facturi
nondum deleat spe-

VEl mea ergo
mortuosq;
strū, Milite
potest, mihi hoc imp-
nostare ipsa ge-
enim tempore, nisi
ceret, ut ita comp-
tia inuenire agro a-
minum vitem (qu-

de nobis ostendat, incolumesq; Siracusas familia
vestra sub clientela nominis Marcellorum: tace-
laq; habendas, tradis: ne plus apud vos Hierony-
mi, quàm Hieronis memoria momenti faciat,
durus ille multo amicus fuit, quàm hic hostis:
& illius etiam benefacta: persensistis: huius a-
mentia ad perniciem tantum ipsius valuit.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS L. MARTII TRIBV-
ni Plebis ad milites P. & Cn. Scipionum
exercituum reli-

quum

Cum miserabili duorum fratrum, P. & Cn. Sci-
pionum interitu, Romanus exercitus deletus, &
Hispaniæ viderentur amissæ L. Martius, discipli-
na militari à Scipionibus institutus, milites ex
fuga collegit, & non contemnendum exercitum
fecit, ad quem omnium suffragiis summa imperij
delata est. Novus igitur Imperator hac oratione
milites suos adhortabatur, ut in Asdrubalis à
ducibus alijs separati castra (ne Carthaginensibus
Romana virtus omnino videretur extincta) im-
pressionem facturi, egregium Rom. fortitudinis
nondum deletæ specimen, exhiberent.

Vel mea erga Imperatores nostros viuos
mortuosq; pietas, vel prasens omnium no-
strum, Milites, fortuna fide cuius facere
potest, mihi hoc imperium, ut amplum iudicio
vestro, ita re ipsa grave ac sollicitum esse, quo
enim tempore, nisi metus mœrorem obstupe-
ceret, vix ita compos mei essem, ut aliqua sola-
tia invenire agro animo possem: cogor vestram
omnium vicem (quod difficilissimum in luctu est)

unus consolari: & ne tum quidem, ubi quoniam modo has reliquias duorum exercituum patria conservare possum, cogitandum est: auertere animinum ab assiduo mœrore libet. praesto est enim acerba memoria: & Scipiones me ambo dies noctesq; curis insomnijsque agitant, & excitant saepe somno: neu se, neu inuictos per octo annos in ijs terris milites suos, commilitones vestros, neu Remp. patiar inultam: & suam disciplina, suaq; instituta sequi iubent. Et ut imperijs vinorum nemo obediensior me uno fuerit: ita post mortem suam, quod quaq; in re facturos ille fuisse maxime censeam: id optimum ducere vos quoq; velim, milites? non lamentis lacrymisq; tanquam extinctos prosequi (vivunt enim vigentq; fama rerum gestarum) sed quotiescunq; occurrer memoria illorum, velut si adhortantes, signumque dantes videatis, eos, ita praelia inire. Nec aliq; profecto species hesterni die oculis animisq; vestris oblata memorabile illud edidit praelii: quo documentum dedistis hostibus, non cum Scipionibus extinctum esse nomen Romanum: & cuius populi vis atq; virtus non obruta sit Cannensi clade, ex omni profecto sauitia fortuna emersuram esse. Nunc, qui tantum ausi estis sponte vestra: experiri libet quantum audeatis duce vestro autore: non enim hesterno die cum signum receptui dedi, sequentibus effusè vobis turbatis hostem frangere audaciam vestram, sed differre in maiorem gloriam atq; opportunitatem volui: ut postmodum praeparatis incautos, armati inermes, atq; etiam sopitos, per occasionem aggredi

gredi possetis. Nec
tes, forte temere
A vobis quoq; prae
modo pauci in mu
tutati sunt: nihil a
sum mentes vos
habuistis: & ipsos p
na seras habet: ad
facit, minime cau
neglexeris, incauti
hil omnium nunc
ne obfessi modo i
vultu oppugnetur
potest ausuros nos
detur, facillimum
lenti agmine ducan
vigilantem ordi
clamor in portis a
castra ceperit, tui
tesque ad necem
met in cubilibus su
a qua n. s. hesterno
Seno audax vuleri
rus & tenuit fort
ma sunt, qua si in
praelio vel opportu
rumque quam me
erectus in propinqu
sunt, nec aggredi
nitas sit: & tam ex
cites si diem prof
fama contenti dese

gredi possetis. Nec huius occasionis spem, Milites, fortè temerè, sed ex re ipsa conceptam habeo. A vobis quoq; profecto si quis quarat, quònam modo pauci à multis, victi à victoribus castra tutati sitis: nihil aliud respondeatis, quàm id ipsum timentes vos, omnia & operibus firmata habuisse, & ipsos paratos instructosq; fuisse. Et ita serēs habet: ad id, quod ne timeatur, fortuna facit, minime cauti sunt homines: quia, quod neglexeris, incautum atq; avertum habecas. Nihil omnium nunc minus metuunt hostes, quàm ne obsessi modo it si atq; oppugnati, castra sua ultro oppugnemus. Audcamus quod credi non potest ausuros nos: eo ipso, quod difficillimum videretur, facillimum erit. Tertia vigilia noctis silenti agmine ducam vos, exploratum habeo non vigilarum ordinem, non stationes iustas esse, clamor in portis auditus, & primus impetus castra ceperit. tum inter torpidos somno paventesq; ad nec opinatum tumultum, & inermes in cubilibus sui oppressos, illa cades edatur, à qua v. s. hesterno die reuocatos agrè ferebatis. Scio audax videri consilium: sed in rebus asperis & tenuibus fortissima quaq; consilia tutissima sunt, quia si in occasionis momento, cuius prateruolat opportunitas, cunctatus paulū fueris: nequicquam mox omissam queras. Unus exercitus in propinquo est: duo haud procul absunt: nunc aggredientibus par aliqua opportunitas est: & iam tentastis vestras atq; illorum vires, si diem proferimus, & h. sterna eruptionis fama contenti desierimus: periculum est, ne om-

nes duces, omnesq; copia conveniant: tres deinde duces, tres exercitus sustinebimus hostium, quos Cn. Scipio incolumi exercitu non sustinuit? Ut diuidendo copias perire duces nostri: ita separati ac diuisi opprimi possunt hostes, alia belli gerendi via nulla est: proinde nihil, prater noctis proxima opportunitatem expectemus. Ite, dijs bene iuvantibus: corpora curate, ut integri vigentesque eodem animo in castra hostium irrumpatis, quo vestra tutati estis.

EX LIBRO SEXTO.

ARGUMENTVM

ORATIONIS VIBII VIRRII
ad Campanos.

¶ Annibal obsidione Campana relicta, ad expugnationem urbis Romam contendit. Senatus igitur Imperatoribus Capuam obsidentibus scripsit, ut inter sese compararent, utri obsidenda Capua, & utri ad prohibendam obsidione patriam, Romam veniendum esset. Appius Claudius, cuius summum pectus gesta fuit istum: in obsidione permansit. Q. autem Fulvius Flaccus Romam perrexit: qui mox, Annibale fatis ab urbe repulso, & in Brutios castra referente Capuam rediit. Deserti Campani literas expositulorias ad Annibalem, Numidis transfugis derunt. Hi deprehensi, virgis multati, inanibusque praecisis, Capuam à Romanis redacti sunt. Quot tam triste supplicium animos Campanorum fregit. Quare cum ceteri de Legatis ad Romano Imperatores mittendis agerent, Vibius Virrius inter

interrogatus sententiam esse mittendibus. quā in Romam

Quid vos e-
quis quorū
auxilium
omnia Romanis de-
cesse, quo tempore
Ro. nefecerimus
dione praestium,
tum, & ad contra-
in olis lentes quā
pugnauerimus?
primendos eoz hoc
pugnandā Romā
tra, quā illi: infestū
eo quid speretis, ho-
in Italia esset: &
ardere: omnis
ambos Consules
Capuam oppugn-
annum circumven-
cerant: & si nobis
missimos labores pe-
fate cruciati, &
ti. Sed omnino h-
in oppugnandā h-
culopati, illud
dictum est. Annib-
quicquamq; castra o-
tanto periculo nō
secutus trans l'ul-

interrogatus sententiam, hac oratione suavit, ne-
minē eīse mittendū, sed potius moriendum om-
nibus, quā in Romanam potestatem veniendum.

Quid vos eam deditionem fore censeatis,
quæ quondam, ut aduersus Samnites
auxilium impetraremus, nos nostraque
omnia Romanis dedimus? Iam ē memoria ex-
cessit, quo tempore, & in qua fortuna à Populo
Ro. defecerimus? Iam quemadmodum in defe-
ctione præsidium, quod poterat emitti per crucia-
tum, & ad contumeliam, necauerimus? quoties
in obsidentes quā inimici eruperimus? castra op-
pugnauerimus? Annibalē vocauerimus ad op-
primendos eos? hoc quod recētissimum est, ad op-
pugnandā Romā hinc eum miserimus? Age cō-
tra, quā illi infestē in nos fecerint, repetite: ut ex
eo quid speretis, habeatis. Cum hostis alienigena
in Italia esset, & Annibal hostis, & cūcta bello
arderent: omīssis omnibus, omīssō ipso Annibale,
ambos Consules & duos consulares exercitus ad
Capuam oppugnandam miserunt. Alterum
annum circumvallatos inclusosq; nos fame ma-
cerant: & ipsi nobiscum vltima pericula, gra-
uissimos labores perpessi: circa vallum ac fossas
sape trucidati, & propē ad extremū castris exu-
ti. Sed omitto hac, vetus atq; v̄sitata res est,
in oppugnanda hostium urbe labores ac peri-
cula pati. illud ira atque odij execrabilis in-
diciū est. Annibal ingentibus copijs peditū e-
quitūq; castra oppugnauit, & ex parte cepit:
tanto periculo nihil moti su: & ab obsidione: pro-
fectus trans Vulturnū perc. ssit Calenū agrum:

nihil tanta sociorum clade auocati sunt: ad ipsam urbem Romam infesta signa ferri iussit: eam quoque tempestatem imminuentem spreuerunt: transgressus Anienem, tria millia passuum ab urbe castra posuit, postremo ad moenia ipsa, & ad portas accessit, Romam se adempturum eis, nisi omitterent Capuam, ostendit: & non omiserunt. Feras bestias caco impetu ac rabie concitatis, si ad cubilia & catulos earum ire pergas: ad opem suis ferendam auertas. Romanos Roma circumfessa, coniuges, liberi, quorum ploratus hic quoque propere exaudiebantur: ara, foci, Deum delubra, sepulchra maiorum temerata ac violata, à Capua non auerterunt. tanta auiditas supplicij expetendi, tanta sanguinis nostri hauriendi est sitis: nec iniuria forsitan, nos quoque idem fecissemus, si data fortuna esset. Itaque, quando aliter Dijs immortalibus visum est, cum mortem ne recusare quidem debeam: cruciatus contumeliasque, quas sperat hostis, dum liber, dum mei potens sum, effugere morte, prater quam honesta, etiam leni possum: non videbo Ap. Claudium & Q. Fulvium, victoria insolenti subnixos: neque victus per urbem Romam triumphi spectaculum trahar: ut deinde in carcere, aut ad palum deligatus, lacerato virgis tergo, cervicem securi Romana subiiciam: nec dirui incendiique patriam videbo: nec rapi ad stuprum matres Campanas, virginisque, & ingenuos pueros. Albam, unde ipsi oriundi erant, à fundamentis proruerunt: ne stirps, ne memoria originum suarum extaret: nedum eos Capua parsuros credam,

CHI

enim infestiores, quibus vestrum amicum acerba videtur hodie epula instruit, no cibos, poculum vit, circumferetur nuntia a contumeliam denat, q, omnibus victos, vindicabit in propatulo adiuuant. Hac morte: & ipsi & Annibal fortis produs esse.

A R G
ORATIONIS
Sensu

M. Marcellus, preciosas tabulas, iure belli sublata: cuius prater mortem esse, sed omnia spoliata bona quosum, M. Marcellum accerunt. Quibus non dicitur: ceulendo peritiam belli fortunam.

N On autem imperij, de meo creditur causam, sed non quia ego se

enī infestiores, quā Carthagini sunt. Itaq; quibus vestrum antē fato cedere, quam hac tot & tam acerba videant, in animo est: ijs apud me hodie epula instructa parataq; sunt, satiatis vino ciboq; poculum idem quod mihi datum fuerit, circumferetur, ea potio corpus à cruciatu, animū à contumelijs, oculos aures à videndis audiendisq; omnibus acerbis indignisq; quae manēt victos, vindicabit parati erunt, qui magno rogo in propatulo aditū accenso, corpora ex anima iniiciant. Hac una via & honesta & libera ad mortem: & ipsi virtutem mirabuntur hostes, & Annibal fortes socios sciet à se desertos ac proditos esse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MARCELLI AD
Senatores Romanos.

M. Marcellus, captis (vt supra dixi) Syracusis, preciosas tabulas, signa, aurum atque argentum iure belli sublata, Romam transfudit. Quare Syracus. ni prater moenia, & tecta, nihil ab illo relictum esse, sed omnia sacra fracta, Deū delubra spoliata, bona quoque multis adempta conquesti, M. Marcellum coram Senatu Romano accusauerunt. Quibus hac oratione Marcellus respondit: censendo periniquum: acerrimos hostes, meritam belli fortunam expetitos, accusatores esse.

Non adēdō maiestatis Populi Romani, imperijq; huius oblitus sum P. C. vt, si de meo crimine ambigeretur, Consul dicturus causam, accusantibus Gracis, fuerim. sed non quid ego fecerim, in disquisitionē venit:

quem quicquid in hostibus feci, ius belli defendi: sed quid isti pati debuerint: qui, si non fuerunt hostes, nihil interest, nunc, an viuo Hierone, Syracusas violauerim: sin autem descuerint, Legatos nostros ferro atq; armis petierunt, urbem ac mœnia clauserunt, exercitumq; Carthaginiensem aduersus nos turati sunt: quis passos esse hostilia, cum fecerunt, indignatur? Tradentes urbem Principes Syracusanorum auersatus sum? Sosin & Mercum Hispanum, quibus tantam rem crederem, potiores habui? Non estis extremi Syracusanorum: quippe qui alijs humilitatem obijciatis: quis est vestrum qui se mihi portas aperturum. qui armatos meos milites in urbem accepturum promiserit? O listis & execramini eos qui fecerunt: & ne hic quidē contumelijs in eos dicendis parcitis: tantum abest, ut & ipsi tale quicquam facturi fueritis. Ipsa humilitas eorū P.C. quā isti obijciunt, maximo argumento est, me neminem, qui nauatam operam Reipū. nostræ velit, auersatum esse. Et antequā obsiderem Syracusas, nunc Legatis mittendis, nunc ad colloquium eundo, tentavi pacem: & posteaquā neq; Legatos violandi verecundia erat: nec mihi ipsi cōgresso ad portas cum principibus respōsum dabatur: multis terrarūq; exhaustis laboribus tandem ut atq; armis Syracusas cepi. Quæ captis acciderint, apud Annibale & Carthaginienfes, victorūq; iustius quā apud victoris Po.R. Senatum quererentur. Ego P.C. Syracusas spoliatas si negaturus essem: nunquā spolijs

CATUM.

larum, urbem Romam
tem singulis victor
iure, cum ex cuiusq
ea vos rata habeat
terrest, quam mea. A
ad Rempublicam pertinet
in posterum signore
coram e. Scilicet
C. simul tem. lo ex
vius consuli denat

ARG

ORATIONIS

had Sem

M. Valerio Leuini
anticipam fusa mu
crantur: cum lacry
turne Vicet orat
den. flecti possent
rent Consul pote
Dato senat. misera
quibus sententiam
galus, hac oratione

In consilio arbit
pua capta cum
normin de Rep. no
miseres compertum
lanam Capta habi
uam, qua quonda
illam quontrise fac
ra Populi Ro. hanc
clam juppeditasse
notam eundem rega

varum, urbem Romanam exornarem. Qua autem singulis victor aut ademerat dedi: cū belli iure, tum ex cuiusq; merito satis scio me fecisse, ea vos rata habeatis P.C. necne, magis Reip. interst, quam mea. Mea quippe fides exoluta est: ad Remp. pertinet: ne acta mea rescindendo alios in posterum segniores duces faciatis. Et quoniam coram & Sicularum & mea verba audistis P.C. simul templo excedemus, ut me absente liberius consuli Senatus possit.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. ATTILII REGV

li ad Senatum Romanum.

M. Valerio Leuino Consuli Capuam prateranti circumfusa multitudo Campanorum obserantium cum lacrymis, ut sibi Romam ad Senatū ire liceret oratur: si qua misericordia tandem flecti possent ne se ad vltimum perditum irent Consul potestatem fecit Romam adeundi. Dato senatu miserabiles querelas protulerunt de quibus sententiam interrogatus M. Attilius Regulus, hac oratione usus est.

IN consilio arbitror me fuisse Consulibus Capua capta cum quaereretur, equis Campanorum de Rep. nostra bene meritis esset: duas mulieres compertum est: Vestiam Oppia Attellanam Capua habitantem, & Fauculam Cluuiam, qua quondam questum corpore fecisset: illam quotidie sacrificasse pro salute & victoria Populi Ro. hanc captiuis egentibus alimenta clam suppeditasse. ceterorum omnium Campanorum eundem erga nos animū, quem Car. ha-

ginienſium fuiſſe: ſecuriq; percuſſos à Q. Fulvio fuiſſe magis, quorum dignitas inter alios, quàm quorum culpa eminebat. Per Senatum agi de Campanis, qui ciues Romani ſunt, iniuſſu Populi non video poſſe: idq; & apud maiores noſtros in Sutrianis factum eſt, cum defeciſſent: ut M. Antiftius Tribunus pl. prius rogationem ferret. ſciretq; Plebs, uti Senatus de Sutrianis ſententia dicenda ius eſſet. Itaq; cenſeo cum Tribunus pl. agendum eſſe ut eorum unus pluresve rogationem ferant ad plebem, qua nobis ſtatuerendi de Campanis ius fiat..

A R G V M E N T V M

ORATIONIS P. CORNELII SCIPIONIS ad milites veteres.

Cum P. & Cn. Scipiones (ut dixi in oratione 18.) fratres, in Hiſpanis occiſi eſſent, & nemo fuiſſet auſus in Hiſpaniam imperium accipere, P. Cornelius, illius qui in Hiſpanijs cecidit filius, quatuor & ferme viginti annos natus, profeſſus eſt ſe petere. Profeſſus igitur nouus Imperator ad exercitum, alloquendos maximè veteres milites, qui tantis cladibus ſuperfuerant, ratus, aduocata concione ita diſſeruit, ut in generoſo propoſito perſeuerarent omnes adhortatus.

Nemo ante me nouus. Imperator. militibus ſuis, priuſquàm opera eorum uſus eſſet, gratias agere iure ac merito potuit: me vobis, priuſquàm prouinciã aut caſtra viderem, obligauit fortuna: primum, quod ea pietate erga patrem patruumq; meum viuos mor-

mortuosq; fuiſſe
clade prouincia
lo Roman. & ſu
tinuiſtis. Sed
parum atq; ag
Hiſpania ſed ne
lber: ſtantes arc
ultra tranſeamu
reor ne cur veſtr
ſilium, quam a
acceptari, aut
ſa pugnare Hiſp
minus obliuerr
trius intra trig
ſuper aliud cum
interſecti ſunt. S
ac ſolitu lo ſrang
tuna, tum cur
hibet, eo ſate, qu
nis omnibus bell
mitto, Porcinam,
bellis incipiam: q
exercitus priore bell
bello memorem?
bus, cui quibus ad
ear ſocij Trebia, T
aliud ſunt, qua m
uam, Conſul uoq;
nem Italia, Sicilia,
ne ſtutiuma terri
ca intra Aemene
& uijum prope in

mortuosq; fuistis: deinde, quòd amissam tanta
 clade provincia possessionem integram, & popu-
 lo Roman. & successori mihi virtute vestra ob-
 tinuistis. Sed, cum iam benignitate Deum id
 paremus atq; agamus, non ut ipsi maneamus in
 Hispania, sed ne Poeni maneant: nec ut pro ripa
 Iberi stantes arceamus transitum hostis sed ut
 ultro transeamus, transferamusq; bellum: ve-
 reor ne cui vestrum maius id audaciusq; con-
 silium, quàm aut pro memoria cladum nuper
 acceptarum, aut pro atate mea videatur. Aduer-
 sa pugna in Hispania nullius in animo, quàm meo
 minus oblitterari possunt: quippe cui pater & pa-
 truitus intra triginta dierum spatium, ut aliud
 super aliud cumularetur familia nostra funus,
 interfesti sunt. Sed, ut familiaris penè orbitas
 ac solitudo frangit animum: ita publica cū for-
 tuna, tum virtus desperare de summa rerum pro-
 hibet, eo fato, quo donata nobis jors est, ut mag-
 nis omnibus bellis victi, vicerimus. Vetera o-
 mitero, Porosenam, Gallos, Samnites: à Punicis
 bellis incipiam: quot classes, quot duces, quot ex-
 ercitus priore bello amissi sunt? Iam quid hoc
 bello memorem? omnibus aut ipse affus cladi-
 bus, aut quibus absui, maxime unus omnium
 eas sensi. Trebia, Thrasymenus, Cannæ. quid
 aliud sunt, quàm monumenta occisorum exerci-
 tum, Consulumq; Romanorum? adde defec-
 tionem Italia, Sicilia, maioris partis Sardinia: ad-
 de ultimum terrorem ac pauorem, castra Puni-
 ca intra Aenienem & moenia Romana posita,
 & visum propè in portis victorem Annibalem.

In hac ruina rerum stetit una integra atq; immobilis virtus Populi Romani. hac omnia strata humi crevit ac sustulit. Vos omnium primi, Milites, post Cannensem cladem, vadenti Asdrubali ad Alpes Italiamq; qui si se cum fratre coniunxisset, nullum iam nomen esset Populi Romani. Et tu auspicioq; patris mei obstitisti. Et haec secunda res illas auuicias sustinuerunt. Nunc benignitate Deum omnia secunda, prospera, in dies latiora ac meliora in Italia Siciliaq; geruntur. In Sicilia Syracuse, Agrigentumq; captū, pulsi tota Insula hostes, receptaq; prouincia in ditionem Populi Romani est. In Italia Arpi recepti, Capua, capta: iter omne ab urbe Roma trepida fuga emensus Annibal, in extremum angulum agri Brutij compulsus, nihil iam maius precatur Deos, quam ut incolumi cedere atq; abire ex his situm terra liceat. Quid igitur minus conuentat, Milites, quam, cum alia super alias clades, cummlarentur, ac Di propē ipsi cū Annibale starent: vos hic cum parentibus meis (equentur enim ipsi etiam honore nominis) sustinuisse labantem fortunā Populi Romani. nunc eosdem, quia illic omnia secunda lataq; sunt, animis deficere? Nuper quoq; quae acciderunt, utinā tam sine meo luctu, quam vestro transissent. Nunc Di immortales Imperij Romani praesides, qui Centurijs omnibus, ut mihi Imperiū iuberent dari, fuere autores: iidem augurijs auspicijsq; & per nocturnos etiam visus omnia lata ac prospera portendunt. Animus quoque meus, maximus mihi ad hoc tempus vates, praesagit, nostram.

nostrā Hispania
Punicum nomen
impleturum. Et
idem subiecti rat
socy nostram fili
duces discrepante
lija, vifariam ex
nes distacere. Ea
qua nuper nos aj
Josephus à Ci
citur, qua patri
Nec distor. la in
neg. singuli nobis
Milites, si uere no
rationum vifloru
stipidum agite, h
tum, puerumq; du
in terras cura mu
peragratai. Breu
nunc, noster, a m
nem ora vultuq;
ingent, fides, virt
bus realana: vireu
que Scipionem imp

ARG
ORATIONIS

Milites nou.

P

Cum Scipio traie
cecerum in res di
h. noluit: ne eo facti

nostrā Hispaniam esse: breui extorre hinc omne
 Punicum nomen maria terrasque fœda fuga
 impleturum. Quod mens sua sponte diuinat:
 idem subiicit ratio haud fallax. Vexati ab ijs
 socij nostram fidem per Legatos implorant. Tres
 duces discrepantes, prope ut defecerint alij ab a-
 lijs, trifariam exercitum in diuersissimas regio-
 nes distrahere. Eadem in viros ingruit fortuna,
 qua nuper nos affluxit, nam & deseruntur à
 socijs, prius à Culiiberis vos: & deduxere exer-
 citus: qua patri patruoq; meo causa exitij fuit.
 Nec discordia intestina coire eos in unum sinet:
 neq; singuli nobis resistere poterunt. Vos modo,
 Milites, fauete nomini Scipionum, soboli Impe-
 ratorum vestrorum, velut accisis recrescenti
 stirpibus: agite, Milites veteres, nouum exerci-
 tum, nouumq; ducē traducite Iberum: traducite
 in terras cum multis fortibus factis saepe à vobis
 peragratas. Breui faciam, ut quemadmodum
 nunc noscitis in me patris patriusq; similitudi-
 nem oris vultusq;, & lineamenta corporis: ita
 ingentij fidei, virtutisq; exemplū ac effigiem vo-
 bis reddam: ut reuixisse, aut renatum sibi quis-
 que Scipionem Imperatorem dicat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AD
 Milites nouam Carthaginem ex-
 pugnaturos.

Cum Scipio traiecisset Iberū ac vidisset Punicū
 exercitum in tres diuisum partes: proximū aggre-
 di noluit: ne eo facto contraheret omnes in vñ

nec par esset vnus tot exercitibus. Illis igitur posthabitis, Nouam Carthaginem, vbi arma, vbi pecunia, vbi totius Hispania obfides erant, oppugnare statuit. Vt igitur potiunda spem militibus faceret, aduocata concione, ita disseruit.

AD urbem vnā oppugnandam si quis vos adductos credit: is magis operis vestri, quā emolumentum rationem exactam Milites, habet. oppugnabit enim verē moenia vnius vrbis, sed in vna vrbe vniuersam ceperitis Hispaniam. Hic sunt obfides omnium nobilium, regum, populorumq; qui simul in potestate vestra erunt, ex templo omnia, quae nunc sub Carthaginensibus sunt, in ditionem nostram tradent. Hic pecunia omnis hostium, sine qua neq; illi gerere bellum possunt, quippe, qui mercenarios exercitus alant: & qua nobis maximo vsui ad conciliandos animos barbarorum erit. hic tormenta, arma, ornamenta & omnis apparatus belli est, qui simul & vos instruet, & hostes nudabit. Potiemur praeterea cum pulcherrima opulentissimaq; vrbe, tum opportunissima portu egregio: vnde terra mariq; qua belli vsu poscunt, suppeditentur, qua cum magna ipsi habebimus, tum dempserimus hostibus multo maiora. Hac illis arx, hoc horreum, ararium, arma mentarium: hac omnium rerum receptaculum est: huc relictus ex Africa cursus est: hac vna inter Pyreneum & Gades statio: hinc omnis Hispania imminet Africa. Sed quoniā vos instructos & ordinatos cognosco ad Carthaginem novam oppugnandam totis viribus, & bono animo transeamus.

A. R.

Capta noua Carthago & forma florentes ad Scipionem peruenit. Scipio natu facina ad Scipionem gavit, ut artem miteretur. Vihil defuit, & ipse statim intertradens verecundiores tuos, nulli. Praeterea eximii formae, et oculis et operante cecio velata, et inuolutam sponte tradidit.

MEa Populi Cererem, ne esset apud eam imperius, vnde faceret, qua, nec vni matronalis est appellata, quo minus careat. Ego, cum viderem, nos ad me eam, coram me, et foris, si liceret, ludo atque amoris, &

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AD

formosas virgines captiuas, vniuscûe omnium pulcherrima ac nobilissima

sponsum Lucium.

Capta noua Carthagine, nobiles virgines ætate & forma florentes è numero obsidum captiuarû ad Scipionem perductæ sunt. Inter quas magna natu foemina ad Scipionis pedes procidens, rogauit. vt ætatem muliebri iniuriæ obnoxiam tueretur. Nihil defuturum illis Imperator respondit, & spectatæ integritatis viro eas custodiendas tradens, verecundè ac modestè, vt sociorum vxores tueri iussit. Præterea, cum adultam vna adeò eximia formæ, vt quæ non se venteret, omniû oculos conuerteret, Celtiberorum principi Lucio. vel. vt ait, Alucio desponsatam accepisset; inuiolatam sponso, cum redemptionis thesauro, tradidit.

MEa Populiq; Rom. disciplina causa facerem, ne quid, quod sanctum usquàm esset apud vos, violaretur. Nunc, vt id curem impensis, vestra quoq; virius dignitas quæ facit: quæ, nec in malis quidem, cblita decoris matronalis estis. Sed Iuuenis, te Lucei iuuenè appello, quo minus sit inter nos huius sermonis verecundia. Ego, cum sponsa tua capta à Militibus nostris ad me deducta esset: audirem q; eam tibi cordi esse, & forma faceret fidem: quia ipse, si frui liceret ludo atatis, praesertim recto, & legitimo amore, & non Resp. animum nostrum

occul-

occupasset, veniam mihi dari, sponsam impensius amanti, vellem: tuo, cuius possum, amoris faueo. Fuit sponsa tua apud me: eadem, qua apud soceros tuos parentesque suos, verecundia: seruata tibi est, ut inuiolatum, & dignum me teque, dari tibi donum posset. Hanc mercedem vnā pro eo munere paciscor: amicus P. Roscius, & si me virum bonum credis esse, quales patrem patruumque meum iam ante haec gentes norant: scias multos nostri similes in ciuitate Romana esse: nec vllum in terris populum hodie dici posse, quem minus tibi hostem tuusque esse velis, aut amicum malis. Tecum ego modo perpetua foedera societatis iuncturus, inuiolatam tibi sponsam tuam grati reddo. Et super dotem, quam accepturus à soceris, haec tibi à me dotalia dona accedent. Accipitur cum virgine tua magnum istud auri pondus, quod ad redimendam, cognati ac parente huc attulerunt..

EX LIBRO SEPTIMO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. MARCELLI
ad Milites.

Marcellus in aciem copias contra Annibalem eduxit. Annibal non detrectans certamen multis verbis suos adhortatus est milites. ut memor Thrasymeni, Cannarumque ferociam hostis contunderent. Quibus adhortationibus irritati Paeni Romanos terga dare coegerunt, ac plurimos occiderunt. Posteaquam in castra reditum est. Marcellus hanc orationem ad Milites habuit, incipit

pando quod in pra
adhortando item,
delere conitantiu

Dis immo
grateque
to pauore
portaque, non ipsa c
tu profecto eodem
pugnam. Quis pa
te, qui, & cum q
mos cepit nempe
cendo & victos se
filiis: quibus die
dies infirmitas: quo
hif: pro die nec it
fugit. Omitto.
sui & ipsius pude
feram: nempe aq
misti pugnam, q
stulne vestra hu
aucta? Non equi
loqui videor, n
corpora tantum a
ferendam animos
disset hostis? fig
bore abstulisset?
guarib: gloriabatur
fugati exercebat de
colla: huius vol
rebus experian. E
Milites: neque cr

pando quòd in pralio se non fortiter gesserint: adhortando item, ut maculam ignaviae acceptam delere conitantur, prosperiore pralio.

Dis immortalibus, ut in tali re, laudes gratesq; ago, quod victor hostis, cum tanto pauore incidentibus vobis in vallum portaq; non ipsa castra est aggressus. deseruissetis profecto eodem terrore castra, quo omisistis pugnam. Quis pauor hic? qui terror? qua repente, qui, & cum quibus pugnaretis, oblinio animos cepit? nempe iidem sunt ij hostes, quos vincendo & victos sequendo priorem astatem abstulistis: quibus dies noctesq; fugientibus per hos dies institistis: quos leuibus pralijs fugastis: quos hesternò die nec interficere, nec castra ponere passi estis. Omitto ea, quibus gloriari potestis: cuius & ipsius pudere ac poenitere vos oportet, referam: nempe aquis manibus hesternà die dimistis pugnam, quid hac nox, quid hac dies abstulit? vestra his copia imminuta sunt, an illorum aucta? Non equidem mihi cum exercitu meo loqui videor, nec cum Romanis militibus: corpora tantum atque arma eadem sunt, an si eosdem animos habuissetis terga vestra vidisset hostis? signa alicui manipulo, aut cohorti abstulisset? Non adhuc casis Romanis legionib; gloriabatur? vos illi hodierno die primū fugati exercitus dedistis decus. Sed video vos velle, ut huius vobis diei veniam dem, & animos vestros experiar. Ego vero dabo, & experiar, Milites: vosque crastina die in aciem educam, ut vi-

ut victores potius quam victi veniam impetretis, quam petitis.

ARGUMENTVM
ORATIONIS ANNIBALIS
ad suos.

Hoc cur proximo coniunctum est. Milites quum iure se à Marcello obiurgatos intelligerēt, clamore sublato precabantur atque orabant ut eius modò pugna gratiam faceret: ita ubi vellet, militum suorum animos experturum. Tunc Marcellus in aciem eos se educturum postero die dicit, ubi victores potius quam victi veniam impetrarent. Postero die, ut iussi erāt, armati conueniunt. Quod ubi ad Annibalem allatum est, tum in hæc verba suos præparauit.

Cum eo nimirum hostes res est qui nec bonam nec malam ferre fortunam potest. Seu vicit, ferociter instat victis: seu uictus est, instaurat cum victoribus certamen.

EX LIBRO OCTAVO.

ARGUMENTVM
ORATIONIS P. SCIPIONIS
ad Milites.

Milites in Sucronis urbis Hispaniæ præsidium relictum, licentiam ex diutino collegerunt ocio. Qui falso rumore credentes Imperatorem ob stipendia procius effugitarunt: & seditiosi fugatis à castris Tribunis ad principes seditionis gregarios milites C. Albitum Calenum & C. Aetium Umbrium detulerunt imperium. Mox in

CON

conione castigand
auos compreh
huc pertinentia vic

Nunquam
qua exerce
dici. non

quam res exerceuer

in castris habitus, a

ne, apud vos quem

simum, nec oratio si

ne quidem appella

patria vestra dese

auspiciis, abnu

quis hostes corpor

quis facta, dicta

etiam. Quod enim h

certum, aut optastis

monet. Ma nonnum

laris viros, duces f

nam & imperium

lerum Albitum detu

fecisse, aut factum v

eam suorem atq; ar

am negantibus: &

qua vulgata in omni

longe nobis ex par

quam vul. era attri

qualitari non possu

na Carthaginiensi

etiam annales homi

etiam esse: mea, se m

etiam esse: mea, se m

etiam esse: mea, se m

concione castigando multitudinem, seditionis
autores comprehensos affecit supplicio. Plura
huc pertinentia videbis infra Miscell. cap. 164.

NUnquam mihi defuturam orationem,
quæ exercitum meum alloquerer, cre-
didi. non quod verba unquam potius
quàm res exerceirim: sed quia propè à pueritia
in castris habitus, assueveram militaribus inge-
nijs, apud vos quemadmodum loquar, nec con-
siliū, nec oratio suppeditat: quos ne quo nomi-
ne quidem appellare debeam, scio: cives? qui à
patriæ vestra descivistis? an milites? qui imperiū
auspiciumq; abnuistis? sacramenti religione ru-
pistis? hostes? corpora, ora, vestitū, habitū cisiū
agnosco: facta, dicta, consilia, animos hostium
video. Quid enim hos, nisi quod Ille reges & La-
cetani, aut optastis aliud, aut sperastis? & illi
amen Mandonium atq; Indibilem, regia nobi-
litate viros, duces furoris secuti sunt: vos auspi-
cium & imperium ad Vmbrium Atrium & Ca-
enum Albium detulistis. Negate vos id omnes
ecisse, aut factum voluisse. Milites: paucorum
um furorem atq; amentiam esse, libenter cre-
lam negantibus: nec enim ea sunt commissa,
ma vulgata in omnem exercitum sine piacu-
is ingentibus expiari possint: immo ea tan-
nam vulnera attingo: sed nisi tacta tractata-
ne sanari non possunt. Equidem pulsus Hispania
Carthaginensibus nullum locum tota pro-
vincia, nullos homines credebam esse, ubi vita
nuisa esset mea, sic me non solum aduersus so-
cios gesseram, sed etiam aduersus hostes. In ca-
stris

stris meis (ex quantum me opinio fefellit) fama
 mortis mea non accepta solum, sed etiam expe-
 ctata est: non quod ego vulgari facinus per om-
 nes velim (equidem si totum exercitum meum
 mortem mihi optasse crederem, hic statim ante
 oculos vestros morerer: nec me vita iuaret in-
 iusta ciuibus, & mililibus meis) sed multitudo
 omnis, sicut natura maris, per se immobilis est:
 ut venti & aura crient aut tranquilli, aut pro-
 cellosi in vobis: & causa a quo, ergo omnis furo-
 ris penes auctores est: vos contagione insaniistis.
 Quin mihi ne hodie quidem scire videmini, qui
 ametia progressi sitis: quid facinoris in me, qui
 in patriam, parentesque ac liberos vestros, qui
 in Deos sacramenti testes, quid aduersus auspi-
 tia, sub quibus militatis, quid aduersus morem
 militiae disciplinamque maiorum, quid aduer-
 sus summi imperij maiestatem ausi sitis. D
 me ipso taceo: temere potius, quam auidè credi-
 deritis. is denique ego sum, cuius imperij t adere ex-
 ercitus, minime mirandum sit: patria quid a
 vobis meruerat: quam cum Mandonio & Indi-
 bili consociando consilia, prodebat: quid Popu-
 lus Ro. cuius imperium ablatum à Tribunis sup-
 fragio populi creatis ad homines priuatos detri-
 listis: cum ipso non contenti, si pro Tribunis illi
 haberetur: fasces Imperatoris vestri ad eos, qui
 bus seruus, cui imperarent, nunquam fuerat.
 Romanus exercitus detulistis: In pratorio teter-
 derunt Albius & Atrius: classicum apud e-
 cecinit: signum ab ijs petitum est: sederunt in tri-
 unabli Proconsulis Scipionis: Licitor apparui

submouente eo in-
 res palata sunt
 mina tati de cal-
 malia edere, ve-
 est portentum,
 supplicationibus
 tum facinus augi
 quaquam audiat
 men et tate refa-
 lum vestrum fuer-
 aam in praesentium
 lus principibus ci-
 decem annos tenui-
 ligo, nullum homi-
 cui percuti iussit. S
 brum semel exa, non
 cent, sed D. Iubellu-
 cum Perio nec Sa-
 bus Pop. Rom. se co-
 nio & Indibilis cor-
 ma consecratori su-
 pium Thufis vete-
 Mamertini in Sicili-
 quum habituri perp-
 iam Rom. nec socios
 belle. Sicronemone
 tati: si vos decem-
 rator relinquere
 plare debebat, q-
 iusque vestros: sed
 fuit patria: maique
 iano consilij sceler-

fessellie) fama
 etiam expe-
 cti ut et om-
 nium meum
 ce jactum ante
 ta mures in-
 sed multum lo-
 immobilitas
 aut pro-
 g omni sero-
 ne in iustis
 ademum, quo
 oris in me, qui
 et fros, qui
 auctus auspi-
 cius morem
 , qui a iuer-
 ang fisis . De
 am autem credi-
 mpery: aderes
 : patria quid d
 andonio et inu-
 atis quid Popu-
 a Trionis ject
 er priuatis detu-
 ro Tribunis
 e fros ad eos, qui
 inquam fuerat
 in oratorio te-
 flicum apud
 : sederunt in
 Licor appa-
 ja

submouente eo intercesserunt : fascēs & secu-
 res pralata sunt . Lapidēs pluere , & ful-
 mina iaci de calo , & insuetos fœtus ani-
 malia edere , vos portenta esse putatis ? hoc
 est portentum , quod nullis hostijs , nullis
 supplicationibus sine sanguine eorum , qui tan-
 tum facinus ausi sunt , expiari possit . Atq; ego,
 quanquam nullum scelus rationem habet , ta-
 men ut in re nefaria , qua mens , quod consi-
 lium vestrum fuerit , scire velim . Rhegium quō-
 dam in præsidium missa legio , interfectis per sce-
 lus principibus ciuitatis , urbem opulentam per
 decem annos tenuit . Propter quod facinus tota
 legio , millia hominum quatuor , in foro Roma se-
 curi percussi sunt . Sed illi tamen non Atrii Vm-
 brium semihæc , nominis etiam abominandi du-
 cem , sed D. Iubellium Tri. militum secuti sunt : nec
 cum Pyrrho nec Samnitibus aut Lucanis , hosti-
 bus Pop. Rom. se coniunxerant . Vos cum Mado-
 nio & Indibili consilia communicastis , & ar-
 ma confociaturi fuistis . Illi , sicut Campani Ca-
 puam Thuscis veteribus cultoribus ademptam ,
 Mamertini in Sicilia Messanam : sic tum Rhe-
 gium habituri perpetuam sedē erant : nec popu-
 lum Rom. nec socios Popu. Rom. ultro lacessituri
 bello . Sucronemne vos domiciliū habituri era-
 tis ? ubi , si vos decedens cōfecta prouincia Impe-
 rator relinquerem : Deum hominemq; fidē im-
 plorare debebatis , quod non rediretis ad cōiuges
 Liberosq; vestros : sed horum quoque memoriam ,
 sicut patria meiq; eieceratis ex animis vestris :
 Viam consilij scelerati . sed non ad ultimum
 demen-

dementis, exequi volo. Méne viuo, & catero incolumi exercitu, cum quo ego die una Carthaginem cepi: cum quo quatuor Imperatores, quatuor exercitus Carthaginensium fudi. fugavi, Hispania expulsi: vos octo millia hominum, maioris certè omnes pretij, quàm Albius & Atrius sunt, quibus vos subiecistis: Hispania provinciam populo Rom. erepturi eratis? Amolior & amoveo nomen meum: nihil, ultra facile creditam mortem meam, à vobis violatus sim. quid? si ego morerer, mecū expiratura Resp. mecum casurum imperium Po. Rom. erat? ne istud Iupiter Opt. Max. sinat: urbem auspiciato Dijs auctoribus in aeternum conditam, fragili huic & mortali corpori aequalem esse. Flamini. Paulo, Graccho, Posthumio, Albino, M. Marcello, T. Quintio Crispino, C. Fulvio, Scipionibus meis, tot, tam praclaris Imperatoribus uno bello assumptis, superstes est Po. Ro. eritq. nullo alijs, nū ferro, nunc morbo morientibus meo unius funere, elata Pop. Rom. esset Respublica? Vos ipsi hi in Hispania patre & patruo meo, duobus Imperatoribus interfectis, Septimium Martium ducentem vobis aduersus exultantes recenti victoria Poenos, delegistis, & sic loquor tanquam si duce Hispania futura fuerint. M. Syllaus eod. iure, eodem imperio mecum in provinciam missus, L. Scipio frater meus, & C. Labus legati, videntes manifestat Imperij decissent? utrum exercitus exercitus, an duces ducibus, an dignitas, a causa comparari poterat? quibus si omnibus superiores essetis, arma contra patriam contra e-

& ceteros in
 ue vestros ferretis? Africam Italia, Carthagi-
 nem urbi Roma imperare velletis: quam ob no-
 xam patria? Coriolanum quondam damnatio
 iniusta, miserum & indignum exilium, ut iret
 ad oppugnandam patriam, impulset; renouauit
 tamen a publico parricidio priuata pietas: vos
 qui dolor, quae ira incitauit? stipendiū me, die-
 bus paucis Imperatore agro, seruis numeratum,
 satis digna causa fuit, cur patria indiceretis
 bellum? cur ad illergetes descenderitis à Po. Rom.
 cur nihil diuinarum humanarumque rerum in-
 uolutum vobis esset? insensistis profecto, Mili-
 tes, nec maior in corpus meum vis morbi, quàm
 in vestras mentes inuasit. Horret animus refer-
 re, quid crediderint homines, quid sperauerint,
 quid optauerint: auferat omnia irrita obliuio,
 si pote: si non, ut cuncta silentium tegat. Nō ne-
 auerim tristem atrocemque vobis visam oratio-
 nem meam: quanto creditis facta vestra atro-
 cia esse, quàm dicta mea? & me, ea quae feci-
 tis, pati aequum censetis. vos ne dici quidem om-
 nia aequo animo feretis? sed ne ea quidem ipsa
 ultra exprobrabuntur. Vtinam tam facile vos
 obliuiscamini eorum, quàm ego obliuiscar. Ita-
 que, quod ad vos vniuersos attinet, si erroris par-
 te, si ius superque poenarū habeo. Alcius Cale-
 stius & Atrius Vmbrius, & ceteri nefaria sedi-
 tionis autores, sanguine luent, quod amiserunt,
 vobis supplicij eorum, spectaculum nō modo non
 cerbum, sed latum etiā, si sana mens redijt, de-
 bet esse. de nullis enim, quàm de vobis, infestius,
 inimicus consuluerunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATORVM DE
cem Saguntinorum a. d. P. C. in Senatu
Romano.

Cum in Hispania res prosperæ essent, verecun-
dia Romanos tandem cepit, Saguntum oppido in
quod causa belli fuit, octauum iam annum sui
hostium potestate esse. Itaque id oppido vi pul-
sæ praesidio Punico, receperunt Romani, & calu-
bus antiquis, quos vis reliquerat belli, remitte-
rant. Turdetanos etiam qui contraxerant eis e-
Carthaginensibus bellum, in potestatem reda-
ctos (ut supra in oratione secunda dictum est) su-
corona vendiderunt, videmque eorum delectu-
runt, ut ait Lilius libro quarto belli Pun. 2. Præ-
sentis igitur Romanorum beneficiis in se colla-
tis, Saguntini Romam decem Legatos miserunt,
qui gratias agerent hac oratione, & coronam au-
ream in Capitolium, victoriæ ergo, ferrent.

ET si nihil ultra malorum est, P. C. quàm
quod passi sumus, ut ad ultimum suble-
uobis prestaremus: tamen ea vestra auctori-
ta, Imperatorumque vestrorum organos fuerunt, &
nos elidit nostrarum non poenitet. Bellum propter
nos susceptum, susceptumque quartumdecimum an-
num tam pertinaciter geritis, ut sepe ad ultimum
discrepitem, & ipsi veneritis, & populum Car-
thaginensem adduxeritis. Quum in Italia ex-
atrox bellum, & Annibalem hostem haberetis.
Consules cum exercitu in Hispaniam, vel
colligendas reliquias naufragii nostri, misistis.
& Cn. Cornelij, ex quo in provinciam venerunt

nullo tempore des-
quæ, a uersa he-
ommum primu-
per omnem Hispan-
ros, dimissi qui co-
bertatem resisteren-
tabilem eam, ex m-
P. & Cn. Cornelij
reui, res, quam
aut hoc tractu, ex-
tquam, uidebant
terum ex oculum
nuciem nostram, C-
aut exercitu opus
hostibus aut prius
fuerat, necnigui p-
tendebant, si hui-
nanis, si amari &
Compule, & elatu-
u, huius nostris re-
litem, & nostrum, qu-
fuerit capisset in h-
terum numero, exce-
non sit. Postremo I-
nobis nulla genti
posset ita bello affli-
pi, uobis inuicta,
mendacis, nostris esse
erum, quorum in g-
Abnibal, & etigale
nou, non tam pnet
Cn. huius, qui ma-

nullo tempore destiterunt, quae nobis secunda,
 quaeq; aduersa hostibus nostris essent, facere. Iam
 omnium primum oppidum nobis restituerunt.
 per omnem Hispaniam ciues nostros venunda-
 tos, dimissis qui conquirerent, ex seruitute in li-
 bertatem restituerunt. Cū iam propè esset, ut op-
 tabilem eam, ex miserrima, fortunā habueremus.
 P. & Cn. Cornely Imperatores vestri, luctuosius
 nobis propè, quā vobis perierunt. Tum vero
 ad hoc retracti, ex distantibus locis, in sede an-
 tiquam videbamur, ut iterum periremus, & al-
 terum excidium patriae videremus: nec ad per-
 niciem nostram, Carthaginiensi vtiq; aut duce
 aut exercitus opus esse: a Turdetanis veterin-
 is hostibus qui prioris quoque excidii nobis causa
 fuerant, exungi posse: quum ex insperato repē-
 tē nobis misisset hunc P. Scipionem: quem, fortu-
 natissimi omniu Saguntinorum videmus, quia
 Consule declaratum vidimus: ac vidisse, nos ci-
 uibus nostris renunciaturi sumus. spem, ope sa-
 lutemq; nostrā, qui, cum plurimas hostium ve-
 strorū cēpisset in Hispania urbes, ubiq; ex cap-
 torum numero, excerptos Saguntinos in patriam
 remisit. Postremo Turdetaniam ad eō infestam
 nobis, ut illa gente incolunt, stare Saguntū non
 pesser: ita bello afflixit, ut non modo nobis (ab-
 sit verbo inuidia) sed ne posteris quidem ti-
 menda nostris esset. Deletam urbem cernimus
 eorum, quorum in gratiam Saguntum deleuerat
 Annibal. Vectigal ex agro eorum capimus, quod
 nobis non tam fructū incundiū est, quā vltione.
 Ob hac, quibus maiora, nec sperare nec optare

à Dijs immortalibus potramus, gratias actum
nos decem Legatos, Saguntinus donatus popu-
lusq; misit: simul gratulatum, quòd itares per
hos annos in Hispania atq; Italia gessistis, ut
Hispaniam, non libero amne tenuis, sed qua ter-
rarum ultimo finis Oceantus, domitam armis
habeatis: Italia, nisi quatenus vallum castrorū
cingitis, nihil relqueritis Pœno. Ioui Opt. Max.
præsidi Capitolina arcis, non grates tantum ob
hac agere iussi sumus, sed donum hoc etiam, si
vos permitteretis, coronam auream, in Capito-
lium victoria ergo ferre. Id uti permittatis
quæsumus: utiq; si vobis ita videretur, qua no-
bis Imperatores vestri commoda tribuerunt, ea
rata atq; perpetua autoritate vestra faciat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q. FABII MA-
ximi ad P. C.

Cum centuriæ omnes ingenti fauore P. Scipio
nem, qui res in Hispania feliciter administraue-
rat, Consulē dixissent, & prouinciam African
destinassent, ipse non parua gloria contentus, in
African, ut Annibalem, & belli pondus eò se
traheret, exercitum transportaturus erat: id quē
acturum per populum, aperte fuerat si Senatus
fuisset aduersatus. Quod consiliū cum primo-
ribus P. C. non placeret, acceteri missarent, Q.
Fabius Maximus totum hæc oratione consiliū
improbauit, dissuadens, antè in Africam traie-
ciendum, quàm Annibal Italia pulsus esset.

Scio multis vestrum videri P. C. rem actam
hodierno die agi: & frustra habiturum ora-
tionem.

tiam, qui tanquā
procurat, sententia
re, negro, quem
cia dicitur: C. sili
neo Senatus consil
esse, nec Perduci
peccare arbitror, q
sergere. Senatus
rū modis: qui de qu
ticiam. Atq; ego c
ab ista statione
rum rerum suben
infra ingenio meo
pignamq; hominū
A.

non me non penite
ra primo aspectu co
meliora: alterius
diuersus crescente
Con. sili. A qua su
Et mores mei, neq;
ubus, tantumq; gl
dicat: ut proque si
derunt: atq; sili
latio cum eo esse pote
equale sit? Hic Dic
huc coribus, & in c
sum, recusante nemo
plum audiuit: quo
equitum, que
atum erat, Inde
vneq; verbis aff
natio mihi compar

tionem, qui tanquam de integra re, de Africa
provinciæ sententiam dixerit. Ego autem primū
illud ignoro, quomodo modum iam certa provin-
ciæ Africa Consulis viri fortis ac strenui sit, quā
nec Senatus censuit in hunc annum: rouricam
esse, nec Populus iussit: deinde, si se, Consul in
peccare arbitror, qui de re transacta simulando
se referre, Senatum ludibrio habet, non Senato-
rū modo: qui de quo consulitur, suo loco dicit sen-
tētiā. Atq; ego certum habeo, assentientē: mihi
ab ista fustimatione in Africam trajiciendū, iua-
rum rerum subeundam opinionem esse: cuius
insita ingenio meo cunctationis, quam metum
pigritiamq; homines adolescentes sanē appellent,

me non poeniteat: adhuc aliorum speciosio-
ra primo aspectu consilia semper visa, mea visu
meliora: alterius, obrectationis atq; invidia
adversus crescentem in dies gloriam fortissimi
Consulis. A qua suspitione, si me neg, vita acta,
& mores mei, neq; Dictatura cū quinq; cōsula-
tibus, tantumq; gloria, belli domiq; pars, vin-
dicat: ut propius fastidiū eius sim, quā desī-
derium atq; saltem liberet. quā enim mihi amu-
latio cum eo esse potest, qui ne filio quidem meo
equalis sit? Me Dictatorem, cum viderem ad-
huc viribus, & in cursu maximarum rerum ef-
sem, recusantē nemo aut in Senatu aut apud po-
pulum audiuit: quo minus inscctandū me Ma-
gistro equitum, quod fando nunquam antē au-
ditum erat, Imperium mecum equaretur? re-
bus quā verbis assequi malui, ut qui aliorum
iudicio mihi comparatus erat: sua mox confes-

sione me sibi praeferret: nedum ego persunctus honoribus, certamina mihi atq; emulationes cum adolescentis florentissimo proponam: videlicet ut mihi iam veniendo, non solum rebus gerendis si sibi, si huic negata fuerit, Africa provincia decernatur, cum ea gloria, qua parta est, vivendum atq; moriendum est. Vincere ego prohibui Annibalem, ut & vobis, quorum vigenti vires, etiam vinci posset. Illud te mihi agnosce-re P. Corneli equum erit: si, quum in me ipso nunquam, his sit famam hominum, quam Rem-publicam fecerim ne tuam quidem gloria bono publico proponam, quar quam si aut bellum nul-lum in Italia, aut is hostis esset, ex quo victo ni-hil gloria quareretur: qui te in Italia retine-ret, & si id bono publico faceret, simul cū bel-lo, materiam gloria tua, ire ereptum videri posset, cum vero Annibal hostis incolumi exer-citu, quartumdecimum annum Italia ot sideas: poenitebit te, P. Corneli, gloria tua, si hostem eū, qui tot funerum, tot cladium nobis causa fuit, tu Consul Italia expulseris? & sicut penes C. Lu-catium prioris Punici perpetrati belli inutilis fuit: ita penes te huius fuerit: nisi aut Amilcar Annibali pater est praeferendus, aut illud bel-lum huic, aut victoria illa maior, clariorquā quam hac (modo contingat ut te Consule vin-camus) futura est. Ad Drepano, atque Eryc detraxisse Amilcarem, quā Italia expulisse Po-nos atq; Annibalem malis? ne tu quidem et magis partam quā speratam gloriam ample-cteris: Hispania potius, quā Italia bello libe-

rata gloriatus fueris. Nondum is est Annibal
 que non magis timuisse videatur qua contemp-
 sisse, qui aliud bellum maluerit. Quin igitur ad
 hoc accingeris? nec per istos circuitus, ut cum in
 Africā traieceris, secuturum te illuc Annibalē
 speres, potius quā recto hinc itinere, ubi Anni-
 bal est, eò bellum incensis? Egregiam istam pal-
 mam belli Punico patrati peris? hoc & natura
 prius est, tua cum defenderis, alienare oppug-
 natum. Pax autē in Italia, quā bellum in A-
 frica sit: & nobis prius decedat timor, quā ul-
 trō alijs inferatur. Si utrumq; tuo ducto auspi-
 cioq; fieri potest. Annibale hic victo, illic Cartha-
 ginē e pug: si alterutra victoria nouis Consulib-
 us reliquenda est: prior, cū maior clariorq; cum
 causa etiam insequentis fuerit. Nam nunc
 quidem praterquam quod & in Italia, & in
 Africa duos diuersos exercitus alere ararium
 non potest, praterquam quod unde classes tuea-
 mur, unde commentibus prabendis sufficiamus,
 nihil vel qui est periculi tandem quantum ad-
 ceatur, quem fallit? P. Licinius in Italia P. Sci-
 pio bellum in Africa geret. quid si, (quod om-
 nes Dii omen auertant, & dicere etiam reformi-
 dat animus, sed qua acciderunt, accideri
 possunt) victor Annibal ire ad urbem pergat:
 tum demum te Consulem ex Africa, sicut Q.
 Fuluiū a Capua, accersemus? quid quod in A-
 frica quoq; Mars cōmunis belli erit? Domus tibi
 tua, pater, patruiq; intra triginta dies cum ex-
 ercitiis, caesi, ocumeto sint, ubi per aliquot annos
 maximis rob. terra, mariq; gere. is amplissimum

zomen apud exterarum gentes populi Romani ve-
 straque familia fecerant: Dies me deficiet, si Re-
 ges, Imperatoresque temere in hostium terras trans-
 gressos, cum maximis cladibus suis, exercituum-
 que suorum, enumerare velim. Athenienses,
 prudentissima ciuitas, bello domi relicto, autore
 equè impigro atque nobili iuvene, magna classe in
 Siciliam transmissa, una pugna navali, floren-
 tem Rempublicam suam, in perpetuum afflicce-
 runt. Externa enim antiqua repeto. Africa
 eadè ista, et M. Attilius, in signe viri, sortu-
 na exemplum, nobis documento fuit. Ne tibi P.
 Cornelius cum ex alto Africa et spexeris: ludus a-
 iocus fuisse Hispania tua videbitur: quia non si-
 miles Pacato mari præter ora Italia, Galliarum, et
 huius Emporias, in urbem sociorum classem appulsi
 expositos milites per tutissima omnia ad socios
 et amicos Populi Romani Tarracone duxisti: a
 Tarracone deinde iter per rasiliam Romanam: cir-
 ca liberum exercitus patris, patrumque tui, post ami-
 sos Imperatores ferociore calamitate ipsa facti
 et dux tumultuarius quidem ille, L. Martius
 et militari suffragio ad tempus lectus, ceterum
 si nobilitas, ac iusti honores adornarent, clari
 Imperatoribus qualibet arte belli par: oppugna-
 ta per summum otium Carthago, nullo trium-
 Punicorum exercituum socios defendente. Ca-
 tera, neque ea eleuo, nullo tamen modo Africo bel-
 lo comparanda. Vbi non portus, nullus classi ne-
 stra apertus, non ager pacatus, non ciuitas socia,
 non Rex amicus, non consistendi usquam loci
 non procedendi: quacumque circumspexeris, hosti-
 bus

la omnia atque
 crederet atque
 tum non semper
 dem in parvis se-
 su, commercien-
 tem, patrumque
 ber, leg, fraude ci-
 Magnus et Afri-
 uis ab Italia re-
 perit, sed non
 nem in huius tu-
 Mas, et Afri, quan-
 poterit, fides in Af-
 quam quacumque
 ter sit, et omnes
 qua non ex ter-
 am, et exercitu-
 conuictos, et stru-
 Alter, quoniam
 descendit, calce-
 atas, et fides de-
 iantur, et sequetur
 curabunt. Qui po-
 nent, et consensu
 moribus, sunt in
 uisatam Italianam
 exercitum in Italia
 eam Magonem, quen-
 missi, tam præter
 cessare constat, A-
 stant, et non lo-
 in primis, cum Af-

*... Romani re-
... fect, si Re-
... as trans-
... munitum
... L. Manius
... ratis, au-
... ingua clasi in-
... nautis, q-
... etiam affice-
... retur. Africa
... g. omni-
... fist. Natus P-
... hanc a
... ssi
... la, Gaius, q-
... clasi, m-
... ma ad poci-
... i ex-
... ita
... Romana: ci-
... g. impo-
... tate, a
... L. Manius
... icibus, cater-
... rmarent, clar-
... li par: oppugna-
... go, nullo irru-
... uendence. C-
... modo Afri-
... illas classi no-
... non ciuitas jeci-
... di ququam loca
... mpexerit, hui-*

lia omnia atq; infesta. An Syphax, Numidisque credis? satis sit semel creditum, non semel creditum, non semper temeritas est felix, & fraus fides in parvis sibi praestruit: ut cum operapretium sit, cum mercede magna fallat. Non hostes patrem, patruumq; tuum armis, priusquam Celcriberi socij fraude circumuenerunt: nec tibijsse, à Magone à Asarubale hostium ducibus, quantuna ab Insubrib, & Mandonio in fide accepitis, pericul: fuit. Numidis tu credere potes? defectiōnem militum tuorum expertus? & Syphax & Masinissa se, quam Carthaginienses, malunt potentissimos in Africa esse: Carthaginienses se, quam quenquam alium: nunc illos emulatio inter sese, & omnes causa certaminum acuit quia procul externus metus est, ostende Romanam arma, & exercitum alienigenam: ut velut ad communiū estinguentium incendium concurrerit. Aliter idem illi Carthaginienses si panem defenderūt: aliter noenia patria, templa Deūm, aras, & focos defendunt: cum euntes in praelium pauida prosequetur coniunx, & parui liberi occurrubunt. Quid porro? si suiis confisi Carthaginienses, consensu Africa, fide sociorum Regum, moribus suis, cum tuo exercitusq; tui praesidio nudatam Italiam viderint, nisi viderō nouum exercitum in Italiam aut ex Africa miserint? aut Magonem, quem à Balearibus classe transmissa, iam praeter oram Ligurum Alpinorum vetari constat, Annibali se coniungere iusserint? nempe in eodem terrore erimus, in quo nuper fuimus, cum Asarubal in Italiam transcen-

dit: quem tu, qui non solum Carthaginem, sed omnem Africam exercitu tuo es clausurus, de manibus tuis in Italiam emisisti. Victum à te dices: eò quidem minus vellem, & id tua, non Reipublice solum causa, iter datum victo in Italiam esse. Patere nos omnia, qua prospera tibi ac Reipublice in imperio evenire, tuo consilio assignare: adversa casibus incertis belli & fortuna legere, quo melior fortiorque es, eò magis talem praesidem sibi patria atq; omni verba Italia retinet. Non potes ne ipse quidem dissimulare, ubi Annibal sit, ibi caput atque arcem huius belli esse, qui perquirat, ferat, eam tibi causam sse, ut perveniam in Africam, ut Annibalem eò trahas. siue igitur hic, siue illic, cum Annibale est tibi futurus, utrum ergo tandem firmior eris in Africa, si hic uno, colligatque tui exercitus contactus: ne Cladius quidem & Lucius Consules, tam recenti exemplo quantum id interfit documento sunt. Quid? Annibalem utrum tandem extremus angulus Bruttij agri, frustra iamdiu poscentem à domo amicta, an propinqua Carthago, & tota solita Africa, potentior armis visisq; faciet quod istud consilium est? ibi malle decernere, ubi tua dimidio minores copia sit, hostium multo maiores: quàm ubi duobus exercitibus adversus unum tot praelijs, & tam diuturna a gradu militum fessum, pugnandum sit? Quàm compar consilium, cum parentis tui consilio sit. repulsi illo Consul profectus in Hispaniam, & Annibali ab Alibis descendenti occurrere in Ita-

in Italiam ex p
in Italia haerere
Reipublice, se
sion consilij
rei dicitur
narium & sub
pudam & man
tuo capite, p
Cornelium P.C.
uatim exat
an cusi
quos rego mare
terrarum velon

Quam orationem
vita tam cometer
non patitur enat
set, pitorum con
adolecentia teroc
miseretur.

ET Iste & F.
etiam in
etiam in
nam quod ea
males non par
etiam in
pugnandum in
etiam in
etiam in

in Italiam ex provincia redijt: tu, cum Annibal
in Italia sit, relinquere Italiam potes, non quia
Respublica, sed quia tibi amicum & glorio-
sum confes esse sicut cum provincia & exercitus
relictis, sine lege, sine senatusconsulto, duobus
nauibus Populi Romani Imperator, fortunam
publicam & maiestatem imperij, que tum in
tuo capite periclitabantur, commisisti. Ego P.
Cornelium P. C. Reip. nobisq; non sibi ipsi pri-
uatum creatum Consulem existimo: exercitusq;
ad custodiam urbis atq; Italiae scriptos esse, non
quos regio more, per superbiam, Consules quod
terrarum velint, trahant.

ARGVMENTVM
ORATIONIS P. SCIPIONIS
ad P. C.

Quum oratione ad tempus parata Fabius, &
antore, te, inuetera atque prudentia fami, mag-
nam partem conatus & seniores maxim mouis-
set, pluresq; consilijs senis, quam unum
adulescentia ferocem laudarent: scipio ita locu-
tus fuit.

ET ipse Q. Fabius principio orationis P. C.
comemorauit, in senatus sita posse obtre-
dationem suspectum esse. Cuius ego rei
non tam ipse ausum tantum virum insimulare,
quam quod ea suspicio, vitio orationis an rei
haud sanè purgata sit. sic enim homines suos &
famam rerum gestarum extulit verbis, ad ex-
tinguendum inuidia crimen, tanquam mihi ab-
insum quoq; periculum sit, ne meum amuletur:
& non ab eo, qui, quia super ceteros excellat, quo-

me quoq; riti non dissimulo, me sibi equari nolit sic: senem se perfunctum, honoribus & me infra aetatem filij sui posuit: tanquam non longius, quā quantum vita humana spatium est, cupiditas gloria extendatur maximaque pars eius in memoriam ac posteritatem promineat. Maximo cuiq; id accidere animo certum habeo: ut se non cum praesentibus modo, sed cum omnis aui claris viris compareret. Equidem haud dissimulo, me tuas Q. Fabi laudes non assequi solim velle, sed (bona venia tua dixerim, si possim, etiam exuperare. Illud nec tibi in me, nec mihi in minores natu animi sit: ut nolimus quengquam nostri similem evadere civem: id enim non eorum modo, quibus inviderimus, sed Reip, & penè omnis generis humani detrimentum sit. Commemoravit, quantum essem periculi aditurus, si in Africam traicerem: ut meam quoq;, non solum Reip, & exercitus vicem videretur sollicitus. Vnde hac repente de me cura exorta? Cum pater patruusq; meus interfecti, cum duo exercitus eorū propè occisione occisi essent: cum amissa Hispania, cum quatuor exercitus Paenorum, quatuorq; duces omnia metu armisq; tenerent: cum quasi us ad id bellum Imperator, nemo ostenderet praeter me, nemo profiteri nomen ausus esset cum mihi quatuor & viginti anno nato, detulisset imperiū Populus Rom. quid ita tum neminem atatem meam, vim hostium, difficultatem belli patris patruusq; recentem cladem commemorabat? Vtrum maior aliqua nunc in Africa calamitas accepta est, quam tunc in Hispania erat

an m a

en maiores nunt
cerp lures melior
fuerunt an aetate
as fuit, quā tunc
hoste in Hispania
aptius est pacile
exercitus sum, eos
metu sibi, actas in
mnia, & q; ad Oce
gentes, post recep
vestigium bellum
magis gestant
Africa redierim,
tendit mei causam,
tur, & q; ex
se in Africam
M. Attilium cap
tanquam M. A
essent: itaq; r
imperatoris partem
ere, & primo m
thagenses duce
per nati sisse. No
ruere, si hoc belli
ante quatuoraginta
egnomens Afric
pomis, & q; sicut
placuit Nonappa
ni, quam me at
regere, & q; in
omnis, & q; r
Aetiam Alibeni

an maiores nunc sunt exercitus in Africa, duces plures melioresque, quam tunc in Hispania fuerunt? an aetas mea tunc maturior bello gerendo fuit, quam nunc est? an cum Carthaginienſi hoſte in Hispania, quam, in Africa bellum geri aptius eſt? facile eſt poſt ſuſos fugatoſque quatuor exercitus Punicos, poſt tot urbes vi captas, aut metu ſubactas in deditionem, poſt perdomita omnia uſque ad Oceanum, tot Regulos, tot ſauas gentes, poſt receptam totam Hispaniam, ita ut veſtigium belli nullum reliquum ſit, eleuare meas res geſas: tam Hercule, quam ſi victor ex Africa redierim, ea ipſa eleuare, quæ nunc retinendi mei cauſe, ut terribilia eadem videantur, verbis extolluntur. Negat aditum eſſe in Africam: negat ullos patere portus: M. Attilium captum in Africa commemorat: tanquam M. Attilius primo acciſſu ad Africam offenderit: neque recordatur, illi ipſi tam infelici Imperatori paſuiſſe tamen portus Africa, & res egregias primo anno geſiſſe, & quantum ad Carthaginienſes duces actinet, inuictum ad vltimum permanſiſſe. Nihil igitur me ſibi exemplo terueris, ſi hoc bellicum non priore, ſi nuper, non annis ante quadraginta ſeu clades accepta foret: qui ego minus in Africam Regulo capto, quam Scipionibus occiſis, in Hispaniam traiecerem: neſc felicius Xanthippum Laceamonium Carthaginienſi, quam me patria mea ſinerem natum eſſe: creſceretque mihi ex eo ipſo fiducia, quod poſſi in hominis vnius virtute tantum momenti eſſe. At etiam Athenienſes audiendi ſunt, temerè in

Siciliam omisso domi bello, transgressi. Cur ergo, quoniam Gracas fabulas narrare vacat, non Agathoclem potius Syracisnum Regem, cum diu Sicilia Punico bello vreretur, transgressum in hanc eandem Africam, auertisse eo bellum, unde venerat, refers? Sed quid vel id metum inferre hosti, & a se remota periculo alium in d. firme adducere, quale si, ceteribus externisq; exedulis admonere opus. si maius praesentius de vnu exemplum esse, quam Annib. potest? Multum interest, alius populum sine, an tuos vni excindig; videas; his enim esse i. gereti pericula, qua propulsanti. At hoc maior ignoranti reru est terror, boni malig; hostiu ex propinquo ingressus fines aspicias. Non sperauerat Annibal fore, ut tot in Italia populi ad se descicerent, quos: deiecerunt post Cannensem clam: quanto minus quicquam in Africa Carthagine assibus firmum ac stabile est, infidis socijs, grauib; ac superbis dominis? At hoc, nos etiam deserti ab socijs, vniuersis nostris, milite Romano stetemus: Carthagine nihil civilis robore est, mercede paratos milites habent. Afro. Numi desig; leuissima fidei mutanda ingenia. Hic, mouo nihil mora sit, vna & traicisse m. audietis, & ardere bello Africam, & molentem hinc Annibalem, & obsideri Carthaginem. latiores & frequentiores ex Africa expe. Etate nuncios, quam ex Hispania accipiebat is. Has mihi spes subieci fortuna P. R. Dijs foederi ab hoste violati testes: Sy; hax & Masinissa Reges: quorum ego fidei ita innitar, ut bene tute a per

aperda sine m.
ay i. con. bellum.
cu. no. d. esse. forte.
fclere. a. co. j. il.
aem Annibale. e.
me. me. e. m. n.
& Carthago. p.
mo. e. m. l. u. m.
m. e. t. r. a. c. e. m.
cam, vnu. cas.
Res. p. b. l. ca. m.
Fcl. i. u. a. m. i.
b. l. p. a. n. d. p. r. e.
fcl. i. u. a. m. i.
l. e. m. p. r. a. p. o. s. s. i.
fcl. i. u. a. m. i. p. r. e.
P. a. n. i. f. i. c. i. u. m.
q. u. a. p. r. o. m. i. a. n. o.
m. e. u. h. a. z. q. u.
b. l. u. m. a. m. n. a.
a. p. d. i. g. e. s. g. o. n. t. e.
d. e. s. l. e. n. t. a. m. o. b. i.
A. f. r. i. c. a. a. r. m. a. v. i. d.
c. r. a. m. u. l. g. a. r. i. g. i.
n. o. n. l. i. c. e. m. R. o. m. a.
b. e. l. l. i. t. u. m. e. m. d. e.
fcl. i. u. a. m. i. fcl. i. u. a. m. i. fcl. i. u. a. m. i.
t. a. m. u. c. a. u. t. i. c. a. m.
t. a. l. i. a. m. e. s. s. e. R. e. g. i.
t. a. l. i. a. m. e. s. s. e. R. e. g. i.
t. a. l. i. a. m. e. s. s. e. R. e. g. i.
t. a. l. i. a. m. e. s. s. e. R. e. g. i.

à perfidia sim? multa qua nunc ex intervallo nō
 apparet, bellum aperiet, & id est & viri & ju-
 cis, nō deesse fortune præmisse, & oblata casu
 flectere ad consilium. Habebo Q. Fabi pare qui-
 dem Annibale: sed illum potius ego transā, quā
 ille me retineat in sua terra cogam pugnare eū,
 & Carthago potius primum victor erit, quā
 seminata Brutiorum castella. Ne quid aucterim,
 dum traiecio, dum copioso exercitum in Afi-
 cam, dum castra ad Carthaginem promoueo,
 Respublica hoc detrimenti cauit: quod tu Q.
 Fabi, cum victor es, alia vel taret Annib-
 al, potius præstare, hoc videlicet contumelo-
 sium sit, concessio nem, & per præto Anniba-
 le, negare, posse P. Licinium Cōsulum virum
 fortissimum præstare, qui ne à sacris absit
 Pontifex maximus, ideo in sortem tam longin-
 quæ provincie non venit. Si hercule nihilo in-
 turus hoc, quo ego censeo, molio perficeretur
 bellum: tamen ad dignitatē populi Re. famamq;
 apud Reges, gentesq; externa: pertinere, non ad
 defendenda modò Italiam, sed ad inferenda etiā
 Africa arma, videri nobis animum esse: nec hoc
 credi vulgariq; quod Annibal ausus sit, nemi-
 nem ducem Romanorū audere: & priore Punico
 bello, tum, cum de Sicilia certaretur, toties A-
 fricam nostris exercitibus & classibus oppugna-
 tā: nunc aut, cum de Italia certatur, Africam
 pacatam esse. Requiescat aliquando, diu vexa-
 ta Italia, vratur, populeturq; inuicem Africa:
 castra Romana potius Carthaginis portis im-
 mineant, quā nos iterum vallum hostiū, ex mœ-
 nibus

nibus nostris videamus. Africa sit reliqui belli sedes: illuc terror fugæ, populatio agrorum, defectio sociorum, cætera belli clades, quæ in nos per quatuordecim annos ingruerunt, vertatur. Qua ad Rempublicam pertinet, & bellum quod instat, & prouincias de quibus agitur, dixisse satis est. Illa longa oratio nec ad vos pertinens sit, si quemadmodum Q. Fabius meas res gestas in Hispania eleuauit, & sic ego contra gloriam eius eludere, & meam uerbis extollere uelim. Neutræ faciæ, P. C. & si nulla alia re, molesta ceridè & temperamento lingue, adulescens senem uicerit, ita & vixi, & res gestæ: ut tacitus ex opinione, quam uestra sponte conceptam animis haberetis, facile contentus essem.

EX LIBRO NONO.

ARGVMENTVM

ORATIONIS DECEM LEGATORUM Locrensiū ad Senatores Romanos.

Cum Scipio pulsus Carthaginensibus, Locros receperit. Q. Pleminium, ad tuendam urbem reliquit. & avarissimus & scelestissimus multa (v. infra Miscell. cap. 176. referetur) scelera edidit, & cum secuti, milites, flagitia designarunt, in Locrenses. Qui maximis iniurijs flucti, decem Legatos squalore, & sordibus obritos, Romam miserunt. arumque communes deploratum, & iniurias expositum. Senatu igitur dato, maximus eius natu hanc orationem habuit.

Scio

Scio quantum a
rele P. C. p
prele suau
Annibali sit
prele angust
Cælia defici
sit, & redit
non colante
nisi a magi
ciji, tam at
to uo o meli
træ p. defici
renuua, m
uati coram P
quænam nobi
in. igitur
taten hæc quæ p
Non possumus a
dum Patrum
ta fœda, migra
tare, & a Nimi
qua illa sunt, col
nantes bona
quæ a uictis elogi
maximæ gen
maiores, reuer
p. o. Locrenses, a
rele. p. fido n
a. uiam am Rom
p. uenit, m illis
rele. Et tamen
am. am. am.

Scio quanti aestimetur nostra apud vos que-
 rela P. C. plurimum in eo momenti esse, si
 probe sciatis, & quomodo procliti Locri
 Annibali sint, & quo modo pulso Annibalis
 praesidio, restituti in ditionem vestram, quippe si
 & culpa defectionis procul à publico consilio ab-
 sit, & reditum in vestram ditionem appareat,
 non voluntate solum, sed etiam ope ac virtute
 nostra, magis indignemini bonis ac felicitibus so-
 cijs, tam atroces atq; indegas iniurias à Lega-
 to vestro militibusq; fieri. Sed ego causam v-
 triusq; defectionis nostra, in aliud tempus diffe-
 rendam, arbitror esse, & arum rerum gratia: v-
 nus, ut coram P. Scipione, qui Locros recepit,
 qui omnium nobis rectè perperamq; facterū est
 testis, agatur: alterius, quod qualecunq; sumus,
 tamen hac, qua passi sumus, pati non debuimus.
 Non possumus assimulare P. C. nos cum praesi-
 dium Punicum in arce nostra haberemus, mul-
 ta foeda, indigna, & à Praeficio praesidij, Amil-
 care, & à Numidis, Aphrisq; passos esse, sed
 quid illa sunt, collata cum ijs, qua hodie pati-
 mur? cum bona venia quaeso audiat P. C. id
 quod inuitus eloquar. In discrimine est nunc hu-
 manum omne genus, utrum vos, an Carthagi-
 nienses principes orbis terrarum videat. Sed si ex
 ijs, qua Locrenses, aut ab illis passi sumus, aut à
 vestro praesidio nunc quàm maximè patimur,
 aestimandum Romanum ac Punicum imperium
 sit, nemo non illos sibi, quàm vos dominos pra-
 optet. Et tamen videte quemadmodum Locren-
 ses in vos animati sint. Cum à Carthaginiensibus

bus iniurias multo minores acceperimus, ad vestrum Imperatorem confugimus: cum à vestro presidio plusquam hostilia patiamur, nusquam aliò, quàm ad vos querelas detulimus. Aut vos respicietis perditas res nostras P. C. aut ne à dijs quidem immortalibus quod precemur, quicquam superest. Q. Pleminius Legatus missus est cum presidio, ad recuperandos à Carthaginensibus Locros, & cum eodem ibi relictus est presidio. In hoc Legato vestro (dant enim aurum ad loquendum liberè ultima miseria) nec hominis quicquam est P. C. prater figuram & speciem, neque Romani cibus, prater habitum & sonum latine linguae: pestus ac bellua immensis, qualem fictum quondam, quo à Sicilia dividimur, ad perniciem navantium circumfedis fabulae ferunt. Ac si solus, libidinem avaritiamque ipse exercere in socios vestros satis haberet: unam profundam quidem voraginem, tamen patientia nostra expleremus: nunc omnes Centuriones, militesque vestros (ad id in promisso licentiam atque improbitatem esse voluit) Pleminios fecit: omnes rapiunt, spoliant, verberant, vulnérant, occidunt, constuprant matronas, virgines, ingenuos, raptos ex complexu parentum. quotidie capitur vobis nostra, quotidie diripitur, dies noctesque omnia passim mulierum puerorumque, qui rapiuntur atque asportantur, ploratibus sonant. Miretur, qui sonat, quomodo aut nos ad patiendū sufficiamus: aut illos, qui faciunt, nondum tantarum

iniu-

inuriarum satiet
passum, nec vobis
passi sumus: com
go domum tollam
nena experem ini
festeris, libidinis
ut rillo, qui pat
Vincatio miri por
decebatior, cu
an cum exitu belli
passi. Omnia
passi sumus, &
P. C. omnia, quae
fuerant, vanni celest
in. aut vobis, h. e.
dit. Nam est, u
verel. quae infusa an
exclere Rompub
novi credebatur,
cum quattu: exse
latus. Dicit, sed etia
est apud nos. Prose
templi, credo aliq
le Pyrrhi bello, qui
r. & esse prateru
quae prater suam
comm. jam facm
P. C. prateru
in. prateru: nau
fuerat. Quae ergo e
fuerat: prateru
quae prateru, quae f

ermus, ad
cum a ve-
tratur, nul-
at deulimus.
negas P. C.
qui anal pre-
plimus Le-
al recuperan-
Et cum co-
hoc Legato
quandam il-
quis quinquam
tem, neque
Et enim la-
moris, qua-
stula adu-
m circums-
Induim a-
eas. Pro la-
quidem voca-
a extirpemus:
teque et vos
quibus robora-
omnes rapunt,
cessionis, con-
gentios, ratios
ne caritur vos
cioque omnia
rapantur at-
unt. Miratur,
tendit in feca-
um caritatum
min-

iniuriarum satietas ceperit. Neque ego exequi
possum, nec vobis opus est audire si gula, qua
passi sumus: communiter omnia complectar. Ne-
go domum ullam Locris, nego quinquam homi-
nem expertem iniuriis esse: nego ullam genus
sceleris, libidinis, auaritia superesse: quod
in ullo, qui pati potuerit, pratermissum sit.
Vix ratio iniri potest, uter casus ciuitatis sit
detestabilior, cum hostes bello urbem cepere,
an cum exiriabilis tyrannus vi atque armis op-
pressit. Omnia qua capta urbes patiuntur,
passi sumus, Et nunc quam maxime patimur,
P. C. omnia, qua crudelissimi atque importunissi-
mi tyranni scelera, in oppressos ciues eduxit, Ple-
nimus in nos, liberosque nostros Et coniuges edi-
dit. Vnum est, de quo non minuatim Et nos que-
ri religio infusa animis cogit. Et vos audire, Et
excolere Rempublicam vestram religione, si ita
vobis videbitur, velimus P. C. vidimus enim
cum quanta caeremonia non vestros solum co-
latis Deos, sed etiam externos accipatis. Fanum
est apud nos Proserpina, de cuius sanctitate
templi, credo aliquam famam ad vos peruenisse
Pyrrhi bello: qui cum ex Sicilia rediens, Lo-
cros classe praterucheretur, inter alia foeda,
qua propter fidem nostram erga vos, in ciuita-
tem nostram facinora edidit, thesauros quoque
Proserpina intactos ad eam diem, spoliavit: atque
ita pecunia in naues imposita, ipse terra est pro-
fectus. Quid ergo euenit P. Conscripti? classis
postero die foedissima tempestate lacerata, om-
nesque naues, qua sacram pecunia habebant, in
litto-

*Littora nostra cincta sunt, quæ tanta clade edo-
ctus, tandem Deos esse, superbissimus Rex, pecu-
niam omnem inquisitam, in thesauros Proserpi-
nae referri iussit: nec tamen illi unquam postea
prospere quicquam evenit: pulsusq; Italia, gro-
bili atq; inhonesta morte temerè nocte ingressus
Argos occubuit. Hæc tum audisset Legatus ve-
ster, Tribuniq; militum, & millo alia, quæ non
augenda religionis causa, sed præsentis Dea nu-
mine, sæpe comperta nobis, maioribusq; nostris
referebantur: ausi sunt nihilominus sacrilegæ
admonere manus intæctis illis thesauris, & ne-
fanda præda, se ipsos, ac domos contaminar-
suas, & milites vestros, quibus per vos fidemq;
vestram P. C. priusquam eorum scelus exvietis
neq; in Italia, neq; in Africa quicquam rei gesse-
ritis: ne quod piaculi commiserunt, non suo soli
sanguine, sed etiam publica clade luant. Quam
quam ne nunc quidem P. C. aut in ducibus au-
in militibus vestris cessat ira Dea: aliquoties in-
inter se signis collatis concurrant. Dux alterius
partis Plominius, alterius duo Tribuni militum
erant, non acrius cum Carthaginiensibus, qui
ipsi inter se ferro dimicauerunt, præbuissem quæ
occasionem furore suo, Loeros recipiendi Anni-
bali: ni accitus à nobis Scipio intervenisset. A-
hercule milites cōtractos sacrilegio, furor agitat
in ducibus i. sis puniendis, nullum Dea nume
apparuit? Imò ibi præsens maximè fuit: virg-
casi Tribuni à Legato sunt. Legatus deinde in
furijs Tribunorum interceptus, præterquàm quò
toto corpore laceratus, naso quoq; auribusq;
deci*

*desis, exanguis
Legatus ex
vincula coniectus
omnibus supplicij
meritis demer-
nas a tem. l. su-
speremadus eos
sacræ pecunia in t-
dam n. sti i. gra-
travertit: compl-
pecuniam voluer-
vix est, gloriæ
deserunt. Qui
cassa erat religio
voluerunt, a. a. g.
citauerant man-
sunt. Sed & nunc
datis, sacrisq; comp-
lucro, ubi præcip-
reos nec per. si. nec
P. C. aut vob. ex. fr-
mus nihil. c. str. n-
magis illo præ. s. ho-
Annalis, & P. C.
p. stantias, ut exi-
indictæ causa cre-
dita, q. q. aut. si q.
re. homin. et edere p-
re. f. om. quon. &
par. om. pat. n-
man. q. uocetur se*

ta clade elo-
mus Rem, pecu-
niam Prope-
tiam posita
indignos pro-
prios ingre-
tus Legatus ve-
ala, qui non
gentis Dea nu-
riusq; nostris
imus pactu-
e iuribus ne-
contaminare
vossuamque
celus exaretis,
equam rei gesse-
unt, non suo soli
e luant. Quam-
in duobus aut
ca: aliquoties ita
e: Dux alterius
tribuni militum
mentibus, qui
praeiussent que
accepti Ammi-
ternemisset. An-
tio, furor agitati
cum Dea nomen
me fuit: virgine
gatus deinde in-
praterque quod
noq; auribus qu-
dici-

decisis, exanguis est relictus: recreatus deinde
Legatus ex vulneribus, Tribunos militum in
vincula coniectos, deinde verberatos, servilibusq;
omnibus supplicijs cruciatus, cruciando occidit:
mortuos deinde prohibuit sepeliri. Has Dea poe-
nas à tem-^{pli} sui spoliatoribus habet, nec a te de-
fines omnibus eos agitare furijs, quam reperta
sacra pecunia in thesauris fuerit. Maior quon-
dani nostri, gravi Crotonis sium bello, quia ex-
tra urbem templum est, transferre in urbem eā
pecuniam voluerunt, nocte audita ex delubro
vox est, abstinere manus, Deam sua templa
defensuram. Quia moniti inde thesauros, in-
cussa erat religio, muro circumdare templum
voluerunt, at aliquantum iam altitudinis ex-
citata erant moenia, cum subito collapsa ruina
sunt. Sed & nunc, & saepe alias, Dea suam se-
dem, suumq; templum, aut tutata est: aut à vio-
latoribus graviora piacula exegit: nostras iniu-
rias nec potest, nec possit alius ulcisci quam vos
P. C. aut vos, vestraeq; fidem supplices confugi-
mus: nihil nostra interest, verum sub illo Lega-
to, sub illo praesidio, Laceris esse finatis, an irato
Annibali, & Poenis ad suum placum deditis. Non
postulamus, ut extemplo nobis, ut de absente, ut
indicta causa credatis: veniat, coram ipse au-
diat, ipse diluat si quicquam sceleris, quod homo
in homines edere potest, in nos pratermisit, non
recusamus, quin & vos omnia eadem iterum, si
pati possimus, patiamur, & ille omni diuino hu-
manoq; liberetur scelere.

ARGV-

T. LIVII ORATIONES
 ARGUMENTVM
 ORATIONIS P. SCIPIONIS
 ad Deos.

Scipio præter quadraginta naues longas, quadrigentis onerarijs, in Africam traiekturus, ubi illuxit. silentio per præconem factò, è prætoria nauis, hanc orationem ad Deos habuit.

Dii, Deaq; maria terraq; qui colitis, vos precor, quasq; : uti quæ in meo imperio gesta sunt, & geruntur, postq; gerentur; ea mihi, populoq;, & pl:bi Romana socijs, nominiq;, Latino, qui Populum Romanum, quiq; meâ sectam, imperium, auspiciumq;, terræ, mari, omnib;sq;, sequuntur, benè verent, eaq; vos omnia bene inuictis, bonis auibus a l'istis, saluos incolumesq;, victis perduellibus, victores spolijs decoratos, præda onustos, triumphantesq;, mecum domos reduces sistatis: inimicorum hostiûq; vlciscendorum copiam faxitis: quæq; populus Carthaginensis in ciuitatem nostram facere molitus est, ea ut mihi Populoq; Rom. in ciuitatem Carthaginensium exempla edendi facultatem detis.

EX LIBRO DECIMO.

ARGUMENTVM
 ORATIONIS SOPHRONISBÆ
 Asdrubalis filia, Syphacis Vxoris, ad Masinissam regem.

Masinissa capto Syphace, Cyrrham eius regis capu

caput petijt. deinde citato valitè intrancurrit, & in medio Masinissæ aduoluta hanc orationem in-

O Masinissa qui dederunt, si captem.

scia te am sp: plicè ditionem attingere: mare p:ciem regis quq; iunius peregruati cum Syphace regis Deos, q; captem, quem Syphacem, auspici de ammus, ac optima ma: i uerbam ac na: Scirubalis le: tamen Numida, ai nti, quam alienige m:lem, quid Car phia. Asdrubalis tim dare potes, morie n obitu, oro obtefo

ARGUMENTVM
 ORATIONIS

ad Postquam Masinissa p:cto duxisset in v: cor capite: & p:cto in prætorium Scipio nem Masinissam in imperantem iustim

caput petijt, deinde ad regiam occupandam, equo citato valit: intranti vestibulum Sopronisba occurrit, & in medio armatorum agmine, genibus Masinissæ aduoluta, gratiam ab illo studuit, per hanc orationem, inire.

O Minia quidem ut posses in nos, Dij tibi cederunt, virtusq; & felicitas tua: sed si captiua apud dominum vta necisque sua vocem supplicis mittere licet, si genua, si vidtricem attingere dextram, precor, quæsoq; per maiestatem regiam, in qua paulo ante nos quæq; fuimus perq; gentis Numidarum nomen, quod tibi cum Syphace commune fuit, per huiusce regia Deos, qui te melioribus omnibus accipiant, quàm Syphacem hinc miserunt, hanc veniam supplici des: ut ipse, quandocunq; feret animus, de captiua statuas, neq; in cuiusq; Romani superbum ac crudele arbitrium venire sinas. Si nihil aliud, quàm Syphacis vxor fuissem: tamen Numide, atq; in eadē mecum Africa geniti, quàm alienigenæ & externi fidem expectari malleti, quid Carthaginensi à Romano, quid filia Asdrubalis timendum sit, vides: si nulla alia re potes, morte me vindices à Romanorum arbitrio, oro obtestorq;.

ARGVMENTVM
ORATIONIS P. SCIPIONIS

ad Masinissam.

Postquàm Masinissæ neque consulto, neque expectato, duxisset in vxorē (ut infra Miscellaneorum capite 218. patebit) Sopronisbam. venit ad Imperatorem Scipionem, qui adductum in secretum Masinissam, hac oratione corripuit, ac intemperantiæ insinulauit.

Ali-

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS

ad Scipionem.

Carthaginienſes triginta Legatos, vt pacem ſupplices peterent, Romam miſerunt. Qui cum iniecta (vt infra dicetur Miſcellan. cap. 192.) pace reſiſſent; Annibal auctoritate ſua, ſe plus effecturum ratus, Scipionem ſonuenire conſtituit. Cum ſingulis igitur interpretibus congreſſi, non ſuz modo ætatis maximi duces, ſed omnis ante ſe memoriz omnium gentium cuilibet Regum Imperatorum re pares. Pauliſper alter alterius cōſpectu, admiratione mutua propè attoniti, conticuēte. Tum Annibal prior hac oratione ſcipionem allocutus.

SI hoc ita fato datum erat: vt qui primus bellum inſula populo Rom. quiq; toties propè in manibus victoriam habui, is ultro ad pacem petendam venirem: lator te mihi fore poſſimum datum à quo peterem. Tibi quoq; inter multa egregia non in vltima laudum hoc fuerit: Annibalem, cui de tot Romanis ducibus victoriam Dii dedeſſent: tibi ceſſiſſe teq; huic bell. veſtris pluſquam noſtris cladiſus inſigni, ſinem poſuiſſe. hoc quoq; ludibrium fortune caſus edi. lerit: vt, cum patre tuo Conſule ceperim arma, cum eodem primum Romano Imperatore ſigna contulerim: a ſilum eius inermis ad pacem petendam veniam. Optimum quidem fuerat, eam patribus noſtris mætem datam a Dijs eſſe, vt eſ; vos Italia. & nos Africa imperio contenti eſſetis. ut, neq; enim ne vobis qualem Sicilia

ARGV. Arg. Sarāinia ſatis digna pretia ſunt, pro tot claſſi-

ercibus casis, binis eadem hora captis simul
 inconfisque castris, Syi hac potentissimo Rego
 capto, tot urbibus regni eius, tot nostri imperij
 ereptis, me sextumdecimum iam annum haren-
 tem in possessione Italia, detraxisti. Potest victo-
 riam mallo, quam pacem animus? Noni vobis
 spiritus magis magnos, quam utilis: Et mihi
 talis aliquando fortuna affulsit. Quod si in se-
 cundis rebus, bonam quoque mentem donarent
 Di: non ea solum, qua cunisset, sed etiam ea qua
 euenire possent, repueremus. Ut omnium obli-
 uiscaris aliorum, satis ego documenti in omnes
 casus sum: quem modo castris inter Anienem
 atque urbem vestram positis, signa inferentem ad mœ-
 nia Romana videras, hic cernis duobus fortissi-
 mis viris fratribus, clarissimis Imperatoribus
 orbatum, ante mœnia prope obfisse patriam, quibus
 terrui vestram urbem, ea pro mea deprecantem.
 Maxima cuiusque fortuna minimè credendum est.
 In bonis tuis rebus, ne feris dubijs, tibi ampla ac
 preciosa danti est pax: nobis petentibus magis
 necessaria, quam honesta. Melior tutiorque
 est certa pax, quam sperata victoria: hac vi-
 tua, illa in Deorum manu est. Ne tot annorum
 fluctuatem in vnius hora dederis discrimen: cum
 has vires, tum vim fortuna, Martemque belli cō-
 munem propone animo. Viringue ferum,
 corpora humana erunt, nusquam minus, quam
 in bello cunctus respondens. Non tantum ad
 id quod data pace iam habere potes, si praelo
 vincas, gloria adieceris quantum ademeris, si quid
 aduersi eueniat: simul parta ac sperata decora.

unius hanc fortuna euertere potest, omnia in pace iungenda, tua potestatis sunt P. Corneli, tunc ea habenda fortuna erit, quum Dii dederint. Inter pauca felicitatis virtutisq; exempla, M. Attilius quondam in hac eadem terra fuisse, si vis, flor pacem perentibus dedisset Patribus nostris, sed non statuendo tandem felicitati modum, nec cohibendo efferentem se fortunam, quanto altius elatus erat, eo fixius corruit. Est qui idem eius, qui dat, non qui petit, conditiones dicere pacis, sed forsitan non indigni sumus, qui nobismetipsis multam irrogemus, non recusamus, quum omnia propter quae bellum initum est, vestra sint, Sicilia, Sardinia, Hispania, quicquid Iulsiarum, toto inter Africam Italiamq; continetur mari: Carthaginienses inclusi Africa litoribus, vos, quando ita Dii placuit, externa etiam, terra mariq; videamus, rigentes imperia. Haud negauerim, propter non nimis sincere petisam, aut expectatam nuper pacem, si quid ei esset vobis Punicam fidem multum, per quos petita sit, ad fidem tuenda, pacis pertinet Scipio, vestris quoque (ut audio) partes, non nihil etiam ob hoc, quia parum dignitatis in Legatione erat, negauerim, pacem. Annibal peto pacem: qui ne quos peterem, nisi ut idem crederem: & propter eandem virtutem tuebor eam, propter quam peto. In quocumque in modum, quia à me bellum ceptum est, ne quem eius poeniteret, quoad ipse inuicere Dei, praestitit, etiam annitar, ne quem pacis per me parte poeniteat.

ARGV.

Annibal qui o-
ludenti, scipio
& coitemum in
iussit ut qui pceem
scimen u. unum
pedirent.

Non me fa-
tetur. Carth.
Iulianum

scipio, tu il. sand
superant pacis
que uenit. in
scipio: ut est,
to onere lumentur. si
tunc pepigerim, ho-
bit pax. amant
bus ea lant. atque
stare detutis. Neg-
namq; nos de H-
Mam: inor. in scien-
tante exceditum nece-
onatus laceffisse. &
sunt qui: & idus be-
scipio, uiderunt, & in-
a. m. aninet, & hui-
& am. fortuna rona
pax. libet. esse. n. n.
pax. animo. n. n. pax.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AD
Annibalem.

Annibali (quibus potuerat argumentis) pacem suadenti, Scipio breuiore hac oratione respondit, & postremum iniunctis recentibus exasperatis, iussit ut qui pacem pati non potuerint arma, discerimen utrumque subitari: Carthaginienfes, expeditent.

Non me fallerat. Annibal, aduentus tuus
 sp. Carthaginienfes, & presentem in-
 duciarum fidem, & spem pacis turbas-
 se, neq; tu id sanè diffemulas, qui de cõditionibus
 superioribus pacis omnia subtrahas, praeterea,
 quae iam pridè, in nostra potestate sunt. Caterù,
 sicut tibi cura est, sentire ciues tuos, quanto per
 te onere leuentur: sic mihi laborandũ est. ~~ut quæ~~
 tunc pepigerunt, hodie subtracta ea conditio-
 bus pacis, & iam perfidia habeant, indigni, quib;
 ea. lem pateat, conditio, ut etiã presit vobis
 fraus, petitis. Neq; patres nostri priores de Sici-
 lia: neq; nos de Hispania fecimus bellum. & tũ
 Mamertinor: in sociorum periculum, & nũc Sa-
 runci excidium nobis pia ac iusta induerũt ar-
 ma: vos laceffisse, & tu ipse fateris, & Di; testat-
 ur: qui & illius belli exitum, secundum ius
 & q; dederunt, & huius tant, & dabũt. Quod
 me attinet, & humana infirmitatis meminì,
 in vim fortune reputo, & omnia quacunq; agi-
 mus, subiecta esse mille casibus lito. ceterũ,
 ne admodum superbe & violenter me facere

faterer: si, priusquam in Africam traiecissem, tua voluntate cedentem Italia, & imposito in naves exercitus ipsum venientem ad pacem petendam aspernare. Et nunc, cum propè manu conferta resistantem, ac tergiversantem, in Africam attraxerim, nullum tibi verecundis obstriculis, prout se quid ad ea, in qua tum pax convenitur, videbatur: (qua sunt, nostri multa navium, cum commentis per inducias expugnatarum, Legatorumque violatorum) adicitur: est quod referam ad consilium. Sin illa quoque gravis videntur, bellum parate: quoniam pacem pati non potuistis.

ARGUMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS AD
Carthaginenses.

Magnam pecuniz vim, secundum dictas pacis leges, Pœni Romanis cogitantur exolvere. Quis pecuniz collatio cum difficilis admodum, diutino bello exhaustis Carthaginensibus videretur, in omniaque & flentu inania esset, videntem Annibalem terunt conspectum. Nilum hunc tam importunum, ut auctoris lachrymarum Annibalis increpanti Asdrubali Hædo, aliisque hac oratione respondit Annibal.

SIquemadmodum oris habitus cernitur oculis, sic & animus intus cerni posset, facile vobis appareret, non lati, sed propè amatis malis cordis hunc, quem increpatis risum esse: qui tamen nequaquam adeo est intempestivum quam

quam vestra ista
crimina sunt. T
nobis armis, in
bellum illo enim
vos odio vestro
is. Nulla magis
ferri hostem non
lida corpora ab e
sed sui ipsi virib
tum ex publicis
prima aures per
quomo pecuniadi
la vicia Cartha
memoria, ac nua
grates Africa, cer
quom: butum ex
quam in publico
verecor, ne pr
mo in

quàm vestra iste absurda atq; abhorrentes lacrymae sunt. Tunc fletse decuit, quum adempta nobis arma, incensa naues, interdictum externis bellis: illo enim vulnere concidimus. Nec esse in vos odio vestro consultum à Romanis credaria. Nulla magna ciuitas deus quiescere potest: si foris hostem non habet, domi inuenit, ut prauallida corpora ab externis causis tuta videntur, sed suis ipsa viribus onerantur. Tantum nimisrum ex publicis malis sentimus, quantum et priuata res pertinet: nec in eis quicquam acutum: quum pecunia damnum stimulat. Itaq; cum spolia victa Carthagini detrahebantur, cum inermem iam, ac nudam destitui, inter tot armatas gentes Africa, cerneretis, nemo ingemuit. Nunc quia tributum ex priuato conferendum est, tanquam in publico funere comploratis. Quam vereor, ne prope liem sentiat, lenissimmo in malo vis hodie lachrymasse.

K 4

SE-

SEQUENTES

EX PRIMO LI- BRO.

DE BELLO MACEDONICO
& Asiatico desumpta sunt.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. SVLPITII CON-
sulis ad populum, de bello in Macedo-
niam transferen-
do.

Paruastabant Atheniensium agros Macedones:
quærit causa, ut quum per se resistere Athenien-
ses non possent, Romam de auxilio legatos mis-
cerent. Interim decreta sunt prouinciæ: Macedo-
nia P. Sulpitio Consuli decreta. Iam rogatio de
bello Macedonio promulgata erat, quum centu-
rie omnes eam abrogant, iussu præsertim Q. De-
bij Tribuni plebis, qui inculpando patres, bellum
ex bello feri & oriri dicebat. Patrum tandem val-
uit auctoritas, quorū precibus victus P. Sulpitius,
centurijs de integro ad comitia, ferenda rogatio-
nis causa vocatis, priusquàm in suffragia misis-
set, in hæc verba bellum Macedonicum suscit.

Ignorare videmini mihi, Quirites, non utrū
bellum an pacem habeatis, vos consuli: (ne-
que enim liberum id vobis permittet Phi-
lippus, qui terra marique ingens bellum moli-
tur), sed utrum in Macedoniam legiones trans-
porte-

portetis, an h. si
quantum inter
et eandem p. x
di. utat, quoniam
si an impleretur
sunt patres nati
in Hispaniam aue
nuntando, cum su
accepimus? Ne
hunc quum Phil
lippi; cum Am
sa cum esse Lau
retum Macedon
fecimus, quum h
beremus, dicitur
et Carthaginiens
tiamur expugnare
pugnando Artha
nisi am ex certis
quædam admodum d
to inde die, quum
habemus peruenit
Philippum, ne Car
P. Sulpitius certe equab
nisi, selgens genti
lippi, Epaminonda
et al. et eandem tot
be, dicitur, quæ ipse
maris Pythi nobili
quanto magis floren
venerat res salus de
cum quos Punicum p

portetis, an hostem in Italiam accipiat. Hoc quantum inter sit, si curquam inde alius Punico certe proximo bello expecti solet. Quis enim dubitat, quin si Saguntinus obisset, saltemq; nostram implorantibus impigre tulisset opem, sicut patres nostri Mamerinus tulerant: totum in Hispaniam auersum bellum fuermus, quod cunctando, cum summa clade nostra, in Italiam accepimus? Ne illud quidem dubium est, quin hunc ipsum Philippum pactum tam per legatos, iterisq; cum Annibale in Italiam traxere, misso cum classe Latino, qui ultra cetera bellum inferret, in Macedonia continuerimus: & quod tunc fecimus, quum hostem Annibalem in Italia habuerimus, id nunc pulso Italia Annibale, denotus Carthaginensibus, cunctamur faceret Partiamur expugnandis Athenis, sicut Sagunto expugnando Annibalem passi sumus, signicem nostram experiri regem: non quanto tunc mese, quemadmodum à Sagunto Annibal, sed quanto inde die, quam à Corintho soluerit: naves, in Italiam perueniet. Ne equaueritis Annibali Philippum, ne Carthaginensibus Macedonas: Pyrrho certe equabitur, dico quantum vel viri, vel gens genti praestat. Minima accessio semper Epirus regno Macedonia fuit, & hostis est: Peloponnesum totam in ditione Philippus habet, Argosque ipsos, non veteri fama magis, quam morte Pyrrhi nobilitatos. Nostra nunc comparo: quanto magis florentem Italiam, quanto magis integras res saluis ducibus, salua tot exercitibus, quos Punicum postea bellum absumpsit, ag-

nia, à quibus tot causa odiorum in ipsis effer, se-
iungereat. Legati eo in consilio, ante Romanos
dicere iussi, ita rem exposuerunt.

A N imitari Romanorum licetiam, an le-
uitatem dicam, macturis? qui quon lo-
gat is vestris Roma resistere ita iussi-
sent: quid ad nos venitis Aetoli, sine quorū au-
toritate pacem cū Philippo fecistis? ydem nunc
ut bellum secum aduersus Philippū geratis, po-
stulant: & antea propter eos, & pro vobis ar-
ma sumpta, aduersus eum simulabant, nunc vos
in pace esse cum Philippo prohibent. Messana ve-
l auxilio essent, primò in Siciliam conseruerant:
iterū, ut Syracasus oppressis à Carthaginiensib-
us in libertatem eximerent: & Messanam, &
Syracusas, totā Siciliam iussu habent, vcl ligaleq;
provinciam securibus & fascibus subiecerunt.
scilicet sicut vos Naupacti legibus vestris per-
missis: ita à vobis creatos, concilium habes-
is, cum hostem iuste libere quem velitis lectu-
spacem ac bellum arbitrio habuisti vestro:
Sicilorum ciuitatibus Syracusas aut Messa-
nam aut Lilybaeum inducitur consilium populi
Romani: Romanus conuentus agitur: eò imperio
uocati cōueniūt: excelsio in suggestu superba ius-
ta reddente, stipatum lictoribus stant: virga
ergo, securus cernicibus imminet: & quot an-
is alium atq; alium domum fortuitum. Nec
mirari libet ita aut possant, quon lictor v-
res, Rhegium, Tarentum, Capuanūq; sanctimas
vtrū rursus creuit res Romana, eiusdem subit-
us videant imperio. Caput quidē sepulchru n

T. LIVII ORATIONES

Et monumentum Campano populo data, extorri
Et electo ipso populo, superest orbis truncus, sine
senatu, sine plebe, sine magistratibus, prodigium,
elicta crudelius habitanda, quam si deleta fo-
ret. Furor est, si alienigena homines, plus lingua
et moribus et legibus, quam maris terrarumque
spacio discreti, hac tenuerint, sperare quicquam
eodem statu mansurum: Philippi regnum officere
aliquid videri libertati vestra: qui quid me-
rito vestro, vobis infestus esset, et nihil a vobis
ultra, quam pacem petere, fidemque hodie pacis
pacta desiderat. Assuescite his terris legiones
externas, et iugum accipite: sed ne ne quicquam
quam dominum Romanum habebitis, socium
Philippum quaretis. Aetolos, Acarnanas, Ma-
aedones, eiusdem lingua homines, leues ad tem-
pus orta causa distinguunt, coniunguntque: cum
alienigenis, cum barbaris aeternum cum iure Gra-
cis bellum est, eritque. Natura enim, qua perpetua
est, non mutabilibus in diem causis hostes sunt.
Sed unde coepit oratio mea, ibi desinet. Hoc eo-
dem loco iidem homines, de eiusdem Philippi pa-
ce, triennio ante, decreuistis, iidem improbantibus
eam pacem Romanis, qui nunc pactam et
compositam turbare volunt. In qua consulta-
tione nihil fortuna mutauit: cur vos mutetis,
non video.

ARGVMENTVM

ORATIONIS LEGATI ROMA-
norum in concilio Aetolorum.

Ex prioris huius cogitatio pender. Eodem ad
Cura.

EX LIB.

eiusdem diem,
oratores a Philippi
to is agerent de fo
Romani inuicem
donis et Athenien
que exponere, ita l

Totam orat
nes primu
rum. Nam

querendas Phil
orbis, existim
fensi, non vi acc
et Athenien
janas, a que m
qui inuicem
cere ultra possim
Aetolos, Ma
rissentis, Me
pueri gran
cendi maiorem
ad ea attinet, qua
sunt, facit ea di
Cassiam, et Syrac
Pyrrho bello, legio
teretur, orant
quam defendenda
at. Exprobantibus
periculi scelerata
sitare hanc, re
suspendere quam
suas, omnia cum
realium? Syra

eundem diem, ad quem Macedones, & Romani oratores à P. Sulpitio Consule missi, ut cum Aetolis agerent de societate, per occasionem, cum Romanis iungenda, si postremo loco portu Macedones & Athenienses iussi, mandata peragerant, quæ exponere, ita locuti sunt.

Totam orationis meæ formam Macedones primum, deinde Athenienses mutarunt. Nam & Macedones, quum ad conquerendas Philippi inurias, in tot sociis nobis urbis, venissem, ultra accusatio Romanos, defensionem ut accisitione potiore effecerunt: & Athenienses in Deos superos inferosque, nefanda atque inhumana scelera eius referendo, quid mihi aut cuiquam reliquerunt, quod obijcere ultra possimus? Eadem Chios, Libydenos, Aeneos, Maronias, Thasios, Parios, Samios, Larissenses, Messenios, hinc ex Achaia existimante queri grauiora etia acerbioraque, eos, quibus nocendi maiorem facultatem habent. Nam quod ad ea attinet, quæ nobis obicit: nisi gloria dignum sum, fateor ea defendi non posse. Rhodium, & Capuam, & Syracusas nobis obicit. Rhodium Pyrrhi bello, legio à nobis, Rheginis ipsi, ut mitteretur, orantibus in præsitum missa, urbe ad quam defendendam missa erat per scelus possedit. Cōprobauimus igitur id facinus? in nō bello persecuti sceleratam legionem in potestate nostram redactam, tergo, & ceruicibus pœnas facis pendere quum coegissemus, urbem, agros, suaque omnia cum libertate legibusque Rheginis reddidimus? Syracusanis oppressis ab externis

tyrannis, quod indignius esset, quam tulissemus
 opem & fatigati prope per triennium terra ma-
 riq; urbe minutissima oppugnanda essemus, quā
 iam ipsi Syracusini feruere tyrannis, quam capi
 à nobis nullent: captam ipsam armis, & liber-
 ratam urbem redidimus. Neq; infestas inuis
 Siciliam provinciam nostram esse: & civitates
 quascunq; in parte Carthaginiæ sitas fuerunt,
 & uno animo cum illis a iuersus nos bellum ge-
 serunt, stipendiarias nobis ac vestigales esse.
 Quin contra, hoc & vos & omnes gentes scire
 volumus, pro merito cuiq; erga nos fortuna ef-
 fe. At Campanorum poena, de qua neq; ipsi qui-
 dem queri possunt, nos poenitet? Hi homines,
 quoniam pro his bellum a iuersus Samnites, per an-
 nos prope septuaginta cum magnis nostris cladi-
 bus gessimus, ipsos fœdere primum, deinde
 coniugio, atq; inde cognationibus, postremo ci-
 uitate nobis coniunxissemus: tempore nostro ad-
 uerso, primi omnium Italici populorum, presidio
 nostri fœderis interfecto, ad Annibalem defece-
 runt. Deinde in agnati, si cōsisteri à nobis, An-
 nibalem ad oppugnandam Romanam miserat. Ho-
 rum si neq; viri ipsa, neq; homo quisquam su-
 peresset: quis id durius, quam pro merito ipso-
 rum statum inuignari posset? Plures si uideret
 ipsi, conscientia scelerum, mortem conseruerunt,
 quam à nobis supplicio affliti sunt. Ceteris
 ita oppidum, ita agros ademimus, ut agrum lo-
 cumq; ad habitandum daremus, urbem in-
 noxiam stare incolumem pateremur: ut qui
 hodie videat eam, nullum ibi oppugnata capta-

ue ur-

ue urbis vestigium
 quam dico? qui
 ac libertatem de
 cultum, nemis su
 obis ipsum, ade q
 na belis, nec conu
 a iuersus Philippi
 & a quatuor um
 innumeraem pr
 quo pretiores Al
 Quia a b. orati
 huius q. i. am, a
 n. b. i. cum eo p
 cam, bello Panti
 men, nos leges pa
 tent, accepisse:
 ergerent, deposti
 mus. Nunc &
 nico perfecto bell
 cedoniano meub
 vis in amicum
 non oblata est: ip
 vincere

ve urbis vestigium inueniast. Sed quid ego Ca-
 puam dico? quum Carthagini victa pacem
 ac libertatem dederimus? Magis illud est peri-
 culum, neminis facile victis ignoscendo, plures
 ob id ipsam, ad experendam aduersus nos fortu-
 nam belli, incitemus. Hac pro nobis dicta sunt. Hac
 aduersus Philippum: cuius domestica parricidia,
 & cecinatorum amicorumq; caedes, & libidinem
 inhumaniorem propè quàm crudelitatem, vos,
 quò propiores Macedonia estis, melius nostis.
 Quod a vos attinget, Aetoli nos pro vobis bel-
 lum susceperimus, aduersus Philippum: vos sine
 nobis, cum eo pacem fecistis: & forsitan de-
 catis, bello Punico occupatis nobis, coactos
 meos vos leges pacis ab eo, qui tum plus po-
 terat, accepisse: & nos, quum alia maiora
 urgerent, depositum à vobis bellum & ipsi o-
 mnesimus. Nunc & nos Deum benignitate Pu-
 nico perfecto bello, totis viribus nostris in Ma-
 cedoniam incubumus: & vobis, restituendi
 vos in amicitiam societatemq; nostram, fortu-
 na oblata est: nisi perire cum Philippo, quàm
 vincere cum Romanis ma-
 nullis.

T. LIVII ORATIONES
EX SECVNDO.
belli Macedonici.

ARGVMENTVM
ORATIONIS ARISTHENI PRÆ-
toris Achaorum in eos.

T. Quintius in obsidione Elatiz ratus Cycliade principe factionis aduersæ expulso. Achaorum animo à Philippo aucti posse legatos ad Achaos hæc de remissis Aristhenus erat prætor Achaorum, qui ea in causa Romanis fauebat. Is itaque, quo die legati mandata exposcerant, quum propter imminentem noctem nihil transigi, ac definitum posse videret, ius ferendi sententiam, dimisso, senem in posterum diem differt. Postero die, postestate facta à magistratibus si quis veller, suadedi, nemo prodibat, tum Aristhenus ne trepidum senatum rursus dimitteret, ita Achaos ipse increpare coepit.

Vbi illa certamina animorum, Achai, sunt, quibus in conuicijs & circulis, quum de Philippo & Romanis mentio incit, vix manibus temperabatis? Nunc in concilio ad eam rem unam inditcto, quum legatorum vtriusque verba audieritis, quum referant magistratus, quum prætor ad suspendendum vocet, obmutatis. Si non cura communis solutis: ne studia quilibet, quæ in hanc aut in illam partem animos videros inclinarunt, vocem cuiquam præsumunt exprimere, quum præsertim nemo tam habes sit, quid ignorare possit, dicendi ac suadendi quod quisque aut velit, aut optimum putet, nunc occasionem esse priusquam quicquam decernamus: ubi so-

mel decretum erit,
aut displicuerit, præ-
fendendum.

ARG
ORATIONIS
Ithom, ad de-

Rocad suetore
hæc, quæ ne or
entis videret vi
torum Romanorum

Non magis
Achæorum,
quique per
non est. Porro an eg
tius esset: nunc præ
corum legatis su
dimittendos non esse
fieri decreto qui poss
sum, qui in hoc co
posteriora quæquam
legatorum h
sua persequamur,
nunc quæ res sua esse
conficiunt vultu esse.
sua curam am. ci
torello quod aduerja
quædam aqu
tuna sem a moner
i. Salutaris secum ste
omni contentum au

nel decretum eris, omnibus id, etiam quibus
in: è displicueris, pro bono atq; utili fœdere do-
tendendum.

ARGVMENTVM

ORATIONIS EIVSDEM ARIS-

thoni, ad Aichas, propositis
Romanorum.

Hoc ad superiorem orationem pertinet. Arist-
otenus, quum ne oratione quidem sua victos A-
chazos videret vt suaderentur de patulari lego-
rum Romanorum, sententiam pergit.

Non magis consilium vobis, principes A-
chazorum, decet, quàm lingua: sed suo
quisq; periculo, in commune consulti
non vult. Forsitan ego quorq; tacerem, si prius
us essem: nunc Prator video aut non dandum
concilium legatis fuisse, aut inde sine responso eos
dimittendos non esse. Respondere autem sine vo-
tro decreto qui possum? Et quando nemo ve-
strum, qui in hoc concilium advocati estis, pro
sententia quicquàm dicere vult aut audet, ora-
tiones legatorum hesterno die pro sententijs di-
ctas, perenseamus, perinde ac si non postulave-
int qua è re sua essent, sed suaserint, qua nobis
enferent utilia esse. Romani, Rhodiq; & At-
us societatem amicitiamq; nostram petunt: &
in bello quod adversus Philipum gerunt, se à
nobis annuari aequum censent, Philippus socie-
tatis secum admonet, & iurjurandi, & modò
estulat, vt secum stemus: modo, ne inter sinus
omis, contentum ait se esse. Nulli ne venit in

mentem, cur qui nondum socij sunt, plus petunt
quàm socius? Non sit hoc neque modestia Phi-
lippi, neque impudentia Romanorum. Achai
portus & dant siluciam postulantis, & de-
munt. Philippi prater legatum videmus nihil
Romana classis ad Cenchreas stat, urbium Eu-
boea spolia pra se ferent: Consulem legionesq;
eius exiguo maris spacio distentas, Phocidem
& Locridem perurgantes videmus. Miramini
cur diffidenter Cleomedon legatus Philippi, vo-
pro rige arma caperemus aduersus Romanos,
modo egerit: qui si ex eodem foedere ac iurciu-
rando, cuius nobis religionem iniiciebat, rogemus
eum ut nos Philippus & à Nabide ac Laceda-
monijs, & ab Romanis defendat: non modo pra-
sidium quo nos tueatur, sed ne quid respondeat
quidem nobis, sit inuenturus: non hercle magis,
quàm ipse Philippus, qui priore anno pellicendo
se aduersus Nabidem bellum gesturus, quum con-
tasset nostram iuuentutem hinc in Euboeam ex-
trahere, postea quàm nos neq; decernere id sibi
praesidium, neq; velle illegari Romano bello vi-
dit, oblitus societatis eius, quàm nunc iactat, va-
statis depopulantibz Nabide ac Lacedaemonijs
reliquit. Ac mihi quidem minime conueniens inter
se Cleomedotis oratio visa est. Eleuabat Roma-
nū bellum, euentumq; eius eundem fore, qui
prioris belli, quod cum Philippo gesserunt, dice-
bat. Cur igitur nostrum ille auxilium absens pe-
tit potius, quàm praesens, nos veteres socios, similes
à Nabide ac Romanis tueatur? Nos dico.
Quid ita passus est Eretriam Carystumq; capiti
quia

quid ita tot Thessaliam
occidentemq; quae
portantur cur excessu
illis inextinguibili
virescentibus, aut
silebat, saltem pen-
sione voluntate tot soci-
dos, qui occurrere
sunt? Si metui, non
Si victus armis et
sustinentibus Cle-
non sibi iussit
manus non maiori
bellum gere, quod
quum et si sibi in
nam, tunc nec al-
lum gesserunt: sicut
tam crōes in terra
teranea addo tu-
re Philippus. Hic
norum implorant
diferat bello Pa-
cum amos velut in-
runt, non praesi-
tunt, sed ipsi inco-
Macedonia inuade-
ma: ut gerit bellum
congressus fuit f-
in istam in egi-
tam, tenentem cla-
nuntis ex: recen-
gentem in Thessaliam

quid ita tot Thessalia urbes? quid ita Locridem,
Phocidemq;? quid ita nunc Elatiam oppugnari
patitur? cur excessit faucibus Epiri, claustrisque
illis inexpugnabilibus, super Aoum amnem aut
vi, aut metu, aut voluntate relictoq;, quem in-
sedeat, saltem, penitus in regnum abys? Si sua
voluntate tot socios reliquit hostibus diripien-
dos, quid recusare potest, quia & socij sibi con-
sulant? Si metum, nobis quoq; ignoscant timentibus.
Si victus armis cessit, Æthas nos, arma Romanas
sustinebimus Cleomedon, qua vos Macedonas
non sustinueritis? An tibi potius credamus, Ro-
manos non maioribus copijs, nec viribus nunc
bellum gerere, quam antea gesserunt: potius
quam res ipsas intueamur? Ætules quum classe
uauuerunt, nec duce consulari, nec exercitu bel-
lum gesserunt: sociorum Philippi, maritima et-
iam vides, in terrore ac tumultu erant: medi-
terranea adeo tuta à Romanis armis fuerunt,
ut Philippus Ætolis, nequicquam opem Roma-
norum implorantes depopularetur. Nunc autem
defuncti bello Punico Romani, quod per sexde-
cim annos velut intra viscera Italiae toleraue-
runt, non praesidium Ætolis bellantibus mise-
runt, sed ipsi duces belli, arma terra mariq; simul
Macedonia intulerunt. Tertius iam consul sum-
ma tu gerit bellum. Sulpitius in ipsa Macedonia
congressus fudit fugauitq; regem partem opu-
lentissimam regni eius depopulatus. Nunc Quin-
tius, tenentem claustra Epiri, natura loci, mu-
nimentis exercitumq; fretum, castris exiit, su-
gientem in Thessalia persequutus: praesidia regia,
socias-

sociasq; eius urbes, propè in conspectu regis ipsius expugnauit. Ne sint vera quæ Athenienses modo legati de crudelitate, auaritia & libidine regis dixerunt: nihil ad nos pertineant, quæ in terra Attica scelera in superos inferosq; Deos sint admissa, multò minus, quàm quæ Eleuntij Abydeniq; qui procul à nobis absunt, passi sunt: ne fratrum ipsi vulnerum, si vultis, obliuiscamur: cades direptionesq; bonorum Messenæ, in media Peloponneso factæ: & hospitem Cyparissia Garizenem contra ius omne ac fas inter epulas propè ipsas occisum: & Aratum patrem filiumq; Sicyonios, quum senem infelicem parentem etiâ appellare solitus esset, interfectos: Polycratiam eius uxorem libidinis causa in Macedoniam asportatam: cetera supra virginum matronarumq; obliuioni dentur: ne sint cum Philippo res, cuius crudelitatis metu obmutuistis omnes: (nô quæ alia tacendi aduocatis in concilium causa est?) cum Antigono mitissimo atque iustissimo rege, de nobis omnibus optime merito existimamur disceptationem esse, num id postulare facere nos, quod tum fieri non posset? Península est Peloponnesus angustis Isthumi faucibus continenti adharens, nulli apertior atq; opportunior, quam nauali bello. Si centum tectæ naues, & quinquaginta leuiore apertæ: & centum triginta Issaci lembi maritimam oram vastare, & expositas propè in ipsis littoribus urbes ceperint oppugnare: in mediterraneas scilicet nos urbes recipiemus, tanquam non intestino & haerente in ipsis visceribus oramur bello? Quum

terra Nabis & Lacedamonij, mari Romana
classis urgeant: unde regiam societatem
& cerasiam Macedonum implorem? An ipsi no-
stris armis ab hoste Romano tutabimur urbes
qua oppugnabuntur? Egregie enim Dynas prio-
re bello sumus tutati. Satis exemplorum nobis
aliene clades praebeant: ne quaramus quemad-
modum ceteris exemplo simus. Nolite, quia ul-
tro Romani petunt amicitiam, id quod optandū
voluerat summopere expetendum erat, f. fidi-
re. Aletri enim vellicet compulsi in aliena ter-
ra, ac sub umbra auxilij vestri latere volūt,
in societatem vestram confugunt, ut portibus
vestris recipiantur, ut commensibus utantur.
Mare in potestate habent: terras quasquāq;
adueniunt, exemplo ditionis suae faciunt: quod rogāt,
cogere possunt: quia popercisse vobis volūt, com-
mittere vos cur perentis, non patiuntur. Nam
quod Cleomedon modo tanquam mediū, &
maius vobis viam consilij, ut quiesceretis,
abstinere, & armis ostendebat: ea non media,
sed nulla via est. Etenim praeterquā quod aus-
cipienda aut aspernanda vobis Romana so-
cietas est: quid aliud quā (nusquam gratia
populi, veluti qui euentum expectauerimus, ut
fortuna ap. liceamus nostra consilia, praeda vi-
ctoris erimus? Nolite, si quod omnibus vobis pe-
tendum erat, ultro offertur, fastidire. Non quē-
admodum hodie utraq; vobis licet, sic semper
iciturum est. Nec sepe, nec diu eadem uicissitudo e-
rit. Liberare vos à Philippo iam non magis vo-
bis, quā armis audetis: sine vestro labore, &
peti-

periculo, qui nos in libertatem vindicarent, cum
magnis classibus exercitibusq; mare traiecerunt.
Hos si socios aspernamini, cum sine mentis estis:
sed aut socios, aut hostes habeatis oportet.

ARGVMENTVM

PHILIPPI REGIS ET T. QVIN-
tij consulis congressus.

Placuerat Philippo T. Quintium consulem ac-
ciri ad colloquium: consul tunc grauatè, tamen
regi concessit. Littus prope Nicenam ad colloqui-
um vtrinq; eligitur. Quò vbi conuenerunt ita
antè colloqui tent, quàm de pacis legibus a-
geretur. Hoc subijcere lubuit propter festiuita-
tem.

Commodius si in terram egrediaris, ex
propinquo ascensus invicem audiemus.
quo. Quem tandem times? Neminem e-
quidem time. præter Deos immortales: non om-
nium autem credo si lei quis circa te videat, at-
que omnium minime Etolis. Istud quidem, par
omnibus periculum est, qui cum hoste ad collo-
quium congregantur, ut nulli fides sit. Non ta-
men, o Tite Quincti, par periculum præsumum est, si
fraude agatur, Philoppos & Phemeas. neq. enim
aquè difficile erit illis, prætorem aliam, ac Ma-
cedones regem in meum locum substituant.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILIPPI REGIS
ad Aetolos & alios.

Datis à T. Quintio, Phil. pro regi pacis con-
ditionibus, Phancas Actoliorū prætor postulaba
inte

inter cetera, ut rex ex Græcia decederet, restitue-
retq; Aetolis quæ quondam ipsorum iuris fuissent,
cum Alexander Aetolorum princeps interpala-
to sermone Phæacem quidem, sed de illa ipsa re
continuato, Philippo inter alia obijcere cœpit,
quod puta socius Aetolis ademisset, quàm ho-
tis: Thessalorum socius vires diruisset: Chium
autem ditionis urbem funditus evertisset. Hæc Phi-
ippo obijcebantur, quibus ita respondit.

AN quod à socijs eorum non abstinnerim,
iustam querelam habent? quum ipsi pro
lege hunc morem antiquitus servent, ut
aversus socios ipsi suos, publica tantam autori-
tate dampnent, ut eam suam militare sinant,
et contraria persæpe acies in utraq; parte Aeto-
ica auxilia habeant? Neq; ego Chium expug-
navi, sed Priasum socium et amicum expugna-
vi: et Lysimachiam ab Thracibus vin-
dicaui: sed quia me necessitas ad hoc bellum à
custodia eius arripuit, Thracæ habent. Et Aeto-
is hæc. Attalo autem, Rhodisq; nihil iuræde-
co. Non enim à me, sed ut illis principium belli
datum est. Romanorum autem honoris causa
periream Rhodis, et naves Attalo cum capti-
vis qui comparebunt, restituam. Nam quod ad
Ptolephorium, Venerisq; tenatli restitutionem
attinet: quid ea restitui postulanti us respon-
deam? nisi, quo vno modo sine luctu, casu resti-
tui possint, curam expensamq; rationis me præ-
senturum? quoniam hæc inter se reges po-
stulare et respondere
placet.

EX IIII. BELLI MACEDONICI, (nam in tertio nullus est) desumpta sequentes.

ARGVMENTVM

ORATIONIS P. PORTII CATONIS
*Consulii pro lege Oppia, contra
 mulierum luxuriam.*

M. Oppius & T. Romuleius tribuni plebis inter procellas belli Punici, Q. Fabio & T. Sempronio Consulibus, legem tulerant, ne qua mulier plus semuncia auri haberet, neu vestimento versiculosis vteretur, neu iuncto vehiculo in v. be oppido, ve aut propius inde mille passus, nisi sacrorum publicorum causa vheretur. Ha lex ab altero latore Oppia dicta. Matronae nobiles, omnes homines ad legis abrogationem solite stabant: nec iam vlla auctoritate, verecundia, imperioque primorum patrum, à limine senatus contineri, atque arceri poterant. Nunc ad forum frequentes conueniebant, nunc per vias urbis discurrabant orante viros, vt in tam secunda fortuna sibi ornatus, ad meritis rebus negatus atque ademptus redderetur Lex ipsa praeter Tribunum pl. duos, M. quoque Porcium Catonem consulem defensorem habebat: ceteri fere impugnabant. Is itaque Porcius Catonem matronarum conciliabula, tota urbe, totis diebus frequentia praeter morem sibi cernens, quid ita conuenient intellexisset aduocare ceterione ira pro lege aduersum luxuriam mulierum dissecuit. L. Valerius Tribunus pl. is qui tulerat de lege abroganda post Catonem, vt sequitur, ut mulieribus aduersus legem, Catoni respondit.

Sic sua quisque
 Quirites, ut
 iustitiam, m
 negotij haberemus
 nostra impotentia
 eorum, & calcat
 re non possumus, ut
 fabulam, & fictam
 eorum genus, in aliq
 beati, a sumpe iustit
 summum periculu
 secretas consultiat
 Anture apud aui
 caris, si res, an per
 alteri ad nos Cons
 alteri ad vos Qu
 terra & Republica si
 tur, nostra existim
 nam estis. Hac con
 fante, si se auctori
 L. Valerius factus est,
 gressum pertine
 iudicium magis s
 na a concitanti
 a iustitiam, si
 mulierum secessione
 am non sine rubo
 nam agmen mu
 Quirites me verrec
 tate & pudoris,
 ne compellat a d
 am. Quae hic mor

S In sua quisque nostrum matrefamilias,
 Quirites, ius & maiestatem viri retinere
 instituisse, minus cum vniuersis foeminis
 negocij haberemus. Nunc domi victa libertas
 nostra impotentia muliebri; hic quoque in foro
 obteritur, & calcatur: & quia singulas justine-
 re non posuimus, vniuersas horremus. Equidem
 fabulam, & fictam rem dicebam esse virorum
 omne genus, in aliqua insula, coniuratione mu-
 liebri, à stirpe sublatum esse. A nullo genere non
 summum periculum est, si coetus, & contilia, &
 secretas consultationes esse scias. Atque ego vix
 fatere apud animum meum possum, utrum
 peior ipsa res, an peiore exemplo agatur: quorum
 alterum ad nos Consules reliquosque magistratus,
 alterum ad vos Quirites magis pertinet. Nam
 utrū è Republica sit, nec ne, id quod ad vos fer-
 ur, vestra existimatio est, qui in suffragium
 curistis. Hac consternatio muliebris, siue sua
 ponte, siue auctoribus vobis, M. Fundani, &
 L. Valeri, facta est, haud dubiè ad culpam ma-
 gistratuum pertinens, nescio, vobis Tribunis, an
 Consulibus magis sit deformis: vobis si foemi-
 nas à concitatas tribunitias seditiones iam
 adduxistis: nobis, si ut plebis quondam, sic nunc
 mulierum secessione leges accipienda sunt. Equi-
 dem non sine rubore quodam paulo ante per
 medium agmen mulierum in forum perueni.
 Quid nisi me verecundia, singulari magis ma-
 jestatis & pudoris, quam vniuersarum tenuis-
 set, ne compellata à Consule viderentur, dixis-
 sem. Qui hic mos est in publicum procurrendi,

Et obsidendi vias, Et viros alienos appellandi.
 Istud ipsum suos quaque domi rogare non potui-
 stis? An blandiores in publico quam in privato
 Et alienis quam vestris estis? quanquam ne do-
 mi quidem vos, si sui iuris finibus matronas con-
 tineret pudor, quas leges hic rogarentur, abroga-
 rentur ille, curare decuit. Matres nostri, nihil an-
 ne priuatum quidem rem agere feminas, si-
 n autem voluerunt: in manu esse parentum, si a-
 trium, virorum. Nos (si Dijs placet) iam Rem-
 etiam capeffere eas patimur, Et foro quoque Et
 concionibus Et comitijs immisceri. Quid enim
 nunc aliud per vias Et compita faciunt, quae
 quod alia rogationes Tribunorum pl. suadent, al-
 lia abrogandam censent? Date frenos impotenti
 naturae, Et indomito animali, Et sperate ipsi
 modum licentia facturas, nisi vos faciatis. Mi-
 nimum hoc corum est, quae iniquo animo sam-
 na, sibi, aut moribus aut legibus iniuncta, pati-
 tur: omnium rerum libertate, imò licentia, si vo-
 luerit, de se erit. Quid enim si hoc co-
 pugnaverint, non tentabit: Recenset omnia ma-
 liebria iura, quibus licentia earum alligauerit
 maiores nostri, per quaque subicerint viris: qu-
 bus omnibus costrictas, vix iam continere pos-
 testis qui si carpere singula, Et extorquere, Et
 exequari ad extremum viris patiemini, tolerab-
 les eas vobis fore creditis? Exemplo, simul pati-
 esse coeperint, superiores erunt. At hercle, ne qu-
 noium in eas rogetur, recusant: non ius, sed ini-
 rià deprecatur: imò ut quam accepistis, missis
 suffragijs vestris legē, qua vsu tot annorum
 peric-

periculis copulatis
 et alienas leges
 sine comoda omni-
 bus parti, Et in
 quā ruitum effe-
 tur quia astutem
 max. rogare, in q-
 re audire quid si-
 nati, et recurrant
 uone abstineant.
 mātur parentes, et
 adest, et sit q, tem-
 se et tunc qui sunt
 vi. At non pietas,
 quae congregant eas
 rit, quae omnes
 sunt, et vident
 et in auro Et pri-
 et capere, si sit
 amplexantes de lege
 et quae suffragijs
 et quae moribus, et
 et quae de se
 et in maiorum
 et quae audis
 et quae luxuria
 et quae magna
 et quae latius
 et quae crescit, et
 et quae omni-
 et quae regis et
 et quae in illa m-

periendo cōprobastis, hæc ut abrogetis, id est, ut
 una tolleno lege, ceteras infirmetis. Nulla lex
 satis cōmoda omnibus est: id modò queritur, si
 maiori parti, & in summâ prodest. Si quod cui-
 quâ priuatim officiet ius, id desinet, ac demolie-
 tur: quid attinebit vniuersos rogare leges quas
 mox abrogare, in quos lata sunt, possint? Volo ta-
 mē audire quid sit, propter quod, matrona cōser-
 nata, & rocurrant in publicu, ac vix foro se ac cō-
 cione abstineant. Vt captiu ab Annibale redi-
 mātur parentes, viri, liberi: fratres earu? Procul
 abest, absitq; semper talis fortuna Reipublica:
 sed tamen quā fuit, negestis hoc pijs precibus ca-
 rē. At non pietas, nec sollicitudo pro suis, sed reli-
 gio congregauit eas: Marrē Idæā Pessinunte ex
 Phrygia venientem acceptura sunt. Quid hone-
 stum dictu saltem seditioni prætenditur mulie-
 bri? Vt auro & purpura fulgeamus, inquit,
 ut carpentis, festis & profectisq; diebus, velut tri-
 umphantes de lege victa & abrogata, & captis
 & creptis suffragijs vestris, per urbē vātemur:
 ne ullus motus sumptibus, nec luxuria sit. Sapē
 me querentem de foeminarum, sapē de virorum,
 nec de priuatorum modo, sed etiam magistratū
 sumptibus audistis: diuersisq; ducibus virijs, a-
 uaritia & luxuria ciuitatem laborare, qua pe-
 sses omnia magna imperia euenterunt. Hæc ego,
 quo melior latiorq; in dies fortuna Reip. est, im-
 periumq; crescit, & iam in Graciam Asiamque
 transcendimus omnibus libidinum illecebris re-
 pletas, & regias etiam attrectamus gazas, cō-
 plus horreo, ne illa magis nos res ceperint, quā im-
 perium.

veretur ne in se conspiciatur? Pessimus quidem est pudor vel parsimonia, vel paupertatis: sed *uirumq;* lex vobis demit, quum id quod habere non licet, non habetis. Hanc, inquit, ipsam exa-
nationem non fero, illa locuples. cur non insignis auro & purpura conspiciat? cur paupertas aliarum sub hac lege ipse lites, ut quod habere non possunt, habere fuisset si liceret, videantur? Vultis hoc certum ex vobis vestris inijcere, Quirites: ut ditites id habere velint, quod nulla alia possit? imperes, ne ob hoc ipsum contemnantur, si, re viros se extendant? Na simul pudere, quod non oportet, cœperit: quod oportet, non pudebit, quia de suo poterit, parabit: quia non poterit, virum rogabit. Miserum illum virum, & qui exoratus, & qui non exoratus erit: quum quod ipse non dederit, datum ab alio videbit. Nunc vulgo alienos viros rogant: & (quod maius est, idem & suffragia rogant, & a quibusdam impetrant, aduersus te, & rem tuam, & liberos tuos inexorabiles. Simil lex molum sumptibus vxoris tua facere desierit, nunquam facies. Nolite eodem loco existimare Quirites, futuram rem, quod fuit antequam lex de hoc ferretur: & hominem improbum non accusari tutius est, quàm absolui: & luxuria nunc nota tolerabilior esset, quàm erit nunc ipsis vinculis solutis, sicut fera bestia irritata: deinde misse. Ego nullo modo abrogandam legem Op-
tam censeo: vos quod faxitis, Deos omnes for-
mare velim.

ORATIO L. VALERII TRIBUNI

pl. bis pro mulieribus

S I priuati tantummodo ad suadendum dissuadendumque, id, quod à nobis rogatur, processissent: ego quoque, quum satis dictum pro utraque parte existimarem, tacitus suffragia vestra expectassem. Nunc quum vir grauissimus Consul M. Porcius non auctoritate solum, quæ tacita satis momenti habuisset, sed oratione etiam longa & accurata insectatus sit rogationem nostram: necesse est paucis respondere. Qui tamen plura verba in castigandis matronis, quæ in rogatione nostra dissuadenda cõsumpsit, & quidam ut in dubio poneret, utrum id quod reprehenderet, matrona sua sponte, an nobis auctoribus fecisset. Rem defendam non nos, in quos fecimus magis hoc Consul verbum tenuis, quam ut re insectaret. Ceterum & seditiones & interdum secessionem muliebrem appellauit, quod matrona in publico vos rogassent, ut legem se lata per bellum temporibus dñis, in pace & florente ac beata Republica derogaret. Verba magna, quæ rei augenda causa coquirantur, & hæc & alia esse scio, & M. Catoni oratorem non solum graue, sed interdum etiam trucidamus omnes, quum ingenio sit mitis. Nam quid tandem noui matrona fecerunt, quos frequentes, in causa ad se pertinente, in publicum processerunt? nunquam ante hoc tempus in publico apparuerunt? Tuas aduersus te Origines reuoluam: accipe quoties id fecerint, & quid bene semper publico. Id à principio regnante Romulo, quum Capitolio à Sabinis capto, medio in foro

signu

signu collatis dim
matronarum inter
esse. Quid regibus
in luce legiones
lapidem perussent
dico vobis esset, mat
capta à Gallis, au
nempe matrona co
ciderunt. Præter
nomine & quum p
pectum a matrona
que non, ad opem
feruntur, matron
sunt ad matrem d
hoc erat, causa su
pro primo est: nih
est. Ceterum quod
rati. magis per
tatis. Et, in eam
matrona fecerit
venerit, idus aures
sunt non sibi
in se ferimus n
quod agitur, in
sunt. Nam & l. gem
agitur, & eam
matrona coercere
nomine pro legibus
matrona sus luxur
conuenit. Itaque per
re non si accider
sunt. Ego enim

signis collatis dimicaretur: nonne intercurſu
 matronarum inter acies duas, prælum ſedatum
 eſt? Quid regibus exactis, quum Cerialano Mar
 tio duce legiones Volſcorum caſtra ad quintum
 lapidem poſuiſſent: nonne id agmen, quo obruta
 hac urbs eſſet, matrona ruer: erunt? Iam urbe
 capta à Gallis, aurum quo urbs redempta eſt,
 nempe matrona conſenſu omnium in publicum
 contulerunt. Proximo bello, ne antiqua reperiã,
 nome & quum pecunia opus ſuit, uidiuatum
 pecunia adiuuerunt ararunt & quum Dy quo
 que noſi, ad opem ferendam dubys rebus, accer
 ſerentur, matrona uniuerſa ad mare proſecta
 ſunt ad matrem Idaam accipiendam? Diſſimi
 lus, inquit, cauſa ſunt. Nec mihi cauſas æquare
 propoſitum eſt: nihil noui factum purgare ſatis
 eſt. Ceterum quod in rebus ad omnes pariter vi
 ros feminasq; pertinentibus ſeciſſe eas nemo mi
 ratuſ eſt, in cauſa propriè ad iſſas pertinente
 miramur ſeciſſe? Quid autem fecerit? Superbas
 me diuſ ſit. ſus aures habemus, ſi quum domini
 ſeruorum non ſaſtidiunt preces, nos rogari ab
 honeſtis facinus indignamur. Venio nunc ad
 id, de quo agitur, in quo duplex Conſulis oratio
 fuit. Nam & legem ullam omnino abrogari eſt
 indignatus, & eam præcipuè legem, qua luxuria
 muliebris coercenda cuſſi lata eſt. E. illa com
 muniſ pro legibus uſa conſularis oratio eſt, &
 hæc aduerſus luxuriam ſeueriſſimis moribus cõ
 ueniebat. Itaq; periculum eſt, niſi quid in utraq;
 re uani ſi docuerimus: ne quis error uobis
 offundatur. Ego enim quemadmodum ex iſ le
 gibus

gibus, quæ non in tempus aliquod, sed perpetua utilitatis causa in æternum lata sunt, nullum abrogari debere fateor, nisi quam aut usus, coarguit, aut status aliquis Reip. inutilem fecit: sic quas tempora aliqua desiderarunt leges, mortales, ut ita dicam, & temporibus ipsis mutabiles esse video. Quæ in pace lata sunt, plerumque bellum abrogat: quæ in bello, pax: ut in navis administratione alia in secunda, alia in adversa tempestate usus sunt. Hæc quum ita natura distincta sint, ex utro tadem genere ea lex esse videtur, quam abrogamus? Quid vetus regia lex esse simul cum ipsa urbe nata? aut (quod secundum est) à decemviris ad condenda iura creatis in duodecim tabulis scripta? sine qua, quum maiores nostri non existimarint, matronale decus servari posse: nobis quoque, verendum sit, ne cum ea, pudorem sanctitatemque, foeminarum abrogemus? Quis igitur nesciat novam istam legem esse, Q. Fabio & T. Sempronio consulibus viginti annis antè latam? sine qua quum per tot annos matrona optimis moribus vixerint, quod tandem, ne abrogata ea effundantur ad luxuriam, periculum est? Nam si ista lex ideo lata esset, ut finiret libidinem muliebrem, verendum foret, ne abrogata incitaret. Cur autem lata sit, ipsum indicavit tempus. Annibal in Italia erat, victor ad Cannas: iam Arpos, iam Tarentum iam Capuam habebat: ad urbem Romam admoturus exercitum videbatur: defecerant socij: non milites in supplementum, non socios navales ad classem tuendam, non pecuniam in ærario habebamus:

bamus: serui, quibus omnia darentur, ita ut pretium pro his bello perfecto domum solueretur, emebantur, in eadem die decrant pecunia, frumentum, & cetera qua belli usus exposulabat: praecunda, publicum, si conducturos; rosi, si erant: seruos ad remum numero ex censu constituto cum stipendio nostro dabamus aurum & argentum omne, a senatoribus eius res initio orto, in publicum conferrebamus: vidua & pupilli pecunias suas in ararium deferabant: cautum erat, quo ne plus auri & argenti facti, quo ne plus signati argenti & aris domi haberemus. Tali tempore in luxuria & ornatu matrona occupata erant, ut ad eam coercenda lex Oppia desiderata sit: quum, quia Cereris sacrificium lugentibus omnibus matronis intermissum erat, senatus finire lucum in viginti diebus iussit. Cui non appareret, miseriam & inopia ciuitatis, & quia omnium priuatorum pecunia in usum publicum vertenda erant, si iam legem scripserit, tamdiu mansuram, quam diu causa scribenda legis mansisset? Nam si qua tunc temporis causa aut decreuit senatus, aut populus iussit, in perpetuum seruari oportet: cur pecunias reddimus priuatis? cur publica praesenti pecunia locamus? cur serui, qui militent, non emuntur? cur priuati non damus remiges, sicut tunc dedimus? Omnes alij ordines, omnes homines mutationem in meliorem statum recipiant: ad coniuges tantum nostras, pacis & tranquillitatis publica fructus, non perueniet? Purpura tunc v. emur, pratextati in magistratibus in sacerdotijs: liberi nostri pratextis

Quid in gratulationibus supplicationibusque nisi excellentiores ornatus arguunt? Scilicet si legem Oppiam abrogaueritis, non vestri arbitrij erit, si quid eius vetare volueritis, quod nunc lex vetat? Minus filia, uxores, sorores etiam quibusdam in manu erunt? Nunquam salus suis, exigitur servitus muliebris: & ipsa libertatem, quam viduitas & orbis as facit, detestantur. In vestro arbitrio suum ornatum, quam in legis, malint esse: & vos in manu & tutela, & non in servitio deoetis habere eas. & malum patres vos aut viros, quam demones vici. Invidiosis nominibus vocabatur modo Consul, seditionem muliebrem & secessionem appellando. Id enim vericulum est, ne suum montem, sicut quondam nata plures, aut Aventinum capiant. Patiendum hoc infirmitati est quodcumque vos consueritis. Quod plus potestis, eo moderatus imperio vti debetis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. PORCII CATONIS
Consulis ad suos.

Abrogata lege Oppia, Portius Cato Consul exemplo in Hispaniam cum copiis profectus est. Sic ut hostium suorum quae armos exercebatur, milites exercebat agendis praedae ex hostium agro. Quod ubi satis explorasset, convocari omnes iussit: quos in hunc modum, ad legitimam certamen adhortari coepit.

Tempus quod sapè optastis, venit, quo vobis potestas fieret, virtutem vestram ostendendi. Adhuc praedonum magis, quàm bellantium militastis more: nunc iusta pugna, hostes cum hostibus conseretis manus: in agros inde populari, sed urbium opes haurire licebit. Patres nostri, quum in Hispania Carthaginiensium & Imperatores & exercitus essent, ipsi nullum imperatorem, nullos in ea milites haberent: tamen addere hoc infœdere voluerunt, ut imperij sui liberis finibus finis esset. Nunc quum duo Praetores, quum Consul, quum tres exercitus Romanam Hispaniam obimeant, & Carthaginiensium, tam propè decem annis, nemo in his provinciis citra Iberum amissum est. Hoc armis & virtute recuperetis oportet, & nationem rebellentem, magis timere quàm constanter bellantem, iugum quo se exiit, accipere rursus cogatis.

ARGVMENTVM

CONSULTATIONIS T. QVIN-
tij in conventu Gracia.

Iam in pace & libertate, vniuersa Gracia, praeter Aetolos erat, quum T. Quintio senatuscòsultum, de suscipiendo bello, aduersus Nabim Lacedaemonium, qui Argos occupabat, esset. Eo itaque lecto, Corinthum, in constitutam diem, conuentum omnium sociarum ciuitatem Gracia edidit. Ad diem quum trequentes convenissent, ita de bello aduersus Nabim gerendo, retulit.

Bel-

Bellum a
communi
cij, gesser
belli hauerunt
nam, nunc Carth
de quibus hic socy
rat & in. Vos ca
rum obuia. Cere
satu digna cau
tatio. Ita ex v
viam Argos.
tosp. aut. elius
cegentes. nebel
rim. am. mea. G
& conser. stam.
& Gracia. ess. l
dare. per. mento
tingi. nisi. quat
cunt. aut. i. un
ram. esse. fieri. C
ut. aut. p. ex. ex
ser. pat. lat. ut. cor
facimus. De ha
plures. conser. stam.

AR

DISSERTA
ni Pratoris
ple-

Hoc est prox
lium Gracia cor

is, venit, quo
tem vestram e
rum magis, qui
ne in la pugn
maus in agro
lancore habet
a Carthagine
ne fuit, si iuli
multet haerent
duerunt, et im
si. Nunc quom
perit, exerceat
Carthagine
natio in hu pre
Hoc anno &
nationem reli
con fantez belia
pere rar, us ega

TVM

S. T. QVIN-
cia.

qua Graecia pu
ntio senatu col
erius Nabim Lac
bat: ffectur Poi
et civitatem de
quentes conveni
in gerendo, re

Bellum aduersus Philippum, non magis
communi animo consilioq; Romani Gra-
ciq; gesserunt, quam viriq; suas causas
belli habuerunt. Nam & Romanorum amicitia-
m, nunc Carthaginienses hostes eorum iuuā-
do, nunc hic socijs nostris oppugnandis, violauē-
rat: & in vos talis fuit, ut nobis etiā, si nostra-
rum obliuisceremur iniuriarum, vestra iniuria
satis digna causa belli fuerint. Hodierna cōsul-
tatio tota ex vobis pendet. Refero enim ad vos,
utrum Argos, sicut scitis ipsi, à Nabide occupa-
tos, pati velitis sub ditone eius esse, an equum
censeatis nobilissimam vetustissimāq; ciuita-
tem, in media Graecia sitam, repoti in libertatē,
& eodem statu, quo ceteras urbes Peloponnesi
& Graecia esset. Hae cōsultatio, ut videtis, tota
de re pertinente ad vos, est: Romanos nihil con-
tingit, nisi quatenus libertatis Graecia: unus
ciuitatis seruitus, non plenam neq; integrā glo-
riam esse sinit. Caterum si vos nec cura eius ci-
uitatis, nec exemplum, nec periculum mouet, ne
serpat latius contagio eius mali: nos aequi boniq;
facimus. De hac re vos cōsulo, staturus eo quod
plures cōsuleritis.

ARGVMENTVM

DISSERTATIONIS ARISTHE-
ni Pratoris A haorum, indignationis
plena, de Aetoli & de
Nabide.

Hoc ad proximum pertinet. Aetoli ad conci-
lium Graeciae conuenerant, quorum princeps Ale-

xander quum audiret placere Atheniensibus, vi
 Argi recuperaretur, ipse inter alia dixerat, quod
 sed eam deliberationem attinebat. de ostendunt
 esse in Italiam exercitum. Nam ipsum Nebim
 polliceri aut condicione, aut ius ipsius volunta-
 te prafidium Argi dediderunt. Quod nisi face-
 ret, Actolos vi armilque facile conturos, deduci.
 Hæc prætor audiebat Achæum Aristhenes,
 qui ea vaniloquentia motus, extemplo in hæc
 verba prorupit.

N E istud Iupiter optimus maximus sinat.
Iunoque regina, cuius in sacris Argi
sunt, ut illa cunctas inter tyrannum La
cedamonum, & latrones Actol s primum sit
posita in eo assermine, ut miserrus à nobis reci
piatur, quam ab illo capta est. Mare interdictū,
ab istis praedonibus non tuerur nos; T. Quinti,
qui si in moenia Peloponneso arcem sibi facerem,
futurum nobis est? Linguam tantū in Graecum
habent, sicut pecum hominum: moriens ruti
lisq; offerantur illis, quam tibi barbari imma
nus bellus cinunt. Itaq; vos regemur, Romani,
ut & à Navi de Argos recuperetis, & ita res
Gracia constituat, ut à latrocinio quoq; Aeto
lorum satis pacata hac relinquatis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS NABIDIS TYRAN-
ni Argiucrum ad T. Quintium.

Nabis tyrannus Lacedæmonius quum maritimas omnes ciuitates à Romanis receptas, primò statim aduentu cognouit, cedendum fortunæ ratus, T. Quintium ad colloquium vocari iuber. Ad præstitutum diem, prior ipse de tyrannide,

alijsque quæ de ipso isctabantur, in hunc modum distulit.

S I ipse per me, T. Quinti, vosq. qui adistis, causam excogitare, cur mihi, aut indixissetis bellum, aut inferretis, possem: taciturnæ fortuna mea euentum expectasset: nunc imperare animo requeo, quin prius quàm perirem, cur periturus essem, scirem. Et hercule si tales essetis, quales esse Carthaginienses fama est, apud quos nihil societatis fides sancti haberet: in me quoq. volis quid faceretis, minus pensasse non mirarer. Nunc vos quum in uxor Romanos esse, qui rerum diuinarum fœdera, humanarumq. fidem socialem sanctam habetis: quum me ipse respici, cuius esse spero, cui & publicè, sicut cæteris Lacedæmonijs, uol. sc. uelut. ssmu fœdus si, & meo nomine priuatum, amicitia ac societas aut ex Philippi bello, renouata. At enim ego eam uolui & eueri, quod Arginorum ciuitatem teneo. Quomodo hoc tuear? re, an tempore? Res mihi ampl. cem defensionem præbet. Nam & ipsis uocantibus & iradentibus urbem eam accepi, non occupau. & accepi urbem, quum Philippi partium, non in uestra societate esset. Tempus autem me liberat, quod quum iam Argis haberem, societas mihi uobiscum conuenit, ut uobis mitterem ad bellum auxilia: non ut Argis præsidium adducerem, pepigistis. At Heracle in ea controuersia, quæ de Argis est, superior sum & aequitate rei, quod nō uestrā urbem, sed hostium, quod uolentem non ui coactam accepi, & uestra confessione, quod in
condi-

conditionibus societatis mihi Argos reliquistis. Caterum nomen tyranni, & facta me premunt, quoddam servos ad libertatem voco, quod in agros inopem plebem deduco. De nomine hoc respondere possum: me, qualiscumque sum, eum esse, qui fui cum tu ipse mecum, T. Quinti, societatem pepigisti: tum me Regem appellari à vobis meminui, nunc tyrannum vocari video. Itaque si ego nomen imperij mutassem, mihi mea inconstantia: quum vos mutetis, vobis vestra reddenda ratio est. Quod ad multitudinem servus liberatis auctam, & egentibus diuisum agrum, attinet: possum quidem & in hoc me iure temporis tutari. Nam feceram hac, qualiscumque sunt, quum societatem mecum pepigissetis, & auxilia in bello aduersus Philippum accepissetis. Sed si nunc ea fecissem, non dico quod in eo vos lasissem, aut vestram amicitiam trahissem: sed illud, me mere, atque instituto maiorum fecisse. Nolite ad vestras leges atque instituta exigere, ea quae Lacedaemone fiunt: nihil comparare singula necesse est. Vos à censu equitem, à censu pauperum legitis: & paucos excellere opibus, plebem subiectam esse illis vultis. Noster legumlator non in paucorum manu Rempublicae esse voluit, quem vos senatum appellatis: nec excellere unum aut alterum ordinem in ciuitate, sed per aequationem ad dignitates, fore credidit, ut multi essent qui arma pro patria ferrent. Pluribus me peregissi, quàm pro patria sermone breuitatis fateor: & breuiter peroratum esse potuit, nihil me posteaquàm vobiscum amicitiam institui, cur eius vos perueniret, commisisse.

ORA-

Quintus
A Micitia
sele cum
vultu ac la
tari quoque
Lacedaemone imp
Pauca, nunc G
cuius aui, v
hoc bello Mace
nus committet
Gracia, a luer
la, cum tyr
totum quoque n
vultu ac la
necesse si p
nem Graciam,
inamquam libe
quarum modo, t
nem fecisti. A
dia vultu: de
& Lacedaemone
na quondam Gra
mus, qua titulu
re deformi?
fuit vultu. Remit
ma caru: satis co
aut ad summum
iam esse: am her
ster ex illo, accip
hilo consilio acti

ORATIO RESPONSORIA T.

Quintus ad Nabin.

A Micitia & facie as nobis nulla tecum,
 sed cum Pelope rege Lacedamoniorum
 iusto ac legitimo facta est cuius ius, ty-
 ranni quoque, qui postea per vim tenuerunt
 Lacedamone imperium, quia nos bella nunc
 Persica, nunc Gallica, nunc alia ex alijs oc-
 ciduerant, usurparunt: sicut tu quoque
 hoc bello Macedonico fecisti. Nam quid mi-
 nus consentiret, quam nos qui pro libertate
 Gracia, a tuus Philippum geremus bel-
 lium, cum tyranno institere amicitiam, &
 eo tyranno quam qui unquam fuit saxissimo, &
 violentissimo insens? Nobis vero, etiamsi Argos
 nec cepisses praeuere, nec teneres, liberantibus o-
 mnem Graciam, Lacedamon quoque vindicanda
 in antiquam libertatem erat, atque in leges suas,
 quarum modo, tamquam amulus, Lycurgi, men-
 tionem fecisti. An ut ab Iasso & Bargillis prae-
 sidia Philippi deducantur, cura erit nobis: Argos
 & Lacedamonem duas clarissimas urbes, lumi-
 na quondam Gracia sub pedibus tuis relinque-
 mus, qua titulum, nobis liberata Gracia serui-
 tes deforment? At enim cum Philippo Argiui
 senserunt. Remittimus hoc tibi ne vicem nostram
 irascaris: satis compertum habemus, duorum,
 aut ad summum trium, in eare nouitatis cul-
 pam esse, tam hercle quam in te, tuoque presidio
 accersendo, accipiendoque in arcem, nihil esse pu-
 blico consilio actum. Thessalos, & Phocenses,
 & Lo-

& Locrenses consensu omnium, scimus partium
 Philippi fuisse: tamen quum ceteram liberaverimus
 Graciam, quid tandem confes in Argis,
 qui insontes publici consilij sint, facturos? Ser-
 uorum ad libertatem vocatorum, & egentibus
 hominibus agri diuisi, crimina tibi obijci dice-
 bas, non quidem nec ipsa mediocria: se id quid ista
 sunt, praeter istas quas tu, iusque quoti. sic alia super a-
 lia facinora aduentur? Exhibe liberam concionem
 vel Argis, vel Lacedamone, si te iuuat audire
 vera dominationis impotentissima crimina. Ut
 omnia alia vetustiora omittam: quam eadem
 Argis, Pythagoras iste gener tuus, penè in
 oculis meis edidit? quam tu ipse, quum iam
 propè in finibus Lacedamoniorum essem? Age-
 dum, quos in concione comprehensos, omnibus
 audientibus ciuibz tuis, in custodia te habitu-
 rum esse pronuntiasti, iubeo victos produci, ut
 miseri parentes, quos saldo legent, vincere sciant.
 At enim ut iam ita sint haec, quid ad vos Roma-
 ni? Hoc tu dicas liberantibus Graciam socijs,
 qui ut liberare possent, mare traiecerunt, terra
 marique gesserunt bellum? Vos tamen, inquis,
 vestramque amicitiam, ac societatem populi
 Romani non violauis. Quoties vis, id arguam,
 te fecisse? Sed nolo periculis summam rem com-
 plectar. Quibus igitur rebus amicitia violatur?
 Nempe his maxime duabus, si socios meos pro
 hostibus habeas, si cum hostibus te coniugas. V-
 trum non à te factum est? Nam & Messenem vi-
 no atque eodem iure foederis, quo & Lacedamonem
 in amicitiam nostram acceptam socius ipse, so-

ciam

ciam nobis urbem
 Philippi hoste nati
 si Dey placet) ag
 irafectio eius, p
 nos gerens, mare, c
 bus praticis fecist
 manes, quam P
 tatorq; Macedon
 Malae, comineat
 tibz nauibus su
 raris societatis
 tione, tanquam

ARC

ADHORT

iniqua su
 ce.

Hoc cum prior
 iunctum est. Quu
 filieno, ut dum
 tante, postero die
 in illo manis place
 mat & perfugas &
 quid aliud veiten
 tantum Quinius
 dam eorum qua
 Consecrationis
 bellum, pie vnus
 obsidionis Laced
 quo. eteperet car
 illum amicos oue
 ne illa in dies. in
 gentia agis accet
 in hac reica, ad o

ciam nobis urbem, vi atq; armis cepisti: & cum Philippo hoste nostro, non societatem monò, sed (si Dijs placet) affinitatem etiam, per Philoclen Præfectum eius, pepigisti: & bellum aduersum nos gerens, mare, circa Maleam, infestum nauibus piraticis fecisti: & plures propè ciues Romanos, quam Philippus cepisti, atq; occidisti: tutiorq; Macedonia ora, quam promontorium Maleæ, commeatus ad exercitus nostros portatibus nauibus fuit. Proinde parce sic fidem ac iura societatis iactare: & omissa populari oratione, tanquàm tyrannus & hostis loquere.

ARGVMENTVM

ADHORTATIONIS T. QVIN-

tij, qua suos, ad obsidionem Lacedæmonis inflammat.

Hoc cùm prioribus duabus concionibus coniunctum est. Quum ita collocuti essent, Nabis Aristheno, vt dum liceret, suis rebus consulere, orante, postero die se deducturum Argis, quando ita Romanis placeret, præsidium sponderat, simul & perfugas & captiuos redditurum, ac si quid aliud vellent, facturum. Interim ad bellum tantum Quintius animum intendebat: ac nihil dum eorum quæ receperat Nabis, apparebant: Consentientibus omnibus, continuandum esse bellum, ipse vnus per simulationem difficultatē obsidionis Lacedæmonis quo se Nabis ex colloquio receperat causando, etiam tum à bello militum animos auertere conabatur. Vbi simulatio- ne illa, in dies militum animos (quod vovum agebat) magis accendi ac crescere vidit, & repente in hæc verba, ad obsidionem adheritatus est.

Bene

Antiochi morte primum nunciata, factum erat, ut clausa regia omnes in luctu essent. Legatus alter (nam Sulpitius ager Pergami subliterat) eo publico luctu non fore ratus, ut latis animis audirent. Pergamum auertit iter. Paucis diebus luctu finito. Antiochus iam satis doctus quid ad se venirent legati, cum vno Minione principe amicorum consilia communicabat ragebat, atque detestabatur modis omnibus cum legatis colloquium: ac futurum erat, ut nec admitteret legatos, si redirent vltro, nec accerferet diutius commorantes, nisi M. nio ipse causam totam susceptam eius commoda, cum legatis, M. nio ipse, abente Antiocho ita locutus est. Legati deinde responderunt.

Specioso titulo uti vos, Romani, Græcarum civitatum liberandarum video: sed facta vestre orationi non conveniunt: & aliud Antiocho iuris statuistis, alio usi utimini. Qui enim magis Smyrnæ, Lam. sacenique Græci sunt, quàm Neapolitani & Rhegini & Tarentini, à quibus stipendium, à quibus naves ex foedere exigitis? Cur Syracusas, atq; in alias Sicilia Græcas urbes, Prætores quatuor annis cum imperio & securibus, & virgis mitistis? Nihil aliud profecto dicatis, quàm armis superatis vos in has leges imposuisse. Eandem de Smyrna, & Lam. sacen, civitatibusq; quæ, Ionia aut Bœotia sunt causam ab Antiocho accipite. Bell. sepe ratas à maioribus, & stipendiaras, ac vestigal. fectas, Antiochus repetit. Itaq; ad hæc ei responderi velim, si ex aquo disceptatur, & non belli causa queratur.

T. LIVII ORATIONES
P. SVLPITII LEGATI AD
ea responsum:

Fecit verecundè Antiochus, qui si alia pro
caussa eius nō erant qua dicerentur, quolibet
ista, quā se, dicere maluit. Quid enim simile
habet ciuitatum earum quas comparasti causa?
A Rh. giniis & Neapolitanis, & Tarentinīs,
ex quo in nostram venerunt potestatem, uno
& perpetuo tenore iuris semper usurpato, nun-
quā intermisso: quā ex fœdere debent exigi-
mus. Potesne tandem dicere, ut ipso populi non per
se, non per alium quenquā sœtus mutauerint:
sic Asia ciuitates, ut semel venerunt in maio-
rum Antiochi potestatem, in perpetua posses-
sione regni vestri permanissis? & non alas earum
in Philippi, alias in Ptolemai fuisse potestate? a-
lias per multos annos, nullo ambigente, liberta-
tem usurpasse? Nam si, quod aliquando seruie-
runt, temporum iniquitate pressi, nū post tot se-
cula asserendi eos in seruitutem faciet: quid ab-
est, quin actum nobis nūc istis, quod à Philippo
liberauimus Graciam? & repetant posteri eius
Corinthum, Chalcidum, Demetriadem, & The-
salorum totam gentem? Sed quid ego causam ci-
uitatum ago, quā in istis agentibus, & nos &
regem ipsū, cognoscere & quus est?

ARGVMENTVM

PVRGATIONIS ANNIBALIS
ad Antiochum.

Pertinet hoc ad orationes superiores duas. His
inui-

inuiem iadis, leg
de quous sulpi
sti, aucto iuas qui
nones interse. en
ceh. sunt. in d. at
maos. i. sic p. ien
bal. colibitus non
lito. ligo. o. aucto
c. natus. itaque a
in d. ca. lam. qui
petit. occ. h. ionen
bat. Acc. am. tando

Pater Antiochi
dion. r. e. g. e.
m. cum tu
m. eum. i. re. popul
sen. & r. g. i. n. a. m.
p. a. t. r. i. a. m. e. a. expul
regem ad. aux. i. t.
f. i. t. u. r. i. s. r. o. b. i. c. u. n. g.
i. n. r. e. n. t. i. a. m. t. o. i.
R. o. m. a. n. i. s. p. e. s. t. i. t.
r. u. d. i. s. a. p. u. d. i. e. c.
a. r. e. s. e. n. d. i. q. u. a. m. e.
R. o. m. a. n. i. s. i. n. i. m. e. v.
D. y. r. e. s. s. i. s. u. n. t. . P.
a. g. u. a. b. i. s. i. t. e. r. p. r.
i. n. t. o. s. i. q. u. a. r. e. s.
c. o. n. s. i. l. i. u.

inuicem iactis, legati earum ipsarum ciuitatum,
de quibus Sulpitius meminerat, quum introdu-
cti, nunc suas quisque querelas, nunc exposu-
laciones inter se eiēt, se infecta dimissi sunt. Exinde
consilium inibat Antiochus belli aduersus Ro-
manos suscipiendi. In id consilium forte Annib-
al adhibitus non erat, propter colloquia cum
Iulio legato altero Romanorum, suspectus. Per-
contatus namque alienationis & iracundia Re-
is in se causam, quum ex colloquijs id natum acci-
peret, occasionem modo se Regi purgandi quere-
bat. Accam tandem nactus, ita se Regi fugauit.

Pater Amilcar, Antioche, paruum admo-
dum tūe, quum sacrificaret, altaribus ad-
motum iureiurando adiegit, nunquam a-
micum fore populi Romani. Sub hoc sacramento
sex & triginta annos militauit: hoc me in pace
patria mea expulsi: hoc patria extorrem, in tuā
regiam adduxit: hoc auce, si tu spem meam de-
stitueris, ubicunq; vires, ubi arma esse sciam,
huc veniam, toto orbe terrarum quares aliquos
Romanis hostes. Itaq; si quibus tuorum meis cri-
minibus apud te crescere libet, aliam materiam
crescendi, quam ex me quarant: odioq; quod sim
Romanus, id me verum dicere pater Amilcar &
Dy testes sunt. Proinde quum de bello Romano
cogitabis, inter primos amicos Annibalem ha-
beto: si qua res te ad pacem compellet in id
consilium cum quo deliberes
quarito.

EX VI. BELLII MACEDONICI.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ANNIBALIS IN

concilio Antiochi, de totius belli ratio-
ne, & Macedoni-
bus.

Antiochus Annibalem in consilium adhibere non solebat. etiam si oratione qua e se Annibal purgavit, regem sibi reconciliasset. Forte in id adhibitus, quo de Thessalis consultabatur, quum aliud alij sentirent, nominatim rogatus sententiam, ita consilium suum, de Macedonibus, & Philippo in amicitiam deducendis, totiusque belli ratione, exposuit.

SI, ex quo traiecimur in Graciam, adhibitus essem in consilium, quum ac Eubœa, de Achaïs, leg. Boeotia agebatur, eandem sententiam dixissem, quam hodie quum de Thessalis agitur, dicam. Ante omnia Philippum, & Macedonas, belli in societatem, quocumque ratione censeo deducendos esse. Nam quod ad Eubœam, Boeotiasque, & Thessalos attinet: cui dubium est, quin, ut quibus nulla sua vires sit, presentibus adulando semper, quem metum in concilio habeant, eodem ad interpretandam veniam utantur? simul ac Romanum exercitum in Gracia viderint, ad consuetum imperium se auerant? nec iis noxa futurum sit, quod quum Romani procul absent, vim tuam presentis, exercitusque cui experiri noluerint? Quanto igitur prius, potiusque est Philippum nobis coniungere quam

nam hoc? cui, si
alibi integri futur
qua non accessio
lum, sed per se ipsa
manet? Hoc ergo a
quod dubitare de e
quarum Philippum
ire videam, ut in
Philippum (quod i
tam Philippo ad
Annander, atque
secundum Eubœa
nobissem stibunt
tam in semissem
regi. A se Europa
paulum, meam
patrum certe acat
legem, quicqu
rationem, geretis be
nam, prout con
na communia
mendum est: al
um l. g. um hic T
mendum in Gracia
que, ante omnia h
re. Philippum, & g
maxima sibi impos
re concilia aut clau
pauca. Regis nam
ca amicus est, si sua
causa reprimam
va. l. l. f. f. conim

TIONES
CEDONICI

TVM
IBALIS IN
us beatitudo-

confilium adhibe
ne quae se Anni
ci: ille. Fortia
is cor. a tuo tu
culum tota
n. de Macdoni
deducendis, to

Graciam, alio
huius in Euxina
reatur, videret
in hunc anu
e omnia. P
tem, quae
Nona. P
atam. P
ad. P
quem metum
peratam. P
eretur in Gra
imperium. P
quid quon Ro
am. P
? Quare igit
in nois continen
quon

EX LIB. VI. BEL. MACE.

295

quam hos? cui, si semel in causam descenderit, nihil integri futurum sit, quin eas vires afferat, quae non accessio tantum ad Romanum esse bellum, sed per se ipsa nuper sustinere potuerint Romanos? Hoc ergo adiuncto (absit verbo inuidia) quid dubitare de euentu possim, quum, quibus aduersus Philippum valuerint Romani, is nunc fore videam, ut ipsi oppugnentur? Aetoli qui Philippum (quod inter omnes constat) vicerunt, cum Philippo aduersus Romanos pugnabunt: Animander, atq; Athamanum gens, quorum secundum Aetolos plurima fuit opera in eo bello, nobiscum stabunt. Philippus tum te quieto, totam molem sustinebat belli: nunc duo maximi reges, Asia Europaq; viribus, aduersus unum populum, ut meam utramq; fortunam taceam, patrum certe atate ne uni quidem Epirotarum Regi parem, quicquid tandem vobiscum erit comparatum, geretis bellum. Quae igitur res mihi fiduciam praebeat coniungi nobis Philippum posse? una communis utilitas, quae societatis maximū vinculum est: altera, autores vos Aetoli. Vester enim legatus hic Thon, inter cetera quae ad exciendum in Graciam Antiochum dicere est solitus, ante omnia hoc semper affirmavit, fremere Philippum, & agrè pati sub specie pacis, leges scrui: ut sibi impositas. Ille quidem, ut fera bestia vincula aut clausa, & refringere claustra cudentes, Regis iram verba aquabat: cuius si talis animus est, soluamus nos eius vincula, & claustra refringamus, ut erumpere diu coercita & in hostes communes possit. Quid si nihil eum

Al

lega-

ARGVMENTVM

ORATIONIS ATTILII CON-

sulis ad suos.

Attilius Consul depopulatus Hypatensem, Heracleensemq; agrum, in faucibus ad Thermopylas. vbi rex Antiochus erat, castra locauerat. Quod vbi Regi allatum est, veritus in se, ne quā viam per iuga inimicentia, Romani ad trāitum inuenirent Aetolis Heracleam mandat. occuparent ea ipsa cacumina, ne quā Romanus transire posset. Ita vt iusserrat rex, Aetoli ad occupandum contendunt. Consul, ea se cognita. eodem aduersus Aetolos missis legionibus, ipse priusquā in hostem copias educeret, ita militum animos confirmauit.

Perosq; omnium ordinum milites, inter vos esse video, qui in hac eadē prouincia, T. Quintij ductu, auspicioq; militaueritis. Macedonico bello inexuperabilis magus saltus ad amnem Aoum fuit, quā hic: quippe portae sunt haec, & vnas inter duo maria, clausis omnibus, velut naturalis transitus est: munitiones & locis opportunioribus tunc fuerunt. & validiores impositae, & exercitus hostium multo & numero maior, & militum genere aliquato melior. Quippē illic Macedones Thracēsque, & Illyrici erant, ferocissima omnes gentes: hic Syri & Asiatici Graci sunt, leuissima genera hominum, & seruituti nata. Rex ille bellicosissimus, & exercitatus ita inde à iuuenta finitimis Thracum, atque Illyricorum, & circa omnium accolarum bellis, hic, vt omnem aliā vitam omittam, is est.

qui quoniam ad inferendum populo Rom. bellum ex Asia in Europam transisset, nihil memorabilius toto tempore hybernorum gesserit, quam quod amoris caussa, ex domo privata, & obscura ciuitate inter populares generis uxorem duxit, & nouus maritus, velut saginatus nuptialibus cœnis ad pugnam processit. Summa virium speiq; eius in Ætolia fuit, gente vanissima & inigratissima, ut vos prius experti estis, nunc Antiochus experitur. Nam nec conuenerunt frequentes, nec contineri in castris potuerunt, & in seditione ipsi inter se sunt: & quum Heracleam tuendam Hyapatamq; depoposcissent, neutram tutati, pars refugerunt in iuga montium, pars Heraclea incluserunt sese. Rex ipse confessus nusquam a quo cæpo non modo congregi se ad pugnam auacere, sed ne castra quidem in aperto ponere: relicta omni ante se regione ea, quam senobis, ac Philippo ademisse gloriabatur, condidit se intra rupes, ne ante fauces quidem saluus, ut quondam Lacedamonios fama est, seu merâ penitus retractis castris. Quod quantum interest ad timorem ostendendum, an muris alicuius urbis obsidendum sese incluserit? Sed neq; Antiochum tuebatur angustia, nec Ætolos, vertices illi quos ceperunt: satis undiq; prouisum atq; praeautum est, ne quid aduersus vos in pugna præter hostes esset. Illud proponere animo vestro debetis, non vos pro Græcia libertate tantum dimicare (quæquam is quoq; egregius titulus esset, liberatam a Philippo antea, nunc ab Ætolis, & ab Antiocho liberare) nec ea tantum in præmium vestrum

issura, qua nunc quoq; omnem in expedatur, præriturq;. & omnia regna, imperio Romanorum, quum a Graecis finibus terminentur, plebs sunt? & omnia Deus, nomen Romanum in præmiis, dignè bene iuvantur.

PRONONCIAT
ty, de 2

Zacynthus in
nos Animand
quis potest
pol. tunc A
palam Ac
pam conciliu
no agitur. Ad
gram ut suam
no: Ac
fider. contende
noti: cæperat
coru perti
lata opinio
permittit est

S
Achæas esse
Romano,

cessura, qua nunc in regijs castris sunt: sed illum quoque omnem apparatus, qui in dies ab Epheso expectatur, praestaturum: Asiam deinde, Syriamque, & omnia usque ad ortus solis ditissima regna, imperio Romano aperturos. Quid deinde aberit, quin à Gadibus ad mare rubrum Oceanos fines terminemus, qui orbem terrarum amplexi sunt? & omne humanum genus, secundum Deos, nomen Romanum veneretur? In hac tanta pramia, dignos parate animos, ut crastino ais, bene iuvantis us Dys, acie decernamus.

ARGUMENTVM

PRONVNCIATIONIS T. QVIN-
tij, de Zacintho, ad Achaos.

Zacynthus insula erat, quam Hiero Agrigentinus, Animandri, cuius in possessione erat, Praefectus posteaquam dominum à Philippo Megalopolitano Achumania pulsus audiuit, pecunia pactam Achæis tradiderat. T. Quintius hac cognita, concilium Achæorum edixit, ubi de Zacintho ageretur. Ad diem praestitutum, Romani insulam ut suam repetebant. Diaphanes contra praetor Achæorum, suæ ditionis esse, iureque à se possideri contendebat. Achæi multi eam iam ab initio se aspersionatos esse testabantur: quò magis Praetoris pertinaciam admirari non desistebant. In tanta opinionum varietate, res tota T. Quintij permixta est arbitrio, qui quod velit nunc exponit.

Si utilem possessionem eius insula censerem Achæis esse, auctor essem senatus populoque Romano, ut eam vos habere sinerent.

Ceterum sicut testudinem, ubi collecta in suum
regimen est, tutam ad omnes ictus video esse: ubi
exerit partes aliquas, quodcumq; nudabit, ob-
noxium atq; infirmum habere: haud dissimiliter
vos, Achai, clausos undiq; maris, qua intra Pe-
loponnesum sint terminos ea & iungere vobis,
& iuncta tueri facile: simul auditate plura
amplectentur hinc excedatis, nuda vobis omnia,
qua extra sint, & exposita ad omnes ictus esse.

A R G V M E N T V M

V E R B O R V M T. Q V I N T I I, A D

M. Attilium Consulem, pro Ae-
tolia.

M. Attilius, quum delatis pacis conditionibus.
Aetolos Naupactum ad sustinendam totam bel-
li molem confugisse comperisset, tum demum
vi atque armis agendum esse cum ijs ratus, urbem
ipsam obsidere coepit. In castra, eo ipso tempore,
T. Quintius ex concilio Achaico redierat, qui
quum ex copposito muros obambulator, ut ab Ae-
tolis noticeetur, omnes extemplo nomine eum
inclamabant, orabatque ut se ieruare veller: Mo-
uit ea vox Quintium, qui in castra descendens, ita
M. Attilium monuit, ut soluta obsidione, alio
transferret bellum.

Vtrum fallit te, M. Attili, quid agatur?
an quum satis provideas, nihil id mag-
nopere ad summam Republica pertine-
re censes? (Erexeat expectatione Consu-
lem.) Et quin expromis, inquit Attilius,
quid rei sit? Tum Quintius: Ecquid vides,
20 de-

pe demum Aetolo
nanam tempore
circumducit, ut
quod non aciem,
solum urbes, se-
per habeam, A
um: sed Atqui
telam oper ac
moam Philippi
mum te milite
Philippum gen

A R

V E R B O R V M
habuit, a

Cognitio hui
M. Attilius Con
tum ipsi emper
lucere et erig
lucere vociferat
cum videri Aeto
oant, ut sui m
atque abet, qui
pe veller, ita es

Fortuna vest
tanti capera
et ne hoc qu
macerasse ea
ham, muerit
nem bene, scire

te deuicto Antiocho, in duabus urbibus oppugnans tempus terere, quum iam propè annus circumactus sit imperij tui? Philippum autem qui non aciem, non signa hostium uidit, non solè urbès, sed tot iam gentes, Aethiopianam, Perrethiam, Apyrensiam, Delopiam sibi adiunxisse? Atqui non tantum interest nostra, Aetolorum opes ac vires minui, quantum non supra modum Philippum rescere. Et victoria tua praemium te militesq. tuos non iam tot urbès, quot Philippum gentes Graeciae habere.

ARGVMENTVM

VERBORVM QVÆ T. QVINTIVS
habuit, ad Aetolorum principes, de
reconciliatione.

Cognitio huius à superiore petenda oratione, M. Atilius Consul. uerbis T. Quintij motus. totum ipsi. eum permiserat. Itaque rursus obambulare circa eandem partem malis, circa quam paulo ante vociferati erant Aetoli, pergit. Vbi quum eam rursus Aetoli animaduertierent, impensius orabant, ut sui misereretur. Tum egredi aliquot ad se iubet, quibus ad pedes praeuolutis, quid ipse uellet, ita exposuit.

Fortuna uestra facit, ut & ira mea & orationi tempora euenerint, quae praefixi euenturum. & ne hoc quidem reliquum uobis est, ut indignis accidisse ea uideantur. Ego tamen, sorte quadam, nutrienda Graeciae datum, ne ingratis quidem benefacere abstineam. Mitte oratores ad

Consulem, qui inducias tantum temporis petat,
ut mittere legatos Romam possitis, per quos sa-
natui de vobis permittatis. Ego apud Consulem
deprecator, defensorq; vobis adero.

EX SEPTIMO QUARTAE Decados.

ARGUMENTVM SENTENTIAE EUMENIS IN concilio.

L. Aemilio Praetori inter provincias decernē-
das classis Romana decreta erat. Eum quum Sa-
mo Eleam, ut Regi Eumeni opem ferret, cū classe
Romana venisse Antiochus audiret, Publiumque
Scipionem Consulem iam in Macedonia cum ex-
ercitu esse: de pace agendi tempus venisse ratus,
caduceatorem ad Aemilium misit, qui de pace se
agere velle nuntiaret Tum concilium hac de re
Aemilius edixit: in quo, quum de re ipsa refer-
ret, Rhodij quidem rogati sententiam, censebant
pacem esse faciendam, ceterum Eumenes contra
sentiebat: quam sententiam ira peregit.

Qui enim aut honestè inclusi moribus,
et obfessi velut leges pacis accipiemus?
aut cui rata ista pax erit, quam sine
Consule, non ex auctoritate senatus, non iussu
Populi Rom. peregerimus? Quaro enim pace per
te facta, rediturus ne extemplo in Italiam sis,
classē exercitumq; deducturus? an expectatu-
rus, quid de ea re Consuli placeat, quid senatus
censeat, quid populus iubeat? Restat ergo ut ma-
nem in Asia, et rursus in hyberna copia redi-
amus.

Haec enim de his bel-
licis rebus, quae
quae potestas, fuer-
it, ut bellum: quod
vultum nihil re-
mem, Dicit volent

ARG ORATIONI GATIN

Heracles By-
pae legatus. P. De-
ars an, quoque d-
esse in iure Ro-
ret nos. dimidi-
clum faciatum.
ceret, ut priu-
amendatam ip-
peret, ut Antioch-
dideret. Megar-
tem in societatem
habet, si pacem se-

Quod Roma
missus est, ip-
fortunam
romana. Lyfsmack-
construimus: a-
tione in Asiam
etiam si felicitas de-
cessit, vero in A-
penn, sed etiam in
quo, quum imper-

um tempore peti-
ssim, per quos i-
quid Coniun-
turo.

QUARTAE

VM
MENIS IN

rouincias decre-
at. Eum quum sa-
tem ierret, cū clas-
diret. Publium que
acedoni cum ex-
cessu venisse ratus
est. q. de pacele
aci. cum hac de re
m de se ipia refe-
entiam, conuenit
eumenes conti-
pergit.

incisi membru-
aci accipiemus
erit, quam sine
atus, non ius
aro enim pace per
lo in Italiam si-
ustan expectatu-
eat, quid senatu-
est: ergo ut ma-
erna copia re-
ita.

EX LIB. VII. BEL. MAC. 155

Ha, omisso ubi bello, exhauriant commentibus
praebeatis seruis: deinde si ita visum sit ijs, penos
quos potestas fuerit, instanterque nouum de in-
tegro bellum: quod possumus, si ex hoc impetu
rerum nihil volutando remittitur, ante hy-
mem, Dijs volentibus perfecisse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS QVA SCIPIO LE-
gatus Antiochi respondit.

Heraclides Byzantius ab Antiocho missus de
pace legatus, P. Scipioni, inter ceteras conditio-
nes eam quoque detulerat, Antiochum paratum
esse restituere Romanis quas eum in Asia tene-
ret vires. dimidiamque partem impensarum in
bellum factarum, prestare Eas Romanis non pla-
cere videns. priuatiim Scipionem alloquitur, si-
cuti mandatum ipsi erat, fore, si conuictiones acci-
peret. ut Antiochus ipsi filium, etiam sine precio
redderet. Magnum deinde auri pondus pollici-
tus, in societatem regni cum euenturum profes-
sus est, si pacem fecisset. Nunc Scipio respondet.

QVod Romanos omnes, quod me, ad quē
missus es, ignores, minus miror, quum te
fortunam eius, a quo venis, ignorare
cernam. Lyfmachia tenenda erat, ne Cherson-
sum intravimus: aut ad Hellespontum obsisten-
dum, ne in Asiam traiceremus, si pacem, tan-
quam a sollicitis de belli euentu, petituri eratis.
Concesso verò in Asiam transitu, & non solum
frenis, sed etiam iugo accepto: qua disceptatio ex
aquo, quum imperium patiendum sit, relicta est?

*Ego ex munificentia regia maximum donum fl-
lium habeo: alijs, Deos precor, ne unquam for-
tuna egeat mea, animus certè non egebit. Pro
tanto in me murere gratum me esse in se sentiet,
si priuatam gratiam pro priuato beneficio defi-
derabit: sed publicè nec habeo quicquam al-
tilli, nec dabo. Quod in præsentia dare possum, fi-
deli: consilium est: abi, nuncijs meis verbis, bello
absistat, pacis conditionem nullam recuset.*

ARGUMENTVM

ORATIONIS, QUAM ZEVSIS

Legatus habuit ad Romanos de pace.

Antiochus copralio, quod aduersus Romanos
ad rhygium flumen commisit, legi sibi saluta-
re quicquid coactum erat. Ex ea legi nocte Sardo-
prium deinde Apameam se recepit, ubi de pace
agendum esse vt in tantis aduersis rebus, in ani-
mum inducens, legatos ad Consulem de ea re
mittit. Dato concilio, Zenus legatorum princeps,
ita causam egit.

Non tam quid ipsi dicamus, habemus, quam ut à vobis queramus, Romani, quo piaculo expiari errorem Regis, pa-
cem veniamq; impetrare à victoribus possimus. Maximo semper animo, vicis Regibus, populisq; ignovisti: quanto id maiore & placatione animo decet vos scire, in hac victoria, qua vos dominos orbis terrarum fecit? Positis iam ad-
versus omnes mortales certaminibus, haud se-
cus quam deos considerare, & parcere vos gens
merito oportet.

Consum.

Romani ex ijs, quæ in Deum immortalium potestate erant, ea habemus, quæ Dijs dedimus: animos, qui nostra mentis sunt, eosdem in omni fortuna gestimus, gerimusq; neque eos secunda res extulerunt, nec aduersa minuerunt. Eius rei, ut alios omittam, Annibalem testem vobis darem testem, nisi vos ipsos dare possent. Postquam Hasdrubalum tradidimus, postquam cæstra reges, postquam aciem viderimus, quam communem ducis, & incertus belli eueniret esset, de pace vobis agentibus, quas pares paribus forebamus condiciones, cæsum hanc vobis velle ferimus. Europa afflicta: cæsisq; omni, qui cæsi Iunonia mæna est, demittit: romæ sese demittit: bellum facit, 15. milia talentum Sidiæcorum dabit: quingenta præstantia, duo milia. & quingenti, quibus senatus populusq; Romæ ut pacem comprobauerint: mille demum talentum per annos. Eumeni quoque reddi 400. talenta, & quo si munus reliquum ex eo, quod patri debitum est, placeat. Hac quum pepigerimus, facturos vos, ut pro certo habeamus, erit quidem aliquod pignus, si obsides vobis nostro arbitratu dabit. Sed nunquam satis liquebit nobis, ibi pacem esse populo Romano ubi Annibal erit, cum ante omnia deposcimus. Thoantem quoq; Ætolum, concitator Ætolici belli, qui & illorum fiducia vos, & vestra illos in nos armauit, dedemus, &

cum eo Mnasyrmachū Acarnanem, & Chalcidenses Philonem & Eubulum. In deteriore sua fortuna pacem faciet Rex, quia serius facit, quàm facere potuit, si nunc remoratus fuerit, sciat Regum maiestatem difficilius à summo fastigio à medium detrahi, quàm à medijs ad vena precipitari.

ARGVMENTVM

PETITORIE ORATIONIS,

quàm in Senatu Eumenes habuit.

Delatis Antiocho Asiatico Regi pacis conditionibus. Eumenes rex Romam proficiscitur, quem sequabantur Rhodiorum, Antiochi, aliorumque Asiaticorum populorum legationes. Ipse Eumenes atque Rhodii in id vnum venerunt, ut pro impensis atque laboribus in bella Romanorum exhaustis, dignum aliquod premium acciperent. Eumeni primum senatus datus. Ibi quum merita primo Romanorum erga se exposuisset, gratulatusque ipsis esset victoriam, pudore atque verecundia prohibitus, merita sua in eos, malle se ex imperatoribus cognosci, quem se referente, dicebat. Iussus referre, quum se verecundia prohiberi testaretur, veretique ne quid aut immoderate cupisse, aut immodicè petisse videretur, egredi templo cepit. Reuocatus, & merita sua, & quod ob ea premium sibi dari optaret, expromere cogitur. Ita victus, rem in hæc verba demonstravit.

Persuorasssem tacere, P. C. nisi Rhodiorum legationem mox vocaturos vos scire, & illis audiri, mihi necessitatem fore dicendi:

pendi qua
stulata eorum
quod contra m
proprie pertine
causam Græcia
vni debere: qu
& à nobis auct
qua liberabim
rima nistrai? si
vix quæres soci
obnoxios hab
hæc tam acce
parce n'la. i
centenarius. i
decipiat oratio
sunt iniqua quæ
sunt res fortu
stiat ne qui a
lore stitit sine
ad me attinet,
iuri mei, cuius
petimaciter in
mire autem an
vos, honoris qu
quo animo vni
hæc stitit a
Asiam Græcia
Asiam venis
et, ad eum
mano duntaxa
Hæc omnes
stisim, terre

nam, & Chal-
m. In aserore sua
quia serui facit,
remaratus fuerit,
stipendius à summi-
quam à medys ad

Regi pacis condi-
tionem proferretur,
Acquiescit, alio-
rum legationes, ip-
sum veniunt, et
in bella Romano
inducuntur. Scito-
rum datus, si quon-
iam se expoliasset,
scitum, pudore signa-
ta sua in eos, nati-
quem se referent
se verecundia pro-
ne quid aut immo-
re petisse videtur,
tus. Et membra sua
captaret, exponere
hæc verba de mos-

C. nisi Rhodiorum
terras vos servare
cessistis, si re-
mitti.

cendi: quæ quidem eò difficilior erit, quòd ea po-
stulata eorum futura sunt, ut non solum nihil
quod contra me sit, sed ne quod ad ipsos quidem
proprie pertineat, petere videantur. Agent enim
causam Gracarum civitatum, & liberari eas di-
cent debere: quo impetrato, cui dubium est, quin
& à nobis auersuri sint, non eas modò civitates,
quæ liberabuntur, sed etiam veteres stipendia-
rias nostras? sibi autem tanto obligatos benefi-
cio, verbis socios, re verà subiectos imperio. &
obnoxios habituri sint? Et (si Dijs placet) quum
has causas opes affectabunt, dissimulabunt, vlla
parte id à se pertinere: vos movè id decere, &
conveniens esse antè facitis erunt. Hac vos ne
decepat oratio, prorsus sciendum vobis erit, neque uò
solum inæqualiter alios, nimium de primatis ex
socijs vestris, alios præter modum extollatis: sed
etiam ne qui aduersus vos arma tulerint, in me-
liore statu sint, quàm socij & amici vestri. Quod
ad me attinet, in alijs rebus cessisse intra finem
iuris mei, cuiuslibet videri malim, quàm nimis
pertinaciter in oblinendo eo tetenuisse. In certi-
mine autem amicitia vestra, benevolentia erga
vos, honoris qui à vobis habebitur, minime æ-
quo animo vinci possum. Hanc ego maximam
hereditatem à patre accepi, qui primus omnium
Asiam Graciamq; incolentium, in amicitiam
vestram venit, eamq; per ætæ & constantis fi-
de, ad extremum finem vici perduxit: nec ani-
mum duntaxat vobis bonum ac fidèlem præsti-
tis, sed omnibus interfuit bellis, quæ in Gracia
gessistis, terrestribus navalibusq; omni genere

gressus, nunquam à Consule abscissi: nemo miles Romanus magis assiduus in castris vestris fuit, quam ego, fratresque mei. Nulla expeditio, nullum equestre praedium sine me factum est: in acie vobis steti, eam partem sum tutatus, in qua me Consul esse voluit. Non sum hoc dicturus, P. C. quis hoc bello meritis erga vos mecum comparari potest? Ego nulli omnium neque popularium, neque regum quos in magno honore habetis, non a se in me comparare. Nisi si huius vobis antequam locus fuit, nec incertum regno cum auxilio suis, sed certis, expulsi, nullis omnibus copiis, cum turba, quantum me castra confugeret, intamen cum, quo in Asia aduersum Syriacem et Carchagensem si libenter atque impetum vobis fecit, non in certum solum regnum restituitis, sed ad illam opulentissimam partem Syriacis regni, pro parte non in Africa Reges fecistis. Quotam igitur nos praemio, atque honore digni apud vos sumus, qui nunquam hostes, semper socii sumus? Praeter ego, fratresque mei, non in Asia tantum sed etiam procul a domo, in Peloponneso, in Boeotia, in Aetolia, Philippi, Antiochi, Aetolico bello, terra manique pro vobis armati sumus. Quid ergo postulatis? dicat aliquis. Ego, P. C. quoniam dicere utique volentibus vobis parendum est: si vos ea mente ultra Tauriniam Antiochum eiecistis, ut ipsi teneretis eas terras: nullos accolas, nec finitimos habere quam vos malo, nec ulla alia re tutius, stabilisque regnum meum futurum spero. Sed si vobis decedere inde, atque exercitus deducere in an-

m c est:

nō est: neminem digniorem esse socijs vestris, qui bello à vobis paria possideat quam me, dicere aulsum. At enim magnificum est liberare ciuitates seruas: ita opinor si nihil hostile aduersus vos fecerunt. Sin autem Antiochi partis fuerunt: quando est vestra prudentia & aequitate dignus, socijs benemeritis, quam hostibus vos consulere?

RHODIORVM IN SENATV

actio.

Nihil nobis tota nostra actione, P. C. neque difficultu, neque molestum est, quā quod cum Eumene nobis disceptatio est, cum quo uno maximè Regum & priuatum singulis, & (quod magis nos mouet) publicum ciuitati nostra hospitium est. Caeterum non animi nostri, P. C. nos, sed rerum natura, quā potentissima est, distinguit: ut nos liberi, etiam aliorum libertatis causam agamus, Reges serua omnia, & subiecta in imperio suo esse velint. Vt cumq; tamen res habet: magis verecundia nostra aduersus regem nobis obstat, quam ipsa disceptatio aut nobis impedita est, aut vobis per lexam deliberationem praeitura videtur. Nam si aliter socio atq; amico regi, & benemerito hoc ipso in bello de curijs praemijs agitur, honores haberi nullus posset, nisi liberis ciuitates ei in seruitutem traderetis: esset deliberatio anceps, ne aut Regem amicum inhonoratum dimitteretis, aut decederetis infuturo vestro, & gloriam Philippi bello partiam, nunc seruitute tot ciuitatum, deformaretis. Sed

ab

ab hac necessitat
minuenda, aut
na vindicari. E
gloriosa magis, q
facile, q; v. elu
Lyconia, & Phi
& Chersinesus, q
vestra sunt pote
leg: adiecta, mu
tisi omnes vobis
agere. Licet et
scios, & non de
atiam meminiss
prius, anuerfus
necnon, belli
qui hanc à nobis
quoniam vos facer
dicitur. Alia eni
lu est causa arm
ipsum, hi portius
faciant. Vos nec
tu, nec nunc q
vestra sit, cupere
na apud omne ge
nomen imperium
impudens inuene
parere arduum
Gentis nobis
remque statum,
manitatu doct
regis libertatem
necesse in fidem

ab hac necessitate, aut gratie in amicum im-
 minuenda, aut gloria vestra, egregie vos fortu-
 na vindicat. Est enim Deum oemignitate, non
 gloriosa magis, quam diues victoria vestra, qua
 facile, si velis, are alieno exoluat. Nam &
 Lycaonia, & Phrygia utraq; & Pysidia omnis,
 & Chersonesus, quaq; circumiacent Europa, in
 vestra sunt potestate, quarum una qualibet
 Regi adiecta, multiplicare regnum Eumenis po-
 test. omnes vero data, maximis eum Regibus
 augere. Licet ergo vobis, & praeiis belli distare
 secios, & non decedere instituto vestro. Debetis
 etiam meminisse, quem titulum praetenderitis
 prius, aduersus Philippum, nunc aduersus An-
 tiochum, belli: quid feceritis Philippo victo,
 quid nunc à nobis, non magis quia fecistis, quia
 quia id vos facere decet, desideretur atq; expe-
 ctetur. Alia enim alijs & honesta & probabi-
 lis est causa armorum. Illi agrum, hi vicos, hi
 oppida, hi portus, oramq; aliquam maris ut pos-
 sideant: vos nec cupistis hac antequam habere-
 tis, nec nunc quum orbis terrarum in ditione
 vestra sit, cupere potestis. Pro dignitate & glo-
 ria apud omne genus humanum, quod vestrum
 nomen imperiumq; iuxta ac Deos immortales
 iampridem intuetur, pugnaistis: qua parare &
 querere arduum fuit, nescio an tueri difficilius
 sit. Gentis nobilissima vetustissimaq; vel fama
 rerum gestarum, vel omni commendatione hu-
 manitatis doctrinarumq; tuendam à seruitio
 regio libertatem suscepistis. Hoc patrociniū
 recepta in fidem & clientelam vestram uni-
 uersa

uersa gentis perpetuum vos praestare decet. Non
 qua in solo modo antiquo sunt, Gracia magis ur-
 bes sunt, quam colonia earum, illinc quondam
 profecta in Asiam nec terra mutata, mutauit
 genus aut mores. Certare pro certamine cuiuslibet
 bona artis ac virtutis an si sumus cum pa-
 rentibus quaque ciuitas & conditoribus suis. Ad-
 distis Gracia, ad istos Asiam vides plerique: nisi
 quod longius à vobis absumus, nulla vincimur
 alia re. M. silientes, quos, si natura visita vellet
 ingenio terrae vinci posset, tampridem efferassent
 tot indomiti circumfusa gentes: in eo honore, in
 ea meritis dignitate audimus apud vos esse, ac
 si medium umbilicum Gracia inchoarent. Non
 enim sonum modo linguae, vestimentumque & habi-
 tum, sed ante omnia mores, & leges, & inge-
 nium sincerum integrumque, à contagione acco-
 larum seruauerunt. Terminus est nunc imperij
 vestri mons Taurus: quicquid intra eum car-
 dinem est, nihil longinquum vobis videri de-
 bet: quod arma vestra peruenierunt, eodem ius
 hinc profectum perueniat. Barbari, quibus pro-
 legibus semper dominorum imperia fuerunt, quo
 gaudent, Reges habeant, G. ac suam fortunam,
 vestros annos gerunt: domesticis quondam vi-
 ribus etiam imperium amplectebantur: nunc
 imperium vbi est, ibi ut sit perpetuum optant:
 libertatem vestris tueri armis satis habent, quo-
 niam suis non possunt. Atenim quaedam ciuita-
 tes cum Antiocho seferunt, & alia prius cum
 Philippo, & cum Pyrrho Tarentini (ne alios
 populos enumerem) Carthago libera cum suis
 legi-

legibus est. H
 debeant, unde
 negre Etrur
 v. str. negre
 b. l. quare
 que, opera
 linguamus. Nunc
 quia si con
 moria, si
 tur sunt.

Galli ducibus
 rigentes omnes
 redigalesque
 cur. Graeci iam
 priuerant. Cum
 diendum esse
 te. Echum in
 tis de iuge
 ceteri pugnant
 quoniam aciem
 preparauit.

N On me pra
 sian colun
 praesare inter
 antio perungat

legibus est. Huic vestro exempli quantum debeatis, videte P.C. ne indiscant in animum negare Eumenis cupiditati, quod iustissima ira vestra negastis. Rhodij & in hoc & in omnibus bellis, quae illa ora gessistis, quam sorti fidelique, opera vos adiuuerimus, vestro iudicio relinquimus. Nunc in pace id consilium afferimus, quod si comprobaueritis, magnificentiis vos victoria vos esse, quam vicisse, omnes existimaturi sunt.

EX OCTAVO QUARTAE decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CN. MANLI Consulis ad suos.

Galli ducibus Lomhorio ac Lutario in Asiam regiones omnes quacunque ibant debellando, vestigalesque faciendo penetrauerant, mixti quoque cum Graecis iam Gallograecorum nomen sibi impoluerant. Cum ij. hostibus Cn. Manlius congregiendum esse animo suo proponens, quod Antiochum in bello adiunissent: ne fama eius gentis belligerandi deterriti milites, aut minus acriter pugnarent, aut certamen detrectarēt, priusquam in aciem educerentur, ita eorum animos preparauit.

Non me praeferit, milites, omnium quae Asiam colunt gentium, Galles fama belli praeferre: inter mitissimum genus hominum, ferocem nationem perueniat bello, prope orbem terrarum
sedem

sedem cepit. Procera corpora, promissa & rutilata coma, vasta scuta, praelongi gladij, ad hac incunt in praelium canius, & ululatus, & tripudia, & quantientium scuta in patrium quendam morem horrendus armorum crepitus, omnia de industria composita ad terrorem. Sed hac quibus insolita atq; insueta sunt, Graci, Phryges, & Cares timeant: Romanis Gallici tumultus assuetis etiam vanitates nota sunt. Semel primo congressu ad Aliam olim fuderunt maiores nostros: eos ex eo tempore per ducentos iam annos pecorum in modum consternatos cadunt, fugantq; & propè de Gallis triumphis, quam de toto orbe terrarum acti sunt. Iam usu hoc cognitum est, si primum impetum, quem seruido ingenio, & caeca ira effundunt, sustinueritis: fluunt sidore, & lassitudine membra, labant arma: mollia corpora, molles, ubi ira confedit, animos, solapulus, sitis, ut ferrum non admouens, prosterunt. Non legionibus legiones eorum solum experti sumus, sed vir unus cum viro uno congruendo, T. Manlius, M. Valerius quantum Gallicam rabiem vinceret Romana virtus, docuerunt. Iam M. Manlius unus, agmine scandentes in Capitolium Gallos destruxit. Et illis maioribus nostris cum haud dubijs Gallia in terra sua genitis res erat: hi iam degeneres sunt, mixti & Galli & Graci, unoq; nomine Gallograci verè appellantur: sicut in frugibus peculibusq; non tantum semina ad seruandum indolem valent, quantum terra proprietatis, caliq; sub quo aluntur, mutat. Macedones qui Alexandria in Aegyp-

triqui Seleuciam
parjas per orbem
pros, Parthes, &
inter Galles, suos
in armorum, nisi
& horrida disciplina
omneque sese signum
idque alitur, natus
Fingens quatuor Gall
aut Antiochi cecur
tereor ne parum
miam belli sit
atq; fugantq;
tam suorum cap
fuerit primo seruar
nobis humanis alon
tentia, & melianda
Et nonne hoc credi
sunt, & Thraci, im
quibus, emens, ha
et malu, exasperat
nam omnium sag
tomo ceteri elemem
era illo cum que
tatis. Volu me he
iugenda quam p
tatis ha p peregri
cum antiochum virg
ego dissepiera me
amen feliciter euen

1. Carthage
 2. ad hanc
 3. quod
 4. quoniam
 5. omnia
 6. Sed hac
 7. quod
 8. Phryges
 9. C
 10. humilis
 11. Semel
 12. primum
 13. quod
 14. maiores
 15. no
 16. entos
 17. tam
 18. annu
 19. cadunt
 20. , su
 21. mphi
 22. , quam
 23. ai
 24. , in
 25. hoc
 26. cegit
 27. feru
 28. ingeni
 29. , sicut
 30. sunt
 31. sub
 32. bant
 33. arma
 34. mel
 35. leat
 36. , anim
 37. , soli
 38. mouen
 39. , profi
 40. eorum
 41. solum
 42. ex
 43. ro uno
 44. congru
 45. , quan
 46. Galli
 47. curius
 48. , docu
 49. mine
 50. scanden
 51. Et illi
 52. maiori
 53. Gallie
 54. in terra
 55. sua
 56. erant
 57. , inveni
 58. O
 59. Galli
 60. graui
 61. vel
 62. pecu
 63. vider
 64. non
 65. molem
 66. valent
 67. , in
 68. quo
 69. alunt
 70. , in
 71. qua
 72. in
 73. Egi
 74.

o, qui Seleuciam ac Babyloniam, quique alias
 hasas per orbem terrarum colonias habent: in
 gyros, Parthos, Ægyptios degenerarunt. Massi
 na inter Gallos, subtraxit aliquantum ab acco
 lis animorum, nisi quod ex Spartana dura illa
 & horrida disciplina mansit. Generosus in sua
 vicquid sede gignitur, insitum aliena terra, in
 d quo alitur, natura vertente se, degenerat.
 Phrygas igitur Gallicis oneratos armis, sicut in
 cie Antiochi cecidistis, victores cadetis. Magis
 vereor ne parum inde gloria, quam ne ni
 tium belli sit. Atralus eo: Rex sape fu
 it, fugauitque. Nolite existimare belluam
 animam recens captas, feritatem illam sylue
 ram primò seruare, deinde quum diu ma
 iores humanis alantur, miscere: in hominum
 feritate mulenda non eandem naturam esse.
 Ipsi in ne hos creditis esse, qui patres eorum a
 g, fuerunt: Extorres inopia agrorum, profecti
 sono, per asperissimam Illyrici oram Pæoniæ,
 ade & Thraciam, pugnando cum ferocissimis
 entibus, emensi, has terras ceperunt: duratos eos
 ot malis, exasperatosq; accepit terra, qua copia
 erum omnium saginaret: uberrimo agro, mi
 issimo caelo, clementibus accolarum ingenijs o
 minis illa cum qua venerant, mansuefacta est
 iritas. Vobis me hersule Martis viris cauenda
 cfugienda quàm primum amœnitas est Asia:
 antum ha peregrina voluptates ad extinguen
 dum animorum vigorem possunt, quantum con
 agio disciplina morisq; accolarum valet. Hoc
 amen feliciter euenit, quod sicut vim aduersus

vos nequaquam, ita famam apud Græcos prærem illi antiqua vident, cum quæ venerat: bellique gloriam videris eandem inter socios habebis, quam si servantes antiquum speciem animorum Gallos vicissis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. FVRRI PURPV-

rionis, & Pauli Emiliij aduersus Cn.

Manlium, ne triumphus ei
decernatur.

Cneus Manlius Proconsul, perfecto bello Gallogræcorum, Romam redierat ubi dato venatu, quum propter res a se gestas peteret ut Dñs honos haberetur, sibi que triumphati in urbem vehi liceret: inter alios duo extiterunt legati, L. Furius Purpurio, L. Aemilius Paulus qui maxime intercessere, inter alia obijciebant, quum legati missi essent de pace cum Antiocho facienda, ab eo pacem eam turbatam & impeditam esse. Nunc quæ ad bellum Gallogræcum pertinent obijciunt.

Quid eorum, Cnei Manli, factum est, ut istud publicum populi Romani bellum, & non tuum primatum latrocinium, dicamus? An eo ipso contentus fuisti? recto cingere duxisti exercitum ad eos, quos tibi hostes assumpturas? Imper omnes amplexus videram quum vix consisteres, ut quod si esset agmen Atalæ Eumenius frater, o Consul mercenarius cum exercitu Romano sequeretur? Persia, Lyconiaque & Phrygia recessus omnes atque angulis peragrasti, stipem à tyrannis & stellamque utique ex Ar-

ens: Quid enim tibi cū Oroandis? quid cū alijs
 quas noxys populus? Bellum autem ipsum cu-
 is nomine trium phum petis, quomodo gessisti?
 eo a quo, tempore tuo pugnasti? Tu vero recedē,
 ut Dīs immortalibus honus habeatur, postillas.
 rumānam, quā pro temeritate imperatoris, nullo
 are gentis bellum inferentis, pœnas lucere ex-
 recitum noluerint, deinde quon belluas, non ho-
 les nobis obiecerunt. Nolite tamen tantum exi-
 mare mixtum esse Gallogræcorum, multo an-
 te & corpore & animi mixti ac vicinī sunt.
 An si illi Galli essent, cum quibus milites variis
 ventu in Italia pugnatum est: quantum in im-
 eratore nostro fuit, nuncius illinc redisset. Bis
 unū pugnatum est, bis hec iniquo subiit: in
 valle inferiore pedibus pendē situm aciem sub-
 erant, ut si non tela, ex superiore loco mitterent,
 sed corpora sua nuda migerent, obruere nos po-
 uerint. Quid igitur incidit Magna fortuna po-
 uli Romani est, magnum & terribile nomen,
 recēti ruina Annibulis, Philippi, Antiochi, pro-
 e attonita erant tanta corporum moles: famulis
 agittis, in fugam cōsternata sunt: gladius in
 acie cruentatus non est Gallico bello: velut a-
 uiam examina, ad crepitum primum missilem
 moluere. At heu alio idem nos admonuit for-
 tuna, quā si hostem habuissēmus, casurum fuis-
 set, quā redientes, in latrunculis Thracas
 incidissēmus, casū fugari, exuti impedimentis
 sumus. Nuncius i heremus, in quo haud pau-
 las dimissū est, quā si Cn. Manlius,
 suus temeritate enclitus inciderat, perisset: cū
 vult.

multis viris fortibus cecidit: exercitus spolia
Regis Antiochi referens, trifariam dissipatus, a-
libi primum, alibi postremum agmen, alibi in-
padimenta, inter vepres, in latebris ferarum, no-
stem unam delinquit. Pro his triumphus petitur?
Si nihil in Thracia cladis ignominiaq; foret ac-
ceptum, de quibus hostibus triumphum petores?
de ijs ut opinor, quos tibi hostes Senatus aut Po-
pulus Rom. dedisset. Sic huic L. Scipioni, sic illi
M. Acilio de Rege Antiocho, sic paulo antè T.
Quinto de Rege Philippo, sic P. Africano de
Annibale, Paenis, & Syphace triumphus datus.
Et minima illa quàm iam Senatus censuisset bel-
la, quæ sita tamen sunt, quibus munusculum ef-
ficeret ipsi utiq; Regibus nunciarentur? an satis ef-
ficeret ad præsidium aliquod nunciari? Vultis ergo
hæc omnia pollui & confundi? tolli fœcial. a iu-
ra? nullos esse fœciales? Et ut (pace Deum dixo-
rim) iactura religionis, obliuio Deorum capiat
pectora vestra: num senatus quoq; de bello con-
suli non placet non ad populum ferri, velint, in-
beant ne cum Gallis bellum geri? Modo certè
Consules Graciam atq; Asiam volebant: tamen
perseuerantibus vobis Ligures provinciam de-
cernere, dicto audientes fuerunt. Merito igitur
à vobis, prosperè bello gesto, triumphum petent
quibus auctoribus gesserunt.

CN. MANLI REFUTATIO.

Tribuni pl. antea solebant triumphum po-
stulantibus aduersari, P. C. quibus eg-
gratiam habeo, quod seu mihi seu mag-

nitiam rerum ge-
stis silentio c-
referre etiam, s-
sent. Ex decem leg-
sillum dispensan-
petitoribus maiori-
bus habeo. L. En-
triumphalem me-
nem capiti de-
na triumphare p-
reram à me g-
honori: vos T-
frenos impeden-
suum auctoritate
triumphant, quem
seu sem omnim-
Ergo cum cen-
Asiam signis col-
quadraginta mi-
quodora castra ec-
sacra omnia pac-
reliqui non trium-
quid vos P. C. acc-
te. Duces totum
accusato sunt. N-
tallum cum Galli-
quenter dixeru-
sacros, im-
sunt stultitiae
tuer de manant-
simo odio in no-
as quis, qui As-

nitudini rerum gestarum hoc dederunt, ut non
solum silentio comprobarent honorem meum, sed
referre etiam, si opus esse videretur, parati es-
sent. Ex decem legatis (si Dijs placet) quoddam
consilium dispensanda cohonestandaq; victoria Im-
peratoribus maiores dederunt nostri, aduersa-
rios habeo. L. Furius, & L. Æmilius currum
triumphalem me conscendere prohibent, coronam
infignem capiti detrahunt: quos ego, si Tribuni
me triumphare prohiberent, testes citaturus fui
rerum à me gestarum. Nullius equidem inuideo
honori: vos Tribunosq; nuper viros fortes ac
strenuos impediētes, Q. Fabij Labeonis trium-
phum autoritate vestra deterruistis. Tri-
umphauit, quem non bellum iniustum gessisse,
sed hostem omnino non vidisse inimici iactabat.
Ego, qui cum centum millibus ferocissimorum
hostium signis collatis toties pugnaui, qui plus
quadraginta millia hominum cepi aut occidi,
qui bina castra eorum expugnaui, qui citra iuga
Tauri omnia pacatiora, quam terra Italia est,
reliqui: non triumpho modo fraudor, sed causam
apud vos P. C. accusantibus meis ipse legatis di-
co. Duplex eorum, ut animaduertistis, P. C.
accusatio fuit. Nam nec gerendum mihi fuisse
bellum cum Gallis, & gestum temerè, atq; im-
prudenter dixerunt. Non erant Galli hostis, sed
tu eos pacatos, imperata facientes violasti. Non
sum postulaturus à vobis P. C. ut qua commu-
niter de immanitate gentis Gallorum, de infe-
stissimo odio in nomen Romanum scitis, ea de
illis quoq; qui Asia incolant, existimetis Gallis:

N

remo-

remota vniuersa gentis infamia atque inuidia,
per se ipsos aestimare. Utinam Rex Eumenes, uti-
nam Asia ciuitates omnes adessent, & illos po-
tius querentes, quàm me accusantem audire-
tis. Mittite agerum legatos circa Asiam, & o-
mnes vrbes, & quarite vtrum à grauiori serui-
tute, Antiocho vltra Tauri iuga moto, an Gal-
lis subactis liberati sint, quoties agri eorū vi-
skati sint, quoties prada abacta, referant, quum
vix redimendi captiuos copia esset, & mactatae
humanas hostias, immolatosq; liberos suos audi-
rent. Stipendiū scitote pependisse socios vestros
Gallis, & nunc liberatos per vos Regio Imperio
fuisse pensuros, si à me foret cessatum: quò lon-
gius Antiochus emotus esset, hoc impotentius in
Asia Galli dominarentur, & quicquid est ter-
rarum citra Tauri iuga, Gallorum imperio, non
vestro adiecissetis. At enim sunt hac ita: verum
etiam Delphos quondam, commune humani ge-
neris oraculum, umbilicum orbis terrarū, Galli
spoliauerunt, nec ideo populus Ro. his bellum in-
dixit aut intulit. Equidem aliquid interesse re-
bar, inter id tempus, quo nondum in iure ac di-
tione vestra Gracia atq; Asia erat, ad curandū
animaduertendumq; quid in ijs terris fieret: &
hoc, quo finem imperij Romani Taurum mon-
tem statuistis: quo libertatem immunitatem-
ue ciuitatibus datis: quo alys fines adiecit, al-
ios agro mulctatis, vectigal imponitis: regna
augetis, minuitis, donatis, adimitis: cura vestra
censetis esse, ut pacem terra mariq; habeat. An
nisi praesidia deduxisset Antiochus, qua quiete
in suis

in suis partibus e-
Asiam? Si Gallo-
tur, rata dona v-
nirata libertas
hac ita argumen-
fecerim hostes G-
ius ego imperio se-
curitatem felicit-
Dai immortalib-
qui legati ius, coi-
trem Consularem
Scitis ne in exer-
nes fuisse? Vider-
id enim roboris
ueritis ut cum ho-
eram retuleritis
cum Gallis bellum
pudus iusserat. Sea-
uerant iusserantq;
fuit ex quibus pr-
cem pepigerat Sci-
Gadus ut fieret m-
quo pro Antiocho
qua causa quum
fuit quidam. &
pe arguitate impe-
pacem pepigi-
margari a feriat
domitos atque
num ut atque
sae quoniam su-
deogegit redden-

in suis partibus erant, non putaretis liberatam
 Asiam? Si Gallorum exercitus effusi vagaren-
 tur, rata dona vestra, quæ dedistis Regi Eume-
 ni, rata libertas civitatibus esset? Sed quid ego
 hac ita argumentor, tanquam non acceperim, sed
 fecerim hostes Gallos? Te L. Scipio appello, cu-
 ius ego imperio succedens, in vicem imperij tui
 virtutem felicitatemque pariter non frustra à
 Dijs immortalibus precatus sum: te, P. Scipio,
 qui legati ius, collega maiestatem, & apud fra-
 trem Consulem, & apud exercitum habuisti:
 Scitis ne in exercitus Antiochi Gallorum legio-
 nes fuisse? Videritis in acie eos in cornu utroque
 (id enim roboris esse videbatur) locatos? pugna-
 veritis ut cum hostibus iustus cecideritis? Spolia
 eorum retuleritis? Atqui cum Antiocho, non
 cum Gallis bellum senatus decreuerat, neque po-
 pulus iusserat. Sed simul, ut opinor, cum is decre-
 uerant iusserantque, qui inter eius præsidia fuis-
 sent: ex quibus præter Antiochum, cum quo pa-
 cem pepigerat Scipio, & cum quo nominatim
 fœdus ut fieret mādauerat, omnes hostes erāt,
 qui pro Antiocho arma aduersus nos tulerūt. In
 qua causa quum Galli antea oes fuissent, & Re-
 guli quidam, & tyranni: ego tamen & cū alijs
 pro dignitate imperij vestri coactis luere peccata
 sua, pacem pepigi, & Gallorum animos si possent
 mitigari à feritate instati, contemi: & postea quā
 indomitos atque implacabiles cernebam, tum
 demum vi atque armis coercendos ratus sum.
 Nunc quoniam suscepti belli purgatum est cri-
 men, gesti reddenda est ratio: in quo considerem

equidem causa mee, etiam si non apud Romanū,
sed apud Carthaginiensem senatum agerem, v-
bi in crucem tolli imperatores dicuntur, si pro-
spero euentu, pravo consilio rem gesserunt. Sed si
ego in ea ciuitate, qua idē omnibus rebus inci-
piendis gerendisq; Deos adhibet, quia nullius
calumnia subigit ea, qua Dijs comprobauerunt:
& in solennibus verbis habet, quum supplica-
tionem aut triumphum decernit, quod bene ac
feliciter Remp. administrarit: si nollem, si graue
ac seipsum existimarem virtute gloriari pro
felicitate mea, exercitusq; mei quod tantam
nationem sine ulla militum iactura denicimus:
postularemq; ut Dijs immortalibus honos ha-
beretur. & ipse triumphans in Capitolium af-
cenderem, vnde votis rite nuncupatis profectus
sum, negaretis hoc mihi cum Dijs immortalibus
iniquo enim loco dimicauit. Dic igitur quo
auiore potuerim dimicare, quum montem ho-
stes cepissent, loco munito se tenerent? Nempe ad
hostes eundum erat, si vincere vellem. Quid
si urbem eo loco haberent, & mœnibus se tene-
rent? nempe oppugnandi erant. Quid? ad Ther-
mopylas a quō ne loco M'. Acilius cum Rege An-
tiocho pugnaui? Quid? Philippum non eo leui
modo super Aoum animum iuga tenentem mon-
tium T. Quintius dececit? Equidem adhuc qua-
lem aut si: fingant, aut vobis videri velint ho-
stem fuisse, non inuenio: si degenerem, & emolli-
tum amœnitate Asia, quid periculi vel iniquo
loco subeuntibus fuit? si timendum & feritate
animorum. & robore corporum, huic ne tanta
victo-

istoria triumph
P. C. nec quicq
virtutes, corru
Mili quaeso, in
tionem non cap
crimiuum defe
sultus patentes,
aditus, & cultu
pristare, nec ab
latroes Thrac
tur? ne quod
straheret urine
re cur fortis ac
fuit? In hoc casu,
cui amitteret
Venero quid
sumiacies rim
a impedimenta
coram uenerunt
ramile, post ac
tur. h. c. si p
fuit. atque me
am. h. c. gignunt
frenos, et iussu
cia inobis prali
fuit? si qui p
quam vult
bis per

*victoria triumphum negatis? Caca inuidia est
 P. C. nec quicquam aliud scit, quam detractare
 virtutes, corrumpere honores ac premia eorum.
 Mihi quaeso, ita ignoscatis P. C. longiorem ora-
 tionem non cupiditas gloriandi, sed necessaria
 criminum defensio fecit. An etiam per Thraciā
 saltus patentes, qui angusti erant, & plana ex
 arduis, & culta ex syluestribus facere potui? &
 prestare, necubi notis sibi latebris delitescerent
 latrones Thraces? ne quid sacrinarum rapere-
 tur? ne quod iumentum ex tanto agmine ab-
 straheretur? ne quis vulneraretur? ne ex vulne-
 re vir fortis ac strenuus Q. Minutius morere-
 tur? In hoc casu, quo infeliciter incidit, ut talem
 cum amitteremus, haerent: quod salu iniquo.
 loco alieno quum adortus hostis nos esset, diu
 simul acies orim: & non sum agminis haerentē
 ad impedimenta nostra exercitum barbarorum
 circumuenerunt: quod multa millia ipso die, plu-
 ra multo, post dies paucos ceciderunt, & cepe-
 runt: hoc si ipsi tacuerint, vos scituos, quum te-
 stis orationis mea totus exercitus sit, non tra-
 dunt. Si glaciura in Asia non strinxissim, si ho-
 stem non vissem, tamen triumphum in Thra-
 cia duobus praelis merueram. Sed iam dictum
 satis est: quia pro eo, quod pluribus verbis vos
 quam volui, satis gaudi, veniam à vo-
 bis petitam impetravi q;
 velim, Patres con-
 scripti.*

ARGUMENTVM

ORATIONIS P. SCIPIONIS AFRICANI REI, ad Quirites.

Suprà ostensum est, quum Antiochus pacem cum Scipione Africano atque Romanis pacisci veller, ab ipso datum legato negotium ut si publicè impetrare non posset, priuatim cum Scipione ageret: ita regi placere ut filius sine pretio reddatur, ingentique auri pondus detur, si per ipsum pacem impetraret. Inde ambo Q. Pleminij Scipionis criminandi occasionem se nactos esse rati, ei diem dicunt. Is verò quum postero die citatus reus magna multitudo amicorum septus in Rostra subisset, in hæc verba populum Romanum admonebat, ut secum dijs actum gratias irent, quod eorum auspicijs tali die de Carthaginiensibus triumphasset: ne videret in ea ciuitate quam paulo antè ab hostium infestissimorum impetu atque armis vindicauerat, causam diceret.

Hoc die, tribuni pleb. vosque Quirites, cum Annibale & Carthaginiensibus signis collatis in Africa benè ac feliciter pugnaui. Itaque quum hodie litibus & iurgijs supersedere æquum sit, ego hinc extemplo in Capitolium ad Iouem optimum maximum, Iunonemque & Minervam, ceterosque deos qui Capitolio atque arci præsident, salutandos iuvo: hisque gratias agam, quod mihi & hoc ipso die & sæpe aliàs egregie Reipub. gerenda mentem facultatemque dederunt. Vestrum quoque, Quirites, quibus commodum est, ite mecum, & orate deos ut mei similes principes habeatis.

Ita,

Ita, si ab amicis
per vos aratem
his, ego vestros

AR
ORATION
nu Consul

Sacra Macchi
clari iuthuriam
quidam, ex Ethio
lucis, in initia
necesse carus con
be, si mea face
aam de nillas
efferebant mare
tione tanauca va
taminis, nullus
creant: potrem
noam p. llim eor
conuatiates, hi
ligenas serpebat
quang edm d. u
indicio cuiusdam
ia, quam t. butie
Consulem res to
tempore ad Sena
co. ob id ipsum
quationem de E
a. Consulibus
roctus nocturni

Antiochus pacem
que Romanis pa-
legato negotium
posset, priuatum
placere ut filius si-
ne auri pondus de-
retur. Inde ambo
mandi occasione
eunt. Is vero quam
multitudine ami-
et, in hac verba po-
t, ut scum diu a-
tum aspiciens tali
monaster: ne vide-
o ante ab hostium
e armis vindicare

ro que Quirites
Carthagineussem
ca bene ac feni-
ne lituus & iurgu-
ne extemplo in Ca-
maximum, la-
aterosque deo qui
ot, saluandos r-
id mihi & hoc sp-
sub. gerenda me-
est. Vestrum quon-
est, ut mecum
principes habeant.

*Ita, si ab annis septemdecim ad senectutem sem-
per vos aetatem meam honoribus vestris antei-
sus, ego vestros honores rebus gerendis praeceffi.*

EX NONO QVARTAE decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS M. PORCII CATO-
nis Consulis ad populum, in fœdum Bac-
chanalium ri-
TITUL.

Sacra Bacchi, qui Barchanalia dicuntur, ex Græ-
cia in Æthuriam prius deinde velut contagione
quadam, ex Æthuria Romam inuenta erant. Qui
scris ijs initiabantur, seu mares, seu foeminae,
noctu coetus conciliabulaque faciebant, tota vr-
be, foemineæ faces ardentes præferebant, quos in
aquam demissas, magia quadam flamma integra
efferebant: mares velut capta mente, cum iacta-
tione fanatica vaticinabatur. Inde permixti viri
foeminis, nullum genus libidinis reliquum fac-
iebant: postremò virorum inter se, & foemi-
narum passim concubitus fiebant. Hinc rixæ, hinc
coniurationes, hinc eadæ, hinc nullum non ma-
li genus serpebat. Sed nihil non reuelat dies,
quanquam diu celatum atque abstrusum. Tandem
indicio cuiusdam Ebutiæ primum, deinde Hispani-
æ, quam Ebutia manumiserat, ad Posthumium
Consulem res tota defertur. Is primo quoque
tempore ad Senatum quicquid acceperat deferret:
cui ob id ipsum habitæ à Senatu gratiæ. Patres
questionem de Bacchanalibus, sacrisque noctur-
nis, Consulibus decernunt. Tum vero, & ne qui
coetus nocturni fierent decretum, & datum nego-
cium,

cium, ut sacerdotes, qui sacris ijs praeerant, conquirentur. Iam suum cuique magistratui officium de ijs sacris tollendis iniunctum erat, quum M. Porcius Cato Consul in Rostra concione advocata conscendit, unde comprecatus primum Deos, sicuti assolet quoties ad populum magistratus verba facturus est, in hæc verba de tollendis Bacchanalibus disseruit:

Nulli unquam concioni, Quirites, tam non solum apta, sed etiam necessaria hac solennis comprecatio Deorum fuit, quam vos admoneret hos esse Deos, quos colere, venerari, precarique maiores vestri instituisse: non illos qui pravis & externis religionibus captas mentes, velut furialibus stimulis ad omne scelus, & ad omnem libidinem agerent. Equidem nec quid taceam, nec quatenus proloquar, invenio: si aliquid ignorabitis, ne locum negligentiam: si omnia nuda vero, ne nimium terroris offendam vobis, vereor. Quicquid dixerò minus quam pro atrocitate, & magnitudine rei dictum scitote esse: ut ad cavendum satis sit, dabitur opera à nobis. Bacchanalia tota iam pridem Italia, & nunc per urbem etiam multis locis esse, non fama modo accepisse vos, sed eripitibus etiam ululatibusque nocturnis, qui personant tota urbe, certum habeo: ceterum quæ ea res sit, ignorare: alios Deorum aliquem cultum, alios concessum ludum & lasciviam credere esse: & qualescunque sit, ad paucos pertinere. Quod ad multitudinem eorum attinet, si dixerò multa millia hominum esse, illico necesse est exterremini, nisi

ad-

admixero, quod
mihi erum magis
in se sunt: et magis
pravis & conspici
suspensum, et
Nullas adhuc
tam ingens viri
fuit. Maiores v
aut velle in m
eretur edictis e
ni eia sunt, ad
concedam: nec
runt. & videren
mam redorem
se. Quales prin
magis iantheru
quos aratibus
mpleat vos eor
Hæc sacramento
aut c. flecta, Qu
datis arma com
fuit, et ensi, p
non v. strorum
men esset, si flagi
v. strum id mag
adversus manus
non sunt. Nunqu
aut nec ad flure
quæ his am. u
qui scelere pecc
ferre ortum esse
runt edicta facio

adiunxero, qui, qualisq; sunt. Primum igitur
 mulierum magna pars est, & is fons mali hu-
 iusce fuit: deinde simillimi fuerunt mares stu-
 prati, & conspiratores, fanatici vigilantes, vino,
 strepitibus, clamoribusque nocturnis attoniti.
 Nullas adhuc vires coniuratio, ceteris incremen-
 tum ingens virium habet, quod indies plures
 sunt. Maiores vestri, ne vos quidem, nisi quum
 aut vexillo in arce posito, comitorum causa ex-
 ercitus edictus esset, aut plebi concilium Tribu-
 ni ediscessent, aut aliquis ex magistratibus ad
 concionem vocasset, forte temere conire volue-
 runt: & ubicumq; multitudo esset, ibi legiti-
 mum rectorem multitudinis censabant debere
 esse. Quales primum nocturnos carus, deinde pro-
 miscuos mulierum ac virorum effudit? Si
 quibus atatibus inittentur mares, sciatis: non
 misereat vos eorum solum, sed etiam pudeat.
 Hoc sacramento initiatos iuvenes, milites facien-
 dos censetis, Quirites? Iis ex obscena sacratio e-
 ductis arma committenda? hi cooperti stupris
 suis, alienisq; pro pudicitia coniugum ac libero-
 rum vestrorum ferro decernerent? Minus ta-
 men esset, si flagitijs tantum effœnmati forent
 (iporum id magna ex parte dedecus erat) sã fa-
 cinoribus manus, mentem à fraudibus absti-
 nuissent. Nunquam tantum malum in Repub.
 fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. Qui-
 quid his annis libidine, quicquid fraude, quic-
 quid scelere peccatum est, ex uno illo sacrari-
 o scitote ortum esse. Nec omnia in qua coniuraver-
 unt edita facinora habent, hæc prius: is no-

xijs, quia nondum ad Remplicam opprimendam
 satis virium est coniuratio sese impia tenet.
 Crescit & serpit quotidie malum, iam maius
 est, quâ capere id priuata fortuna possit: ad sum-
 mam Reip. spectat, nisi praeueneris Quirites, iam
 huic diurna legitima à Cōsule vocata, par no-
 cturna concio esse poteris. Nunc illi vos singuli
 uniuersos concionantes timent: iam ubi vos di-
 lat, si domos, & in rura vestra eritis, illi coe-
 rint, consultabunt de sua salute, simul ac vestra
 perniciet: tum singulis vobis uniuersi si timendi e-
 runt: Optare igitur unusquisque vestrum de-
 bet, ut bona mens suis omnibus fuerit: si quem
 libido, si furor in illum gēgētem abripuit, illorū
 eum, cum quibus in omni sanguinem & facinus
 coniurauit, non suum iudicet esse. Nequis etiam
 errore labatur vestrum quoq;, non suū securus.
 Nihil enim in speciem fallacius est, quam pra-
 ua religio. Vbi Dierum numen praeinditur, ce-
 lerius subit animum timor, ne fraudibus huma-
 nis vindicandis, diuini iuris aliquid mixtum
 violemus. Hac vos religione innumerebilia de-
 creta Pontificum, senatus consulta haruspicum
 deniq; responsa liberant. Quoties hoc patrum
 auorumq; aetate negocium est, magistratibus
 datum, ut sacra externa fieri vetarent? sacrifi-
 culos vatesq; foro, circo, urbe prohiberent? vati-
 cinios libros coquirerent, comburerentq; omnem
 disciplinam sacrificandi, prae ter quā more Roma-
 no, abolerent? Iudicabāt enim prudentissimi vi-
 ri, omnis diuini humaniq; iuris, nil aequē dissol-
 uenda religionis esse, quam ubi non patrio, sed

exier-

externo ritu su-
 cenda ritus su-
 nimos vestros, q-
 nalia, discutien-
 Om i. D. s. pro-
 quicquid sumum
 concionari: inā
 nobis in lacon-
 impunia essent
 praeuenerit, ut
 tra orationem de
 inuenerit, si quae
 quicquid: v. g. q-
 sed innumereb-
 V. g. q- q- agn-
 qui p-ss loco p-
 magis p-ssare
 auctorum, per-

Philippus Mac-
 Per: aliorum a-
 loiam tuā dition-
 penna se Rom-
 omni voluntate
 potui advenire
 gaueret, in quo
 et p-ssat in om-
 si in aucta de
 quos etiam Phil-
 gur decessit, v-

externo ritu sacrificaretur. Hæc vobis prædicenda ratus sum, ne qua superstitio agitare animos vestros, quum æmolientes nos Bacchanalia, discutientesq; nefarios coetus cerneretis. Omnia Dijs propitijs voluntibusq; ea faciemus: qui, quia suum numen sceleribus, libidinibusq; contaminari indignè ferebant, ex occultis ea tenebris in lucem extraxerunt: nec patefieri, ut impunita essent, sed ut vindicarentur & operimerentur, voluerunt. Senatus questionem extra ordinem de ea re mihi collegæq; meo mandavit: nos ipsi, quæ nobis agenda sunt, impigre exequemur: vigiliarum nocturnarum curam per urbem, minoribus magistratibus mandauimus. Vos quoq; æquum est, quæ vestra manus sunt, quos quis loco positis erit, quod imperabitur impigre prestare, & dare operam, ne quid fraudis noxiorum, periculi aut tumultus oriatur.

ARGUMENTVM

ORATIONIS PHILIPPI MACEDONIS ad legatos Romanorum.

Philippus Macedo multa oppida Thessalorum, Pertheiorum, Maonitarum, aliorumque populorum suæ diuisionis fecerat: quæ quam repetita permitti se Romanorum occupare diceret, communi voluntate atque vno consensu eam rem ipsi populi ad senatum deferunt. Senatus consulto legati tres, in quibus Q. Cæcilius Metellus fuit, ad disceptationem finiendam missi: quorum primo statim aduëto, de ea ipsa recõciliu indicu est: ad quod etiam Philippus cõuenit. Cognita causa legati decernunt, ut præsidia Macedonũ ex viribus

Theſſalorum & perhabiorum deducerentur. Inde in Thraciam profecti, de urbibus eius gentis cognoscunt. Philippus indignè ferebat omnia nō ex animi sui ſententia, & iure fieri. Itaq; iniurias ſuas in hanc ſententiam legis expoluit.

Non cum Maronitis mihi, aut cum Eumene diſceptatio eſt, ſed iam vobiſcum, Romani, à quibus nihil aequi me impetrare iam diu animaduerto. Civitates Macedonum, quæ à me inter inducias deſecerant, reddi mihi æquum cenſebam: non quia magna acceſſio ea regi futura eſſet (ſunt enim & parva oppida, & in ſinibus extremis poſita, ſed quia multum ad reliquos Macedonas continentos exemplum pertinebat, regatum eſt mihi. Bello Etolico Lamiam oppugnare inſus à Conſule M. Acilio, quum diu fatigatus ibi prælijs operibusquæ eſſem, tranſcendentem me iam muros à capta propè urbe reuocauit Conſul, & abducere inde copias coegit. Ad huius ſolacium iniuria permiſſum eſt, ut Theſſalia, Perrhabisquæ & Athamanum reciperem quadam caſtella magis, quàm urbes. Ea quoq; ipſæ vos mihi, Q. Cæcili, paucos ante dies ademisti. Pro non dubio paulò antè, ſi Dijs placet, legati Eumenis ſumebant quæ Antiochi fuerunt. Eumenes aequius eſſe quàm me habere, id ego aliter longè iudico eſſe. Eumenes enim, non niſi uiciſſent Romani, ſed niſi bellum geſſiſſent, manere in regno ſuo non potuit. Itaq; ille veſtrum meritum habet, non vos illius. Mei autem regni tantum aberat ut vlla pars in diſcrimine fuerit, ut tria millia

talem-

talem, &
mnes Græci
pollicentem vobis
cietati, ſin aſp
etiam, quàm M
trayceret, præ
partem, quæ me
quænti Conſul
di ducere exer
tatum per reg
mum, portes
Macedonum
etiam, nec car
rebat. Pro h
mentum, verum a
amplificare & a
tæ contra opari
viam bene ſe
ſentatis, Maced
poſſe ſuamini
quam ad Antio
& ſi Dijs place
ipſum calum
væque maximè
ſunt ſimilium
Antiochi, im
væque ſentatis
cietates aſper
tæque ſentatis
et cuius imperat
mentum vos eſſe
mum & hoſte

[illegible]

talentum, & quinquaginta testas naues, & omnes Græciæ ciuitates, quas antea tenuissem pollicentem. Vbiꝛo Antiochum in mercedem societatis, sim asp̃rnatuꝛ hostemq; ei me esse prius etiam, quàm M. Aclius exercitum in Græciã traieceret, præmetuli: & cum eo Consule bellam partem, quamcunq; mihi delegauit, gessi: & insequenti Consuli L. Scipioni, quam terra statuisset ducere exercitum ad Heliopontum, non iter tantum per regnum nostrum dedi, sed vias etiã munisi, pontes feci, comineatus præbui, nec per Macedoniam tantum, sed per Thraciam, ubi etiam inter cetera pax quoq; præstanda barbaris erat. Pro hoc studio meo erga vos, ne dicam, merito, utrum adicere vos Romani aliquid, & amplificare & augere regnum meum munificentiã vestra oportebat? an quæ haberem aut mouere, aut beneficio vestro, eripere? id quod nunc faciatis, Macedonium ciuitates, quas regni mei fuisse fatemini, non r. stitueretur. Eumenes tanquam ad Antiochum, & spoliarum me venit, & (si Dijs placet) decem legatorum decretum specimen calumnie impudentissima prætendit: in quo maximè & refell, & corrigui potest. Desertissimè enim plenissimèq; in eo scriptum est, Chorsnesum, & Lysimachiam Eumeni dari. Vbi tandem Ænus & Maronea, & Thracia ciuitates adscriptæ sunt? Quod ab illis ne postulare quidem est ausus, id aut apud vos tãquam ab illis impetrauerit, obtinebit? Quo in numero me apud vos esse velitis, refert. Si tanquam inimicum & hostem insectari proposuist, pergit

N ut con-

ut cœpisti facere. Sin aliquis respectus est mei, ut socij, atq; amici Regis, deprecor, ne me tanta iniuria dignum iudicetis.

A R G V M E N T V M

ORATIONIS LYCORTÆ PRÆ-

toris Achaorum, ad Legatos Romanos.

Lacedæmonij arud Qu. Cæcilium legatum primum, deinde Roman. apud Senatum de iniurijs suis quas ab Achais acceperant, conqueſti ſunt. Inter cætera id quoque criminabantur, maxima Lacedæmonis ab ijs diruta eſſe, abduſum plebem venditam. Lycogi leges ademptas. Legatio deinde decreta, cuius Appius Claudius princeps erat. Is quum dato concilio expoſuiſſet Achais, agrè ſente Senatum, quod Lacedæmonis tor, tamque graves clades intuliſſent, eademque feciſſent eorum, qui miſi fuerant à Philopœmoneum Lycortas Pator eorum, ita obiectis reſpondit.

Difficilior nobis, Appi Claudi, apud vos ora to eſt, quàm Roma nuper apud Senatum fuit. Tunc enim Lacedæmonijs accuſantibus reſpondendum erat: nunc à vobis iſtis accuſati ſumus, apud quos cauſa dicenda eſt: quam iniquitatem cōditionis ſubimus, quod ab illiſpe non decidimus, iudicis animo te auditurum eſſe, poſita contentione, qua paulò antè egiſti. Ego ceriè quum ea qua & hic antea apud Q. Cæciliū, & poſtea Roma queſti ſunt Lacedæmonij, à te paulò antè relata ſint: non tibi, ſed illis me apud te reſpondere credebam. Cadē obijctis eorum, qui à Philopœmene pratore euocati

ad cauſam diſſe-
men non modo
vos quide nobis
ita? quia in v
vobis abſtine
armis captis, v
nathur impetu
ſexeratus Rom
neſi fuiſſet, eò n
ſent. Cum vos p
ſocios veſtros,
tes, quos Lati
cauſa expugn
Propter quum
mū quā quum
Lacedæmonij qu
probauerunt, p
namq; tur mod
dignitatem
maxis nihil ge
luctauerunt eos
ma multitudine
ranc maritima
dem principum
in caſſe, ante
Alconia, quin
non viſtrum. Ex
numero quoq;
quod accideret
padiſſe petros ei
patris extorres
conſeſcere ſen

Lacedamonij igitur Lacedamonios, non Achai interfecerunt: nec iure, an iniuria casi sint, argumetari refert. At enim illa certe vestra sunt, Achai, quod leges discitis linamq; vetustissimum: Lycurgi si stultis, quod muros aëriis: quis vtraq; ab istis libi qui possunt? quum muri Lacedamonis non à Lycurgo, sed paucos ante annos ad dissoluendum Lycurgi disciplinam extruisti sit? Tyranni enim nuper eam arcem & munimentum feci, non civitati parauerunt: & si exisset hoste ab inferis Lycurgus gauderet ruinis eorum, & tunc se patriam, & Spartam antiquam agnosceret dicat. Non Pilei amorem expectare, nec Achaos, sed vos ipsi Lacedamonij vestris manibus amoliri & diruere omnia tyrannidis vestigia debuistis. Vestra enim illa deformis nota servitutis erant: & quum fixæ muris per octingentos propè annos liberi, aliquando etiam principes Græci fuissetis, minus veluti cōpedibus circumdati vinciti, per centum annos servuistis. Quod ad leges ademptas attinet, ego antiquas Lacedamonij leges Achaos ademisse, tyrannos ademisse arbitror vos non suas ademisse quas non habebant, sed nostras leges dedisse: nec male consuluisse civitati, quum concilij nostri eam fecerimus, & nobis miscuerimus, ut corpus unum, & concilium totius Peloponnesi esset. Tunc, opinor, si alijs ipsi legibus viveremus, alias istis iniuxissemus, quare se iniquo iuro esse, & inagnari possent. Scio ego, Appi Claudii, hanc orationem qua sum adhuc usus, neq; sociorum apud socios, neq; libera gentis esse, sed verè ser-

normi deceptam
vix illa vana p
num primis Ac
si societas & an
ego, quod Capua
quæ vos ratio
Lacedamonios bell
quis ut fingi, & t
pate, securi non
cos non muris t
emissis. Specie
A. haec: re, p
iam imperium
te, p. v. d. g. c
vix inter Rom
quod si s. v. s.
solum ne meli
esset, vos fecim
mus, quum r. t.
t. v. d. g. c. v. d. g.
p. s. l. a. n. t. h. e. s.
v. a. n. d. e. q. u. a. m.
v. e. l. o. g. i. s. u. a. t. e. r.
p. a. r. a. t. a. s. u. n. t. e. a.
t. a. t. i. v. e. r. e. m. u. s.
v. u. l. i. s. e. r. i. a.
m. u. r. u. s.

norum disceptantium apud dominos. Nam si nō
 vox illa una praconis fuit, qua liberos esse om-
 nium primos Achaes iussistis: si fœdus ratū est:
 si societas & amicitia observatur ex aquo: cur
 ego, quid Capua capta feceritis, Romani, non
 quero? Vos rationem repescitis, quid Achai La-
 cedamonij bello victis fecerimus? Interfecti ali-
 qui sunt, finge, à nobis: qui? Vos senatores Cam-
 panos securi non percussistis? Muros diruimus:
 vos non muros tantum, sed urbem & agros ad-
 emistis. Specie, inquis, æquum est fœlus apud
 Achaos: re, precaria liberis, apud Romanos es-
 iam imperium est. Sentio, Appi: & si non opor-
 tet, non indignor: sed oro vos, quamvis libet in-
 terfui inter Romanos & Achaos, modo, ne in æ-
 quo hostes vestri nostriq; apud vos sint, ac nos
 socij, imò ne meliore iure sint. Nam ut in aquo
 essent, nos fecimus, quum leges ijs nostras dedi-
 mus, quum ut Achai concilij essent, effecimus.
 Parum est victis, quod victoribus satis est: plus
 postulant hostes, quam socij habent. Qua iure-
 iurando, qua monumentis litterarum in lapide
 insculptis, in aternam memoriam sancta atque
 sacrata sunt, ea cum periurio nostro tollere pa-
 rant. Veremur quidem vos, Romani, & si ita
 vultis, etiam timemus sed plus vere-
 mur, & timemus Deos
 immortales.

EX DECIMO QVARTAE
decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILIPPI MACE-
donis de sua liberorumq; infelici con-
ditione.

Philippo regi Macedonum filij erant duo, Perseus & Demetrius: minor Demetrius multitudinis fauorem emeruerat, gratus iam ab initio Romanis, legationū quos pro patre impigrē exequutus erat, nomine, alijq; pzclaris rebus quz in eo pralucebant. Hoc ipsum Perseus agrē ferebat, quod ego pasto imperij summam mortuo patre ad eum deferendam esse facile appareret. Itaque sibi aduersit Macedonum magnum numerum, qui secum patrem regem, suapte natura in Romanos odio atque ira concitatum, ad bellum incitarent. Nacti eius rei occasionem alij alia in Romanos iaciebant, etiam pzesente Demetrio. Impatiens irarum iuuenis, amoris videlicet sui erga Romanos velut igniculis agitarus, quzcuq; in Romanos dicebant, extemplo dictis refellebat, ita patri se suspectum faciens. Inde, in concilium adhibebatur quoties de Romanis erat consultandum. Ex eo verò colloquio Perseus viam sibi ad augendam eam suspicionem factam esse ratus, nunquam non eius consilij sui perficiendi oportunitatem querebat. fortē Basternz quidam regi sanguinis eius gentis in Macedoniam venientes, sororem suam alteri liberorum Philippi se dare velle in matrimonium dixerant: quo

quo nuntio Philippi
huc, inquit, Perseus
quam fraude do-
cui quam perfidie
terea potē condre
de iuuenes regij i
tarent, ita tu
ore nunt ad tu
am desisset co
petor Demetrii
pulus Perseus qu
ceterat, se ad
flo deinde die
monibus, specu
dendum quz iac
peditur, quia iu
metri, egressis vu
natus Demetrius
gunt, id se tre
certamine relide
coramatu: o
cui zili erant iac
si, auerent.
tali sui non obli
quibus se, si qua v
speculatores in v
qui extemplo in
Demetrium veni
Hoc nuntio per
pda, claudi q
ta nequiequam
tatis eius rei
num redit. Post
in regiam adpat
quam solito trini
tut, quid ea mo
tius ordine reg
et Demetrius

m filij erant duo,
 or Demetrius mul-
 ut, gratus iam ab
 os pro patre impi-
 , aliique praela-
 rant. Hoc ipsum
 ego pſto imperij
 m detestandam el-
 dei adiecit Mace-
 qui ſecum patrem
 rianos odio atque
 incitarent. Nihil
 a in Romanos ia-
 mmetrio. Impatien-
 elicet ſui erga Ro-
 as, quatenus in
 d'ſus reſeſcebat,
 nde in concilium
 nis erat conſultat-
 erius viam ſui ad
 ſtam eſſe ratus,
 ſui perſiciendi op-
 e Baſſern quidam
 Macedoniam ve-
 ri liberorum Phi-
 monium diſcrant
 quo

quo nuntio Philippo ſupramodum lætanti. Quid
 hæc, inquit Perſeus, profutura ſunt noſis,
 quum fraude domeſtica plus imminet peri-
 culi quam præſidij ab externis auxilijs? Præ-
 terea poſt conditum luſtrum, quum pro mo-
 re iuvenes regij ſuis quiſque copijs ſtipati con-
 currerent, ita tamen ut Perſei præſertim fu-
 rore nihil ad iuſtam prælij ſpeciem præter fer-
 rum deſſet, eo certamine tandem longe ſu-
 perior Demetrii acies apparuit. Quod indignè
 paſſus Perſeus quum ad conuiuium à ſatre vo-
 caretur, ſe adfuturum acerrimè negat. Fe-
 ſto deinde die iſtratis de ludiero vtrinque ſer-
 monibus, ſpeculator ex conuiuiis Perſei ad au-
 diendum quæ iactarentur, fortè Perſei iuſſu e-
 greditur, qui à iuuenibus ex triclinio itidem De-
 metrii egreſſis vulneratus abſceſſit. Eius rei ig-
 natus Demetrius, mox. Quin comellatum in-
 quit, ad ſi tremimus? & iram, ſiqua fortè ex
 certamine reſidet, noſtra hilaritate lenimus?
 Cetera marant omnes qui aderant, præter eos
 qui auſi erant ſacinus, eundem eſſe. Ita quum
 ſoli abnuerent, à Demetrio ire coguntur: ac
 facti ſui non obliti, gladios ſub veſte occultant,
 quibus ſe, ſi qua vis forte oriretur, defenderent.
 Speculatores in veſtibus adium Perſei ſtabant,
 qui extemplo ingreſſi ad Perſeum, nuntiant
 Demetrium venire inter milites gladijs cinctos.
 Hoc nuntio permotus Perſeus velut in re tre-
 pida, claudi quamprimum ianuam iubet.
 Ita nequequam puſſatis foribus, domum ſuam
 totius eius rei ignarus Demetrius ad conui-
 nium redit. Poſtero die quamprimum licuit,
 in regiam ad patrem Perſeus ire pergit: quem
 quum ſolito triftiorem Philippus animaduerte-
 ret, quid ea moroſitate portenderet rogat. Per-
 ſeus ordine rem totam expoſcit. Tum pa-
 ter & Demetrium vocari & amicos aliquot iu-
 bet,

bet, quibus miseram suam & liberorum conditionem ita vt sequitur indicauit. Post patrem, Perseus prior Demetrium parricidij accusat: sequuta est deinde rei defensio.

SEdeo miserrimus pater iudex inter duos filios, accusatorem parricidij, & reum, aut conficti, aut admissi criminis labem apud meos inuenturus. Iam pridem quidem hanc procellam imminere timebam, quum vultus inter vos minimè fraternos cernerem, quum voces quasdam exaudirem: sed interdum spes animi subibat, deflagrare iras vestras, purgari suspiciones posse: etiam hostes armis positis foedus iicisse, & priuatas multorum simul: atres finitas: subitum vobis aliquando germinat at is memoriam, puerilis quoniam simplicitatis, consuetudinisq; inter vos: meorum deniq; praeceptorum, quae vereor ne vana surdis auribus cecinerim. Quoties ego audientibus vobis de: status exempla discordiarum fraternarum, horrendos euentus eorum retuli, quibus si, stirpemq; suam, domos, regna funditus euertissem? M. hoc quoque exempla parte altera posui, sociabilem confectionem inter binos Lacedaemoniorum Reges, salutare per multa secula ipsis, patriq; eandem ciuitatem, posteaquam mos sibi cuiq; rapiendi tyrannidem exortus sit, euersam. Iam hos Eumenem Attalumq; fratres à quàm exiguis rebus, propè vt pueret Regij nominis, mihi Antiocho, & cuilibet Regum huius aetatis nulla remagis, quam fraterna vnanimitate Regnum aquasse. Ne Romanis quidem exemplis abstinui,

que

que aut vifa aut
Quotiorum, qui
L. Septiorum, qui
vix patrumq; eorum
concordiam mors
sibus, suuissq;
unde discordia por
tuna fortuna ad sa
tante me, haec edita
cupiditate improba
vultis, donec ali
ambiguum regem
Neque patrem, posses
tine me: nescitis,
rabili amor succu
patenas: decernite
zur: aucte palam
aut comminisci li
p. hac, secretis
conuincitur.

PERSEI A
dilo, in De

A Perien da
armati c
ben iumq;
reatur: si perpe
fissus aucto, qua
quequam istem
tate me subditum

liberorum condi-
uit. Post patrem
causidij accusat: te

udem inter duos
ay, & reum, &
mms labem ap-
quidem hanc
quum & alium
cerem, quum co-
interdum spora-
estis, purga-
armis populi fa-
quodammodo
germa nati-
fuit citatis, &
mi domo praecepti-
tis autem cecina-
robis de statu
marum, hanc
perpetratum
omni. Si tunc qu-
et, et ab his com-
municum Regi
si, patriq; car-
mos, soli cuius
euer, am. latro
a quam exigua
comitis, mini ab-
atati nulla
namque Regum
exemplum ab his

ua aut visa aut audita habebam. T. & L.
Quartorum, qui bellum mecum gesserunt, P. &
Scipionum, qui Antiochum deuicerunt: pa-
ris patriq; eorum, quorum perpetuam vita
concordiam mors quoq; miscuit. Neq; vos illorū
celus, similisq; sceleri euentus detertere à ve-
cordi discordia potuit: neq; horum bona mens,
bona fortuna ad sanitatem flectere. Viuo & spi-
rante me, hereditatem meam ambo, & spe, &
cupiditate improba petitis. Eousq; me viuere
vultis, donec alterius vestrum superstes haud
ambiguum regem alterum mea morte faciam.
Nec patrem potestis pati: nihil chari, nihil san-
cti nominis nostis, cuius vice regni unius insa-
tiabilis amor successit. Agite, conscelerate aures
paternas: decernite criminibus mox ferro decre-
turi: dicite palam quicquid aut veri potestis,
aut comminisci libet: referata aures sunt, qua
post hanc, secretis alterius ac altero criminibus
clauduntur.

PERSEI ACCUSATORIS A-
ctio, in Demetrium fratrem par-
ricidij reum.

APerienda nimirum nocte ianua fuit, &
armati comessatores accipiendi, pre-
bendumq; ferro iugulum, quando non
creditur nisi perpetratū facinus. Eadem petitus
insidijs audio, qua latro atq; insidiator, non ne-
quicquam isti: unum Demetrium filium te ha-
bere. me subditum, & pellice gentium appellat.

Nam

Nam si gradum, si caritatem filij apud te habere non in me querentem deprehensas insulas, si. I. in eum qui fecisset, fauores. Nec a leò tibi vilis vita esset: nostra, ut nec præterito periculo meo mouereris, neq; futuro, si insidiantibus sit impune. Itaq; si mori tacitū oportet, taceamus, precari tantum Deos, ut à me cœptum scelus, in me finem habeat, nec per meum latus tu petaris. Si. n. autem, quod circumuentis in solitudine natura ipsa subiecit, ut hominum quos nunquā viderint, fidem tamen implerent: mihi quoque ferrum in me strictum cernenti, vocem mittere liceat, Per te, patriusque nomen, quod viri nostrum sanctius sit, iampridem sentis, ita me audias, precor, tanquā si voce & comploratione nocturna exortus mihi queritanti interuenisses, Demetrium cum armatis nocte intempesta in vestibulo meo deprehendisses. Quod tum vociferarer in re præsentī pauidus, hoc nunc postero die queror. Frater, non comes tantiū in vicem iamais vinum inter nos: regnare utique vis: huic spei tua obstat ætas mea, obstat gentium ius, obstat vetustus Macedonia mo, obstat vero etiam patris iudiciū. Huc transgredere nisi per meum sanguinem non potes: omnia moliris: & tentas: adhuc seu cura mea, seu fortuna restitit parricidio tuo. Hicsterna die in lustratione, & decursu & simulacro ludicio pugna, suuissimum propē prælum fecisti: nec me à morte aliud vindicauit, quā quod me ac meos vinci passus sum. Ab hostili prælio, tanquā fraterno lesu, pertrahere me ad cenā voluisti. Credis ne, pater, inter inermes conui-

uas me cœnaturum fuisse, ad quem armati co-
 mēssatum venerunt? Credis nihil à gladijs no-
 ito periculum fuisse, quem subitus te inspicere
 prope occiderunt? Quid hoc noctis? quid ut
 inimicus ad iratum? Quid cum ferro succin-
 ctis iuuenibus venis? Conuiuiam me tibi com-
 mittere ausus non sum: comēssatorem te cum
 armatis venientem recipiam? Si aperta ianua
 fuisse, finis meum parares hoc tempore, pater,
 quo queres tem audis. Nihil ego tanquam accu-
 sator criminosē, nec dubia argumentis colligen-
 do, ago. Quid enim, negat se cum malitissime ve-
 disse ad ianuam meam? aut ferro succinctos se-
 cum fuisse? Quos nominauero, accerse: possunt
 quidem omnia audere, qui hoc ausi sunt: non
 tamen audebunt negare se depreheus intra li-
 men meum cum ferro. Si ad te deducere, rem
 pro manifesto haberes: fatentes pro depreheus
 habe. Execrare nunc cupiditatem regni, & fu-
 rias fraternas cōcitat: sed ne sint caca, pater, ex-
 ecrationes tuas, discerne: dispice insidiatorem, &
 detritum insidijs, noxium huc esse caput, qui oc-
 cisurus fratrem fuit, habeas etiam iratos pater-
 nos Deos qui periturusaterno scelere fuit, per-
 fugium in patris misericordia & iustitia habe-
 at. Quod enim alio confugiam? cui non solenne
 lustrare exercitus, cui non decursus milium,
 non domus, non epula, non nox ac quietem da-
 ta natura beneficio mortalibus, tua est? Si iero
 ad fratrem inuitatus, moriendum est, si rece-
 dero intra ianuam commēssatum fratre, moriē-
 dum est. Nec evando, nec manendo insidias euitō.

Quò me conferam? nihil præter Deos, pater, & colui. Non Romanos habeo, ad quos confugiam: perisse expetunt, quia tuus mihi es delictor: quia tibi ademptas tot urbes, tot gentes, modo Thracia maritimam oram indignor. Nec me, nec te incolumi Macedoniae suam futuram sperant, sed si me scelus fratris, te senectus absumperit, aut nec ea quidem expectata fuerit, Regem regnumque Macedoniae sua futura sentit. Si quia extra Macedoniam tibi Romani reliquissent, mihi quoque id relictum crederem receptaculum. At in Macedonibus satis praesidium est. Vidiſti heſterna die impetum in me militum. Quid illi defuit, niſi ferrum? Quod illi defuit interitus conuiuiæ fratris noctu aſſumpſerunt. Quid di magna parte principum loquar, qui in Romanum ſpem omnem dignitatis & fortuna poſuerunt & in eo qui omnia apud Romanos poteſt? Neque hercule iſtum mihi tantum fratri maiori, ſed propè eſt ut tibi quoque ipſi Regi, & patri preſerant. Iſte enim eſt, cuius beneficio poenam tibi Senatus remiſit, qui nunc te ab armis Romani protegit, qui tuam ſenectutem obligatam, & obnoxiam adolſcentia ſua eſſe æquum cenſet. Pro iſto Romani ſtant: pro iſto omnes urbes tuo imperio liberatae: pro iſto Macedones, qui pace Romana gaudent. Mihi præter te, pater, quid uis quàm aut ſpei, aut præſidii eſt? Quò ſpectare uis: literas adie nunc miſſas. Quintus credis quibus & benè te conſuluiſſe rebus tuis ait, quò Dometrium Romanum miſeris: & hortatur ut iterum, & cum pluribus legatis, & primoribus quo

quoque Macedonum remittas eum? T. Quintinus,
 qui nunc est, auctor omnium rerum isti & ma-
 gister, eum sibi, te abdicato patre, in locum tuū
 substituit: illic ante omnia clandestina concepta
 sunt consilia: quarantur adiutores consilijs, quā
 te plures, & principes Macedonum cum isto
 mittere iubet. Qui hinc integri & sinceri Ro-
 mam eunt, Philippum Regem se habere creden-
 tes: imbuti, & illinc infecti Romanis delinimen-
 tis, redeunt. Demetrius ijs unus omnia est: eum
 iam regem viuo patre appellant. Hac si indig-
 nor, audiendum est statim, non ab alijs solum,
 sed etiam à te, pater, cupiditatis regni crimen.
 Ego vero, si in medio ponitur, non agnosco: quē
 enim suo loco moneo, ut ipse in eius locum succe-
 dam. Vnus ante me pater est, & ut diu sit, Deos
 rogo: superstes ei ita sum, si merebor, ut ipse me
 esse velit. Hereditatem regni, si pater tradet,
 accipiam. Cupit regnum, & quidem scelerate
 cupi, qui transcendere festinat ordinem aetatis,
 naturae, moris Macedonum, iuris gentium. Ob-
 stat frater maior, ad quem iure, voluntate etiā
 patris, gruum pertinet. Tollatur nunc primus
 in regnum, fraterna caedē sui potior: pater senex,
 & filius solus orba us magis timebit ne irasca-
 tur, quam ut filij velis necem patiatur. Ro-
 manis laetabuntur, protabunt, descendunt facti.
 Haec spes incerta, pater, sed non inanis sunt: ita
 enim res se habet, periculum vita propellere à
 me poteris, duniendo eos qui ad me interficiendum
 ferrum sumptulerunt. Si facinori eorum successerit,
 mortem meam idem tu persequi non poteris.

O

DEM E-

indicatura, hodie quoque eam, aut pratermitti aut
in aliud tempus differri, ut perspiceretur, curum
ego tibi, an tu mihi nouo quidem, & singulari
genere ouij insidias fecisses. Ego tamen, quantum
in hac subita per turbatione potero, separabo ea
qua tu confudisti, & noctis huius insidias aut
tuas aut meas deregam. Occidendi sui consilium
me inisse uideri uult, ut scilicet maiore fratre
sublato, cuius iure gentium, more Macedonum,
tuo etiam ut ait iudicio regnum futurum est:
ego minor in eius, quem occissem, succedrem
locum. Qui ergo illa sibi uult pars altera ora-
tionis, qui Romanos a me culosos ait, atque eorum
si lucra in spem regni me uenisse? Nam & si in
Romanis tantum momenti esse credebam, ut que
ueller, imponeret Macedonia regem, & mea tan-
tum apud eos gratia confidebam: quid optes par-
ricidio fuit? an ut cruentum fraternae caede dia-
dema gererem? ut illis ipsis, apud quos aut uera,
aut certe simulata probitate partem gra-
tiam habeo (si quum forte habeo) execrabilis
& inuisus essem? si 1. Quantum credis, cuius
uirtute, & consilijs me nunc arguis regi, qui &
ipse tali pietate uiuere cum fratre, mihi fraternae
caedis fuisse autore. Idem non Romanorum solum
gratum, sed et Macedonum iudicia, ac penam om-
nium Deorum hominumque consensum collegit,
per qua omnia se inchi pacem in certamine
non futurum crediderit: idem, tanquam in alijs
omnibus rebus inferior essem, ad scelus spem
ultimam confugisse me insinuat. Vis hanc for-
mulam cognitionis esse, ut uter timuerit, ne

alter dignior videretur regno, is consilium ex-
primendi fratris iudicaretur cepisse? Exequamur
tamen quocumq; modo confecti ordinem crimi-
nis. Pluribus modis se petitum criminatus est.
& omnes insidiarum vias in unum diem con-
tulit. Volui interdum eum, post lustrationem quin-
concurrimus, & quidem (si Dijs placet) lustra-
tionum die occidere: volui, quum ad caenam in-
vitaui, veneno scilicet tollere: volui quum co-
messatum gladijs accenti me secuti sunt, ferro
interficere. Tempora quidem qualia sint ad par-
ricidium electa, vides: lusus, conviviij, comessationis,
quis, dies, qualis, quo lustratus exercitus,
quo interdusum victimam, praelatis omnium
qui unquam fuere Macedonia Regum armis,
Reges diso solito more tua regentes latera, pa-
ter, praececti sumus, & secutum est Mace-
donum agmen. Hoc ego, etiam si quid inde ad-
missum piaculo dignum, lustratus & expia-
tus sacro, tum, quum maxime in hostiam,
itineri nostro circumdatam, intuens, parricidij,
venena, gladios in comessatione preparados vo-
lutaui in animo, ut quibus alijs deinde sacris
contaminatam omni scelere gentem expiarem?
Sed cecus criminandi cupiuitate animus, dum
omnia suspecta efficere vult, aliud alio confun-
dit. Nam si veneno te inter caenam tollere vol-
ui, quid minus aptum fuit, quam pertinaci cer-
tamine, & concursuratum te efficere, ut me-
ritò, sicut fecisti, inuitatus ad caenam, abne-
res? Quum autem iratus negassis: virum ut pla-
carem te, danda opera fuit, ut aliam quarerem

occur-

accusationem, quod
rationem ad illud
alium fuit, ut fer-
ciem comessationis
do, sit me u mo-
mantis non aucto-
raturum ex offi-
toga n. pater, si
toga sua, quum T-
lustratus, quo lustra-
tionum die, lustra-
prouehente, quod
n. pater nostra ne-
& meum crapula
non interuenissen-
ceremus. Si domi-
natus, dominum
per alium vino in-
aliquo missum Et,
ritate tuear, ipse
cas, water, Nomi-
u si quod cum fer-
p. o. am, unde tu
collatorum tuorum
aut illos ita aperte
viderent. Et ne
aut nunc crimino-
quarere ex q. quod
rum habuissent
id omnes fides, quod
beretur. Sunt
uolendi causa fer-

occasionem, quoniam semel venenum paraueram? an ab illo consilio velut transfiliendum ad aliud fuit, ut ferro te, & quidem eo die, per speciem comestationis occiderem? Quo deinde modo, si te metu mortis credebam coenam eussse meam, non ab eo tem me. u. comestatione quoque essitaturum exstimabam? Non est res qua erubescam, pater, si die festo inter aequales largiore vinissem. Tu quoque, velim inquiras, qua letitia, quo lesse apud me celebratum hesternum convivium sit. Illic etiam prauo, forsitan odio prouehente, quod in iuuenili armorum certamine, pars nostra non inferior fuerat: miseria hac, & merus crapulam facile excusserunt, quod si non interuissent insidiatores, somno sopiti iaceremus. Si demum tuam expugnaturus capta domo, dominum interfecturus eram, non temperassem vino in unum diem? non milites meos abstinuissem? Et, ne ego me solus nimia simplicitate tuear, ipse quoque, minimè malus ac suspicax frater, nihil aliud scio, inquit, neque arguo, nisi quòd cum ferro comestatum venerunt. Si quam, unde in ipsam scias, necesse erit, aut speculatorum tuorum plenam domum fuisse meam, aut illos ita apertè sumpsisse ferrum, ut omnes viderent. Et ne quid ipse aut prius inquisisse, aut nunc criminosè argumentari videretur, te quarere ex ijs quos nominasset, iudebat, an ferrum habuissent: ut tanquam in re dubia, quum id quaesisses, quod ipsi fatentur, pro conuictis haberentur. Quin tu illud quari iubes, num tui occidendi causa ferrum sumpseris? num me nu-

tore, & sciente? Hoc enim videri vis, non illud quod iudicetur, & palam est, & sui se tue li causa non fuisse dicunt. Recte an perperam fecerint, ipsi sui facti rationem reddent: meam causam, qua nihil eo facto contingitur, ne miscueris, aut explica virum aperte, an clam, te aggredi fuisse. Si aperit, cur non omnes ferrum habuimus? cur nemo, prater eos, qui tuum speculatorem pulsauerunt? Si clam, quis ordo consilij fuit? Coniuncto saluto, quum comessator ego discussissem, quatuor suos inisset, ut sopitum te aggredierentur? Quomodo fessis, & alieni, & mei, & maxime suspecti, quia paulo ante in vixis fuerant? Quomodo autem trucidato te, ipsi euasuri fuerint? quatuor gladijs domus tua capi, & expugnari potuit? Quin tu, ommissa ista nocturna fabula, ad id quod doles, quod inuidia vult, reuerteris? Cur usquam regni tui mentio fuit, Demetria? Cur dignior patris fortuna successor quibusvis videris, quam ego? cur spe meam, qua, si tu non esses, certa erat, dubians & sollicitam facis? Hac sentit Perseus, & si non dicit: hac istum inimicum, hac accusatorem faciunt: hac domum, hac regnum tuum criminibus, & suspicionibus replent. Ego autem, pater, quomodo mortuum nec nunc sperare regnum, nec ambigere unquam de eo forsitan debeam, quia minor sum, quia tu me maiori cedere vis: sic illud nec debui facere, nec debeo, ut indignus te patre, indignus omnibus videar. Id enim vitij meis, non cedendo cum ius fasque est, non modestia consequar. Romanos obijcis mihi: & ea qua gloria esse debent,

deus in crimina
contra dederit
te per unius
ita me gressu
tu Macedonum
manus amicitia
illis pace manebit
idem esse capere
tre no inultus
ro. Nec hodie
postulone vult
capit, nec aut bell
ad pace reimen
res mihi nec glori
unore in te pater
mijonullio de
maia consilij
precor. Non hodie
ic me primu
mari pater facce
in amore depre
ne, te erri
fina est oportet
Ca. com facere
a. cum in vari
tu, sine pater is
p. alio de: du
dum, & compon
quum quid alij
t. elijarier quia
mientem dicit e
dualle aut ante

bent, in crimen vertis. Ego nec obses Romanis
 ut traderer, nec ut legatus Romam mitterer, à
 te petij: missus, ire non recusavi: utroq; tempore
 ita me gessi, ne tibi pudori, ne regno tuo, ne gen-
 ti Macedonum essem. Itaque mihi cum Ro-
 manis amicitia causa fuisse, pater: quoad tecum
 illis pax manebit, necum quoq; gratia erit. Si
 bellum esse cepit: qui obses, qui legatus pro pa-
 tre nò inutilis fui, idem hostis illis accerimus e-
 ro. Nec hodie ut profut mihi Romanorù gratia,
 postulo: ne obfit, tantum deprecor: nec in bello
 caput, nec ad bellum referuetur. Pacis pignus fui,
 ad pace retinendà legatus missus sum: neutra
 res mihi nec gloriæ, nec crimini sit. Ego si quid
 impie in te, pater, si quid scelerate in fratre ad-
 mihi, nullam deprecor pœnam. Si innocens sum, ne
 invidia confligrem, quum crimine nò possum, de-
 precor. Non hodie me primum frater accusat, sed
 hodie primum aperte, nullo meo in se merito. Si
 mihi pater succenseret, te maiorem fratrem
 pro minore deprecari oportebat: te adulescen-
 tia, te errori veniam impetrare. In cor tibi pra-
 fectum esse oportebat, ubi exitum est. E coniugio,
 & comissatione prope semel somnus, raptus sum
 ad causam parricij dicendam: sine advoca-
 tis, sine patronis, ipse pro me dicere cogor. Si
 pro alio dicendum esset, tempus ad meditan-
 dum, & componendam orationem sumpsissem,
 quum quid aliud, quàm ingenij summa pericula-
 rer? Ignoravi quid accersivus essem, te iratum, te
 iubentem dicere causam, fratrem accusantem au-
 diui. Illo die ante præparata, meditata in me ora-

tione est usus, ego id tantum temporis, quo actusatus sum, ad cogitandum quid ageretur, habui. Vtrum illo momento hora accusatorem audirem? an defensionem meditarer? Attonitus repentino, atq; inopinato malo, vix quid obicerer, intelligere potui: ne iam satis sciam quomodo me tuear. Quia mihi, sperasset, nisi patrem iulicem haberem: ad quem, etiam si à fratre charitate vincor, misericordia cerere: reus vinci non debeo. Ego enim, ut me mihi sibiq; servus, precor: ille ut me in securitatem suam occidas, postulat. Quid eum, quum regnum ei tradideris, facturum credis, in me esse, qui iam nunc sanguine meo, sibi indulgeri æquum sensere?

ARGVMENTVM
INTERROGATIONVM T. SEM-
pronij Prætoris ad L. Minutium
legatum.

L. Minutius legatus, & duo Tribuni militum regressi Romam ex Hispania, nunciant senatui, quæ prospere ac feliciter illic gesta erant, inter alia duo sequenda prælia, Celtiberorum deditionem confectam provinciam esse. Id tamen postulabant, ut Q. Fulvio inde exercitum deducere liceret, milites enim iam vltra in ea provincia retineri non posse, alioqui iniussu abiturus esse, aut certe seditionem moturos T. erat Sempromius Prætor, cui ea provincia decreta erat. Is ne quid faceret, quod è Rep. non videretur, iam ex Minutio ipso quærit, quidnam sentiat ea in re faciendum.

Quare

Quare de
recursu
beros per
sine exercitu
de fide barbari
mare nobis pores
utium censet, viri
applementum in
monio quibus eme
nuntiantur, ceteri
ceant. Tan deduc
gioribus, non au co
contempnam, ju
re excitare ad re
in facilius suppon
ullatitiam confec
dem ego aulio, qu
prætorum, in au
in videri in armis si
tamen hac prædic
est, item a aulio, se
Flaccus legiones, le
hæd. Carum, neq
bisti obstruam.

ARG
VERBORVM

ill. a i M. l.
censore

M. Acimius L.

monstris, quo acti
m daretur, ha-
accusatore aua-
ar? Atonem
quid coepit
nam qui-
dantem
a fratri
corde: rous rano
mibi nobis ierum
tratem suam reco-
quam regnum a
in me ego, qui
mulligeni equum

TVM

M T. SEM.

Mmum

Tribuni militum
unciarant ienau,
geta erat. inter
pocorum dedito-
ia tamen potio-
rum deducere li-
ea provincia re-
ellu abiturus esse.
T. erat sempro-
creta erat, is de
videretur, iam ex
sentiat ea in re

EX LIB. X. BEL. MACE.

343

QVaro de te, L. Minuti, quum confectam
provinciam nunties, existimesne Celti-
beros perpetuo in fide mansuros, ita ut
sine exercitu ex provincia obtineri possit? Si neq;
de fide barbarorū qui quā recipere, aut affir-
mare nobis potes, & habendum illic utile exer-
citus censes, utrum tandem auctor senatus sis,
supplementum in Hispaniam mittendi? ut i;
modò quibus emerita stipendia sint, milites di-
mittantur, veteribus militibus tyrones immis-
ceantur? an deductis de provincia veteribus le-
gionibus, novas conscribendi & mittendi? quum
contemptum tyrocinum etiam milites barba-
ros excitare ad rebellandum possi. dictu, quam
re facilius si, provinciam ingenio ferocem, re-
bellatricem confecisse? Pauca ciuitates, ut qui-
dem ego audio, quas vicina maxime hyberna
premebant, in eius deditionemq; venerunt: ut-
teriores in armis sunt. Quae quum ita sint, ego
samen hac praedico, P. C. me exercitu eo qui nūc
est, Remp. administraturum: si deducat secum
Flaccus legiones, loca pacata me ad hybernacu-
la el. dūrum, neq; nouum militem ferocissimo
hosti obiecturum.

ARGVMENTVM

VERBORVM Q. CAECILII MET-
elli, ad M. Iulium, & M. Fulvium
censores declaratos, de ru-
conciliatione.

Qua

M. Aemilius Lepidus pontifex maximus. &c

U 5

M. Ful-

seruatum, equites recenseatis, agatis censum, li-
trum condutis: quod in omnibus precationibus
runcupatis his verbis, ut ea res mihi collega me-
meo bene & feliciter eueniat, ita ut vere, ut
ex animo vobis euenire, efficiatisq; ut quod
Deos precati eritis, id vos vellet etiam homines
credamur. T. Tullius & Remulus, in cuius ur-
bis medio foro, acie h. stis concurrerant, ibi con-
cordes regnarunt. Non modo simulantes, sed bel-
la quoq; iunguntur: ex n. festis h. stibus plerumq;
secus singulis, interdum etiam cives sunt. Albani,
vixata Alba, Roman traducti sunt. Latini, Sa-
bini in ciuitatem accepi. Vulgatum illud, quia
verum erat, in proverbium venit: Amicitias
immortales, inimicitias mortales debere esse.

ARGVMENTVM
ORATIONIS PHILIPPI REGIS
Macedonum ad Antigonum, de re-
gni hereditate,

Perseus, maior Philippi liberorum, robus
quo animo ferens, audita inuicem accusatione
et defensione patricidij, à patre de ea re iudi-
cium in aliud tempus dilatum esse, ubi dis-
quisitionibus atque inquisitionibus in vitam &
mores vtriusque compertam esset vter culpa-
dus foret: nec die nec nocte quicquam prae-
termittit bat quod ad augendam suspicionem, si-
niendamque quon primum disceptationem per-
tineret. Accius (puto) importunitate ac quere-
lis pater rex victus Romam legatos duos, quos
in neutram partem inclinare putabat, re vera
Persei fautores, mittit, qui de ijs ipsis quae in
Demetriū congesta crimina erant, cognoscere et

li erant Philocles & Apelles: qui Roma in Macedonia regressi, literas falsas adulterino T. Quintij signo notatas regi reddiderunt, quibus facile apparebat crimina Persei in fratrem iacta, vera esse. Tum verò Perseus iam victoriam propè in manibus cernens, rursus fratrem apud patrem accusat: quo quidem iudicio nihil palam contra reum pronuntiatum, ut dolo potius interficeretur. Itaque à Thessalonica Demetriadem profecturus Philippus, Dida quodam pratore, qui Persei partium erat, comite, Demetrium ad Astrum Pæoniæ oppidum mittit. Nec abest suspicio quin ei Didæ digredienti de filio occidendo mādita pater dederit. Profecti ab Astræ Heracleam, cum aliis coram illic hilariter celebrant: quo in convivio epoto veneno, non ita multo post & patris crudelitatem, & fratris parricidium, & Didæ scelus conquerens innoxius iuvenis absumptus est. Exinde pater rex comperta morte, conscientia scelestum premeate, vitam tristem ac miserabilem egit. Iam Antigonus erat Antigoni alterius (Philippi tutor fuerat) nepos, qui amicus Philippi permanserat. Is per invidiam legatorum supra nominatorum, qui literis falsis confirmarant crimina Persei in fratrem, Demetrio occiso, animo suo proponens, mortuo quoque patre magnum sibi à Perseo periculum fore, Philippum quotidie sollicitabat ad veritatem criminis explorandam. Ac forte Xychus consilij particeps, quum ipsi obuius egredienti à Philippo foret, eius indicio ad Philippum ut conscius deferret. Adductus, paruo metu iniecto ordinem omnem facinoris exponit. De legatis sumptum supplicium. Detectas esse fraudes audiens Perseus, non temere se patri committere ausus, procul inde absuit. Philippus deinde per occasionem Antigono voluntatē suā de regni hereditate, quā ad eum se mortuo venturam destinabat, in hæc verba declaravit.

Quia

Q Vando
ne, et ora
tar pater
nem quidā pater
inela non cussio.
quid sibi a lere
quem dignum reg
nem, perre in exte
seclis, fraudis p
tatum ab infern
te, qui mori imm
omni silicrymas
relinquam.

Altius reperen
tio. Perseus q
fectum in Thraci
t. Philippi p
generationis nota
tue est certior. Eo
maxima celeritat
lia pater omniu
rationem regno p
gore legator. Rom
dnam pat. nam
quoque ut re. p
bellum suorum a

Quando in eam fortunam veni, Antigono, ut orbitas mihi, quam alij detestantur parentes, optabilis esse abeat: Regnum quod à patre tuo forti, non solum fidei tutela eius custoditum, & auctum etiam accepit, id tibi tra. sere in animo est. Te unum habeo, quem dignum regno iudicem: si neminem haberem, perire & extinguere id mallet, quam Perseo scelesti fraudis pramium esse. Demetrium excitatum ab inferis, restitutumque credam mihi, si te, qui morti innocentis, qui meo infelici errori vnus illacrymasti, in locum eius substitutum relinquam.

EX PRIMO QVINTAE
decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CALLICRATIS
chai aduersus Perseum.

Altius repetenda est priorum temporum ratio. Perseus, qui patris Philippi fugiens conspectum in Thracia erat, per medicum qui curationi Philippi præerat, eo ipso tempore quo desperationis nota apparuerat, de patris morte factus est certior. Eo nuntio latus factus, quanta maxima celeritate potuit in Macedoniâ rediit. Itaque præter omnium præ opinionem & expectationem regno potitus, e primo quoque tempore legatos Romanis misit, non solum ad amicitiam paternam renouandam, sed ad petendum quoque ut rex appellaretur. sollicitabat inde ad bellum suorum animos, & ita usque inter Dardanos

PARUA, aut mediocris res, Achai, quibus-
dam videtur agere maxime gravissimam
omnium non agi iantum arbitror, sed
quodammodo acta esse Nam qui Regibus Macedo-
nū Macedonibusq; ipsis, finibus interdixisse-
mus, manereq; id decretū, scilicet ne legatos ne
nūcios admitteremus Regi, per quos aliquorū ex
nobis vixit: sollicitarenturq; concionantem quo-
dam modo absentem audimus. Regem, & si Dīs
placeat, rationem eius probamus, & quum fera
bestia cibum aut fraudem suam possum plerun-
q; aspernentur & refugiā, nos caci specie
parvi beneficij nescimus, & servulorū minimi
precij recipiendorum spem, si amī, forum libe-
ratem subruī, & tentari patimur. Quis enim nō
videt viam regia societatis quā, qua Roma-
num fœderi, quo nostra cuncta continentur, vio-
letur? Nisi hoc dubium abest, est, bellandum
Romanis cum Perseo esse, & quod viro Philip-
po expectatum, morte eius anticipatum est, id
post mortem Philippi futurum. Duos, ut scitis
habuit filius Philippus, Demetrium & Persea.
Genere materno, virtute, ingenio, favore Mac-
donum longe prestitit Demetrius: sed quia in
Romanos olij regnū posuerat primum. Dem-
etrium nullo alio crimine, quā Romana amicitia
mita occidit: Persea, quem populi Rom. prius
penē quā regni heredem futurum sciebat.
Regem fecit. Itaq; quid hic post mortē patris e-
git alius, quū bellum aravit? B. starnas primū,
ad terrore omnium, in Dardaniā immisit: qui se
sedē eam tenuisse, graviores, eos accolat Gracia
habuisse

habuisset, quàm Asia Gallos habeat. Ea spe depulsi, non tamen belli consilia omisit: imò si vera volumus dicere, iam inchoavit bellum. Dolopiam armis subegit: nec provincis de controversis ad disceptationem populi Rom. audiuit. Inde transgressus Octam, ut repente in medio umbilico Gracia conspiceretur. Delphos ascendit. Hac usurpatio itineris insoliti quò vobis spectare videtur? Thessalam deinde peragravit: quòd sine ullius eorum quos oderat, noxia, hoc magis tentationem metuo. Inde litteras ad nos cum muneris specie misit: & cogitare iubet, quomodo in reliquum, hoc munere non egemus, hoc est, ut decretum quo arcentur Peloponneso Macedones, tollamus rursus legatos regios, & hospitibus cum principibus, & mox Macedonũ exercitus, ipsum quoq; à Delphis (quantum enim interluit fretum?) traicientem in Peloponnesum videamus: immisceamur Macedonibus armantibus se adversus Romanos. Ego nihil novi censeo decernendum, servandaq; omnia integra, donec a certum dirigantur, vanum hic timor noster, an verus fuerit. Si pax inviolata inter Macedonas Romanosq; manebit, nobis quoque amicitia & commercium sit: nunc de eo cogitare periculosum, & immaturum videtur.

ARCONIS FRATRIS XENARCHI, pratoris Achaorum pro Persæo
refutatio.

Difficilem orationem Callicrates & mihi, & omnibus qui ab eo dissentimus, fecit. Agendo enim Romana societas

causam ipse, tentat
que aeno neg, ten
viqui à se dissenti
tere videretur. Ac
non hic nobiscum f
homini veniet, a
amici sit & non
amici etiam qua
civisset: q. d. ita
pareat Macedones
autem, qui nec ob
mulum perierit L
Thessaloniam si vixisset
palam gerantur, &
oportet. Ac summo
quis Romanos ven
pal Rom. appellat
non venisset ad Reg
hic omnia paci
telli: nec Romanos
is eos secuti sumus
quantur. Cur qui
bellum, adversus
ramus, non video.
Macedonia sumus
quam quos nuper f
excessu verbis nost
propos inter illo
thæ Thessalon. Ac
natiq; habemus
imper. Cij atq; an
tante ante hostes

TIONES

habear. En spē di
 ur. Delphes a
 ur. Ibi quē
 in iende perag
 et adent, nati
 . Inde dicitur
 : Et regitare
 mune et rega
 arcum Pelopon
 ius legatos regis
 amox Macedoni
 bu' puerum e
 tem in Pelopon
 ur. Macedonici
 am. Ego nihil na
 idaq; omnia m
 ur. rariunt lu
 . Si pax inuolub
 ur. adit, nobis qu
 f. f. f. de co
 ur. uidetur.
 S. XENAR
 pro Perseo

Calliocrates & m
 ab eo dissentim
 Romana. Scit
 cas

aisam ipse, tentariq; & oppugnari dicendo,
 ua nemo neq; tentat, neq; oppugnat, effecit,
 et qui à se dissentiret, aduersus Romanos di
 ere videretur. Ac primū n omnium tanquam
 non hic nobiscum fuisset, sed, aut ex curia populi
 Romani veniret, aut Regium arcanis interesset.
 omnia scit & nunciat quæ oculis facta sunt:
 diuinat etiam quæ futura fuerant, si Philippus
 vixisset: quod si Perseus regni hæres sit, quid
 parent Macedones, qui cogitent Romani. Nos
 autem, qui nec ob quam causam, nec quemad
 modum perierit Demetrius, scimus, nec quid
 Philippus si vixisset facturus fueras: adhuc quæ
 valam gerantur, consilia nostra accommodare
 oportet. Ac scimus Persea, Regno accepto ad le
 gatos Romanos venisse, ac Regem Persea à po
 pulo Rom. appellatum: audimus legatos Roma
 nos venisse ad Regem, & eos benignè exceptos.
 Hac omnia pacis equidem signa esse iudico, non
 belli: nec Romanos offendi posse, si ut bellū geren
 tes eos secuti sumus, nunc quoq; pacis auctores se
 quamur. Cur quidem nos inexpiabile omnium
 soli bellum, aduersus Regnum Macedonum ge
 ramus, non video. Opportuni propinquitate ipsa
 Macedonia sumus: an infirmissimi omnium, tã
 quam quos nuper subiecit Dolopes? Imò contra
 ea vel viribus nostris, Deum benignitate, vel
 regionis intervallo tuti. Sed sumus æquè subie
 cti, ac Thessali, Aetoliq;: Nihil plus fidei auto
 ritatis quæ habemus aduersus Romanos, qui
 semper socij atq; amici fuimus, quam Aetoli, qui
 paulo antè hostes fuerunt. Quod Aetolis quod
 Thes-

Thessalis, quod Epirotis, omni deniq; Græcia cū
Macedonibus iuris est, idem & nobis sit. Tum
execrabilis ista nobis solis velut desertio iuri
humani est? Fecerit aliquid Philippus, cur ad-
uersus eum armatum, & bellum gerentem, hoc
decerneremus: quid Persens, novus Rex omniū
iniuria insons, suo beneficio paternas simul atei
oblittera. **A**, meruit: cur soli omnium hostes ei
sumus? Quamquam & illud dicere poteram, tā-
ta priorum Macedonia Regum merita erga nos
fuisse, ut Philippi unus iniurias, si qua forte
fuerunt, utiq; post mortem quum classis Roma-
na Conchres staret, Consul cum exercitu Elatia
esset: triduum in concilio fuimus consultantes,
utrum Romanos, an Philippum sequeremur: nō
nihil metus praesens ē Romanus sententias no-
stras inclinat: fuit certē tamen aliquid, quod
tam longam deliberationem fecerat: id quod e-
rat vetusta coniunctio cum Macedonibus, ve-
tera, & magna in nos Regum merita. Valeāt &
nunc eade idā: nō ut precipuē amici, sed ne pra-
cipuē inimici simus: ne id quod non agitur, Calli-
crates, simulauerimus. Nemo non a societatis,
aut non fœderis, quo nos temere illegemus, con-
scribendi est auctor, sed commercium tantum
iuris praebendi, rependi q; sit, ne interdictione fi-
nium nostrorum, & nos quoq; regno arceamus,
ne seruis nostris aliquo fugere liceat. Quid hoc
aduersus Romana fœdera est? Quid rem parua
& apertam, magnam & suspicam facimus?
Quid vanos tumultus ciemus: Quid ut ipsi locū
assent ad Romanis habeamus, suspectos alios, ac

inim-

enior effluuius
em habuit, qui
pace etiam sinor

EX SECVN

ARG
ORATIONI

Persea Regem M
si hanc consue
tem sed alia specie
auduerant Eumen
nos adiecti
et hanc erat
ment ad hanc
quod Romani caper
ne cuius iudicio
rentem, nunciat
de quille fiducia
tem totum co
N On ego hanc
capitum cred
numa et solibi
rephata, h
numa et solibi
act. regu meo
scipsum are ta
et afferentia, si
iam nihil si
et magna et ciuicia
interetur, eo proce
numa non hab

nihilos efficimus? Si bellum erit, ne Perseus qui-
em dubitat, quia Romanos secuturi simus: in
pace etiam si non odia sinuamur, intermittatur.

EX SECUNDO QVINTAE decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS EUMENI REGIS in Senatu.

Persea Regem Macedonum, & à multis, & ip-
Romani, missus in Macedoniam legatis in cam
em, sed alia specie, bellum summa vi apparate
adiuerant Eumenes erat rex cui a senatu maxi-
nus honos, adiectis ipsius regno finitimis regio-
bus, habitus erat. Ob hac Romanorum in se
nerita, ad fidem suam pertinere ratus, videre ne
quid Romani caperent detrimenti, ea praesertim
in re cui suo iudicio obstiti ab ijs posset: Romanis
veniens, nunciauit quidnam Perseus moliretur,
& quae ille fiducia tentare vellet. Postremo in hec
verba rem totam confirmavit.

Non ego hac incertis iactata rumoribus, &
cupidius credita, quia vera esse de inimico
rimina volebam, afferro ad vos P. C. sed comperta
& explorata, haud secus, quam si speculator
missus à vobis, subiecta oculis reserrem. Neque
relictò regno meo, quod amplum & egregium
vos fecistis, mare tantum traiecissim, ut vana
ad vos afferendo, fidem abrogarem mihi. Cer-
nebam nobilissimas Asiae & Graeciae civitates, in
dies magis denudantes iudicia sua, mox, si per-
mitteretur, eò processuras, unde receptum ad prae-
utendum non haberes. Cernebam Persea, non

continentem se Macedonia regno, alia armis occupantem, alia qua vi subigi non possunt, favore ac benevolentia complectentem. Videbam quam impar esset fors, quum ille vobis bellum vos ei securam pacem praestaretis: quamquam mihi quidem non parare, sed gerere penè bellum videbatur. Abruolim socium atq; amicum vestrū regno expulit. Aretarū Illyriū, quia scriptum ab eo quādā vobis cōperit: sociū ite atq; amicū vestrū, interfecit. Euerzam & Callicritū Thebanos, principes civitatis, quia liberius aduersum eum in concilio Boeotorum locuti fuerant, delatu-rosq; ad vos que agerentur, professi erant, tollendos curavit. Auxilium Byzantijs aduersus faedus tulit. Dolopia bella intulit. Thessaliani & Doridem cum exercitu peruasit, ut in bel-
 intestino deterioris partis auxilio meliorem as-
 fugeret. Confudit & miscuit omnia in Thes-
 salia Perrhabiaq; spe novarum tabularum, &
 manus debitorum obnoxia sibi, optimates oppri-
 meret. Hæc quum vobis quiescentibus & patien-
 tibus fecerit, & concessam sibi Graciam esse
 vobis videat, pro certo habet neminem sibi at-
 tequam in Italiam traiecerit, armatum occu-
 surum. Hoc quàm vobis tutum aut honestum
 sit, vos videritis: ego certè mihi turpe esse antea
 prius Persea ad bellum inferendū quàm me scilicet
 cum ad pradicendum ut caueretis, deinde in
 Italiam. Functus necessario mihi officio, & qui-
 damodo liberata atq; exonerata fide mea, qui
 ultra facere possum, quàm uti Deos, Deisq;
 precer, ut vos, & vestra Reip. & nobis socijs a-

ne amicis, qui ex vobis

ARGV

ORATIONI

centurionis a-

do infer

P erat Licinius con-

tribuerat: is ex-

Macedoniam con-

tribuit: nam eam

quoque maluit & q-

ones: sed qui piam

boni quam ex his qu-

tribuit pieq; apper-

ia utrumq; q-

meconitū fuerat, v-

comperit. Licinius

comitia tunc recitavit

que quoniam eorum ut vi-

derat: cum sit tunc

quo quinquaginta

deret: de quo qu-

deretur alligat-

deretur. E-

quos plen, apper-

derat: de quo qu-

ead p. palam

rationis: habet

Farum Lige?

Sabinus: fuit

in: fuit: nam

in: fuit: nam

in: fuit: nam

in: fuit: nam

de amicis, qui ex vobis pendemus, consulatis?

ARGVMENTVM

ORATIONIS SP. LIGVSTINI

centurionis ad populum, ne ipsi or-

do inferior assignare-

tur.

Perat Licinius consul cui Macedonia prouincia obtulerat: is ex autoritate Patrum legionibus in Macedoniam contra Persea educaturus, tribunis militum curam mandauerat citandi veteres atque milites & centuriones. Iam illi centuriones, sed qui primos priores alios duxissent, citabant, quum ex ijs qui citati erant, tres & viginti tribunos plebis appellarent. Agebatur res ad tabellia tribunorum, quò M. Popilius, qui biennio ante consul fuerat, ventiens, pro centurionibus verba fecit. Licinius consul pro se ipsa senatusconsultum recitari iussit, quo inter alia hoc quoque continebatur vt veteres centuriones ad nullam Macedoniam ferrociterentur, nec vili qui maior annis quinquaginta non esset, vacatio militie concederetur. In quo deprecabatur ne a quoquam prohiberetur assignare quem cuique orationem ex repub. videretur. Sp. Ligustinus erat ex ijs qui tribunos plebis appellabant, postquam còsul quare rogeret dixit, a contione & tribunis petijt vt sibi aliquid ad populum agere liceat. Omnibus permissis, in hanc sententiam causam suam egit.

Spurus Ligustinus tribus Crustumina ex Sabina sumorundus, Quirites. Pater mihi iugerum ager, liquit, & paruum tugurium, in quo natus & habitus sum, huiusque ibi habito. Quum primum in aetatem veni, pater mihi uxorem fratris sui filiam dedit, qua cum

ornatus ab Imperatoribus sum: sex ciuicas coro-
as accepi: xxy. stipendia annua in exercitu e-
merita habeo. & maior sum annis quinquagin-
a. Quod si mihi nec stipendia omnia emerita es-
set, ne dum atas vacationem daret: tamen, quā
quatuor milites pro me uno vobis dare, P. Lici-
ni, possem, equum era: me dimitti. Sed hac pro-
prie mea dicta accipitis velim: ipse me, quo-
libet quisque qui exercitus scribit, idoneum mili-
tem in hoc ibi, nunquam sum excusaturus. Or-
ationem quo me dignum iudicent Tribuni mili-
tum, quod cum est potestatis: ne quis me virtute
excellentem praestet, dando operam, ut semper ita
cesserim, & Imperatores mei, & qui una sti-
pendia fecerunt testes sunt. Vos quoque, equum
licentia lites, si appellationis vobis usurpa-
tus, quum adolescentes nihil aduersus magi-
stratum Senatusque, auctoritatem usquam sece-
rit, nunc quoque, in potestate Senatus ac Confus-
um esset: & omnia honesta loca ducere, qui nunc
temp. defensum sitis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS Q. MARCII LE-
gati Romani ad Persen regem Ma-
cedonum.

Quo propè tempore in Macedoniā P. Licinius
consul, cui ea prouincia obuenerat, legiones trās-
ferrere parabat quinque legati in quibus Q. Mar-
tus & A. Atilius erant missi in Graciam. In re-
giones ad quas profecturi erāt. ita inter se diui-
derant cū militibus, ut Martio & Atilio Epi-
Acte.

Actolia & Thessalia circumeundæ assignarentur, unde in Boeotiam & Euboeam transirent: inde verò in Peloponnesum traiecerent. Iam priusquàm à Corcyra digrederentur legati à Perseo allata erant literæ, quibus inter alia ille quærebat quz nā esset causā Romanis in Græciam traieciendi copias, aut vrbes occupandi. his nullum responsum aliud dare placuit, quàm quod legatis datum negotium erat ut regi nuntiarent, prædij tantum causā profectos. Quum verò Martius & Atilius obeuntes regiones attributas, iam in Thessaliam peruenissent, legati rursus à Perseo venerunt, qui facta dicendi potestate perierunt uti regi fieret potestas in colloquium veniendi. Martius non immemor hospitij Philippi regis, non grauatior concessit. Datis itaque obsequiis nihil fraudis facturos Macedonas, confederunt Martius & Perseus ac prior Martius ita quæ de Perseo iactata erant ab Eumene, retulit. Ea deinde Perseus refutavit.

Expectari nos arbitror, ut respondeamus literis tuis quas Corcyram misisti: in quibus quæris quid sit legatis cum militibus venerimus, & præsidia in singulas vrbes dimittamus. Ad hanc interrogacionem tuam & non refrondere, ne nimis acerbum audiens tibi videatur. Sed quum aut verbis castigandi aut armis sit quis se laus rumpit: sicut bellum aduersus te alij quàm a mibi mandatum malin ita orationis acerbicatem aduersus hospitem utrumquē, scilicet subibo: sicut medici, quum saluam causā tristiora remedia adhibent. Ex quo regni adeptus es, vram rem te, quæ faciendā fueri senatus fecisse censet, quod a legatis Romam a venouantium sociis miseris: quod tamen ipsi

non renouant
quum renouantur
scum atq; amicis
st. Aristari interfect
tra dicam, latatum
non illorum fidi
gulum occiderant. E
in agrum cum exer
st. E. Antys item c
Cum Læotys focus
tatem, quam non
st. Thebanos legatos
venientes à nobis q
nam argueret. Il
& cades principum
id est possunt? Do
Eumenes rex à Rom
res, propter victi
a. Aras mactatus
quæ hostes Brima
dici, certū habeo &
legatos tuos r
amor: no modo
quam ob causam
angerentur, aut
meremus. Quare
nam vera resp
tano: siro hoij
pro ut aliquam
agenda in

uisse, non renouandum indicat potius, - quàm
 uum renouatum esset, violandum. Abnepoli-
 dum atq; amicū populī Rom. regno expul-
 ti. Artetari interfectores, ut cade (ne quid vl-
 ra dicam) latatum appareret, recipisti, quī om-
 nium Illyriorum fidiſſimū Romano nomini Re-
 ulum occiderant. Per Thessaliam & Malien-
 em agrum cum exercitu contra fœdus, Delphos
 ſti. Byzantijs item contra fœdus miſiſti auxilia
 tum Bœotijs ſocijs noſtris ſecretam tibiſſi ſo-
 ietatem, quam non licebat, iureiurando pepigi-
 ti. Thebanos legatos Euerſam & Callicritum
 venientes à nobis quærere malo quis interfec-
 it, quàm arguere. In Ætolia bellum inteſtinum
 & cades principium per quos niſi per tuos facta
 videri poſſunt? Dolopes à teipſo euſtati ſunt.
 Eumenes rex à Roma quum in regnum redi-
 et, propè ut victima Delphis in ſacrato loco
 aras maſtatus, quē inſimulet, piget reſer-
 e: qua hoſpes Brundusiſinus occulta facinora in-
 licet, certū habeo & ſcripta tibi omnia à Roma
 ſſe, & legatos tuos renunciāſſe. Hac ne diceren-
 ur à me, uno modo vitare potuiſti, non quaren-
 lo, quam ob cauſam exercitus in Macedoniam
 raiſcerentur, aut præſidia in ſociorum vrbes
 nitteremus. Quarenti tibi ſuperbius tacuiſſe-
 nus, quam vera reſpondimus. Equidem pro ut
 paterno noſtro hoſpitio faueo rationi tue, &
 opto ut aliquam mihi materiam præbeas
 agenda tue apud ſenatum
 cauſa.

PER-

PERSEI AD EA RESPONSVM.

Bonam causam, si apud indices & quos ageretur, apud eos semper & accusatores & iudices agam. Eorum autem qua obiecta sunt mihi, partim ea sunt quibus nescio an gloriari debeam, partim quae fateri non erubescam, partim qua verbo obiecta, verbo negare satis sit. Quid enim si legibus vestris hodie reus sim, aut iudex Brundisius, aut Eumenes mihi obiciat, ut accusare potius verè quam cōiutiari videantur? Scilicet nec Eumenes, què tam multis graui publicè ac priuatim si, alium quàm me inimicum habuit: neq; ego potiorè quonquàm ad ministeria facinorū, quàm Ramnū, quem neq; vniquàm antè videram, nec eram postea visurus inuonire potui: & Thebanorum, quos naufragio perisse constat, & Artetari cadis mihi reddenda ratio est, in qua tamen nihil vlrà obicitur, quàm interficere eius in regno exulasse iaceo. Cuius conditionis iniquitatem ita non sum recusaturus, si vos quoq; accipitis, ut quicunq; exules in Italiam, aut Romam se contulerunt his facinorum propter quae damnati sunt, aut o res vos fuisse fateamini. Si hoc & vos recusabitis, & omnes alia gentes: ego quoq; inter ceteros ero. Et herculè, quid attinet cuiquam exiliū petere, si nusquam exul: futurus locus est. Ego tamen istos, ut primum in Macedonia esset admonitus à vobis comperi, requisitos, ex regno abire iussi, & in perpetuum interdixi sinibus meis. Et hac quide mihi tanquàm causam dicem

re obiecta sunt: illa
facere, quod mihi
habeant. Nam si
re si bellum quidem
namq; meū leat in
mus aduersus Abor
al' uiderint, facili
ex se dēre licuit
na est, ut arma au
him me facere decui
regni vñq; ad Amph
libera capta, magn
ta multas pecorum a
er, donec Pelam
permissi? At ea
causis, sed e me
talia accipiunt, pa
egitatem, qui si
quasi quia sibi acci
est in eodem me
pas armis coere
nam, sure feci me
nam essent, vñq;
Nam, si causa
fatare, sed q
quasi, nūquam per
na, et nō uideri
rectum a me in
amari eius le
Istena inde ad
na & Pyllon, qui
una, non per se

eo obiecta sunt illa tanquam Regi, & qua de
cedere, quod mihi est vobiscum, disceptationem
habebant. Nam si est in fœdere ita scriptum, ut
si bellum quidem quis inferat, tueri me reg-
umq; meū liceat: mihi fatendum est, quod me
armis aduersus Abrupolim socium populi Rom.
offenderim, fœdus violatum esse. Sin autem hoc
ex fœdere licuit, & iure gentium ita cōpara-
um est, ut arma armis propulsentur: quid tan-
em me facere decuit, quum Abrupolis fines mei
regni vsq; ad Amphipolim peruastasset? multa
bera capita, magnam vim Mancipiorum, mul-
a millia pecorum abegisset? Quiescerem & pa-
rerer, donec Pellam & in regiam meam arma-
us peruenisset? At enim bello quidem iusto sum
persecutus, sed vinci nō oportuit eū, neq; ea qua
ictis accidunt, pati: quorum casum quum
ego subierim, qui sum armis lucessius, quid
est quari siui accitissō, qui belli causa fuit?
non sum eodem modo defensor, Roman, quod
dolo pas armis coercherim: quia, e si non merito
orum, iure feci meo, quum mei regni, mea
itionis essent, vestro decreto patri attribui
reo. Nec, si causa reddenda sit, non vobis
ec fœderat it, sed is qui ne in seruos quidem sa-
atq; iniusta imperia probat, plus a quo & bo-
saasse in eos videri possū. Quippe Euphrato-
Prefectum à me impositum ita occiderūt, ve
ors pœnarū eius leuissima fuerit. At quum
roceissem inde ad videndas Larissam & An-
rona & Pylleon, quid in propinquo mul-ò ante
abita vota persoluerem, Delphos sacrificandi
P 2 causa

caussa ascendi. Et hic criminis augendi causa cum exercitu me fuisse adiecitur: scilicet ut quoniam nunc vos facere queror, urbes occuparem, arcibus imponerem praesidia. Vocate in concilium Graeciae ciuitates, per quas iter feci: queratur unusquilibet militis mei iniuriam, non recusabimur simulato sacrificio aliud perisse videar. Etolis & Byzantijs praesidia misimus, & cum Boeotijs amicitiam fecimus. Hac qualiacumque sunt, per legatos meos non solum indicata, sed etiam excusata sunt saepe in Senatu vestro, & alios aliquos ego disceptatores non tam aequos, quam antea Q. Marci paternum amicum & hospitium habebam. Sed nondum Romam accusator Eumenes venerat, qui calumniando omnia detorquebat, suspecta & inuisa efficere, & persuaderi vobis conaretur, non posse Graeciam in libertate esse & vestro munere frui, quoad regnum Macedonia incolume esset. Circumagetur hic orbes erit mox, qui arguat nequicquam Antiochum ultra iuga Tauri remotum: grauiorem multo Asia quam Antiochus fuerit, Eumenem esse: in conquiscescere socios vestros posse, quoad Regem Pergami sit: eam arcem supra capita finitimarum ciuitatum impositam. Ego haec, Q. Marci & A. Attili, quae aut à vobis obiecta: aut pergas à me sunt, talia esse scio, ut aures, ut animi audientium sint: nec tam referre quid ego, aut quomente fecerim, quam quomodo id vos factum accipiat. Conscius mihi sum, nihil me scientes deliquisse: & si quid fecerim imprudentia lapsus, corrigi me & emendari castigatione habere possim.

Perseus, quomodo causa Romani autem ipsum pacis omnino non in alto autem bellicosos non diu exco-
miserit Locum
care, ille inter alia
perueniat facilem
quod pollicetur, &
tam genere Romani
sunt ad daretur
montem ad uenire
non habere
quod impera
Romani militum an
signa daretur circa
montem fuisse Phae-
daretur Eumenis pe-
Romani nuntius at-
pie Eumenes re-
Concilium de
daretur esset hote-
Romani etaque
me congressi, pr-
mores, excedere. Po-

posse. Nihil certè insanabile, nec quod bello & armis persequendum esse censatis, commisi: aut frustra clemètia gravitatisq; vestra fama vulgata per gentes est, si rationibus de causis, qua vix querela & expostulatione digna sunt, arma capitis, & regibus focus bello infertis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PERSEI AD SVOS

de victoria contra Romanos.

Perseus, quom regressi legati quos purgandi causa Romani autore Q. Martio legato miserat, spem pacis omnino præciderent: ad cogitatum iam multo ante bellum animum intèdebat. Post paucos indies concilio habito, quum fama cõstaret P. Licinium consulem cum exercitu adven-
tare, ille inter alia quibus suorum animos præparaverat: facilem victoriam vel ex hoc sui iussuque polliceretur, & quod numero & quod militum genere Romanis præstarent. Ac cõ adhortando suos adduxerat, ut sublato clamore cum frequentia assensu magna pars eum bonum modò auxilium habere inherere separatòs alii dicerent quicquid imperasset, impigre præstare. Ita combamatis militum animis, ipse ad obsidendas oppugnandasque circa ciuitates cum copijs proficiscitur. Fortè Pheræos agros, qui erant ditionis & regni Eumenis peruenati ab eo, in castra Romanorum nuntius attulerat. Quo periculo motus ipse Eumenes rem ad P. Licinium consulem deferret. Consilium de ea re captum antequam fieretur, affertur hostes magno numero hand procul abesse. Itaque signum exemplò datum. Bis inde congressi, primum ignari vtri victi aut vi-
siores, excessere. Postero die ad eundem locum

Perseus castra mouit: tandem manu confectum ea. Eo praelio victi Romani, in quo spolia caeso-
re multi vini in Persei uenere in potestatem, qua
inter milites diuisit. Romanos victos non mo-
estitia modo, sed etiam pauor tenebat, ne ex tēplo
castra hostis aggrediretur. In qua trepidatione
consilium attulit Eumenes, si castra trans Peneū
amnem transferrētur, in tuto omnia fore. Quod
iam factum esse quum Perseus postridie cerneret,
peccatum esse g. auiter falsus est, quod pridie vi-
ctis non instituit, multo tantē magis, quod no-
te foret cessatum. Ille nihilominus elato animo
suos ad concionem vocat, ad quos in hunc mo-
dum de victoria verba fecit.

PRaiudicatum euentum belli habetis: me-
liorem partem hostium, equitatum Ro-
manum, quo inuictos se esse gloriabatur
fudistis. Equites enim illis principes inuentum
equites seminarium Senatus: inde lectos in pa-
trum numerum Consules: inde Imperatores cre-
ant. Horum spolia paulo ante diuisimus inter
vos. Nec minorem de legionibus peditum victo-
riam habetis, qua nocturna fuga vobis subtra-
cta, naufragorum trepidatione passim natantiū
flumen compleuerunt. Sed facilius nobis sequen-
tibus victos, Peneum superare erit, quam illū
trepidantibus fuit: transgressiq; ex tēplo ca-
stra oppugnabimus, qua hodie cepissemus, nisi
fugissent. Aut si acie discernere volent, eundem
pedestris pugna euentum expectate, qui e-
quitum in certamine fue-
rit.

Creata erāt cōsule
cinius Crassus, quos
ra. Ex. Eplō in prou
decretis omnibus c
essent: apparebatur
iū gesturū quod ex
solere quā ad ipsū
leg. ti co pramitte
tū cognosceret. Ac
infatu expectet
et, pōtūne a refer
set, q. legatū no adū
in mora quū proli-
tim ciuitatum leg
sum in curi in
pop. am de suo in

ANima
rem in
ciam, gr.
quon aut Coni
in. fr. annu inf
ona quā bello m
in. exist. in. f. i
tā per me in pō
tū ipso, eo. f. i
tū. Huc partem q
laud. affirmare p
nope ad. i. f. i. m. i.

EX QVARTO (NAM IN TER-
tio nulla est.)ARGVMENTVM
ORATIONIS L. ÆMILII PAVLI
Consulis ad populum.

Creati erāt cōsules, L. Aemilius Paulus, & C. Licinius Crassus, quorū Paulo Macedonia obuenerat. Ex ep̄lō in prouinciā cū profecturū credebāt, decretis omnibus quæ ei bello Macedonico vsui essent: apparebatq; omnib. nō segniter cū id bellū gesturū, quod crederetur iā multo ante agitare solere quæ ad ipsū bellū pertinerēt, quum petit vt legati eō prazmitterētur, qui resū omniū illic statū cognoscerēt. Ac per paucis inde diebus quum in senatu expectatione patres essent quidnā ille de prouincia referret, quū nihil se habere dixisset q̄ legati non dū rediissent, sed extē. tō nihil in mora quin proficisceretur vbi rediissent, interrim ciuitatum legationes audiri posse: ille confestim in curia in concionem progressus, ita ad populum de suo imperio verba fecit.

A Nimis diuersū videor, Quirites, maiorem mihi sortito Macedoniam prouinciā, gratulationem factā, quam quam aut Consul issem cōsulatus, aut quo die magistratum inissem: neq; id ob aliam causam, quia quia bello in Macedonia, quod diu trahitur, existimastis dignū maiestate populi Ro. exitū per me imponi posse. Deos quoq; huic finisse sorti spero, eosilemq; in rebus agendis assuturos esse. Hæc partim opinari, partim sperare possum. illud affirmare pro certo habeo audeoq; me omni ope aduersurum esse, ne frustretur vos hanc spem

de me conceperitis. Quia ad bellum opus sunt, & Senatus decrevit, & (quoniam exemplo proficisci placet, neque ego in mora sum) C. Licinius collega vir egregius, aequè enixè parabit ac si ipse id bellum gesturus esset. Vos, qua scripsere Senatui aut vobis, credite: rumores cre. iust. at. vestra ne allatis, quorum autor nemo extabit. Nam nunc quidem (quod vulgo fieri hoc praeceptum bene animadverti) nemo tam fama contemp. tor est, cuius non debilitari animus possit. In om. nijs circulis, atq. etiam (si Dijs placet) in con. nijs sunt, qui exercitus in Macedoniam du. cant: ubi castra locanda sint, sciant: quae loca praesidijs occupanda, quando, aut quo saltu in. tra Macedonia, ubi horrea ponenda: quae terra. tina, iq. subuehantur comeatus: quando cum. hoste manus conferenda: quando quiescendum. sit. Nec quid melius faciendum sit, modò sta. tuunt, sed quicquid aliter, quam ipsi censuere. factum est, Consulem veluti dicta die accusant. Hec magna impedimenta res gerentibus sunt. Neque enim omnes tam firmi & constantis animi. contra aduersum rumorem esse possent, quam. Fabius fuit, qui suum imperium minui per va. nitatem populi maluit, quam secunda fama. male rem gerere. Non sum is, qui non existimem. admonendos duces esse: imò eum, qui de sua v. nius sententia omnia gerat, superbum iudico. magis: quam sapientem. Quid ergo est? Primum. à prudētibus, & proprie rei militaris peritis, & usu doctis, monendi Imperatores sunt: deinde ab. ijs qui inter sunt gerendis qui loca: qui hostem. qui

qui temporum oppo. rodem velut nauig. i. q. si quis est, qui. nam in bello quae. anages oberam Rei. tano veniat: nane, d. nam a me iuuabit. & ouum Urbannu. fat, et terra ne gub. p. abet vrbis lo. nus castrisibus co. fiant.

ARGV.
ORATIONIS
li. Cons.

Gestis aliquid pr. magno labore Mace. p. se, seu insequen. vultu o congregien. meridtem hora. p. nente, madam sol. ne oppietum. sol in. tentiebanur. It. tate, tamen Rom. cum hoste inte. uer simulationen. p. singulos ordi. p. nomen militum. p. acta. fena. fena. p. otio immuni. p. narique pilis stat. p. se fronte cat. p. milites facti. lan. tates erant qui poga.

EX LIB. IIII. V. DECADOS. 965

qui temporum opportunitatem vident, qui in
eodem velist navigio participes sunt periculi. r-
taq. si quis est, qui quod è Repub. sit, suadere se
ritus in eo bello quod gesturus sum, confidas, ne
demeget operam Reipub. & in Macedoniam ma-
cum venias: naue, equo, tabernaculo, viatico
viam à me iuuabitur. Si quem facere id piget,
& otium urbannm militia laboribus praop-
at, è terra ne gubernauerit. Sermonum satis i-
sa prabet vrbs: loquacitatem suam contineat:
nos castrensibus consilijs contentos futuros esse
ciat.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. ÆMILII PAVL-
li Consulis ad milites.

Gessis aliquod pralijs continuos dies, quum
magno labore Macedonas Romani persequeren-
tar, Perseus insequentem die suos in aciem educit
consilio congregiendi cum Romanis. Iam tum
ad meridiem hora diei vergebat, tempus anni
post circumactum solstitium erat, iter multo pul-
uere oppletum, sol incalcescebat, lassitudo & sitis
am sentiebantur. In tanta rerum omnium ni-
quitate, tamen Romani alacres nihil malebant
quam cum hoste integro & recenti congredi. Ita-
que per simulationem Æmilius consul circume-
undo singulos ordines adhortari non desistebat
ad certamen militum animos. At quum increscē-
te solis æstu, simili sensum vultus vigor, vocumq;
contentio imminui, quidam incumbentes sca-
lis, vixique pilis stare viderentur: tum imperat
Paulus vt frontem castrorum metarentur. Quare
æti milites facti sunt. Tam legati multi atque
duces erant qui pugnaturum consulem credebant

Silentibus itaque alijs, vnus P. Nasica extitit qui ausus est monere consulem ne vincendi obleram occasionem omitteret. Cui respondit se didicisse multis belli casibus quādo pugnandū, quādo abstinentiū pugna esset: aliāq; multa: quibus auditis cōtuit adolescens. Postero die aduocata conuentione ita rationem pugnae dilatae suis reddidit.

P Nasica egregius adolescens, ex omnibus vnus, quibus hesternā die pugnari placuit, demulauit mihi suum consilium: idē postea, ita ut transisse, in meam sententiā videri posset, tacuit. Quibusdam alijs absentem carpere Imperatorem, quā presentem monere melius visum est. Et tibi, P. Nasica, & quicūq; idē, quod tu occultius senserunt, non grauior reddere dilata pugna rationem. Nam tantum abest, ut me hesternā quietis pœniteat, ut seruatum à me exercitum eo consilio credam. In qua me opinione esse, ne quis sine causa vestrum credat, recognoscat agedum mecum (si videtur) quā multa pro hoste, & aduersus nos fuerint. Item omnium primum quantum numero non praesent, neminem vestrum neq; antè ignorasse, & hesternā die implicatam intuentes aciem, animauerisse certum habeo. Ex hac nostra paucitate quarta pars militū praesidio impedietis relicta erat: nec ignauissimū quēq; reliqui ad custodiā sarcinarum scitis. Sed fuerim. omnes: parū hoc tamē esse credimus, quod ex his castris, in quibus hac nocte mansimus, exituri in acie hodierno, aut ad summū crastino die, si ira videbitur, Dye bene iuuantibus sumus? Nihilne interest, verum militem quem neq; vult labor

hor bodie, neq; operis fatigaverit, requietum,
integri, in tentorio suo arma capere debeas, atq;
in aciem plenum virium, vigilem & corpore &
animo educas: an longo itinere fatigatum, & o-
pere fessum, madente sudore, ardoribus suis fun-
ctus, ore atq; oculis repletis pulvere, torrentem
meridiano sole, hosti obvias recerzi, quieto, qui
nulla re ante consumptas vires ad praelium affe-
ret? Quis, pro Deum fidem, ita comparatus vel
ers atq; imbellis, fortissimum virum non vici-
erit? Quid? quod hostes per summum ocium in-
truxerant aciem, repararent animos, sta-
ant compositi: suis quisq; ordinibus: nobis tunc
pendente trepidandum in acie instruenda erat,
& incompositis concurrendum? At heu! a-
tem quidem incōditi, inordinatamq; habuit-
mus: castra minuta, prorsus aquationem, tu-
um ad eam iter praesidijs impositis, explorata
reā omnia: an nihil nostri habentes praeter mu-
num campum, in quo pugnaremus? Nostros ve-
ni castra minuta portum ad omnes casus exer-
citus ducere esse, unde ad pugnam exirent,
nō iactatis tempestate pugna, receptum habe-
ant. Idēd quum munimentis ea seposissent, pre-
lio quoq; valido firmabant, quod qui castris
victus erat, etiam si pugnando acie vicisset, pro-
ucto haberetur. Castra sunt victori receptacu-
lū, victo perfugium. Quā multi exercitus, quibus
unus prospera pugna fortuna fuit, intra vallē
& ulsi, in eposuo interdū momēto post, eruptio-
e facta, victorem hostem populerunt? Patria
hiera est militaris hac sedes, vallēq; pro mōni-

bus, & tentorium suum cuiq; militi domus ac penates sunt. Sine ulla sede vagi dimicassemus, ut quò victores nos reciperemus? His difficultatibus & impedimentis pugna, illud opponitur, quid si hostis hac interposita nocte abisset, quantum rursum sequendo eum penitus in ultimam Macedoniam exhauriendum laboris erat? Ego autem neq; mansurum eum, neq; in aciem copias educturum fuisse certum habeo, si cedere hinc statuisset. Quando enim facilius abire fuisset, quam procul essemus, quam nunc, quam in certuicibus sumus, nec falleret nos nec interdiu nocte abeundo? Quid autem est nobis aptius, quam ut quorum castra praelata fluminis ripa tutavalle insuper septa, ac crebris turribus, oppugnare adorti sumus: eos relictis munimentis agmine effuso abeuntes, in patentibus campis tergo adoriamur? Ha, dilata pugna ex hesternodie in hodiernum, causa fuerunt. Pugnare enim & mihi placet: & idè quia per Enipeum amnem septa ad hostem via erat, alio saltu deiectis hostium praesidijs novum iter aperui: neq; priusquam debellavero, absistam.

Samothracam
enim obaenerat. app
illustis adolecer
esse audiret, peti
ret portum. Per
inula ratiō sacra a
quam responsum c
gaur, inquit polli
homicida violavit
magi tratum ad Pe
andrum Cretense
Retum cadis han
cais. Perseus quoq;
cor qui quavis se
quæ: uia, ero statu
silutem sibi quæ
bit Perseus. Eo ve
ciliū expertum pe
mor abalientuit,
reat, ille prope sol
pate cogere tur. Or
tensem ad se vocat
degeret. Rex no
quam in portu a
si tenebris solu
in turore, quam l
spectum redire, in
dam obsecrum de

EX QVINTO QVINTAE
decados.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. ÆMILII AD

*Perseum, qui se permiserat Ro-
manis.*

Samothracam oppidum classis Cn. Octauij, cui obuenerat, appulsa erat: ubi quum L. Atilius illustris adoleicens populum ipsum in concione esse audiret, perijt vt sibi alloquendi populi fieret potestas. Permissio, quærere cœpit vitium ea insula falso sacra atque inuiolati soli esset. Cui quum responsum esset vere sanctam esse. Quid igitur, inquit, pollutam sanguine Eumenis regis homicida violauit? Tum alijs iactatis, summum magi tratum ad Persea mittunt, qui nuntiaret Euandrum Cretensem (is est quo vltus erat administrum cædis Eumenis faciendæ Delphis) argui cædis. Perseus euocato Euandro rem totam exponit: qui quamuis se mortem subiturum esse, quam quæ iudicio statueretur, dixerat. At quum fuga salutem sibi quærere velle videretur, interfici iussit Perseus. Eo verò facinore in amicum per tot casus expertum perpetrato, ira omnium à se animos abalienauit, vt omnes ad Romanos transirent, ille propè solus relictus, fugæ consilium capere cogeretur. Oro andem itaque quendam Cretensem ad se vocat, cui mandat vt se ad Cotym deueheret. Rex nocte media ad litus profectus, quum in portu nauem non inueniret (nam primis tenebris soluerat) vagatus aliquandiu frustra in littore, quum lux appeteret, non ausus in hospitium redire, in templo prope angulum quendam obscurum delituit. Interim per prizonem

ex Cn. Octavio pronuntiatur, regios liberos Macedonasque alios, si transirent ad Romanos, libertatem suaeque omnia servaturos. Ad eam vocem omnes transeunt, regi que liberi Octavio traditi, praeter Philippum maximum natu, qui cum rege relictus est. Quod quum ad Persea allatum esset, tum se filiumque Octavio permisit. Paucis post diebus, Cn. Octavius Perseum in castra ad Paulum consulem mittit, praemissis literis quibus monebat, regem in ipsius fore potestate qui adduceretur. His recitatis, Q. Aelium Tiberonem ei mittit obviam, ceteros in pratorio manere iubet. Iam in pratorium introducebatur, quum Paulus consul aliquantum progressus, regi dextram porrigit, submittentemque se ad pedes, comiter tollit: nec attingere genua passus, introductum in tabernaculum considerare adversus advocatos in consilium iussit. Tum vero quum ab eo rogatus qua tandem motus iniuria bellum adversus Romanos suscepisset, quo se regnumque in ultimum discrimen adduxerat, terram intuens, diu tacitus fletet, rursus consul ita eum alloqui coepit.

SI iuvenis regnum accepisses, minus equidem mirarer ignorasse te, quam gravis, aut amicus, aut inimicus esset populus Roma. Nunc vero, quum & ballo patris tui, quod nobiscum gefit, interfuisses, & pacis postea, quam cum summa fide adversus eum coluimus, meminisses: quod consilium, quorum & vim bello, & fidem in pace expertus esses, cum ijs tibi bellum esse quam pacem malle? (Nec interrogatus, nec accusatus quem responderet) utcumque, tamen hac, sine errore humano, seu casu, seu necessitate inciderunt, bonum animum babe: multorum Re-

g 1470.

gum populorum
mentia, non mod
duam salvis pi
seo: Latine de
mris mutatoris
pacem dico, tu
filium quinquam
deret, nec presen
tesser ferat, inco
animum nec pro
versa infringet.

A R
ORATION

Abdios in mu
fidus appruerat
Macedonici Perse
tum qua fraude
perceperunt. Ac
Perseo. Accidit
miam unitus Ro
tallo uenati sacro
percam Perseo
venaque dam eff
re. Igitur perat &
Romanam sepe co
tu posteaudem m
m. legatis aliud
omnes bello i quo
infos quique pa
de & acoribus
no vero expro
munt, qui

gum populorum casibus cognita populi Ro. clementia, non modò spem tibi, sed propè certam fiduciam salutis prabet. (Hæc Græco sermone Perseo: Latine deinde suis) Exemplum insigne cernitis mutationis rerum humanarum. Vobis hoc præcipuè dico, iuvenes, idèd in secundis rebus nihil in quenquàm superbè ac violenter consulere decet, nec præsentì credere fortuna, quum quid vester ferat, incertum sit demum vir erit, cuius animum nec prospera flatu suo efferret, nec aduersa infingeret.

ARGUMENTVM
ORATIONIS RHODIORVM IN
Senatu.

Rhodium in multis legationibus in Græciam factis apparuerat Romanis ià inde ab initio belli Macedonici Perseo regi fauisse. Quod suum consiliū qua fraude ac simulatione poterant, semper tæxerunt. Ac ut magis pro Romanis quam pro Perseo stare viderentur, in magnis belli Macedonici tumultibus Romam legatos misere, qui eo bello vastari suos fines dicerent, agerentque de pace cum Perseo componenda. Inter alia legati verba quædam effutuerant ex quibus facillè intelligi poterat, & inita à Rhodijs contra populū Romanum sæpe consilia. & ea quæ tum dicerentur, per fraudem modò iactari. Itaque Romani nihil legatis aliud responderunt, quàm quòd finito eo bello (quod breui futurum erat) ciuitates sua quæque præmia ex impensis in id vultu factis & laboribus exhaustis acceptura essent. Perseo vero capto & victo, legatos rursus Romam mittunt, qui in veste candida Romanis gratula-

tularentur de Perseo victoriam. li & hospitium sibi dari & senatum primo quoque tempore petebant. Qua de re consulti à M. Iunio consule patres, censuerunt nullum hospitale ius in ijs seruandum. Senatusconsulto ijs cognito, ex templo consulem qui resulerat decretum, omnesque qui aderant orabant vt plus momenti ad gratiam vetera sua merita apud eos haberent, quàm noua & falsa crimina ad dampnationem. Nec his contenti, sordida veste sumpta, domos principum cum precibus & lacrymis adibant, orantes vt prius causam cognoscerent quàm condemnarentur. Rhodij in hac causa M. Iuuentium Tatuam prætorē, cuius inter ciues & peregrinos iurisdictio erat, aduersarium habebant, qui primo quoque tempore rogationem promulgat, non antè consulto senatu (quod nefas erat) vt Rhodij bellum indiceretur. Huic actioni duo tribuni pl. aduersabantur. Certamine inde orto ea tota res in aduentum consulis intercessionem tribunorum pleb. differtur. Interim Rhodij, in senatum puto (nam hac in parte multa desiderantur) introducti, causam suā in hanc sententiam egerunt.

Peccauerimusne, adhuc dubium est: patinas, ignominias omnes iam patimur. Antea Carthaginiensibus victis, Philippo Antiocho superatis, quum Romam venissemus ex publico hospitio in curiam gratulatum vobis, P. C. ex curia in Capitolium ad Deos vestros donaferentes, nunc ex sordido diuersorio vix mercede recepti, ac propè hostium more extra urbem manere iussi, in hoc squalore venimus in curiam Romanam Rhodij, quos prouincijs nuper Lycia atq; Caria, quos premijs atq; honoribus amplissimis donastis. Et Macedonas Illyrios

quā

li & hospitium
 me tempore pe-
 nio contule pa-
 eus in his ter-
 cito, extemplo
 omneque qui
 ad gratiam ve-
 quam noua &
 echis conten-
 pte pum cum
 nes ut prius cau-
 narentur. Rho-
 dium pistori
 ur, dictio erat,
 quoque rem-
 eate consilio
 bellum indi-
 cel, aduentu
 res in aduentum
 um, leo, differ-
 ure, nam hac in-
 ueti, causam sui
 ubium est: p-
 opatum. An-
 tistia, Philippi
 am uenissent
 ratulatum vo-
 ad Deum, et
 diuerso
 um more extra
 lore uenimus
 et premeis
 atq. honori-
 cedonae lilyri
 que

que liberos esse, ut audimus, iubetis, quum ser-
 uierint antequam uobiscum bellarent: (nec cu-
 usquam fortuna inuademus, imò agnoscimus
 clementiam populi Romani) Rhodios, qui nihil
 aliud quam quicuerunt hoc bello, hostes ex so-
 cys facturi estis? Certe quidem vos estis Roma-
 ni, qui ideo felicia bella uestra esse, quia iusta
 sint, pro uobis fertis: nec tam exitu eorum, quòd
 vincatis, quam principis, quòd non sine causa
 suscipitis, gloriamini. Messana in Sicilia oppug-
 nata, & Carthaginienses, Athenæ oppugnata, &
 Græcia in seruitutem perita, & aditus Anni-
 bal pecunia, auxilijs Philippum hostem fecerunt.
 Antiochus ipse ultra ab Æolis hostibus uestris
 ex Asia accersitus, classe in Græciam traiecit,
 Demetriade, & Chalcide, & salu Thermopy-
 larum occupato, de possessione imperij vos dei-
 cere conatus. Cum Perseo socij uestri oppugnati,
 alij interfecti Regula, principesq. gentium aut
 populorum causa belli uobis fuere. Quem caderet
 titulum nostra calamitas habitura est, si peri-
 turi sumus? Nondum segrege ciuitatis causam à
 Polyarato, & Dione ciuibus nostris, & ijs, quos
 ut traderemus uobis, adduximus. Si omnes
 Rhodij aque noxij essemus, quòd nostrum in hoc
 bello crimen esset? Persei partibus fauimus: &
 quemadmodum Antiochi Philippiq. bello pro
 nobis aduersus Reges, si nunc pro Rege aduersus
 uos stetimus. Quemadmodum soleamus socios
 inuare, & quam impigrè capeffere bella, C. Li-
 nium, L. Æmiliū Regillum interrogate, qui
 classibus uestris in Asia præsuerunt. Nunquam
 uestra

vestra naues pugnauere sine nobis : nostra classis
pugnauimus semel ad Samum, iterum in Pam-
phylia aduersus Annibalem Imperatorem: qui
victoria nobis eo gloriosior est, quod quum ad
Samum magnam partem nauium aduersa pu-
gna, & egregiam inuentutem amissemus, non
tanta quidem clade territi, iterum ausi sumus
regia classis ex Syria venienti obuiam ire. Ha-
non gloriandi causa retuli (neque enim ea nunc
nostra est fortuna) sed ut admonerem, quem
admodum adiuuare socios solerent Rhodij. Pra-
mia, Philippo & Antiocho deuictis, am-
plissima accepimus à vobis. Si qua vestra
nunc est fortuna Deum benignitate, & virtus
vestra, ea Perseus fuisset, & premia pettum a
victorem Regem venissemus in Macedoniam
quid tandem diceremus? pecuniam ne à nobis
aditum, an frumento? auxilijs terrestribus, a
naualibus? Quod praesidium tenuisse nos? ubi
pugnasse aut sub illius discibus, aut per nos ip-
sos? Si quareret, ubi miles noster ubi naus in-
tra praesidia sua fuisset, quid responderemus
Causam fortasse diceremus apud victorem quem
admodum apud vos dicimus. Hoc enim legati
utroque de pace mittendo consecuti sumus, ut
ab utraque parte gratia iniremus, ab altera eti-
crimen & periculum esset. Quamquam Perseus ve-
re obijceret, id quod vos non potestis P. C. nos pri-
cipio belli misisse ad vos legatos, qui pollicerentur
vobis quia ad bellum opus essent: naualibus
armis, inuenture nostra, sicut prioribus bellis, a
omnia paratos fore. Ne prestaremus, per vi-

bet, qui de quere-
stra auxilia estis
tanquam hostes,
mus officio, sed à
mus. Quod igitur
ut in ciuitate vestra
merito. Funderetur
tam non quod facti
ad hoc infans, sed per
culpa si, gregatim
non & improbo
multitudinem se
fuisse in uini, qui
rentur: & secessissimis
neque castitate ve-
buerant bene mori
mirari quod iam
qui Regis amicitia
si, si de prauare
dunt, quam
tudo, ut quod gra-
mentum noster
ad hoc & ad Perse-
tum consilium su-
nec stultissimum
rebat, tanquam
pau ad submou-
rebusum Reges
am ea sine super-
stantem qua ap-
in ciuitatem, qui
in gentes quod

stetit, qui de quacunq; causa tam aspernati nostra auxilia estis. Neq; fecimus igitur quicquam tanquam hostes, neq; bonorum sociorum defuimus officio, sed à vobis prohibiti praestare fuimus. Quid igitur? nihil ne factum neq; dictum est in ciuitate vestra, Rhodij, quod nolletis, quò merito offenderetur populus Romanus? Hinc iam non quod factum est defensurus sum, non adeò insano, sed publicam causam à priuatorum culpa segregaturus. Nulla enim est ciuitas, qua non & improbos ciues aliquando, & imperitam multitudinem semper habeat. Etiam apud vos fuisse audiui, qui assentando multitudini grassarentur: & secessisse aliquando à vobis plebem, nec in potestate vestra Remp. fuisse. Si hoc in hac tam benè morata ciuitate accidere potuit, mirari quisquam potest, aliquos fuisse apud nos, qui Regis amicitiam petentes, plebem nostram consilij deprauarent? qui tamen nihil vltra valuerunt, quam ut in officio cessaremus. Non prateribo (id quod grauissimum est in hoc bello) crimen ciuitatis nostra. Legatos eodem tempore, & ad vos & ad Persea de pace misimus: quod infelix consilium furiosus, ut postea audimus, orator stultissimum fecit: quem si locutus constat, tanquam C. Popilius legatus Romanus, quem ad submouendos à bello Antiochum & Ptolomaum Reges misistis, loqueretur. Sed tamen ea siue superbia, siue stultitia appellanda est, eadem qua apud vos, & apud Persea fuit. Iam ciuitatum, quam singulorum hominum mores sunt: gentes quoq; alia iracunda, alia audaces,

qua-

quadam timida, in vinum, in venere[m] promiores alia sunt. Atheniensium populum fama est celerem, & supra vires audacem esse ad conandum: Lacedamoniorum cunctatorem, & vix in ea quibus silet, ingredientem. Non negauerim & totam Asia regionem inania parere ingenia, & nostrorum timidiores sermonem esse, quod excellere inter finitimas civitates videamur, & id ipsum non tam viribus nostris, quam vestris honoribus ac iudiciis. Satis quidem & tunc in praesentia castigata illa legatio erat, cum tam tristi responso vestro dimissa. Si tum parum ignominia pensum est, haec certe tam miserabilis ac supplex legatio, etiam insolentioris, quam illa fuit, legationis satis magnum praeculum esset. Superbiam, verborum praesentium, iracundi oderrunt, prudentes irridunt, & si inferioris aduersus superiorem est: capitali poena nemo unquam dignam iudicavit. Id enim vero periculum erat, ne Romanos Rhodij contemnerent: etiam Deos aliqui verbis ferocioribus increpant, ne ob id quinquam fulmine ictum audimus. Qui igitur superat quod purgemus, si nec factum hostile ullum nostrum est, & verba trimilia legati, offensionem aurium, non perniciem civitatis meruerunt? Voluntatis nostra tacite velulitem aestimari vestris inter vos sermonibus audio P. C. fuisse nos Regi, & illum vincere maluisse: ideo bello persequendos esse credunt. Alii vestrum, voluisse, quidem nos hoc, non tantum ob id bello persequendos esse neg. moribus, neque legibus ullius civitatis ita comparatum esse, ut

si qu

si qui vellet inimicum perire, ut si nihil fecerit quo id fiat, capitis damnetur. His qui nos poena, non crimine liberant, gratiam quidem habemus: ipsi nobis hanc dicimus legem, si omnes volumus quod arguimur, (non distinguimus voluntatem à facto) omnes plectamur. Si alij principum nostrorum vobis, alij Regi suaverunt, non postulo, ut propter nos, qui partium vestrarum sumus: Regis factores salvi fiat. Illi id deprecor, ne nos propter eos geramus. Non estis vos illis infestiores, quam civitas ipsa: & hoc qui sciebant, plerique eorum aut profugerunt, aut mortem sibi conseruerunt: alij dñati à nobis in potestate vestra erunt, P. C. Ceteri Rhodij sicut gratiam nullam meriti hoc bello, ita ne poenam quidem sumus. Priorum nostrorum benefactorum cumulus, hoc quod nunc cessatum in officio est, expleat. Cum tribus Regibus gessisset bellum per hos annos: ne plus obsit nobis quod uno bello cessavimus, quam quod duobus bellis pro vobis pugnavimus. Philippum, Antiochum, Persea tanquam tres sententias ponite: duo nos absolunt, una dubia est, ut gravior sit. Illi de nobis si indicarent, dñati essemus: vos indicate, P. C. sit Rhodus in terris, an funditus deleatur. Non enim de bello deliberatis, P. C. quod inferre potestis, gerere non potestis, quum nemo Rhodiorum arma adversus vos laturus sit. Si perseverabit in ira, tempus à vobis petemus, quo hanc funestam legationem domum referamus: omnia libera capita, quicquid Rhodiorum virorum, foeminarum est, cum omni pecu-

pauciora nostra naues conscendemus, ac relictis
penatibus publicis privatisque Romam venie-
mus: & omni auro & argento, quicquid pu-
blici, quicquid privati est, in comitio, in vesti-
bulo curia vestra cumulo, corpora nostra cō-
iugumq; ac liberorum vestra potestati permit-
temus, hic passuri quodcumq; patiendum erit:
procul ab oculis nostris urbs nostra diripiatur,
incendatur. Hostes Rhodios esse Romani iudica-
re possunt: est tamen & nostrum aliquod de no-
bis iudicium, quod nunquam iudicavimus nos-
vestros hīses: nec quicquam hostile, etiamsi om-
nia patiemur, faciemus.

ARGUMENTVM

ORATIONIS M. SERVILII PRO

L. Emilio Paulo, ut ei triumphus con-
tra militum maledicentiam
decerneretur.

Capto deuictoque Perseo, legibusque Mace-
donibus impositis, quum Romam L. Aemilius
Paulus consul trajicere cum suis pararet, pradam
ipsam in milites ita diuisit, ut quum in equitem
ccc. denarii, in peditem cc. diuisi essent, facile
ipsi contraret eorum animos expletos non esse.
In ea tamen militum de se opinione Romam
aduerso Tiberi subuehitur, quo paucos post dies
Anicius & Octavius classe sua aduecti sunt. Tri-
bus his à senatu triumphus decretus erat, mon-
datumque Q. Cassio pratori, ageret ex patrum au-
toritate cum tribunis plebis, ut rogationem ad
plebem promulgarent, ut quo die in urbem trium-
phantes veherentur, ijs imperium efferret. Trium-
phas

per Anicio & Octa-
vium ceterum Aemil-
ios habuit quos de-
monis militum f-
na fuerat, per suz
i puluerat ut fie-
rescent, prohibi-
tione ante dicta pro-
m in Capitolio T-
e ear rogationem
m privati (ut i-
eant quum ille id-
bit, & a tribunis
d. ment quaz cor-
quoniam eius
per deuictorem. Ta-
m d. reit. i. zher. Ill-
d. eius reliq;
tendo extrahi
quoniam luctu
pradido pl
et ab eo inu
res ita acta,
deret. & hort
m v. ditionis in
que vocibus
animos
Capitolii
totus intro v-
quemet andig
sequenti in Ca-
onom vociferante
nem debito frau-
m uti duces r-
mil res impar-
e uelque in Gall-
m utribus con-
pget tumultu,

us, ac res illi
romam veni-
quequid res-
picio, in res-
pora nostra co-
restata permut-
atendum erit:
tra dirigitur,
romani inuoca-
aliquid deo-
numinus nos
ide, etiam si o-

M

LII PRO
stus con-
nam

busque Mace-
m L. Aemilius
pararet. pradam
um in equitem
ili essent. facile
pletos non esse
iunione Romani
uacos post dies
duces sunt. Tri-
etus erat. mo-
et ex patrum au-
rogationem si
e in. ut e trium-
uideret. Trium-
pato

ho Anicio & Octauio decreto nemo aduerfabar:
ceterum Aemilius Paulus milites aduersa-
ios habuit, quos seruius sulpitius Galba, qui
tribunis milium secundæ legionis in Macedo-
la fuerat, per suæ legionis milites sollicitando
impulauerat ut frequentius ad suffragium con-
eirent, prohibitori ne imperiosus dux roga-
one antè dicta promulgata triumpharet. Iam
erò in Capitolio T. Sempronius tribunus ple-
is eam rogationem ad populum ferebat, dato
tiam priuatis (ut in re minimè dubia) loco di-
cedi: quam illic idem Seruius Galba repète pro-
fessit, & à tribunis postulauit ut in posterum diem
deferrent quæ cõtra eum triumphum dicere vel-
et, quoniam eiusmodi essent ut diei vnius tem-
as desiderarent. Tribunus eo ipso die dicere si-
uid vellet iuber. Ille itaque inuitus rem aggre-
tur: diei eius reliquum (erat tum octauæ tem-
us) detendo extrahit, quo tempore imperium
in usquam seuerum Aemilij reprehendit: plus
loris prædicando plusque periculi quàm res de-
derasset, ab eo iniunctum esse: præmia contrà &
onores ita arctata, ut militia, si talibus ducibus
cederet, & horridior asperioque bellantibus,
idem victoribus inhonorata futura videretur.
is alijsque vocibus, quæ eodem pertinebant,
amiliatum animos concitauit, ut postero die
equentes Capitolium complerent. Iam verò
rima tribus intrò vocatz rogationem antiqua-
ant quum rei indignitate principes moti, ma-
na frequentia in Capitolium ebcurrunt, in-
ignum vociferantes L. Aemilium tanti belli
ictorem debito fraudari triumpho, iam licen-
z militari duces tradi, dominos imperato-
bus milites imponi. His alijs que vocibus cri-
minibusque in Galbam congerendis Capitoli-
um tumultibus compleuerant, quum sedato
auli per tumultu, M. Serullius qui consul &
magi-

magister equitum fuerat, à tribunis postulat v
de integro eandem rem agerent, facerentque sib
dicendi potestatem. Tum tribuni victi principum
autoritatibus, eam rem de integro agentes, pro
nuntiant se tribus reuocatuos, si M. Seruilius a
liique priuati dixissent. Itaque seruilius pro
Paulo ita loqui cepit.

Quantus Imperator L. Æmilius fuerit
Quirites, si ex aliare nulla estimar
possit, vel hoc satis erat, quod quum te
seditiones & leues milites, tam nobilem, tam te
merarium, tam eloquentem ad instigandam
multitudinem inimicum in castris haberet, mul
tam in exercitu seditionem habuit. Eadem
veritas imperij quam nunc oderunt, tunc eo
continuit. Itaque antiqua disciplina habiti nequ
fecerunt. Seruius quidem Galba, si in L. Paul
accusando tirocinium ponere, & documentum
eloquentia dare voluit, non triumphum impe
dire debuit, quem si nihil aliud, Senatus iustum
esse iudicauerat: sed postero die quam triumphu
tum esset, priuatum eum visurus, nomen defer
re & legibus interrogare, aut serius paulo quum
primum magistratum ipse cepisset, diem dicere
inimicum ad populum accusaret. Ita & preti
recte facti triumphum haberet L. Paullus p
egregie bello gesto, & paenam, si quid, & veter
gloria sua, & noui indignum fecisset. Sed vid
licet cui crimen cui nullum probum dicere poti
rat, eius obrectare laudes voluit. Diem int
grum, hesterno die ad accusandum L. Paulum
petijt: quatuor horas, quantum supererat di
dicer

dicendo absumpsit
tus fuit, cuius
pessent? Quid inter
tausam licet neg
onis conciones par
acedoncorum pa
ny, & à fauore
populo Rom. apud
tam prius res agat
Quirites Romanos
tum tibi tota abse
uerius & intentum
& diligens circ
onca fecisti quum
eum uires. Eodem
eximere duxisti. N
sempasus est: st
cuius. Quum te pra
eresset, pecun
trumpo est, & in
is militum animos
cum habent, qui pa
se suam seruitum e
in nihil valuisse
et parentibus suis
etatorum clades
merij victoria pe
quid inter Mar
um, & Quintu
inim interfueri
etare potuisse
Pauli fuisse. T

uis postulat
acerentque lib
v. si p. d. p. m.
agentes. S. o.
M. Seruilius a
e. seruilius p.

Emilius fuerit
nulla. a. s. m. a.
a. n. c. a. q. u. m. t.
p. o. e. i. t. i. o. n. e. t. a. m. t. e.
a. i. i. n. f. o. g. a. n. d. a. m.
p. e. i. n. d. o. c. e. t. m. i.
t. a. t. E. a. d. e. m.
r. u. m. i. t. u. n. c. e.
p. a. h. a. b. i. t. n. e. q. u. e.
s. i. s. s. i. s. L. P. a. u. l. l. u. s.
E. a. d. e. m. m. e. m. o. r. i. a.
u. m. h. u. m. i. m. p. e. r. i. o.
S. e. n. a. t. u. s. u. e. l. i. t.
q. u. a. m. t. r. i. u. m. a.
u. s. n. o. m. e. n. d. e. f. e. r. i.
e. r. u. s. p. a. u. l. i. q. u. i. d. e.
a. d. e. m. d. i. c. e. r. e.
t. i. t. a. E. a. d. e. m.
t. e. t. L. P. a. u. l. l. u. s.
i. n. a. m. i. a. E. a. d. e. m.
f. e. c. i. t. S. e. n. a. t. u. s.
p. o. r. u. d. i. c. e. r. e. p. o.
t. u. l. t. D. i. e. m. i. n. i.
u. m. L. P. a. u. l. l. u. s.
u. m. s. u. p. e. r. e. r. a. t. a.
a. i. c. i. t.

dicendo absumpsit. Quis unquam tam nocens
reus fuit, cuius vitta vite, tot horis exprimi nō
posset? Quid interim obiecit, quod L. Paullus se
causam dicat, negatum velit? Duas mihi ali-
quis conciones parumper faciat: vnā militum
Macedonicorum purā, alterā integrioris iu-
licij, & à fauore & odio: vniuerso iudicante
opulo Rom. apud concionem togatā & urba-
nā prius res agatur. Quid agatur. Quid apud
Quirites Romanos, Serui Galba, diceret? Illa e-
tibi totā abscessa oratio esset: In statione se-
uerius & intentius institisti: vigilia acerbius
& diligentius circuita sunt: operis plus quam
antea fecisti quum ipse imperator & exactor
circumires. Eodem die & iter fecisti, & in aciē
itinere duxisti. Ne victorem quidem acquie-
scere passus est: statim ad persequendos hostes
exiit. Quum te praeda partienda locupletem fa-
cere posset, pecuniam regiam translaturus in
triumpho est, & in ararium laturus. Hac sicut
d militum animos stimulandos aliquem acu-
um habent, qui parum licentia, parum auari-
a sua inferuitum censent: ita apud populum
Rom. nihil valuissent, qui ut vetera atq; audi-
ta à parentibus suis non repetat qua ambitione
imperatorum clades accepta sunt, qua seuerita-
te imperij victoria parte: proximo certē Punico
 bello, quid inter Marcum Minutium magistrum
m. i. u. m. & Quintum Fabium Maximum di-
ctatorem interfuerit, meminit. Itaq; accusato-
rem id scire potuisse, & superuacaneam defen-
sionem Pauli fuisse. Transeat ad alteram con-

exequetur. Hoc igitur primum infamia deleatur, se ut apud alias gentes, damnosus apud nostros. Quis n. aut Africani aut Pauli similis esset, in ingrata & inimica bonis ciuitate, velis? Si infamia nulla esset, & de gloria tantum ageretur: qui tantum triumphus non communem nominis Romani gloria habet? Tot de Gallis triumphi, tot de Hispanis, tot de poenis, ipsi tantum Imperatorum, an Populi Romani dicuntur? Quae alioquin non de Pyrrho modo, nec de Annibale, sed de Epirotis Carthaginiensibusque triumphis acti sunt: sic non Al. Curius tantum, nec P. Cornelius, sed Romani triumpharunt. Militum quidem propria est causa: qui & ipsi laureati, & quisque donis quibus donati sunt, insignes, triumphum nomine cientes, suasque Imperatoris laudes canentes per urbem incedunt. Si quando non deportati ex provincia milites ad triumphum sint, fremunt: & tamen tum quoque se abequentes, quod suis manibus parata victoria sit, triumphare credunt. Si quis vos interroget, milites, ad quam rem in Italiam deportati, & proponatur confecti a provincia dimissi sitis, quid Romanam frequentes sub signis veneritis, quid morimini hic, & non diuersi domos quisque abeatis vestras: quid aliud respondeatis, quam vos triumphantes videri velle? Vos certe victores conspici velle debeatis. Triumphum tu nuper de Philippo patre huius, & de Antiocho est, ambo cognabam, quum de his triumphari est: de Perseo capto, in urbem cum liberis adducto non triumphabitur? Quod si in curru secum Caputolium au-

ratos purpuratosq; ex inferiore loco L. Paullum in turba togatorum vnus priuatus interroget: Luci Anici, Cn. Octau, vtrum vos digniores triumpho esse, an me censeatis? Currum et cessuri, & pra pudore viderentur insignia ipsi sua tradituri: & vos Gentium, quam Persea duci in triumphum manuistis. Quirites, & de accessione potius belli, quam de bello triumphari? Et legiones ex Illyrico laureata urbem inibunt, & nauales focij? Macedonica legiones suo abrogato, triumphos alienos spectabunt? Quid deinde tam opima praeda, tam opulenta victoria? spolijs fieti? Quoniam abduntur illa tot millia armorum detracta corporibus hostium? an in Macedonian remittentur? Quo signa aurea, marmorea, eburnea, tabula picta, rextilia, tantum argent. celati, tantum auri, tanta pecunia regia? an non tu tanquam furtiua in ararium deportabuntur? Quid illud spectaculum maximum? nobilissimus opulentissimusq; Rex captus, ubi victor populo ostenditur? Quos Syphax rex captus, accessit Punici belli, concursus fecerit, pleriq; minimus: Perseus rex captus, Philippus & Alexander filij regis, tanta nomina subtrahentur ciuitatis oculis? Ipsum L. Paullum bis Consulē domitorem Gracia, omnium oculi conspiciere vrbem curru ingredientem auent. Ad hoc fecimus. Consulē, vt bellum per quadriennium, ingent. etiam pudore nostrum tractum perficeret: cu sortito provinciam, cui proficiscenti praesagientibus animis victoriam triumphumq; destinauimus, ei victori triumphum negaturi? & quid

non

non homines tanti
gaudatur? Dicit
us debetur. Viri
narum rerum &
finem eum statuer
vris palatijs &
& ad bellum, vore
cor perpetrato eoc
ad eosdem Deos q
ta dona populi Ro
triumphi est vict
Dys grates agere
ne gestam redire.
ducendas in trium
sente matate: illa
ne priuato loco, ne
iulio eduntur,
causa. an Deorum
Galba turbatur
audentur: rex A
ra & turba alia c
crea flumen relin
tanquam rure rea
tacetario, miles, q
natus potius dect
Galba fabuletur,
exam illum audi
ipsum maledice
& ceteros cum hos
as: ex omnibus
solia retulit: infig
mibus aduerso

non homines tantum, sed Deos etiam suo honore
 fraudaturi? Dijs quoq; enim, non solum homini-
 bus debetur. Vtrum maiores vestri omnium mag-
 narum rerum & principia exors à Dijs sunt, &
 finem eum statuerunt? Consul proficiscens, Pre-
 toris paludatus cum lictoribus in provinciam
 & ad bellum, vota in Capitolio nuncupat: vi-
 ctor perpetrato eodem in Capitolio triumphans,
 ad eosdem Deos quibus vota nuncupauit, meri-
 ta dona populi Rom. traducit. Pars non minima
 triumphi est victima pracedentes: ut appareat
 Dijs grates agentem Imperatorem ob Remp. be-
 ne gestam redire. Omnes illas victimas quas tra-
 ducendas in triumpho vindicauit, alias alio ca-
 dente mactate: illas quidem epulas senatus, qua
 nec priuato loco, nec publico profano, sed in Ca-
 pitolio eduntur, vtrum hominum voluptatis
 causa, an Deorum hominumq; autore Seruio
 Galba turbaturi estis? L. Paulli triumpho porta
 clauduntur? rex Macedonum Perseus cum libe-
 ris & turba alia captiuorum, spolia Macedonũ
 circa flumen relinquentur? L. Paullus priuatus
 tanquam rure rediens à porta domum ibit? Et
 tu cetero, miles, quid de Imperatore Paulo Se-
 natui potius decreuit, quam quid Seruius
 Galba fabuletur, audi & hoc dicere me potius,
 quam illum audi. Ille nihil præterquam loqui,
 & ipsum maledicem ac malignè, didicit: ego ter
 & vicies cum hoste per prouocationem pugna-
 ui: ex omnibus cum quibus manus conserui,
 spolia retuli: insigne corpus honestis cicatricibus
 omnibus aduerso corpore exceptis habeo. Nu-

dasse deinde se dicitur, & quo quaq; bello vul-
nera accepta essent, retulisse. Ego hoc ferro spede
vexatum corpus vetus mihi adolescentibus mi-
litibus ostendi: Galba nitens & integrum de-
nudet. Retocate si videtur, Tribuni, ad suffra-
gium tribus: ego ad vos milites.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. ÆMILII PAVL-
li de rebus per ipsum in Macedonia ge-
stis, & fortuna.

L. Aemilio Paulo tandem triumphus decretus
est, qui funere alterius eius liberorum miserabi-
lis exitit. Nani quum quatuor ei liberi essent,
duobus datis in adoptionem, alteros heredes Gi-
bi retinuerat. quorum minor fere duodecim
annes natus, quinto ante triumphum patris die
decessit. Atque ego funere fortuna non conten-
ta, reliquum triduo post triumphum, absumpsit.
Non ita multo post ætum triumphum, data con-
cione, ut de suis rebus gestis more cæterorum im-
peratorum dilliceret, ita tulit.

Quamquam & quam feliciter Remp. ad-
ministraverim, & quod duo fulmina
domum meam per hos dies perculerint,
non ignorare vos Quirites arbitror, quum spe-
ctaculo vobis nunc triumphus meus, nunc fune-
ra liberorum meorum fuerint: tamen paucis qua-
so sinatis me cum publica felicitate comparare
eo quo debeo animo priuatam meam fortunam. Pro-
fectus ex Italia, classem à Brundisio sole orto
solui: nona diei hora cum omnibus meis navibus

Cor-

phus decretum
rum inuenerit
berit essent
ros heredes
me duodecim
um patris
non contra
um. at tam
um, data con
catorum im-

ter Remp. ad
duo summa
periculis
or, quum spe
eus, nunc fuit
per paucis
ate comparari
m fortuna. Pro
maus sole ori
mea nauis
Cor-

Forcyram tenui: Inde quinto die Delphis Apol-
mi pro me, exercitibusq; & classibus vestris sa-
rificanti: à Delphis quinto die in castra perueni:
ubi exercitu accepto, mutatis quibusdam quama-
na impedimenta victoria erant, progressus,
quia inexpugnabilia castra habebant, ne-
que cogi pugnari potera: Rex, inter praesidia eius
altum ad petram euasi & ad pugnam a Rege coa-
cto, acie vici: Macedonia in potestate populi Ro-
mæ edigi: & quod bellum per quadriennium, quatuor
ante me Consules ita gesserunt, ut semper succeffo-
ri traderent grauius, id ego quum eodem diebus
perfecti. Aliarum diuinde secundarum rerum velut
promentus secutus: ciuitates omnes Macedonia
se dederunt: gazæ Regia in hoc statem venit:
Rex ipse tradentibus propeusis Dijs, in templo
Samothracum cum liberis est captus. Mihi quo-
que ipsi nimia iam fortuna mea videri, cogisus pe-
cunia esse: maris pericula timere coepi, in tanta pe-
cunia regia in Italia traicienda, & victore ex-
ercitu transportando. Postquam omnia secundo
manuum cursu in Italia peruenierunt, neq; erat
quod ultra precarer: illud optavi, ut quum ex
summo retrò velut fortuna cōsuesset, mutatione
eius domus mea potius, quàm Respublica sentiret. Itaq;
defuncta esse fortunam publicam meam in-
signi calamitate spero, quod triumphus meus
velut ad ludibrium casuum humanorum duobus
funeribus liberorum meorum est interpositus. Et
quum ego & Perseus nunc nobis maxima maxime for-
tis mortuum exemplum spectemus: ille qui an-
te se captiuos, captiuus ipse aucti liberos vidit.

incolumes tamen habet: ego qui de illo triūphasti, ab alterius funere filij ad currum, ex Capitolio ad alterum propè iam expirantem veni: nequē ex tanta stirpe liberum superest, qui L. Æmilij Paulli nomen ferat. Duos enim tanquam ex magna progenie liberorum in adoptionem datos Cornelia, & Fabia gens habent: Paulli in domo prater se nemo superest. Sed hanc cladem domus mea vestra felicitas, & secunda fortuna publica consolatur.

FINIS ORATIONVM T.

Linj.

ORATIONES

EX C. SALVSTII

CONIVRATIO-

NE CATILINA-

RIA.

ARGVMENTVM

ORATIONIS L. CATILINÆ

ad coniuratos.

L. Catilina Remp. Romanam euersurus, vbi eos, quos flagitijs omnibus atque facinoribus cooperatos, in Reip. perniciem collegerat, conuenisse vidit, et metui multa cum singulis saepe egerat, tamen in rem fore credens vniuersos appellare, & co-

EX CON

de cohortari, in a
nque ibi omni bu
nilem modi habuit

Nisi virtus
ta mihi
res cecidit
tambus frustra
at nana ingenu
Sed quia multi
agnosce res, fid
maximam, atq
re simul, quia ve
lq. efficiunt. Lexi
u. a. d. m. m. firm
eueste agitati, o
sta. Ceterum nati
atur, cum consi
fusi nosmetipsi
Nam q. osti quam
atq. itionem con
in ha. vultu. gale
pendere, ceteri on
gob. lei. vulgus
tate, his obnox
multis effrenus. L
con. dunt. a. quid
S. vel. quere pe
tatem. Quia quon
m. v. i. ? non
quam. v. i. m. m.
con. superba. L.
nature? crime

de illo triumphum, ex Capito-
tem veni: ne-
est, qui L. E-
enim tanquam
in adoptionem
abest: Paulus
d hanc cladem
secunda fortuna

NVM T.

NES

STII

TIO.

A-

M

TILINÆ

eversurus, ubi
facinoribus co-
gerat, conuen-
tis saepe egerat
eos appellare.
& co

EX CON. CATILINÆ.

38

& cohortari, in additam partem ædium secessit,
atque ibi, omnibus arbitris procul amotis, hu-
iuscemodi habuit orationem.

Nisi virtus, atque fides vestra satis specta-
ta mihi foret, nequicquam opportuna
res cecidisset. Spes magna, dominatio in
manibus frustra fuissent, neque ego per ignaviam,
aut vana ingenia, incerta pro certis captarem.
Sed quia multis, & magnis tempestatibus vos
cognovistis fortes, fidosque mihi, eo animus ausus est,
maximum, atque pulcherrimum facinus incipe-
re, simul, quia vobis eadem que mihi bona, ma-
laque esse intellexi. Nam idem velle, atque idem nol-
le, ea demum firma amicitia est. Sed ego qua
mente agitari, omnes iam antea diuersi audi-
stis. Caterum mihi indies magis animus accen-
ditur, cum considero qua conditio vita futura
sit, nisi nosmetipsos vindicemus in libertatem.
Nam postquam Respublica in paucorum potentium ius,
atque ditionem concessit, semper illis Reges, Te-
trarchæ vectigales esse, populi, nationes, stipendia
pendere; ceteri omnes, strenui, boni, nobiles, atque
ignobiles, vulgus fuimus, sine gratia, sine auto-
ritate, his obnoxij, quibus si Respublica valeret, for-
midini essemus. Itaque omnis gratia, potentia, ho-
nos, diuitia apud illos sunt, aut ubi illi volunt.
Nobis reliquere pericula, repulsas, iudicia, ege-
statem. Quis quousque tandem patiemini o fortis-
simi viri? nonne emori per virtutem prestat,
quam vitam miseram, atque inhonestam, ubi a-
liena superbia ludibrio fueritis, per dedecus a-
mittere? Verum enim vero verum dicitur, atque homi-

num fidem, victoria in manu nobis est, viget a-
tas, animus valet, contra illis annis atq; diui-
tijs, omnia consenuere. Tantummodò incepto o-
pus est. Cetera res ipsa expedit. Etenim quis
mortalium, cui virile ingenium est, tolerare po-
test, illis diuitias superare, quas profundat in ex-
truendo mari, & montibus coquantis. Nobis
rem familiarem etiam ad necessaria deesse? Illos
binas, aut amplius domos continuare, nobis li-
rem familiarem nusquam ullum esse? quum ta-
bularum signa, toreumata emunt, vetera negl-
gunt noua diruunt, alia aedificant. Postremo omni-
bus modis pecuniam trahunt, vexant, tamen
summa libidine, diuitias suas vincere nequeunt.
At nobis est domi inopia, foris es alienum. Mala
res, spes multo asperior, deniq; qui tunc qui habet
mus, praeter miseram animam? Quis igitur ex-
pergycimini? En illa, quam saepe optastis, liber-
tas. Prater ea diuitia, decus, gloria in oculis sita
fuit. Fortuna omnia ea victoribus premia po-
suit. Rex, tempus, pericula, egestas, belli spolia
magnifica, magis quam oratio mea vos horren-
tur, vel imperatore, vel milite me utimini. Neq;
animus, neq; corpus aberit à vobis. Hac ipsa,
ut spero, vobiscum vnà Consulagam, nisi fortò
animus me fallit, & vos seruire magis, quam
imperare parati estis.

ARGVMENTVM

ORATIONIS, QVAM C. CÆSAR

Prator habuit de socijs Catilina.

Cum Cicero Consul industria sua proditos, &c

cap.

mos Catilinae loc-
nem ibi etiam loc-
is et perent. Sicut
fuit. Denatque ead-
deni placeret. Dux
fuit. Quod nunc or-
fuit.

O Mores huius
consultant
miserorum

solent enim ver-

qui, quia omni-

rus. Vnde et al-
posset, ea dimit-

quoniam: quia qd

capoli, tra-

placuit. Sed ea

contra libiam

ere. Bello M. c-

one. Rhodum

que repul. Rom-

que, neq; fuit

bonos consil-

que. arum in

que inceptum de

que tam vultu P-

que naves in pac-

que facior: fecit

que. hoc fecere, m-

que. illis iare p-

que. providendum

queat P. Lentula,

que dignitas, neq;

que. Nam si

us est, vige-
ant. atq. diu-
id incepto-
Etenim quis
se, tolerare po-
fuerat in ex-
am. Notu-
ria deo, sed
am, non la-
est, quanta-
in, neq. gis
possumus omni-
ant, in non
em, non
m. Mala
i, quib. de-
na, quor ex-
capta, labora-
in oculis sita
ui pramia po-
belli spolia
ca, et heron-
cum. Neq.
is. Hac ipse
am, nisi forte
magis, quam

M

C. CÆSAR
Catilina.
na proditos, &

EX CON. CATILINÆ.

196

aptos Catilinae socios in custodia haberet, & eorum libertos fructusq. et in petu facto cap-
os eriperent. sollicitates audire, praesidia dispo-
uit, senatuque conuocato retulit. quid de captis
ieri placeret. D. Syllanus è medio tollendos cen-
uit. Quod hac oratione C. Caesar dissuasi.

OMnes homines, P. C. qui de rebus dubijs
consultant, ab odio, amicitia, ira, atque
misericordia vacuos esse decet. Haud
facile animus verum promittet, ubi illa officit.
neq. quisque omnium libidini simul, & usui pa-
uit. Vbi intenderis ingentium, valet: si libido
possidet, ea dominatur, animus nihil valet. Ma-
gna mihi copia est memorandi. P. C. qui Reges, at-
que populi, ira aut misericordia impulsimale
consultauerunt. Sed ex malo dicere, quia maiores no-
tri contra libidine animi sui rectè, atq. ordine
fecere. Bello Macedonico quod cum Rege Perse
possumus, Rhodiorum ciuitas magna, atq. magnifi-
ca, quae populi Rom. optibus creuerat, insula, atq.
aduersa nobis fuit. Sed postquam iello confecto
de Rhodys consultum est, maiores nostri ne
quis diuitiarum magis, quam iniuria causa
bellum inceptum diceret, impunitos eos dimise-
runt. Item bellis Punicis omnibus, cum saepe Car-
thaginenses in pace, & per inducias multa ne-
faria facinora fecissent, nunquam ipsi per occa-
sione talia fecere, magis, quid se dignum foret, quã
quod in illos iure fieri posset, querebant. Hoc itẽ
vobis providendum est P. C. ne plus apud vos
valeat P. Lentuli, & caterorum scelus, quã ve-
stra dignitas, neue magis ira vestra consulitis,
quã fama. Nam si digna poena pro factis eorum

reperitur, nouum consilium approbo. Sin magnitudo sceleris ingenia omnium exuperat, his viderendum censeo, qua legibus comparata sunt. Plerique eorum, qui ante me sententias dixerunt, cōposuērūt, atq; magnifice casum Reip. miserati sunt, qua belli sauitia esset, qua victis acciderent, enumerare, rapti virgines, pueros, diuelli liberos à complexu parentum, matres familiarum pati, qua victoribus collibuisse. Fana, atq; domos spoliari, cadem, incendia fieri. Postremo armis, cadaueribus, cruore, atq; luctu omnia compleri. Sed per Deos immortales, quò illa oratio pertinuit, an ut vos infestos coniurationi faceretis scilicet quem res tanta, atq; tam atrox non permouit, eum oratio accenderet? Non ita est, neq; cuiquam mortaliū. iniuria sua parua videntur, multi eas grauius a quo habuere. Sed alijs alia licentia est. P. C. Qui dimissi in obscuro vitam agunt, si quid iracundia deliquere, pauci sciunt, fama atq; fortuna eorū pares sunt. Qui magno imperio praditi, in excelsa aetate agunt, eorum facta cuncti mortales nouere. Ita in maxima fortuna, minima licentia est, neq; studere, neq; odisse, sed minimè irasci decet. Qua apud alios iracundia dicitur, ea in imperio superbia atq; crudelitas appellatur. Ego equidem sic existimo P. C. omnes cruciatus minores, quàm facinora illorum esse. Sed plerique mortales postrema meminere, & in hominibus impijs sceleris eorum obliti, de pœna disserunt, si ea paulò sauior fuerit. D. Syllanum virum fortem atq; strenuum certè scio, qua dixerit, studio Republicæ dixisse,

dixisse, neq; illi
micitias exerce
ruri cognoui. V
delis quid eni
potest? sed alien
profecit aut met
ne, Consul me de
cernere. De timo
re, cum praesertim
sulis, tanta pra
sua equidem di
atq; miseris, m
cruciatum esse.
dissimulare: ultra
i. Sed per Deos
tentia non adli
animaduertere
ae alia. item leg
mam eripi, sed e
grauis est. Ver
acerbum, aut in
facinoris coru
nem in mineris
di enim qua rep
dequò. lectione
na libito genit
di q; acquiri. eue
in alios ita uenit
empla, ex bonis
ae. gaudis ciuiu
aut.
magis & no.

robo. Sin magni-
superat, his u-
arata sunt. Ple-
u dixerunt, cō-
u. miserati sunt
acciderent, e-
os, diselli libe-
res familiarum
Eana, atq; do-
ri. Postremo an-
ctū omnia com-
quo illa oratio
uracōis face-
tam atrox non
? Non ita est
ta sua parua vi-
habuere. Sed a-
umissim obsecu-
deliquere, pau-
pates sunt. Quo-
o atatem agunt,
uere. Ita in ma-
est, neq; studeri
cet. Qua apud
imperio superbi
equidem sic ex-
nores, quā fa-
mortales postre-
impis scelera
sua paulo si-
fortem atq; si-
tudino Reipubli-
dixit

dixisse, neq; illum in tantare gratiam aut ini-
micitias exercere, eos mores, eamq; modestiam
viri cognoui. Verum sententia eius mihi nō cru-
delis (quid enim in tales homines crudele fieri
potest?) sed aliena à Rep. nostra videtur. Nam
profecto aut metus, aut iniuria te subegit Sylla-
ne, Cōsulem designatum, genus pana nouum de-
cernere. De timore, superuacaneum est differe-
re, cum praesertim diligentia clarissimi viri Cō-
sulis, tanta praesidia sint in armis. De pana pos-
sum equidem dicere, id quod res habet: in luctu
atq; miserijs, mortem arumnarum requiem, nō
cruciatum esse. Eam cuncta mortalium mala
dissoluere: ultra neq; cura, neq; gaudio locum es-
se. Sed per Deos immortales, quam ob rē in sen-
tentia non addidisti, uti prius verberibus in eos
animaduertetur? An quia lex Porcia vetat,
ac alia item leges condemnatis ciuibus non ani-
mam eripi, sed exilium permitti iubent. An quia
grauius est verberari quā necari? Quid autē
acerbum, aut nimis graue est in homines tanti
facinoris conuictos? Sin quia lenius est, qui con-
uenit in minori negotio legem timere neglexeris?
At enim quis reprehendet, quod in parricidas
Reipub. decreuerim erui? tempus, dies, fortuna, cu-
ius libido gentibus moderatur. Illis meritò acci-
det quicquid euenierit. Caterum vos P. C. quid
in alios statuatis, considerate. Omnia mala ex-
empla, ex bonis initijs orta sunt, sed ubi imperiū,
ad ignaros ciues, aut minus bonos peruenit, no-
uum illud exemplum à dignis, & idoneis ad
indignos & non idoneos transfertur. Laceda-

monij.

monij, deuictis Atheniensibus, triginta viros impoluere, qui Rempub. eorum tractarent. Hi primò cœpè, e pessimum querquē, & omnibus inuisum, inaccommatum recare. Ea populus lasari, meruè dicere fieri. Post, ubi paulatim licentia creuit, iuxta bonos, & malos libidinosè interficere, ceteros metu terrere. Ita ciuitas seruitute oppressa, stulta letitia graues pœnas dedit. Nostra memoria videtor Sylla, cum Damasippum, & alios eiusmodi, qui malo Reipub. creuerant, ingulchri iussi. Quis non factum eius laudabat? homines scelestos & factiosos, qui seditionibus Rem. exagitauerant, meritò necatos aiebant. Sed ea res, magna initium claudis fuit. Nam vti quisq; aut domum, aut villā, postremò vas, aut vestimentum alicuius concupiscerat, dabat operam, ut is in proscriptorum numero esset. Ita illi, quibus Damasippi mors letitia fuerat, paulò post ipsi trahabantur, neque prius fuit sitis ingulandi, qua Sylla omnes suos diuitijs explens. Atq; ego hoc non in M. Tullio, neq; his temporibus vercor, sed in magna ciuitate, multa & varia ingenta sunt. Potest alio tempore, alio Consule, cui item exercitus in manu sit, falsum aliquid pro vero credi. Vbi hoc exemplo per Senatus decretum, gladium Consul eduxerit, quis illi finem statuet? aut quis moderabitur? Maiores nostri P. C. neq; consilij, neq; audacia vnaquam eguere, neq; illis superbia obsabat, quominus aliena instituta, si modò proba erant, imitarentur. Arma atque tela militaria à Samnitibus, insignia magistratum, à

Thu-

Thuscis plerūq; si
bis, apud socios, a
cuius summo studi
ri, quam inuider
tū tempore Graci
anima inuertebant
mon supplicium si
ad hanc, & multi
liere, circumuect
a fieri cœpè, e, tur
ta sunt, quibus le
missum, si, daxe
num, consilium
pau. Pro, si, a v
defuit, qui ex par
fate, quon, in no
memus. Placet igit
rectum Catib. ad
dicandas eorum p
per municij i hab
valent. Ne quis a
foat, neque ei, in po
Senatum existimat
licem omnium fac

ARG
ORATIONIS

Ca

Com Cesar pecun
fios incoiames in
esset habendos,
vilius argument
vlandos esse pesti

Thuscis plerâq; sumpserunt. Postremò quod ubiq; apud socios, aut hostes idoneum videbatur, cum summo studio domi exquebantur. Imitari, quàm inuidere bonis malebant. Sed eodem illo tempore Gràcia morem imitati, verberibus animaduertebant in ciues, de condemnatis summum supplicium sumebant. Postquàm Respub. adoleuit, & multitudinæ ciuium factiones valère, circumueniri innocentes, alia huiuscemodi fieri cœpère, tunc lex Porcia, aliq; leges parata sunt, quibus legibus damnatis exitum permissum est, hanc ergo causam. P. C. quò minus nouum consiliū capiamus, in primis magnam dabo. Profectò virtus, atq; sapientia maior in illis fuit, qui ex paruis opibus tantum Imperium fecère, quàm in nobis, qui ea benè parata vix retinemus. Placet igitur, eos dimitti, & augeri exercitum Catilina? Minimè. Sed ita censeo, publicandas eorum pecunias, & ipsos in vinculis per municipi. i habendos, quæ maximè opibus valent. Ne quis de his postea ad Senatum referat, neue cum populo agat. Qui aliter fecerit, Senatum existimare, cum contra Remp. & salutem omnium facturum.

ARGVMENTVM
ORATIONIS, QVA C. CÆSAR
Cato respondit.

Cum Cæsar pecunias captorum publicandas, & ipsos incolumes in vinculis per municipia tenuisset habendos, hac oratione Cato respondit, ut illius argumenta diluit, coniuratos e medio tollendos esse persuadendo.

Lon-

Longè mihi alia mens est, P. C. quum res, atq; pericula nostra considero, & cū sententias nonnullorum ipse mecum reputo. Illi mihi differuisse videntur, de pœna eorum, qui patria, parentibus, aris, atq; focis suis bellū parauere. Res autem monet cauere ab illis magis, quam quid in illos statuamus, consultare. Nam cetera maleficia, tum persequāre ubi facta sunt, hoc nisi prouideris, ne accadat ubi euenit, frustra iudicia implores. Capta vrbe, nihil reliqui sit victis. Sed Deos immortales vos ego appello, qui semper domos, villas, signa, tabulas vestras pluris, quā Rempub. fecistis, si ista cuiuscunq; modi sint, qua amplexamini, retinere, si voluptatibus vestris ociū prabere vultis, expergiscimini aliquando, & capeffite Rempub. Non nunc agitur de vectigalibus, neq; de socio- rum iniurijs, libertas & anima nostra in dubio est. Sæpenumero P. C. multa verba in hoc ordine feci, sæpe de luxuria, atq; auaritia nostrorum ciuium questus sum, multosq; mortales ob eam causam aduersos habeo. Qui mihi, atq; animo meo nullius unquā delicti gratiam fecissem, haud facillè alterius libidini malefacta condonabam. Sed ea tamen si vos parui pendebatis, tamen Respub. firma erat, opulenta negligentiam tolerabat. Nunc vero non id agitur, bonis ne, an malis moribus viuamus neq; quantum, aut quā magnificum imperium populi Romani sit. Se h., cuiuscunq; modi videntur, nostra an nobiscum vna h. futura sint. Hic mihi quāquam mansuetudinem, & misericordiam

nomi-

nominati tam pri-
vocabala amissis
liberalitas, malat
vocat. Eo respu
ne, quoniam ita se
eiorum fortunis
tarij. Ne illi sangui
dum paucis scelerat
dum eant. Boni
ante in hoc ordine
credo falsa existi
rantur, diuerso it
ineultis, sed, at
censur pecunias e
municipia in custo
ment, ne si Roma
rationis, aut à mu
ripiantur. Quasi
modo in vrbe, &
aut non ubi plus
dum opes minores
hoc consilium est,
se tanto omnium
refert, me mihi, at
de P. Lentulo, ceter
letate, vos simul d
multis conuatis
tunc ea ageris tant
ipaululum modo
mones feroces ad
res nostros armis
cessisse: si ita res eff

IONES

C. quum res-
ro, cū sen-
ecum repeto.
tana eorum,
fecu suū bellū
e ab illis ma-
is, consiliare,
quare ubi fa-
cular obreue-
a vrbe, nihil
ortales vos egi-
sua, tabulū
stus si sista cu-
ami, recurre,
re vultis, ex-
essite Rempub.
neq; de socio-
nostra in dubio
an hoc ordine
a nostrorum ci-
ortales ob eam
bi, atq; animi
tiam fecisse
lesāta consi-
pendebatis ta-
a negligentia
ur, bonis ne,
uanum, ac
copuli Roma-
centur, nostri
G. H. con-
in f. nec. c. 1.
nani.

nominat? Iam pridem equidem nos vera rerum
vocabula amisimus, quia bona aliena largiri,
liberalitas, malarum rerum audacia, fortitudo
vocetur. Eo res pub. in extremo sita est. Sint sa-
nè, quoniam ita se mores habent, liberales ex so-
ciorum fortunis: sint misericordes in furibus a-
varij. Ne illi sanguinem nostrum largiantur, &
dum paucis scelestis parcant, bonos omnes per-
ditum eant. Benè & compositè C. Caesar paulo
ante in hoc ordine de vita, & morte disseruit.
credo falsa existimans ea, quæ de inferis memo-
rantur, diuerso itinere malos à bonis, loca tetra,
inculta, fœda, atq; formidolosa habere. Itaque
censuit pecunias eorum publicandas, ipsos per
municipia in custodijs habendos, videlicet ti-
mens, ne si Roma sint, aut à popularibus coniu-
rationis, aut à multitudine conductæ, per vim
eripiantur. Quasi verò mali atq; scelesti tantū-
modo in vrbe, & non per totam Italiam sint,
aut non ubi plus possit audacia ubi ad defendē-
dum opes minores sunt. Quare vanum equidem
hoc consilium est, si periculum ex illis metuit: si
in tanto omnium metu solus non timet, eò magis
refert, me mihi, atque vobis timere. Quare cum
de P. Lentulo, cæterisq; statueris, pro certo ha-
betote, vos simul de exercitu Catilina, & de om-
nibus coniuratis decernere. Quantò vos attē-
tius ea ageris tantò illis animus infirmior erit.
Si paululum modo vos languere viderint, iam
omnes feroces aderunt. Nolite existimare ma-
iores nostros armis Rempub. ex parua magnam
fecisse: si ita res esset, multò pulcherrimam eam

nos haberemus, quippe sociorum atque civium,
 præterea armorum atque equorum maior nobis
 copia, quam illis est. Sed alia fuere, quæ illos
 magnos fecere, quæ nobis nulla sunt, domi in-
 dustria, foris iustum imperium, animus in con-
 sulendo liber, neque delicto neque libidine obno-
 xius: pro his non habemus luxuriam, atque
 avaritiam, publicè egestatem, privatim opu-
 lentiam, laudantes divitias sequimur inertiam.
 Inter bonos & malos nullam discrimen est, om-
 nia virtutis præmia ambitio possidet, neque
 mirum ubi vos separatim sibi quisque consilium
 capitis, ubi domi voluptatibus, hic vacan-
 tia, aut gratia servitus, eo sit, ut impetritur
 in vacuam Rempublicam. Sed ego hæc omitto. Commem-
 nare nobilissimæ civis patriam, cedere, Gallo-
 rum gentem infestissimam Romano nomini ad
 bellum accersunt. Dux hostium cum exercitu
 superius caput est. Vos custodiamini, etiam nunc &
 dubitatis, qui intra moxiam deprehensis hostibus
 faciatis? Miserrima congeo, deliquere homines
 adolescentuli per ambitionem, atque etiam ar-
 matos dimittatis. Na ista vobis mansuetudo
 & misericordia, si illa arma cæperint, in mise-
 ria convertetur. Scilicet res ipsa aspera est, sed
 vos non timetis eam, imò vero maximè, sed in-
 ertia & molliæ animi, alius alium expectantes
 cūctamini, videlicet Dijs immortalibus confisi,
 qui hæc Rēp. in maximis sædè periculis servavē-
 re. Non votis neque supplicis mulcēbris, auxi-
 lia Deorum parantur, vigilando, agendo benè
 consulendo, prosperè omnia cadunt. Vbi socordia

re, at-

atq; cunctum, maior nec
 quæ illis
 dem: in
 in con-
 tudine obno-
 tam, æqua
 uatim opu-
 meriam.
 men est, o-
 flet, neque
 usq; consilium
 hic nec
 impu-
 ere, ma-
 no nunc ad
 exercitu
 nunc
 si hostiliu
 ere homin
 quæ etiam ar-
 is manifestu
 erunt, in ma-
 aspera est,
 acunde, se
 um expecta
 talibus con-
 iculis seruan-
 dibus, a
 agendo
 t. Vbi
 nunc

atq; ignavia tradideris, nequicquàm Deos
 mplores, irati, infestiq; sunt. Apud maiores no-
 tros *Anlus Manlius Torquatus*, bello Gallico
 liam suam, quod is contra Imperium in ho-
 tem pugnaverat, necari iussit. Atq; ille egregius
 adolescens, immoderata fortitudinis morte pœ-
 nas dedit. Vos de crudelissimis parricidis, quid
 latet at is cunctamini? videlicet cætera vita eo-
 um, huic sceleri obstat. Verùm parcite dignita-
 i *Lentuli*, si ipse pudicitia, si f. una sua, si *Dij*.
 ut hominibus unquàm ullis pepercit. ignoscite
Cethegi adolescentie, nisi iterum iam patria
 ellum fecit, nam quid ego de *Gabinio Scatilio*.
Depario loquar? quibus si quicquàm pensi un-
 quàm fuisset, non ea consilia de Rep. habuissent.
 Postremò *P. C.* si me hercule peccato locus esset,
 acilè paterer vos ipsi re corrigi, quoniam ver-
 a mea contemnitis: sed undiq; circumuerti su-
 nus. *Catilina* cum exercitu in faucibus urget.
 alij intra mœnia, atq; in sinu urbis sunt hostes,
 eq; parari, neq; consuli quicquàm potest occul-
 e, quod magis properandum est. Quare ita cen-
 so, quum nefario consilio sceleratorum ciuium
 resp. in maxima pericula venerit. Hiq; indicio
Vulturcij, & legatorum *Allobrogum* conui-
 ti confessi, sint, cadem, incendia, aliq; se fœ-
 la, atq; crudelia facinora inciuēs, patriamq; ue
 parauisse: de confessis sicuti de manifestis
 rerum capitalium, more matarum
 supplicium sumen-
 dum.

ARGV-

ORATIONIS L. CATILINÆ AD
Milites suos.

Cum ab hoste circumuentus Catilina, nullam vel fugæ vel præsidij spem haberet, cum C. Antonio manus conferere statuit. Sed hac prius, ne desponderent animos, oratione milites ad fortitudinem exhortatus est.

Compertum habeo milites, verba virtutem non addere, neq; ex ignauo strenuū, neq; fortem ex timido exercitum oratione Imperatoris fieri, quanta cuiusq; animo audacia natura, aut moribus inest, tanta in bello patere solet. Quem neq; gloria, neq; pericula excitant, neque quā hōrtēre, timor animi auri-
bus officit. Sed ego vos quō pauca monerem aduocauī: simul vti causam consilij mei aperirem. Scitis equidem milites socordia, atq; ignauia Lentuli quantam ipsi, nobisq; cladem attulerit, quoq; modo dum præsidia ex vrbe operior, in Galliam profisci nequiuērim. Nunc verō quo loco res nostra sint, iuxta mecum omnes intelligitis, exercitus hostium duo, vnus, ab vrbe, alter à Gallia obstant. Diutius in his locis esse, si maximè animus ferat, frumenti atq; aliarum rerum egestas prohibet, quocunq; ire placet, ferro iter aperiendum est: quapropter vos moneo, ut forti, atq; parato animo sitis, & quum praelium inibitis, memineritis vos diuitias, decus, gloriam, præterea libertatem, atq; patriam in
dextris

dextris vestris por-
bita erunt, co-
acq; celosia pateb-
illa in iura sunt, in
quanti reget, quem
milites non eadem
pendet, nos pro patr-
tamus, illis superu-
corum potentia, qu-
mores pristina viri-
ma turpitudine in-
nonnulli Romæ an-
re, quia illa fœda,
hatur, hæc sequi a-
rauis, audacia op-
belium mutauit. N-
pium arma, quibus
ueri eris, ea verō
maximum est
ment, audacia pro-
tate milites, &
magna spes victi-
sua vestra me hori-
etiam timidos
si non ne nos circ-
aggesta loci. Quon-
audet, caute ne in
capiti potius, scuti
mum more pugnat
am victoriam hos-

lestris vestris portare. Si vincimus, omnia nobis
 tuta erunt, commeatus abunde, municipia,
 atq; colonia patebunt, si metu cesserimus, eadem
 illa a diversa fient, neq; locus, neq; amicus quis-
 quam teget, quem arma non texerint. Præterea
 milites non eadem nobis, & illis necessitudo im-
 pendet, nos pro patria pro libertate, pro vita, cer-
 amus, illis superuacaneum est pugnare pro pau-
 rorum potentia, quod audacius aggredimini, me-
 niores pristina virtutis: licuit vobis cum sum-
 ma turpitudine in exilio atatem agere. Potuistis
 connulli Roma amissis, bonis alienas opes specta-
 re, quia illa foeda, atq; intoleranda viris vide-
 rantur, hac sequi decreuistis, si hac relinquere
 vultis, audacia opus est. Nemo nisi victor, pace
 bellum mutauit. Nam in fuga salutem sperare,
 tuum arma, quibus corpus regitur, ab hostibus
 uerteris, ea verò dementia est. Semper in præ-
 io ijs maximum est periculum qui maximè ti-
 nent, audacia pro muro habetur: quum vos cõ-
 sidero milites, & quum facta vestra estimo,
 magna me spes victoria tenet, animus, atas, vir-
 tus vestra me hortantur. Præterea necessitudo
 sua etiam timidos fortes facit. Nam multitudo
 hostium ne nos circumuenire queat, prohibent
 angustia loci. Quod si virtuti vestra fortuna in-
 siderit, cauete ne inulti animam amittatis, neu
 capti potius, sicuti pecora trucidemini, quàm vi-
 rorum more pugnantem, cruentam atq; luctuo-
 sam victoriam hostibus relinquantis.

ORATIONES EX C. SALLVS. tio de bello iugurth no.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MICIPSÆ AD IV- gurtham, Adherbalem ac Hiempsalem.

Micipsa virtutes iugurtha suspectas habens, in bellum Numantinum misit, ut pericula iubeundo interficeretur, sed ea res longè aliter ac Micipsa ratus euenit, nam fortiter sese gerendo in summam peruenit claritudinem iugurtha. Adoptatus igitur in regnum fuit à patruo, qui coram amicis & cognatis, itemque Adherbale, & Hiempsale filiis huiusmodi verba cum iugurtha habuisse fertur.

PArum ego Iugurtha te amisso patre, sine spe, sine opibus, in meum Regnum accepti existimans non minus me tibi, quàm liberis si genuissem ob beneficia charum fore. Neque ea res falsum me habuit. Nam ut alia magna, & egregia tua facta omittam, nonissimè rediens Numantina, me regnumque meum gloria decorasti, uaque virtute nobis Romanos, ex amicis amicis nos fecisti, in Hispania nomen familia nostra renouatum est. Postremo, quod difficile inter mortales est, gloria munditia vicisti. Nunc quoniam mihi natura finem vita facit, per hanc dextram, per Regiæ si lem monco, obtestorq; te, ut hos, qui tibi genere propinqui, beneficio meo fratres sunt, churos habereas, cum malis aliis adungere, quam sanguine conuictus retinere. Non exercitus, neque thesauri præsidia regni

regni sunt, verum
res, neq; auro para-
tur. Quis autem
Aut quem aliena
fuerit, quoniam
boni erunt, si mal-
parua res crescit
tur, Ceterum a te
et opem prior
autere de te nam
rior est, etiam si a
plus potest, facere
bal, et hinc
hunc curam. In
non, ne ego melior
margenisse.

Iugurtha cum fi-
herbale inlicitus
in Alestem in tu-
teat, prælio vici-
mum conuict, at
oratio, ne

Patres C. N.
in præceptis
modis præci-
ceterum ut
sunt carere do-
est, repit. Re-
nam loco auc-

regni sunt, verum amici, quos neq; armis cogere, neq; auro parare queas: officio & fide parantur. Quis autem amicior, quam frater fratri? Aut quem alienum fidum inuenies, si tuis hostis fueris? qui etiam ego Regnum vobis trado firmum, boni eritis, si mali, imbecillam. Nam concordia parua res crescunt, discordia maxima dilabuntur. Caterum ante hos te Iugurtha, qui a te, & sapientia prior es, ne aliter quâ ueniat, prouidera decet: nam in omni certamine, qui opulenter est, etiam si accipit iniuriam, tamen quâ plus potest, facere videtur. Vos autem Adherbal, & Hiempsal colite, & obseruate talem hunc virum. Imitamini virtutem: & entimini, ne ego meliores liberos sumpsisse, quâm uidear genuisse.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ADHERBALIS

ad P. C.

Iugurtha cum filiis Micipsæ Hiempsale & Adherbale institutus hæres, bellum fratrius intulit. Alterum in tugurio latitantem oppressit, alterum prælio vicit. Victus ad Senatum Romanum confugit, atque eius opera hac implorauit oratione.

PATres C. Micipsa pater meus moriens mihi praecepit, uti Regni Numidia tantummodo procuracionem existimarem meâ, caterum ius & imperium eius penes vos esse, simul eniterer domi militiaque, quâm maximo usui esse populo Rom. vos mihi cognatorum, vos affinium loco ducere. Si ea fecissem in vestra
ami-

amicitiis, exercitum, diuitias, munimenta regni
me habiturum. Qua praecepta patris mei cum a-
gitarem. Iugurtha homo omnium, quos terra su-
stinet sceleratissimus, contempto imperio vestro,
Masinissa me nepotem, etiam à stirpe socium, at-
que amicum populi Romani Regno, fortunisque
omnibus expulit. Atque ego P.C. quoniam è mi-
seriarum venturus eram, vellem potius ob mea,
quàm ob maiorum meorum beneficia posse me à
vobis petere auxilium, ac maxima deberi mihi
beneficia à populo Rom. quibus utinam non e-
gerem. Secundum ea si desideranda erant, uti
debitis vterer. Sed quoniam parum tuta per sei-
psa probitas est, neque mihi in manu fuit Iugur-
tha qualis foret, ad vos confugi. P.C. quibus,
quod mihi miserrimum est, cogor prius oneri,
quàm vsui esse. Cateri Reges, aut bello victi, in
amicitià à vobis recepti sunt, aut in suis dubijs
rebus societatem vestram appetiuerunt, familia
nostra cum populo Roman. bello Carthaginiensi
instituit amicitiam, quo tempore magis fides e-
ius quam fortuna petenda erat. Quorum pro-
geniem vos P.C. nolite pati me nepotem Mas-
nissa, frustra à vobis auxilium petere, sed si ad
impetrandum nihil caussa haberem, prater mi-
serandam fortunam, quod paulò antè Rex, ge-
nere, fama, atque copijs potens, nunc deformatu-
rum mis, inops alienas opes expecto, tamen eras
maiestatis Populi Rom. prohibere iniuriam, ne-
que pati cuiusquam regnum per scelus crescere.
verum ego his finibus eiectus sum, quos maiori-
bus meis populus Rom. dedit. Vnde pater, &

imenta regni
 tris mei cum a-
 quos terra su-
 imperio vestro
 turpe scitum, at-
 ro, fortunam qui-
 coniam eodem
 potius ob mea
 neficia posse me
 ma debere mihi
 utinam non e-
 da erant, ut
 um tui per se
 anu fuit lugur-
 P. C. quibus
 gor prius ovari
 bello victi, in
 in suis dubi-
 uerūt, familia
 Carthaginensi
 re magis fides e-
 Quorum pro-
 nepotem Mas-
 petere, sed si a-
 rem, prater mu-
 o ante Rex, ge-
 unc deformati
 cto, tamen era-
 ere iniuriam, ni-
 scelus crescen-
 um, quos maior
 nde pater, C

meus unā vobiscum expulere Syphacem-
 Carthaginenses. Vestra beneficia mihi erepta
 ant. P. C. Vos in mea iniuria despecti estis, heu
 ne miserum: hucine Micipsa pater beneficia
 uasiretur quem tu parem cum liberis tuis,
 grig, participem fecisti, is potissimum stirpis
 us circumdator sit? nunquamne ergo familia no-
 tra quiescit? semperne in sanguine, ferro, fu-
 ra versabitur? Dum Carthaginenses incolu-
 nes fuere, iure omnia sua patiebamur: hostes à
 utere, vos armis precor. Spes omnis in armis e-
 rat. Postquam illa pestis ex Africa eiecita est, la-
 ti pacem agitabamus quippe quis hostis erat
 nullus, nisi forte quem vos iussissetis. Ecce au-
 tem ex improviso Lugurtha intuleranda auda-
 cia, scelere, atq; superbia sese effrens, fratre meo,
 atq; eodem propinquo suo interfecto, primum re-
 gnum eius, scelere suo pradam facit: post, ubi me
 isdem dolis nequit capere, nihil minus, quam
 vim, aut bellum expectantem, in imperio vestro
 (sicut videtis) extorrem patria, domo inopem
 & coopertum miseris effecit, ut vobis tutius
 quam in meo regno essim. Ego sic exstimabam
 P. C. uti predicantem audieram patrem meum,
 qui vestram amicitiam diligenter colerent, eos
 multum laborem suscipere, ceterum ex omnibus
 maxime tuos esse. Quod in familia nostra fuit,
 prestitum, ut in omnibus bellis adesset vobis, nos
 uti per ocium tuti simus in manu vestra est P.
 C. Pater nos duos fratres reliquit, tertium Lu-
 gurthum beneficiis suis ratus est nobis coniunctū
 fore, alter eorū necatus est alter ipse ego manus

impia vir effuge. Quid agam? aut quid possi-
m. um res. lin accedam? Genus praesens omnia
extincta sunt, pater, uti necesse erat, natus
concessit: fratri, quem minime decum, propin-
quus per scelus vitam eripuit. Affreres, amicos
propinquos ceteros meos, aliam alia clade op-
pressu. capiti ab Iugurtha pars in crucem scilicet
pars bestijs obrecti sunt. Pauci, quibus relicta
anima, clausi in tenebris, cum mœrore & lectu
morte graviorē vitam exigunt, si omnia qui
aut amisi, aut ex necessarijs a lueris facta san-
in coluita manerent, tu si quid ex improvso ma-
accidisset, vos implorarem P.C. quibus pro ma-
gritudine imperij, et miurias, omnes cur-
esse decet. Nunc verò exul patria, demo, so-
lus, atq. omnium honestarumq. erum egens, quo
acceda, aut quos appellem? Nationes, ne an, R-
ges? Qui omnes familia nostra ob vestram ani-
ciam infesti sunt, an quoquā mibi adire li-
cet, ubi non maiorum modum hostilia monu-
menta plurimū sunt? an quisquā nostri mi-
reri potest, qui alquando vobis hostis fuit? Pa-
streud M. si ista nos ita instituit. P.C. ne quā
coleremus, nisi potulum Ro. ne societates, ne fe-
dera nova acceremus, abinde magna praes-
dia nobis in vestra amicitia fore: si huic impen-
fortuna mutaretur, unā occidendū nobis. si
Virtute, ne Dīs volentibus, magis & opulenti-
e & omnia secuta & obedientia sunt, quod fac-
liū fecerit ut in vias curare licet. Tantum illū
vobis, ne quos privata amicitia Iugurtha pat-
cognita transuersos agat, quos ego audire iunior

peniti, ambire, si
ae absentes, co-
reos, & fugam
non manere. Quo-
fate vobis hanc
bis, simulantem
tis, aut apud De-
num cura oriatu-
prox, atq. pra. la-
catus in perpetuo
non neci, mearu
red lat. Lament
quāquam tori-
tuta erepta, ista
claudum puto ca-
postquam exiliu-
ne premunt arum
si ut ego a fali-
patris regno, re-
præbeo, neceris q-
postquam ipse an-
cuius rei a nece-
acutit nam emo-
tus. Tare vider-
quāvis inuria
tūc & mori li-
tū. R. si autem
am, hite pati-
q. ielus &
Vire.

peniti, ambire, fatigare vos singulos, ne quid
de absente, incognita causa statuatis: fingere mo-
veron, & fugam simulare, cui licuerit in reg-
no manere. Quod utinam illum, cuius imple-
facti ore in has miseras proiectus sum, eadem
hoc simulantem videam, & aliquando, apud
vos, ut apud Deos immortales rerum humana-
rum cura oriatur, ut ille, qui nunc sceleribus suis
ferox, atq; prælarus est, omnibus malis excru-
ciatus impietatis in parentem nostrum, fratris
mei necis, mearumq; miserrarum graues poenas
reddat. Iamiam frater animo meo charissime,
quanquam tibi immaturo, & minime decuit
vita erepta est, tamen laudandum magis, quam
dolendum puto casum tuum. Non enim regnum,
sed fugam, exilium, egstatem, & omnes has qua-
me premunt arumnas, cum anima simul amisi-
sti at ego infelix in tanta mali precipitatus, ex
patrio regno, rerum humanarum spectaculum
prabeo, incertus quid agam. Tuasne iniurias
persequar? ipse auxilij egens? an regno cõsulam?
cuius vita necisq; potestas, ex alienis opibus pen-
det? Utinam emori, fortunis meis honestus exi-
tus esset, ne vivere contemptus viderer, si defes-
sus malis iniuria concessissem. Nunc neq; vivere
libet, neq; mori licet sine dedecore, P. C. oro vos
per liberos, atq; parentes vestros, per maiestatem
populi R. subuenite mihi misero, ite obuiam in-
iuria, nolite pati regnum Numidia, quod vestrũ
est, per scelus & sanguinem familia nostra ta-
bescere.

R 2

AR-

sapè maiores vestri fecere, uti contra iniurias
armati eatis, nihil vi, nihil secessu ne opus est.
necesse est suorum & si more recipites eant. Occi-
so Tib. Graccho quem regem sibi parare aro-
bant, in pl. bein Romanam quaestiones graves
habita sunt. P. & C. Gracchi & M. Fulvii ca-
den, item q. s. tri ordinis n. i. mortales in car-
cere no. cati s. u. Vtriusq. q. i. non lex, verum
lib. lo eorum facinora sunt. Sed jure fuerit regni
reparatio, pl. bi s. u. i. m. i. f. u. e. r. e. , quicquid si-
ne sanguine civium q. u. i. t. i. neq. i. t. , iure factum
sit. Superioribus annis acce. indignabamini a-
rarium expellere, Reges & populos liberos paucis
nobilibus vectigal. pendere, penes eosdem, &
summam gloriam, & maximas divitias esse. i. t. a-
men: hac i. l. l. u. facinora impune suscepisse, parit
habere. Itaq. postremo leges, maiestas vestra,
divina, & humana omnia, h. s. i. b. u. s. i. n. a. d. i. t. a.
sunt. Neq. eos, qui ea facere, pudet, aut poenitet,
sed i. n. c. e. l. u. n. t. per ora vestra magnifice, sacerdo-
ti. z. & Consulibus, pars triumphos suos ostentā-
tes, perinde quasi ex honori, non prada habeant.
Sed i. a. r. o. parati, iniusta imperia dominorum nō
perferunt. Vos Quirites in imperio nati a quo a-
nimo servitutem toleratis. At qui sunt hi, qui
Remp. occupaverūt? homines sceleratissimi cruā-
tis manibus, immani avaritia, nocentissimi, &
i. d. e. m. superbissimi, quibus fides, decus, pietas,
postremo honestas, atq. inhonesta omnia quastui
sunt, pars eorum occidisse Tribunos ple. alij qua-
stiones iniustas, pleriq. eadem in vos fecisse, pro
munimento habent. Itaq. quam quisq. pessimè

fecit, tam maximè tutus est. Metu à scelere suo ad ignauiam vestram transtulere, quos omnes eadem cupere, eadem odisse, eadem metuere in unum cogit. Sed hac inter bonos amicitia, inter malos factio est. Quod si tantam vos libertatis curam haberetis, quam illi ad dominationem accensis sunt, profectò neq; Resp. sicuti nunc, vastaretur, & beneficia vestra penes optimos, non audacissimos forent. Maiores vestri parandi iuris, & maiestatis constituenda gratia, bis per secessionem armati, Auentinum montem occupauerunt, vos pro libertate, quam ab illis accepistis, nonne summa ope nitimini atq; eo vehemetius, quod maius dedecus est, partem amittere, quam omnino non parauisse. Dicit aliquis, quid igitur censes vindicandum in eos, qui hosti perdidere Rempublicam, non manu, neq; vi? quod magis vos fecisse, quam illis accidisse indignum est: verum questionibus, & indicio ipsius Iugurthae, qui, si dedititius est, profectò iussis vestris obediens erit, sine ea contentio scilicet aestimabitur qualis illa pax, aut deditio sit, ex qua ad Iugurthae scelerum impunitas, ad paucos potentes maxima diuitia, ad Rempublicam damna, atq; dedecora peruenerint: nisi fortè dominationis eorum satietas nondum etiam vos tenet, & illa, quam hac tempora magis placent, quam regna, prouincia, legis, iura, iudicia, bella atq; paces, postremò diuina, & humana omnia penes paucos erant: vos autem, hoc est populus Rom. inuicti ab hostibus, imperatores omnium gentium, satis habebatis animam retinere. Nā seruitutem quidem quis vestrum recusare audebat?

debat? At ego, tam
n. se. me. im. me.
sceleratissimis ho-
minibus suis aqua
in perniciem casu
tum importunita
male feci, nisi de
tur, & vobis ater
me. illegetur, aut se
libertatem retine
concordia, quae
liberi esset, facere
stremò scis vest
prope vitium. Po
pax, aut amicitia
conne tantum se
peculatoris aury
re: a pecunia, qu
men consuetudin
acerem pro: a
immemum vestri
nab. fuit, quae m
moxius, qui ter
facit, obediens
loc. facere, i. le
re: horor, ut i
tam, quam recte
bonis perditum e
prestat benefici
nocuus, aut vniu
malus improbiu
sape auxilij eger

debat? At ego, tametsi virum firmitissimum
 exstimo, impune iniuriam accepisse, tamen vos
 sceleratissimis hominibus ignoscere, quoniam
 cives sunt aequo animo paterer, ni misericordia
 in perniciem casura esset. Nam & illis, quan-
 tum importunitatis habent, parum est in furem
 malè fecisse, nisi deinde faciendi licentia eripian-
 tur, & vobis aeterna sollicitudo remanebit, quam
 intelligetis, aut seruientium esse, aut per amicitias
 libertatem retinendam. Nam si dei quidem, &
 concordia, qua spes est aeterna in illi volent, vos
 liberi esse, facere illi iniurias, vos prohibere, po-
 stremodò socijs vestris veluti hostibus, hostibus pro
 socijs utitur. Potestne in tam diuersis mentibus
 pax, aut amicitia esse? Quare moneo, hortorque
 vos, ne tantum scelus impunitum omittatis: ne
 peculatus avarij factus est, neq; per vim socijs e-
 repta pecunia, qua quaquàm, grauiasunt, iam
 consuetudine iam pro nihilo habentur, hosti
 acerrimo prodita Senatus autoritas, proditum
 imperium vestrum est. Demum, militiæq; Respu-
 blicae fuit, qua nisi quasi cunctis, nisi vindictam
 innoxios, qui d'erit reliquum, nisi ut illis, qui ea
 fecere, obediētes vinamus? nam impune quia-
 libet facere, id est, regem esse. Neq; ego vos Qui-
 rites hortor, ut iam multis ciues vestros perpe-
 ram, quàm rectè fecisse se tunc ignoscendo malis,
 bonos perditum eatis. Ad hoc, in Repub. multò
 praestat beneficij quàm malicij immemore esse,
 bonus tantummodo sibi græci ubi negligas, ac
 malus improbius, ad hoc si iniuria nō sunt, haud
 sapè auxilij egeas.

ARGVMENTVM

ORATIONIS C. MARIÆ AD

Quirites.

Q. Cæcilius Metellus Consul integer & fortis
cōtra Iugurtham missus habuit Legatum C. Ma-
rium. Sibi et eius ac novus homo. Atq. alius,
nobilitati fuit in sensu ambitione princeps. Vnde
Metellum Imperatorem apud milites inertia
secebat acculare, & nobilitatem exagitare, atque
persuadere, ut e poscerent Imperatorem. De-
cimum, cum illa pars exercitus sibi permitteretur,
paucis diebus Iugurtham in caenis habitum.
Cupit diffinire, ut placeat, & eliminando Consul
Iugurtham ad populum orationem habuit,
nobilitatem exagitandi, & milites scriptis ex-
hortandi causa.

S Cum ego Quirites, plerosq. non iisdem arti-
bus imperium à vobis petere, & postquam
adepti sunt gerere, primò industrius, sup-
plices, modicos esse, deinde per ignaviam, & su-
perbiam atatem agere. Sed mihi cōtra videtur,
nam quo vniuersa Resp. pluris est quàm Consu-
latus, aut Pratura, cō maiore cura illam admi-
nistrari, quàm hac peti debere. Neq. me fallit
quantum cum vestro maximo beneficio negocij
sustineam. Bellum parare, simul & arario
parcere, cogere ad militiam eos, quos
nolis offendere, domi, forisq. omnia cu-
rare, & ea agere inter inuidos, occurrentes, fa-
ctiosos, opinione Quirites asperius est. Ad hoc a-
lijs deliquere, vetus nobilitas, maiorum fortia
facta.

facta, cognatorum
tele, omnia hac p
mes in mone sit
minacem in an
illud intelligo Qu
uersa esse, aquas, b
et mea Rempub
murdenis quare
et huiusmodi, vos c
lia ad hoc etatis
res, pericula cons
beneficiis gratia
et de d. seram, non
d. de. de. est in pote
ambitione. a. s. se
hi qui omnino at
ben. facere tam ex
munt. B. E. et in
quam rem nob. l.
tate cum arario
si. Equum ex illo
alium tale negotiu
tr. sapia, ac multa
strepentis, scilicet, r
repidentis si. a. s.
reor. in. ut effig.
et in. per. et. s. s.
quar. Atqui ego
facti sunt, et a. m.
na. praecepta. b. g.
et. N. in. gerere, e
d. s. et. re. at. q.

gar de fortis
 . . . Ma-
 . . . quid aliud,
 . . . No-
 . . . inveni-
 . . . atque
 . . . Sec-
 . . . teretur,
 . . . uari uenit.
 . . . Con-
 . . . hant,
 . . . scriptis ex-

idem arti-
 . . . postquam
 . . . ftrius, sup-
 . . . uiam. Con-
 . . . tra uiaetur,
 . . . uam Con-
 . . . illam admi-
 . . . Neg, me falli
 . . . officio negotij
 . . . ul. Et arant
 . . . eos, qui
 . . . e omnia cu-
 . . . curfantes fa-
 . . . st. Ad hoc a-
 . . . torum forma
 . . . facta,

EX BEL. IUGURTHINO.

415.

facta, cognatorum & affinium opes, multa cli-
 tele, omnia hac praesidio a'sunt. Mibi spes om-
 nes in memet suta, quam cesserit virtute &
 innocentia tutari. Nam alia i'firma sunt, &
 illud intelligo Quirites, omnium ora in me con-
 uersi esse, a quos, bonosq; fauere. Quippe benefi-
 cia mea Rempub. procuunt, nobilitatem locum
 inuadendi quare. Quod mihi acius aditendū
 est, ut neq; vos capiamini, & illi frustrati sint.
 Ita ad hoc atatis a puriora sui, ut uires labo-
 res, pericula consuecta habeam, quae ante uestra
 beneficia gratuito faciebam, ea nū accepta mer-
 cede deferam, non est consilium Quirites. Illis
 difficile est in potestatibus temperare, qui per
 ambitionem s' se probos simulare. Et mi-
 hi qui omnem aetatem in optimis artibus egi,
 benefacere iam ex consuetudine in natura uer-
 titur. Bellum me gerere cum Iugurtha uisistis,
 quam rem nobilissimam ageremē uili, Quae repu-
 tate cum animis uestris, num id moueri melius
 sit. Ecquid ex illo globo nobilitatis, ad hoc, aut
 aliud tale negotium mittatis, hominem ueteris
 prosapia, ac muliarum imaginum, & nullius
 stipendij, scilicet, ut in tanta re ignarus omnium
 trepidet, s' stinet, sumat aliquem ex populo mo-
 nitorem s'ci officij. Ita plerumq; exenit, ut quem
 vos imperare uisistis, is sibi imperatorem alium
 quarat. At qui ego scio, qui postquam Consules
 facti sunt, acta maiorum, & Graecorum milita-
 ria praecepta legere coeperint, praeposteri homi-
 nes Nam gerere, quam fieri Consulum tempore
 posterius, re atq; usu prius est. Comparet nunc

R 5

Qui-

Quirites, me hominem nouū cum illorum superbia. Qua illi audire, & legere solent, eorum partem vidi, alia gessi: quæ illi litteris, ea ego didici militando. Nunc vos existimate facta an dicta pleris sint? Contemnunt nouitatem meam, ego illorum ignauitatem: mihi fortuna, illis probra obiectantur, quarum ego naturam ueram & communem omnium existimo, sed fortissimum quemq; generosissimum. At si iam ex patribus Albis, aut Bestia queri posset, mēna an illos ex sese gigni maluerint, quid responsuros creditis? nisi sese liberos quam optimos uoluisse? quod si tunc me despiciunt, faciunt idem maioribus suis, quibus uti mihi, ex virtute nobilitas cepit. Inuidēt honori meo, ergo inuidēt labori & improbita, periculis etiam meis, quoniam per hac illum cepi. Verū homines corrupti superbia, ita aetatem agunt, quasi vestros honores contemnant, ita hos petunt, quasi honeste vixerint. Ne illi falsi sunt, qui diuersissimas res pariter expetant, voluptatem, & pramiam virtutis. Atq; etiam, quum apud vos, aut in Senatu verba faciunt, pleraq; oratione maiores suos extollunt, eorum fortia facta memorando clariore se putant, quod contrā est. Nam quantū uita illorum praeclarius, tantū horum socordia flagitiōsor. Et profectō ita se res habet. Maiorum gloria posteris quasi lumen est, neq; bona eorum, neq; mala in occultis patitur. Huiusce rei ego inopiam patior. Quirites. Verū id quod multo praeclarius est, mea facta mihi dicere licet. Nunc uidete quā in-

qua

qui fiet: quod
ultra hanc me
magis non h
tas. Et quā
corrupti meli
fiam melior
cuiusmodi
maximo res o
me, uosq; mal
tace, te quā
cor. Nam me
den nulla ora
praeterit, fal
quoniam res
hi summi ho
runt, huiusce
tam patientia
imagines, neq
maiorum meo
litas, uixilla
na, praetera
fieri me mag
videtur. Et ita
me laboribus
con. Ita uer
tus facti ostend
pa facta orati
cui didici, par
qua ad uirtute
dilla multo o
fere, praefina
samam, byem

qui sint: quod ex aliena virtute sibi arrogant. id mihi ex mea non concordant: scilicet quia imagines non habeo, & quic mihi noua nobilitas est, quam cerēd pēderisse, quam acceptam corrupisse melius est. Equidem ego non ignoro, si iam mihi respondere velint, acundē illis facundum ē. composui orationem fere sed in maximo vestro beneficio, cum omnibus locis me, vosq; maledictis licerent, non placuit reticere, ne quis modestiam in conscientiam duceret. Nam me quidem ex animi sententia ledere nulla oratio potest, quippe vera necesse est praedice: falsam vna, merosq; mei superant. Sed quoniam vestra & consilia accusantur, qui mihi summam honorem, & maximum negocium imposuisse, etiam atq; etiam reputare, nun eorum penitendum sit. Non possum fidei cussa imagines, neque triumphos, aut Consulatus maiorum meorum ostentare. At si res postulet, hastas, vexillum, phaleras, alia militaria dona, praeterea occurrere aduerso corpore. Haec sunt meae imagines, haec mea nobilitas, non hereditate relicta, ut illa illis, sed qua ego plurimis meis laboribus, & periculis quaesui. Non sunt composita verba mea, parū in facio, ipsa se virtus satis ostendit, illis artificio opus est, ut turpia facta oratione tegant. Neque literas Graecas didici, parum placebat eas discere. Quippe qua ad virtutem doctores nihil profuerunt. At illa multo optima Reip. doctus sum, hostem ferire, praesidia agitare, nihil metuere, nisi turpē famam, hyemem, & est atē iuxta pati, humi, re-

quiescere, eodem tempore inopiam & laborem
tolerare. His ego praeceptis milites hortabor. Ne-
que illos arctè colam, me opulenter, neq; gloriam
meam laborem illorum faciam. Hoc est utile,
hoc civile imperium. Nam quum tu per molli-
tiè agas, exercitum supplicio cogere, id est dominū,
non Imperatorem esse. Hac atq; alia maiores ve-
stri faciendo, seq; & Remp. celebravère. Quis
nobilitas freta, ipsa dissimilis moribus, nos illorū
amulos contemnit, & omnes honores non ex
merito, sed quasi debitos à vobis repetit. Caterū
homines superbissimi procul errāt. Maiores eorū
omnia, quae libebat, illis reliquere, divitias, ima-
gines, memoriā sui praeclarā, virtutē nō relinqui-
re, neq; poterāt, ea sola neq; datur dono, neq; ac-
cipitur. Sordidum me & inculis moribus aiūt:
quia parum scitè cōviviū exorno, neq; hisfrionē
vllum, neq; pluris pretij coquium, quā villicū
habeo, quae mihi libet confiteri Quirites. Nam
ex pariete meo, & ex alysanctis viris, ita acce-
pi munditias mulieribus, viris laborē conveni-
re, omnibusq; bonis oportere plus gloria, quā
divitiarum esse: arma, non suppellectilem decori
esse. Quin ergo, quod inuat, quod clarum esti-
mant, id semper faciant, ament, potent, ubi ado-
lescentiam habuere, ibi senectutem agant in cō-
vivis, dediti ventri, & turpissima parti corpo-
ris, sudorem, pulverem & alia talia relinquant
nobis, quibus illa epulis iucundiora sunt. Verum
non est ita, nam ubi se flagitijs dedecoravère tur-
pissimi viri, bonorum pramta creptū sunt. Ita in-
iustissimè luxuria & ignavia, pessima artes,
illis,

illis, qui colunt
xia clari sunt. N
res meae, non illi
paucos de Repp
habere de Nūm
qua & q; ad hoc
omnia remouiss
suo biam. Dem
ent, sal me hercu
Nam nega pa
diuina attrita
m leuans est. An
sue Remp. neq;
rum, aut loq; era
Equet in agom
& ferus periculi
omnibus rebus
uatiibus conu
lata. Quae si i
nes hōia Repa
morgant. imm
ponens l'beris cor
vi boni hōia st
dierom Quirite
adherent. Na
16.

illis, qui coluere eas, nihil officium. Reip. innoxia cladi sunt. Nunc quoniam illis quantum mores mei, non illorum fugitia poscebant, respondi: pauca de Rep. loquar. Primum omnium bonum habetote de Numidia animum Quirites. Nam quæ usq. ad hoc tempus Iugurtham tutata sunt, omnia remouistis, auaritiâ, imperitiâ, atq. superbiam. Deinde exercitus ibi est locorum sciens, sed mehercule magis strenuus, quam felix. Num magna pars eius auaritia, aut temeritate ducum attrita est. Quam ob rem vos, quibus militaris estetas, adiutimini mecum, & capeffite Reip. neq. quengulum ex calamitate aliorum, aut Imperatorum superbia metus coeperit. Ego met in agmine, aut in prælio consultor idem, & socius periculi uobiscum adero, me, uosq. in omnibus rebus iuxta geram. Et profecto Dys uariantibus omnia mazura suat, uictoria, prada, laus. Quæ si dubia, aut procul essent: tamen omnes bonos Reip. fruenire decebat. Etenim nemo ignauia immortalis factus est, neq. quisquæ parens liberis uitæ eternæ forent, optauit, magis uiti boni honest. quæ uitam exigenter. Plura dicerem Quirites, si mihi uis uirtutem uerba adderent. Nam strenuus abundè dictam puto.

ORATIONIS SYLLÆ AD BOCH-
chum regem.

Cum Bocchus Maurorum Rex Iugurtha res
adfi.
R 7

adfectus videret, legatos ad victorem C. Marium misit, ac petijt, vt ad se duos fidissimos mitteret, cum quibus disserere posset de rebus communibus. Marius L. Syllam, & A. Manium misit, quorum eloquentior Sylla, fertur hac ad Boechum verba locutus.

R Ex Boecho, magna nobis est letitia, cum te talem virum id, ornare, vti aliquando pacem, quam vultis malis, neu te optatum cum possessione em, ac legum, ha misecimo commaculato: simul et obis et civibus acerbam necessariamque armis te errantem, & illum sceleratissimum, exiegit. Ad hoc Populo Romanum à principio incipit, melius quod mihi, amicis, quam servos quaerere, aut utique, rati volentibus, quam eccelsis imperitare. Tibi, vero nulla opportunior amicitia nostra. Primum quod procul absumus, in quo offensa minimum est: & gratia par, ac si propè accessimus: dein quod parentis abunde habemus, amicorum nobis, neque cuiquam hominum satis fuit, atq; hoc vnam à priore pro tibi placuisset, profectio ex populo Romano ad hoc tempus multo plura lora accepisses, quam mala perpeffus es. Sed quoniam humanarum rerum fortuna pleraque regit, cui scilicet complacuit, cum & gratiam nostram te experiri, nunc quoniam per illam licet, si ista, atq; (vix cepisti) perge. Multa opportuna habes, quo facilius errata officijs superes. Postremo hoc impetui tuum dimitte, nunquam populum Rom. beneficijs videtur esse, nam bello quid valeat tute scis.

ORA

N Inquam
mus in h
ui opulen
nam deberem, &
tum, mul is oran
tuli, nullus indig
delere solent, ego
quando egisse te
meum nihil car
arma, viros, pec
boer, fame, utere,
redditam gratiam
tegra erit. Deniq;
Nam ut ego existi
nificentia vincit
Res vestra, cuius
accipe. Bellum Po
factum volui. E
armis tutatus su
placet. Gerne ut
ego flumen Mula
flum fuit, non ego
finam. Prate
gnam

EX BEL. IVGVRTHINGO. 419
ORATIONIS BOCCHI AD
L. Syllam.

NVnquam ego ratus fore, uti Rex maxi-
mus in hac terra, & omnium, quos no-
ui opulentissimus, privato homini gra-
tiam deberem, & mahercule Syllae ante te cogni-
tum, mul is orantibus, alijs viderè egomet opem
tuli, nullius indigni. Id imitatum quod ceteri
dolere solent, ego lator, fuerit mihi pretium ali-
quando eguisse tua amicitia, qua apud animum
meum nihil carius habeo. Id adeo experiri licet,
arma, viros, pecuniâ, postremò quicquid animo
libet, sume, utere, & quoad vires nunquam tibi
redditam gratiâ peraueris, semper apud me in-
tegra erit. Deniq; nihil frustra volas me sciente.
Nam ut ego existimo, Regem armis, quam mu-
nificentiâ vinci minus flagitiosum. Ceterum de
Rep. vestra, cuius huc curator missus es, paucis
accipe. Bellum Populo Ro. nunquam paravi, neq;
factum volui. Fines meos adversum armatos,
armis tutatus sum, id omitto, quando vobis ita
placet. Gerite uti vultis cum Iugurtha bellum,
ego flumen Mulucham, quod inter me, & Mici-
psam fuit, non egrediar, neq; intrare Iugurtham
sonam. Praterèa si quid me, vobisq; dig-
num petieris, haud repul-
sus abilis.

ORA

ORATIO LEPIDI CONS. AD

Pop. Rom. Ex libris Hist.

Salust.

Clementia & probitas vestra, Quirites, quibus per ceteras gētes maximi & clari estis, plurimum timoris mihi faciunt, aduersus tyrannidem L. Sylla: ne aut ipsi, qui non aestimatis, ea parum credendo de alijs, circumuentiamini: praesertim quū illi sp. s. omnis in scelere atq; perfidia sit, neq; se aliter tutum putet quā si poterit atq; intestabilior metus vestro fuerit: quod captiuus libertatis curam miseria eximat, aut si prouideritis, in tutandis periculis magis quā vlt. scendo teneamini. Satellites quidem eius, homines maximi nominis, non minus optimis maiorum exemplis, nequo satis mirari, qui dominationis in vcs. seruitutem suam mercede dant, & uti atq; per. muerant: malūt, quā optimo iure liberi agere. Praeclara Brutorum atq; Amiliorum & Luciatorum proles, geniti ad ea quae maiores virtute pepererūt, subuertenda. Nam quid à Pyrrho, Annibale, Philippo, & Antiocho defensum est aliud quā libertas & sua cuiq; scdes neu. cū, nisi legibus, pareremus? quae cuncta saeuis ista Romulus, quae si ab externis rapta tenet: non tot exercituum clade neq; COSS. & aliorum principum, quos fortuna belli consumpsit, satiat: sed tum crudelior quā p. l. & secundas in miserationem ex ira vertunt. Quin solū cūctum,

pop. memoriam h
rue pop. stat, qu
ta esse, per. offi
a. mo. tunc. d
m. g. ar. petena. l
atq; obia. n. u
per. u. s. sit. No
ranta. aux. l. an. g
atq; tu. ior. an. v. a
para. p. er. cū. l. i. s
u. n. h. l. g. l. e. o. s
n. s. d. m. o. r. e. s
& cū. m. cū. l. e. s
tū. e. quā. l. i. o. r. e. s
mū. l. i. s. s. i. s. Hac. tē.
per. a. n. n. i. i. b. e. r.
L. i. t. e. s. Nam. qu
p. a. n. t. a. n. t. m. u. x. a
m. a. n. u. s. p. a. l. i. s. a. n. e
n. o. b. i. s. g. l. o. r. i. a. s. i. s
n. e. c. t. a. n. s. q. u. d. e. m
cū. r. i. s. & L. a. t. i. n. g.
e. g. r. o. s. f. a. c. t. u. s. a. v. i.
tū. & p. l. e. b. i. s. m. o. r. e.
p. a. n. t. s. a. t. e. l. i. t. e. s. m. e.
cū. a. r. a. r. u. m. p. r. o. u.
p. a. n. e. c. i. s. cū. i. u. m. &
m. a. n. a. s. h. o. s. t. i. a. s. &
p. u. n. e. cū. l. i. s. E. s. t. n. e.
u. e. r. e. m. i. r. r. i. a. m. a. u.
o. n. d. e. m. v. i. u. m. o. m.
q. u. i. s. t. a. n. t. n. e. q.

post memoriam hominum, sed plura in postfuturos compesuit, quis minus iniuria quam vita certa esset. praestitumque per sceleris immunitatem arbitrio tutus sit, cum vis metu grauioris seruicij à repetitione libertatis terretur. Agendum atque bis iam cum huius est, Quirites, ne spolia vestra penes illos sit. Non ut standum, neque votis paranda auxilium si forte sperat: per se huius iam aut peritorem tyrannidis, esse cum de solus occupata periculis suis dimissurum. At adeo processit ut nihil legibus ostentum, et omnia re in eadem dominata sit. Nonne aestimes, si quid quies et otium cum liberate, quam multi pro potius quam laborem cum honoribus capessiant, nulli sit. Hac tempestate seruendum aut imperitandum habendus motus est aut facilius. Quirites. Nam quid ultra? quaeue humana superant: aut diuina impolluta sunt? Potius Romanus paulo antea geitum moderator, exutus imperio, gloria, iure, cogitandi mos, despectusque. Non seruius quidem alimenta reliqua habet. Sociorum et Latij magna vis ciuitate pro multis et egregijs factis à vobis data, per unum prohibetur: et plebs innoxia patrias sedes occupare pauci satellites mercedem scelerum: leges, iudicia, ararium prouincia, reges, penes unum. Denique necis ciuium et vita licentiam, simul humanas hostias vidistis, et sepulchra infecta sanguine ciuili. Estne iuris reliqui aliud quam soluere iniuriam, aut mori per virtutem? Quonia quidem unum omnibus finem natura vel ferro sepius statuit: neque quisquam extremam necessitatem.

tatē, nihil ausus, nisi muliebri ingenio, expectat.
 Verū ego seditiosus, uti Sylla ait, qui pramia
 turbarum quaro: & bellū cupiens, quia iura pa-
 cis repeto scilicet. Quia nō aliter salui sumus, tu-
 ti in imperio eritis, nisi Vectius Picens & serua
 Cornelius aliena benē parata prodigerint: nisi ap-
 probauerit is oēs proscriptiōis innoxii: nisi ap-
 uitias, cruciatus virorū illustriū, v. statā velē
 fuga & cadib. bona ciuiū in serorū, quasi Cim-
 brica prādā, vanū aut dono ducam. At obiecte
 mihi possessiones ex bonis proscriptorū: q̄ qui scē
 scelerū illius vel maximū est, non me neg, quen-
 quā omnīū satis tutū fuisse, si rectē faceremus.
 Atqui illa quāta formidine mercatus sum, pre-
 tiū soluto iure dominis tamen restituo: neg, pati
 consiliū est, ullā ex ciuib. prāda esse. Satis illa
 fuerint, quae rabie contracta tolerauimus, ma-
 nus conferentes inter se Romanos exercitus, &
 arma ab externis in nosmet versa. Scelerum &
 contumeliarum omnium finis sit: quorum adeo
 Syllam non poenitet, ut & facta in gloria nume-
 ret: & si liceat, audius faceret. Neg, iam quid
 existimetis de illo, sed quantum vos audeatis,
 vereror: ne alius alium principem expectantes
 antē capiamini, non opibus eius, quae futiles &
 corrupta sunt, sed vestra socordia, quam raptū
 iri licet, & quā audeat tam videri felicem.
 Nam prater satellites commaculatos quis eadē
 vult: aut quis eadem vult? aut quis non omnia
 mutat a, prater victoriam? scilicet milites, quo-
 rum sanguine Tarula Scyroq̄, pessimis seruorum
 diuitia parata sunt: an quibus praelatus in magi-
 strati-

st- atibus cupien-
 bonorum omnium
 xnam m. h. f. i.
 cup per tot vultu-
 ramum, quasi in
 testatem cursum
 iam à maioribus
 met extorquerent
 delegati, palatū
 que ianuatium su-
 g. ont. Quare ig-
 meadit: quia se
 tan, quous libe-
 ten est, tam conti-
 cor. h. & pacis,
 nima indidit. N
 n. f. o. n. e. ac ex
 ter. f. i. m. a. u. n.
 se, quod pop. R. f.
 dia intellig. an-
 atq; exita proba-
 accipere ciuū cum
 populi a. d. pop. ul-
 te de circunueni-
 sanum imperi-
 m. a. r. u. m. digni-
 m. f. u. t. cor. sili-
 v. a. est periculo-
 si pro. a. t. u. a. t. e. s. i.
 q. m. t. e. m. i. l. i. u. s.
 n. u. s. sequimur,

stratibus cupiendis Eufestius, ancill. turpi, & bonorum omnium dehor. testamentum? atq; maximam mihi fiduciam parci. vult. & exercitus, cui per tot vulnera & labores nihil, prater tyrannum, quæsitum est. nisi scilicet Tribunitia potestatem euersum profecti sunt, per arina conditam à maioribus suis: utiq; tur. & iudiciu sibi met extorquerent: egregiè scilicet merce lo, quæ relegati in paludes & iugias, in contumelia atque inuidiam suam præmia penes paucos intelligerent. Quare igitur tanto agmine atq; animis incedit? Quia secunda res m. è sunt vicijs obtinui: quibus libefactis, quam formidatus antea est, tam contemnetur: nisi fortè specie concordia & pacis, qua sceleri & parricidio suo nomina indidit. Neq; aliter R. P. esse belli finè ait, nisi m. a reat expulsi agris plebs, & a la. ciuilibus acerbissima, ius iudiciuq; omnium rerum penes se, quod pop. R. fuit. Quæ si vobis pax & concordia intelligantur, maxima turbamenta Reipub. atq; exitia probate: annuite legibus impositis, accipite otium cum seruitio, & tradite exemplum posteris ad populum Rom. summet sanguinis mercede circumueniendum. Mihi: quæquam per hoc summum imperium satis quæsitum erat, nomini maiorum, dignitati atq; etiam presidio: tamen non fuit consilium prauas opes facere: potiorq; visa est periculosa libertas quieto seruitio. Quæ si probatus, adeste Quirites: & bene iuuantibus dijs, M. Æmilium Consulem, ducem & auctorem sequimini, ad recipiendam libertatem.

O R A

ORATIO PHILIPPI IN SENATU.

Ex iisdem libris Salust.

MAximè vellem, P.C. Rempu. quietam
 esse, aut in periculis à proprijs iuno qu-
 que defendi: deniq; prava receptis con-
 sultoribus nota esse: sed contra, p. titionis o-
 mnia turbata sunt, & ab ijs quos pro bene ma-
 gis decebat. Postremo, qui pessimi & stultissimi
 decrevere, ea à bonis & sapientibus facienda
 sunt. Nam bellum atq; arma quandoque vobis
 missa, tamen quia Lepido placet, sine da sunt:
 nisi forte cui pacem prestare & belli pati consi-
 lium est. Pro dij boni, qui hanc urbem omissa
 cura: adhuc regitis, M. Emilius omnium flagi-
 tiosorum postremus, qui peior, an ignauior sit,
 deliberari non potest, exercitum opprimenda li-
 bertatis habet, & se è contemtu metuentium
 effecit. Vos mussantes & retractantes, verbis &
 vatium carminibus pacem optatis magis quàm
 defenditis: neq; intelligitis, mollitia decretorum
 vobis dignitatem, illi metum detrahi: & atque ad
 iure, quoniam ex rapinis Consulatum, ob sedi-
 tionem prouinciam cum exercitu adeptus est.
 Quid ille ob benefacta cepisset, cuius sceleribus
 tanta premia tribuistis? At scilicet eis qui ad
 postremum usq; legatos, pacem, concordiam, &
 alia huiusmodi decreuerunt, gratiam habeo
 peperisse. Imò despecti, & indigni Repub. habit,
 prada loco aestimantur: quippe metu pacem re-
 petentes, quo habitam amiserant. Equisdem à
 principio quum Hetruriam coniurare, proscrip-

tos

nos accersiri, laque-
 asham, naturam
 filia cum paucis
 gentis Emilius
 cendo pop. Rom.
 etiam cum Lepi-
 priuata ardua op-
 ut quicq; spes, au-
 pulchrum corrus-
 latro cum calami-
 nemo deum, m-
 est Procorius,
 a vobis, cuius
 ad eam concurre-
 cor, apertissimè, su-
 bus scelerum con-
 etis, scilicet ad
 timor eximium
 nunc etiam, est
 nunc Lepidus, i-
 conuersus, quia b-
 lectus, Michri-
 strum, quibus
 lectus, quicq;
 h. d. f. ad
 r. r. q. q. ob
 pat. n. n. n.
 n. g. p. r. e. t.
 o. n. n. n. n. n.
 d. A. exp. e. t.
 n. n. n. n. n.
 n. n. n. n. n.

nos accersiri, largitionibus Rempub. lacerari videbam, maturandum putabam, & Cato consilia cum paucis sequutus sum. Caterum illi qui gentis Æmilie benefacta extollabant, & igasfendo pop. Rom. magnitudinem auxisse, nusquam etiam tum Lepidum progressum aiebant, & qui priuata arma opprimenda libertatis cepisset: ubi quisq. opes, aut patrocinia querendo, consiliū publicum corruperunt. Attamen erat Lepidus latro cum calumniis & paucis sicariis, quorum nemo diurna mercede vitam mutauerit: nunc est Proconsul, cum imperio non empto sed dato à vobis, cum legatis adhuc iure parentibus. Et ad eum concurrere homines omnium ordinum corruptissimi, flagrantēs inopia & cupiditatibus, scelerum conscientia exagitati: quibus quies in seditionibus, in uice turba sunt: hi tumultum ex tumultu, bellum ex bello ferunt: Saturnini cum, post Suburri, deinde Marci, Damis, suppetis, nunc Lepidus satellites. Praeterea Metellus atque omnes reliqua belli arrepta Hispanica arma, dedita, Mithridates in numero sociorum nostrorum, quibus adhuc sunt in amur, diem bello circumspicit: quicquid prater idcirco eum ducem, nihil absit ad subueniendam imperium. Quod vis ore atq. obsecro P. Q. R. animaduersum ne patiamini licentiam sceleris, quod si rabiam, ad integros procedere. Nam ubi maior in se sequuntur, hanc fuisse legem quam gratius bonis est. An expectatis diem, cum in uice turba, ferro atq. flammis inueniatur: quod nullum in prius est ab eo quo agetur, sed in pace

meliores sequitur. Iam illa quæ secordia nostra collecta sunt, dilabentur. Quare ita censeo, quoniam L. pulus exercitum privato consilio paraturum cum pessimis & hostibus Reip. contra huius ordinis auctoritatem, a Urbem ducit: Uri Ap. Claudius interrex cum Q. Catulo Proconsule & ceteris, quibus imperium est, urbi praesidio sint, operamq; dent nequid Reip. detrimenti capiat.

ORATIO C. COTTÆ CONSULIS

ad populum.

Ex iisd. m. li. ris Hist. Salust.

Quiritas, multa mihi pericula domi, militis multa aduersa fuere: quorum alia toleravi, partim repuli deorum auxilijs, & virtute mea: inq; his omnibus, neq; animus negotio defuit, neq; decretis Labos. Mala secundaq; res q; is non ingenium mihi mirabant: at contra, in his miseris curata me cum fortuna deferuere. Præterea si noctis per se grauis curam duplicat, cui misero acta iam ætate, ne morrom quidem honestam sperare licet: nam si parricida vestri sum, & his totius hic, deos penate meos, patri inq; & si nimum imperium & illi habeo, quis mihi vno cruciatus satis est, aut qua pecunia mortui: quam omnia memorata apud inferos supplicia scelere meo vici? A primæ adolecentia in ore vestro primatus, & i magistratibus egredi: qui lingua, qui consilio meo qui pecunia voluere, vti sunt: neque ego calidè faciendam accipiemus ad male faciendam exercitum: si minus priuata gratia, maxime iniuriæ.

inimicitias pro Repub. suscepi: qui victus cum
 illa simul, quum egens aliena opis plura mala ex-
 spectarem, Vos Quirites rursus mihi patriam,
 deos penates cum ingenti dignitate dedistis. Pro
 quibus beneficijs vix satis gratus videar, si sin-
 gulis animis, quum nequeo, concesserim. Nam vi-
 ta & mors iure natura sunt, ut sine dedecore cū
 civibus fama & fortunis integer agas, id dono
 datur atq; accipitur Consules nos fecistis, Qui-
 rites, domi bell'q; impeditissima Repub. Naque
 imperatores Hispania stipendium, milites arma
 frumentum poscunt: & id res cogit: quoniam de-
 f. elione socorum, & Sertorij per montes fuga,
 neq; manus certare possunt, neq; util' a parare: ex
 ercitus in Asia Ciliciaq; ob umias opes Mitibri-
 datis aluntur: Macedonia plena hostium est: nec
 minus Italia maritima & rrouinciarum: quū
 interim vectigalia parua, & bellis incerta, vix
 partem sumptuum sustinet: ita classe, qua com-
 mentus vehebatur, minore quā antea nauig-
 amus. Ille si delo aut socordia nostra contra-
 cta sunt, agite uti libet & ita supplicium sumi-
 te: si fortuna communis asperior est, quare in-
 digna vobis nobisq; & Reip. incipitis? Atq; ego,
 cuius atati mors propior est, non deprecor siquid
 ea vobis incommoat demitur: neq; mox ingenuo
 corper. honestus, quā pro vestra salute, finem
 vitæ fecerim. A. sum, ex C. Cotta Consul, facio
 quod sap. maiores asseris bellis fecere: voueo,
 dedeq; me pro Repub. quā deinde cui mādatis,
 circumspicite. Nam talem honorem bonus nemo

volet, quum fortuna, & pacis, & belli ab alijs acti ratio reddenda, aut tu propter morendum sit. Tantummodo in animis habetote, non me ob scelus aut auaritia casum, sed volentem maximis beneficijs animam dono dedisse. Pro vos igitur Quir. & gloriam maiorum precor, tolerate aduersa & consilium Reipub. Multa cura summo imperio inest, multi ingentes labores, quos nequicquam abnuis & pacis opulentiam quaritis: quum omnes prouincia, regna maria, terraq; aspera aut fessa bellis sint.

ORATIO MARCI TRIB. PL.
ad plebem.

Ex iisdem libris Salust.

SI Quirites parum existimaretis quid inius à maioribus relictum vobis & hoc Sylla paratum seruitium interesset, mihi mihi differendum fuisse, docendumq; quod ob iniurias & quoties à patribus armata plebs secessisset, utiq; vindices parauisset omnis tui sui tribunus plebis. Nunc hortari modò reliquum est, & ire premium via qua capeSSendā arbitri libertatem. Nēq; mo praterit quantas opes nobilitatis solus impotens inani specie magistratus pellere dominatione incipiam: quanteq; tuti factio noxiorum egat quā soli innocenti. Prater spem bonam ex vobis, qua metum victi statu: certaminis aduersa pro libertate potius esse forti viro, quā omnino non certauit. Quāquam omnes alij creati pro iure vestro

tunc etiam & imperia sua, gratia, aut spe aut pra-
 mijs in vos conuertere, melius quæ habent mercede
 delinquere quam gratis rectè facere. Itaque om-
 nes concessere iam in paucorum dominationem,
 qui per militare nomen ararium, exercitus, re-
 gna, prouincias occupauere, & arcem habent
 ex spolijs vestris: quum interim more pecorum
 vos multitudo singulis habendos fruendosque pra-
 beris, exuti omnibus quæ maiores reliquere: nisi
 quia vosmetipsi per suffragia, ut praesides olim,
 nunc dominos destinatis. Itaque concessere illuc
 omnes: & mox, si uestra receperitis, ad vos re-
 dibunt plerique. Raris enim animus est ad ea quæ
 placent, defendenda: cetera validiorum sunt.
 An dubium habetis, ne officere quid vobis uno
 animo pergentibus possit, quos languidos se cor-
 desque pertinere? nisi fortè C. Cotta ex
 factione media COSS. aliter quàm metu iura
 quadam Trib. pleb. restituit. Et quanquam
 L. Cincius primus de potestate Tri. loqui ausus,
 mussantibus vobis circumuentus erat: tamen
 prius illi inuidiam metuere quàm vos iniuria per-
 tasum est, quod ego nequæo satis mirari Quiri-
 tes. Nam spem frustra fuisse intellexistis. Sylla
 mortuo qui scelestum imposuerat seruitium, finem
 mali credebatis: ortus est longè senior Catulus,
 tumultus intercessit Bruto & Ænilyo Mamer-
 co COSS. Dein C. Curio ad exitum usque infontis
 tribuni dominatus est. Lucullus superiore anno
 quātis animis ierit in L. Quintiū, videtis: quā-
 ta denique nunc mihi turba concitentur. Quæ pro-
 fecto incassum agerentur, si prius quam vos

seruiri l. si rem illi dominatio: & facturi erant;
 praeteritum quoniam hic ciuilibus armis dicta alia,
 sed certatim periculis de dominatione in uobis
 sit. Itaque cetera ex licentia, aut odio aut auaritia
 in tempus irascere: per uisum una res modo,
 qua utrinque quaesita est, & eripita in posterum,
 uis tribunitia, celum à maioribus libertati par-
 ratum. Quod ego uos moneo quosque ut anim-
 aduertatis: ne uos nomina rerum ad ignorantiam mi-
 tantes, otium pro seruitio appellatis: qui iam ipso
 frui, si uersus & honesta flagitium superauerint,
 non est conditio: fuisse, si omnino quos essetis. Nunc
 minimum aduertite, & nisi uiceritis, quoniam om-
 nis iniuria grauitate tutior est, artius habe-
 bunt. Quid censes igitur aliquis uestrum subie-
 cerit. Primum omnium omittendum morem
 hunc, quem agitis, impropria lingua, animi ignaui,
 non ultra concionis locum memores libertatis:
 deinde ne uos ad uerba illa uocem, quo tribu-
 nos plebei modo patritium magistratum. Libera
 ab authoribus patritijs suffragia maiores uestri
 parant, quamuis Quir. in uobis sit, ut qua
 iussa nunc pro alijs toleratis, pro uobis agere aut
 non agere certe possitis. Iouem aut alium quem
 deum, consultorem expectatis: magna illa con-
 sulum imperia & patrum decreta uos exequen-
 do rata efficitis, Quir. utroque, licentiam in uos
 auctum atque adiutum properatis. Neque ego uos
 ultum iniurias hortor, magis uii requiem capi-
 atis, neque discordias, ut illi criminantur: sed et ea-
 rum finem uolens, iure gentium res peto: & si
 pertinaciter retinebunt, non arma neque seccatio-
 nem

nem tantummod-
 ce serum praeb-
 modo imperia, q-
 Sertorium &
 cum imaginari-
 quibus illis ar-
 re. Ita facit ut ar-
 te, q. uoniam am-
 moni a stimulare
 fer. aliam uis co-
 mors. uoluntate
 felici cura famul-
 t. quissim quig-
 t. uer quoniam
 q. uoniam am-
 ferum rerum
 Kaig. alio modo
 conabantur. Cgi
 fuit. cōp. trahit
 aditu a Cu. Pe-
 re. S. S. S. S. S.
 ce. uoniam q. eci-
 lertatis. in. uro-
 ram non audere
 Nunc autem ill-
 te. S. S. S. S. S.
 uoniam q. si qu-
 auctorem, in p-
 l. n. S. S. S. S.
 ram. a. uo. eci-
 totum quig-
 per. u. l. q. v-

nem tantummodo, sed nec amplius sanguinem
vestrum praebeatis conseo, gerant habeantq; suo
modo imperia, quarant triumphos: hos: Mithridatē,
Sertorium & aliquas exulium persequatur
cum imaginibus suis: absit periculum & labor
quibus nulla pars potestus est, nisi foris repenti-
na, sicut si in mentaria lege munia vestra persan-
tur: quoniam tamen qui his modis libertatem com-
muni aestimant, hi praesidio non amplius pos-
sunt alimentis carere. namq; vobis exiguū
mors prohibetur. Senescunt vires, si et neq; ab-
soluti cura familiari tam parua res pestis. At &
ignauissimi quisq; tenuissima spe fructum qua-
rit tamen quantum ampla, quantum feraciter tri-
stentur, cuius torpedinis erat de corpore. & re-
fractum rerum vultu in iura gratiam debere?
Namq; alio modo neq; valent in universos, neq;
conabuntur. Cuiusdā tamen doli est. Itaque
simul cōparant delinimenta, & differunt dōs in
a. laetum Cn. Pomp. quem ipsum, ubi per unum ē-
re sublatū in cornu, suam, mox dempto metu la-
cerant: neq; eos pueri vindices uti se feriant, li-
bertatis, tot viros sine uno, aut remittere iniu-
riam non audere, aut ius non posse defendere.
Mihī quidem satis spectatum est, Pompeiū tan-
ta glorie a resurgentem melle principem volenti-
bus vobis esse quāvis illis dominationis & sociū:
auctoremq; in primis fore tribunitia potestatis.
Verum, Quirit. antea singuli cives in pluribus
non in uno cuncti praesidia habebatis, neq; mor-
talium quisquam dare, aut eripere talia unus
poterat. Itaq; verborum satis dictum est, neque

enim ignorantia res claudit: Verum occupavit nescio qua vos torpedio: quia neque gloria mouemini neque flagitio: cunctaque presenti ignavia mutastis: abunde libertatem rati, quia tergis abstinetur: & huc ire licet atque illuc munere ditum dominorum. Atque hac eadem non sunt agrestibus, sed ea luntur inter potentium inimicitias, donoque dantur in prouincias magistratibus. Ita pugnatur & vincitur à paucis plebs, quodcumque accidit, pro vitia est, & indies magis erit: si quidem maiore cura dominationem illi retinuerint, quam vos repetueritis libertatem.

ORATIO AD C. CÆSAREM DE
Repubblica ordinanda.

Ex iisdem libris salust.

Populus Rom. antea obtinebat regna atque imperia, fortis et loquax, item alia illa quae per mortales aui de cupiuntur: quia & ad id regnos sapere erat, quasi per libidine data, neque, cuiquam incorrupta per maiorem serant. Sed res docuit id verum esse quod, in carminibus Appian ait, fabrum esse quodque fortunam atque in te maximam, qui ta, cum alius pratergressus es, ut prius de se si sint hominis laudando facta tua, quam tu laude digna faciendo. Ceterum ut fabrum cauta, sic virtute parata, quam magna industria haberi deceat, ne incuria deformetur, aut corrumpat infirmata. Nemo enim aliter imperium volens conedit: & quamuis nouus atque clemens sit qui plus potest, tamen quia malo esse licet formi da-

indatur. Id euenit
peruenire consilium
quo illi, quibus im
At contra id enim
strenuus, si, ut qui
passim quique a
Sed ubi hoc graue
arma parata com
mellus gessit: ad
vitiis sunt. Lo
dum est ubi, atque
non enim modo,
multo maius mul
artibus. Ergo om
nantes huc vocat
et dicit. At in h
no iure, etiam co
tura. Sed iam quod
paucis, quae me an
et fuit imperator
prouis, amodo poter
prouis: quum seque
notum ubi inuim
necessum io traxi
tup, fuit quicquid
parvum de cecussu
gi more magis qu
quod prudentior
l. At iniquior
nauit hominem
a via pellit: a cr
parte quibus in

videtur. Id euenit quia plerique rerum potentes
 eruerse consilium: & eo se muniores putant,
 mo illi, quibus imperitant, nequiores fieri.
 At contra id enim decet, quum ipse bonus atque
 tremitus sis, uti quamopumis imperites. Nam
 pessimus quisque asperimè rectorem patitur.
 Sed tibi hoc grauius est quàm antè, omnibus te
 armis parca componere. Bellum aliarum pace
 mollius gessisti: ad hoc victores prædam petunt,
 victi ciues sunt. Inter has difficultates euaden-
 dum est tibi, atque in posterum firmanda Respub.
 non armis modò, neque aduersum hostes, sed, quod
 multò maius multoque asperius est, bonis pacis
 artibus. Ergo omnes magna mediocriq; sapien-
 tiares huc vocat, quæ quisque optima potest
 uti dicat. Ac mihi sic videtur, qualicunq; mo-
 do tu victoriam composueris, ita alia omnia fu-
 tura. Sed iam quò melius faciliusq; consiliuus,
 paucis, quæ me animus monet, accipe. Bellum ti-
 bi fuit imperator cum homine claro, magnis o-
 pidus, audio potentia, maiore fortuna quàm sa-
 pientia: quem sequenti sunt pauci, per suam in-
 iuriam tibi inimici, nem quos affinitas aut alia
 necessitudo iraxit. Nam particeps dominationis
 neque fuit quisquæ, neque si pati potuisset, orbis ter-
 rarum bello còcussus foret. Cætera multitudo vul-
 gi more magis quàm iudicio post alius alium
 quasi prudentiorem sequenti. Per idè tepus ma-
 ledictis iniquorum occupantia Respub. in spem
 adducti homines, quibus omnia probro ac lu-
 xuria polluta erant, còcurrere in castra tua: &
 aperte quietis mortem, rapinas, postremò omnia

qua corruptus animus iubeat, minitari. Ex
 queis magna pars, ubi neq; creditum condona-
 re, neq; te ciuibus, sicuti hostibus, uti vident, de-
 fluxere. Pauci resistere, quibus maius otium in
 castris quam Roma futurum erat: tanta vis cre-
 diturum impendebat. Sed ob easdem causas im-
 mane dictum est, quanti & quam multi mortales
 postea ad Pompeium discesserint: eoq; per omne
 tempus belli, quasi sacro atq; inspoliato fano,
 debitores usi. Igitur quoniam tui victori de
 bello atq; pace agendum est, hoc uti ciuili-
 ter deponas, illa ut quam iustissima & diuturna
 sit: de teipso primum, quia composciturus es, quod
 aptimum factum est existima. Equidem ego cum
 En imperia crudelia, magis acerba quam iu-
 turna arbitror: neq; quenquam à multis me-
 tuendum esse, quin ad eum ex multis formido
 recidat, eam vitam bellum aeternum & anceps
 gerere: quoniam neq; aduersus neq; à tergo, aut
 lateribus tutus sis, semper in periculo aut metu
 agites. Contrà, qui benignitate & clementia
 imperium temperauere, his lata & candida om-
 nia visa, etiam hostes equiores quam alij ci-
 ues. An qui me his dictis corruptorem victoria
 tua, nimisq; in victos bona voluntate predicet
 scilicet quod ea qua externis nationibus natura
 hostibus, nosq; maioresq; nostri sapè tribuere, ea
 ciuibus danda arbitror: neq; barbaro ritu cade
 eadem, & sanguine sanguinem expiandum. An
 illa qua paulo ante hoc bellum in Cn. Pompeium
 victoriamq; Syllanam increpabantur, obliuio
 abstulit: Interfecit Domitium, Carbonem, Bru-
 tum,

tum, alios item
 um, q; est a
 terfectos: p
 cois mo in co
 ciuibus, sicuti
 aut liororum
 non, quasi do
 Rem omni in
 telli quem hor
 esse, aut q; v
 naq; per om
 caq; exercit
 uerimus ciu
 res, alij libe
 mos determi
 ludum, non
 oia victoria
 oia, non. Ne
 q; inq; eorū
 bia victoria se
 ministratioe
 nonnulli, quorū
 solutates sine
 dictum. De pace
 mois tu agitat
 quide: si de qu
 conati, pareoti
 in fano, quon
 inq; estate urbi
 te: cines cum
 est, q; ex
 tui. Alior n

imitari. Ex
um condona-
vident, de
aus otton in
stantia vis cri-
m capitis in-
mortalis
q; : ex omne
glorato fami-
lii : ubi et in
en ciuitate
a & diuini
seuerus, a
tiam ego qua-
da quam au-
a multis me-
multis formido-
um & anceps
q; à tergo, aut
culo aut metu
e & clementia
& candida o-
quam alij ci-
orem victoria
tate prædicit
omibus natura
è tribuere, ea
barbari cade
ptandum. An
Cn. Pomperum
atur, obliuio
arbonem, Bru-
tum,

tum, alios item non armatos neq; in pralio bellè
iure, sed à pestea sup plices per summam scelus in-
terfectos: plebem Romanam in villa publica pe-
coris modo concessum. Hec quàm illa occulta
ciuitum: fura, & repentina cades in parentum
aut laborum suum, fugæ mulierum & puero-
rum, vastatio domorum. Ante partem à te vi-
ctoriam omnia sava atq; cru delia erant, ad qua-
te illi idem hortantur: & scilicet id certatum
esse, utrumq; vestrum arbitrio iniuria et fieret
neq; receptamq; sed captam à te Rempub. & ea
causa exercitus stipendijs confectis optimos &
veterrimos omnium, aduersum fratres paren-
tesq; alij liberos, armis contendere: ut ex alienis
maius deterrimi mortales ventri atq; profunda
libidini sumptus quarent: atq; ejoni oppro-
bria victoria, quorum flagitijs commacularetur
bonorum laus. Neq; enim re præterire puto, qua-
li quisq; eorū more aut modestia, etiam tū du-
bia victoria sese gesserit: quiq; modo in belli ad-
ministratiōe scorta aut conuivia exercuerint,
nonnulli, quorum atas ne per otium: quidem tales
voluptates sine dedecore attigerit. De bello satis
dictum. De pace firmanda, quoniam tuq; & o-
mnes tui agitis, primum id quaeso considera,
quale id sit de quo consultas: ita bonis malique
dimotis, patenti via ad verum perges. Ego sic
existimo, quoniam orta omnia intereunt, qua-
tempestate urbi Romana fatum excidij adue-
tari, cives cum ciuibz manus conserturos, ita
defessos & exangues regi aut nationi præda fu-
turos. Aliter non orbis terrarum neq; cui. Etæ

gentes conglobata mouere aut contundere que-
unt hoc imperium. Firmanda igitur sunt & cō-
cordia bona, & discordia mali expellenda. Id
ita eueniet, si sumptuum & rapinarum licentiā
denegaueris: non ad vetera instituta renocās, qua
iam eadem corruptis moribus ludibrio sunt: sed
si suam cuiq; rem familiarem & finem sumptuū
statueris. Quoriam is inuicem: inos, ut homines
adulescentuli sua atq; aliena consumere, nihil li-
bitum atq; alijs rogantibus denegare pulcherri-
mum putent: eam virtutem & magnitudinem
animi, pudorem atq; modestiam pro sordida a-
stimant: ergo animus ferox praua via ingressus,
ubi consuetudo non suppetunt, fertur accensus in
socius modo, modo in ciues: mouet composui, &
res nouas veteribus acquirit. Quare tollendus
fenerator in posterum, ut suas quisq; res cure-
mus. Ea vera atq; summa lex uiuendi est, magistram
populo, non creditori gerere: & magnitudinem
animi in ad se totū, non demēdo Reip. ostendere. Atq;
ego scio quāuis aspera hac res in principio futura
sit, praesertim ijs qui se in victoria licentius libe-
rinsq; quā arctius futuros credebat: quorum si
saluti potius quā libidini consules, illosq; nosq;
& socios in pace firma constitues. Si eadem stu-
dia artesq; inuenturi erunt, nam ista egregia
tua fama simul cum urbe Roma breui concie-
det. Postremo sapientes pacis causa bellum ge-
runt, labore in ipso otij sustentant: Nisi illam
firmam effecis, uicisti, an uicisse quid retuli?
Quare capeffo per deos Romę. & omnia aspera,
ut soles peruade. Namq; aut tu mederi potes, aut
omni-

bonisq; praeceptis, & factis fortibus exercitando. Nam domum aut villā extruere, eamq; signis, aulais alijsq; operibus exornare, & omnia potius quā semet visendum efficere, id est non diuitias decori habere, sed ipsum illis flagitio esse. Porro ij quibus bis die ventrem onerare nullam noctem sine scorto quiescere mos est, ubi animum quem dominari decebat, seruitio opprefere, nequaquā eo postea hebeti atq; claudo pro exercitio vti volunt. Nam imprudentia plerūq; & se precipitant. Verrum hac & omnia mala pariter cum honore pecunia desinet, si neque magistratus neque alia vulgō cupienda venalia erunt. Ad hoc providendum est quonāmodo Italia atq; prouincia tutiores sint: id quōd factu haud obscurum est. Nam ydem omnia vastant suas deserendo domos, & per iniuriam alienas occupando. Item ne, vti adhuc, militia iniusta aut inaequalis sit: quum alij triginta, pars nullum stipendium faciet: & frumentum id quod antea premium ignavia fuit, per municipia & colonias illis dare conueniet, quum stipendijs emeritis domos reuertentur. Quae Reipublicae necessaria, tibiq; gloriosus aratus sum, quam paucissimis absolui. Non peius videtur pauca nunc de facto meo disserere. Pleriq; mortales ad iudicandum satis ingenij habent, aut simulant: verum tamen ad reprehendenda aliena facta aut dicta ardet omnibus animus. Vix satis apertum os aut lingua prompta videtur, quae dicta pectore enoluit: quibus me subiectum haud poenitet, magis reticuisse pigeret. Nā siue hac seu meliore alia

alia via perget,
dum & adiuu
viti qua tibi pla
probeni beneq;
ORATIO 2

rem de

Ex iij

S Cioego qu
sti, consil.
stremo cu
oello sunt: qupp
pia ausint, neq;
dus satūq; priu
magis quam b
quapleraq; res
Se inabi studiū
pessere: atq; m
qua curam hab
caperem, que
rant: sed etiam
tumq; armis, v
haberim, itaq;
consilium fuit: s
tuam dignitate
nulum facere
acceder. t. l. q;
decoris: sed qu
tegre in iudicib
rem in aduerfis
esse. Sed ne care
qua t & priu
per admirando

alia via perges, à me quidem pro virili parte dictum & adiutum fuerit. Reliquum est optare, uti qua tibi placuerint, ea dii immortales approbent beneque euenire sinant.

ORATIO ALFA AD C. CÆSAREM de Republica ordinanda.

Ex iisdem libris Hist. salut.

SCio ego quam difficile atque asperum factum sit, consilium dare regi aut imperatori, potestremo cuiquam mortali, cuius opes in excelsis sunt: quippe quum & illis consultorum copia adsint, neque ac futuro quisquam satis callidus satisque prudens sit. Quia etiam saepe praua magis quam bona consilia prospere eueniunt: quia plerasque res fortuna ex lividine sua agitat. Sed mihi studium fuit ad lescensculo Rempublicam capessere: atque in ea cogens fœda multam magnamque curam habui, non ita ut magistratuum modum caperem, quem multi malis artibus adepti erant: sed etiam ut Rempublicam domum militiamque, quantumque armis, viris, opulentia posset, cognitum habuerim. Itaque mihi multa cum animo agitati consilium fuit, famam modestiamque meam post tuam dignitatem habere: & cuius rei lubet periculum facere, dum quid tibi ex eo gloria accederet. Idque non temere aut ex fortuna tua decerui: sed quia in te præter ceteras, artem unam egregie mirabilem comperi, semper tibi maiorem in aduersis quam in securis rebus animum esse. Sed per ceteros mortales illa res clarior est, quod & prius defuncti sunt homines laudando atque admirando munificentiam tuam, quam te facien-

faciendo qua gloria digna essent. Equidem mihi decretū est, nihil tam ex alto reperiri posse, quod non cogitanti tibi in promptu sit. Neq; ego, qua visa sunt, de Res. tibi scripsi, quia mihi consiliū atque ingenium meū amplius a quo probaretur: sed inter labores militiā in verq; praelia victorias, imperium, statui admonendum te de negotijs urbariis namq; tibi, si id modo in pectore consilij est ut te ab inimicorum impetu vinceres, quoq; modo contra adversum Consulem beneficia populi retinas, maligna virtute tua cogites: sin in te ille animus est qui iam à principio in utilitatis factiorem distrahavit, plebem Romanam ex gravi servitute in Libertatem restituit, in praelia inimicorum arma vermis e fecit, domi militiq; etia tanta praelara facinora fecit ut ne inimici quidem queri equum auderant nisi de magnitudine tua: qui accipe tu ea qua dicam de summa Republica: qua profecto aut tu vera muenies, aut certe haud procul à vero. Sed quoniam Cn. Pom. aut animi prauitate, aut quia nihil maluit quam quod tibi obsequi, ita loquutus est ut hostibus tela in manus daret: quous ille rebus Republicam conturbauit, eisdem tibi restituenda est. Primum omnium summā potestatem moderandi, de vestigalibus, sumptibus, iudicijs, Senatoribus paucis tradidit plebs Romana, cuius antea summa potestas erat: neq; his quidem legibus in seruitute reliquit iudicia, tamen si sicut antea tribus ordinibus tradita sunt: tamen ydem illi facti, osi regunt, dant, adiungunt que libet: inno-

centes

centes circumueniunt. Non facinus obicit, quominus commotum est tra-
gum urbe capta, gnomi videntur. A-
angeret, si virtute perferuntur exerci-
mi, quorum omni-
est, forte aq; abso-
solam insolente
aut dissensio civilis
a stirpe emerit:
animus tam prae-
L. Sylla, cu: omnia
tamen si a Salpuri-
legebat, tamen pa-
cio qua in metu re-
nunc cum Catone
factis, quidra-
ea cum sp. bona
ciati sunt: qui
nera hominum to-
sati nequiverunt
te evadit: atate
mulerum imman-
quin acerbis in
et dignitate alio-
Nam quid ego de
lam h. nantes igit
re: olim? Scilicet
est: tamen si in

entes circumueniunt, suos ad honorem extol-
 unt. Non facinus, non probum aut flagitium
 habet, quominus magistratus capiant: quod
 commodum est trahunt, rapiunt: postremo tan-
 quam urbe capta, libidine ac licentia sua prole-
 ribus vruntur. Ac me quidem mediocris dolor
 urgeret, si virtute partam victoriam more suo
 per seruitium exercerent: sed homines inertissi-
 mi, quorum omnis vis virtusq; in lingua sita
 est, fortè atq; alterius socordia dominationem
 oblatam insolentes aguant. Nam qua seditio
 aut dissensio civilis tot tamq; illustres familias
 à stirpe euertit? aut quorum unquam victoria
 animus tam præceps tamq; immoderatus fuit?
 L. Sylla, cui omnia in victoria lege belli licuerūt,
 tametsi à Sulpitio hostium patres muniri intel-
 ligebat, tamen paucis interfecit, ceteros benefi-
 cio quàm metu retinere maluit. At Hercules
 nunc cum Catone, L. Domitio ceterisq; eiusdem
 factionis, quadraginta Seniores, multi pueri
 ea cum spe bona adolescentes, sicuti hostia ma-
 ctati sunt: quum interea importunissima ge-
 nera hominum tot miserorum ciuium sanguine
 satiari nequiverint: non orbi liberi, non paren-
 tes exacta ætate, non gemitus virorum, luctus
 mulierum immanem eorum animum inflexit:
 quin acerbius in dies malè faciendo ac dicen-
 do dignitate alios, alios ciuitate euersum irent.
 Nam quid ego de te dicam, cuius contume-
 liam homines ignauissimi vita sua commutare
 volunt? Scilicet reg; illis tanta voluptioni
 est (tametsi in sperantibus accidit) dominatio,
 quan-

quanto maiori tua dignitas: qui optatius habent ex tua calamitate periculum libertatis facere quam per te pop. Rom. imperium maximum ex magno fieri. Quo magis tibi etiam atq; etiā animo prospiciendum est quoniam modo re stabilitas communisq; mihi quidem qua res suppetit, eloqui non dubitabo. Caterum tui ei it ingenij probare qua vera atq; utilia factu putes. In duas partes ego civitatem divisam arbitror, sicut à maioribus accepi, in patres & plebem.

Antea in patribus summa aut horitas erat, vis multo maxima in plebe. Itaque sapius in civitate secessio fuit: semperq; nobilitatis opes diminuti sunt, & ius populi amplificatum. Sed plebs eò liberè agitata quia nullius potentia super leges erat neq; cuius aut superbia, sed bona fama factisq; fortibus nobilis ignobilem antebat: humillimus quisq; in armis aut militia nullus honesta rei gens, satis sibi satisq; patrie erat. Sed ubi eos paulatim expulsos agris, inertis atq; inopis inertas domos habere subegit, cœpere alienas opes petere, libertatem suam cum Repub. venalem habere. Itaq; paulatim populus, qui dominus erat, & cui ceteris gentibus imperitabat, dilatus est. Cuius pro communi imperio, privatim sibi quisq; servitutem peperit. Hac igitur multitudo primum malis moribus imbuta, deinde in artes citataq; varias dispersa, nullo modo inter se congruens, tam mihi quidem idonea videtur ad capiendam R. repub. Caterum additis moribus, magnam spectenet fore ut omnes expurgantur ad libertatem: quippe cum illis

libertatis cura
mitenda cura
cuius veteris
res militaris
tis impeditur
Sci non infans
res igitur, quæ
mores nobili
busque virtut
vultu et serm
liberæ civitat
titudo igitur
ego sic ad id
nus in se anim
gratiam sibi
tam, ut autem
disjuncta atq;
semper consil
n. i pro nobili
agere intenu
factisq; morib
ta erant. Vbi
maximum benef
vultus & sibi
suo animo esse
tissimi armis
tam solus rerum
sui consilia dis
ter maiore cura
taranda sunt. Ho
nno nomini haud
neque facere, neq;

his libertatis retinenda, tum his servitutis a-
 nutende cura orietur. Nos ego cenſeo permiſſos
 veteribus novis in colonis conſtitutos. Ita &
 es militaris ſpicientior erit, & plebs bonis nego-
 tijs impedita, malum publicum facere deſinet.
 ſed non inſciſus neq; inſpiciens ſum, quum ea
 res ageretur, quæ ſentia: quæve tempeſtates ho-
 minum nobilium futura ſint, quum indigna-
 mur omnia ſurditus miſcere, antiquis ciui-
 bus hanc ſervitutem imponi: regnum demq; ex
 libera ciuitate futurum, ubi vnus munere mul-
 tudo ingens in ciuitatem peruenerit. Equidem
 ego ſic abud animum meum ſtatuo, malum faci-
 nus in ſe admittre, qui incommodo Republica
 gratiam ſibi conciliet. Vbi bonum publicum, et-
 iam priuatum uſui eſt: id uerò dubitare aggre-
 di, ſocordia atq; ignauia ducor. M. Liuius Druſus
 ſemper conſilium fuit, in Tribunatu ſumma ope-
 rari pro nobilitate: neque ullam rem in principio
 agere intenuit niſi illi authores fierent homines
 ſuſpectioſi, quibus dolus atque malitia fide chario-
 ra erant. Vbi intellexerint, per unum hominem
 maximum beneficium multis mortalibus dari,
 uidelicet & ſibi quiſq; conſcius malo atque in-
 ſido animo eſſe, de M. Liuius Druſo iuxta ac de ſe
 exiſtimarunt, itaque metu ita ne per tantam gra-
 tiam ſolus rerum potiretur, contra eam nixi, ſua
 ipſius conſilia diſturbauerunt. Quo tibi impera-
 tor maiore cura fideq; amici & multa præſidia
 paranda ſunt. Hoſtem a duerſum deprimere ſtre-
 nuo homini haud difficile eſt: occulta pericula
 neque facere, neq; vitare, bonis in promptu eſt.

Igi-

Igitur ubi eos in ciuitatem adlaxeris, quoniam quidem renouata plebs erit, in ea re maxime animum exercitato, ut tolerantur boni mores, concordia inter veteres & novos coalescat. Sed multo max:imum bonum patria, ciuibus, tibi, liberis, postremo humana genti pepereris, si strenuum pecunia aut sustuleris, aut quoad res feret minueris. Aliter neq; prauata res, neq; publica, neq; domi, neque militia regi potest. Nam ubi cupido diuitiarum inuasis, neque disciplina, neque artes bona, neq; ingenium ullum satis sollet: quin animus magis aut minus natura postremo tamen succumbit. Sapè iam audiui, qui reges, qua ciuitates & nationes per opulentiam magna imperia cinserint, qua per virtutem inopes ceperant. Id adeo haud mirandum est. Nam ubi bonus deteriorem diuitijs magis clarum magisq; acceptum videt, primo astuat multaq; in pectore voluit: sed ubi gloria honorem magis inuit, virtutem opulentia vincit, animus ad voluptatem à vero deficit. Quippe gloria industria alitur: ubi eam demiseris, ipsa per se virtus amara atque aspera est. Postremo ubi diuitijs clara habentur, ibi omnia bona villi sunt, fides, probitas, pudor, pudicitia. Nam ad virtutem una & ordinata via est, ad pecunia qua cuiq; libet nititur & malis & bonis rebus ea creatur. Ergo imprimis auctoritatem pecunia demito: neq; de capite neque de honore e corpis quisquam magis aut minus indicauerit, neque Prator neque Consul ex opulentia, verum ex dignitate creetur. Sed de magistratu fa-

cil

is populi iudiciu
re cognum est
re omnes prima el
ro plures quam 12
alias ciuitates
atque ubi promi
que fors talis, de
maius acceptat
haud mihi quae
C. Gracchus in te
ex confusus quon
rentur: ita coeq
te antea alius a
na remedia coner
omnes res Laudan
rerum usus est n
ea demiseris, ven
Cato in aua
ra, da est: quod
domos vagant: d
neq; exercitus ne
qua peneres: sum
que parentibus ci
specunia decus a
nisi facile bonis
tasse habere et an
mox: tamen tibi
ma iocriter certi
ra, alia omnia in
a ualere, n
tut. Quia desit
sapeo inuasis,

cisò populi iudicium fit: iudices à paucis probari, regnum est ex pecunia legi, inhonestum. Quare omnes primæ classis iudicare placet, sed numero plures quam iudicant. Neq; Rhodios neque alias civitates unquam suorum iudiciorum præcipit, ubi promiscuè deus & pauper, ut cuique fors tulit, de maximis rebus iuxta ac de minimis disceptat. Sed de magistratibus creandis haud mihi quidem absurde placet lex, quam C. Gracchus in tribunicatu promulgauerat, ut ex confusis quinque classibus sorte centuria vocarentur: ita coequata dignitate pecunia, virtute anteire alius alium properabit. Nec ego magna remedia contra deitias statuo. Nam perinde omnes res laudantur atq; appetuntur ut earum rerum usus est: malitia premiis exercetur. Vbi ea dempseris, nemo omnium gratuito malus est. Ceterum avaritia bellua fera, immanis, intoleranda est: quò intendit, oppida, agros, fana atq; domos vastat: diuina cum humanis permiscet, neq; exercitus neq; moenia obstant quominus vi sua penetret: fama, pudicitia, libertas, patria atque parentibus cunctos mortales spoliat. Verùm si pecunia decus ademeris, magna illa vis avaritia faciliè bonis moribus vincetur. Atq; hac ita sese habere tamen si oēs equi atq; iniqui memoret: tamen tibi cum factione nobilitatis haud mediocriter certandum est: cuius si idola caneris, alia omnia in proclui erunt. Na hi, si virtute satis valerent, magis amuli bonorū quam invidi essent. Quia desidia & inertia & stupor eos atq; torpedio inuasit, strepunt, obtrectant, alienam famam

famam suam dedecus existimant. Sed quid ego plura, quasi de ignotis memorem? M. Bibuli fortitudo atque animi vis in Consulatum erupit: hebes lingua, magis malus quam callidus ingenio. Qui? ille audiat cui Consulatus maximum imperium maximo dedecori fuit? An L. Domitius magna vis est, cuius nullum membrum à fugitio aut facinore vacat? Lingua vana, manus cruenta, pedes fugaces, quae honestè nominari nequeunt, inhorrescissima. Vnius tamen M. Catois ingenium versutum, loquax, callidum haud contemnunt, arantur haec disciplina Gracorum. Sed virtus, voluptas, labor apud Gracos nulla sunt. Quippe quam Romae libertatem suam per mercedem amiserint, et sese eorum praeceptis imperium habere possent? Reliqui de factione sunt inertissimi nobilis: in quibus sicut instituo, praeter nomen nihil est additamenti. L. Posthumius et M. Favonius mihi videntur quasi magna navis supernae onera esse: ubi salui pervenire vixi sunt, siquid adversi coortum est, de illis perissimum iactura sit: quia pretij minimi sunt. Quoniam nunc, ut mihi videor, de plebe renovanda corrigendaque, disservi, de Senatu, quae tibi agenda videntur dicam. Postquam mihi etiam ingeniumque adolevit, haud ferme armis atque equis corpus exercui, sed animum in literis, quodam natura firmus erat in laboribus, habui. Atque egi in ea vita multa legendo atque audiendo ita communi omnia regna, civitates, nationes usque et prosperum imperium habuisse, dum apud eos vera consilia valuerunt: ubi cumque gratia, timor, voluptas, ea

CORRU.

torrere, postquam
imp: un imperi
E. Equidem
tu, cuiusque in su
locum quam alius e
tab. Nam ceteris
ta rata est qui
tus hoc rem per
desp: ag: ar: cer
atque laboribus fat
atem aut rem fa
vis adesse: stima
tunc fieri: anto
max: equat: igit
qua aucto: obdit
re: rurs: a valere
si cali: di: as: itaq
al: rurs: premer
m: ag: unquam
m: care: non inop
adher: rurs: inge
nec qu: virtute
oluerent. A
nam bonus praj
sona Reipub:
etia: hostes para
tate, non sua qu
et: tempore con
tum: loco: dia at
m: hostium, mi
et: perbiam cu
et: p: res, quor

corrumpere, post paulò imminuta opes, deinde ad-
 emptum imperium, postremò servitus imposita
 est. Equidem ego sic apud animum meum sta-
 tuo, curcuq; in sua ciuitate amplior illustiorq;
 locus quàm alijs est, ei magnam curam esse Rei-
 pub. Nam ceteris salua urbe tantummodo liber-
 tas tuta est. qui per virtutem fides inuitas, de-
 cus, honorem pepererunt, ubi paulum inclinata
 Resp. agitari cœnit, multipliciter animus curis
 atq; laboribus fatigatur: aut gloriam aut liber-
 tatem aut rem familiarem defensat; omnibus
 locis adest, sollicitus: quanto in secundis rebus flo-
 remior facit, tanto in aduersis asperius magisq;
 anxie agitatur. Igitur ubi plebs Senatui, sicut cor-
 pus animo, obedit, eiusq; consilia exequitur, pa-
 tres consilio valere decet, populo supernacanea
 est calliditas. Itaq; maiores nostri, quum bellis
 asperrimis premerentur, quis, viris, pecunia a-
 missa, nunquam desisti sunt armati de imperio
 certare: non inopia ararij, non vis hostium, non
 aduersa res ingentem eorum animum subegit,
 quin quæ virtute ceperant, simul cum anima
 retinerent. Atq; ea magis fortibus consilijs
 quàm bonis prelijs patrata sunt. Quippe apud
 illos una Respub. erat, ei consulebant; factio
 contra hostes parabatur: corpus atque ingenium
 patriæ, non sua quisq; potentia ex se ciabat. At
 hoc tempore contra homines nobiles, quorum a-
 nimos socordia atq; ignavia inuasit, ignari la-
 boris, hostium, militia, domi factione instructi,
 per superbiam cunctis gentibus moderantur.
 Itaq; patres, quorum consilio ante dubia Respu-
 blica

blica stabiliebatur, oppressi, ex aliena libidine huc atque illuc fluctantes agitantur: interdum alia, deinde alia decernunt: uti eorum qui dominantur, simulac ac arrogantia fert, ita bonum malumq; publicum existimant. Quid si aut libertas aequa omnium, aut sententia obscurior esset, maioribus opibus res publica & minus potens nobilitas esset sed quoniam coaquari gratiam omnium difficile est: quippe quum illis maiorum virtus partem reliquerit gloriam, dignitas em, clientelas: cetera multitudo pleraq; inscia sit, sententia eorum à metu libera: ita occulto sibi quisq; alterius potentia charior erit. Libertas iuxta à bonis & malis, strenuus & ignavis optabilis est: verum eam pleriq; metu deserunt. Stultissimi mortales, quod in certamine dubium est quorsum accidat, id per inertiam in se, quasi victi, recipiunt. Igitur duabus rebus confirmari posse Senatum puto: si numero auctus, per tabellam sententiam feret. Tabella obtentui erit quò magis animo libero facere audeat: in multitudine & praesulij plus & usus amplior est. Nam ferè his tempestatibus, alij iudicii publicis, alij priuatis suis atq; amicorū negotijs implicati, haud sanè Reipublica consilijs adfuerunt: neq; eos magis occupatio quàm superba imperia distimulare. Homines nobiles cum paucis Senatorijs, quos additamenta factionis habent, quacunque libuit probare, reprehendere, decernere, eaque uti libido tulit, facere. Verum ubi numero senatorum aucto per tabellam sententia dicentur, illi super-

superbiam suam
re quibus an
fiam, inuicem
namque Senator
multa & varia
in hanc primam
tu quoniam
mibi, multa quæ
factus fuit: sed
namque cessat
Se hoc timere
erent. Volo ego
magis, quasi
celesti mihi bon
magis capio
quoniam
gloria clarior
truncat ne clari
fuerit, et a populi
magis, quum tabe
secundam dilabi
magis, totum
quum à somnis
mes alacritate
re confit, omni
domino in suis
in quâ pra nihil
præmia bonos
dus proce. It
magis, quum
magis possunt
Cajar, n. 15

superbiam suam dimittent, & tibi obediendū erit quibus antea crudelissimi & intractabiles. For-
 sitis innovator peribitis. tibi tunc, decernens quem
 numerū Senatorū fieri placeat: quoq; modo in
 multis & varia officia distribuatur. Et quoniā
 iudicia primā classis mīstēda putē: quā descrip-
 tio qui numerus in quoq; genere futurus sit, ea
 mihi omnia generatim describere haud difficile
 factū fuit: sed prius laborandum visum est de
 summa celsiq; idq; tibi probandum verum esse.
 Si hoc itinere uti decreueris, cetera in promptu
 erunt. Volo ego consilium meum prudens maxi-
 mūq; usui esse. Nam ubicunq; tibi res prosperē
 cederet, tibi mihi bona fama eveniet. Sed me illa
 magis cupido exercet, ut quocunq; modo &
 quā imprimū Respub. adiuvetur. Libertatem
 gloriā clariorem habeo. Atque ego te oro hor-
 torq; ne clarissimus imperator Gallia gente
 sua, cetera populi Romani summum atq; invictum
 imperium tabescere vetustate, ac per summam
 focioriam dilabi patiaris. Profecto si id accidar,
 neq; tibi nox, neq; dies curam animi sedauerit:
 quin in somniis excitus, furendus atq; a-
 mes alienata mēte feraris. Namq; mihi pro ve-
 ro constet, omnium mortalium vitam diuino
 numine inuisi, neq; bonū neq; malū facinus cu-
 rusquā pro nihilo haberi: sed ex natura diuersa
 premia bonos malosq; sequi. Interea forē ea tar-
 dius procedēt: suus cuiq; animus ex conscientia
 spem prebet. Quod sit tecum patria atque pa-
 rentes possint loqui, scilicet hac tibi dicerent, O
 Caesar, natus te genuimus fortissimi viri in
 opti-

optimam urbem, decus praesidiumque nobis, hostibus
terrorem, quae multis laboribus & periculis ce-
peramus, ea tibi nascenti cum anima simul tra-
didimus, patriam maximam in terris, domum
familiamque in patria clarissimam, praeterea bo-
nas artes, honestas diuitias, postremo omnia ho-
nestamenta pacis & pramia belli. Pro his am-
plissimis beneficijs non solum a te neque ma-
lum facinus petimus, sed etiam libertatem euer-
sam restituit. Quare patrata, profecto per gen-
tes omnes fama virtutis tuae volitabit; namque
hac tempestate tametsi domi militumque praeterea
facinora egisti, tamen gloria tua cum multis vi-
ris fortibus aequalis est: si vero urbem ampliissi-
mo nomine, & maximo imperio prope iam ab
occasus restitueris, quis te clarior, quis maior in
terrīs fuerit? Qui propter si morbo iam antefato huic
imperio secus acciderat, cui dubium est quoniam per
orbem terrarum videretur, bellum, caedes oriantur?
quod si tibi bona libido fuisse patriam, parentibus
gratificandi, posterum tempore Reipublicae restituenda, su-
per omnes mortales gloria agnita, tuamque virtus
mors vita clarior erit. Nam viros interdum for-
tuna, saepe invidia fatigat: ubi anima, natura
cessit, demptis obiectis, oribus, ipsa se virtus
magis magisque extollit. Quis mihi vniuersissima fa-
ctum visum, quaeque tibi visum fore credidi, qua-
pauerrimis potui, perscripsi. Cateram deos im-
mortales obsecro ut quocumque modo adges, ea
res tibi Reipublicae proinde
eueniat.

ORA.

ORA
EX T
CV

DE REBUS

ARG

ORATIONI

Cauderui

Darius Persarum
Macedoniae Regem
tem, cuius vinctus
sum latus, purpu-
rantibus, conue-
sum, Alexandro in
ibi videretur iussu
Atilla, & suz fortis
hoc respondit scilicet

V Eru & tu
nunc dixer-
bor, hic tu
gentium, &
mole, finitimi
purpura, aurum
tantam qui ocu-

ORATIONES

EX TERTIO Q.

CVRTII.

DE REBVS ALEXANDRI, LI-
bro desumpta.

ARGVMENTVM

ORATIONIS RESPONSORIÆ
Caudemi Atheniensis ad Da-
rium.

Darius Persarum Rex, aduersus Alexandrum
Macedoniz Regem, contraxerat exercitum ingē-
tem, cuius vniuersæ multitudinis aspectu admo-
dum lætus, purpuratis solita vanitate spem eius
in instantibus, conuersus ad Caudemum Athenien-
sem, Alexandro infestum, percontāti cœpit, satis
ne ei videretur instructus ad obterendum hostē.
At illa, & suæ sortis, & regiz superbiz oblitus, in
hanc respondit sententiam.

VErū & tu forsā audire nolis, & ego, nisi
nunc dixerō, aliās nequaquā conſite-
bor, hic tanti apparatus exercitus, hac
tot gentium, & totius orientis excita sedibus
suis moles, finitimis potest esse terribilis. Nitet
purpura, aurumq; fulget armis & opulentia,
quantam qui oculis non subiecerint, animis

T

con-

ORA.

concipere non possent. Sed Macedonum acies tor-
ua sanè & inculta, clypeis hastisq; immobiles
cuneos, & conferta robora virorum teget. Ipsi
phalangem vocant peditum stabile agmen. In
viro, armis arma conferta sunt, ad nutum mo-
nentis intenti, sequi signa, ordines servare dedi-
gere. Quod imperatur omnes exaudiuunt, obfiste-
re, circuire, discurrere, in cornu mutare pugnam,
non duces magis quam milites callent. Et ne au-
ri argentiq; studio teneri putes. Aihuc illa disci-
plina paupertate magistra stetit. Fatigatis hi-
mus cubile est. Cibus quem occupati parant sa-
tiat, tempora somni arctiora quam noctis sunt.
Iam Thessali equites & Acharnanes, Ætolæ
inuidia bello manus fundis credo & hastis igni
duratis repellentur, pari robore opus est. In illa
terra qua hos genuit auxilia querenda sunt. Au-
gentum istud atq; aurum ad concedendum mi-
litem mitte.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI
ad suos.

Quum in Cydno corpus calidum abluisset
alexander, delatus in tabernaculum decubuit, vi-
de aduentu Darij hostis, certior factus in hac vo-
ba prorupit.

IN quo mererum mearum articulo fortu-
deprehenderit cernis. Strepitum hostilibus
armorum exaudire mihi videor, & qui
trò intuli bellum iam prouocor. Darius cigo q
tam superbas literas scriberet, fortunamq; mea
in consilio habuit, sed ne quicquam: si mihi

birio meo curar
nes meicos mi
i: fire me, qua
lus est. Proinde
dici est sciam m
medium quare

ORATIONI

Darius Alexan
medico salutem
tionem a se rem
drum verba feci

R EX, semp
propendit
& iener

mentis, quod mihi
seruatis à me, &
amissosq; metu p

venit. Laxa pa
cutuam e tempo
hæse sedula turba

AD HÆC

Itaq; si D
maxime modo a
hæ profectò volu
peruies, ne opta
ta, tamen quo
do te non
pron

bitrio meo curari licet. Lenta remedia, & seg-
nes medicos non expetunt tempora mea. Vel mo-
ri streuere, quam tardè conualescere mihi me-
lius est. Proinde si quid opis, si quid artis in me-
dicis est, sciant me non tam mortis: quam belii
remedium quarere.

A A G V M E N T V M

ORATIONIS PHILIPPI MEDICI,
ad Alexandrum.

Darius Alexandro denunciauerat, ne Philippe
medico salutem suam committeret. Quam suspi-
cionem à se remoturus medicus, hæc ad Alexan-
dram verba fecit.

REX, semper quidem spiritus meus ex te
pependit, sed nunc verò arbitror, sacro
& venerabili ore trahitur. Crimē par-
ricidiū, quod mihi obiectum est, tua salus diluet.
Seruatus à me, vitam mihi dederis, oro quasq̃
amissoq̃ metu patere medicamentum concipi
venis? Laxa paulisper animum, quem mihi soli-
tudine intempestua, amici sanè fideles, sed mo-
lesti seduli turbant.

A D HÆC LÆTVS ALEXAN-
der ita respondit.

Itaq̃, si Dii Philippe tibi permisissent, quò
maximè modo animum velles experiri meū, a-
lio profectò voluisses. Sed certiore, quàm ex-
pertus es, ne optasses quidem, hac epistola accep-
ta, tamen quod dilueras bibi. Et nunc cre-
do, te non minus pro tua fide, quàm
pro mea salute esse solici-
tum.

ARGVMENTVM

ORATIONIS SYSIGAMBIDIS
ad Alexandrum.

Victo Dario, Alexander captiuas habuit virgines nobiles multas, quas cum inuiolatas conseruasset rex, ad eum hæc oratiunculam habuit Sysigambis Darij mater.

ITaq, Rex mereris, ut ea precemur tibi, qua Dario nostro quondam precata sumus. Et ut video, dignus es, qui tantum Regem, non felicitate solum, sed etiam aequitate superaueris. Tu quidem matrem me & reginam vocas, sed ego me tuam famulam esse confiteor. Et praterita fortuna fastigium capio, & presentis iugum pati possum. Tuae interest quantum in nos leueris, si id potius clementia quam sauitia vis esse testatum.

EX LIBRO IV.

ARGVMENTVM

EPISTOLÆ CUIVS DAM ALEXANDRI ad Darium.

Darius post primum confictum, in quo victus ab Alexandro erat, literas ad Alexandrum dedit, satis superbe scriptas. Quibus vehementer offensus est. Potulabat autem magis quam petebat, ut accepta pecunia, quantamcunque tota Macedonia caperet, matrem sibi ac coniugem, liberosq, qui capti erant, restitueret: de regno (si vellet) a quo Marte contenderet. Si saniora tandem consilia

filia pati potuisset
alieni imperij finem
eo se fidem & dare
lexander in nunci

Celer, cuius
cos, qui or
nans, Gra
vastauit eum mag
icis, illato Maced
Rex Xerxes gentis
eum immanium
nauali pralio vict
quit in Graecia, vi
ber, agros vreret.
qui ignorat, a
agros in pecunia
ita enim bella su
ma, licet amini ho
talentis mille, tan
in m. emero vel
nifero. Et Djs quo
sa, magnam pa
meam, totum ac
impetrare oporteb
belli quidem in m
nru supplicet, & m
no sine pretio reco
eueret, & consil
committere tunc
tarum. De cetero
no solum Regite

filia pati potuisset, contentus patrio, cederet
 alieni imperij finibus socius amicusque esset, im-
 eo se fidem & dare paratū & accipere. Contrā, A-
 lexander in hunc maxime modum respondit.

CEles, cuius nomē sumpsisti, Darius Gra-
 cos, qui oram Hellis ponti tenent, colo-
 niasq; Græcorum Ionias, omni clade
 vastavit: cum magno deinde exercitu mare tra-
 iecit, illato Macedonia, & Græcia bello. Rursus
 Rex Xerxes gentis eiusdem, ad oppugnandos nos
 cum immanium barbarorum copijs venit, qui
 navali pralio victus, Mardonium tamen reli-
 quit in Græcia, ut absens quoq; popularetur vr-
 bes, agros vreret. Philippum vero, parentem me-
 um, quis ignorat, ab his interfictum esse, quos
 ingentis pecunia spe se licitaurant vestri? Im-
 pia enim bella suscepisti, & cum habeatis ar-
 ma, licitamini hostium capita, sicut tu proximè,
 talentis mille, tanti exercitus Rex, percussurum
 in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non
 infero. Et Dijs quoq; pro meliore stantibus caus-
 sa, magnam partem Asia in dationem redegi
 meam, te ipsum acie vici, quem, & si nihil à me
 impetrare oportebat, quod petieras, utpote qui ne
 belli quidem in me iura servaueris, tandem si vo-
 neris supplex, & matrem, & coniugem, & libe-
 ros, sine pretio recepturum te esse promitto. Et
 vincere, & consulere victis scio. Qui se te nobis
 committere times, dabimus fidem impune ven-
 turum. De cætero, cum mihi scribes, memento
 non solum Regi te, sed etiam tuo scribere.

ORATIONIS LEGATORVM

Darij.

Quum Darij Regis vxor, statyra nomine, apud Alexandrum captiua, itineris continui labore, ingentique animi agritudine fatigata viuis excessisset, continuo id Dario aunciatum est, qui cum certo cognouisset, eodem honore apud hostem habitas esse, vxorem, socrum, & filias, quo apud se, dedecoris primo suspicione liberatus est, deinde & moderatus luxit. Itaque de insigni Alexandri mansuetudine, elementia & continentia certior factus, licet pace frustra bis petita, omnia consilia in bellum conuerterat, victus tamen his virutibus Regis, decem legatos ad nouas pacis conditiones petendas misit, ex quibus maximis natu. coram Alexandro his verbis vsus est.

DArium, ut pacem à te iam hoc tertio peteret, nulla vis subegit, sed iustitia & continentia tua expressit. Matrem coniugem, liberosq; eius, nisi quod sine illo sunt, captos esse non sensit: pudicitia earum, qua supersunt, curam haud secus quam parens agis: Reginas appellas: speciem pristina fortuna retinere pateris. Vultum tuum video, qualis Darij fuit, quum dimitteremur ab eo, & ille tamen vxorem, tu hostem luges. Iam in acie stares nisi cura te sepultura eius moraretur. Et quid mirum est, si tam ab amico animo pacem petis? Quid opus est armis inter quos odia sublata sunt? Antea imperio tuo finem destinabat Alym armenem, qui Lidiam terminat, nunc quicquid inter Hellepontum & Euxinatem est, in dotem filia offert, quam tibi tradit. Occhum filium quem habes,

pacis

peris & filios obli-
uigues, has rede-
gna milita talen-
Nisi moderatione
non decem hoc ef-
re sciam, sed etiam
te quentum post re-
pe at Periculis
uile, si continere, q
ut nauiga qua m
antreseio an Dai
quia nimia opes, n
Facilius est quae
burale expeditum
continent. Ipsa m
pos. minus iam
hunc.

Decem legati
gentes pacis condi-
ille cum amicis, q
deuenerat. Inter q
gitat tam pecunia
& captiuas precio
gno & regio anim
ellem idem facere
g'viam quam op
nem meessele
legatis reuocatis

pacis & fidei obsidem retine. Matrem & duas
 virgines filias redde, pro tribus corporibus tri-
 ginta millia talentum auri precatur accipias.
 Nisi moderationem animi tui notam haberem,
 non dicerem hoc esse tempus, quo pacem non da-
 re solum, sed etiam hoc occupare deberes. Resi-
 ce quantum post te reliqueris, intuerere quant. mi-
 peras. Periculosum est progreui in periculis, effi-
 cile est continere, quod capere non possis. Videsne
 ut nauigia quæ modum excedunt, regi neque-
 ant? nescio an Darius ideo tam multa amiserit,
 quia nimia opes, magna iactura locum faciunt.
 Facilius est quadam vincere quam tueri. Quæ
 hercule expeditus manus nostra rapiunt, quam
 continent. Ipsa mors uxoris Darij te admonere
 potest, minus iam in misericordia tua licere, quam
 licuit.

ARGVMENTVM
 ORATIONIS ALEXANDRI,
 pracedenti respondens.

Decem legati (vt antea dictum est) quum in-
 gentes pacis conditiones Alexandro obtulissent,
 ille cum amicis, qui a consiliis erant, hac de re
 deliberat. Inter quos Parmenio purpuratus, Re-
 gi tantam pecuniæ vim accipiendam esse suavit,
 & captiuas precio reddendis. Cui Alexander ma-
 gno, & regio animo respondit. Ego si Parmenio
 eadem idem facerem, sed meæ fortunæ memor,
 gloriam quam opes malo, non mercatorem, sed
 Regem me esse letio: sicque hac refutata sententiâ,
 legatis reuocatis in hunc modum respondit.

Nunciare Dario, gratiarum actionem apud hostem superuacaneam esse, & me, qua fecerim clementer & liberaliter, non amicitia eius tribuisse, sed natura mea: nec aduersus calamitates, sed aduersus hostium vires contendere. Bellum captiuis & feminis gerere non soleo: armatus sit oportet quem odimus. Quod si saltim pacem bona fide peteret, dederam: si an an darem. Verum enim uero quum modo milites meos literis ad prodicionem, modo amicos ad perniciem meam pecunia sollicitet, ad internecionem mihi persequendus est, non ut iustus hostis, sed ut percussor veneficus. Conditiones verò pacis quas fertis, si accepero victorem cum faciunt: qua post Euphrate sunt liberaliter donat. Vbi igitur me affamini? nempe obliti estis, nam ultra Euphratem sum. Summum ergo dotis quam promittit, terminum, castra mea transeunt. Hinc me depellite, ut sciam vestrum esse quod ceditis. Eadem liberalitate dat mihi filiam suam, nempe quam scio alicui feruorū suorū nupturam. Multū verò mihi praestat, si me, Mazeo generū praeponit. Ite, nunciate Regi vestro, & qua amisit, & qua adhuc habet pramia esse belli. Hoc regente viriusq; terminos regni, id quemq; habiturum, quod proxima lucis assignatura fortuna est. Et me in Asiam non venisse, ut ab alijs acciperem, sed ut alijs dare. Si secundus, & non par mihi vellet haberi, faceret forsitan qua petit. Caterum nec mundus duobus solibus potest regi, nec duo summa regna, saluo statu terrarum, potest habere. Proinde,

aut

aut deditionem h
par et nec aliam se
tur fortunam.

Dimissi ab Alex
nunciant adesse, et
in va uerlam cop
que hinc Alexand
eris u procedent
quiritur, onitit v
circumite. Tum D
sperationis plena
est.

Terrarum
claudit H
nitiam no
quod saluti prap
est. Hic dies imper
dit aras, aut consti
cum minima viri
mus. In Sicilia
Magna muniment
erant. Vtuno
tem locus est. Om
sa post tergum sui
raffores habent te
sequuntur hanc a
njo pro carissimis

aut deditionem hodie, aut in crastinum bellum
 parer, nec aliam sibi quam experiri est pollicea-
 tur fortunam.

ARGVMENTVM

ORATIONIS DARIÏ AD MI-
 lites suos.

Dimissi ab Alexandro legati, certamen Dario
 nunciant adesse, ille igitur confestim, coisctis
 in vniversum copijs bellum instaurat. Quum ira-
 que hinc Alexander, illinc Darius instructo ex-
 exercitu procederent, neuter quod in bono duce re-
 quiritur, omisit: vtriq; milites admonere, cornua
 circumire. Tum Darius eleganti quidem, sed de-
 sperationis plena oratione sic suos adhortatus est.

Terrarum quas Oceanus hinc alluit, illic
 claudit Hellespontus, paulò ante domi-
 ni, iam non de gloria sed de salute, &
 quod saluti prapontis, de libertate pugnandum
 est. Hic dies imperium quo nullum amplius vi-
 dit aras, aut constituet aut finiet, apud Grani-
 cum minima virium parte cum hoste certavi-
 mus. In Sicilia victos Syria poterat excipere.
 Magna munimenta regni Tigris atq; Euphra-
 tes erant. Vtum est eò, unde pulsus ne fuga quæ-
 dem locus est. Omnia tum diutino bello exhan-
 sta post tergum sunt. Non incolae suos vrbes, non
 cultores habent terra. Coniuges quoq; & liberi
 sequuntur hanc aciem, parata hostibus prada,
 nisi pro carissimis pignoribus corpora opponi-

mus. Quod mearum fuit partium, exercitum, quem penè immensa planities vix caperet, comparavi: equos, arma distribui: commeatum et ita multitudini deessent prout in locis, in quo arles explicari posset, et q. caetera in vestra potest de sunt, audite modo videri, famam q. infimissimum aduersus fortes vires etiam, contemnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute committis, qua vob. primum impetum effusit, et velut quatuor animalia amissa, aculeo corpet. Hoc verò campis deprehendere paucitatem quam Cili- cio mortui absconderant. Videtis ordines raris, corona extorta, mediam aciem vanam et ex- hausta. Nam ultimi, qui s. locuti anseris, ter- ga iam prebent: obtinere hoc ale equum in virgu- lis possunt, citius et ne praece fatis curru emi- serit, et bello vicimus si vicimus praelio. Nam ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Euphra- tes, illi et Tigris prohibet inclusos, et qua amica pro illis erant, in contrarium conuersa sunt. Nostri munus et expeditum agmen est, illud praedictum. Implicatos ergo spoljs nostris truci- dabimus, eamque et causa victoria erit et fructus. Quod si quem è nobis nomen gentis mo- net, cogitet. Moeclonum illic arma esse non cor- pora. Multum enim sanguinis inuicem hausi- mus, et semper grauior in paucitate iactura est. Nam Alexander quamviscumque ignavis et timidis videri potest, vnum animal est, et si quid in hoc creditis, temerarij et vccors, ad- huc infero periculi, quam sua virtute felicius. Nilul autem potest esse diuturnum, cui non sub- est ra-

est ratio. Licet felicitas aspirare videatur, tamē
ad ultimum temeritas: non si ficit. Preterea bre-
ues & mutabiles vices rerum sunt, & fortuna
nunquam simpliciter indulget. Forscā ita Dissa-
ta ordinauerūt ut Persarū imperiū, quod secū-
do cursu per ducetos triginta annos ad summum
fastigiū euocerāt, magno nauis cōcurreret ma-
gis qua a'ssi gerēs, admonerentq; nos fragilitatis
humanae, cuius nimia in prosperis rebus obliuio
est. Moxo Graeci ultro bellū inferrebamus, nunc
in finibus: Atis propulsamus illarum: iseta-
mur inimicū varietate fortuna. Videlicet impe-
rium, quod mutuo cōficiamus, una gens non ca-
pit. Caterum etiam si spēs non subesset, necessitas
tamen stimulare deberet. At extrema peruen-
tum est. Matrem meam duas filias Occidit in
spēs in huius imperij genitum, illos principes, il-
lum sobolem regis stupis, duces vestros regum
in illis inuictos habet. Nisi quod in vobis sit, ipse
ego maiore parte captiuus sum. Eripite viscera
mea ex vinculis, restituite mihi pignora, pro
quibus ipse mori non recusō. Parentem, liberos
(nam coniugem in illo carcere amisi) credite
nunc omnes extendere ad vos manus, implora-
re patrios Deos, opem vestram, miserum ordiam,
filium exposcere, ut seruitute, ut compedibus,
ut precario victu ipsos liberetis. An creditis
a quo animo his seruire, quorū Reges esse fastidi-
unt? Video ad moueri hostiū acies, sed quō propius
discrimē accedo, hoc minus his, qua dixi, possum
esse contentus. Precor vos per Deos patrios, eter-
nūq; ignem, qui praesertur altaribus, fulgoremq;
solis

solis intra fines regni mei orientis per aeternam memoriam Cyri, qui ademptum Medis Lydisq; imperium, primus in Persidem intulit: vendicante ab ultimo dedecore nomen gentemq; Persarum. Ite alacres & spe pleni, ut quam gloriam accepistis à maioribus vestris, posteris relinquitis. In dextris vestris iam libertatem, opem, spem futuri temporis geritis. Effugit mortem quisquis contempserit, timidissimum quemq; consequitur. Ipse non patrio more solum, sed etiam ut conspici possim, curru vehor, nec recuso, quò minus imitemini me, siue fortitudinis exemplum, siue ignavia fuero.

ARGVMENTVM
ORATIONIS EVTEMONIS,
captivi cuiusdam Graci.

Captivi apud Persas erant Graci, ad quatuor mille ferè, quos Persæ (ut puta Græcis infestissimi) quique capitali ipsos odio prosequerentur vario suppliciorum modo affecerant, alios pedibus, quosdam manibus, auribus nasisque amputatis, inuasis barbararum literarum notis, in longum ludibrium reseruauerant. Hi Alexandro occurrentes, misericordia illius freti, quodcunque petissent impetraturos credebant: quæ spes illos nequaquam fefellit, plures enim lacrymas spectantis exercitus commouere, quam ipsi profuderant. Quum ergo dubitarent, quid potissimum à rege peterent, quumque aliis sedes in Asia rogare, alijs domum reuerti placeret, Eutemon Cymeus hac oratione suauis, ut magis ibi in perpetuo exilio degerent, quam patriam reuiscere cuperent.

Hi,

Hic qui moribus, & ut nunc
cia, quorum nos per
certi est, ostentare
cupimus. At ij op
scon sunt, nec vlla
patria, quam soliti
Nam qui multum
muit, & ignorant
resant. Nemo si
& calamitas qu
Ita suam quiesc
de aliena dehoera
ri, olim alius alij p
mum est for: una
scro vos, olim vi
in quo hac seme
riales cicatrices
coniugibus quas
Libert in flore &
fratres ergasula
stet tot ouire terra
tima orientis rel: g
briorum parte mu
armatos victores
quas capti fors ex
pleuit, paruosq; le
relinquimus. Cui
re volis. Relinq
pignora, qui mee
petimus? Inter ho
nosse caderunt.

HI, qui modò ad opem petendam ex tenebris, & carcere procedere erubuimus, ut nunc simplicitas nostra est, supplicia, quorum nos pudeat magis, an poeniteat incertum est, ostentare Gracia velut laicum spectaculum cupimus. At ij optimè miseras ferunt, qui abscondunt, nec ulla est tam familiaris infelicibus patria, quàm solitudo, & status prioris obliuio. Nam qui multum in suorum misericordia ponunt, ignorant quàm celeriter lacryma inarescant. Nemo fideliter diligit quæ fastidit: nam & calamitas querula est, & superba felicitas. Ita suam quisq; fortunam in consilio habet, quàm de aliena deliberat, & nisi maturo essemus miseri, olim alius alij potuissimus esse fastidio. Quid mirum est fortunatos semper parè quærere? Obsecro vos, olim vitæ defunctis quaramus locum, in quo hac semesa membra obruamus, ubi horribiles cicatrices celet exilium. Ingrati prorsus coniugibus quas iuuenes duximus, reuertemur. Liberi in flore & atavis & rerum agnoscent? & fratres ergastuli detrimenta? & quota pars nostri tot obire terras potest? procul Europa in ultima oriētis relata: senes debiles, maiore membrorum parte mutilati tolerabimus scilicet quas armatos victores fatigauerūt? Ceninges demū, quas captis fors & necessitas unicum selatiū applicuit, paruosq; liberos trahimus nobiscum, an relinquimus? Cum his venientes nemo agnoscere volec. Relinquemus ergò extemplo presentiū pignora, quum incertum sit, an visuri simus ea quæ petimus? Inter hos latendum est, qui nos miseros nosse cœperunt.

T AR-

ARGVMENTVM

Beilus quidā Bactrianæ regioni prædebat, in-
signi-

signitæ impietatis homo, patricidij sceleratissimi exemplum, in consilium sibi Nabarzanem adiuncti: hi inauditi antea facinoris societate innitæ, Regem suum Darium per milites, quibus an hoc præerant, comprehendere & vincere decreuerant, ea mente, ut si Alexander insecutus ipsos foret, tradito vivo Rege, inirent gratiam victoris, sin autem effugere potuissent, interfecto Dario, Regnū sibi occuparent, & bellum renouarēt. Hoc patricidium quum diu voluissent, Nebarzanes aditum, nefariæ spei præparans, his verbis præcedentem Regis Darij orationem excepit:

SCio me sententiam esse dicturum prima specie haudquaquam auribus tuis gratā. Sed medici quoque, grauiorē morbo asperis remedijs curant, & gubernator ubi naufragiū timet, iactura, quicquid seruari potest, redimit. Ego tamen non ut damnum quidem facias suadeo, sed ut te ac regnum tuum saluberratione conserues. Dijs aduersis bellum manus, & peritinax fortuna Persas urgere non desinit. Nouis initijs & hominibus opus est. Auspiciū & imperium alijs trade interim, qui tandem Rex appelletur, donec Asia decedat hostis, Victor dein de regnum tibi reddat, hoc autem breui futurū ratio promittit. Bactra intacta sunt, Indi & Saggæ in tua potestate, tot populi, tot exercitus, tot equitum peditumq; millia, ad renouandū bellum, vires paratas habent, ut maior belli moles super sit quam exhausta sit. Quid ruimus belluarum ritu in perniciem non necessariam? Fortium virorum est, magis mortem contemnere, quam odisse vitam. Sæpe tadio laboris ad utilitatem

sua

sui compelluntur
pertum omittit
est, ad quam non p
Bactra quod tui
mus, Præfectum v
oris gratia statu
Regi tibi fiducia re

EX

ARC
ORATIO.

Atomphilos erat
leno der post victu
e que cluctis con
iuxi aextum on
erorum eā, Rege
contentum ijs qua
tumor percrebuit
am incescit, & ia
rus Alexander q
um & militiæ lin
us perfectos im
nem habuit ad exe

Magnitudo
militis
mēdē mi
saturatem
lyricos, Triballo
um, Achaos. Pel
um, alia imperio

si compelluntur ignavi. At nihil virtus inexcusatum omittit. Itaque ultimum omnium moris est, ad quam non pigre ire satis est. Proinde scilicet Bactra quod tutissimum receptaculum est perimus, Praefectum regionis eius Bessum Regem temporis gratia statuamus. Compositis rebus, iusto Regi sibi fiducia restituet imperium.

EX LIBRO VI.

ARGUMENTUM
ORATIONIS ALEXANDRI
ad milites.

Atomphilos erat urbs clara & nobilis, ibi Alexander post victam Darium statim habuit, vadique aduectis comitatibus. itaque quam ociosus ibi Rex tam omnibus copiis diuitias haberet, credidit, Regem in Macedoniam rediturum, contentum ijs quae gesserat contra Darium. itaque rumor percrebuit, omnes itaque patriae desiderium incessit. & iam itineri se accingebant: tertius Alexander qui diuertam omnino sibi metam & militiae finem proposuerat, mox praeparatis per praefectos, militum auribus, talem orationem habuit ad exercitum conuocatam.

Magnitudinem rerum quas gessimus milites, inuentibus vobis minime mirum est & desiderium quietis, & satietatem gloriae occurrere, ut omitterem Illyricos, Triballos, Boeotiam, Thraciam, Spartam, Achaos. Peloponnesum, quorum alia ductu meo, alia imperio auspicioque perdomui. Ecce orse bellum

bellum. Ad Hellepontem, Ionas, Æolidem, frui-
tio barbaria impotentis eximimus. Cariam,
Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphla-
goniam, Pamphiliam, Pisiac, Ciliciam, Sy-
riam, Phœnicem, Armeniam, Persidem, Me-
dos, Parthi nem habemus in potestate. Plu-
res provincias complexus sum, quàm alij urbes
ceperunt, & nescio an enumeranti mihi quædã
ipsarum rerum multitudo subduxerit. Itaque si
crederem satis certam esse possessionem terrarũ,
quas tanta velocitate domuimus, ego verò mi-
lites ad penates meos, ad parentem sororesquẽ
& ceteros cives, vel retinentibus vobis erum-
perem ut ibi potissimum parta vobiscum laude
& gloria fruerer, ubi nos vberissima victoria
præmia expectant, liberorum, coniugum, paren-
tumq; laetitia, pax, quies rerum, per virtutem
partarũ securã possessio. Sed in nouo, & si verum
fateri volumus precario imperio, adhuc ingum
eius rigida cervice subeuntibus Barbaris, tempore
milites opus est, dum mitioribus ingenijs imbua-
tur, & offeratos mollior consuetudo permulcet.
Fruges quoq; maturitatem statuto tempore ex-
pectant, addo etiã illa sensus omnis expertis
tamen sua lege mitescunt. Quid creditis, tot
gentes alterius imperio ac nomine assuetas, non
sacris, non moribus, nõ commercio lingua nobis-
cũ cohærentes, eodem pralio domitas esse, quo vi-
cti sunt? Vestris armis continentur, non suis mo-
ribus. Sed qui præsertes metuunt, in absentia ho-
stes erunt. Cũ feris bestiis res est, quas captas &
inclusas, quia ipsarũ natura non, potest, longior

dies

diu mitigat. Et ad
liberta sint arm
q. Hircaniam. Na
non possidet solum
natur. Sogiani, D
nec sunt. Omnes
sequatur. Illi
autem gena, &
taret. Lacedæmo
i. uerbo. est. Pro
a. Similiant que
in corporibus egr
est natus. Veliq;
perit. eadem.
magnum excitau
dij. cur, quæ
gona facies. Ne
to. arm accepit
len. scio Bagoa
vos magno labor
nũ occupaturum
si Darium ob hoc
rumus imperium,
gen suum etiam
par. flores per
cunctis habuit,
potari pisset,
nemini? quem e
fuit, merita
pior. eundem C
r. stare auctura

Chelidonium, Cuius
 Radix, Carum,
 Papula,
 Elicium, Sy-
 nesi em, Me-
 taphase. Pu-
 am in vides
 mibi: quada-
 erit. Itaque si
 nem terrarū,
 ego vero mi-
 tem jerose, qui
 vobis erum-
 bissem laudi-
 rima v'fiora
 ingum, par-
 per curruem
 uo. Cui si verum
 , an huc ingum
 barbaris, repore
 ingenys in qua-
 uo permisce-
 omne expertia
 creditus, tot
 affuecas, non
 to. Ligna in-
 itas esse, quae
 cur, non suis mo-
 in absentia h-
 , quas capere
 , potest, longi-
 diu

Q. CVRTII ORATIONES

mini, Bessum pramia nostra occupasse victoria?
Tunc ad repetendas res festinabitis, tunc arma
capietis. Quando autem praestat, territum ad-
huc, & vix mentis sua compotem opprimeret?
Quasi: tui nobis iter superest, qui tot procula-
uimus nines, tot amnes superauimus, tot mon-
tium inza transcurrimus, non mare illud, quod
exastuans iter fluctibus occupat euntes nos mo-
ratur: non Cilicia fauces, & angustia includit:
plana omnia & prona sunt, in ipsoumine victo-
ria stamus. Pauci nobis fugitivi & domini sui
interfectores super sunt. Egregium mehercule o-
pus, & inter pramia gloria vestra numerandū
posteritati famāq; traheis. Darium quicq; ho-
stem finito post mortem eius odio, parricidas esse
vos ultos, neminem impium effugisse manus ve-
stras. Hoc perpetrato, quando creditis, Perjas ob-
sequentiores fore, quum intellexerint, vos pia
bella suscipere, & Bessiculeri, non nomini suo
irasci.

ARGVMENTVM

ORATIVNCVLÆ ALEXANDRI
ad Philotam.

Rex quum in statuisset, & ab externo hoste
omniā tutus, subinde intestino scelere peteba-
tur Dymnus quidam, paruz apud Regem autho-
ritatis erat, is cum alijs quibusdam coniurauerat,
in Regis perniciem, hoc amico suo Nicomacho
indicat. Ille magis in Regem pius, quam amici
in perficiendo parricidio adiutor, fratri suo Ce-
ballino indicat, qui Philotz Regis amice pecu-
liari, rem omnem cuestigio detegit, & obtesta-
tur,

EX VI.

tur, ut quam primi-
le vero cum rem d-
no inceptit, aliam
id quod iudicaverat
factum esset, comp-
iam die rescivisse,
patus hac oratio

Ceballinus
esset: fur-
as odu-
Philotam suscit-
detulisse se affir-
me contingit hoc
faciens, & ego Ce-
ballino conuenire fateo-
quod a dimitti non

ARG

ORATI

Post hoc, qu-
fideretur, tamen o-
ut cui non est adhe-
regi in paucis cha-
egit: tuis aduersus
tuis imprimendi
periculis praexen-
nitium tuisq; ut

Vtinam in-
bessum d-
loca vell-
parare cum, qui

tur,

tur, vt quam primùm Regem certiorẽ faciat, ille verò cum rem differret, suspectus esse Ceballino incepit, alium iuuenem Regis custodem, vt id quod audiuerat, Regi indicaret, quod quum factum esset, comperit simul Philotam, hoc tertio iam die rescivisse, deq; e silentio tali pessime suspicatus hac oratione ipsum aggressus est.

Ceballinus ultimum supplicium meritus esset, si in caput meum preparatas insidias bi duo texisset. Huius criminis reum Philotam substituit, ad quem protinus indicium detulisse se affirmat, quò priore gradu amicitia me contingis hoc maius est dissimulationis tua facinus, Ergo Ceballino magis quàm Philota id convenire fateor. Fauentem habes iudicem, si quod admitti non potuit, saltem negari potest.

ARGUMENTVM

ORATIONIS CRATERI.

Posthæc, quum Philotas Regi reconciliatus videtur, tamen concilium amicorum conuocauit cui non est adhibitus Philotas. Erat Craterus Regi in pueris charus, & Philotæ ob æmulationem dignitatis aduersus. hanc commodissimam inimici suppressendi occasionem ratus, odio suo pietatem prætexens, his verbis regem in Philotæ exitum inuigauit.

Vtinam in principio quoq; huius rei nobiscum deliberasses. Suscepimus, si Philota velles ignoscere, patereris potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quàm vsq; ad

ad mortis metum adductum cogeres potius de
periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Ille
enim semper insidiari tibi poterit, tu non semper
Philota poteris ignoscere, nec est quod exstimes,
eum qui tantum scilicet ausus est, veniam posse
mutari. Scit eor, qui misericordiam consumpse-
runt amplius sperari non posse. At ego etiam si
ipse vel poenitentia, vel beneficio tuo vult
quiescere videri, patrem eius Parmenionem tan-
ti ducem exercitus, & inueterata apud milite-
tuos auctoritate, haud multum infra magnitu-
dinis tue fastigium positum, scio non a quo ani-
mo salutem filij sui debiturum tibi. Quaedam be-
neficia odimus, meruisse mortem conspici pudent
superest, ut malit videri iniuriam accepisse
quam vitam. Proinde scio tibi cum illis de salu-
te esse pugnandum. Satis hostium superest, a
quos persequendos ituri sumus. Iatus a dome-
sticis hostibus muniendum. Hos si submovimus, ni-
hil metuo ab externo.

ARGUMENTVM
ORATIONIS ALEXANDRI.

Post orationem praedictam Crateri, Regis I-
bentem animum eo impulerunt, ut Philotam t-
quam participem huius sceleris, comprehen-
nocturno tempore iuberet, vicem enim singula-
Regis clementiam inimicorum Philotae accri-
bas. Quum igitur more vetusto Macedonum, a
Philota indicare vellet, in coactionem progres-
sus, ita locutus est.

Poenè milites paucorum hominum scelere vo-
bis ereptus sum Deum providetia & mi-
sericordia vno. Conspiciusq; vester v-
ner-

nerabilis cogitatio, quae
ceret, quam p-
lati et p-
fata a huc gr-
adum r-
lucet, nec est
haec, f-
monens ab-
f-
tegranda. Q-
Parmenio illa ac-
m-
stiffimus, duc-
eius Philotas Le-
D-
a-
la ergo an-
non indicium ta-
f-
de ferens, t-
mentum quid-
to r-
tamen, nihil crea-
Reges periculo qu-
t-
Subest nimirum
regi, p-
pater Med-
pau-
cogit p-
p-
paretes, & on-

nerabilis cogit, ut vehementius parricidis iras-
 ceret, quam spiritus, in quo unus vix mea fructus
 est tot fortissimis viris de me optime meritis re-
 ferre adhuc gratiam possit. Quam maiorem in
 animis vestris motum excito, quum tanti sce-
 leris aut res ostenderet, quorum mentionem ad-
 huc r. formido, & tanquam saluti esse possint no-
 minibus abstinco. Sed vixit inest memoria pri-
 stina caritatis, & cōturatio impiorum civium de-
 tegenda. Quomodo autem tantum nefas fileam?
 Parmenio illa etate, tot meis, tot parentis mei
 meritis deuinctus, omnium nobis amicorum vetu-
 stissimus, ducem tanto sceleri se praeiuit. Minister
 eius Philotas Leucolium & Demetriū & hunc
 Dymnum, cuius corpus aspiciatis, ceterosque eius
 amicitia comites in caput meū subornauit. Qua-
 lis ergo animi vobis videtur, qui huius rei dela-
 tum indicium id ipsum suppressit. Quod non fuisse
 vixnum Dymni exitus declarat, incertam rem
 deferens, tormēta non timuit. Cebailimus ne mo-
 mentum quidem temporis distulit excernere se, ut
 eodem ubi laxabar irrumperet. Philotas solus nihil
 timuit, nihil credidit. O magni animi virum, iste
 Regis periculo quum moneretur, vultum non mu-
 tarat? indicem tanta rei sollicitus non audiret?
 Subest nimirum silentio facinus, & audax spes
 regni, praecipit animum ad ultimum nefas im-
 pulit. Pater Media praest, ipse apud multos co-
 piarum duces meis prepotens viribus, maiora quam
 capis sperat. Orbis quoque mea, & si re liberis
 sum, spernitur. Sed erat Philotas: In vobis libe-
 ros, parentes, consanguineos habeo. Vobis soluis
 orbis

orbus esse non possum. At enim Dymnus, cum ceteros participes se laus indicaret, Philotam non nominavit, hoc quidem illius non innocentia, sed potentia indicium est, quod sic ab his timetur, etiam à quibus pro se potest, ut dū de se fatentur, illum tamen celerant. Ceterū Philotam ipsius indicat vita Amynta, qui mihi consobrinus fuit, & in Macedonia capiti meo impas comparavit et filias, socium & consocium adiunxit. Hic Attalo, quo graviores inimici non habui, sororem suam in matrimonium dedit. Hic quum scripsissem ei pro iure tam familiaris usus atq; amicitia, qualis fors adita esset Ioui Hammonis oraculo, sustinuit scribere mihi si quidem gratulari, quod in numerum Deorum receptus essem, ceterū misereri eorum, quibus vinandum esset sub eo, qui modum hominis excederet. Hac sunt etiam animi prudem alienat à me, & invidentis gloria mea indicia: quae quidem milites, quamvis licuit, in animo meo si videbat etiam mihi partem viscerū meorum abrumpere, si in quos tam magna contuleram, v. lores m. h. facerem. Sed iam non verb. puniendi sunt, lingua temeritas peruenit ad gladios. Hos (si mihi creditū) Philotas in me accusatum dimisi, quō me conferam milites? et caput meum credam? Equit atui optima exercitus parti, principibus nobilissima iuventutis vnum praefeci salutem, spem, victoriam meam si dei eius tute laq; commisi, patrem in idem fastigium in quo me ipsi posuistis, admoni. Median qua nulla opulentior regio est, tot civium socio

rumq; millia imperatū petere feliciter in acie quam civis vultum, qua sola timui, debui. Solotis ident saluti mea parcam, quod suadetis ut si pra arma confugiam, volentibus non

AR
ORATIO

Post Regis orationem Philotas celebrandus, his se purgandi cūm Alex. perit etiam perit, plura veris dicitur aditantes, ter e concione.

Verba inno-
verborū
ter optima
nam fortitū d
namo meo & ten
optinus causa me
revolverit, non m
cognita causis
ab luere. Non co
missum, quo prae

umq; millia imperio eius ditioniq; subieci. Vnde
 praesidium petieram, periculum existit. Quam
 feliciter in acie occidisset, potius hostis praeda,
 quam ciuis victima. Nunc seruatus ex pericu-
 lis, quae sola timui, in hac incidi, quae timere non
 debui. Solentis identidem à me milites petere, ut
 saluti meae parcam. Ipsi mihi prestare potestis
 quod suadetis ut faciam, vestras manus, ad ve-
 stra arma confugio, inuitis vobis saluus esse no-
 lo, volentibus non possum nisi vindicor.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PHILOTÆ.

Post Regis orationes habitas, quibus falsò æ-
 cusabatur Philotas, iam supremo supplicio affi-
 ciendus, his se purgare conatur, sed frustra, nam
 prauiudicium Alexandri immutari non poterat,
 & postea etiam per quaestiones & tormenta coa-
 ctus, plura veris dicebat. Verum hac oratione ad
 milites aditantes vititur, quum excessisset Alexan-
 der è concione.

Verba innocenti reperire facile est, modò
 verborum misero tenere difficile. Itaq; in-
 ter optimam conscientiam, & iniquissi-
 mam fortunam destitutus ignoro quomodo, &
 animo meo & temporibus paream. Abest quidem
 optimus causa mea iudex, qui cur me ipse audi-
 re noluerit, non me hercule excogito, cum illi v-
 tiq; cognita causa tam damnare me liceat, quàm
 absolvere. Non cognita verò, liberari absente nò
 possum, quo praesente damnatus sum. Sed quam

quam victi hominis, non supernacua solum, sed etiam iniurta defensor est, qua iudicem non docere videtur, sed arguere, tamen utcumq; licet me dicere, memetipse non deferam, nec committam, ut damnatus etiam mea sententia videar. Equidem cuius criminis reus sum non video, inter coniuratos nemo me nominat. De me Nicomachus nihil dixit, Ceballinus plus quam audiuerat, scire non potuit. Atqui coniurationis caput me fuisse credit Rex. Potuit ergo Dymnus eum praterire, quem insequabatur, praesertim quum querenti socios, falso fuerim nominatus, quod facilius qui tentabatur posset impelli, non enim detecto facinore nomen meum prateriit, ut posset videri socio pepercisse. Nicomachus, confessus, alys nominatis, me unum subtraherebat? Quaso commilitones, si Ceballinus me non adisset, nihil me de coniuratis scire veluisset, num hodie uicerem causam, nullo me nominante? Dymnus sane & uiuat adhuc, & velit mihi parcere. Quid ceteri, qui de se confitentur? me uidelicet subtrahent? Maligna est calamitas, & serè noxius, cum suo supplicio eructetur, acquiescit alieno? Tot conscij ne in eculeum quidem impoſiti, verum fatebuntur? Atqui nemo parcat morituro, nec cuiquam moriturus, ut orior. Ad verum crimen & ad unum reuertendū mihi est. Cur rem delatam ad te tacuisti? cur tam securitas audisti? hoc qualescunq; est, confesso mihi ubicunq; es Alexander remisisti, dexteram tuam amplexus reconciliati pignus

anti-

animi, conuiuium quibus ausultus sum, cum tuum seruauis, aggressus sum à me, cinus delatum ad me, iopore acquiescentem mecum, Unde & parricidii somni? Scelerati dormire non possunt, iurato modo, sed & mihi securitatem de dextera tua oblatam, na eructabat apud me, Sed ne mihi crederetur a puero, indicij exhibere potuisti, ceptis audientibus aures meas, nus suspectam habeam, rem totius summi, manu lassae Ceballini, cori Regis fuisse, uerum, neminem in eculeum esse cepturum fuisse, si Dymnus se occidit, repositum minime, & in eam à Ceballino poterat. At huius sceleris fuisse, mihi autem non.

mihi, conuiuium quoque interfui. Si credidisti mihi
 absolutus sum, si pepercisti, dimissus, vel iudici-
 um tuum serua. Quid hac proxima nocte, qua
 digressus sum à mensa tua feci? quod nouum fa-
 cinus delatum ad te, mutauit, animum tuum?
 graui sopore acquiescebam, quum me malis in-
 dormientem meis, inimici vincendo excitauit.
 Vnde & parricidia & proditori tam alti quies
 somni? Scelerati conscientia obstepente quum
 dormire non possunt, agitant eos furia, non co-
 gitato modo, sed & consummato parricidio. At
 mihi securitatem primum innocentia mea, dein-
 de dextera tua obtulerat, non timui, ne plus alie-
 na crudelitati apud te liceret, quàm clemetia tua.
 Sed ne te mihi credidisse poë uiteat, res ad me de-
 ferrebat à puero, qui non testem, non pignus
 indicij exhibere poterat, impleturus omnes me-
 tu, si cœpisset audiri. Amatoris & scorti iurgio
 interponi aures meas credidi infelix, & fidem
 eius suspectam habui, quod non ipse deferret, sed
 fratrem potius subornaret. Timui ne negaret
 mandasse se Ceballino, & ego uideret multis a-
 micorū Regis fuisse periculi causa. Sic quoque quū
 laerim, neminem inueni, qui mallet perire me,
 quàm incolumē esse. Quid inimicitiarum creditis
 accepturū fuisse si insonates laceffissem? At enim
 Dymnus se occidit. Nū igitur facturū eū diuina
 re potuē minimē. Ita quod solū indicio fidem fecit,
 id meū à Ceballino interpellatus sum, mouere
 non poterat. At hercule, si conscius Dymno tā-
 ti sceleris fuissē, biduo illo proditos esse nos,
 dissimulare non debui. Ceballinus ipse tolli ue-
 V 2 medio

medio nullo negotio potuit: Deinde post delatum
indiciū, quid operiurus erā? Cubiculum Re-
gis solus intravi, ferro quidem cinctus. Cur di-
stuli facinus? an sine Dymno non sum ausus? Ille
igitur princeps coniurationis fuit? sub illius um-
bra Philotas latebam? qui regnum Macedonum
affecto. Et quis ē vobis corruptus est donis, quem
ducem, quem praefectum impensius colui? Mihi
qui leui obijcitur, quodā societatem patrij sermo-
nis asperner, quod Macedonum mores fasti-
diam. Sic ergo imperio, quod dedignor, immineo.
Iam pridem natus ille sermo, commercio ali-
rum gētium exoleuit, tam victoribus quam vi-
ctis peregrina lingua discenda est. Non me her-
cule ista me magis laedunt, quam quod Amyn-
tas Perditā filius insidiatus est Regi, cum quo,
quod amicitia fuerit mihi, non recusō defende-
re, si fratrem Regis non oportuit diligi ā nobis.
Sin autem in illo fortuna positum etiam
venerari necesse erat, virum quāso, quodā dō di-
uinavi, reus sum? An impiorum amicis infonti-
bus quoque moriendum est? Quod si aequum est,
cur tam diu vivo? si iniustum, cur nunc denum
occidō? At enim scripsī, misereri me eorum, qui-
bus viuendum esset sub eo, qui se Iouis filium
cresderet. Fides amicitia, veri consilij periculosa
libertas me decepsit, vos, quae sentiebam ne re-
ticerem, impulsistis. Scripsisse me hoc fateor Regi,
non de Rege, non enim faciebam inuidiam, sed
pro eo timebam. Dignior mihi Alexander vide-
batur, qui Iouis stirpem tacitus agnosceret, quā
qui praedicatione incurreret. Sed quoniam oraculi
fides

fides certa est, si
me in vinculis
canum & occidi
nostrum dignat
qui stupi sua in
centura evan
quidem exhibe
Solent rei capis
fratres ego nuper
sum, nec inuocar
minis reus sit. Pa
parentem, in vin
orbari, ni ipse in
carissime pater,
cum. Ego tibi vit
extinguo. Quid ei
uerfantibus Dys
peres, qui te mian
miseror sit, an se
atatus eripor tibi
quem si fortuna
cebat. Admonui
mide, & cuncta
ad me iudicare
autisset venenu
ri, deterrere eum
nus medicamen
consultuerat. Nu
villam auctoritat
ipse quoniam qua
credulitatis rep
misi, & cum t
ore nos oportet

Sedes certa est, sit Deus causa mea testis. Retinete
 me in vinculis, dum consultitur Hammonius ar-
 canum & occultum scelus. Interim qui Regem
 nostrum dignatus est filium, neminem eorum,
 qui stirpi sua insidiati sunt, latere patietur. Si
 certiora oraculis creditis esse tormenta, ne hanc
 quidem exhibenda veritatis fidem deprecor.
 Solent rei capitis adhibere vobis parentes. Duos
 fratres ego nuper amisi, patrem nec ostendere pos-
 sum, nec innocare audeo, quoniam & ipse tanti cri-
 minis reus sit. Parum est enim tot modo liberorū
 parentem, in unico filio acquiescentem, eo quoque
 orbari, ni ipse in regem meum imponitur. Ergo
 carissime pater, & propter me morieris, & me-
 cum. Ego tibi vitam adimo, ego senectutē tuam
 extinguo. Quid enim me procreabas infelicē ad-
 uersantibus Dijs? an ut hos ex me fructus perci-
 peres, qui te manent? Nescio adolescentia mea
 miserior sit, an senectus tua. Ego in ipso robore
 atatis eripior tibi, carnifex spiritum adimet,
 quem si fortuna expectare voluisset, natura pos-
 cebat. Admonuit me patris mei mentio, quā ti-
 mide, & cunctanter, quae Ceballinus detulerat
 ad me, indicare debuerim. Parmenio enim, cum
 audisset venenum à Philippo medico, Regi para-
 ri, deterrere eum voluit et stola scripta, quo mi-
 nus medicamentum biberet, quod medicus dare
 constituerat. Num creditum est patri meo? Num
 ullam auctoritatem eius literae habuerunt? Ego
 ipse quoties qua audieram detuli, cum ludibrio
 credulitatis repulsus sum. Si, & cum indicamus
 inuisi, & cum tacemus, suspecti sumus, quid fa-
 cere nos oportet?

Q. CVRTII ORATIONES
EX LIBRO VII.

ARGVMENTVM

ORATIONIS AMYNTÆ.

Sublato è medio, occisoque Philota, Amyntam & Symmannam summos, & principales Philotæ amicos introduci iussit, nouerat enim plurimis eos à Philota beneficijs auctos, illisq; multis officijs Philotæ inseruisse, accedebat huc, quòd pridie quàm Philotæ scelus detegeretur familiarius colloquuti essent His & alijs suspicionibus adductus, Amyntam capi iubet, vt cognita causa, si purgare non posset, simili quo Philotas, supplicio afficeretur. Hac igitur oratione vitur Amyntas in militum conuentu.

Quæviscunq; exitus nos manet Rex, constitemur prosperum tibi debituros, tristiores, fortuna imputaturos. Sine praiudicio dicimus causam, liberis corporibus animis quæ habitum etiam, in quo te comitare solemus, reddidisti. Causam nos possumus, fortuna timere desinemus. Te quæso permittas mihi id primū defendere, quod à te ultimum obiectum est. Nos Rex sermonis aduersus maiestatem tuam habiti nullius conscj sumus nobis. Dicerem iam pridem vicisse te inuidiam, nisi periculum esset, ne alia malignè dicta crederes blāda oratione purgari. Caterū etiam si militis tui, vel in agmine deficientis, & fatigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo agri, & vulnera curantis aliqua vox asperior esset accepta, merueramus sortibus factis, vt malles eā tēpori nostro imputare, quā

ami-

nam. Quam qu
fuit. Corporibus
infestas adme
occurrat. & ing
donis honorantur,
mur. quis ferre nos
alacritatem contr
natio, nec latitiam
fuit impetratam
miseremur, inasce
affectio, modo in
modo coniugum
ria occurrit. Sed
colloquentium vo
In suos ordines qu
rarem in taberna
effrātur capita
verba peccasset. P
ter quod rei sum
Philota fuit, ade
quoq; nos, magn
piscar. An verò
mam esse voluisti
dignatione vinc
ru? Tu hercule (s
nobis periculi ca
vt ad Philotam
tibi? Ab illo traa
ascēdimus, is ap
& vā timere po
verberatu ei on
dem nos inimico

animo. Quum quid accidit tristius, omnes rei
 ant. Corporibus nostris, quæ vix non odimus,
 infestas admoveamus manus. Parentes liberis si
 occurrant, & ingrati, & iniusti sunt. Cōtrā qui
 donis honoramur, quum præmijs onusti reuertimur,
 quis ferre nos potest? quis illam animorum
 alacritatem continere multantium? nec indignatio,
 nec lætitia moderata est. Ad omnes affectus
 impetu rapimur, vituperamus, laudamus,
 miseremur, irascimur. Vt cumq; præsens movet
 affectio, modò Indiam adire & Oceanum libet,
 modò coniugum & Liberorum, patriaq; memoria
 occurrit. Sed has cogitationes, has inter se
 colloquentium voces, signum tuba datum fuit.
 In suos ordines quisq; currimus, & quicquid i-
 rarum in tabernaculo conceptum est, in hostium
 effunditur capita. Vtinam Philotas quoq; iura
 verba peccasset. Proinde ad id reuertar, propter
 quod rei sumus. Amicitiam qua nobis cum
 Philota fuit, adèd non eo inficias, ut expetisse
 quoq; nos, magnosq; ex ea fructus percepisse con-
 fitear. An verò Parmenionis quem tibi proximum
 esse voluisti, filiū, omnes penè amicos tuos
 dignatione vincetem, cultum à nobis esse mira-
 ris? Tu hercule (si verum audire vis) Rex huius
 nobis periculi causa es. Quis enim alijs effecit,
 ut ad Philotam decurrerent, qui placere vellent
 tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradū amicitia tua
 ascendimus, is apud te fuit, cuius gratiā expetere,
 & irā timere possemus. Si non propemodum tuo
 verberatu ei omnes, te præcunte iuravimus, eos-
 dem nos inimicos amicosq; habituros esse, quos

tu haberes, hoc sacramento pietatis obstricti affueramus scilicet quem tum omnibus praesentibus habes, imò hercule neminem. Omnes enim Philota amici esse voluerunt, sed totidem quod volebant, esse non poterant. Ita si à consilijs amicos non diuisis, nec ab amicis quidem separabis illos, qui idem esse voluerunt. Quod igitur conscientia affertur indicium? ut opinor pridie quia familiariter, & sine arbitris locutus es nobiscum. At ego purgare non possem, si pridie quicquam ex vetere vita ac more mutassem. Nunc verò, si, ut omnibus diebus, illo quoque, qui suspectus est, fecimus, consuetudo diluit crimen. Sed equos Antiphani non dedimus, & pridie quàm Philotas detectus est, hac mihi cum Antiphane res erat, qui si nos suspectos facere vult, quòd illo die equos non dedimus, semetipsum, quòd eos desideraueris, purgare non poterit. Anceps enim crimen est inter retinentem & exigentem, nisi quòd melior est causa suū non tradentis, quàm poscentis alienum. Caterum Rex, equos decem habeo, è quibus Antiphanes octo iam distribuerat his, qui amiserant suos. Omniò duos ipse habebam, quos quum vellet abducere homo superbissimus, certè iniquissimus, nisi pedes militare vellem, retinere cogebar. Nec inficias eo, liberi hominis animo locutum esse me cum ignauissimo, & hoc unum militia sua usurpante, ut alienos equos pugnaturs distribuat. Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore & Alexandro excussem & Antiphani.

Antiphani. At hercule scripsit. Vtina scias, & non inuenerat. Quare causam? Denique dicitur nostrum mo-
strum. O miseram con-
non periculum suum
cumque, cessura res e-
aspicere quam
dicturus sum, qui
ducendos Macedo-
multos integros in
secundi, praeceptis
mitueret, si de re-
ad te. Quod equid-
pediebat mihi ex-
Gergian & Heg-
bona opera veris
quis est, quam
re daturus sui po-
Nec enim ulla al-
causa est, quam qu-
viri praesumimus gi-
tum, & sexcentos
siquitura me non
bus indulgere vol-
illa propter hanc
ruges matrem, qui

ARG
ORATIONE
Post praecedent

Iphani. At hercule mater de nobis inimicis tuis
 scripsit. Utinam prudenter esset sollicita pro
 filio, & non inanes quoque species anxio animo fi-
 guraret. Quare enim non ascribit metus sui
 causam? Denique non offendit autorem, quo facto
 dictioe nostro mota, tam trepidasti tibi literas scri-
 psit. O miseram conditionem meam, cui forsitan
 non periculisus est tacere quam dicere. Sed ut-
 curque cessura res est, malo tibi defensionem mea
 displicere quam causam. Agnosces autem qua
 dicturus sum, quippe meministi, cum me ad per-
 ducendos Macedonia milites mitteres, dixisse te
 multos integros iuvenes in domo tuae matris ab-
 scondi, praecipisti igitur mihi, ne quem prater te
 intuerer, sed detrectantes militiam perducerem
 ad te. Quod equidem feci & liberius quam ex-
 pediebat mihi executus sum imperium tuum.
 Gorgian & Hegateum & Gorgatam, quorum
 bona opera videris inde perduxi. Quid igitur ini-
 quitus est, quam me, qui si tibi non paruissem, iu-
 re daturus fui poenas, nunc perire quia parui?
 Neque enim vlla alia matri tua persequendi nos
 causa est, quam quod utilitatem tuam mulie-
 bri praposuimus gratia. Vim Macedonum pedi-
 tum, & sexcentos equites adduxi, quorum pars
 sequitura me non erat, si militiam detrectanti-
 bus indulgere voluissem. Sequitur ergo, ut quia
 illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mi-
 tiges matrem, qui ira eius nos obtulisti.

ARGVMENTVM

ORATIVNCVLÆ ALEXANDRI.

Post præcedentem Amyntæ orationem omnes

V. 5.

miser-

miseri cordia moti sunt, imprimis autem ipse Rex interdicendum autem, quidam Polemonē, Philotā & Amyntā fratrem, qui terrore quodam tum frater in tormenta coniectus esset profugerat, reduxerunt captum, in quem omnis concio prius irata, mox in summam miserationem versa est, ut etiam lacrymā manarent. Tum Rex breui hac oratione absoluit Amyntam, & sibi reconciliatum esse iubet.

ET ipse Amyntam, mea sententia, fratres, quē eius absoluo. Vos autem iuvenes, malo beneficij mei obliuisci, quam periculi vestri meminisse. Eadem se se redite in gratiam mecum, quā ipse vobiscum reuertor. Nisi quā delata essent, excussissem, valdē dissimulatio mea suspecta esse potuisset. Sed satius est purgatos esse quā suspectos. Cogitate neminem absolui possi, nisi qui dixerit causam. Tu Amynta ignosce fratri tuo, erit hoc simpliciter etiam reconciliati animi tui pignus.

ARGVMENTVM

ORATIONIS COBARIS.

Bessus, qui per scelus Darij Regnum inuaserat, bellum contrā Alexandrum gerens, cū mira celeritate eis terris appropinquasse Alexandrum comperisset, Dijs patrijs sacrificio facto, cum amicis ducibusque copiarum de bello consultabat. Cūque omnes vino grauati essent, suos vires extollunt, hostis nunc temeritatem, nūc paucitatem spernunt, in primis Bessus verbis ferocem multa magnificē iactabat, Alexandrum in ipsam mensam debellaturus. Cobares quidam Magus nationē Medus, consilium ferens Besso utilius quam gratius, ita dicere orditur.

Natu-

Naturā
ua & sp
quig, n
lieno. Turbā
suādem. G
quam natu
Nam in te
trūm, qu
mum duc
gium v. si
aut quod
tu opus
corstia R
stam mou
corstia, &
tu fugitu
que comm
metum p
valdē d
cesserit,
stus habi
cilus eo
quam ipse
Corstia
exequi s
quoq; vir
dam conc

AR

ORATIO

In expugnatione
loū, multos mil

Natura mortalium hoc quoque nomine pra-
ua & sinistra dici potest, quod in suo
quisque negotio haecior est, quam in a-
lieno. Turbida facta sunt consilia eorum qui sibi
suadent. Obstat metus, alijs cupiditas, nonnun-
quam naturalis eorum qua cogitaueris amor.
Nam in te superbia non cadat. Expertus es v-
trumque, quod ipse repereris, aut solum aut opti-
mum ducere. Magnum onus sustines, capite re-
gium insigne. Hoc aut moderate perferendum est,
aut quod abominor in te ruet. Consilio non impe-
tu opus est. In vestibulo regia tua velocissimus
constat Rex. Ante ille agmen, quatuor mensam i-
stam mouebis. Nunc à Tanai exercitum ac-
cerces, & armis flumina oppones. Scilicet quam
tu fugiturus es hostis sequi non potest. Iter utri-
que commune est, victori tutius. Licet strenuum
metum putis esse, velocior tamen spes est. Quin
validiora occupas gratiam, deducis te. Vicinamque
cesserit, meliorem fortunam deducis, quam hos-
tis habiturus. Alienum habes regnum, quo fa-
cilis eo careas, incipies forsitan iniustus esse Rex,
quum ipse fecerit, qui tibi & dare potest regnum
& eripere. Consilium habes fidele, quod diutius
exequi superuacuum est. Nobilis equus umbra
quoque virga regitur. Ignauus ne calcariibus qui-
dem concitari potest.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI.

In expugnatione Memacenorum siue Cyropo-
lorum, multos milites promptissime dimicantes ami-
sit,

fit saepe etiam grauitur vulneratus est, nam ceruix eius saxo icta est, ut oculis caligine effusa collaberetur, ne mentis quidem compos. Mox cum Rex nondum vires recepiisset, Scythæ bello ex vna parte laceffunt, ex altera Bactriani, qui defecerant. Ita que ancipiti periculo Rex implicitus, territusque, non hostis, sed iniquitate temporis, ad amicos suos in tabernaculum admissos, ita locutus est.

Discrimen me occupauit, meliore hostium quam meo tempore. Sed necessitas ante rationem est, maxime in bello, quod raro permittitur tempore legerè, defecere Bactriani, in quorum ceruicibus stamus, & quantum in nobis animi sit alieno Marte experiantur. Haud dubia fortuna si omiserimus Scythas ultra arma inferentes, contempti ad illos qui defecerunt reuertemur. Si vero Tanaim transferimus, & ubique inuictos esse nos Scytharum perniciæ ac sanguine ostenderimus, quis dubitabit patere Europam victoribus? fallitur qui terminos gloriæ nostræ metitur spacio quod transgredi sumus. Vnus annis interfluit quem si transgredimur in Europam arma proferimus. Et quantum estimandum est, dum Asiam subigimus in alio quodammodo orbe tropheæ statuere, & quæ tam longo intervallo natura videtur diremisse, vna victoria subito committere? At hæc hercule si paululum cessauerimus in tergis nostris Scythæ haberebunt. An soli sumus qui flumina transare possumus? Multa in nosmetipsos recidet quibus adhuc vicimus. Fortuna belli artem victos quoque docet. Vtribus annem transgredi exemplum fecit.

fecimus nuper Bactriani docebimus adhuc exercitus bellum vitamus accipere comitatio, sed animo uti meo duxi, non equo rursus. Sed si me sequitur est ad tolerare mea finis, in quæ?

ARC ORATIO.

Alexander cum fuisset, reuebatur rem bello laceffebat. Urbem in eam, dirui fecit, ita bus flumina transgredendum omni Scytharum ad Aleam natu maximis fieri.

Sidj habito sparem esse. Alietama congeries. Et hominis fulgor etis qua non capis Asia trans in E.

fecimus nuper, hoc ut Scythæ imitari nesciant
Bactriani docebunt. Præterea unus gentis hu-
ius adhuc exercitus venit, ceteri expectantur.
Ita bellum vitando alemus. Et quod inferre pos-
semus accipere cogemur. Manifesta est consilij
mei ratio, sed an permissuri sint mihi Macedones
animo uti meo dubito, quia ex quo hoc vulnus
accepi, non equo vectus sum, non pedibus ingres-
sus. Sed si me sequi vultis valeo amici. Satis vi-
rium est ad toleranda ista. Aut si iam adest vi-
ta mea finis, in qua tandem opere melius extin-
guar?

ARGUMENTVM
ORATIONIS LEGATI SCY-
tharum.

Alexander cum ad Tanaim fluvium castra po-
suisset, verebatur Rex cytharum, ne suam gen-
tem bello laceraret ad propulsandam vim para-
bat. Urbem in ripa fluminis ab Alexandro posi-
tâ, dirui fecit, Itaq, Alexander comode actis rati-
bus fluvium transire decrevit; cumque iam ad
transcundum omnia aptassent, viginti legati
Scytharum ad Alexandrum veniunt, inter quos
natu maximus sic locutus est.

SI Dî habitum corporis tui auiditati animi
parem esse voluissent, orbis te non caperet.
Altera manu oriëntem altera occidentem
cõtingeres. Et hoc affecutus scire velles, ubi tãti
numinis fulgor conderetur. Sic quoq, concupis-
cis qua non capis. Ab Europa petis Asiam, ex
Asia transis in Europam. Deinde si humanum

genus omne superaueris, cum syluis & niuibis
& fluminibus, ferisq; bestiis gesturus es bellum.
Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere,
vna hora extirpari? Stultus est qui fructus earū
spectat, alitūdinem non metitur. Vide, ne dum
ad cacumen peruenire contendis, cum ipsis ra-
mis, quos comprehenderis, decidas. Leo quoque
aliquando minimarum avium pabulum fuit.
Et ferrum rubigo consumit. Nihil tam firmum
est, cui periculum non sit, etiam ab invalido.
Quid nobis tecum est? nunquā terram tuam
attingimus. Qui sis, unde venias, licetne ig-
norare in vastis sylvis viuentibus? Nec seruire
vlli possumus nec imperare desideramus. Dona
nobis data sunt, ne Scytharum gentem ignores
iugum boum aratrū, & sagitta & patera. His
vivimus & cum amicis & aduersus inimicos.
Fruges amicis damus bono labore quasitas. Pa-
tera cum his virum Dijs libamus, inimicos sa-
gitta emimus, hasta cominus petimus, sic Scy-
thia Regem & postea Persarum Medorumq; su-
perauimus, patuitq; nobis iter usq; in Ægyptū.
At eni qui te glorialis ad latrones persequen-
dos venire, omnium gentium quas adisti latro-
es. Lydiam cepisti, Syriam occupasti. Persidem
tenes, Bactrianos habes in potestate, Indos peti-
sti, iam etiā ad pecora nostra auaras & instabi-
les manus porrigis, quid tibi diuitijs apus est, qua
te esurire cogunt, primus omnium satietate pa-
raasti famem, ut quo plura haberes, acrius qua
non habes cuperes. Non succurrit tibi quādiū
circum Bactra hæreas? Dum illos subigis Seg-
dianis

diani bellare con-
via nascuntur. Na-
quisquā, tamē
nemo vult. Tran-
latē pateat, nung-
thas. Paupertas in-
erunt tui, qui
Rursus cum proci-
tatis cistris. Eade-
fugimus. Scythi-
uerbis audio elu-
tis vacua magis
quoniam. Prona
tene. Lubrica est
bre consiliū sequi
dit melius, impo-
illam reges. Nos-
tutam qua ma-
cum manus por-
dere non sinit. E-
libus beneficia a-
mo est, id quod es
eorū meministi, p-
bus bellum non i-
ti. Nā & firmis-
videntur parces,
lum virum. Qu-
credas, inter don-
tia est etiam in-
tur, iurando gra-
dera. Colendo si-
est, qui facta coi-

diani bellare coeperunt, bellum tibi ex victo-
ria nascitur. Nam ut maior fortiorq; sis quàm
quisquàm, tamen alienigenam dominum pati
nemo vult. Transi modo Tanaim, scies quàm
latè pateat, nunquàm tamenn consequeris Scy-
thas. Paupertas nostra velocior erit, quàm ex-
ercitus tuus, qui predam tot nationum vehit.
Rursus cum procul abesse nos credes, videbis in
tuis castris. Eadem velocitate & sequimur &
fugimus. Scytharū solitudines Gracys etiā pro-
uerbijs audio eludi. Nos deserta & humano cul-
tu vacua magis quàm vrbes & opulētos agros se-
quimur. Proinde fortunā tuam pressis manibus
tene. Lubrica est nec inuita teneri potest. Salu-
bre consiliū sequens, quod praesens tempus ostendit
melius, imponi felicitati tuae frenos, facilius
illam reges. Nostri sine pedibus dicunt esse for-
tunam quae manus & pennas tantum habet.
cum manus porrigit, pennas quoq; comprehen-
dere non finit. Deniq; si Deus es tribuere morta-
libus beneficia debes non sua eripere, sin autē ho-
mo es, id quod es semper esse te cogita, stultum est
eorū meminisse, propter quae tu obliuisceris. Qui-
bus bellum non intuleris, bonis amicis poteris vti.
Nā & firmissima est inter pares amicitia &
videntur pares, qui non fecerunt inter se pericu-
lum virium. Quos viceris amicos tibi esse caue
credas, inter dominum & seruum nulla amicitia
est etiam in pace, belli tamen iura seruatur
tur, iurando gratiam Scythas sancire ne credideris.
Colendo fidem iurant. Gracorū ista cautio
est, qui facta consignant, & Deos inuocant. Nos
reli-

religionem in ipsa fide nouimus. Qui nos reserentur homines fallunt Deos. Nec tibi amico opus est, de cuius beneuolentia dubites, Caterum non & Asia & Europa custodes habes, Baſtra nisi diuidat Tanais contigimus. Vltra Tanaim & vsque ad Thraciam collibus Thracia Macedoniam coniunctam esse fama est. Vtrique imperio tuo finitimos hostes an amicos velis esse considera.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI.

Deiſtis Scythis, quos omnes populi inuictos esse credebant, fama tanta victoriæ magna ex parte Asiam domuit, & cetera multa pacauit, vna erat petra, quam Arimazes Sogdianus cum triginta millibus armatorum obtinebat, congestis ante alimentis. Hi cum loci difficultate freti, cum se Alexandro dedere nollent, accensus Alexander miro ſtratagemate rupem expugnare statuit ad trecentos iuuenes omnium perniciosissimos, ita locutus est.

Vobiscum diuines & mei aequales vrbium inuictarum ante munimenta superari, montium iuga perenni niue obruta emensus sum, angustias Cilicia intraui. Inde sine lassitudine vni frigoris sum perpeſsus. Et mei documenta vobis dedi & vstra habeo. Petra quam videtis vnum aditum habet, quem barbari obſident, cetera negligunt. Nulla vigilia sunt nisi qua castra nostra spectant. Inuenie-

is viam si solet
tis ad cacumen
tuit, quo virius
ceteri desperauer
ſtate. Euaſite in c
cā. di. li. velu ſign
motus hostem in no
erit et. qui primus
ta decem. Vno min
uent, eademq
portio. Caterum
sem intueri meam

ORATIONIS

Alexander tot
omnibus compos
eſſet, quod olim p
eſſe maturum, vt ſ
& ſe Iouis filium
zet. Nec deſuit tali
gibus adulatorio Gr
enim Argius & C
nio quod feſto die
pro Deo haberetur
orationem audire
qui ab Ariſtotele
nem miſſus erat, l

SI Rex ſermoni
vox reſponſar

via si solerter rimati fueritis aditus ferens
ad cacumen. Nihil tam altè natura consti-
tuit, quo virtus non posset eniti. Experiendo qua-
cateri desperauerint, Asiam habemus in pote-
state. Enadite in cacumen, quod cum cœperitis
cãdidis velus signum mihi dabit, ego copijs ad-
motis hostem in nos à vobis conuertam, præmi-
um erit ei, qui primus occupauerit verticem talen-
ta decem. Vno minus accipiet, qui proximus ei
venit, eademq; ad decem homines seruatibit
portio. Caterum iubeo vos non tam liberalita-
tem intueri meam, quàm voluntatem.

EX LIBRO VIII.

ARGVMENTVM

ORATIONIS CHALISTHENIS.

Alexander tot nationibus subactis, rebusq;e
omnibus compositis, cum ad Indiam profecturus
esset, quod olim praua mente conceperat, tunc
esse maturum, vt sibi cœlestes honores arrogaret,
& se Iouis filium esse persuasum omnibus cupe-
ret. Nec defuit talia concupiscenti pernitiōsa re-
gibus adulatio Græculorum quorundam Hages
enim Argiūs & Cleo quidam Siculus, in conui-
uiū quod festo die Rex apparatuserat, suadent vt
pro Deo haberetur, & Deus salutaretur, quorum
orationem auditam Chalisthenes philosophus,
qui ab Aristotele cum Alexandro in expeditione
missus erat, hac oratione grauiter refutauit.

SI Rex sermoni tuo affuisset, nullius profectò
vox responsuri tibi desideraretur. Ipse enim
pete-

peteret ne in peregrinos ritus degenerare se cog-
ret neu rebus felicissimè gestis inuidiā tali adu-
latione contraheret. Sed quoniam abest, ego tibi
pro illo respondeo, nullum esse eundem & diu-
turnum & praeoquem fructum, cœlestesq; ho-
nores non dare te Regi sed auferre. Intervallū e-
nim opus est, ut credatur Deus, semperq; hanc
gratiam magnis viris posteri reddunt. Ego au-
tem seram immortalitatem precor Regi, ut vi-
ta diuturna sit & aeterna maiestas. Hominem
consequitur aliquando nunquā comitatur
diuinitas. Herculem modo & patrem Liberum
consecrata immortalitatis exempla referebas.
Credisne illos unius conuiuij decreto Deos fa-
ctos? Prius ab oculis mortalium amolita natura
est, quam in cœlum fama perueheret. Scilicet e-
go & tu Cleo Deos facimus. A nobis diuinitatis
sua auctoritatem acceptū est Rex? Potentiam
tuam experiri libet. Fac aliquem Regem. Si De-
um potes facere, facilius est imperium dare quā
cœlum. Dī propitij sine inuidia, qua Cleo dixit
audierint, eodemq; cursu quo fluxere res ire pa-
tiantur. Nostri moribus velint nos esse conten-
tos. Non pudet patria, nec desidero ad quem mo-
dum Rex mihi colendus sit discere. Quos equi-
dem victores esse confiteor si ab illis leges qui-
bus viuamus accipimus.

ARGVMENTVM.

ORATIONIS HERMOLAI, PVE-
ri Regij.

Mos erat principibus Macedonum, adultos li-
beros

horos Regibus tra-
cilent duem & el
hac cohorte eam
Regis verberibus
agere ferens. apud
a ijs quibuldam R
unt, sed prodiit. Re
molauis ita locutus

Non vero q
occidit t
ut ingenu

in mancipi dom
tuo, & dico quan
Macedonum faui
non ē vltimo fa
& Permenio, &
tus quantum ad h
acc, te clypeis suis
pro victoria vuln
gratiam retulisti
suo aspersit. Al
sanctus est. Duce
leum impositus, P
staculo: Parme
est, per quem Att
miserum vteris
stena. Et quos pau
s. subitū ab alijs
ter pueris vultibus
Calisthenis vocat
preest dicere. Cur
am confessi au in
am innocentia au

generare se
cuiusdā salu
m abest, ego
undem & de
, caelestiq; ho
e. Internat
eā perā. hanc
idit. Ego au
or Regi, vici
stas. Homi
um comitans
atrem Liber
mpla referet
creto Deos fa
amclitā natu
beret. Scilicet
nobis diuinitat
Rex? Potentia
m Regem. Si De
erum dare qu
, qua Cleo dixi
exere res ire p
nos esse contem
ro ad quem mo
re. Quos equi
b illis leges qu

V M.

OLAI, PVE.

num, adultos li
beros

ros Regibus tradere, qui veluti seminarium
sunt ducum & clarissimorum praefectorum. Ex
 hac cohorte eam Hermolaus puer nobilis iussu
 Regis verberibus affectus est, quam ignominiam
 egre ferens, apud aequales deslere capit, vnde cum
 illis quibusdam Regis occidendi consilium ine
 unt, sed proditi, & ad Regem victi perducti Her
 molaus ita locutus est in concilio frequenti.

Nos verò quoniam, quasi nescias quavis,
 occidēdi te consilium iniuimus, quia nō
 ut ingenuis imperare cōiēt, sed quasi
 in mancipia dominaris. Utor inquit beneficio
 tuo, & dico qua nostris malis didici. Quota pars
 Macedonum sentitia tua superest? Quotus quisq;
 non è vilissimo sanguine Attalus & Phlotas,
 & Parmenio, & Lyncestes? Alexander, & Cly
 tus, quantum ad hostes pertinet, viuūt. Stant in
 acie, te clypeis suis protegent, & pro gloria tua,
 pro victoria vulnera accipiunt, quibus egregiā
 gratiam retulisti. Alias mensim tuam sanguine
 suo aspersit. Alus ne simplici quidem morte de
 functus est. Duces exercituum tuorum inecu
 leum impositi, Persis quos vicerant fuere spē
 ctaculo: Parmenio iudicta causa trucidatus
 est, per quem Attalum occideras. Inuicem enim
 miserorum uteris manibus ad expetenda sup
 plicia. Et quos paulo ante ministros cadis habui
 sti, subitò ab alijs iubes trucidari. Quā liberali
 ter pueris rudibus ad dicēdū agere permittis? &
 Calisthenis vox carceri inclusa est, quia solus
 potest dicere. Cur enim non prodiscitur? cum et
 iam confessi audiuntur. Nempe, quia liberā vo
 cem innocentis audire metuis. Ac ne vultū qui
 derem

dem pateris? Atqui nihil eum fecisse contentus. Sunt hic qui mecum rem pulcherrimam cogitauerunt. Nemo est qui conscius fuisse nobis Chalcisthenem dicat, quum morti olim destinatus sit a iustissimo & patientissimo Rege. Hac ergo sunt Macedonum premia, quorum ut superuacuo & sordido abuteris sanguine, at tibi triginta millia mulorum captiuum aurum vehunt, quum milites nihil domum prater gratuias cicatrices relaturi sunt. Qua tamen omnia tolerare potuimus, antequam nos barbaris dederes, & nouo more victores sub iugum mitteres. Persarum te vestis & disciplina delectat. Patrios mores exosus es. Persarum, ergo non Macedonum Regem occidere volumus, & te transfugam belli iure persequimur. Tu Macedonas voluisti, gentia tibi ponere, venerariq; te ut Deum. Tu Philippum patrem auersaris, & si quis Deorum ante Iouem Miraris, si liberi homines superbiam tuam ferri non possumus? Quid speramus ex te, quibus aut infontibus moriendum est, aut quod tristius morte est, in seruitute viuendum? Tu quidem, si emendari potes, multum mihi debes. Ex me enim scire coepisti quod ingenui homines ferri non possunt. De catero parce, quorum orbam senectutem supplicij ne oneraueris. Nos inbe duci, ut quod ex tua morte petieramus, consequamur ex nostra.

Hermolao tam multis conuictis laetitia diluit summi

Q Vam falsa siro suo dixit Confessum

men ut vos non solimprudens, quum

re, usurum eum raquem parentis loco

ti. Nuper, quum pisset, more patrio,

et regibus usurpatum oportere fieri, &

quum is uxores, serbare concedi

ma, quam impia cateros, qui mihi

quam mitis sim inuicacuum est. H

clera non probare, me hercule ac

orum & Phil: ta Lyncesten veni Al

dui meo, & duobus conuictum per bier

tas voslaretis, vut lucreti. Attalum

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI.

Hermolao tam proteruè Regem accusanti, & ultis conuitijs laceffenti respondet Rex, & obiecta diluit firmissimis argumentis.

Quam falsa sint, qua iste tradita à magistro suo dixit, patientia mea ostendet. Confessum enim ultimum facinus, tamen ut vos non solum ipse audiretis, expressi non imprudens, quum permisissim huic latroni dicere, usurum eum rabie qua compulsus est, ut me, uem parentis loco colere deberet, vellet occidere. Nuper, quum procatius se in venatione gessisset, more patrio, & ab antiquissimis Macedoniarum regibus usurpato, eum castigare iussi. Hoc & oportere fieri, & ut à tutoribus pupilli, à maritis uxores, seruis quoque huius pueros atatiserberare concedimus. Hac est seuitia in ipsum mea, quam impia cade voluit ulcisci. Nam inter ateros, qui mihi permittunt uti ingenio meo, tuam mitis sim non ignoratis. Commemorare ipernacuum est. Hermolao parricidarum supplicia non probari, quum eadem ipse meruerit, nimè hercule admiror. Nam quum Parmeniorum & Philotam laudat, sua seruit causa. Lyncesten verò Alexandrum bis insidiatum capti meo, à duobus indicibus liberaui. Rursus conuictum per biennium tamen distuli, donec vos postularetis, ut tandem debito supplicio scepus lucret. Attalum antequàm Rex essem hostē

meo capiti fuisse meministis. Chytus utinam nō
coegisset me sibi irasci. Cuius temerariam lin-
guam probra dicentem mihi & vobis diutius
tulī, quā ille eadem me dicentem tulisset, Regiū
ducimq; clementia non in ipsorum modo, sed et-
iam in illorum qui parent ingenij sua est. Ob-
sequio mitigatur imperia, ubi verò reuerentia
excessit animis, & summa inis confundimus, vi-
opus est ut vim repellamus. Sed quid ego miror
istum crudelitatem mihi obiecisse? qui auaritiā
exprobrare ausus sit? Nolo singulos vestrum ex-
citare, ne inuisam liberalitatem meam faciam,
si pudori vestro grauem fecero. Totum exerci-
tum aspiciate qui pauld antē nihil prater arma
habebat, nūc argenteis cubat lectus. Mensas au-
ro onerant, greges seruorum ducunt? spolia de
hostibus sustinere non possunt. At enim Persae
quos vicimus in magno honore sunt apud me
quidem. Moderationis mea certissimum indici-
um est, quod ne victis quidem superbē impero.
Veni enim in Asiam, non ut funditus euertē rem
gentes, nec ut in dimidiam partem terrarum
solitudinem facerem, sed ut illos quoq; quos bel-
lo subegissem, victoria mea non poeniteret. Itaq;
militant vobiscum, pro imperio vestro sanguine
fundunt, qui superbē habiti rebillassent. Non est
diuturna possis, in qua gladio inducimur. Be-
neficiorum gratia sempiterna est. Si habere Asi-
am non transire volumus, cum his communi-
canda est nostra clementia, horum fides stabili-
& aeternum faciet imperium & sine plus habeo-
mus quā cupimus. insatiabilis autem auari-
tia

est adhuc imple-
re. Verum tamen
in iudicis
non amboscamus im-
mū apud regi-
tratumus illis, & a-
si quum risu fuit,
cat a me, ut auer-
pos. At etiam qu-
ne pace sit? Obtru-
si, rebus quos eg-
noam. Indū quoque
ma enim bella cons-
credidum est, veri-
gentia indolentem p-
gentia adornasse,
ut aeterna, volui est-
taceris, nec auro qu-
nam eorum sortis
tantum capiam,
voti capidos, sed a-
causa. Quā glori-
re viciat, & Ma-
in gantibus de ier-
ant parentibus par-
ca iure, quid de his
reus, si qua vobis
sed ol mistum in
pates propinquos
in eodem hono-
erant. Nam t-
r videris, qui

est adhuc implerere velle, quod iam circum
 est. Verum tamen eorum in Macedonas tran-
 undio, in multis enim gentibus esse video, qua-
 m erubescamus imitari, nec aliter tantum im-
 rium aptè regi potest, quam ut quadam &
 adamus illis, & ab iisdem discamus. Illud pe-
 dignum risu fuit, quod Hermolaus postul-
 at à me, ut auersarer Iouem, cuius oraculo ag-
 fcor. An etiam quid Dii respondeant in mea
 testate est? Obtulit nomen filij mihi, recipere
 sis rebus quas agimus, haud alienum fuit. V-
 nam Indi quoque Deum esse me credunt. Fa-
 enim bella constant, & sæpè etiam quod fal-
 creditum est, veri vicem obtinuit. An me lux-
 ria indulgentem putatis arma vestra auro ar-
 entoq, adornasse? Assuetis nihil vilius hac vide-
 materia, volui ostendere Macedonas inuitos
 teris, nec auro quidem vinci. Oculos ergo pri-
 um eorum sordida omnia & humiliari nō spe-
 antium capiam, & docebo nos nō auri aut ar-
 enti cupidos, sed orbem terrarum subacturos
 enisse. Quàm gloriam tu parricida intercipe-
 voluisti, & Macedonas Rege adempto deu-
 is gentibus dedere, at nunc mones me ut ve-
 ris parentibus parcam? Non oportebat quidē
 os scire, quid de his statuissem, quo tristiores pe-
 retis, si qua vobis parentum memoria & cura
 f. Sed olim istum morem occidendi cum scel. sis
 fontes propinquos parentesq, solui. Et profi-
 cor in eodem honore futuros omnes eos, in quo
 uerant. Nam tuum Calisthenem cui uni-
 vir videris, quia lauro es, scio cur produ-
 ci

ci velis, velis, ut coram his probra, qua modo
me iecisti, mo lo audisti, illius quoq; ore referan-
tur. Quem, si Macedo esset, tecum introduxis-
sem, dignissimum te discipulo magistrum. Num
Olinthio non idem iuris est.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI,

Alexander tot gentibus deuictis, propter infe-
tiabilem gloriæ cupiditatem, partis contentus vi-
uere non potuit. Cum ergo ad fluium Hydaspem
processisset, cognoscit à finitimis gentibus resta-
re adhuc Gangaridas Parthasiosque populos eo-
rumque Regem Agtamen. Quorum exploratis vi-
ribus & copiis, quamuis ipsi incredibilia vide-
rentur, militibus autem suis non paruum timo-
rem incuterent. ut non immerito dubitare inci-
peret, an etiam sequituri essent, hac concione in-
persuadere conatus est.

Non ignoro milites multa qua terreni
vos possent ab incolis India per hos dies
de industria esse iactata. Sed nō est im-
promissa vobis mentientium vanitas. Sic Ciliciæ
fauces, sic Mesopotamia campos. Tigrim, Eu-
phratem, quorum alterum vado transiimus,
alterum ponte terribilem fecerant Persæ. Num
quàm ad liquidum fama perducitur. Omnia in-
la tradente maiora sunt vero. Nostra quoq; glo-
ria cum sit ex solido plus tamen habet nomin-
um quam operis: moueo quis belluas offerentes ma-
nium speciem, quis Hydaspem amnem, quis ce-

ira auditu maio-
redebatur? Oum
nos fabula debet
phantorum greges
armentorum sunt
nec facile capiunt
tur. Atque eadem
vobis, numerant
um est, hoc placet
is coercitum, &
sunt torrentes aq-
ue, segnor cuius
riculu n est, vbi
est. Ita quantu
que futurum disci-
am. Se l omnia est
vris magnitudo
um terres? Quo-
et haec, us ex
m nos incur
curius salubri-
mer, si toridem si
m cum vno a
legam declina-
que & incomm
milia nsa se
ore potuerint, m
tals. Equidem sic
am haberem ipse
us suis quam h
tuo equitum pec-
tuerit cum pauci
ten

ra, quamodo
 noq; crederant
 tum introduxif-
 agistram. Num
 VM
 ANDRI,
 is, propter infa-
 ris contentus vi-
 quium Hydaspes
 is gentibus reita-
 que populos eo-
 um exploratis vi-
 credibilia vide-
 a paruum timo-
 to dubitare inci-
 hac concione
 ula qua terre
 India per hos
 ta. Sed ad est
 ntas. Sic Cili-
 . Tigrim, Eu-
 ro transsumus
 ant Persa. Num
 uctur. Omnia il-
 Nostra quae glo-
 er. habet nomina
 as offerentes ma-
 amnem, quis ca-
 tem

vera auditu maiora quam verò sustinere posse
 erdebat? Olim herculè fugissemus ex Asia, si
 nos fabula debellare potuissent. Creditis ne ele-
 phantorum greges maiores esse, quam usquam
 armentorum sunt, cum & rarum sit animal,
 nec facile capiatur, multoq; difficilius mitige-
 tur. At qui eadem vanitas copias peditum equi-
 tumq; numeravit. Nam flumen quò latius fu-
 rum est, hoc placidius stagnat, quippè angustis
 ripis coercitum, & in angustiore alueum effu-
 sum torrentes aquas inuehit. Contrà statio al-
 uei, segnior cursus est. Præterea in ripa omne pe-
 riculum est, ubi applicantes nauigia hostis ex-
 pectat. Ita quantumcunq; flumen interuenit, i-
 dem futurum discrimen est euadentium in ter-
 ram. Sed omnia ista vera esse fingamus. Vtrum
 ne vos magnitudo belluarum an multitudo ho-
 stium terre? Quod pertinet ad Elefantos præ-
 sens habemus exemplum in suos vehementius,
 quam in nos incurrerunt. Tam vasta corpora
 securibus falcibusq; mutilata sunt. Quid autem
 interest iotidem sint, quot Porus habuit, an tria
 millia? cum vno aut altero vulneratis, ceteros
 in fugam declinari videmus. Deinde paucos
 quoque & incommodè regunt. Congregata ve-
 rò tot millia ipsa se elidunt, ubi nec stare nec fu-
 gere potuerint, inhabiles vastorum corporum
 moles. Equidem sic animalia ista contempsi, ut
 cum haberem ipse non opposuerim, satis gnarus
 plus suis quam hostibus periculi inferre. At
 enim equitum peditumq; multitudo vos com-
 mouet? cum paucis enim pugnare soliti estis, &

nunc primum inconditam sustinebitis turbam?
 Testis a luerus multitudinem innicti Macedo-
 num roboris Granicus amnis, & Cilicia inux-
 data cruore Persarum & Arbella, cuius cam-
 pi deuictorū à nobis offensus stratus sunt. Serdho-
 stium legiones numerare coepistis, posteaquam
 solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per
 Hellespontium nauigaremus de paucitate nostra
 cogitandum fuit. Nunc nos Scythae sequuntur.
 Bactriana auxilia praesto sunt. Dacia, Sogdiani-
 quē inter nos militant. Nec tamen illi turba
 confido. Vestras manus intueor, vestram virtu-
 tem rerum quas gesturus sum, vadem praedamq;
 habeo. Quandiu vobiscum in acie stabo, nec mei
 nec hostium exercitus meminero. Vos modo a-
 nimos mihi plenos alacritatis ac fiduciae adhi-
 bere. Non in limine operum laborumq; nostro-
 rum, sed in exitu stamus. Peruenimus ad solis
 ortum & Oceanum, nisi obstat ignauia, inde
 victores perdomito sine terrarum reuertemur in
 patriam. Nolite (quod pigri agricola faciunt)
 maturos fructus per inertiam emittere è man-
 bus. Maiora sunt periculis premia, diues eadem
 & imbellis est regio. Itaque non tam ad gloriam
 vos duco, quam ad praedam. Digni estis qui eos
 quas illud mare libroribus inuehit referatis in
 patriam. Digni qui nihil in expertum, nihil me-
 re omisissum relinquatis. Per vos gloriamq; ve-
 stram qua humanum fastigium exceditis, perq;
 & mea in vos, & in me vestra merita, quibus
 iniuncti contendimus, oro quasq; ne humanarum
 rerum terminos aduentem alumnus, com-
 mili-

nitonemq; vestris.
 Cetera volu-
 rus sum. Et vos
 praecipue primū
 aciem ethio meo
 bus meis palmam
 patrem, si inuicti
 precibus meis &
 rumpere. Vbi est
 index? Vbi est ille
 Non agnosco vos
 vobis. Surdas tan-
 animas & insi-
 imprudens in vo-
 quidem vultis in-
 Nemo responderet
 quer. Quid autem
 magnitudinem in-
 ram certamen pa-
 qui potissimum
 rem, acertus, de-
 sed in se quoque
 flammibus & be-
 romana horretis
 bu equantur, Se-
 b. A. paulo ante
 stat quam precat
 cas domos, ne des-
 a. sferat a victor
 ueniam.

inilitonemq; vestrum, ne dicam Regem deserta-
tis. Cetera vobis imperavi, hoc unum debitu-
rus sum. Et is vos rogo, qui nihil unquam vobis
præcepi, qui primus me periculis obtuli, qui sæpe
aciens clypeo meo texti, ne infregeritis in mani-
bus meis palmam, qua Herculem, Liberumque
patrem, si invidia absuerit æquabo. Date hoc
precibus meis & tandem obstinatum silentium
rumpite. Vbi est ille clamor alacritatis vestra
index? Vbi est ille meorum Macedonum vultus?
Non agnosco vos milites, nec agnosco videor à
vobis. Surdas iam dudum aures pulso. Aversos
animos & infractos excitare conor. Nescio quid
imprudens in vos deliqui, quod me ne intueri
quidem vultis in solitudine mihi videor esse.
Nemo respondet, nemo saltem negat, quos allo-
quor. Quid autem postulo? vestram gloriam &
magnitudinem indicamus. Vbi sunt illi, quo-
rum certamen paulo antè vidi contendentium,
qui potissimum vulnerati Regis corpus excipe-
rent, desertus, destitutus sum, hostibus deditus,
sed solus quoque ire perseverabo. Obijcite me
fluminibus & beñis & illis gentibus, quarum
nomina horretis. Inuentiam qui desertum à vo-
bis sequantur, Scythæ Bactrianiq; erunt mecū,
hostes paulo antè, nunc milites nostri. Mori præ-
stat quam precario imperatorem esse. Ite redu-
cēs domos, ite deserto Rege oīantes. Ego à vobis
desperata victoria, aut honesta morti locum in-
ueniam.

ARGVMENTVM
ORATIONIS COENI.

Post hanc Alexandri orationem, cum milites omnes obstinati silentio, prorsus obmutescerent, ut nulli vox exprimi à Rege posset. Expectabant autem, ut duces principesque suam sententiam ad Regem proferrent. Igitur omnibus cunctantibus, Coenus ita loqui cœpit.

Disi prohibeant à nobis impias mentes, & profecto prohibent. Idem animus est tuus qui fuit semper, ire iusseris, pugnare, periclitari, sanguine nostro commendare poteris tati nomen. Proinde si perseveras, inermes quoque & nudi & exangues, ut cunque tibi cordi est sequimur vel anteceditur. Sed si audire vis, non fictas tuorum militum voces, verum necessitate ultima expressas, prabe quas propitias aures, imperium atque auspiciū tuum constantissimè secutis, & quocumque pergis secuturis. Vixisti Rex magnitudine rerum, non hostes modò, sed etiam milites. Quicquid mortalitas capere poterat impleuimus. Emen sis maria terrasque melius nobis quàm incolis omnia nata sunt. Penè in ultimo mundi fine consistimus, in alium orbem parat ire, & Indiam quaris Indis quoque ignotam. Inter feras serpentesque, degentes eruere ex latebris & cubiculis suis expectis, ut plura quàm sol videt victoria lustres. Digna prorsus cogitatio animo tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in incremento erit, nostra vis in fine iam est. Intuere

corpore-

corpora exanguis
cicatricebus pul
arma deficiunt
domestica sub
generamus c
quis equum ha
ferui ipsorum pe
si ex prada? Or
sumus Nec laxa
menta belli com
mam exercitum
ut multitudinem
ri, magnam ear
dacta intelligo.
dum certum est
est Qua subact
quod rebus hum
tura. Cur circū
posita est hic q
vis errare, per
Hac tecum qui
non ut mirem
sed ut vocem li
annum murmu

A N

ORAT

Cum ad Ox
quo plurimi ex
Re a ceniam fid
Alexander sol
basis obtutus. C

corpora exanguia tot perfossa vulneribus, tot
 cicatricibus putrida. Iam tela hebetia sunt, iam
 arma deficiunt. Vestem Persicam induimus, quia
 domestica subuehi non potest. In externum de-
 generauimus cultum. Quoto cuique lorica est?
 quis equum habet? Iube quari quam mul-
 serui ipsorum persecuti sunt: quod cuique super-
 sit ex praeda? Omnium victores, omni-
 sumus. Nec luxuria laboramus, sed bello. Instru-
 menta belli consumpsimus, hunc tu pulcherri-
 mum exercitum nudum obijcies bellis? Quarū
 ut multitudinem augeant de industria barba-
 ri, magnum tamen esse numerum, etiam ex mē-
 dacio intelligo. Quod si adhuc penetrare in In-
 diam certum est, regio à meridie minus vasta
 est. Qua subacta, licebit decurrere in illud mare
 quod rebus humanis terminum voluit esse na-
 tura. Cur circuitu petis gloriam, qua ad manū
 posita est? hic quoque occurrit oceanus. Nisi ma-
 nus errare, peruenimus quo tua fortuna ducit.
 Hac tecum quam sine te, cum his loqui malui,
 non uti inire circumstantis exercitus gratia,
 sed ut vocem loquentium potius quam ut ge-
 mitum murmurantium audires.

ARGUMENTVM ORATIONIS CRATERI.

Cum ad Oxydracorum oppidum peruenisset,
 quo plurimi ex barbaris confugerant, & armorū
 & mœnium fiducia. In cuius expugnatione cum
 Alexander solus in urbem inuasisset, penē a Bar-
 baris obrutus. Certe grauissimo vulnere afflictus,

vt semimortuus concideret. Ex quo periculo et suorum auxilio vix liberatus esset, postea amicis placuit, vt admoneretur Rex, quo sibi suisq; melius prospiceret. Sic ergo Craterus, cui hoc iniunctum erat, dixit.

CRedisne aduentu magis hostium, vt iam in vallo confisterent, quam cura salutis tua, vt nunc est tibi vltis, non esse sollicitos? Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos, im, leat armis virisq; totum orbem, classibus maria consternat, insulas atq; belluas inducat, tu nos praestabis inuictos. Sed quis Deorum hoc Macedonia columen ac sydus diuturnum fore polliceri potest? cum tam auide manifestus periculus offeras corpus, oblitus tot ciuium animas irabere te in casum. Quis enim tibi superstes aut optat esse aut potest? Eo peruenimus auspiciu atq; imperium secuti tuum, vnde nisi te reduce nulli ad penates suos iter est. Qui si adhuc de Persidis regno cum Dario dimicares, & si nemo veller, tamen ne admirari quidem possit, tam prompta esse te ad omne discrimen audacia. Nam vbi paria sunt periculum ac premium, & secundis rebus amplior fructus est, & aduersis solatium maior. Tuo vero capite ignobilem vicum emi quis ferat, non ruorum modò militum, sed vllius etiam gentis barbara ciuis, qui tuam magnitudinem noceat? Hæret animus cogitatione rei, quam paulò antè vultimus. Eloqui timeo, inuicti corporis gloria inextinguibilis fuisse aucturus, nisi te interceptum misericors in nos fortuna seruasset.

Toti-

Totidem proditor
quor tenen potui
mibis ignom
ad quod ne admi
ter. nos quæso ali
que iussu ium
pugnas nobis dep
na pericula qua
Cetogloria obflec
quequam magni
non possi. ostendit

A R

ORATIO

Attiste max
pietas quod t
taque cum i
cuius in hanc
tum quid porro

Vobis qu
atq; am
solum in
meam vestra p
belle nulli in erg
relicium emissi
nam quam min
quoniam esse cepit
ruam non eand
stant. Meam q
fuit virtute me
ueram fructu
percepere cupi

Totidem proditores, totidem desertores sumus, quot te non potuimus persequi. Vniuersos lices milites ignominia notes, nemo recusabit luere, id quod ne admitteret prestare non potuit. Patere nos, quaso alio modo esse viles tibi. Quocumque iussis ibimus, obscura bella & ignobiles pugnas nobis deposcimus. Temetipsum ad ea seruapercula qua magnitudinem tuam capiunt. Cito gloria obsolescit in sordidis h. stibus. Nec quicquam indignius est quam coniungi eam ubi non possi. ostendi.

ARGVMENTVM ORATIONIS ALEXANDRI.

Arrisit maximè Alexandro suorum erga se pietas quod tantam suæ salutis curam gererent. Itaque cum ijs qui accesserant, familiarius collocutus in hunc modum, partim egit gratias, partim quid porro præstendum esset, docuit.

Vobis quidem o fidissimi pijsimiq. ciuitatq. amicorum grates ago habeoq. non solum meo nemine, quod hodie salutem meam vestra præponitis, sed quod à prunedijs belli nullum erga me beneuolentia pignus atque indicium omisistis. Ad id ut constituendum sit, nunquam mihi vitam meam fuisse tam carā, quam esse cæpit, ut vobis diu frui possim. Ceterum non eandem est cogitatio eorū, qui pro me mori optant. Meam quidem hanc beneuolentiam vestra virtute meruisse me iudico. Vos enim diuturnum fructum ex me forsitan etiam perpetuum percipere cupitis. Ego me melior non etatis spero.

cio, sed gloria. Licuit paternis opibus contento, intra Macedonia terminos per ocium corporis, expectare obscuram & ignobilem senectutem, quanquam ne pigri quidem sibi fata disponunt. Sed unicum bonum diuturnam vitam existimantes, sapè acerba mors occupat. Verùm ego qui non annos meos, sed victorias computo, si munera fortuna computo diu vixi, orsus à Macedonia imperiùm, Graciam teneo, Thraciam & Illyricos subegi, Triballis Medisq; impero, Asiam, qua Hellesponto, qua rubro mari alluitur, possideo. Iamq; haud procul absum à fine mundi. Quem egressus aliam naturam, alium orbem aperire mihi statui. Ex Asia in Europa terminos momento unius hora transui. Victor utriusque regionis post nonum regni mei, post vicesimum atque octauum atatis annum videor ne vobis in excolenda gloria, cui me uni deuoui posse cessare? Ego verò non deero, & ubicunq; pugnabo, in theatro terrarum orbis esse me credam. Dabo nobilitatem ignobilibus locis, aperiam cunctis gentibus terras, quas natura longè submouerat. In his operibus extingui mihi si fors ita feret, pulchrum est. Ex stirpe sum genitus, ut multa prius, quàm longam vitam debeam optare. Obsecro vos cogitate, nos peruenisse in terras, quibus ob scæminæ virtutem celeberrimum nomen est. Quas vrbes Semiramis condidit? quas gentes redegit in potestatem? quantæ opera molita est? Nondum scæminam æquauimus gloria, & iam nos laudis satietas cœpit? Dij faueant, maiora adhuc restant, sed ita nostra erunt qua nō dum

dum attigimus,
quo magna g
testima p
securi. Be
ibo. Philipp
hostium: man
non valuit. A
reputaueris p
emptos numer
rei agitata in
sio oblata est, m
rum memorum
minor: alitati
cesserit: cuncta. Si
præceptis: fatum

Alexander eu
non solum delat
viacere ieniores
e euit. xij. mil
tum scipienda n
tum est, discerai
don am, alios t
m. n. s. cum rati
pent, nec Rege
nes audientes, t
cun. s. s. t. n. t. , qu
hac oratione con

dum attigimus, sed nihil parum duxerimus, in quo magna gloria locus est. Vos modo me ab intestina fraude & domesticorum insidijs præstate securum. Belli martisq; discrimen imparatus subibo. Philippus in acie tutior, quàm in theatro fuit, hostium manus sæpè vitauit, suorum effugere non valuit. Aliorum quoque regum exitus, si reputaueritis plures à suis, quam ab hoste interemptos numerabitis. Caterum quoniam olim rei agitata in animo meo nunc promenda occasio oblata est, mihi maximus laborum atq; operum meorum erit fructus, si Olympias mater immortalitati consecretur, quam aocunque excesserit vita. Si licuit, ipse præstabo hoc. Si me præceperit fatum vos mandasse mementote.

EX LIBRO X.

ARGVMENTVM

ORATIONIS ALEXANDRI
ad milites.

Alexander cum exercitum suum longo bello non solum defatigatum, sed & confectum penè videret, seniores milites in patriam remittere decreuit, xij. millia peditum, & duo millia equitum retinenda in Asiam elegit. Quod ubi cognitum est, discerni militiones suos, alios mitti domum, alios retineri perpetuo, ipsum in Asia mansurum rati, seditionis vocibus castra complent, nec Regem, nec præfectorum admonitiones audientes, tumultuoso clamore Regem circumstiterunt, quorum vecordiam & violentiam hac oratione compescere conatur ipse Rex.

Quid hac repens consternatio, & tā procax atq; effusa licentia denūciat? Eloqui timeo palam cerē ruzistis imperiū, & precariū Rex sum, cui non alloquendi, nō noscendi, monendiq; aut intinendi vos ius reliquistis. Equidem cum aliis dimittere in patriam, alios mecum paulo post ueportare statuerem, tā illos acclamantes uideo, qui abituri sunt quā hos, cum quibus promissis subsequi statui. Quid hoc est rei? Dispari in causa idem omnium clamor est. Peruelim scire, utrum qui discedunt, an qui retinentur de me querantur. Non hercule potest fieri, ut adducar querendi simul omnibus hanc causam esse, quam ostenditis, in qua mihi pars exercitus non est, utpote cum plures dimiserim quā retenturus sum. Subsist nimirum altius malum, quod omnes auertit à me, quando enim Regem uniuersus exercitus deseruit? Ne serui quidem uno grege profugiant dominos, sed est quidem in illis pudor à ceteris destitutos relinquendi. Verum ego tam furiosa consternationis oblitus remedia insanabilibus conor adhibere. Omnem hercule spem quam ex uobis conciperam damno: nec ut cum militibus meis (iā enim esse desistis) sed ut cū ingratis meis (ut oportet) agere decreui. Secundis rebus qua circumfluunt vos insimare coepistis, oblitus sum eius quem beneficio exuistis meo. Digni hercule qui in eodem consensescatis, quoniam facilius est uobis aduersam quā secundam regere fortunam. En tandem Illyricorū paulo ante & Persarum tributarijs, Asia & tot gentium

spolia

spolia fecisti. Ilio spolia amictu ex p gentem oculi fer sa distulerunt. E quo glisiorum. E quo gerta talenta. I. p. llexi in t an u. m. m. e. p. i. u. f. u. m. d. i. u. i. m. p. e. r. a. n. p. e. s. u. i. z. i. f. i. a. n. e. p. e. r. g. e. s. t. a. r. u. m. D. i. s. p. a. r. i. a. R. e. g. e. i. n. f. r. i. t. r. u. m. u. n. i. u. e. r. s. u. m. R. e. g. e. m. e. a. d. f. a. c. i. t. u. m. c. o. n. t. r. e. d. i. c. i. t. u. m. t. e. p. e. r. u. e. r. u. i. t. u. l. l. e. p. a. u. c. i. u. m. a. r. i. a. u. e. c. a. t. e. r. o. r. u. m. d. u. m. e. m. a. q. u. a. p. e. r. i. g. n. o. r. i. r. u. r. u. s. j. u. n. t. p. e. l. l. e. h. o. c. s. o. l. u. m. e. x. t. a. t. e. p. e. n. d. i. t. u. r. P. r. a. m. d. i. t. u. r. f. a. c. e. s. s. i. t. o. h. i. m. e. t. e. g. a. u. t. a. b. o. r. N. e. m. e. e. s. i. n. g. r. a. t. i. s. s. i. m. i. t. e. s. l. i. b. e. r. i. q. u. i. s. i. n. t. i. b. u. n. t. d. e. s. t. r. i. c. t. o. r. e. l. m. h. e. r. c. u. l. e. d. e. f. e. g. e. t. a. m. p. a. e. n. n. e. h. o. c. l. e. n. d. o. p. r. a. e. s. e. n. d. o. q. u. a. n. t. u. m. s. i. n. e. R. e. g. e. i. n. m. e. u. n. o. s. i.

Et cā pro.
pauca t. Elo.
imperi.
nono.
ua reliqu.
in patriam.
meram, tā
sunt quāto
fuit. Quid
comuni cla.
dignū dūm.
Non herēd
simul amōia
in pama a
tiores dūm
st dūm
amō quā
cūq; dūm
mer dūm
eris dūm
se consterna
tū conat al
quā ex vobis
mibus mē
gratissimū
ebus quā
oblitū statū
Digni hor
quoniam fa
scundam re
cerū paulū ante
Et tot gentium
spolia

spolia festidio sunt. Modo sub Philippo seminu-
ais amacula ex purpura sordent. Aurum & ar-
gentum oculi ferre non possunt, lignea enim va-
sa desiderant, & ex cratibus sicuti rubiginem-
que gladiorum. Hoc cultu mitis vos accepi, &
qui, gentia talenta crui alicui, cum omnis regia
suppellex haud amplius quā 60. talentis ū sit,
morum operū fundamenta, quibus tamen absit
inuidia, imperium maxima terrarum partis im-
pescui. Asia ne pertesum est? qua vos gloria rerū
gestarum Djs parces. ci? in Europam ire prope-
ratis Rege deserto, cum pluribus veserum desu-
turum ciuitum fuerit, nescis alienum lū ssem?
Nempe in Asiatica preda, nec puliet pūfundo
ventre denudatū gentium spolia circumferē-
tes, reuerēti velle ad liberos conuagisq; qui us
pauci pramia victorie patifis. splendore. Nam
ceterorum dum etiam spoliū vobis obuia stis ar-
ma quoq; ignori sunt. Nonis vero mil. i. us ca-
riturus sum? pellicum suarum cōcubinis quibus
hoc solum ex tantis operibus superest quod im-
penditur. Proinde fugientibus me pateant limi-
tes, faceffite hinc ocius. Ego cum Persis abeuntū
terga tutabor. Nemini teneo, libersate oculos
meos ingratis ciues. Lati vos excipient parē-
tes liberiq; sine vesero Rege redeuntes? Obuiam
ibunt desertoribus transfugisq; Triumphabo
mehercule de fuga vesra, & ubicunq; ero ex-
petam pēnas, hos cum quib; me relinquitis co-
tendo priferendoq; vobis. Iam autem scietis, &
quantum sine Rege valcat exercitus, & quid
opis in me vno sit.

ORATIONIS ALEXANDRI.

Cū vidisset tam pernicaciter sibi à Macedonibus negatum officium, non solum verbis castigauit alienatos à se, verum etiam obtinato animo irascei perseverauit, multos vltimo supplicio affectit, alios verò ad se adire prohibebat, admittis peregrinis militibus, quod illis & ignominia & maximo dolori fuit. Itaque exclusis suis, Asiaticorum concione aduocata, sic cum ijs egit.

Cum ex Europa traicerem in Asiam, multas nobiles gentes, magnam vim hominum imperio meo me aditurum esse sperabam. Nec deceptus sum, quod de his credidi fama, sed ad illa hoc quoque accessit, quod videretis viros erga Reges suos pietatis inuicta. Luxu omnia fluere credideram, & nimia felicitate mergi in voluptates. At hercule munia militia hoc animorum corporumq; robore a què impigre toleratis, & cum sortes viri sitis, non fortitudinem magis quam fidem tollitis. Hac ergo non nunc rimam profiteor, sed olim scio. Itaque & delectum è vobis iuniorum habui, & vos meorum militum corpori immiscui. Item habitus, eadem arma sunt vobis. Obsequium verò & patientia imperij longè præstantior est quàm ceteris. Ergo ipse Oxatris Persa filiam mecum in matrimonio iunxi, non dedi gnatus ex captiua liberos tollere. Mox deinde cum stirpem generis mei latius propagare cuperem, uxorem Darij filiam duxi. Proximisq; amicorum auctor fui ex captiuis generandi liberos, ut hoc

sacro

sacro sedere omnibus excluderem. Proinde vos milites credidi idem regnum esse. Innumeram peregrinam & militem. O Nec Persi Macedonibus Perdem curru esse adberi sunt.

ORATIO

Cum Babylon totus exercitus eternatus esset. Per Alexandri cum mortuam conuocata ceteros honores eorum quamprimum

EGO quid imperij vultum abditum ab antiquam nullum, par ab iratum magnitudinem dicit licet, tamen rebus humanis, peterent enim suum alud ex eo super mortalitate sub primium iusta

sacro fœdere omne discrimen victi & victoris
excluderem. Proinde genitos vos mihi non asci-
tos milites credite. Asia & Europa vnum atq;
idem regnum est. Macedonum vobis arma do.
Inueterasi peregrinam novitatem & ciues mei
estis & milites. Omnia eundem ducūt colorem.
Nec Persis Macedonum morem adumbrare, nec
Macedonibus Persas imitari indecorū est. Eius-
dem iuris esse debent, qui sub eodem Rege victu-
ri sunt.

ARGVMENTVM
ORATIONIS PERDICAÆ.

Cum Babylone defunctus esset Alexander, &
rotus exercitus erepro sibi duce suo mœiore con-
sternatus esset. Perdica præcipuus amicorum A-
lexandri, cui moriens ipse annulum suum tradi-
derat convocata concione, admonet vt Regi vl-
timos honores exoluant, deinde de alio eligen-
do quamprimum cogitent.

EGO quidem annulum, quo ille regni atq;
imperij vires obsignare erat solitus, tra-
ditum ab ipso mihi reddo vobis. Caterū
quanquam nulla clades huic, qua affecti su-
mus, par ab iratis Dīs excogitari potest, tamen
magnitudinem rerum quas egit in vobis cre-
dere licet, tantum virum Deos accommodasse
rebus humanis, quarum sorte completa citò re-
peterent enim sua stirpi. Proinde quoniam nihil
aliud ex eo superest, quàm quod semper ab im-
mortalitate subducitur, corpori nominiq; quam
primum iusta solvamus, haud obliiti in qua ur-

be, inter quos sumus, quali Rege ac preside spoliati. Tractandum est commilitones cogitandumque, ut victoriam partem inter hos, de quibus parta est obtinere possimus. Capite opus est. Hoc ne uno, an pluribus in vestra potestate est. Illud scire debetis. militarem sine duce turbam, corpus esse sine spiritu. Sexus moris est, ex quo Roxane pragnans est. Optimus ut marem emittatur, eius Regnum Dijs approbantibus futurum, quando curq; auoleuerit. Inter in à quibus regi velis destinare.

ARGVMENTVM

ORATIONIS PTOLOMÆI A-
mici Alexandri.

Cum post orationem Perdica multum varierent principum sententia, nonnulli ex Roxane, quam Alexander captiuam in uxorem sibi iunxerat, nondum nato puero imperium reservandum volebant. Quidam ex Asiæ natum Alexandro filium Regem decernebant. Tum Ptolomæus vnus ex amicis Alexandri consilia hæc ironice diluit, & ut magis Aristocratiam quandam constituant hortatur.

Digna prorsus est soboles, quæ Macedonæ imperet geti Roxanis vel Arsine filius, cuius nomen quoq; in Europa dicere pigebit. Maiore ex parte captiui. Cur Persas vicemus, ut stirpi eorum seruiamus? Quod iussi illi Reges Darius & Xerxes, tot millium agminibus tantisq; classibus nequicquam petiuerunt. Mea sententia hæc est, ut sede Alexandri in regia posita, qui consilijs eius adhibebantur, coe-

ant.

ant, quoties in com
que quod m. in
Duces, pres. d. q. c.

ARC

ORATIO.

Maxima erat inter
inter alias inuenti
Perdica, q. u. d. ad
ariam huc vni Al
commisisset. Quo
cui omni vobis, can
& inter cupiditate
fuit Melegar in
oratione reprobat

Nec Dijs suis
tantisq; re
ruis, homi
deo de nobilitate
tantum, quibus r
Nec vero interese
genus erit, an P
iste subterf. spe
taq; nemo ei Rex
est. Et in tanta on
meo sed etiam n
exp. stat. Et iam
quem vobis dubita
modus filius A
seruauisset et se
facior. dum esse c
piendos the. ar
regiarum vniq;

præfide fola
cognatione
his, de quibus
receptum est. Ita
curam, cor-

est, ex quo
maxima em-
tionem fuit
a quibus reg-

M
MEI A.

ralium vult
i ex hanc
ten, dei fun-
tum relin-
natum Alex-
m Ptolema-
ia, ac Itonite
quandam con-

que Macedon-
Aspæ filius,
rege lucere pi-
r Perjas voca-
? Quod si
allum agni-
nam petuerit.
exandri in re-
ebantur, coe-
ant,

nt, quoties in commune consulto opus fuerit, eo-
de quod maior pars eorum decreuerit, stetur:
Duces, præfectiq; copiarum his pareant.

ARGVMENTVM

ORATIONIS MELEAGRI:

Maxima erat inter duces de Regno disceptatio
inter alias sententias visum est quibusdam, ut
Perdica regiū diadema acciperet & imperiū. quo-
iam huic vni Alexander annulum proprium
commisisset. Quod cū Aristonius protulisset, pla-
uit omnia, cunctante aliquantulum Perdica
& inter cupiditatem pudorisque hærente, pro-
filit Meleager in sensus Perdicae, & sed. tiola hac
oratione reprobatur consiliū hoc.

NEc Dijs fuerint, ut Alexandri fortuna,
tantiq; igni fastigium in istos humeros
ruat, homines cerē non ferent. Nihil
dico de nobilioribus quā hic est, sed de viris
tantum, quibus iniuris nihil perpeti necesse est.
Nec verò interest Roxanis filium quandocunq;
genitus erit, an Perdica Regem habeatis cum
iste sub tutela specie Regnum occupaturus sit. I-
taq; nemo ei Rex placet, nisi qui nondum natus
est. Et in tanta omnium festinatione, non iusta
modo sed etiam necessaria exactos menses solus
expectat & iam diuinat marem esse cōceptum,
quem vos dubitatis paratum esse vel sisbdere. Si
medius filius Alexander hunc nobis regem pro-
se reliquisset id solum ex his quæ imperasset non
faciendum esse censerem. Quin igitur ad diri-
piendos thesauros discurritis? harum enim opum
regiarum utiq; populus est hæres.

EX

tatis? Quid ergo Romanos in illis ulterioribus
munitionibus animine causa quotidie exerceri
putatis? si illorum nuntijs confirmari non pote-
ris, omni aditu presepato, ijs utimini testibus ap-
propinquare eorum aduentum, cuius rei timore
exterriti, diem noctemq; in opere versantur.
Quid ergo? Mei consilij est facere, quod nostri
maiores, nequaquam pari bello Cymbrorum,
Teutonumq; fecerunt, qui in oppid. compulsi, ac
simili inopia subacti, eorum corporibus qui atate
inutiles ad bellum videbantur, vitam toleraue-
runt, neque se hostibus tradiderunt: cuius rei
exemplum si non haberemus, tamen libertatis
causa institui, & posteris prodi, pulcherrimum
in licarem. Nam quid illi simile bello fuit? depu-
lata Gallia, magnaq; illata calamitate, Cym-
bri finibus nostris aliquando excesserunt, atque
alias terras petierunt: intra, ieges, agros, liberta-
tem nobis reliquerunt. Romani verò quid pe-
tunt aliud, aut quid volunt, nisi invidia addu-
cti, quos fama nobiles, potentesq; bello cognoue-
runt, horum in agris, ciuitatibusq; confidere,
atque his aternam iniungere seruitutem? Neq;
enim unquam alia conditione bella gesserunt.
Quia si ea, qua in longinquis nationibus gerun-
tur ignoratis, respicite finitimam Galliam, qua
in prouinciam redacta, iure & legibus com-
mutatis, securibus subiecta, perpe-
tua premitur seruitu-
te.

Oratio Curionis ad milites, qua dissua-
det oppugnationem castrorum Varri.

Qua fiducia, & opere & natura loci mu-
antissima castra expugnari posse confidi-
mus, aut verò quia proficimus, si accep-
to magno detrimento, ab oppugnatione castrorū
discedimus, quā si non & felicitas rerum gesta-
rum exercitus beneuolentiam Imperatoribus, &
res aduersa odia concilient. Castrorum autem
mutatio, quid habet, nisi turpem fugam, & de-
sperationem omnium, & alienationem exercitus.
Nam neq; prudentes suspicari oportet, sibi pa-
rum credi, neq; improbus scire, sese timeri, quòd
illis licentiam timor augeat, nostris studia dimi-
nuat. Quid si iam hac exhortata habemus, qua
de exercitus alienatione dicuntur, qua quidem
ego cui animo falsa, aut cerè minora opinione
esse confido, quantò hac dissimulare, & oc-
cultare, quàm per nos confirmare praestat. An
non uti corporis vulnera, ita exercitus incom-
moda sunt tegenda, ne spem aduersarijs au-
geamus? At: etiā ut media nocte proficiscamur
addit, quo maiorem credo licentiam habeant?
qui peccare conentur. Namque huiusmodi res,
aut pudore, aut metu tenentur, quibus rebus
nox maximè aduersaria est. Quare neque tan-
tissimam animi, ut sine spe castra oppugnanda cē-
seam, neq; tantum timoris, ut in se deficiam. Atq;
omnia prius experienda arbitror, magnaq; ex
parte

parte iam me vnde
curum confido.

ORATIO EIVS

ad milites

Vos, vestrum
municipia
& Caesar a
grauissimè iudicau
patri pulchre, vestro
talia excessi, Cae
habuit, promacia
sine quibus urbe a
vestri, si dei cōmissi
et a nobis defiscat
tū, quā nō vno ten
comisario scelere
grauis de vobis se
zati, qui se vobis
amari pot. si tem
et missi, anet. An
Caesaris non audist
operatos duces, e
ita. Iacobus L. X. q
laccorum venerit
resistere non potu
perem incerta r
tūta tam belli
ra? Quam vestro
ita. us. desertos co
tū. & prius in sa
tūne vero L. D.

arte iam me unà vobiscum de re iudicium fa-
turum confido.

ORATIO EIVSDEM AD MIL-
ites, ex libro eodem.

Vos, vestrumq; factum, omnia deinceps
municipia sunt secuta, neq; si re causa
Et Caesar amicissimè de vobis, Et illi
tranquillè indicauerunt. Pompeius enim nullo
valio pulsus, vestri, facti prauidio demotus, I-
talia excessit, Caesar me, quem sibi carissimum
habuit, prouinciamq; Siciliam, atq; Africam,
sine quibus urbē atq; Italiam tueri non potest,
vestra fidei cōmisit. Adsumt, qui vos hortentur,
ut à nobis desiscatis. Quid enim est illis opta-
tius, quàm uno tempore Et nos circūvenire, Et
vos nefario scelere obstringere? Aut quid iratis
gravius de vobis sentire possunt, quā ut eos pro-
dati, qui se vobis omnia debere iudicant? Et in
eorum potestatem veniat, qui se per vos perisse
existimant? An verò in Hispania res gestas
Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus? duos
superatos duces, duas receptas prouincias? Hac
acta diebus LX. quibus in conspectum aduer-
sariorum venerit Caesar? An qui incolumes
resistere non potuerunt, perditum resistant? Vos
autem incerta victoria Casarem secuti, diju-
dicata iam belli fortuna, victum sequami-
ni? Quum vestri officij pramia precipere de-
beatis, desertos enim se, ac proditos à vobis di-
cunt, Et prioris sacramenti mentionem faciunt.
Vosne verò L. Domitium, an vos L. Domitius
deser-

deseruit? Nōne extremam pati fortunam paratos proiecit ille? Non sibi, clam vobis, salutem fuga petiuit? Non proditi per illum, Cæsaris beneficium estis conseruati? Sacramento quidem vobis tenere qui potuit, quem proiectis fascibus, & deposito imperio, priuatus & captus ipse, in alienam concessit potestatem? Relinquitur noua religio, ut eo neglecto sacramento, quo nunc teneamini, respiciatis illud, quod deditione ducis & capitis dimissionem sublatum est. At credo, si Cæsarem probatis, iam me offenditis, qui de me in vos meritis predicaturus non sum, quæ sum adhuc, & mea voluntate, & vestra expectatione leuiores. Sed tamen sui laboris milites semper euentu belli, præmia petuerunt; qui, qualis sit futurus neque vos, quidem dubitatis. Diligentiam quidem nostram, aut quem ad finem adhuc res processit, fortunamque cur præteream? An pœnitet vos, quod saluum atque incolumem exercitum, nulla omnino naue considerata traduxerim? Quod classem hostium primo impetu adueniens profligauerim? Quod bis per biduum equestri prælio superauerim? quod ex portu, sinuque aduersariorum centum naues onerarias adduxerim? Eoque illos compulerim, ut neque pedestri itinere neque nauibus commeatu iuuari possint? Hæc vos fortuna, atque his ducibus repudiatis, Corfiniensem ignominiam, an Italia fugam, an Hispaniarum deditionem, an Africi belli præiudicia sequimini. Equidem me Cæsaris nuntius dici voluit, vos me Imperatoris nomine appellauistis, cuius si vos pœnitet, vestrum vobis beneficium remitto.

remitto, mihi mecum
tamellam honorem

ORATIO M.

Pompeium filium

L

T Vos pater is
nimis aduertit
levitatis, cui

interfectus, aut exil

ergo capere gloria

non prestat atq; a

reus rei quæ collat

ad Italiam Italiam

certatem vindicat.

Rome hanc, Mauri

etiam recepit. Quib

rum, quæ est per ge

triciam, adolefco

que triumphauit.

trus gessu, neq; ta

itate parta, neq;

itate prælitus, i

ra & patris nobili

re, ac animi mag

is, nonne emitei

clientelas, auxil

que opti

mitto, mihi meum restituite nomen, ne ad cō-
meliam honorem dedisse videamini.

RATIO M. CATONIS AD CN.

Pompeium filium, ex A. Hircij libro V.

Belli civilis.

Tuus pater istius ætatis quum esset, et a-
nimaduertisset Remp. ab audacibus, sce-
leratisq; ciuibus oppressam, bonosq; aut
interf. Etos, aut exilio multatos, patriæ, ciuita-
q; carere gloria & animi magnitudine cla-
us, priuatus atq; adolescentulus, paterni exer-
tus reliquis coll. Etis, penè oppressam funditus
in deletam Italiam, urbemq; Romanam in li-
bertatem vindicat. Idemq; Siciliam, Africam,
Lumi liam, Mauritaniam, mirabili celeritate
remis recepit. Quibus ex rebus sibi eam digni-
tatem, quæ est per gentes clarissima, notissimaq;
incilauit, adolescentulusq; atq; eques Roma-
us triumphauit. Atq; ille non ita amplis rebus
patris gestis, neq; tam excellenti maiorum dig-
nitate parta, neq; tantis clientelis, nominisq;
laritate praditus, in Remp. est ingressus. Tu cō-
rà, & patris nobilitate, & dignitate, & per te
se satis animi magnitudine, diligentiaq; pra-
titus, nonne enteris & proficisceris ad paternas
clientelas, auxilium tibi, rei q; publicæ, at-
que optimo cuiq; efflagi-
tatum.

ORA-

ORATIO LEGATORVM GETV-

lorum pro perfugis, Speculandi gratia à Scipione missorum, ad Cæsarem.

SÆpenumero, imperator, complures Getuli, qui sumus clientes C. Martij, & prope modum omnes ciues Romani, qui sunt in legione quarta. & sexta, ad te volumus, n. i. n. que praesidia confugere, sed custodire equitū Numidarum, quo id si e periculo minus faceremus, impediebamur. Nunc data facultate, pro speculatoribus missi à Scipione, ad te cupidissime venimus ut prospiceremus, num qua fossa, aut insidia elephantis ante castra, portasq; vallicata essent, simulq; consilia vestra cōtra eisdem bestias, comparationemq; pugna cognosceremus, atq; ei renunciaremus.

ORATIO SCIPIONIS AD VETERANOS MILITES, à Varro & M. Octavio

captos.

Non vestra sponte vos, certò scio, sed illius scelerati vestri imperatoris impulsu, & imperio coactos ciues, & optimum quenquē nefarie constitari, quos, quoniam fortuna in vestram detulit potestatem, si id quod facere debetis, Remp. cum optimo quoque defenditis, certum est vobis vitā & pecuniam donare. Quapropter quid sensistis proloquimini.

AD EA CE

du in

PRo tuo sum
ago. No
ph. quadi
bell. iure cap. o. po
cent. si non ei fa
Ego. e. n. tra Cæsa
f. q. i. m. orationem
t. d. i. g. n. a. t. e. r.
m. a. p. p. r. m. a. u. i.
R. e. g. e. s. s. i. n. f. d.
a. r. t. i. n. g. e. r. o. a. e. s. s. i.
m. e. c. p. a. r. e. n. t. e.
l. e. t. a. n. c. e. i. n. g. o. s. f. a.
n. a. m. q. u. a. m. p. u. t. a. s. e.
t. u. a. n. t. e. e. g. o. a. u. t.
a. u. t. a. n. t. e. i. n. t. u. a. t. e.
t. u. a. n. t. e. i. n. t. u. a. t. e.
t. u. a. n. t. e. i. n. t. u. a. t. e.
q. u. i. d. e. x. t. u. i. s. c.

ORATIO C

Mhunc
Aximè
tis, num
f. c. i. s. s. i. t.
n. e. n. t. i. a. q. r. a. t. i. o. r. e. m.
s. i. n. a. q. m. e. d. u. m.
n. a. c. a. t. e. r. i. d. i. s. s. i. m. i.
t. u. a. n. t. e. i. n. t. u. a. t. e.
a. c. c. i. d. i. t. I. t. a. l. i. a. m. i. d.
i. g. e. s. t. i. s. t. i. n. a. s. i. g.

AD EA CENTURIO RESPON-
du in hanc sententiam.

Pro tuo summo beneficio Scipio tibi gra-
tias ago. Non enim Imperatorem te ap-
pello, quod mihi vitam incolumitatemq;
nulli iure capio, polliceris, & forsitan isto vterer
beneficio si non ei summum scelus adiungeretur.
Ego te contra Cæsarem imperatorem meum, a-
d quem ordinem duxi, eiusq; exercitum, pro
tus dignitate, victoriaq; amplius triginta sex
annis depugnavi, ulversus, armatusq; cor sista?
Neq; ego si nunc sciturus sum, & te magnopere,
ut de negotio desistas abhortor. Contra cuius e-
nem copias contendam, si minus anid expertus es,
hæc nunc cognoscas? Elige ex tuis cohortem v-
quam, quam putas esse firmissimam, & constitue
contra me, ego autem ex meis commilitonibus,
quos nunc in tua tenes potestate, non amplius
decimam sumam, nunc ex virtute nostra intel-
liges, quid ex tuis copiis sperare debeat.

ORATIO CÆSARIS AD TRI-
bunos & Centuriones.

Maximè vellem, homines sua petulan-
tis, nimiaq; libertatis, aliquando finē
fecissent, mea q; lenitatis, modestie, pa-
tientiaq; rationem habuissent. Sed quoniam ipsi
sibi neq; modum, neq; terminum constituunt,
quod ceteri dissimiliter se gerant, egomet ipse do-
cumentum more militari constituam, C. Avenie,
quod in Italia milites Romani contra Remp. in-
stigasti, rapinasq; per municipia fecisti, quodque
mihi

mibi, Reip. inutilis fuisti, & pro militibus tuam familiam, iumenta q̃, in naues imposuisti, tuaq̃ opera, militibusq̃, tempore necessario Resp. oaret, ob eas res ignominia causa ab exercitu meo remoueo, hodieq̃, ex Africa abesse, & quantum potes proficisci iubeo. Itemq̃, te A. Fonteius, quod Tribunus militum seditiosus, malusq̃, ciuis fuisti, te ab exercitu dimitto, T. Alliene. M. Tyro, C. Clusiane, quum ordines in meo exercitu beneficio, non virtute consecuti, ita vos gesseritis, ut neq̃, bello fortes, neq̃, pace boni aut utiles fueritis, & magis in seditione, concitandiq̃, militibus aduersariorum nostrorum, Imperatoris, quam pudoris, modestiaq̃, fueritis studiosiores, indignos vos esse arbitror, qui in meo exercitu ordines ducatis, missosq̃, facio, & quantum potestis, abesse iubeo ex Africa.

EX LIBRO VI,

ORATIO LEGATI TVLLII

ad Cæsarem.

Vtinam quidem Dii immortales fecissent, ut tuus potius miles, quam Cn. Pompei factus essem, & hanc virtutis constantiam, in tua victoria non in illius calamitate prestarem, cuius funestas laudes, quippe ad hanc fortunam reciderunt, ut ciues Romani indigentes presidij, & propter patriæ luctuosam perniciem dedimur hostium numero: qui neque in illius prospera acie primam fortunam, neque in aduersa secundam obtinuimus victoriam,

qui

qui legionum tot in
is, diurniq̃, operi
que missus expecta
peio, tua virtute sup
tra deposimus, pet
bus praestitisti, simi
lis.

CN. POMPEI

quam

ET si, prout
aduersarios
tamen, si aq̃
celerius quam vest
em. Sed exercitum
pum deducere, nostr
am ducunt. Nam
uent, inde sibi cōme
tates nostrarum pa
primo quog̃, tempo
habeo ad vos mis
meatus primum
cand

FINIS

ui legionum tot impetus sustentantes, nocturnis, diurnisque operibus gladiatorum ictus, telorum missus expectantes, victi & deserti à Pompeio, tua virtute superati, salutem à tua clemencia deposcimus, petimusque, ut qualem te genti-
us prastitisti, similem in civium deditione praest-
es.

CN. POMPEII EPISTOLA,

quam Saonem misit.

ET si, prout nostra felicitas ex sententia
aduersarios adhuc propulso habemus,
tamen, si a quo loco sui potestatem facerent,
celerius quam vestra opinio est, bellum confecis-
sem. Sed exercitum tyronum non audent in cam-
um deducere, nostrisque adhuc freti praesidijs bel-
um ducunt. Nam singulas ciuitates circumsi-
lent, inde sibi comeatus capiunt. Quare & ciui-
ates nostrarum partium conseruabo, & bellum
rimo quoque tempore conficiam, cohortes animo
habeo ad vos mittere. Profecto, nostro com-
meatu priuati, necessario ad dimi-
candum descendunt.

(. . .)

FINIS CÆSARIS.

Y

ORA-

ORATIONES

EX P. CORNELII

TACITI.

LIBRO ANNALIVM PRIMO

desumptæ.

ORATIO VIBULENI.

ARGVMENTVM

Ineunte Tiberij imperio, Pannonicus Romanorum exercitus gravissimos motus & seditionem concitavit. Tumultuosè agitabat miles missum ad id tempus quod multitudo definiret: At pendia verò liberaliora, & remissius in se ius cæturionum. Pro se quisque tumultum augebat: sed præter cæteros Vibulenus ex infima fece militum gregarius, seditiosus & falsas voces iactavit, qui in orationem hanc conclusit Tacitus. Hic ardentem iam imperatoris Blasii invidiam etiam inflammaret, falsum crimen commentus, in eum debacchatus est astante militum furiosa multitudo. Cædem fratris sui & fratrem ipsum emittit, in eum coniecit.

VOS quidem his innocentibus & miseris lucem & spiritum reddidistis: sed quis fratri meo vitæ, quis fratrem mihi reddidit? quem missum ad vos à Germanico exercitu de communibus commodis, nocte proxima ingulavit per gladiatores suos, quos in exitu militum habet atque armat. Responde Blasii ubi caelaveris abieceris. Ne hostes quidem sepulturæ

P. C. TACI

nam invident. Quam
rem meum imp
be, dum int er
atitanti legionum

ORATIO

ARG

Præter German
a, qui in Germani
am inferior qui di
tutus graviores et
omnem audaciam
seditioni patenti
ille quem dixit
multo imperiosi
centarionibus
missi erant non al
peno. Qui vxo
tuens, quos in i
quos in freu
ignominiz no
pre. Quamobrem
d faceret, vener
ad ad inerepan
que hac oratione
signitatem, exem
seditionem ha
oratione, demon
ibus dicit quoru

NON mihi
cariores si
restas, im
us defendet, co
gloria vestra

ram inuident. Quum osculis, quum lacrymis
 colorem meum impleuero, me quoque trucidari
 uide, dum interfectos nullum ob scelus, sed quia
 utilitati legionum consulebamus, ij sepeliant.

ORATIO GERMANICI AD
 milites.

ARGUMENTVM

Præerat Germanicus Cæsar duobus exerciti-
 is, qui in Germania propter Rhenum erant. Eo-
 rum inferior qui dicebatur, Panonicum illum i-
 nitatus, grauiores etiam motus ciere cœpit: dein
 omnem audaciam & furorem prorupit. Cau-
 sis seditioni prætexuit easdem quas & Pannoni-
 us ille quem diximus. Sed eadem illa postula-
 at multo imperiosius multoque ferocius. Ma-
 ius à centurionibus, tribunis, legatis qui à sena-
 tu missi erant, non abstinuit: sed uix ab ipso Ger-
 manico. Qui uxori tum grauidæ & filiolo suo
 metuens, quos in ijs castris secum habebat, de-
 reuit eos in Treuiros mittere. Legiones magnâ
 sibi ignominiz notam inuri, si id fieret, iudica-
 unt. Quamobrem deprecatum ad Germanicum,
 ne id faceret, uenerunt. Hac ille arrepta occasione
 usus est ad increpandam exercitus amentiam: i-
 aque hac oratione grauius eos obiurgat. Fasti-
 dignitatem, exemplis aliorum, & malefactorum
 per seditionem hanc perpetratorum commem-
 oratione, demonstrat. Indignos tantis impera-
 toribus dicit quorum auspicijs militarunt.

NON mihi uxor, aut filius patre & Rep.
 cariores sūt: sed illum quidem sua ma-
 iestas, imperium Romanū ceteri exer-
 citus defendēt, coniugem, & liberos meos, quos
 pro gloria uestra libens ad exitium offerrem,

nunc procul à furentibus submoneo, ut quicquid
 istud sceleris imminet, meo tantum sanguine per-
 tur: neue occusus Augusti pronepos, interfec-
 Tiberij nurus, nocentiores vos faciat: quia
 nim per hos dies inausum, intemeratum ve-
 bis? Quod nomen huic catui dabo? militem
 appellem? qui filium Imperatoris vestri va-
 armis circumfeditis? an cives quibus tam p-
 iecta Senatus auctoritas? hostium quoque ius.
 sacra legationis. & fas gentium rupistis. Dico
 Iulius seditione exercitus verbo uno cōpescu-
 Quirites vocando, qui sacramentum eius a-
 trectabant. Diuus Augustus vultu & aspectu
 Abtiacas legiones exterruit: nos ut nondum
 osdem, ita ex illis ortos si Hispania, Syriaue
 lites aspernaretur, tamen mirum & indignum
 erat. Primano & vicefima legiones, illa signa
 à Tiberio acceptis, tu tot praliorum socia, i-
 premijs aucta, egregiam duci vestro gratia
 refertis? hunc ego nuntium patri lata omnia
 lijs è prouincijs audienti, feram: ipsius tyroni
 ipsius veteranos nō missione, non pecunia satu-
 tos? hic tantum interfici centuriones, ejci T-
 bunos, includi legatos, infecta sanguine cast-
 flumina, meque precariam animam inter infe-
 sos trahere. Cur enim primo concionis die sci-
 illud quod pectori meo insigere parabam, det-
 xistis? O improvidi amici, melius & amanti
 ille, qui gladium offerebat. Cecidissem certe
 dum tot flagitiorum exercitui meo conscius.
 gissetis ducem qui meam quidem mortem im-
 nitam sineret, Vari tamen & trium legioni-

ORATIO

Ger

ARG

Chatti erant po-
 rebant vbi os. In-
 duo Arminius &
 segellens in Rom-
 nus crucenti tel-
 legiones quibus
 quot post annis re-
 Calare petillit in
 minius inuetera
 romanos expromp-
 Osseilus Segell-
 rum auxilium
 ugit. Sed filian-
 ex Arminio: &
 romanos fuerat. It-
 der d-precator
 sua l. latus lib-
 erro is veniam
 nem postulauit.

leisceretur. Neq; enim Dii sinant, ut Belgarū
 quanquam offerentium) decus istud & clari-
 do sit, subuenisse Romano nomini, compressisse
 ermania populos. Tua diue Auguste cœlo re-
 pta mens, tua pater Druse imago, tui memo-
 a iisdem istis cum milibus, quos iam pudor
 gloria intrat, eluant hanc maculam, irasque
 uiles in exitium hostibus vertant. Vos quoque
 uorum alia nunc ora, alia pectora contueor, si
 egatos Senatui, obsequium Imperatori, si mihi
 coniugem, ac filium redditis, discedite à conta-
 tu, ac diuidite turbidos, id stabile ad pœnitentiam,
 id fidei vinculum erit.

ORATIO SEGESTIS AD

Germanicum.

ARGVMENTVM

Chatti erant populi trans Rhenum, vicinos
 habebant Vbios. In his populis erant potentissi-
 ni duo Arminius & Segestes: ille gener hic socer.
 Sed Segestes in Romanorū fidē se contulerat: Ar-
 minius cruentū bellū aduersus Rom. gesserat, &
 res legiones quibus præerat Varus, ceciderat. Ali-
 quot post annis redintegrato bello à Germani-
 o Cæsare perstitit in Romanorum fide Segestes:
 Arminius inueteratas inimicitias eo bello in
 Romanos exprompsit, & se ducem Germanis præ-
 iouit. Obsessus Segestes à suis popularibus, Roma-
 norum auxilium implorauit, liberatus ad eos
 non fugit. Sed filiam habebat secum, quæ grauida
 erat ex Arminio: & filium qui accipiti fide erga
 Romanos fuerat. Itaque ad Germanicum cum ve-
 nisset, deprecator fuit non suæ tantum, sed filij &
 filię suæ salutis: sibi quæ auxilium calamitatis, fi-
 lio erroris veniam, filię scelerari mariti impuni-
 tatem postulauit.

NON hic mihi primus erga populum Romanum fidei & constantia dies. Ex quo à Divo Augusto ciuitate donatus sum, amicos inimicosque ex vestris utilitatibus delogi: neque odio patria, (quippe proditores etiam ipsos quos anteposuit inuisi sunt) verum quod Romanis Germanisque, idem conducere, & pacem quam bellum probabam. Ergo raptorem filia mea, violatorem fœderis vestri Arminium apud Varum qui tum exercitui præsedebat, reum feci, dilatus segnitia ducis, quia parum præsidij in legibus erat, ut me & Arminium & confcios vinceret, flagitauit, testis illa nox: miti utinam potius nouissima. Qua sequuta sum, destitit magis quam defendi possunt. Caterum & inieci catenas Armenio, & à factione eius inicitas perpeffus sum: atque ubi primum tui cupia, vetera nouis & quæta turbulis antehabebam, neque ob præmium, sed ut me perfidia exoluat, simul genti Germanorum idoneus conciliator, si poenitentiam quam perniciem maluerit. Perinuenta & errore filij veniam precor, filiam necessitate huc adductam fateor: tuum erit consutare utrum praualeat quòd ex Arminio cepit, an quòd ex me genita est.

EX LIBRO II.

ORATIO M. HORTALI AD
Senatum ac Tiberium Cæsarem.

ARGUMENTVM.

M. Hortalus erat senator, & nepos Q. Hortensii.

si clarissimi oratorum familia. Sed nullissime premebatur suum obinere potest summa paupertas. Acceperat enim ab iussus erat prolemet. Verum quammet, non satis se iussus halet eretur asserere, ipse Tiberio saosque noua liber

P. C. hos quod uidetis, non cepi monebant ut posteros hunciam, non studium gentile domus nostrum accipere uolbam: si tenuis res quam oneri foret duceret. En stirps & thatorum. Nec amisericordia referat, quos dedecet, si pronepotes, pia defenae.

TIBERI

A R

Respondet ad
berius. Nihil li

ijclarissimi oratoris, ex nobilissima Hortensio-
rum familia. Sed hic rei familiaris angustia gra-
uissimè premebatur, vt vix per inopiam ordinem
suum obtinere posset. Eius, serat antea penè ex
summa paupertate Augusti Caesaris liberalitate.
Acceperat enim ab eo satis grandem pecuniam, &
iussus erat prolem suscipere, ne ea stirps interi-
ret. Verùm quum copiosam sobolem procreas-
set, non satis se sustentare poterat. Itaque quum
senatus haberetur, iussu filijs pro foribus curiae
assistere, ipse Tiberium Caesarem rogauit, vt se
suosque noua liberalitate inuare veller.

P.C. hos quorum numerum & pueritiam
videtis, non spontè sustuli, sed quia prin-
ceps monebat: simul maiores mei merue-
rant vt posteros haberent. Nam ego qui non pe-
cuniam, non studia populi, neque eloquentiam,
gentile domus nostra bonum, varietate tempo-
rum accipere vel parare potuissem, satis habe-
bam si tenues res mea nec mihi pudori nec cui-
quam oneri forent. Iussus ab Imperatore uxore
duxi. En stirps & progenies tot consulum, tot di-
etatorum. Nec ad inuidiam ista, sed concilianda
misericordia refero. Adsequentur florente te,
Caesar, quos dederis honores. Interim Q. Hor-
tensij pronepotes, diui Augusti alumnos ab ino-
pia defende.

O II.

ITALI AD
Caesarem.

TVM.

nepos Q. Horten-

TIBERII CAESARIS RE-
sponso.

ARGUMENTVM.

Respondet ad Hortali illius postulationem Ti-
berius. Nihil se in eius inopiam quam praedicet

erogare posse. Causas quamobrem repudiet rogantem, affert has. Intempestiuam esse postulationem beneficij in senatu: largitionibus nimijs exhaustum ararium: benignitate illa foueri hominum inertiam: multos à principum liberalitate petere suam paupertatis subsidium, qui si allaberent, non egeant.

SI quantum pauperum est, venire huc, & liberis suis petere pecunias cœperint, singuli nunquam exsatiabuntur, res publica deficiet. Nec sanè ideo à maioribus concessum est egredi aliquando relationem, & quod in commune conducatur, loco sententiae proferre; ut priuata negotia & res familiares nostras hic augeamus cum inuidia senatus & principum, siue indulerint largitionem siue abnuerint. Non enim preces sunt istae, sed flagitatio intempestiuam quidem & improuisa, quum alijs de rebus conuenerint patres, consurgere, & numero atque aetate liberum suorum urgere modestiam senatus, eandem vim in me transmittere, ac velut perfringere ararium: quod si ambitione exhaustum, per scelera suppleuimus erit. Dedit tibi Hortale Diuus Augustus pecuniam, sed non cōpellatus, nec ea lege, ut semper daretur, languescetet alioqui industria, intendetur socordia, si nullus ex se metus, aut spes, & securi omnes aliena subsidia, expectabunt, sibi ignaui, nobis graues.

ORATIO GERMANICI.

ARGVMENTVM.

Germanicus Caesar peragrata Aegypto in morbum

bum incidit: quopres quo grauitate periculi obstat: à sperata valetudine quatenus derant, ne impune tantum Plac. natus exestatur. Rationem petit.

Sisato concorsanctus de beris, patri, exturperent: n. m. ceptus vltim reliquo. Reserat huiusmodi dilacerat, miserum. Si quos sp. quis, etiam quos lat, m. lacrymal. bellorum superstit. Erat vobis locum canit leges. Non nus est, prosequi qua voluerit me qu. Flebunt Germani: cabitis vos, si m. fouebatis. Ostem prem, eandemq. liberos. Misericordiam gentibusq. deni

em repudiet
esse postula
tionibus nimirum
la foueri homi
um liberalitate
qui si allabo-

venire huc, &
ntias coeperint,
untur, res pub
atoribus concess
ionem, & quod
centia prospera
ares nostras in
& principum
adnuerint. Non
atio iniepestum
is de rebus con
umero atque &
odestiam sena
stere, ac velut
obitione exhau
erit. Dedit tibi
iam, sed non cō
eretur, languesc
fecordia, si
ecuri omnes a
ignani, nobis

YNICI.

M.
Egypto in mor
bum

bum incidit: quo leuissus illo repente fuit correptus, quo grauius confectus est: & suberat suspicio oblati à Pifone praefide Syriae veneni. Desperata valetudine, sic apud amicos qui tum frequentes aderant, moribundus loquutus est. Rogat ne impunè tantum scelus patiantur esse Pifoni & Plancinae eius uxori, quæ particeps sceleris credebatur. Rationem poenarum persequendarum aperit.

Si fato concederem, iustus mihi dolor etiam aduersus deos esset, quod me parentibus, liberis, patria intra iuuentam pramature exitu raperent: nunc scelere Pifonis & Plancinae interceptus ultimas preces pectoribus vestris relinquo. Referatis patri ac fratri quibus acerbitatibus dilaceratus, quibus insidijs circumuentus, miserrimam vitam pessima morte finierim. Si quos spes mea, si quos propinquus sanguis, etiam quos inuidia erga viventem mouebat, in lacrymabant quondam florentem & tot bellorum superstitem, muliebri fraude cecidisse. Erit vobis locus querendi apud senatum, inuocandi leges. Non hoc praeceptum amicorum munus est, prosequi defunctum ignauo questu, sed qua voluerit meminisse, qua mandauerit exequi. Flebunt Germanicum etiam ignoti. Vindicabitis vos, si me potius quam fortunam meam fouebatis. Ostendite pop. Rom. Diui Augusti nepotem, eandemque coniugem meam: numerate sex liberos. Misericordia cum accusantibus erit: singentibusque scelestam mandata, aut non credent homines, aut non ignoscent.

cent.

r s

TIBE-

394 P. C. TACITI ORATIONES
ORATIONES EX III. CORNELII Taciti libro.

ORATIO CÆSARIS IN
senatu.
ARGUMENTVM

Piso ille quem diximus in suspicionem venisse porrecti Germanico veneni, reus illius criminis ab amicis Germanici factus est. Tiberius eius causa disceptationem à se ad senatum reiecit. Die constituta causa dictionis præsto sunt accusatores. Ibi Tiberius, in quem multi aliquam eius cadis culpam conferebant, eos hortatur ut ad accusandum sincerum & vacuum ab omni cupiditate animum afferant. Daturum operam ut ne Piso, si certis criminibus teneatur, impunitatem tanti sceleris consequatur: tantum illi æquitatis vindicandæ studio ad causam agendam descendant.

SI legatus officij terminos, obsequium erga Imperatorem exiit, eiusdemq. morte & luctu meo latus est, odere seponamq. à domo mea, & priuatas inimicitias noui principis vlciscar, sin facinus in cuiuscunque mortaliū nece vindicandum detegitur, vos verò & liberos Germanici & nos parentes iustis solatijs adscite: simulq. illud reputate, turbide & seditiosè transierit exercitus Piso, quæ sita sint per ambitionem studia militum, armis repetita prouincia, an falsa hac in maius vulgauerint accusatores, quorum ego nimis studijs iure successero, nam quo pertinuit, nudare corpus, & contrahendum vulgi oculis permittere, differrique estum per externos, tanquam veneno in-

terce-

EX III.

terceptus esset, si
da sunt. Despo
di flebo, se
eunda preferat
ueriani si qua
gu? si, utique o
conexa est, obiect
quasi si quos pro
patrono dedit, qu
cura valet, unat
liborem eandem
tor. id solum Ger
mus, quod in cur
Senatum quā
aurum: cetera pa
Drusi lacrymas
icit, nec si qua in

ORATIO
C

ARG

Clitorius Prif
tumen Germanic
quæto Germanic
perum est in Dr
scriptum fuisse c
vellet: edere si is e
teoriz frequentes
tali esset. Vnus &
fate: quorum hic
des, qui clementi
bona eius public
tar.

picionem remittit
ens illius erum.
est Tiberius eius
etum reiecit. Drusus
iust accuseret
ti aliquam eius
ortatur ut ad ac-
b omni cupido
operam ut ne si
impunitate tanti
i aequitatis vi-
m descendat.

ce, equum erga
emq. morte
ro personamq.
rauius princeps
Cunone moria-
ur, vos vero
es in situ solatus
urbide & sedi-
quis sita sint per
armis repella-
us vulgauerint
studys iure iura-
re corpus, &
mittere, diffen-
am veneno in-
sore

terceptus esset, si incerta a illis ista & scrutan-
da sunt? Desleo equidem filium meum, semperq;
deslebo, sed neque reum prohibeo, quo minus
cuncta proferat, quibus innocentia eius suble-
uari, aut si qua fuit iniquitas Germanici, coar-
gui possit, usque oro, ne quia dolori meo causa
connexa est, obiecta crimina pro approbatis ac-
cipiat, si quos propinquus sanguis, aut fides sua
patronos dedit, quantum quisque eloquentia &
cura valet, iuuat periclitantem. Ad eundem
laborem eandem constantiam accusatores hor-
tor. Id solum Germanico super leges praestiteri-
mus, quod in curia potius, quam in foro, apud
Senatum quàm apud iudices de morte eius ac-
quiritur: cetera pari modestia tractentur, nemo
Drusi lacrymas, nemo moestitiam meam spe-
ctet, nec si qua in os aduersa finguntur.

ORATIO M. LEPIDI PRO
Clutorio Prisco.

ARGVMENTVM

Clutorius Priscus, eques Romanus, lugubre
carmen Germanico cecinerat, sed specioso tamē
quæsito Germanici demortui nomine. Nam com-
pertum est in Drusum tum decumbentem, cor-
scriptum fuisse carmen, quod maiore mercede
vellet edere si is excessisset. Dictæ sunt in eum sen-
tentia frequentes in senatu. ut id ei fraudi capi-
tali esset. Vnus & alter minoris sententia autor
fuit: quorum hic est vnus oratio. Is erat M. Lepi-
dus, qui clementius de eo statuendum censuit, ut
bona eius publicarentur, ipse exilio multaretur.

SI P. C. unum id spectamus, quàm nefaria voce Clutorius Priscus mentem suam, & aures hominum polluerit, neque carcer, neque laqueus, ne seruitutes quidem cruciatus in eum suffecerint. Sin flagitia & facinora sine modo sunt, supplicij ac remedijs principis moderatio, maiorumq; & vestra exempla temperant, & vana à scelestis, dicta à maleficijs differunt, est locus sententia, per quam neque huic delictum impune sit, & nos clementia simul ac severitatis non pœniteat. Sed audiui principem nostrum conquerentem, si quis sumpta morte misericordiam eius praeuenisset. Vita Clutory in integro est, qui neque seruatus in periculum Reip. neque interfectus in exemplum ibit: studia illi ut plena vecordia, ita inania & fluxa sunt, nec quicquam graue ac ferum ex eo metuas, qui suorum ipse flagitiorum proritor, non virorum animis, sed muliercularum adrexit. Cedat tamen urbe, & bonis amissis, aqua & igni arceatur. Quod perinde censeo ac si lege maiestatis teneatur.

EX LIBRO IIII.

ORATIO TIBERII AD

Senatum.

ARGVMENTVM

Drusum Seianus, homo ambitiosus, veneno necauit. Illius mortui liberos patrui fidei primum commisit Tiberius: deinde hac oratione tenatui commendauit, rogauitque per Augusti & Drusi memoriam, ut eos complecteretur.

P. C.

P. C. Hos orbis
psorum, pre
illi propria
sanguinem fouere
conformaret. Ere
uerto, duxq; & par
proneptes, clariss
pue, regite, vestra
vobis Nero & Dr
sus ut bona mal
ant.

CREMVT

ARG

Cremutius Co
scripserat. In ijs m
tum & Cassium p
inuita erat memo
peritum id est opp
reditarium prodi
postulatus est ille
ceptata est sedent
causam dicen dan
desperata, hanc ta
Probat tum recen
tis ex p̄lis, nemin
Romana scribent
sta, aliter dicta. C
quod laus illa
egressos.

V Erbam
storum
principis

P. C. Hos orbatos parente, tradidi patruo i-
psorum, precatusq; sum (quanquam esset
illi propria soboles) ne secus quam suum
sanguinem foueret ac tolleret, sibiq; & posteris
conformaret. Erepto Druso, preces ad vos con-
uerto, dijsq; & patria coram obtestor, Augusti
pronepotes, clarissimis maioribus genitos, susci-
pite, regite, vestram meamq; vicem explete. Hi
vobis Nero & Druse parentum loco. Ita nati es-
tis ut bona malaq; vestra ad Remp. pertine-
ant.

CREMVTII DEFENSIO IN senatu.

ARGVMENTVM

Cremutius Cordus annales Romanos con-
scripserat. In ijs magnis laudibus ornauerat Bru-
tum & Cassium percussores Iulij Caesaris, quoru
inuisa erat memoria Caesaribus, quibus ille im-
perium, id est oppressam a se ciuitatem, quasi hæ-
reditarium prodiderat. Itaque hoc solo nomine
postulatus est ille maiestatis. Causa in senatu dis-
ceptata est sedente & cognoscente Tiberio. Is ad
causam dicendam quum venisset, tamen salute
desperata, hanc tamē pro se defensionem habuit.
Probat tum recentibus, tum ex vetustate repeti-
tis exēplis, nemini fraudi esse capitali in republ.
Romana scribendi licentiam. Aliter coerceri fa-
cta, aliter dicta. Quicquid est culpæ, id eo leuari,
quod laus illa sit collata in homines iam è vita
egressos.

Verba mea P. C. arguuntur: (adēd fa-
ctorum innocens sum) sed neque hac in
principem aut principis parentem, quos
lex

lex maiestatis amplectitur. Brutum & Cassiū laudauisse dicor: quorum res gestas quum plurimi composuerint, nemo sine honore memorarit. Titus Livius eloquentia ac fidei praeclarus in primis, Cn. Pompeium tantis laudibus tulit, ut Pompeianum eum Augustus appellaret, neque id amicitia eorum offecit. Scipionem, Afranium, hunc ipsum Cassium, hunc Brutum, nusquam latrones & parricidas, qui nunc vocabula imponuntur, sapere ut insignis viros nominat. Asinij Pollionis scripta egregiam eorundem memoriam tradunt. Messius Corvinus imperatorem suum Cassium praeiudicat. Et uterque opibusque atque honoribus peruenire. Marci Ciceronis libro quo Catonem calo aequavit, quid aliud dictator Caesar quam rescripta oratione velut apud iudices respondit? Antonij epistole, Bruti conciones, falsa quidem in Augustum probra, sed multa cum acerbitate, habent. Cuius Bibaculi & Catulli referta contumeliis Caesarum leguntur. Sed ipse diuus Iulius, ipse diuus Augustus, & tulere ista & reliqua, & haud facile dixerim moderatione magis an sapientia. Namque spreta exolescunt: si irascere, adgnita videntur. Nō attingo Gracos, quorum non modo libertas, etiam libido impunita: aut si quis aduertit, dictis dicta ultus est. Sed maxime solutum & sine obtreptatore fuit, prodere de ijs quos mors odio aut gratia exemisset. Num cum marmatis Cassio & Bruto, ac Philippenses campos obtinentibus, belli civilis causa populum per conciones insendo? An illi quidem septuagesimum ante annum perem-

perempti, quomodo
quas nec videretur
memoria apud cer
decus posteritas re
natio ingruit, qui
etiam mei memini

ORATIO

ARG

Oppressa libertas
trionem Caesarum
honoribus quam a
Hispania vltior
ius consecrare de
nem Romam mis
patabat à potentia
quam maximis ci
iorem confiteri
diavit: causamq
nata. Neque eni
tur homines, qui
eundem honorem
orationis hae est
vita imitando ex
gatum: scire id il
tem se agnoscere
lius consecrare q
securat memoria

Sic P. C. con
sideratā, qu
stus peten
prioris silentij de

perempti, quomodo imaginibus suis noscuntur, quas nec victor quidem aboleuit, sic partem memoria apud scriptores retinent? Suum cuique decus posteritas rependit. Nec deerunt, si damnatio ingruit, qui non modo Cassi & Bruti, sed etiam mei meminere.

ORATIO TIBERII IN SENATU HABITA.

ARGVMENTVM.

Oppressa libertate, omnes provincie in assentionem Caesarum consenserant: & ceteris eos honoribus quam amplissimis afficiebant. Itaque Hispania vltior delubrum Tiberio & matri eius consecrare decreuit, & de eo honore legationem Romam misit. Tiberius, etsi alienum non putabat à potentia sua constituenda, si honoribus quam maximis circumflueret, tamen ne sibi maiorem constaret inuidiam, hunc honorem repudiavit: causamque cur id faceret exposuit in senatu. Neque enim abs re id eum facere mirabantur homines, quippe quum non ita multo antè eundem honorem offerente Asia, acceperat. Eius orationis hæc est fere summa: Se, quem in omni vita imitando exprimeret, proposuisse sibi Augustum: scire id illum factitasse: mortalem sortem se agnoscere: immortalitati non posse melius consecrari quàm si honeste acta à se vita in senatus memoria hæteret.

SCio P. C. constantiam meam à plerisque desideratam, quod Asia civitatibus nuper idem istud petentibus non sum aduersatus. ergo et prioris silentij defensionem, & quid in futurum statue-

statuerim, simul aperiā. Quum Diuus Augustus sibi atq; urbi Romae templum apud Pergamum sibi non prohibuisset, qui omnia facta dictaq; eius vice legis obseruem, placitum iam exemplum præptius sequutus sum, quia cultui meo veneratio senatus adiungebatur. Caterum, ut semel recepissem, veniam habuerit, ita per omnes provincias effigie numinum sacra, ambitiosum, superbum: et vaneſcet Augusti honor, si promiscuis adulationibus vulgatur. Ego me P. C. mortalem esse, & hominum officia fungi, satisq; habere si locum principem impleam, & vos iustor, & meminisse posteror volo: qui satis superq; memoria mea tribuent, ut maioribus meis dignū, rerum vestrarum providum, constantem in periculis, offensionum pro utilitate publica non pauidum, credant. Hac mihi in animis vestris templa, ha pulcherrima effigies & mansura. Nā quae saxo struuntur, si iudicium posterorū in odium vertit, pro sepulchris spernuntur. Proinde socios, ciues, & deos & deas iſas precor, hos, ut mihi ad finem vsque vita, quietem & intelligentem humani diuinique iuris mentem dunt: illos, ut, quandocunque concessero, cum laude et bonis recordationibus facta, atque famam nominis mei prosequantur.

ORATIO TIBERII IN SENATU habita.

ARGVMENTVM.

Ambibat nuptias Liviæ quæ C. Caesari, & post eam Druso collocata fuerat, Scianus, homo equestri loco ortus. Qui, quia magna erat apud Tiberium

berium gratia, perputavit: eumque hCaſarum splendidi iudicabat. ei diſſidat hanc cum eo loquitur quæ haud dubie erat tum honorum gratia eſſet. Illud quoque tum hæc conditio reſellit quo erat v

Falleris enim eodem ordine Caſari, mortuaturum ut cunctis in ſuam, credidit quæ patrem maioris videret? Vis tu iſere. ſed illi magis aut perſumpunt, exceſſiſſe iam præſentiaſſe patri meo gerq; inuidiam reſ Augustus ſilium meditatatus eſt. M curru diſtraheret deret, quem conſiſſet, C. Proculus habuit, inſigni tamen negotijs permiſſe mouemur, quæſtippa mox mihi amicitia non o neque Livia deſe

berium gratia, per eum confici posse negotium putauit: eumque hac de re rogauit. Tiberius, qui Caesarum splendore indignum hoc matrimoniū iudicabat. ei dissuadet: atque in eam sententiam ac cum eo loquitur. Monet ut inuidiam fugiat, quæ haud dubiè erat inde exoritura, si hic in tantum honorum gradū homo obscurus prouectus esset. Illud quoque verendum esse, ne Liuiæ parum hæc conditio cordi sit: exemplum Augusti refellit quo erat usus Seianus.

Falleris enim Seiane, si te mansurum in eodem ordine putas, & Liuiam qua C. Casari, mox Druso nupta fuerit, ea mente acturam ut cum equite Romano senescat. Ego ut sinam, credisne passuros qui fratrem eius, qui patrem maioresq; nostros in summis imperijs videres? Vis tu quidem istum intra locum sistere: sed illi magistratus & primores qui ie inuito perrumpunt, omnibusq; de rebus consulunt, excessisse iam pridem equestre fastigium, longeq; antisse patris mei amicitias non occulti ferunt, perq; inuidiam tui me quoq; incusant. At enim Augustus filiam suam equiti Romano tradere meditatus est. Mirum herculè si quum in omnes curas distraheretur, immensumq; attolli prouideret, quem coniunctione tali super alios extulisset, C. Procleium & quosdam in sermonibus habuit, insigni tranquillitate vita, nullis Reip. negotijs permistos. Sed si dubitatione Augusti mouemur, quantò validius est quod Mar. Agrippa mox mihi conlocauit? Atque ego hæc pro amicitia non occultauim. Caterum neque tuis neque Liuiæ destinatis aduersabor. Ipse quid in-

tra

TIONES

in Diuus Augu-
um apud Perga-
omnia facta
acutum tamen
quia cultum
r. Caterum, ita
per omnia
a, amicitia
honor, si primi-
go me P. C. ma-
ongi, satiaq; lu-
et, & nos te, lu-
sacis superq; me-
bus meis signa-
nstantem: rep-
ate publica non
n animis vestra
& mar. ara. Na
m pesterorum
nuntur. Proci-
sas preor, boni
uicem & mel-
mentem dunt
o, cum laudet
que famam no-

N SENATV

M.
C. Casari, & post
ciaous, homo e-
gna erat apud Ti-
berium

*tra animum voluit auerim, quibus adhuc necesse
studinibus immiscere te mihi parem, omittam
ad presens refuttre, id tantum aperiā, nihil
esse tam excelsum quod non virtutes ista tuusq;
in me animus mereantur, datoq; tempore vel
in senatu, vel in concione non reticebo.*

EX LIBRO P. CORNELII

Taciti V.

ARGUMENTVM.

*Ælius Seianus eques Rom. ex tenui conditio-
ne ad magnas opes peruenerat, maximè per Liuię
nuptias: sed abusus erat potentia ad multorum
perniciem, & aduersus imperatorem insidias. Ita-
que grauißima accusatione ad vitę exitum voca-
tus est. Quo mortuo, multis fraudi fuit illius ami-
citia, unde factum est vt pro se quisque illam ab-
iuraret, inuidiamq; à se depelleret. M. Tere-
tius eques Rom. eam, laborantibus & tacentibus
multis qui in eadem causa erant, ingenuè confes-
sus est, factumq; suum, non Seianum ipsum, de-
fendit. Eius igitur hæc in senatu oratio fuit, qua
docet caruisse crimine suam primam cum Seiano
coniunctionem: quia nulla dum scelerata consi-
lia eius aut comperta iam, aut in hominum su-
spicione erant.*

Fortuna quidem mea fortasse minus ex-
pediat agnoscere crimen, quam abnuere,
sed utcumque casura res est, fatebor, &
fuisse me Seiano amicum, & vt essem expetisse,
& postquam adeptus eram, letatum videram
collegam patris regendis pratorijs cohortibus,
mox

*mox urbis & n-
illius propinqui-
tur, ut quisque
amicitiam val-
set, metu ac fora-
quam exemplo
ausily experies
defen tano. No-
sed Claudia &
nitare occupauit
Consulatus soci-
tem colebamus.
supra ceteros, &
pannam rerum
seque gloria rel-
eant h ibentur
nam et iudicant
no suij. nemo n-
us, & si quid oc-
tum, anceps, ne
Seiani diem, se-
etiam Saturnum
mur, libertis qu-
re pro magnificen-
tiam hac defi-
iustis terminis
consilia cadis
tur. De an-
te*

mox urbis & militia munia simul obeuntem,
 illius propinqui & affines, honoribus angeban-
 tur, ut quisque Seiano intumescere, ita ad Caesaris
 amicitiam validus, contra quibus insensus es-
 set, metu ac sordibus conflictabantur, nec quen-
 quam exemplo assumo, cunctos qui novissimi
 consilij expertes fuimus, meo unius discrimine
 defendam. Non enim Seianum Vulsiniensem,
 sed Claudia & Iulia domus pariem, quas affi-
 nitate occupaverat, tuum Caesar generum, tui
 Consul utus socrum, tua officia in Rep. capeffen-
 tem colebamus. Non est nostrum astinare quem
 supra ceteros, & quibus de causis extollas. Tibi
 summum rerum iudicium Di de dēre, nobis ob-
 sequij gloria relicta est. Spectamus porrō qua
 coram habentur, cui ex te spes, honores, quis
 plurima iuvandi nocendive potentia, qua Seia-
 no fuisse nemo negaverit. abditos principis sen-
 sus, & si quid occultius parat, exquirere illicit-
 um, anceps, nec ideo assequare. Ne P.C. ultimū
 Seiani diem, sed sexdecim annos cogitaveritis,
 etiam Satrium atque Pomponium veneraba-
 mur, libertis quoque ac ianitoribus eius notescere
 pro magnifico accipiebatur. Quid ergo? indi-
 stincta hac defensio & promiscua dabitur? imō
 iustis terminis dividatur. Insidia in Rempubl.
 consilia cadis aduersum Imperatorem punian-
 tur. De amicitia & officijs, idem finis &
 te Caesar & nos absolue-
 rit.

ORATIO TIBERII CÆSARIS

in senatu.

ARGVMENTVM.

Relatum est ad senatum de explendo senatorum numero. Ambibant eum honorem, simul & alios, primarij Galliz Comatz viri: de quibus legendis quum ageretur in senatu, bona pars patrum summo studio reclamauit, & in contrariam sententiam variè disseruit. Cæsar Nero respondit hac oratione, qua conatus est probare non esse alienum aut ab incolumitate aut à dignitate Reipub. honores ciuitatis ad peregrinos deferri. Nititur potissimum exemplis ab antiquitate ciuitatis repetitis, qui peregrini ad honores aspirassent, quos enumerat non paucos, tum singulos homines, tum populos vniuersos qui in ciuitatem ascripti essent: quos tamen habuisse ciues, & honores in eos contulisse populum Rom. non pœniteret. Antiquissimum quēque patrum fuisse à vicinis populis oriundum, quā fuisse vsque ex Hispania cooptatos. Exempla quoque Græcarum ciuitatum memorat. Ad extremum refellit, quod ad eius rei, si fieret, insolentia obijciebatur. Oratio est suasoria, à iure, consuetudine, utilitate.

Maiorēs mei, quorum antiquissimus
 Clausus origine Sabina, simul in ciui-
 tatem Romanam, & in familias pa-
 tritiorum adscitus est, hortantur uti paribus
 consilijs Remp. capeßsam transferendo huc, quod
 vsquam egregium fuerit. Neque enim ignoro.

Iulios

Iulios Alba, Cor-
 sculo, & ne veter-
 mag, & omni-
 mo, sicut ad Alp-
 gula virtutem, je-
 strum coalescere
 aduersus externa
 in ciuitatem rece-
 per orbem terrarū
 valde sibi, iessu
 pœneret. Iulios
 v. res è Gallia N-
 poseri eorum, ne
 concedunt. Quis
 Arhemes, sicut f-
 nisi quod viciōs
 conditor nostri
 lunt, ut plerique
 ciues habuerunt.
 bertinorum sicut
 plerique fallunt
 tuatum est.
 scilicet P. sicut
 bis aciem i. sicut
 & T. sicut obsid-
 subimus. A
 nullum breuior
 confectum. Co-
 ribus, artibus,
 & opes suas in-
 beant. Omnia
 duntur, noua

Illios Alba, Coruncanos Camerio, Portios Tus-
 culo, & ne vetera scrutemur, Eihurria Luca-
 niâq; & omni Italia in senatum accitos. Postre-
 mō ipsam ad Alpes promotam, ut non modo sin-
 guli virutim, sed terra gentesq; in nomen no-
 strum coalescerent. Tunc solida domi quies, &
 aduersus externa floruius, cum Transpadani
 in ciuitatem recepti, quum specie deductarum
 per orbem terra legionum, additis provincialiū
 validissimis, fesso imperio subuentum est. Num
 pœnit et Dulbos ex Hispania, nec minus insignes
 viros à Gallia Narbonensi transiisse? Manent
 posteri eorum, nec amore in hanc patriam nobis
 concedunt. Quid aliud exitio Lacedamoniis &
 Atheniensibus fuit (quanquam armis pollerēt)
 nisi quod victos pro alienigenis arcebant? Ac-
 conditor nostri Romulus tantum sapientia va-
 luit, ut plerosque populos eodem die hostes, dein
 ciues habuerit. Advena in nos regnauerunt, Li-
 bertinorum filijs magistratus mandati, non (ut
 plerique falluntur) recens, sed priori populo sa-
 titatum est. At cum Senonibus pugnauius,
 scilicet Volsci & Equi nunquam aduersam no-
 bis aciem instruxere? Capti à Gallis sumus, sed
 & Tuscis obsides dedimus, & Samnitum iugā
 subiimus. Attamen si cunctū bellā recenseas,
 nullum breuiore spatio quam aduersus Gallos
 confectum. Continua inde ac fida pax. Iam mo-
 ribus, artibus, affinitatibus nostris misti, aurum
 & opes suas inferant potius quam separati ha-
 beat. Omnia P.C. qua nunc vetustissima cre-
 duntur, noua fuere. Plebei magistratus post pa-
 tricios,

tricio, Latini post plebeios, ceterarum Italia gentium post Latinos. Inmetrascet hoc quoque: & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit.

EX XII. LIBRO.

ORATIO CARTARACI REGIS
ad Claudium Cæsarem.

SI quanta nobilitas & fortuna mihi fuit, tanta rerum prosperarum moderatio fuisset, amicus potius in hanc urbem, quam captus venissem: neque dedignatus essem clari maioribus ortus, pluribus gentibus imperitans, foedere pacem accipere. Præsens fors mea, ut mihi informis, sic tibi magnifica est, habui equos, viros, arma, opes, quid mirum si hac inuitus amisi? Nam si vos omnibus imperitare vultis, sequitur ut omnes seruitutem accipiant. Si statum deditus traderer, neque mea fortuna, neque tua gloria incaluisset, & supplicium mei obliuio sequeretur. At si incolumem seruaueris, æternum exemplar clementia ero.

EX XIII. LIBRO.

AGRIPPINÆ ORATIO.

NON miror Syllanam nunquam edito partu, matrum affectus ignotos habere. Neque enim perinde à parentibus liberi, quam ab impudica adulteri mutantur. Nec si liuius & Clausius a desis omnibus fortunis, nouissimam suscipienda accusationis operam annui rependunt, ideo aut mihi infamia parri-

paritidj aut Cæsarem Domitiam inuolentia mecum. Namque concubina. Nam Paridem, qui. Baurum suarum. consilij adoptio & natio Consulatus, ric prepararentur. & uolentias, qui. Flauia, denique se. ruptos arguat. V. rerum poteram? Rempubliam inuolentia caritatis a. mina obiciunt, qui non possim.

Pedanius Secu infidijs domi opp. percussore modo. quæ erit ad quad. lami oportebat. comparatum, ve. num facinus exti. rentur. Misere. luit e. s. eripre. tus acriter reit. Cæsius, qui ser. morem maiorum.

arq̃icidij aut Casari conscientia subeunda est:
nam Domitia inimicitijs gratias agerem, si be-
nevolentia mecum in Neronem meum certaret.
Nunc per concubinum Atimerum, & histrio-
nem Paridem, quasi scena fabulas componit.
Baiaarum suarum piscinas excolebat, cum meis
consilijs adoptio & Proconsulare ius, & desig-
natio Consulatus, & cetera adipiscendo impe-
rio prepararentur. Aut existat qui cohortes in
urbe tentatas, qui provinciarum fidem labefa-
ctatam, denique seruos vel libertos ad scelus cor-
ruptos arguat. Vinere ego Britannico potente
rerum poteram? ac si Plautus aut quis alius
Rempublicam iudicaturus obtinuerit, desunt,
scilicet mihi accusatores, qui non verba impa-
tientia caritatis aliquando incauta, sed ea cri-
mina obijciunt, quibus nisi à filio mater absolui
non possim.

EX XIII. LIBRO.

ORATIO C. CASSII.

ARGVMENTVM.

Pedanius Secundus, præfectus urbis, serui sui
insidijs domi oppressus est. Re comperta non de
percussore modo, sed etiam de vniuersa familia,
quæ erat ad quadringentos seruos, supplicium
sumi oportebat. Sic enim more maiorum erat
comparitum, vt si quod eiusmodi vnius intesti-
num facinus extitisset, conserui omnes plecte-
rentur. Misera seruorum plebs Romana vo-
luit eos eripere supplicio: sed bona pars sena-
tus acriter restitit. Quo in numero fuit C.
Cassius, qui sententiam rogatus, grauissimè
morem maiorum defendit. Eius hæc est ora-
tio,

tio, qua & maiorum autoritate & ratione ipsa
nexus, supplicium in totam familiam decernit.
Praefatur à constantia sua in defendendo instituto
maiorum. Docet seueritate suppliciorum in
seruos consulendum esse omnium dominorum
saluti. Esse illud hominum genus, & ab suscipi-
endi audacia, & a perpetrati sceleris occultatio-
ne deterrendum, vix dominum ita paucorum te-
sto scelere posse interimi, quin id alijs innotescat.
Postremo satius esse ostendit vt pauci inno-
centes pœnas luant, quàm vt eorum impunitate
feceleratorum alatur audacia. Suasio est à iure &
necessitate.

Sæpenumerò P. C. in hoc ordine interfui,
cum contra instituta & leges maiorum
noua senatus decreta postularentur, ne-
sum aduersatus, non quia dubitarem super om-
nibus negotijs melius atque rectius olim prou-
sum, & qua conuerterentur, in deterius muta-
ri, sed ne nimio amore antiqui moris studium
meum extollere viderer. Simul quicquid hoc in
nobis auctoritatis, crebris contradictionibus
destruendum, non existimabam, vt maneret in-
tegrum. Si quando Resp. consilijs eguisset, quoa
hodie euenit, Consulari viro domi sua interfe-
cto, per insidias seruiles, quas nemo prohibuit,
aut prodidit, quamuis nondum concusso Sena-
tus consulto, quod supplicium toti familia mini-
tabatur. Decernite hercule immunitatem. At
quem dignitas sua defendet, cum Praefectura
urbis non profuerit? Quem numerus seruorum
tuebitur, cum Pedanium Secundum quadrin-
genti non protexerint? cui familia opem ferret
qui

EX XIII. L
qui ne in metu qui
An (vt quidam fin
sua, vltus est m
cuius transiebat,
trahatur? Pro
recusum videri. I
in eo, quod sapientio
& si nunc primus
credunt seruum in
sumpsisse, vt non
per temeritatem pro
conducit, relinquit
casus transiret, cui
ferret, eadem pati
deris iudicia prae
atque singuli inter
rimo si pereundum
magis. Suspecti
genia seruorum
nos ipsam nascere
iustam acciperent
familys habemus,
icta aut nulla si
metu coercueris.
Nam & ex fuso ex
feritur, etiam
quod ex iniquo
quod contra sing
dicitur.

ORATIO

uā ne in metu quidem pericula nostra auertit? In (ut quidam fingere non erubescūt) iniurias eas, ultus est interfecto, quia de paterna pecunia transegerat, aut aurum mancipium detrahebatur? Pronunciemus ultro, dominum iure casum videri. Libet argumenta conquirere ex eo, quod sapientioribus deliberatum est. Sed & si nunc primum statuendum haberemus, reditiōne seruū interficiendi domini animum impisse, ut non vox minax excideret? nihil ex temeritate proloqueretur? Sanē consilium occuluit, telum inter ignaros parauit, nun ex cubias transiret, cubiculi fores recluderet, lumē inferret, cadem patraret, omnibus nescijs multa celeris indicia praeueniunt seruī, si prodant. Possumus singuli inter plures, tuti inter anxios. Postremo si pereundum sit, non inulti inter nocentes agere. Suspecta maioribus nostris fuerunt ingenia seruorum etiam cum in agris aut domibus iisdem nascerentur, caritatemq; dominorum statim acciperent. Postquam verō nationes in familijs habemus, quibus diuersi ritus, externa sacra aut nulla sunt colluuiem istam non nisi metu coercueris. At quidam insontes peribunt. Nam & ex fuso exercitu quum decimus quisq; fuisse feritur, etiam strenui fortiuuntur. Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra singulos utilitate publica rependitur.

ORATIO SENECAE AD
Neronem.

Z

ARGV.

ARGVMENTVM.

Cæsar Nero fuerat educatus & institutus à Seneca, homine bonis artibus erudito: cumque ipsi eo nomine offerubatur. Sed vt sunt incutis etatis ætatis auidæ cupiditates, nec vnquam defuerunt principis petitiuæ assessoros, habebat suorum libidinum ministros Nero: in his Tigillinum quendam, qui rei suæ augenda gratia voluprarium hominem vehementius etiam incendebat. Assensores, quia videbant obstare suis conatibus tum à Nerone perceptæ disciplinæ requiritur, tum ipsius Senecæ seueritatem, hunc sibi ab imperatore symphonuendum putant. Itaque cum criminantur apud Neronem. Opes eius immodicas ostendunt, auctoritatem carpunt, dotem trahunt: præsidia esse potentia interpretantur. Quæcumque esse dicunt Neroni magistri seueritatem Senecæ nihil horum fugiebat: Neronem conuenit, & hæc oratione omnes coniectas calumnias diluit. Beneficia imperatoris & præmia accepta commemorat: ijs se vsu ad vitæ moderatam, non ad fastum, ostendit. Deditisse operam vt Neronem suæ disciplinæ alumnus quamuis nimis præceptis imbueret. opes nullas quas sibi. Quia nulla sua culpa, sed inuidorum maleuolentia male audiat, rogat vt bona sua alicui tradatur administranda: sibi verò nihil nisi quod honestè degendam vitam requiratur, fruendum concedatur.

Quartusdecimus annus est, Caesar, quo spei tua admotus sum, octauus unum erium obtines. Medio temporis tunc horarum atque opum in me cumulat, in nobis felicitati mee desit, nisi moderatio eius.

tal' magnis exemplis, nec mea fortuna, sed
 tua. Atanus tuus Augustus, M. Agrippa Mi-
 ylenense secretum: C. Mecœnati, urbe in ipsa,
 velut peregrinum otium permisi. quorum al-
 ter, bellorum socius, alter, Roma pluribus labo-
 ribus iactatus, ampla quidem, sed pro ingenti-
 bus meritis premia acceperant. Ego quid aliud
 munificentia adhibere potui quàm studia (ve-
 sic dixerim) in umbra educata? è quibus cla-
 ritudò venit, quòd iuuenta tua rudimentis af-
 fuisse videor, grande huius rei pretium. At tu
 gratiam immensam, innumeram pecuniam de-
 disti, adèd ut plerumquẽ intra me ipse voluam,
 Egone equestri & provinciali loco ortus, pro-
 ceribus civitatis annumeror? Inter nobiles &
 longa decora præferentes, novitas mea eni-
 titur? Vbi est animus ille modicis contentus?
 Tales hortos instruit, & per hæc suburbana
 incedit, & tantis agrorum spatijs, tam lato
 fœnore exuberat? Von defensio occurrit, quòd
 muneribus tuis obniti non debui. Sed uterquẽ
 mensuram implevimus, & tu quantum
 princeps tribuere amico posset, & ego quan-
 tum amicus à principe accipere. Cetera in-
 iuniam augent, qua quidem, ut omnia mor-
 talia. infra tuam magnitudinem iacent, sed
 mihi incumbunt: mihi subueniendum est.
 Quo modo in militia aut via fessus admi-
 nistrum orarem, ita in hoc itinere vite, senex
 & lussurijs quoque curis impar, quum o-
 pes meas ultra sustinere non possim, præsi-
 dum peto. Libi eas per procuratores tuos ad-

ministrari, in tuam fortunam recipi. Nec me
paupertatem ipse detradam, sed traditis quo-
rum fulgore perstringor, quod temporis horro-
rum aut villarum cura seponitur, in quibus
renuocabo. Superest tibi robur, & tot per anni-
nuxum fastigij regimen, possumus seniores am-
quietè respondere. Hoc quoque in tuam gloriam
cedet, eos ad summa vexisse qui & modica tole-
rarent.

NERONIS AD SENECAM
responsio.

ARGVMENTVM.

Respondet praeceptoris defensioni Nero, si-
gula ab illo proposita capita persequens. Institu-
tionis gratam memoriam testatur. Illius causa
affert, & consequuta commoda praedicat: benefi-
centiam suam erga illum extenuat. Inuidiae cau-
sas quae captabantur, remouet. Parcius etiam de-
natum illum à se quam pro meritis. Ut verò ip-
sorum bonorum administratione interdicatur, neutri
honestum esse ostendit: sibi multo etiam ignom-
niosius; pro eo enim habitum in aequa beneficii
collata reposeret.

Avis meus Augustus Agrippa & Ma-
cenati usurpare otium post laborum
concessit, sed in ea ipsa aetate, cuius
auctoritas tueretur quicquid illud & quali-
cunque tribuisset, attamen neutrum datis
se premijs exiit. Bello & periculis meruerant
in his enim iuuenta Augusti versata est. Ne-
mihi tela & manus tua defuissent, in armis
agenti. Sed quod praesens conditio poscebat
ratio

ratione, consilio, &
uentam meam for-
munera, dum vobis
a me habes horti-
connoxi sunt, ac h
hauquaquam au-
puit. Pudet referre
fiantur. Vnde etia
ipsum caritate, n
ellus. Verum & tu
huiusmodi sufficien-
tia ingredimur, nisi
sili, aut me Clau-
relaxo longa pars
mea siue inuicem
eius in parte lubri-
umai, renouat, ino-
tassus regu. Non
desertam, nec quie-
rean. Inuita, me
miam versabitur
tua laudet, n
fuerit, unde
nam siue recipi

Functus fuit
incipatus: quippe
rem retineri pos-
tus factus est in

atione, consilio, praeceptis pueritiam, deini-
entiam meam fouisti. Et tua quidem erga me
munera, dum vita suppetet, aeterna erunt. Quae
me habes horti, & fœnus, & villa, coisibus
noxia sunt, ac licet, multa videantur, plerique
auisquam artibus tuis pares, plura tenuerunt.
Pudet referre libertinos, qui ditiores spectantur.
Vnde etiam rubori mihi est, quod praepius
caritate, nondum omnes fortuna antecellis.
Verum & tibi valida aetas, rebusque & frui
tui rerum sufficiens, & nos prima imperij spacia
ingredimur, nisi forte aut te Vitellio ter Consuli,
aut me Claudio proponis. Sed quantum
Volusio longa parsimonia quasiuit, tantum in
mea liberalitas explere non potest. Quam si
qua in parte lubricum adolescentia nostra declinat,
reuocas, inornatumque robur subsidio im-
densus regis. Non tua moderatio, si reddideris
pecuniam, nec quies si reliqueris Principem, sed
mea auaritia, mea crudelitatis metus in ore
omnium versabitur. Quod si maxime continen-
tia tua laudetur, non tamen sapienti viro deco-
rum fuerit, unde amico infamiam parat, inde
gloriam sibi recipere.

EX LIBRO XV.

ORATIO PÆTI THRASEÆ.

ARGUMENTVM

Funestus fuit immensus supplicij Neronis
principatus: quippe tyranni idem nisi per crudeli-
tatem retineri posse diffidebat. Per ea tempora
reus factus est iniuriarum Claudius Timarchus

Cretensis. Cui inuidiam confilavit apud popu-
 res praestantia quaedam dignitatis & paulo maio-
 rentia, apud senatum verò Romanum dictum
 quiddam ab eo confidentium. (sic enim ipsi inter-
 pretabantur) in auctoritatem Romanorum. Cor-
 fus at dixit eum, in sua esse potestate ut nulli
 agerentur de more gratiae Cretensi proconsuli-
 tum Thrasea hic damnauit sua sententia exili-
 dixitque de eadem re deinde copiosius & ace-
 bius: censuitque ut auctoritas non senatus modo
 sed etiam singulorum qui ad obtinendas prouin-
 cias mittuntur, seueritate constitueretur & re-
 netur, peregrinorum licentiam esse coercendam:
 ut ius imperij sacrosanctum conseruetur.

VSV probatum est P.C. leges egregias, ex-
 empla honesta, apud bonos ex delictis
 liorum gigni. Sic oratorum licentia, Ca-
 ciam rogationem: candidatorum ambitus, In-
 lias leges: magistratuum auaritia, Calpurnia
 scita, pepererunt. Nam culpa quàm poena tem-
 pore prior, emendari quàm peccare posterius e-
 Ergo aduersus nouam provinciarum superbiam
 dignum fide constanti-que Romanam capiamus
 consilium, quo tutela sociorum nihil derogetur,
 nobis opinio decedat, qualis quisque habeat
 alibi quàm in ciuium iudicio esse. Olim quideni
 non modo prator aut consul, sed priuati etiam
 mittebantur qui provincias uisarent, & qui
 do cuiusque obsequio uideretur, referrent: tre-
 pidabantque gentes de assinatione singulorum.
 At nunc colimus externos, & adulamur, &
 quomodo ad nutum alicuius grates, ita prom-
 ptius accusatio decernitur. Decernaturque, &
 maneat

maneat prouincia
 modo offendent
 gressa perianthe
 crudelitas. Plau-
 mur, quàm iur
 tuerat olo sunt, se
 uerius gratiam au-
 tum nostrorum
 nat, dum in mo-
 conuincimus: qu-
 constantius prouin-
 repetundarum inf-
 gratiarum additio-

Nero, qua erat
 primi cuius que
 a obulatis lauri
 feros decreuerat
 habere: et admi-
 feros homines, p-
 da: in his Cap-
 qui suo etiam n-
 ls commodum
 & ad augenda
 effert ratas,
 detonis. in h-
 multis inuidia

nanteat provincialibus, potentiam siam tali modo ostentandi: sed laus falsa & praeiudicis excessu perinde cohibeantur quam malitia, quam crudelitas. Plura saepe peccantur dum demeremur, quam dum offendimus. Quaedam imò virtutes odio sunt, seueritas obstinata, inuictus adversus gratiam animus. Inde initia magistratum nostrorum meliora sermè, & finis inclinatur, dum in modum candidatorum suffragia conquirimus: qua si arceantur, aequalius atque constantius provincia regentur. Nam ut metus repetundarum infracta avaritia est, ita vetita gratiarum actione ambitio cohibetur.

EX P. CORNELII TACITI
libro XVI.

ORATIO CAPITONIS COSS.
tiani ad Neronem Caesarem.

ARGUMENTVM

Nero, quia erat crudelitate imbutus, eadem optimi cuiusque anhelabat, & illusterrimis de medio sublatis scire in duos singulari virtute spectatos decreuerat, Thraeam, Baram, Germanum. Habebat administratos suarum cupiditatum perfidos homines, paratos ad illius scelera exequenda: in his Capito nomen quendam Consiliarium, qui suo etiam nomine inferius erat Thraee. Is commodum sibi ad viciendum inimicum, & ad augendam suam apud Neronem gratiam offerri ratus, sua sponte incensum animum Neronis, in hominem innocentem incitavit, multis inuidiose commemoratis, quae a Thra-

fea fortiter & fenerè fiebant in improbanda Ne-
ronis libidine & importunitatè. Criminatur eū
callidus tyranni affentator, quod per speciem li-
bertatis defendendæ, Cafari effee inimicus, e-
iufque auctoritatē atque adeo maiestatem mi-
nueret.

VT quondam C. Cafarem & M. Cato-
nem, ita nunc te Nero & Thraſeam a-
nida difcordiarum ciuitas loquitur. Et
habet ſectatores, vel potius ſatellites, qui non-
dum contumaciam ſententiarum, ſed habitum
vultumque eius ſectantur, rigidi & triftes, qui
tibi laſciuiam exprobreant. Huic vni incolumi-
tas tua ſine arte, ſine honore. Proſperas principis
res ſpernit, etiamne luctibus & doloribus non
ſatiatur? Eiuſdem animi eſt, Poppeam diuam
non credere, cuius in acta diui Auguſti & diui
Iulij non iurare. Spernit religiones, abrogat le-
ges. Diurna populi Romani, per prouincias, per
exercitus, accuratius leguntur, vt noſcatur
quid Thraſea non fecerit. Aut tranſeamus ad
illa inſtituta, ſi potiora ſunt, aut noua cupienti-
bus auferatur dux & autor. Iſta ſecta Tubero-
nes & Fauonios, veteri quoque reipub. ingrata
nomina, genuit. Vt imperium euertant, liberta-
tem præferunt: ſi peruerterint, ipſam aggredien-
tur. Fruſtra Caſſium amouiſti, ſi gliſcere & vi-
gere Brutorum amulos paſſurus es. Denique ni-
hil ipſe de Thraſea ſcripſeris, diſceptato-
rem ſenatum nobis relin-
que.

GAL-

EX XVI

EX X

ORATIO

ARG

Sergius Galba
paſſit: ſed affecta
bat naſſos. Ea re
tum ſed etiam vo
ab hoc nomina
liquo & noue
ſtauit: tunc illi
Fugit adoleſcens
ſibi adoptione
beneficium ſuum
monſiummam
citur: quia Piſoni
rationem & conſil
ſeſe, magnitudi
to eo ipſe poſtulet
ceſe exaſpectatione
ſiſtineat atque ex
officio, quæ laque
ic adueniunt eas
ade præſiet.

ſi te prima: tu leg
ſmoris eſt ad
Pompeij & M. C.
aſciſcere, & illi
decora, nobilitati
num hominumque
tum præclara mo
ut, vt principatu
certabant, bello a

ORATIO GALBÆ IMP. AD
Pisonem.

ARGVMENTVM

Sergius Galba caso Nerone imperium occupa-
uit: sed affecta iam erat aetate, & liberos habebat
nullos. Ea re despicatur erat non inuidis tantum
sed etiam vulgo. Itaque statuit vendicare se
ab hoc hominum contemptu. adoptato nobili aliquo
& honesto adolescente in speciem imperij. Placuit
autem illi Piso Licinianus cognomento Frugi,
adolescens ab omni laude perfectus. Hunc sibi
adoptione asciuit: exposuitque adolescenti
beneficium suum & de eo iudicium. Cuius sermonis
summam complectitur hac oratione Tacitus: qua
Pisoni ius omne & causas adoptionis, rationem
& consilium suum exponit Galba. Beneficij
magnitudinem ostendit: & quid vicissim ab eo
ipse postulet & expectet. Hortatur ut hanc de se
expectationem virtute & honestate omni sustineat
atque expleat. Illecebras desciscendi ab officio,
quæ sæpe offeruntur, ei aperit. Monet ut se
aduersus eas muniat, integrumque ab omni labe
præstet.

SI te priuat: us lege Curiata apud Pontifices, ut
moris est adoptare, & mihi gregium erat tunc
Pompeij & M. Crasse sobolem in penates meos
asciscere, & tibi insigne Sulpitia ac Lucatia
decora nobilitati tua adiecisse. Nunc me Deorum
hominumque consensu ad imperium vocatum
præclara in dolens tua, & amor patriæ impulsit,
ut principatum de quo maiores nostri armis
certabant, bello adeptus, quiescenti offeram.

emplo Diui Augusti, qui sororis filium Marcellū
 deo generum Agrippam, mox nepotes suos, po-
 stremo Tiberium Neronem prauignum, in pro-
 ximo sibi fastigio collocauit. Sed Augustus in
 domo successorem quaesuit, ego in Rep. Non quia
 propinquos aut socios belli non habeam, sed neq;
 ipse imperium ambitione accepi, ut iudicij mei
 documentū sit, non mea tantū necessi. uirnes,
 quas tibi postposui sed tua. Est tibi frater pari no-
 bilitate, natu maior, dignus hac fortuna, nisi tu
 potior esses. Ea atas tua, qua cupiditates a tole-
 scentia iam effugerit, ea uita, in qua nihil pra-
 teritum excusandum habeas. Fortunam adhuc
 tantum a tuersam tulisti. Secunda res acriori-
 bus stimulus animum explorant, quia miseria
 tolerantur, felicitate corrumpimur. Fidem, li-
 bertatem, amicitiam, praecipua humani animi
 bona, tu quidem eadem animi constantia reti-
 nebis. Sed alij licet per obsequium imminuet. Ir-
 rumpet adulatorio, blanditia pessimum veri affe-
 ctus venenum, sua cuiq; utilitas. Etiam ego ac
 tu simplicissime inter nos hodie loquimur, ceteri
 libentius cum fortuna nostra quam nobiscum.
 Nam saadere Principi quod oporteat, multi la-
 boris. Assuetatio erga principem quencunque,
 sine affectu peragitur. Si immensum imperij
 corpus stare ac librari sine rectore posset, dignus
 eram a quo R. sp. pub. inciperet. Nunc eō necessi-
 tatis iam pridem ventum est, ut nec mea sene-
 ctus conferre plus populo Romano possit, quam
 bonum successorem, nec tua plus uiuentia quam
 bonum principem. Sub Tiberio C. Cato C.

Claudio uirius fa-
 loco liber: ut a
 ta Iuliorum Clau-
 que adoptio muen-
 principibus, forte
 adepti. Inductum
 gere, consue mor-
 ro, quem longa C
 Vindex cum mern
 na legione, sed sua
 mueri puellis a
 nannati principis
 etiam antibus a scu
 ggarimus. Re: tat
 ones in hoc concu-
 tuit. Neq; se qui-
 aulica adoptio ne
 mueri mihi ut una
 que f. nax deside-
 acrum est ne eti
 acre diutius a. q
 rari est omne co-
 mus quidam ac
 r. ang. rerum de
 vix suo alio princi-
 hic ut in ceteris
 dominorum dum
 turus ex hon
 autem pa

Claudio unius familia quasi hereditas fuimus. loco liberatis erit quod eligi coepimus. Et finita Iuliorum Claudiorumq. homo, optimū quēque adoptio inueniet. Nam generum & nati a principibus, fortuitum, nec ultra aestimatur: adoptand: iudicium, integram, & si uelis eligere, consensu monstratur. Sit ante oculis Nero, quem longa Caesarum serie tumentem non Vindex cum inermi prouincia, aut ego cum una legione, sed sua immanitas, sua luxuria ceruicibus publicis depulre. Neque erat adhuc damnati principis exemplum. Nos bello & ab aestimantibus asciti, cum inuidia, quamuis egregij, erimus. Ne tamen territus f. aeris si dua legiones in hoc concessi orbis motu nondum quiescant. Ne ipse quiaem ad securas res accessi: & audita adoptione, desinam uideri senex, quod nunc mihi unum obijcitur. Nero a pessimo quoque semper desiderabitur: mihi ac tibi prouidendum est ne etiam a bonis desideretur. Monere diutius neque temporis huius, & implendum est omne consilium, si te bene elegi. Vtilissimus quidem ac breuissimus bonarum malarumq. rerum delectus, cogitare quid aut nolueris sub alio principe, aut uolueris. Neque enim hic ut in ceteris gentibus qua regnantur, certat dominorum domus, & ceteri serui: sed imperaturus ex hominibus qui nec totam seruitutem pati possunt, nec totum libertatem.

ORATIO PISONIS.

ARGVMENTVM

Quum in dies innalesceret Othonis factio, qui Galbæ aduersabatur, & occupare imperium cogitabat: Galbæ verò se gratia & potentia infringeret, vt iam apertè ab eo populus Romanus deficeret, & eius aduersario imperium traderet, & vt imperatorem crearet, in castra eum raperet, omniaque in ciuitate tumultuosa gererentur, Piso, quem in spem imperij Galba adoptauerat, stationariam cohortem quæ in palatio erat praesidij causa collocata, sibi conciliandam & confirmandam putauit, & de consilij sententia hac oratione eam est affectus. Hic militem demulcere & retinere conatur: idcirco imperatoris & suam dignitatem affert in medium. Cui opponit sordes & intemperantiam Othonis. Agi ipsorum quoque militum salutem, & plurimum eorum interesse quo principe vrantur: nec florere eos posse in tanta importunitate aduersariorum.

Sextus dies agitur compulitones, ex quo insignarus futuri, & siue optandum hoc nomen siue timendum erat, Caesar ascitus sum, quo domus nostra aut Recip. fatum vestramanum positum est: non quia meo nomine tristiorum casum pauca, vt qui aduersas expertus, tum maximè dicam ne secundas quidem minus discriminis habere. Patrie & senatus & ipsius imperij vicem doleo, si nobis aut perire hodie necesse est, aut, quod æquè apud bonos miserum est, occidere. Solatium proximi motus habebamus, incruentam urbem & res sine discordia translatas. Promissum adoptione videbatur, vt ne post Gal-

Galbam quidem b
bo min: nobilitati
relatu virtutum i
est. Vnia quibus s
rium, etiam quum
Habituæ & ince
meretur imperium
speciem liberalitat
donare nescier. Stup
facinorosi caru
præmia putat, qu
ipsum sit rubor ac
enim v. quum imp
nis a tribus exercit
humani, me Galba
rem dixit. Si Resp.
nomina sunt, v
imperatorum pessi
aduersum duces su
stra fides fama q
Nero quoque vos
Munus xxx. tran
tutionem aut trib
ret, imperium assi
plum? & quicquid
Transcender hac
nos scelerum exit
Nec est plus quor
innocentibus d
ne ob fidem quat
tis.

Galbam quidem bello locus esset. Nihil arrogatio mihi nobilitatis aut modestia. Neque enim elatu virtutum in comparatione Orthonis opus est. Virtutibus quibus solis gloriatur, evertere imperium, etiam quum amicum imperatoris ageret. Habitare & incessu, an ille muliebri ornatus neretur imperium? Falluntur quibus luxuria peciem liberalitatis imponit. Perdere iste sciet, donare nesciet. Stupra nunc & comestationes & foeminarum coetus voluit animo. Hæc principatus premia putat, quorum libido ac voluptas penes ipsum sit, rubor ac dedecus penes omnes. Nemo enim vagum imperium flagitio quasi bonis artibus exercuit. Galbam consensu generis humani, me Galba consentientibus vobis Caesarem dixit. Si Resp. & senatus, & populus vana nomina sunt, vestra commutationes interest, ne Imperatorem pessimi faciant. Legionum seditio adversum duces suos audita est aliquid, vestra fides fama, illi si ad hunc diem mar sit, & Nero quoque vos deseruit, non vos Neronem. Minus xxx. transfuga & desertores, quos Centurionem aut tribunum sibi eligentes nemo ferret, imperium assignabunt? Admitti:is exemplum? & quiescendo commune crimen facitis? Transcendet hac licentia in provincias, & ad nos scelerum exitus, bellorum ad vos pertinebunt. Nec est plus quod pro cade Principis quam quod innocentibus datur, sed proinde a nobis donatio ob fidem quam ab alijs pro facinore accipietis.

OTHONIS ORATIO AD
milites.

ARGVMENTVM

Mortuo Nerone Cafare duz erant Roma fa-
ctiões de imperatore fubrogando: Galbam alij,
alij Othonem nominabant. Galba potitus eſt im-
perio, ſtante adhuc in integro aduerſario Otho-
ne, quem exercitus erat complexus, & ad eum
imperium derulerat. Itaque res in ſumnam con-
tentionem eſt adducta. ſed quum aliquando fal-
ſus nuntius interfectum Othonem Romam attu-
liſſet, exceptusque eſſet ſummo clauſu & gratu-
latione multitudinis & totius populi, qui Gal-
bam tuebatur, cepit vehementius ſibi timere O-
tho. Itaque vt ſibi exercitum conciliaret, & fidem
illius confirmaret, hanc habuit orationem. qua
primùm commemorat voluntatem & autorita-
tem exercitus, qua fuerat ab eo creatus, & nomi-
natus imperator. Deinde conqueritur iniurias,
audaciam, crudelitatem, ſuperbiam adueſarii.
Inuehitur in illius fautores. Commune eſt pe-
riculum. & in eadem eos eſſe nauis offendit. Po-
ſtremò ad authoritatem ſuam retinendam, &
ſalutem vindicandam hortatur. & in hoſtes a-
cuit.

Quis ad vos proceſſerins commilitones di-
cere non poſſum, quia nec priuatum me
vocari ſuſtineo, Princeps à vobis nomi-
natus, nec Principem alio imperante. Veſtrum
quoque nomen in incerto erit, donec dubitabitur
Imperatorem populi Rom. in caſtris, an hoſtem
habeatis. Audetisne vt poena mea & ſupplicium
veſtrum ſimul poſſulentur? ad eò manifeſtum
eſt.

eſt, neque perire
poſſe. Et cuius
promiſi, vt qui
nocentiſſimum
animum ſub
tum. & ha. e ſol
oculis vobis decum
procurantes in ſi
bum ingreſſus, q
attulit. i occiſi
liri H. ſpina, B
Caſpianum in Ger
on. Ciceronem via
dum caſtris. Qu
ſus ſunt ſi crui
præuat emenda
ſcel. r. hic reme
bus ſeuertatem
narrata ſupplem
ſepſimam appell
ſi ſunt. & r. r. r.
Poly. le. & r. r.
Minore avaritia
Lau. ut ipſe m
habuit, tanquan
illa domus ſuſſe
datur, & quæ
tem in ſucceſſor
illo, quem v. ſi
in. cabat. V. i
poſtane etiam

TIONES

IO AD

VM

erant Romani
lo: Galliam
a potius est
duerit Omo
xus. & ad eum
in summa con
mouendo. Tu
m hominem
laui & gratia
ma: quod
holi timere O
liaret & fiden
torem. qui
em & eorum
reus. Senonib
ritur in iuris
iam educare
ommune est
iostendit. Po
tendam, &
& in hostes.

mmilitones di
cruatum me
a vobis nomi
ante. Vestrum
hoc dubitatur
ris, an hostem
ra & suppliciu
io manifestum
est.

EX XVII. LIB. ANNAL.

561

est, neque perire nos, neque saluos esse, nisi vna
posse. Et cuius leuitatis est Galba, iam fortasse
promisit, ut qui nullo exposcente, tot millia in
nocentissimorum ciuium trucidauerit. Horror
animum subit, quoties recorder feralem introi
tum, & hanc solam Galba victoriam, cum in
oculis orbis decumari deditos iuberet, quos de
precantes in silem acceperat. His auspicijs vr
bern ingressus, quam gloriam ad principatum
attulit, nisi occisi Obultronij Albini & Marcel
lini in Hispania, Bernuchilonis in Gallia, Fonte
Capitonis in Germania, Clodij Macri in Aphri
ca, Ciconij in via. Turpilium in urbe. Nymph
idij in castris. Quae usque in provincia, quae ca
stra sunt nisi cruenta & maculata? aut (ut ipse
pradicat) emendata & correctata. Nam quae alijs
scelera, hic remedia vocat, dum falsis nomini
bus seueritatem pro sanitate, parsimoniam pro au
aritia, supplicium & conuulsas vestras di
sciplinam appellat. Septem à Neronis sine men
ses sunt, & iara plus rapuit Hycelus quàm quod
Polycleti & Vatunij & Egi & alij parauerunt.
Minore auaritia aut licentia grassatus esset T.
Iunius, ut ipse imperasset, nunc & subiectos nos
habuit, tanquam suos, & viles ut alienos. Vna
illa domus sufficit donatus, quod vobis nunquā
datur, & quotidie exprobratur. Ac ne qui sal
tem in successore Galba spes esset, accersit ab ex
ilio, quem tristitia & auaritia sui simillimum
in hacabat. Vidistis commilitones notabili tem
pestate etiam Deos infansiam adoptionem ad
uerfari-

uerfantes. Idem Senatus, idem populi Romani animus est: vestra virtus expectatur, apud quos omne honestis consilijs robur, & sine quibus, quamuis egregia, inutilia sunt. Non ad bellum vos, nec ad periculum voco: omnium militum arma nobiscum sunt. nec una cohors togata defendit nunc Galbam, sed detinet. Quum vos aspexerit, quum signum meum acceperit, hoc solum erit certamen, quis mihi plurimum impudet. Nullus cunctationi locus est in eo consilio quod non potest laudari nisi peractum.

ORATIO OTHONIS AD
milites.

ARGUMENTVM.

Paucis diebus quàm rerum potitus erat in Romano imperio Otho Syluius. paucorum militum errore, quos inanis suspicio insidiarum terruerat, atrocissima erat in vrbe confusa de nocte seditio. Quæ vis, ut re ipsa pro salute imperatoris suscepta erat, cuius vitæ illi metuebant. ita in senatū à quo vim timebant, intendi putabatur: vel maxime quòd armati impetū fecerant in palatiū, vbi Otho cum clarissimis senatoribus epulabatur. Qui plurimum sua interesse iudicans, ut abs esset ab omni iniuria omniq; metu senatus, seditionem & in præsentia sedare, & postridiē seuerius coercere conatus est, quum nondum ille ardor penitus deferbuisset. Conuocatam igitur multitudinem increpat, sed lenius, quòd intelligebat non ad suam perniciem, sed ad inco'umitatem capta esse ab illis arma. Docet igitur quanta sit culpa in illo militari motu: reuocans de causa concitatio. Esse enim id hominum qui omnium

anum eorum qua si
se reuocare. Iura mi
i his requiratur mod
realest. quæ hoc t
Docet illius incolu
conuocari. Paucos ad
parcipue iuerat in c

N Eqs. ut aff
accenderent
mum ad
que enim egregie su
tu à vltis semper
tu, & erga me mor
proximi mutuum, n
conuocatus
datione quidem a
uia pietas vesica
excitauit. Nam se
iudicium adhibita
tur. Imus ad bellu
andri, omnia con
dant, ratio rerum
tutur? Tam nesce
oportet. Ita se duc
plura habet, ut mu
que tantum vider
quare singulis li
imperium interce
sa rapiuntur arm
temulentus (neq
proxima inlan
tribuni sanguine

ium eorum qua sunt velint causas nosse, & ad
e reuocare. Iura militum offendit, & quanta ab
illis requiratur modestia. Sanctitatem senatus
nequeat. quæ hoc furore militari attentata est.
docet illius incolumitate imperij stabilitatem
contineri. Paucos ad poenam deposcit, quorum
principue fuerat in eo motu audacia.

Neq; ut affectus vestros in amorem mei
accenderem cōmilitones, neq; ut ani-
mum ad virtutem cohortarer, (utra-
que enim egregie super sunt) sed veni postulatus-
rus à vobis temperamentum vestra fortitudi-
nis, & erga me modum charitatis. Tumultus
proximi initium, nō cupidine & odio, qua mul-
tos exercitus in deformem egere, ac ne detre-
ctatione quidem aut formidine periculi. Minima
pietas vestra acrius quàm consideratus
excitauit. Nam sæpe honestas rerum causas (ni
iudicium adhibeas) perniciosi exitus consequun-
tur. Imus ad bellum. Num omnes nuntios palam
audiri, omnia consilia cunctis presentibus tra-
ctari, ratio rerum ad occasionum velocitas pa-
titur? Tam nescire quadam milites quàm scire
oportet. Ita se ducum autoritas, sic rigor disci-
plina habet, ut multa per centuriones tribunos-
que tantum iuberi expediat. Si ubi iubeantur,
querere singulis liceat, pereunte obsequio etiam
imperium intercidit. An & illic nō est intempe-
sta rapiuntur arma? Vnus alterve perditus ac
temulentus (neque enim plures consternatione
proxima insansisse crediderim) centurionis ac
tribuni sanguine manus imbuet? Imperatoris
sui

sui tentorium irrueret? Vos quidem istud pro me. Sed in discursu ac tenebris, & rerum omnium confusione patefieri occasio etiam aduersus me potest. Si Vitellio & satellitibus eius eligendi facilius detur, quem nobis animam, quas mentes imprecantur? Quid aliud quam seditionem & discordiam optabunt? Ne miles centurioni, ne centurio tribuno obsequatur: hinc confusi pedites, equitesque in exitum ruamus. Parendo potius commilitones, quam imperia dum sciscitando res militares continentur. Et fortissimus in ipso discrimine exercitus est, qui ante discrimen quietissimus. Vobis arma & animus sit, mihi consilium & virtutis vestra regimentum cingite. Paucorum culpa fuit, duorum poena: ceteri abolete memoriam foeditissima noctis, ne illas aduersus senatum voces ullus unquam exercitus audiat. Caput imperij & decora omnium prouinciarum ad poenam vocare, non hercle illi quos nunc maxime Vitellius in nos ciet, Germani audeant. Vltre Italia alium, & Romana verè iuuentus, ad sanguinem & cadem deposcerent ordinem cuius splendore & gloria sordes & obscuritatem Vitellianarum partium perstringimus? Nationes aliquas occupauit Vitellius: imaginem quandam exercitus habet: senatus nobiscum est. Sic fit ut hic res pub. inde hostis reip. constituerint. Quid vos pulcherrimam hanc urbem domibus & templis & congestu lapidum stare creditis? Muta ista & inania intercidere ac reparari promissionē possunt. Aeternitas rerum, & pax gentium,

Et ma cum vestra
finitur. Hunc
uere vobis vestra
ad principem contin
matoribus accepit
Nam ut ex vobis
principes nascuntur

ORAT

ARC

Certabant de
deretendo, hic
tunc Victoria
nime inuenerat.
ho receperet.
frangitur animo
hatur, sed bellum
centes venire leg
alacriores mod
iam de morte co
causas cur nol
fert du s vnam
fore diuturnum
dem posse sper
tam facis radi
res aduersario ve

H Vnc a
vltro
de v
plus spes efflu
chrior mors ex
tuna. No rep

Et mea cum vestra filius, incolumitorem senatus
firmatur. Hunc auspicio à parente & condi-
tore urbis nostra institutum, & à regibus usque
ad principes continuum & immortalem sicut à
maioribus accepimus, sic posteris tradamus.
Nam ut ex vobis senatores, ita ex senatoribus
principes nascuntur.

ORATIO OTHONIS,

ARGVMENTVM.

Certabant de imperio Otho & Vitellius, ille
de retinendo, hic de occupando. Ad manus ven-
tum est. Victoria penes Vitellium fuit, sed ea mi-
nimè incruenta. Magnam enim eadem eo præ-
lio acceperat. Itaque rogant Othonem sui ne
frangatur animo, nec in rebus aduersis contra-
hatur, sed bellum reparet. Non deesse vires, re-
centes venire legiones: animos verò nusquam
olacriores, modò ne ipsi despondeat. Otho qui
iam de morte consciscenda cogitasset, recusat: &
causas cur nol: tvi ad hoc eorum obsequio, af-
fert duas. vnam, quòd imperium desperet sibi
fore diuturnum: alteram, quòd ne si retineri qui-
dem posse speret, tamen velit ciuili sanguine &
tam foedis caedibus partium habere, itaque cede-
re aduersario velle perseuerat.

Hunc animum, hanc virtutem vestram
vlterò periculis obijcere: nimis gran-
de vita mea pretium puto. Quanto
plus spei est editis, si viuere placeret, tanto pul-
chrior mors erit. Experti inimicè sumus ego ac for-
tuna. Ne tempus computaueritis. Difficilius est re-
perire.

perare felicitati qua te non putes diu vsurum. Civile bellum à Vitellio cœpit, & ut de principatu certaremus animis, initium ille fuit: ne plusquam semel certemus, penes me exemplum erit. Hinc Othonem posteritas asstmet. Fruetur Vitellius fratre, coniuge, liberis: mihi non ultione neq; solatijs opus est. Alij diutius imperium tenuerunt, nemo tam fortiter reliquerit. An ego tantum Romana pubis, tot egregios exercitus sterni rursus, & reipub. eripi patiar? Est hic mecum animus, tanquam perituri pro me fueritis. Sed este superstites, nec diu moremur, ego incolumitatem vestram, vos constantiam meam. Plura de extremis loqui, pars ignavia est. Principium destinationis meae documentum habete, quod à nemine queror. Nam incursare deos vel homines, eius est qui vivere velit.

ARGVMENTVM ORATIO MUTIANI.

Imperabat oppresso Othone Vitellius. Eius imperium indigne ferebant nobilissimi homines, & ad alium transferri cupiebant: maximè verò Mutianus, magni vir nominis, impulit Vespasianum ad deturbandum Vitellium, & inuadendum dominatum. Eius consilij summa hac oratione est conclusa. Auctor est ei ne tantam labem patiatur imperio Rom. inuri, ut illud ab homine indignissimo & impurissimo teneatur. Tota oratio consistit in causis suscipiendis, & in adiumentis rei perficienda. Causis suscipiendis: offert turpitudinem qua contaminatum esset imperium ab homine sceleratissimo: nobilitatem generis, splendorem, virtutem in Vespasiano, illustres eius liberos.

beros, imperium
ciolum esse, sed et
ares vero perfici
n eum, robur legio

O Mnes qui
scipunt, &
chaatur, r

promotum effectum,

multipse qui iuadet

ne consilio pericul

assurunt, cui summ

Veip isane ad im

reip quam ubi m

manu p. sium est

ueris, à cœ. unel

rit, post Vitellium

gost. acerrimam

simam Tiberij se

dem aut Claudij

impero domum e

ba imaginibus.

perden damq; ren

videretur, etian

tuta seruitus: esse

tempus quo posse

dum est ad impe

Corbula? Sylene

fateor. Sed & N

antebat. Satis

quis timetur. E

ri, sibi ipse Vitel

dy, nulla milit

eros, imperium Vitellij non tantum ignominiosum esse, sed etiam illis periculosum. Facultates vero perficiendi effert, studium multorum necum, robur legionum firmissimum.

OMnes qui magnarum rerum consilia suscipiunt, estimare debent an quod inchoatur, reip. utile, ipsis gloriosum aut promptum effectum, aut certe non arduum sit. Si nullo ipse qui suadet considerandus est, adiciatne consilio periculum suum, & si fortuna caeptis affuerit, cui summum decus acquiratur. Ego te Vespasiane ad imperium voco, tam salutare reip. quam tibi magnificum. Iuxta deos in tuam manu positum est. Nec speciem adulantis expauescis, à contumelia quam à laude propius fueris, post Vitellium eligi. Non aduersus diui Augusti acerrimam mentem, nec contra Caij quidem aut Claudij vel Neronis fundatam longo imperio domum exurgimus. Cessisti etiam Galbae imaginibus. Torpere ultra & postuendam perden. lamq. remp. relinquere, sapor & ignavia videretur, etiamsi tibi quam inhonestus, tam tuta seruitus esset. Abijt iam & transuictum est tempus quo posses videri concupisse. Confugiendum est ad imperium. An excidit trucidatus Corbulo? Splendidior origine quam nos sumus, fateor. Sed & Nero nobilitate natalium Vitellium anteibat. Satis clarus est apud timentem quisquis timetur. Et posse ab exercitu principem fieri, sibi ipse Vitellius documento est, nullis stipendijs, nulla militari fama, Galba odio prouectus.

Ne

Ne Othonem quidem ducis arte aut exercitus
 v. sed praepondera ipsius a. speratione victum, ia
 desiderabilem & magnum principem fecit.
 Quum interim spargit legiones, exarmat co-
 hortis, noua quotidie bello semina ministrat.
 Si quid ardoris ac ferociae miles habuit, popinis
 & comessionibus & principis imitatione de-
 teritur. Tibi è Iulaa & Syria & Aegypto no-
 uem legiones integra, nulla acie exhausta, non
 discordia corrupta: sed firmatus usu miles &
 belli domitor externi. Classium, alarum, co-
 hortium robora, & fidissimi reges, & tua an-
 te omnes experientia, Nobis nihil ultra arro-
 gabo quàm ne post Valentem & Cecinnam nu-
 meremur. Ne tamen Mucianum socium spreue-
 ris, quia amulum non experiris. Me Vitellio
 antepono, te mihi. Tua domui triumphale no-
 men, duo iuuenes, capax iam imperij alter, &
 primis militia annis apud Germanicos quoque
 exercitus clarus. Absurdum fuerit, non cede-
 re imperio ei cuius filium adoptaturus essem si
 ipse imperarem. Caterum inter nos non idem
 prosperarum aduersarumque rerum ordo erit.
 Nam si vincimus, honorem quem dederis ha-
 bebis, discrimen ac periculum ex aequo patiemur.
 Imò, ut melius est, tu his exercitus rege, mihi
 bellum & praetorium incerta trade. Acriore
 hodie disciplina victi quàm victores agunt.
 His tra, odium, ut non is cuius ad virtu-
 tem accendit, ille per sustulium & conu n-
 ciam heb senat. Agerio Carol ius contexta
 mtricius partiu. & amgeetia vultura
 bef-

bellum ipsum. N
 tia, parsimonu
 Vitellij torpor
 rem in bello cau
 qui delirant, d

EX

ORATIO C

AR

Aquilus Reg
 delitae praebu
 sorum & Orphit
 epantis crimem
 fuerat, derulise
 dia. Et quoniam
 rrit, ani aduen
 tius ab vatore &
 fester Viplanus
 crado iam quod
 Mer tonus exar
 mentissime est i
 tam exggerans
 nem vexatione
 funedem vocat
 tiam olivicens
 tyrannidis id
 da senatum im

HÆC
 Huitat
 mpla
 fines, quip
 luerit. Te f
 dunt a vatore
 capos a. a. a.

*bellum ipsum. Nec mihi maior in tua vigilan-
tia, parsimonia, sapientia, fiducia est, quam in
Vitellij torpore, inscitia, sauitia. Sed & melio-
rem in bello causam quam in pace habemus. nam
qui deliberant, desciuerunt.*

EX XX. LIBRO.

ORATIO CVRTII MONTANI.

ARGVMENTVM.

Aquilius Regulus Neroni se ministrum in cru-
delitate prabuera, & per eum fuerat euerfa Cras-
sorum & Orphit, clarorum hominum, domus,
quum is crimen illorum, cuius tamen particeps
fuerat, derulisset. Inde magna erat ei cōfata inui-
dia. Et quū in alios qui eiusdem crudelitatis fue-
rant, animaduertum esset, hic quoque reus est fa-
ctus ab vxore & liberis Crassi: sed pro eo dicebat
frater Vipsanus & Messala: & inuidiam depre-
cando iam quodammodo restinxerat. Ibi Curtius
Montanus exarsit, & in reum hac oratione vehē-
mentissimè est inuectus, prætitam tyranno ope-
ram exaggerans, crudelitatem, rapinas, libidi-
nem, vexationem innocentum, truculentiam &
funestam vocem ad incitandam tyranni saui-
tiam obiciens. Pelles esse reipublicæ & semina
tyrannidis id genus homines: ad quæ extirpan-
da senatum impellit.

HÆC certè Nero non coegit nec dig-
nitatem aut ista lucem sauitia redē-
misti. Sanè doleremus istorum defen-
siones, qui perdere alios quàm periclitari ipsi ma-
luerint. Te scirem reliquerat exulpater. &
diuina inter creditores bona: nondum honorum
rapax avaritia: quod ex te concupisceret, Nero
inhib

nihil quod timeret. Libidine sanguinis & hiatu pramiorum, ignotum adhuc ingenium & nullis defensionibus expertum, eade nobili imbuti, quum ex funere reipublice raptis consularibus spolijs, septuagies festerio signatus, & sacerdotio fulgens, innoxios pueros, illustres senes, conspicuas foeminas eadem ruina prosterneres: quum segnitiam Neronis incusares, quoda per singulas domos seq, & delatores fatigaret: posse uniuersum senatum una voce subuerti. Retinete Patres conscripti, & reseruate hominē tam expediti cōsili, ut omnis atas instructa sit, & quomodo senes nostri Marcellum Crispum, inuones Regulum inuentur. Inuenit etiam amulos infelix nequitia. Quid si floreat vigeat, quē? Et quem adhuc quaestorum offendere non audemus, pratoriū & cōsultarem visurum sumus? An Neronem extremum dominorum putatis? Idem crediderant qui Tiberio, qui Caio supersites fuerunt, quum interim instabilior & senior exortus est. Non timemus Vespasianum: ex principis atas, ea moderatio. Sed diutius durant exempla quā mores. Elanguimus P. C. nec iam ille senatus sumus, qui occiso Nerone, delatores & ministros, more maiorum puniendos flagitabat. Optimus est post malum principem dies primus.

ORATIO VOCALE AD VOCATAM concionem.

NUnquā apud vos verba feci, aut pro vobis sollicitior, aut pro me securior. Nā mihi

exi-

anguinis & ha-
 duc ingenium
 eade nobili m-
 lica rapis con-
 no signatus, &
 ueros, illustres
 on ruina proster-
 is incusares, quod
 lutores fatigare.
 pa voce subuerti.
 referuare homini
 aras inferuata sit.
 cellam Crispum
 lument etiam i-
 si fletat uigeti-
 um offendere non
 rem confuri sumus
 miorum putat
 qui Cui super-
 os fletu &
 us Vespasiani
 Sed iustus au-
 luguimus P. G.
 uis occiso Nerone
 e matorum puni-
 est pū malum

AD VO-

seci, aut pro vobis
 securior. Nam mihi

exitium parari libens audio. Mortemq; in to-
 talis hostium, ut finem miseriarum expecto.
 Vestri me pudet miseretq;, aduersus quos non
 oraliū & acies parantur, id enim fas armo-
 rum, & ius hostium, bellum cum populo Roma-
 no vestris se manibus gesturum, Classicus spe-
 rat, imperiumq; & sacramentum Galliarum
 ostentat. Aded nos, si fortuna in praesens virtus-
 que deseruit, etiam vetera exempla deficiunt,
 quoties Romana legiones perire praoptauerint,
 ne loco pellerentur? socij sepē nostri excindi vr-
 bes suas, seq; cum coniugibus ac liberis cremari
 perculerunt, neque aliud pretium exitus, quam
 fides fama. Tolerant cum maximè inopiam
 obsidiumq; apud Vetera legiones, nec terrore aut
 promissis demouentur. Nobis super arma & vi-
 ros & egregia castrorum munimenta, frumen-
 tum & commeatus, quamuis longo bello pares.
 Pecunia nuper etiam donatuuo sufficit, quod si-
 ue à Vespasiano, siue à Vitellio datum interpre-
 tari mauultis, ab Imperatore certè Romano ac-
 cepistis. Tot bellorum victores apud Geldubam,
 apud Vetera fuso toties hoste, si pauetis aciem,
 indignum id quidem Sed si vallum muriq; &
 trahendi artes, donec è proximis prouincijs au-
 xilia exercitusq; concurrant. Sanè ego displiceā.
 Sunt alij Legati, Tribuni, Centurioq; aut mi-
 les, ne hoc prodigium, toto terrarum orbe vulge-
 tur, vobis satellitibus Ciuilem, & Classicum I-
 taliam inuasuros. An si ad mœnia urbis Ger-
 mani Galliq; duxerint, arma patria inferetis?
 Horret animus tanti flagitij imagine. Tutori

An

Treni-

Treuiro agentur excubia? Signum belli Bata-
uus dabit? & Germanorum catervas supplebi-
tis? quis deinde sceleris exitus? cum Romana
legiones contrà direxerint, transfuga è trans-
fugis, & proditores è proditoribus inter recès &
vetus sacramentum inuisi Deis errabitis? Te
Iupiter opt. max. quem per octingentos viginti
annos tot triumphis coluimus, te Quirine Ro-
mana parens urbis, precor veneratorq;, ut si vo-
bis non fuit cordi, me duce hac castra incorrup-
ta & intemerata seruari, at certe pollui for-
dariq; à Tutore & Classico ne sinatis. Militibus
Romanis aut innocentiam detis, aut maturam
& sine noxa pœnitentiam.

ORATIO LEGATI TENCTERORVM.

A R G V M E N T V M.

Deleto Romanorum exercitu à Germanis, &
depulso eorum iugo, initum est consiliū à Ger-
manis de Agrippinensi colonia, quæ in Roma-
norum imperio permanebat. Excindi eam pla-
cebat nonnullis: mitius agendum alij censue-
runt, satisq; habuerunt eam ad societatem
Germanorum reuocare. Ea remissa est ab ijs le-
gatio, cuius princeps hanc orationem in illius co-
loniæ concilio habuit. Gratulatus est illis liber-
tatem: mandata exposuit Germanorum de mœ-
nibus diruendis, Romanorum reliquijs tollen-
dis, & eorum bonis publicandis, vestigalibus ab-
rogandis, quæ pensitabant Romanis, de com-
mercij secum communicandis, de institutis
Germaniæ restituendis.

Redisse vos in corpus nomenq; Germania,
communibus deis, sed præcipuo deorum
Martis

clarti grates agimus
vndem liberi inter
eam fumina ac terr
tum clauserant Ro
fugis nostros arceren
de. ad arma nati
custode & pretio
tutasq; nostra in a
tati à vobis, muros
etrahatis. Etiam
tra, sortitis obliu
tineis vestris truci
& homin mscetur
nam cedant, ne q
negare causam su
quæ resp. am colere
omodo lucem di
in omnes terras for
statuta cultumq;
vestigalibus quib
pectos quam armis
& servitutis obli
is, aut alijs imper

ORATIO A

A R G

Respondet legati
cipiti sententia int
coru. Itaque coru
la concedunt, al
aunt securitatem

num belli: Bui
 caterna. Gopli
 ? cum Roman
 mansug. d. r. m
 bus inter rece
 errabit? ?
 ftingentes eug
 , te Quine Ro
 pererq. , ut si
 castra incon
 at certe pellu
 finatu. M. h
 tu, aut matram

NCTERORUM.

T V M.

ua Germanis, &
 en coñitū à Geo
 a, quæ in Roma
 faciendi eam pla
 adem alijs centu
 ad societatem
 n. iſſa eſt ab iſto
 nem in illius co
 us eſt illis liber
 eorum de mo
 reliquis tollen
 , veſtigalibus ab
 manis, de com
 s, de institutis

menq. Germania,
 præcipuo deorum
 Marti

Marti grates agimus. Vobisq. gratulamur quèd
 andem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc
 liem flumina ac terras & celum quodammodo
 psu clauſerant Romani, ut colloquia congres
 ſusq. nostros arcerent, vel, quòd contumelioſius
 eſt, viris ad arma natis, inermes ac propè nudi
 ſub cuſtode & pretio coiremus. Sed ut amicitia
 ſocietasq. noſtra in æternum rata ſint poſtula
 mus à vobis, muros colonia, munimenta ſeruitij
 detrahatis. Etiam fera animalia ſi cluſa te
 neas, virtutis obliuſcuntur. Romanos omnes in
 ſinibus veſtris cruciſcietis. Haud facile libertas
 & domini miſcètur. Bona interſectorum in me
 dium cedant, ne quis occulere quicquam aut
 ſegregare cauſam ſuper poſſit. L'cet nobis vobis
 quæ ripam colere, ut olim maioribus noſtris.
 Quomodo lucem diemq. omnibus hominibus, i
 ta omnes terras fortibus viris natura aperuit.
 Inſtituta cultumq. patrium reſumite, abruptis
 veſtigalibus quibus Romani plus aduerſus ſub
 iectos quàm armis valent. Sincerus & intger,
 & ſeruitutis oblitus populus, aut ex æquo age
 tis, aut alijs imperitabitis.

ORATIO AGRIPPINENSIVM.

ARGVMENTVM

Reſpōdēt legatis Germanorū Agrippinēſes, an
 cipiti ſentētia inter metū Germanorū & Roma
 norū. Itaque eorum quæ illi edixerant, nonnul
 la concedunt, alia excuſant. In muris oppo
 nunt ſecuritatem: in Romanorum caſtribus
 facien-

faciendis, coniunctionem & vetustatem, & iun-
consanguinitatis. De vectigalibus, commercijs &
institutis legatis, quæ proposuerant, assentiun-
tur.

QUAE prima libertatis facultas data est
audacius quàm cautius sumpsimus, ut
vobis ceterisq; Germanis consanguineis
nostris iungeremur. Muros ciuitatis congregan-
tibus se tum maximè Romanorum exercitibus,
augere nobis quàm diruere tutius est. Si qui ex
Italia aut prouincijs alienigena in finibus no-
stris fuerant, eos bellum absumpsit, vel in sua
quisque sedes refugere. Deductis olim & nobis-
cum per connubium sociatis, quisq; mox proue-
nere, hac patria est. Nec vos adeo iniquos exi-
stimamus, ut interfici à nobis parentes, fratres,
liberos nostros, velitis. Vectigal & onera com-
merciorum resolvimus. Sint transitus incusto-
diti, sed diurni & inermes, donec noua & re-
centia iura in vetustatem & consuetudinem
vertantur. Arbitrum habebimus Ciuilem &
Velledam, apud quos pacta sancientur.

EX LIBRO XX.
ORATIO CERIALIS.
ARGUMENTVM

Bellum gerebat aduersus Germanos exercitus
Romanus nomine & auspicijs Vespasiani Casa-
ris. Huius belli summa penes Petilum Cerialem
erat. Desciuerant autem ab imperatore legiones
aliquot ex Gallis conscriptæ, sequæ ad hostes cõ-
tulerant, quorum erant duces Ciuilis Classicus
& Tutor. Re bene à Ceriali gesta, quamuis debel-
latum

erum nondum erat,
vobis, in perfidos
eratur plerique vige-
et quæ ab hostibus fu-
ma deinde sunt legi-
placuit terror inuolera-
feligrauius putauit
conitatem. Verum
eadem in Casa-
resolendam Belli cau-
necessarias, summa
& clementiam impe-
monescit, ut pare-
solutare sibi esse inte-
& tutela Romanæ

NEq; ego vobis
& populi Roma-
firmaui. Se-
minum valens, bon-
sed vobis seditione
pauca disserere quæ
vobis audisse quæ
sistat cæcerorumq;
peratoresq; Roma-
bus vestris muca-
extremū fatigabāt,
cui pariter atque
rant. Quod prælo-
que, quantis exer-
quo ve et enim Ge-
satis clarum. Nec
taliura cœcerum
regno Galliarum
nili Dacæ usque

veritatem. Scilicet
lus commerciorum
uerant, effluuiis

facultas kata
u sumptibus, et
is con, angustia
tatis congregan-
rum exercitiis
tum est. Si qui
s in finibus mo-
ntis, vel in
tu el. m. et nobis

quod, max. proue-
aned iniquis exi-
arantes, fratres,
el. et onera com-
ar sitis incusto-
onec noua et re-
confutandem
imus Ciuium et
centur.

XX.

ALIS.

VM

manos exercitus
Weipfiani Cala-
tilum Cerialem
eratore legiones
que ad hostes co-
Ciuiis Classicos
quamuis debel-
larum

tum nondum erat, sed male tamen agebatur cū
ostibus. in perfidos & desertores vt animadu-
eretur plerique virgebant. Lenius tamen Treui-
os qui ab hostibus fuerant, accepit Cerialis Ac-
ita deinde sunt legiones illae. Eas magis sup-
licij terror inuaserat, sed nihil in eas statuendū
ibi grauius putauit Cerialis, deditque facti im-
manitatem. Verū hac oratione cohortatus est
as ad fidem in Caesarem constantius in posterū
colendam Belli causas repetijt: ostendit iustas,
necessarias, summa aequitate nixas. Aequitatem
& clementiam imperij inculcauit. Officij com-
monefecit, vt parerent imperio Romano quod
salutare sibi esse intelligerent: quippe in fide es-
sent & tutela Romanorum.

Neq; ego vnquam facundiam exercui,
& populi Romani virtutem armis af-
firmaui. Sed quia apud vos verba plu-
rimū valent, bonaq; ac mala non sua naturā
sed vocibus seditiosorum aestimantur, statui
pauca differere quā, profligato bello, vtilius sit
vobis audisse quā nobis dixisse. Terram ve-
strā caterorumq; Gallorū ingressi sunt duces im-
peratoresq; Romani, nulla cupidine, sed maiori-
bus vestris innocantibus quos discordia vsq; ad
exitū fatigabāt, & acciti auxilio Germani so-
cijs pariter atque hostibus seruitutem imposue-
rant. Quod praelijs aduersus Cymbros Teutonof-
que, quantis exercituum nostrorum laboribus,
quo veuentu Germanica bella tractauerimus,
satis clarum. Nec ideo Rhenum insedimus vt I-
taliā tueremur, sed ne quis alius Ariouistus
regno Galliarum potiretur. An vos cariores Ci-
uili Batavisq; & Transrhenanis getibus cre-
ditis

ditis quàm maioribus eorum patres auq; vestri fuerunt? Eadem semper causa Germanis transcendendi in Gallias, libido atq; auaritia, & mutanda sedis amor, ut relictis paludibus & solitudinibus suis, fecundissimum hoc solum vosq; ipsos possiderent. Ceterum libertas & speciosa nomina praeferuntur. Nec quisquam alienum seruitium & dominationem sibi concupiscit, ut non eadem ista vocabula usurparet. Regna bellaq; per Gallia semper fuere, donec in nostrum ius concederetur. Nos quanquam totiens lacescitis, iure victoria id solum vobis addidimus quo pacem tueremur. Nam neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendijs, neque stipendia sine tributis haberi queunt. Cetera in communi sita sunt. Ipsi plerumque legionibus nostris praesidetis. Ipsi has aliasque prouincias regitis: nihil separatim clausumve. Et laudatorum principum usus ex aquo, quamuis procul agentibus. Sani proximis ingruunt. Quomodo sterilitatem aut nimios imbres & cetera natura mala, ita luxum vel auaritiam dominantium tolerate. Vittia erunt donec homines. Sed neq; hac continua, & meliorum interuentu pensentur: nisi forte Tutore & Classico regnantibus, moderatius imperium speratis, aut minoribus quàm nunc tributis parabuntur exercitus quibus Germani Britannique arceantur. Nam pulsus (quod diu prohibeant) Romanis, quid aliud quàm bella omnium inter se gentium existant? Ostringentorum annorum fortuna disciplinaq; compages

hac

hac conluit, quae
num non potest.
genes quos aurum
causa. Proinde pa
ritatesque eodem
lra. Moneant vos
ta, ne contumacia
quum cum securi

EX. X
ORATIO

ARG.

Ciuilis per fug
aduertus Romano
num vario euentu
ribus acceptis cla
tritis Baraugarum
dux. Accedens si
undam monent
Tentauit. & rem
uos vt colloqui
esset ventum, li
uili cuius tam
intercidit. Hic p
ex parte, repeti
suscepti vt om
suspiciones.

S. Iud V
fatio m
bunt. C
ab illo capta,
verum nihil o

has coaluit, quæ conuelli sine exitio conuellen-
tium non potest. Sed vobis maximum discrimē,
penes quos aurum & opes, præcipua bellorum
causa. Proinde pacem & urbem quam victi
victoresquæ eodem iure obtinemus, amate, co-
lite. Moneant vos viriusquæ fortunæ documen-
ta, ne contumaciam cum pernicie quàm obse-
quium cum securitate malitis.

EX XXI. LIBRO.

ORATIO CIVILIS SED
mutilata.

ARGVMENTVM

Ciuis per fuga à Romanis ducem se Batauis
aduersus Romanos præbuerat. Bellum diutur-
num vario euentu gesserat, tamen multo plu-
ribus acceptis cladibus quàm illatis. itaque at-
tritis Batauorum viribus, Cerialis Romanus
dux. flectendos sibi potius ad deditionem sube-
undam monen- to quàm diutius virgendo, duxit.
Tentaui, & rem confecit. Conuenit inter Bata-
uos vt colloquio dies diceretur. Ad quod quum
esset ventum, habuit hanc pro se orationem Ci-
uilis, cuius tamen bona pars iniuria temporum
intercidit. Hic purgandi sui causa aliqua saltem
ex parte, repetit altius causas belli à septimum
suscepti. vt omnes turpis prodicionis auertat à
se suspiciones.

S lapud Vitellij legatum defenderet, neque
facto meo venia neque aistis fides debe-
batur. Cuncta inter nos i unica, hostilia
ab illo cepta, à me aucta erat. Erga Vesp. si an-
vetus mihi obseruantia, & quū priuatus esset.

Aa 4

ami-

amici vocabamur. Hoc primo Antonio notum, cuius epistolis ad bellum accitus sum ne Germanica legiones & Gallica iuventus Alpes transcenderent. Qua Antonius absens, Flaccus praesens mouebat, arma in Germania moui, quae Mutianus in Syria, Aponius in Moesia, Fabianus in Pannonia.

EX VITA AGRICOLAE
A Corn. Tacito prodita.

ORATIO GALGACI
ARGVMENTVM.

Intulit Bellum Britannis Iulius Agricola, nomine Romani imperatoris. Illi laceffiti ad distinguendum belli incendiū magnis animis concurrerunt, ducem quē habuerunt nomine Galgacum. Is contractis copijs, cum hoste confingendū censuit: sed prius animos multitudinis oratione esse firmandos. Itaque conuocatam suorum concionem hortatus est vt strenuē bellum compescerent. Eius tota oratio in ea posita est vt eos & posse & debere hostem propulsare ostendat: defensionem & facilem esse & necessariam. Idcirco belli aequitatem & necessitatem docet. Inuehitur in hostium auiditatem. Sua nifi flagitiosē deferi ab ipsis non posse probat. A seruitute voluntaria subeunda deterret, idq; à Dominorum superbia & innata genti illi libertate. Comparatione & exemplis multo infirmorum quorundam, probat libertatem eos posse à seruitute & iugo hostium defendere. Romanorum vires extenuat & contemnit. Auita fortitudinē proposita, eos dimittit.

Quos causam
nam, in
si, no. i. uerum
quorum liber
et conuersi
terra, ac ne m
ne nobis classe Ro
ma quā fortibus bo
sima, iunt. Pri
Romanos varia for
aliquid in nostris
uoluntatis totius B
tribus sit, nec ser
culos quosq; a con
ra habebamus. No
timor, recessus
eum defendit. Nū
eque omne ignotum
um vltiū gens, mi
feriores Romani, q
absequium & mo
et: siquam eun
ra, & mare seruat
na, si pauper, an
occidens fatiuer
piam parti afflic
dare, rapere fals
bi solitudinem s
cuiq; ac propin
voluit: hi per d
tur. Coniuges
effugiant, nomi

oc primo Antonio re-
lum accitus sum ne
Gallica iuuentus An-
Antonius abfens, Flau-
a in Germania mori,
ponius in Afia, Fac-

AGRICOLAE
cito prodita.

GALGACI.
MENTVM.

annis Julius Agricola, no-
ris. Illi laeffiti ad re-
ndiū magnis animis con-
buerunt nomine Galga-
cum hofte confignendi
oratorum multitudinis oratione
onuocata fuorum eorū
tenue bellum compescere
ea polita ad eos & poli-
pullare ostendat: defen-
neceffariam. Ideo
ilitatem docet. Inuehitur
sua nifi flagitiose deferri
A feruitute voluntaria
à Dominorum superbia
tate. Comparatione &
rum querundam, pro-
à feruitute & iugo ho-
orum vires extenuat &
dine propolita, eos di-

Qu.

Noties causas belli, & necessitatem no-
stram, inueor magnus mihi animus
est, hodiernum diem, cessare, nunquē ve-
rum, initium libertatis totius Britannia fore.
Iam & uniuersi seruitutis expertes, & nulla
lra terra, ac ne mare quidem securum, immi-
ente nobis classe Romana. Ita praelium atq; ar-
ta qua fortibus honesta, ea iam etiam ignavis
utissima sunt. Priores pugna quibus aduersus
Romanos varia fortuna certatum est, spem ac
ubsidium in nostris manibus habebant: quia
nobilissimi totius Britannia, eoq; in ipsis pene-
ralibus siti, nec seruientium littora aspiciētes,
oculos quoq; à contactu dominationis inuiola-
tos habebamus. Nos terrarum ac libertatis ex-
tremos, recessus ipse ac finis fama in hunc
diem defendit. Nūc terminus Britannia patet,
atq; omne ignotum pro magnifico est. Sed nulla
iam ultra gens, nihil nisi fluctus & saxa. Et in-
feriores Romani, quorum superbiam frustra per
obsequium & modestiam effugeris, raptores or-
bis postquam cuncta vastantibus defuere ter-
ra, & mare scrutantur. Si locuples hostis est, a-
nari, si pauper, ambitiosi, quos non oriens non
occidens satiauerit. Soli omnium oues atq; ino-
pnam pari affectu concupiscunt, auferre, truci-
dare, rapere falsis nominibus imperium, atq; ubi
solitudinem faciunt, pacem appellant. Liberos
cuiq; ac propinquos suos natura charissimos esse
voluit: hi per delectus alibi seruituri auferuntur.
Coniuges sororesq; etsi hostilem libidinem
effugiant, nomine amicorum atq; hospitum pol-

luuntur. Bona fortunaſque in tributum egerunt in annonam frumentum: corpora ipſa ac manus ac ſiluis ac paludibus emuniendis verbera inter ac contumelias conterunt. Nata ſeruituti mancipia ſemel veneunt, atq; ultro à dominis aluntur. Britannia ſeruitutem ſuam quotidie emit, quotidie pascit. Ac ſicut in familia recentiſſimus quiſque ſervorum & conſeruis ludibrio eſt, ſic in hoc orbis terrarum vendere ſamulatu, noui nos & viles in excidium petimur. Neque enim arua nobis aut metalla, aut portus ſunt, quibus exercendis reſeruemur. Virtus porro ac ferocia ſubiectorum ingrata imperantibus. Et longinquitas ac ſecretum ipſum, quò tutius, eò ſuſpectius. Ita ſublata ſpe venia, tandem ſumite animum, tam quibus ſalvus quàm quibus gloria chariſſima eſt. Brigantes, ſcæmina duce, exurere coloniam, expugnare caſtra, ac niſi felicitas in ſocordiam vertiſſet, exurere iugum poſuere: nos integri & indomiti, & libertatem non in præſentia laturi, primo ſtatim congreſſu unde oſtendamus quos ſibi Caſledonia viros ſepoſuerit. An eandem Romanis in bello virtutem quam in pace laſciuiam adeſſe creditis? Noſtris illi diſceſſionibus ac diſcordijs clari, vitia hoſtiũ in gloriam exercitus ſui vertunt: quem contractum ex diuerſiſſimis gentibus ut ſecunda res tenent, ita aduerſa diſſoluēt: niſi ſi Gallos & Germanos, & (pudet dictu) Britannorum pleroſq; dominationi aliena ſanguinem commodantes, diutius tamen hoſtes quàm ſervos, fide & affectu teneri putatis. Metus &

tēr-

terror eſt, infirma remoueriſ qui tunc Gnomia victoria in Nulla Romanos conſi: fugam exprobrat: patria, aut alia eſt: trepidos ignorant: re & ſilvas ignes, clauſos quibus tradiderunt. Nauri fulgor atq; aurum berat. In ipſa ſtras manus. Aſam: recordabunt deſerent illos cate: Viſpy relique in: ditis, vacuæ caſi: parentes & inu: & diſceſſantia: buta & metalla: quos in ateram: hoc campo eſt. P: res viſtros & po:

ORAT

A R

Vi ſuos coh: Galgicus, ſic lu: copiarum, me: ripere ſuis coh: te hoc tantum: commotum de: nuacidem red:

terror est, infirma vincula charitatis. Qua ubi remoueris qui timere desierint, odisse incipient. Omnia victoria incitamenta pro nobis sunt. Nulla Romanos coniuges accendunt, nulli parētes fugam exprobraturi sunt: aut nulla plerique patria, aut alia est. Paucos numero circum trepidos ignorantia, ceterum ipsum ac mare & siluas ignota omnia circumspectantes, clausos quodammodo ac viētos alij nobis tradiderunt. Ne terreat vanus aspectus, & auri fulgor atque argenti, quod neque regit neque vulnerat. In ipsa hostium acie inueniemus nostras manus. Agnoscent Britanni suam causam: recordabuntur Galli priorem libertatem: deserent illos ceteri Germani, tanquam nuper Vespasij reliquerunt. Nec quicquam ultra formidinis, vacua castella, senum colonia, inter male parentes & iniuste imperantes agrum municipia & discordantia. Hic dux, hic exercitus: tributum & metalla & cetera seruentium: cetera, quas in aeternum proferre, aut statim videri, in hoc campo est. Preinde ituri in aciem, & maiores vestros & posteros cogitate.

ORATIO AGRICOLÆ.

ARGUMENTVM

Vt suos cohortatione ad pugnam incenderat Galgacus, sic Iulius Agricola. dux Romanorum copiarum, metum & cunctationem omnem eripere suis cohortando conatur. De belli equitate hoc tantum dicit, fuisse aliquot ante annis commotum & gestum ab iisdem illis militibus: nunc idem redintegratum geri. Iubet ignis

eos patem animorum præsentiam concipere quã superioribus prælijs aduersus eosdem hostes attulerint. Admonet pristina gloriã, quã sit illustranda virtute, non obruenda ignauiã. Reliqua est oratio in despiciendis hostibus, quorum infimas vires ostendit: vnde exacuendorum animorum facultatem sumit.

Octauus annus est, commilitones, ex quo virtute, & auspicijs imperij Romani, fide atq; opera vestra Britanniam vicistis, tot expeditionibus, tot prælijs seu fortitudine aduersus hostes, seu patientia ac labore pendè aduersus ipsam naturam opus fuit: neq; me militum, neq; vos ducis pœnituit. Ergo egressi, ego veterum legatorum, vos priorum exercituum terminos, finem Britannia non fama nec rumore, sed castris & armis tenemus Inuenta Britannia & subacta. Equidem in agmine quum vos paludes montesve, & flumina fatigarent, fortissimi cuiusq; vocem audiebam, Quanto dabitur hostis? Quando acies? Veniant è latebris suis extrusi. Et vota virtusq; in aperto, omniaq; prona victoribus, atq; eadem victis aduersa. Nam vt superasse tantum itineris, siluas euasisse, transisse astuaria, pulchrum ac decorum in frontem, ita fugientibus periculossima qua hodie prosperrima sunt. Neq; enim nobis aut locorum eadem notitia aut commeatum eadem abundantia: sed manus & arma, & in his omnia. Quod ad me attinet, iam pridem mihi decretum est, neq; exercitus, neq; ducis terga tuta esse. Proinde & honesta mors turpi vita potior.

EX XXXI. L.
& incolumitas ac
uoluntatis fuerit, ut
ne cecidisset. Si non
fuerit, aliorum ex
titerit: nunc vestra
interrogare. Is
legionem furto no
fuit, ij caterorum
eius, tamdiu super
que penetrantibus
robore, pauida &
luntur: sic acerr
cecidissent, reliqu
metuentium. Qu
resisterunt, sed de
tremo metu corpo
quibus pulchram
deretis. Transigi
te quinquaginta
bate reipublica
potuisse aut mor

Hanc sequente
prætermissam

ORATIO

Improvisol
ditione astuaria
Qua occasione

am concipere quā
eodēdem hostes at-
pria, quā sit illu-
gnauia. Reliqua
rius, quorum in-
acuendū an-

milites, ex quo
derij Romani, si-
Britanniam uici-
que seu fortitudi-
a ac labore penē
fuit: neq; me mi-
Ergo egr. si, ego
rum exercituum
amanece rumo-
imenta Britā-
mine quum vos
saugarent, for-
o. Quāto dabi-
ent e latebris suis
pento, omniaq; uē
uictis aduersa.
ris, siluas enasisse
o ac decorum in-
fissima quā ho-
nobis aut loco-
ntium eandē a-
e, & in his om-
ridem mihi de-
lucis terga tuta
rpi uita potior,
G

& incolumitas ac decus eodē loco sita sunt. Nec
inglorium fuerit, in ipso terrarum ac naturae fi-
ne cecidisse. Si nouae gentes atq; ignota acies con-
stitisset, aliorum exercituum exemplis vos hor-
taretur: nunc uestra decora recensete, uestros ocu-
los interrogate. Ii sunt quos proximo anno unā
legionem furto noctis aggressos, clamore debella-
stis: ij caterorum Britannorum fugacissimi, id-
eoq; tamdiu superstites. Quomodo siluas saltus-
que penetrantibus fortissimum quodq; animal
robore, pauida & inertia ipso agminis sono pel-
luntur: sic acerrimi Britannorum iampridem
ceciderunt, reliquus est numerus ignauorum &
metuentium. Quos quod tandem inuenistis, non
restiterunt, sed deprehensi sunt nouissimi, & ex-
tremo metu corpora defixere in his uestigijs, in
quibus pulchram & spectabilem uictoriam e-
deretis. Transigite cum expeditionibus, imponi-
te quinquaginta annis magnum diem. Appro-
bate reipublica nunquam exercitui imputari
potuisse aut moras belli aut causas rebellandi.

Hanc sequentem orationem inter superiores
praetermissam, addendam hic censuimus.

ORATIO CLEMENTIS CEN- turionis.

EX LIBRO I.

ARGUMENTVM

Improuiso lunae defectu, scruientis antea & se-
ditione astuantis exercitus animi sunt territi.
Qua occasione Drusus sibi utendum ad restin-
guen-

guendam seditionem ratus, summisit aliquot sanioris mentis milites, in his Clementem centurionem ad commonendos, iniecit de industria sermonibus, milites. Hic passim quum in cœtus aliquos incidisset, concunculam hanc habebat, qua in furorem tumultuantium militum inuehebatur.

Quoniam, filium imperatoris obsidebimus? quis certaminum finis? Percennione & Vibuleno sacramentum dicturi sumus? Percennius & Vibulenus stipendia militibus, agros emeritis largientur? Denique pro Neronibus & Drusis imperium populi Rom. capessent? quin potius ut nouissimi in culpam, ita primi ad pœnitentiam sumus. Turba sunt qua in cœmune expostulantur, priuatam gratiam statim mereare, statim recipias.

EX IVLII CAPITOLINI Albino.

ORATIO CLODII ALBINI. ARGUMENTVM.

Clodius Albinus præerat Rômanis legionibus in Britannia, imperante R. mæ Commodus. De huius Commodi morte quum falsus nuntius ad exercitum venisset, essetque ab eo Albinus cæsar appellatus, sed aduersarios haberet potentes, hanc habuit concionem apud exercitum: qua rem integram & Reip. gubernacula senatui referuari ac permitti ostendit oportere: siue quia ita ipse sentiret, siue (quod est vero similis) quia sibi eam commendationem & suffragationem futuram sperabat ad imperium potiundum.

Si se

Senatus P. imperium, n. consisteret, n. rones, neque ad nissent: in imper. Cuoniorum, Al. quibus patres uel dierant multa d. Romano imperio natus subegit, & pulis senatus deatus: & subegisse Romano exercitu differt. Britann nondum tamen quanto m. horf usque ad Nero voluit, qui sor dammare non dicta sunt: qui imperium: tunc ego cæsareum tulit, nolo: dy Senatus imper nos consules fa p. & patres u

EX AEL

OR.

Romani A

amittit aliquot sa-
lementem contra-
cedis de industria
quum in catus
am hanc habebat,
m militum inue-

ris obfidebimus?
Percutitur &
m dicturi sumus?
enda militibus,
ut, pro Neroni-
kom, capessent?
cam, ita premi-
sunt quam co-
gratam statum

COLINI

ALBINI.

M.

monis legioni-
na Commodus.
r salus quantus
eo Albinus ce-
taret potentes,
restituam qua rem
senatui referuari
ic quia ita ipse
us, quia sibi cam
ouem futuram
o.

Si se

Si senatus P. C. suum illud vetus haberet
imperium, nec in unius potestate res tanta
consisteret, non ad Vitellios, neque ad Ne-
rones, neque ad Domitianos publica fata ve-
nissent: in imperio consulari nostra illa gentes
Ceioniorum, Albinorum, Posthumiorum: de
quibus patres vestri (qui & ipsi ab auis suis au-
dierant) multa didicerunt. Et cerè Africam
Romano imperio senatus adiunxit: Galliam se-
natus subegit, & Hispanias: orientalibus po-
pulis senatus dedit leges. Parthos tentauit sena-
tus: & subegisset, nisi tam avarum principem
Romano exercitui fortuna Respublicæ tunc de-
disset. Britannias Cæsar subegit, cerè senator,
nondum tamen dictator. Hic ipse Commodus
quanto melior fuisset si timuisset senatum? Et
vsque ad Neronem quidem senatus autoritas
valuit, qui sordidum & impurum principem
damnare non timuit, quum sententia in eum
dicta sunt qui vita necisq; potestatem atque
imperium tunc tenebat. Quare commilitones,
ego cæsareum nomen quod mihi Commodus de-
tulit, nolo: dū faxint ut ne alij quidem velint.
Senatus imperet, provincias diuidat: senatus
nos consules faciat. Et quid dico senatus? Vos i-
psi & patres vestri, eritis enim ipsi senatores.

EX AELII LAMPRIDIJ DIA-
dumeno.

ORATIO MACRINI.

ARGVMENTVM.

Romani Antoninorum nomen venerabantur
& id.

& inuiti in alterius verba ab hoc nomine alieni iurabant. Quum igitur Bassiani Antonini mors esset allata, qui hoc nomine erat populo charissimus, & penes quem antea summa rerum fuerat, summum dolorem ex ea cepit multitudo. Macrinus id temporis imperator, qui ex eo genere & nomine non esset, & tamen filio imperium tradere cuperet, concionem statim habuit ad eam filium produxit: quem ut ei commendaret, Antoninum eum nuncupauit, cui iam tum imperium illis modò libentibus desponderet, quòd sperare propagatione augusti illius nominis chariorem eum illis futurum. Addit de amplissimo donatio, quòd se repraesentare, & idem in posterum prodere velle dicit.

Videtis commilitones, & me atatis pro-
uecta, & Diadumenum puerum: quem
diu principem, si dii faueant, habebitis.
Intelligo praterea desiderium ingens Antonini
nominis apud vos manere: quare quoniam mihi
per conditionem fragilitatis humana non mul-
tum superesse videtur ad vitam, hunc puerum
Antoninum vobis autoribus nuncupo, diu vobis
Antoninum repraesentaturum. Habete igitur
commilitones, pro imperio aureos ternos, pro
Antonini nomine aureos quinos, & solitas pro-
motiones, sed geminatas: dii faciant ut hac sa-
pius fiant. Dabimus autem per cuncta quin-
quennia id quod hodie deputauimus.

ORATIO DIADUMENI.

ARGUMENTVM

Excipit patris orationem Diadumenus per ad-
optionem Antoninus dictus. Gratias agit mili-
tibus.

tibus & patribus & c.
reepromissis patri-
bus.

Gratias ago
imperio do-
nos & me
imperatoris Roma-
ni: teretis tempus
rabit ne desit imper-
desim nomini Anto-
me Marci, me Ver-
tis facere perdifficu-
imperi, causa non
tantumdem promi-
diu Macrinus pa-
cas.

EX AELII

ORATIO

A R C

Alexander Sen-
minis Heliogabi-
à senatu & populo
eum quum verbi-
Romani congesti
nerando nomini
conuenisset, g-
quæ quidem lice-
interpellata sit,
est, quum à prop-
git collatorum

tibus & patribus & suo nomine: sequē nec officio
nec promissis patris & largitioni defuturum o-
stendit.

Gratias ago vobis cōmilitones quòd me
imperio donastis & nomine, siquidē di-
gnos & me patrem meum duxistis quos
imperatores Romanos diceretis, & quibus com-
mitteretis rempub. Et pater meus quidem cu-
rabit ne desit imperio: ego autem elaborabo ne
desim nomini Antoninorum. Scio enim me Pij,
me Marci, me Veri suscepisse nomen, quibus sa-
tisfacere perdifficile est. Interim tamen causa
imperij, causa nominis, id omne quod pater, &
tantundem promitto, honoribus (ut veneran-
dus Macrinus pater presens promissit) dupli-
catis.

EX AELII LAMPRIDII A-
lex. Seuer.

ORATIO ALEXANDRI SE-
ueri.

ARGVMENTVM.

Alexander Seuerus in locum spurcissimi ho-
minis Heliogabali (cuius etiā effugerat insidias)
à senatu & populo Romano fuit subrogatus. In
eum quum verbis amplissimis summos honores
Romani congestissent, & Antonini præterea ve-
nerando nomine ornassent, & senatus frequens
conuenisset, gratias senatui egit hac oratione:
quæ quidem licet faustis acclamationibus sapius
interpellata sit, tamen oratio perpetuè habenda
est, quum à proposito non discedat. Hic gratias a-
git collatorum honorum, quorum, ut grauissimi
illius

illius nominis accepti, indignum se confitetur. Nomen enim illud amplissima dignitatis in se minimè quadrare, nec à se sustineri posse. Tamen daturum operam ne ea spes eos fallat, Appellationem vero Magni, quam illi senatus obtrudebat, constanter repudiat.

Gratias vobis P. C. non nunc primùm, sed & de Casareo nomine, & de vita seruata, & augusti nomine addito, & de pontificatu maximo, & de tribunitia potestate, & proconsulari imperio: qua omnia nouo exemplo vno die in me contulisti. Ne quaso P. C. ne me ad hanc certaminis necessitatem vocetis, ut ego cogar tanto nomini satisfacere, quàm etiam hoc ipsum nomen, licet peregrinum, tamè grauare videatur. Hac enim nomina insignia onerosa sunt. Quis enim Ciceronem diceret mutum? quis indoctum Varronem? quis impium Metellum? Et (ut hoc dii auertant) quis non aequitatem nomina ferat digerentem in clarissimam spem dignitatum? Antoninorum nomen (vel iam numen potius) quale fuerit meminit vestra clementia. si pietatem, quid Pio sanctius? si doctrinam, quid Marco prudentius? si innocentiam, quid Vero simplicius? si fortitudinem, quid Bassiano fortius? Nam nunc Comodi meminisse nolo, qui hoc ipso deterior fuit quòd cum illis moribus Antonini nomen obtinuit. Diadumenus autem nec tempus habuit, nec aetatem, & arte patris hoc nomen incurrit. Nuper cense P. C. meministis, quum ille omnium non solum bipedum, sed etiam quadrupedum

spur-

fluensissimus, Ant
caritudine atq
& Commodos v
fuerint eū per, pop
vix esset, hunc nō
pestem tantum vi
idcirco timeo istu
accipere, quod ver
nominis pudeat: si
milia nomen assu
credo. Si enim Ar
& Traiani, possu
ant: Video P. C.
adidendum. Aug
& in eius omnes
iure hereditario
gusti dicti sunt.
& item Verum
modo autem hui
dumeno, affecta
Aurelio. Intell
hui, & id accep
agens & habent
in imperium de
deretur, & bon
tur. Facilius fr
acciperem: al
rem, vel cons
vero nomen ei
gnum fecit qu
sta, Pompei

spurcissimus, Antonini nomen præferret, & in
 turpitudine atque luxuria Neronēs, Vitellios,
 & Commodos vinceret, qui gemitus omnium
 fuerint eū per, populi & honestorū coronas una
 vox esset, hunc nō ritē Antoninū dici, & per hāc
 pestem tantum violari nomen. Neque ego P. C.
 idcirco timeo istud venerabile omnibus nomen
 accipere, quod verear ne in hac vita, aut quodd
 nominis pudeat: sed primū displicet aliena fa-
 milia nomen assumere, deinde quodd grauari me
 credo. Si enim Antonini nomen accipio, possum
 & Traiani, possum & Tiri, possum & Vespasi-
 ani: Video P. C. quid vos moueat ad hoc nobis
 addendum. Augustus primus est autor imperij,
 & in eius omnes velut quadam adoptione aut
 iure hereditario succedimus. Antonini ipsi Au-
 gusti dicti sunt. Antoninus idem Pius Marcum
 & item Verum iure adoptionis vocauit: Com-
 modo autem hereditarium fuit, susceptum Dia-
 dumeno, affectatum in Bassiano, ridiculum in
 Aurelio. Intelligo P. C. me obtinuisse quod vo-
 lui, & id acceptum refero, plurimas gratias &
 agens & habens, enisurus ut et hoc nomen quod
 in imperium detulimus, tale sit ut ab alijs desi-
 deretur, & bonis vestra pietas iudicijs offerat-
 ur. Facilius fuit P. C. ut Antoninorum nomen
 acciperem: aliquid enim vel affinitati defer-
 rem, vel consortio nominis imperialis. Magni
 verō nomen cur accipitur? quid enim iam ma-
 gnum feci? quum id Alexander post magna ge-
 sta, Pompeius verō post magnos triumphos
 acce-

acceperit. Quiescite igitur venerandi patres, & vos ipsi magnifici vnum me de vobis esse censete potius quàm Magni nomen ingerite.

ORATIO EIVSDEM ALEX.

ARGVMENTVM.

Alexander Seuerus expeditionem Persicam parans, quum Antiochiam venisset, & dissolutam militarem disciplinam inuenisset & nonnullorum militum flagitiosam mollitiem comperisset, vinctis eos coercere statuit. Id quum iniquo animo multitudo ferret, concionem habuit hac, qua grauitè increpauit eam licentiam, & seueram disciplinam sibi in militia placere ostendit. Inuictus est vehemèter in frugalitatis & modestiæ deprauatione. Ibi exasperata concio admurmurauit atque alloquuta est. Ille austerius etiam & acrius quàm antea obiurgauit, minasq; obiurgationi addidit. Quibus quum non reprimeretur illorum ferocia, sed ingravesceret potius, exauratorum exercitum dimisit.

Commilitones (si tamen ista vobis quæ à vestris facta sunt displicent) disciplina maiorum remp. tenet: quæ si dilabatur, & nomen Romanum & imperium amittemus. Neq; enim sub nobis ista facienda sunt quæ sub impura illa bestia nuper facta sunt. Milites Romani, vestri socij, mei contubernales & commilitones, amant, potant, lauant, Græcorum more etiam quidam se instituunt: hoc ego diutius feram? & non eos capitali dedam supplicio? Qui in concione estis, vocem in bello contra hostem, non contra imperatorem vestrum necessariam emit-

emittite: certè cam
docuerunt contr
Persas emittere, no
preuincialibus an
dia vobis attribui
trulentam, camp
vos hodie omnes v
tes dimittam: & in
enna degni estis qu
ius Romanum non
contra hostem erig
isti non terrent. S
aeri, si non nobis a
bus vincti, Quir
ponite.

ORATIO

ARG

Alexander Seuerus
Persas in viâ red
exp. su. t. victoria
pitem demonstrat
supplicationem d
gentia de reuit.

Persas P.C.
pus non est
rum arma
primum elephan
cum sagittarijs
centis cepimus,
& octo perduxim
adducere interf

undi patres. &
bis esse cense-
re.

ALEX.

n Persicam pa-
& d. solutam
& nonnulla-
tem comper-
quum in quo
m habuit hâc
iam, & seue-
cere ostendit.
tatis & mode-
ratio admur-
terius etiam
ia usq; obiur-
epimeretur
potius, exau-

a vobis qua à
() disciplina
si diletatur,
amittemus.
unt qua sub
Milites Ro-
& commi-
corum more
diutius se-
pplacio? Qui
tra hostem,
necessariam
emit-

emittite: certè campi ductores vestri hanc vo-
docuerunt contra Sarmatas & Germanos ac
Persas emittere, non contra eum qui acceptam à
prouincialibus annonam, qui vestem, qui stipē-
dia vobis attribuit. Continete igitur vocem
truculentam, campo ac bellis necessariam, ne
vos hodie omnes uno ore atq; una voce Quiri-
tes dimittam: & incertum, an Quirites. Non
enim digni estis qui vel Romana plebis sitis, si
ius Romanum non agnoscitis. Deponite dexteras
contra hostem erigendas, si fortes estis: me enim
istæ non terrent. Si enim unum hominem occi-
deritis, non nobis deerit reß. non P.C. qui de vo-
bis vindicet, Quirites discedite, atq; arma de-
ponite.

ORATIO EIVSDEM ALEX.

ARGVMENTVM.

Alexander Severus potitus victoria aduersus
Persas in urbē redijt, & in senatu res bello genas
exposuit: victoriam gratulatus est. belli difficul-
tatem demonstravit, commoda victoriæ docuit,
supplicationem dijs ob eam victoriam sua sen-
tentia decreuit.

Persas P.C. vicimus. Longa eloquentia o-
pus non est, tantum scire debetis qua illo-
rum arma fuerint, qui apparatus. Iam
primum elephanti septingenti, idemq; turriti,
cum sagittarijs & onere sagittarum. Ex his tre-
centis cepimus, ducenti interfecti iacent, decem
& octo perduximus. Falsi autem currus mille: sed
adducere interfectorum animalium currus du-
centos

centos potuimus: sed id quia & fingi poterat, facere super sedimus. Centum & viginti millia equitum sudimus: cataphractarios, quos illi cli-
banarios vocant, decem millia in bello intere-
minimus: eorum armis nostros armauimus. Mul-
tos Persarum cepimus eosdemq; vendidimus.
Terras interamnanas, Mesopotania scilicet, ne-
glectas ab impura illa bellua recepinus. Artaxerxem potentissimum regem tam re quam no-
mine, fusum fugauimus, ita ut eum terra Per-
sarum fugientem viaeret: & quâ ducta fue-
rant quondam signa nostrorum, eâ rex ipse sig-
nis effugerit relictis. Hæc sunt P. C. gesta. Elo-
quentia opus non est: milites diuites redeunt, la-
borem in victoria nemo sentit. Vestrum est sup-
plicationem decernere, ne dijs videamur in-
grati.

EX IVLII CAPITOLINI

Maximinis duobus.

ORATIO MAXIMINI.

ARGVMENTVM.

Quum omnium arderent in Maximinum odia
ob eius immanitatem & truculentiam, defecis-
sentque ab eo Afri, qui imperatores duos Gordia-
nos crearent, & eorum factum Romanus senatus
confirmasset, & senatusconsulto hostem Maxi-
minum iudicasset, essetque id ad Maximinum in
castra perlatum, eo nuntio percussus & penè ex-
animatus est: & diu excruciat, tandem conuo-
cato exercitu, concionem hanc habuit agresti ho-
mine dignam. Hic conqueritur iniurias senatus,
inua-

nuchitur in perfridi
repetendum exerci

Commiliton
rimus. Aff
fegerunt
diarius, senex debi
imperiū. Sancti
in milium & Caji
inducuerunt, qui
cacerem: nec solu
nes qui mecum su
mis, & sibi aduer
fatum est ut dis
cerentium princip
gi. Nec prius per
amatus ire quã
nuncupat
stiam, angustis v
vires habetis, can
quorum omnium

EX IVLII C

ORATIO

A R

Quum vexat
centes & crude
ratoris Maaxim
impetu oppressi
vim propulsa
lium intereunt.

frangi poterat. fa-
 & viginti milia
 viros, quos illi cli-
 ta in bello interve-
 manuimus. Mul-
 & vendidimus.
 antea scilicet, ne-
 cepimus. Artax-
 am re quam no-
 eum terra Per-
 qua ducta fue-
 ea rex ipse fig-
 C. gesta. Elo-
 ntes redeunt, la-
 strum est sup-
 videamur in-

OLINI

IS.

MINI.

M.

imum odia
 riam, defecit-
 es duos Gordia-
 manus senatus
 hostem Maxi-
 Maximinum in-
 sus & penè exa-
 randem conuo-
 buit agresti ho-
 iurias senatus,
 inue-

VITIS CÆSARVM.

593

inuehitur in perfidiam omnium, & ad ius suum
 repetendum exercitum conatur animare.

Commilitones, rem notam vobis profe-
 rimus. Afri fidem frugerunt. quid dicam
 frugerunt? nam quando tenuerunt? Gor-
 dianus, senex debilis & morti vicinus, sumpsit
 imperium. Sanctissimi autem P. C. illi, qui &
 Romulum & Cæsarem occiderunt, me hostem
 indicauerunt, quum pro his pugnarem & ipsis
 vincerem: nec solum me, sed etiam vos & om-
 nes qui mecum sunt, quos & senatui acceptissi-
 mos, & sibi aduersissimos esse credebant. Quare
 factum est (ut diximus) ut Gordianum adoles-
 centulum principem peterent, qui statim factus
 est. Nec prius permissi sunt ad palatium stipati
 armatis ire quam nepotem Gordiani cæsaris
 nomine nuncuparent, & Gordianos patrem ac
 filium, augustos vocarent. Ergo si viri estis, si
 vires habetis, eamus contra senatum & Afros:
 quorum omnium bona vos habebitis.

EX IVLII CAPITOLINI GOR-
 dianistibus.

ORATIO MAVRICII AFRI.

A R G V M E N T V M.

Quum vexarent Africam prouinciam impo-
 tentes & crudeles quæstores crudelissimi impe-
 ratoris Maaximini, Afri quendam eorum facto
 impetu oppresserunt, & quemadmodum Maaximi-
 vim propulsarent, seque penitus liberarent, cõsi-
 lium interunt. In eorum concilio hic Mauricius
 senten-

sententiam dixit, ita libertatem recuperari posse, si ad virum singularem Gordianum imperium detulissent. Causas affert, quia expediat id & facile sit.

Gratias habeo dñs immortalibus, ciues, quod occasionem dederunt, & quidem necessariam, prouidendi nobis contra hominem furiosissimum Maximinum. Nos enim qui procuratorem eius moribus & vita cōsimilem occidimus, nisi facto imperatore salui esse non possumus. Quocirca si placet quoniam non longè est nobilissimus vir proconsul cum filio consulari legato, quorum utriusque mortem petitis illa est minata, sublata de vexillis purpura, imperatores eos dicemus, adhibitisq; insignibus, Romano iure firmabimus.

ORATIO MAXIMINI.

ARGVMENTVM

Huius orationis argumentum est idem quod eius quæ est ab hac tertia. Est enim oratio Maximini imperium retinere conantis quod consensus Romanorum & prouinciarum aliquot eripere volebat.

Sacri commilitones, imò etiam mei consecrati, & quorum mecum plerique, verè militatis, dum nos in Germania Romanā defendimus maiestatem, dum nos Illyricum à barbaris vindicamus, Africam fidem Punicam præstiterunt. Nam duos nobis Gordianos (quorum alter senio ita affectus est ut non possit assurgere, aliter ita luxuria perditus ut debilitatem habeat

tabat pro senectute
ere hoc parum est
desenatus agnouit
mortuam, hi c
runt, & omnes ve
proculerunt. Quin
parandum est ad v
solares contra nos l
nobis fortiter ag
cantibus.

EX IVLI

Maxi

ORATIO

A. R. G.

Aduentabat ad
vindicata ardens. v
abdicationem im
de alijs tum de ill
nator, cuius nom
dixit. quæ conat
cogitatione ad l
periculi traducer

MInora
rei se
in cu
tatione templo
mis Titianis
agere, quum i
sem mecum
bus prædium

em recuperari pos-
dianum imperium
a expediat id & fa-

mortalibus, ciues,
runt, & quidem
endi nobis contra
riminum. Nos e-
ribus & vita cō-
imperatore siliū
phicet quoniam
proconsul cum fi-
rig, morcem pe-
vexillis purpura,
tutisq; insignibus,

babeat pro senectute) imperatores fecerunt. Et
nec hoc parum est, sed factum Afiorum nobilis
ille senatus agnouit, & pro quorum liberis ar-
ma portamus, hi contra nos xx. viros statue-
runt, & omnes velut contra hostes sententias
protulerunt. Quinimò agite ut viros decet. Pro-
perandum est ad urbem. Nam & xx viri con-
sulares contra nos lecti sunt, quibus resistendum
est nobis fortiter agentibus, vobis feliciter dimi-
cantibus.

EX IVLII CAPITOLINI

Maximo & Balbino.

ORATIO SENATORIS CV- iusdam.

ARGVMENTVM

Aduentabat ad urbem Maximinus fremens &
vindiſta ardens. ulturus proſcriptionem ſuam &
abdicationem imperij. Patres conſultabant cum
de alijs tum de illius impetu refutando. Hic ſe-
nator, cuius nomen non eſt proditum, ſententiã
dixit, qua conatus eſt mentes eorum ab omni alia
cogitatione ad hanc vnã de depulſione tanti
periculi traducere.

MInora nos ſolicitant, & propè aniles
res feruentiſſimo tempore tractamus
in curia. Quid enim opus eſt de reſti-
tutione templorum, de baſilica ornatu, de ther-
mis Titianis, de exadificatione amphitheatri
agere, quum immineat Maximinus, quem ho-
ſtem mecum antè dixiſtis: Gordiani duo, in qui-
bus preſidium fuerat, interempti ſint, neque in

B b

pre-

resenti vllum sit auxilium quo respirare possimur? Agite igitur P. C. principes aicite, (Qua moramini) ne dum singulatim pertimescitis, in timore potius quam in virtute opprimamini.

ORATIO VECTII SABINI.

ARGUMENTVM

Eiusdem argumenti cuius & superior. Nam quum quasi quoddam inter regnum Roma esset, & sententiz in senatu essent de imperio alicui tradendum, quumque periculi magnitudo tum vt diligenter, tum vt citò prouideretur postularer, Vectius hic rogato vt sibi dicere liceret, ostendit & quid res postularer, & quid ipse sentiret. Maratato enim opus esse, & primo quoque tempore succurrendum esse reip. de autem ijs autorem esse vt duo creetur principes, vnus qui urbanam rem, alter qui bellicam administraret.

SCio P. C. hanc rebus nouis inesse oportere constantiam, vt rapiendo sint consilia non quarenda: verbis quin etiam plurimis abstinentum sit atq. sententijs, vbi res perurgent. Cernices suas quisq. respiciat, uxorem ac liberos cogitet, auuas patriasq. fortunas: quibus omnibus imminet Maximinus, natura furiosus, truculentus, immanis: causa verò (v. sibi videtur) satis iusta, truculentior. ill. quadrato agmine, castris vbiq. positis, ad urbem tendit: vos sedendo & consultando diem teritis. Longa oratione opus non est: faciendum est imperator, imò faciendi sunt principes: vnus qui res domesticae, alter qui bellicas curet: vnus qui in urbe resiciat, alter qui obuiam cum exercitu latronibus

ribus pergat. Ego pri
caet: si minus, m
gitur atque Baloin
stantantus est vt n
re virtutis allexerit
q. vt & morum l
farus, & vita san
tatem studijs semper
sententiam P. C. n
quam vobis: sed n
aut alios aut hos pr

EX TREE

Valeria

ORA

ARG

Summo consensu
rem creat. Eum h
ex senatu consulte
ratione est vltis, q
norem, & tantum
te iudicium senat
statis omne expol

FEllicem te
mò animis
humani si
tulit Romana r
turus di morib
nere in curia d
antiquum sta
porus, tu vecti

Valeriano padre & filio.

ORATIO DECII.

ARGVMENTVM.

Summo consensu senatus Valerianum censo-
rem crearat. Eum honorem quum ei renuntiaret
ex senatus consulto consul Decius, hac ad eum o-
ratione est usus, quæ gratulatus est ei tantum ho-
norem, & tantum de eius sinceritate & integritate
iudicium senatus, atque ei ius censoriæ pote-
statis omne exposuit.

Felicem te *Valeriane* senatus sententia, imò animis atque pectoribus. Totius orbis humani suscipe censuram quam tibi detulit Romana res. Quam solus mereris iudicaturus de moribus nostris. Tu astringas qui manere in curia debeant, tu equestrem ordinem antiquum statum rediges, tu ceteris modum pones, tu vectigalia firmabis, diuides statum.

Bb 2

respublicas recensetis: tibi legum scribendarum
 auctoritas dabitur, tibi de ordinibus militum iu-
 dicandum est: tu arma respicies, tu de nostro pa-
 latio, tu de iudiciis, tu de praefectis eminens
 simis iudicabis. Excepto denique praefecto urbis
 Roma, exceptis Coss. ordinarijs, & sacrorum
 rege ac maxima virgine Vestalium, (si tamen
 incorrupta permanebit) de omnibus sententias
 feres. Laborabunt autem etiam illi ut tibi pla-
 ceant de quibus non potes iudicare.

VALERIANI AD DECIVM

responsio.

Quaso sanctissime imperator, ne ad hanc
 me necessitatem alliges, ut ego iudicem
 de populo, de militibus, de senatu, de om-
 ni penitus orbe, iudicibus & tribunis, ac duci-
 bus. Hac sunt propter qua augustum nomen te-
 netis: apud vos censura desedit, non potest hoc
 implere priuatus. Veniam igitur eius honoris
 peto, cui vita impar est confidentia, cui tempora
 sic repugnant ut censuram hominum natura
 non queras.

EX TREBELLII POLL.

triginta annis.

ORATIO BALISTÆ.

ARGVMENTVM.

Eligendus erat imperator, qui in locum Va-
 leriani in vincula abducti & Gallieni extrusi suc-
 cederet. Et quoniam Macrianus prudentia, nobi-
 litate, opibus facile antestaret, quod et ei hac ora-
 tiuncula Balista ut imperium capessat.

Mac

Macrianus &
 ab impe-
 re non poss-
 ro. Sed quis tandem
 suum plere, nisi tal
 fortis, celsans, integ-
 maximè ad imperi-
 gatur locum meriti
 quandus velles, ut
 ne neas: ut te Rom-
 gaudent.

MACRIAN

ARC

Respondet Bala-
 perium suscipiat,
 imbecillitatem, m-
 firma & vigenti q-
 imperatoria stre-

Freore Ba-
 frustra est
 illam pesti-
 uere: sed non hoc
 exemplum equi-
 mibi frequentis
 me candidum
 uenos aliqui s-
 vel tres fortiss-
 Rom. republ-
 nus fero, Gal-
 Prudentia tu

M Ea etas & professio & voluntas longe ab imperio absunt, & ego (quod negare non possum) bonum principem quero. Sed quis tandem est qui Valeriani locum possit implere, nisi talis qualis tu es ô Macriane, fortis, cōstans, integer, probatus in Rep. & (quod maximè ad imperium pertinet) diues? Arripe igitur locum meritis tuis debitum: me profectò quandoquid volēs, vteris tu cum Rep. Tantum bene agas, ut te Romanus orbis factum principem gaudeat.

MACRIANI AD BALISTAM
responsio.

ARGVMENTVM

Respondet Balista Macrianus. Quominus imperium suscipiat, ut is suadebat, excusat aetatem, imbecillitatem, mutatum vitæ genus. Suadet ut firma & vigenti ætate eligantur plures qui munia imperatoria strenuè exequi possint.

F Ateor Balista, imperium prudenti non frustra est. Volo enim Reip. subuenire, at quæ illam pestem à legum gubernaculis dimouere: sed non hoc in me etas is est. Senex sum, ad exemplum equitare non possum. Lauandum est mihi frequentius, edendum delicatius: diuitia me iamdudum ab usu militiæ retraxerunt. Iuvenes aliqui sunt quarendi, nec unus, sed duo vel tres fortissimi, qui ex diuersis partibus orbis Rom. rempublicam restituant, quam Valerianus fato, Gallienus vitæ suæ genere perdiderūt. Prudentia tua rempublicam tradimus. Da igitur

tur liberos tuos *Macrianum & Quietum* fortissimos iuvenes, olim tribunos à *Valeriano* factos: qui *Gallieno* imperante, quod boni sunt, salui esse non possunt. Do manus, de meo stipendium militi duplex daturus: tu tantum praefecti mihi studium, & annonam in necessarijs locis praebe. Iam ego faxim ut *Gallienus* sordidissimus sceminarum omnium, duces sui parentis intelligat.

ORATIONES EX AMM. MARCELLI no collectæ.

ORATIO CONSTANTII.

ARGVMENTVM.

Constantius imperator bellum pro Gallorum defensione Germanis, qui hic *Alemanni* vocantur, intulerat. Ii non tam cæsaris viribus quàm superstitione territi miserunt qui bellum deprecaretur, veniam iniuriarum posceret, pacē æquis conditionibus peteret. Inclinabatur animus cæsaris in pacem æquam, sed verberatur ne ea parū grata esset exercitui, qui iam magnam spem victoriæ conceperat, si flumen traiecisset. Idcirco exercitum conuocauit, orationemque hanc in eo habuit, & audientem illam pugna concedendo, & aliqua ex parte assentiendo, multumque militibus tribuendo, sedauit: pacisquē vtilitatem, accipites martis casus belli quē crudeles exitus proposuit.

Nemo, quaso, miretur si post exudatos labores itinerum longos, congestosque affatim cōmeatus, fiducia vestri ductante, barba-

barbaricos pagos a
pende consilio ad
lico & animo quise
menterum quida
negotibus firmus
erum. Spicet & de
uorum, dum aqua
tu, nihil non ad
populorum cognos
tus negotiorum a
ter secunda numi
breue igitur conse
omnes vos simul
fidissim, accipi
stius explicabo:
plex. Arduos r
ma per plagarum
diffundit, exell
un reges & po
ques videtur, su
prætoriorum po
tator & caui
stra voluntas
ta contemplans
elementur, deum
asciscamus, que
meruisti mi
fos sapē prouin
non ille hostis
pondere arm
multo ruitur
situr volumi

Quædam
 à Valeriano
 quod boni
 de meo
 tantum
 in neq. fari
 allenus
 duces sui

ES EX
 CELLI.

2.

ANTII.

V M.

in pro Gallorum
 Alemanni vocan-
 tis viribus quam
 qui bellum depre-
 ceret, pacē quis
 batur animus ca-
 peratur ne ea parū
 agnam spem vi-
 ec. flet. Idcirco
 que hanc in eo
 concedendo,
 cultum que mili-
 uitatem, an-
 deles exitus pro-

post exudatos la-
 ongestosq. affa-
 uestri ductante,
 barba-

barbaricos pagos aduentans, velut mutato re-
 pente consilio ad placidiora diuersi. Pro suo enim
 loco & animo quisque vestrum reputans, id in-
 uenit verum quod miles ubique (licet minoribus
 vigentibus firmus) se solum vitam, & propriam
 circumspicit & defendit, imperator vero, effi-
 ciorum, dum æquis omnibus aliena ciuitas solus-
 tis, nihil non ad sui spectare tunc etiam rationes
 populorum cognoscit, & remedia cuncta que sta-
 tus negotiorum admittit, arripere debet ad acri-
 ter secunda numinis voluntate delata. Vt in
 breue igitur conferam, & ostenda qua ex causa
 omnes vos simul adesse volui, commilitones mei
 fidissimi, accipite æquis auribus qua succin-
 ctus explicabo: veritatis enim sermo est sim-
 plex. Arduos vestra gloria gradus, quos fa-
 ma per plagarum quoque accolæ extremarum
 diffundit, excellenter accrescens, Alemanno-
 rum reges & populi formidantes, per oratores
 quos videtis, summissis cervicibus concessionem
 prætorum poscunt & pacem: quam ut cun-
 ctator & cautus viriliumq. monitor, si ve-
 stra voluntas adest, tribui debere censeo, mul-
 ta contemplanis. Primò ut martis ambigua de-
 clinentur, dein ut auxiliores pro aduersarijs
 asciscamus, quod pollicentur: tum autem, ut
 incruenti mitigemus ferocis flatus pernicio-
 sos sæpè prouincijs: postremò id reputantes quod
 non ille hostis vincitur solus qui cadit in acie,
 pondere armorum oppressus & virium, sed
 multò tutius etiam tuba tacente, sub iugo mit-
 titur voluntarius, qui sentit expertus, nec for-

ritudinem in rebelles, nec lenitatem in supplices animos deesse. In summa, tanquam arbitros vos quid suadetis opperiri, ut princeps tranquillius temperanter adhibere modum allapsa felicitate decernens. Non enim inertia sed modestia humanitatiq; (mibi credite) hoc quod rectè consilium est, assignabitur.

ORATIO EIVSDEM.

ARGVMENTVM.

Infecti erant Gallis perpetuis incurſionibus & vexationibus finitimi barbari, & in dies ingraueſcebat id malum. Ea res ſolicitem habebat Conſtantium cupidiorem pacis quàm belli hominem. Qui quòd maius ſibi onus imponi videret quàm quòd ſuſtinere ſe poſſe conſideret, eam iniſe in ſubleuandi rationem, vt Iulianum fratrem patruelem aſciſceret in ſocietatem imperij. Ea cooptatio vt rata haberetur, aduocauit præſectos militares, & in eorum conuentu hæc concionatus eſt. Docet quæ ſibi cauſa ſit illius allegendi, & eam illis probare conatur. Neque enim à ſe ſolo res commodè geri poſſe, nec ad eam ſocietatem adiungi quenquam hoc digniorem. Quocirca Iulianum ipſum multis ornat laudibus: ad quem, accepta concionis comprobatione, orationem conuertit, cum cooptat, inſignia imperij imponit, laudat, hortatur, imperium & rem Romanam illi commendat, imperatoris officia in militiis & in acie exponit.

Quia igitur veſtrum quoque fauorem ad eſſe ſemitus indicat latus, adoleſcens vigoris tranquilli, cuius temperati mores imitandi ſunt potiùs quàm prædicandi, ad hono-

honorem prop
n, nolens conu
vener expofit
nata. D. a. caſſis
cepiſi primanus
amantiffime mib
mea confiteor, qu
poſtate nobilita
poſtate videor
brium periculor
niſterij ſuſcipe G
ter lena: urus ad
ſi neceſſe ſiſco g
plos, audendi m
pugnantes accen
baturq; ſubſiſ
ſides, veriſſimu
ignatis. Proin
vix fortis dr. Au
mus nobis tueri
militabimus ſi
modo velit quo
rateq; veſtrur
ſens. Et ego ti
Ad ſumma mi
velut assignat
ra perurgit de

Iulianus c
nerat imperi

ratem in Supplic.
quam arduos
inceps tranquilla
a allapsa felicita-
sed modesta hu-
ne quod recte con-

DEM.

V M.

is incurſionibus
ri. & in dies in-
ſolictum habebat
quam belli ho-
nus imponi vide-
econfideret, eam
ut nullum fra-
tatem imperij.
aduocauit preſe-
uentia nec concil-
ſit illius allegem-
neque enim ſe
et ad eam ſocieta-
tiorum. Quocir-
at laudibus: ad
batione, oratio-
gnia imperij im-
n. & rem Roma-
ris officia in rei-

noque fauorem
atus, adoleſcens
temperati mo-
prauicandi, ad
hono-

A M M. MARCELLINO.

603

honorem properatum exurgat: cuius praeclaram
indolem bonis artibus institutam hoc ipſo plenè
videor expoſuiſſe quodd elegi. Ego eum præſente
nutu Dei celeſtis amictu principali velabo. Re-
cepifti primauus originis tua ſplendidum florem,
amantiſſime mihi omnium frater: aucta gloria
mea confiteor, qui iuſtus in deferenda ſuperiori
potestate nobilitati mihi propinqua, quàm ipſa
potestate videor eſſe ſublimis. Adeſto igitur la-
borum periculorumq; particeps, & tutelam mi-
niſterij ſuſcipe Galliarum, omni beneficentia par-
tes leuaturus adſiſtas, & ſi hoſtibus congregi
ſit neceſſe, fixo gradu conſiſte inter ſigniferos i-
pſos, audendi in tempore conſideratus hortator,
pugnantes accendens præuando cauſiſſimè, tur-
batoſq; ſubſidijs fulciens, modeſtè increpans de-
ſides, veriſſimus teſtis adfuturus induſtrijs &
ignarijs. Proin urgente rei magnitudine, perge
uir fortis ducturus viros itidem fortes. Aderi-
mus nobis viciffim amoris robuſta conſtantia,
militabimus ſimul, unà orbem pacatum (Deus
modo velit quod oramus) pari moderatione pie-
tateq; reſturi. Mecum ubique videberis præ-
ſens, & ego tibi quodcunque acturo non deero.
Ad ſumma mihi propera ſocijs omnium votis,
velut assignatam tibi ab ipſa Rep. ſtationem cu-
ra peruigili deſenſurus.

ORATIO IVLIANI.

A R G V M E N T V M.

Iulianus quicum Conſtantineſis communica-
uerat imperium, quum copias aduerſus Germa-
nos

B b 3

nos duceret, iamque in conspectu esset hostis, & plurimum referret ad rem bene gerendam, ut miles integre in aciem descenderet, praesertim in ea locorum asperitate & calidi intemperie, neque eius rei facultas superioribus aliquot diebus esset ijs data, convocato exercitu suadet hoc loco, et castris communitis, ad requiescendum & ad curanda corpora spatium omnes sumant. Principium positum est in auertenda suspicione ignavia: reliqua oratio habet expositionem consilij.

Vrget ratio salutis tuenda communis (ut parcissime dicam) non iacentis animi caesarem vos hortari & orare commilitones mei, ut adulta robustaque virtute confisi, cautiorem viam potius eligamus ad toleranda vel ad depellenda quae sperantur, quam praeproperam & ancipitem. Ut enim in periculis virtutem impigram esse convenit & audacem, ita quum res postulat, regibilem & consultam. Quid igitur censeo, si arbitrium affuerit vestrum, iussa quae sustinet indignatio paucis absoluiam. Iam dies in meridiem vergit: lassitudine nos iumentis fatigatos scrupulosi tramites excipient & obscuro, nox senescente luna nullis sideribus adiuvanda, terra protinus aestiva flagrant, nullis aquarum subsidij suavis: quas si dederit quisquam commode posse transire, ruentibus hostium ex arminibus post otium cibique refectio nem & pectus, quid nos agimus, quo vigore, inedia, siti, laboreque membris marcentibus occurramus? Ergo quoniam negotijs difficillimis saepe dispositio tempestiva prospexit, & statum

mutam-

quantum verum
tem accepto aliquo
runt, hic quaso vai
regis quiescamus
pote pro tempore
phaturs aquilas
bus moueamus ex

ORATIO

ARG

Partis de feroc
fis. Constantius C
quoniam multo po
cuit, dum castra ad
diores gratulati
haec idem concione
dant hostes, vel cau
saltem perhibet,
tent. Iodem qu
victoris percipian
commodum ad eo

Hortatur
statum or
grator, a
re qua diuinitus
pralia, & in ipso
Romana rei si li
pulchrum temp
tione mandam
factis, ductor pri
sultabat Illyric
nostram inanu

esse hostis, &
gerendam, ut
eretur. praeteritum
temperie, ne
s aliquot diebus
u suadet hoc lo-
quiescendum &
nes lumant Prin-
a suspitione ig-
nitionem conti-

nda communis
non tacentis a-
ari & orare co-
eq. virtute con-
mus ad toleran-
tur, quam pre-
m in periculis
em & auda-
tiam & consul-
turum assuerit
atio pauci ab-
rgit: laqueadi-
q. trames ex-
luta nullis si-
asus flagran-
quasi aede-
sire, ruentibus
cribis, refectio-
no vigore, me-
mentibus occur-
sissimam sa-
, & sanctum
putau-

nutantium rerum recto consilio in bonam par-
tem accepto aliquoties divina remedia repara-
runt, hic quaso vallo fossaq; circumdati, diuisis
vigilijs quiescamus: somnoq; & victu congruis
potiti pro tempore (pace Dei sit dictum) trium-
phaturas aquilas & vexilla victricia, primo
lucis moueamus exordio.

ORATIO CONSTANTII.

ARGVMENTVM.

Partis de ferocissimis hostium aliquot victo-
rijs, Constantius Caesar statuit domum reuerti: &
quoniam missio paulo post esset facienda, pla-
cuit, dum coacta adhuc erant copia, illis eas vi-
ctorias gratulati. Itaque conuocatis omnibus,
hanc ibi concionem habuit. In hac militem lau-
dat: hostes, vel subactos vel fractos vel repressos
saltem perhibet, & quas de ijs victorias repor-
tent. Postremo quas utilitates & quantas de ijs
victorijs percipiant, ostendit: quadruplex enim
commodum ad eos redire probat.

Hortatur recordatio rerum gloriosè ge-
starum omni incunditate viris fortibus
gratior, admodum verecundè replica-
re qua diuinitus delata sorte vincendi, & ante
prælia, & in ipso correximus feruore pugnarum,
Romana rei fideiissimi defensores. Quid enim tam
pulchrum tamq; posteritatis memoria iusta ra-
tione mandandum, quam ut miles strenuè
factis, ductor prudenter consultis exultet? Per-
sultabat Illyricum furor hostilis, absentiam
nostram inanitate rumentis despiciens, dum

Italos tueremur & Gallos: varijsq; discursibus
 vastabat extima limitum: nunc canatis robo-
 ribus, aliquoties peragrans pedibus flumina, non
 congressibus nec armis fretus aut viribus, sed
 latrocinij assuetus occultis, astu & ludificandi
 varietate iam inde ab instituta gente, nostris
 quoq; maioribus formidatus: qua longius dispa-
 rat, qua ferri poterant tulimus, leniores iactu-
 ras efficacia ducum vetari posse sperantes. ubi
 verò per licentiam scandens in maius ad fune-
 stas provinciarum clades erepsit & crebras, com-
 munitis aditibus Rheticis, tutelaq; pervigili
 Galliarum securitate fundata, terrore nullo re-
 licto post terga venimus in Panoniam, ut pla-
 cuit numini sempiterno, labentia firmatur:
 cunctisq; paratis (ut nostis) vere adulto egressi
 arripimus negotiorum maximas moles: primū
 ne fruendo textis compagibus ponti telorum of-
 ficeret multitudo: quo opera leui perfecto, visis
 terris hostilibus & calcatis, obstinatis ad mor-
 tem animis conatos resistere Sarmatas absque
 nostrorum dispendio strauimus, pariq; petulan-
 tia ruentes in agmina nobilium legionum Qua-
 dos Sarmatis adiumenta ferentes attriuimus.
 Qui post arummosa dispendia inter discursus &
 repugnandi minaces anhelitus, quid nostra va-
 leat virtus experti, manus ad dimicandum ap-
 tatas armorum abiecto munimine pone terga
 vinxerunt restareq; solā salutem contemplātes
 in precibus, affixi sunt vestigijs augusti clemētis,
 cuius praelia saepe cōpererant exitus habuisse feli-
 ces. His sequestratis, Limigātes quoq; fortitudi-
 ne sis-

ne superauimus hoc
 periculi declinat
 rū palustris. Hicq;
 tu tempus aderat
 loca migrare comp
 perniciem nostrorū
 temus: & peperim
 fecimus liberos, d
 dum, plus est man
 baris regem: hoc
 quod iidem quoq;
 stus est & accep
 mion, quod vnu
 sumus & resp p
 toribus noxys, de
 cient ex hostibus
 oportet esse conte
 dextris: nobis n
 sunt magni thes
 ma, nostri labor
 enim boni prime
 gruit prosperis.
 cabula spoliū
 cognomentum,
 tes mihi (ne sit
 stis.

OR.

A

Reuocabat
 nus, cor Iulian
 nebant & iam
 thi. Id iniquo

ne superauimus pari: interfectisq; pluribus, alios
 periculi declinatio adegit suffugia petere latebra
 rû palustriû. Hisq; secundo finis enëtû, lenita-
 ris tempus aderat tempestiua. Limigantes ad
 loca migrare compulimus longè discreta, ne in
 perniciem nostrorum se commouere possent ul-
 terius: & pepercimus plurimis, & Zixaim præ-
 fecimus liberis, dicatum nobis futurum & fi-
 dum, plus æstimantes creare quàm afferre bar-
 baris regem: hoc decore argente solennitatem,
 quod iisdem quoq; rector tributus, antehac ele-
 ctus est & acceptus. Quadruplex igitur præ-
 mium, quod unus procinctus absoluit, nos qua-
 siuimus & resp. primò ultione parta de grassa-
 toribus noxijs, deinde quot vobis abundè suffi-
 cient ex hostibus captiuis. His enim virtutem
 oportet esse contentam, qua sudore quæsiuit &
 dextris: nobis amplas facultates opum, qua
 sunt magni thesauri, integra omnium patrimo-
 nia, nostri labores & sortitudo seruauerint. Hoc
 enim boni principis menti, hoc successibus con-
 gruit prosperis. Postremò ego quoq; hostilis vo-
 cabuli spoliû præ me fero, secundi Sarmatici
 cognomentum, quod vos vnum idemq; sentien-
 tes mihi (ne sit arrogans dicere) meritò tribui-
 stis.

ORATIO IULIANI.

ARGVMENTVM

Reuocabatur à Constantio exercitus Gallica-
 nus, cui Iulianus præerat, quod in oriente immi-
 nebant & iam vexabant Romanû imperium Par-
 thi. Id iniquo animo tulit miles, quod iam tot

confectis stipendijs in laboriosissimam militiis amandaretur, & plerique è sedibus patrijs abstracti, in longinquas terras traherentur, Augēbat eum dolorem, quod à Iuliano quem ferebant oculis omnes, acerbè diuellerentur, Iulianus hac concione eos placare est conatus, cum ijs de causis, tum verò etiam quod honorifica imperij insignia repudiasset. Hic præclara facinora Germanicæ illius expeditionis effert laudibus, & quantum illorum virtuti acceptum ferat Romanum imperium, pauca per eandem assentationem loquutus, ostendit ita se rem militarem velle constituere vt præmia & honores virtuti, non alij dignitati decernantur & tribuantur. Hoc ille iure suo facere poterat, vt pote particeps imperij.

REs ardua poscit & flagitat, propugnatores mei rei quæ publicæ fortis & fidei, qui mecum pro statu prouinciarum vitam sapius obieistis, quoniam casarem vestrum firmiter iudicio ad potestatem omnium culmen sustulistis, perscringere pauca summam, vt remedia permutata rei iusta colligantur & causæ. Iuxta aulescens specie tenus purpuratus (vt nostis) vestra iussu nutu celesti commissus, nunquā à proposito rectè viuendi deiectus sum: vobiscum in omni labore perspicuus, quum dispersa gentium confidentia, post ciuitatum excidia, peremptæque innumera hominum millia, pauca qua semuntegra sunt relictæ, cladis immensitas persultaret, & retexere superfluum puto quoties hyeme cruda rigentiq; cælo, quo tempore terra ac maria opere martio vacant, in domitos antea cum iactura virium suarum

re-

repulimus Alemanni
est æquum nec tacer
torum illuxisset
quodammodo Gall
ter confertissima te
re vsuq; diuturnis
torrentes hystes ab
sue ferro prostrato
mersas paucis vel
quas honestum
luctu. Post qua, opi
ritatem iacturam
meritis in gentib
re fastigio maiest
teq; si quid aduer
autem rerum int
uorum fortun
nores ambitio pra
uertenda consilij
nilis quicquam i
dam præter mer
nat gradum, no
pro quolibet pete

ORA

A

Cœperat in
lienum ab eo
pius, sed cum
nicare consili

repulimus Alemannos. Id sanè nec pratermitti est æquum nec taceri, quòd quum prope Argentoratum illuxisset ille beatissimus dies, vehens quodammodo Gallis perpetuam libertatem, inter confertissima tela me discurrente, vos vigore vsusq; diuturnitate fundati, velut incitates torrentes hostes abruptius inundantes, superastis ferro prostratos, vel fluminis profundo submersos, paucis relictis nostrorum, quorum exequias honestauimus celebri potius laude quàm luctu. Post quæ, opinor, tanta & talia nec posteritatem taciturnam de vestris in rempublicam meritis in gentibus cunctis, si plenè, quem altior fastigio maiestatis ornastis, virtute grauitateq; siquid aduersum ingruerit, defendatis. Vt autem rerum integer ordo seruetur, premiaque virorum fortium maneant incorrupta, nec honores ambitio praripiat clandestina, id sub reuertenda consilij vestri facie statuo, vt neq; ciuilibus quisquam in lex nec militia rector, alio quodam præter merita suffragante ad potiorem veniat gradum, non sine detrimento pudoris eo qui pro quolibet petere tentauerit discessuro.

ORATIO IULIANI.

ARGVMENTVM

Cœperat inuidere Iuliano Constantius, & alienum ab eo animum habere, necq; eo amplius, sed cum barbaris principibus sua communicare consilia. Suboluit Iuliano clandestinum ali-

aliquid agitari: inuestigauit, deprehendit barbarum quem sciebat se esse auerſo animo, & mali aliquid parare, & cum Constantio facere, vincendum curauit. Deinde optimum factu iudicauit occupare & munire prouincias, à quibus propè aberat. Sed nesciebat quàm firmos haberet animos militum. Explorandos simul sibi eos & confirmandos putauit. Eare hanc apud eos concionem habuit, qua repetita præclarè gestorum memoria, & honorum quibus ab ijs esset cumulatus: monet esse maturandum, vt prouincias firmis præſidijs teneant, neve colligendarum victurum spatium hostibus largiantur. Quæ opus sunt, curæ sibi ea fore: in præſentia postulare vt militiæ sacramentum redintegretur.

I Amdudum tacita deliberatione vos affimo, magni commilitones, rerum gestarum excitis amplitudine, hoc opperiri consilium, vt euentus qui sperantur, perpendi possint & præcaueri. Plus enim audire quam loqui militè decet, actibus coalitum gloriosis: nec alium spectata æquitatis sentire rectorem quàm eum qui & laudari dignè potuerit & probari. Vt igitur quæ praposui abiectis absoluam, aduertite oro beneuolè, quæ sermone breui percurram. A bi-
trio Dei cælestis, vobis inter ipsa inuentæ rudimenta permixtus, irruptiones Alemannorum assiduas & Francorum, populandiq; uigem licentiam fregi, & vigore communi Romanis agminibus quoties libet Rhenum peruium feci, cõtra rumororum fremitus gentiumq; validarum violentas excursus stando immobilis, virtutis vestræ nimirum firmamento confisus. Et hac laborum quos ex haufimus, Gallia spectatrices post

post funera multa
ra & graues pos
commenabantur. A
ſſi iudicij, rerumq;
gustum ei uis sum
ribus, si fortuna ca
bona uia, i. i. p. m.
ius aquitas armori
domi: moderatus v
in creberrime bellor
copias considerat
ſuſcepti: uenimus ne
ſequimini uiam co
quom integritas r
tatiq; respondeat
præſidijs regiones i
dentes, Daciarum
pennus, exinde qu
bus inſtruendi:
iuramento quaſo
ram & fidem, op
litam nequid ag
producturo, ſiqu
ſcientiam meam
ea quæ in comm
tentabo. Illud ſa
impetu gl'ificen
quisquam veſti
nos: illuſtrarum
indemitas prou
tutum peruulg

post funera multa iacturasq; recreata diuturnas & graues posteritati per atatum examina commendabunt. At nunc quum autoritate vestri iudicij, rerumq; necessitate compulsus, ad augustum elatus sum cul nen. Deo vobisq; fautoribus, si fortuna ceptis adfuerit, alius aff. Et abo maiora, id premeferens, quod i exercitus cuius equitas armorumq; claruit magnitudo, & domi moderatus visus sum & tranquillus. & in crebritate bellorum contra cosp ratas gentiū copias consideratus & cautus. Vt igitur aduersa prauentamus mentium societate iunctissima, sequimini viam consiliumq; salutare, vi puto. quum integritas rerum intentioni nostra voluntatiq; respondeat: & dum maioribus vacante praesidijs regiones illyrica, impedito cursu tendentes, Daciarum interim fines extimos occidemus, exinde quid agi oporteat bonis successibus instruendi: utq; est mos fidentium ducum, iuramento quaso concordiam spondete mansuetam & fidem, operam nauaturo sedulam & solitam nequid agatur inconsultum & segne, & producturo, si quis exegerit, incorruptam conscientiam meam, quod nihil voluntate prater ea qua in commune conducunt, aggrediar aut tentabo. Illud sane obrestor & rogo, obseruate ne impetu gliscentis ardoris in priuatorum damna quisquam vestrum exiliat, id cogitans quod ita nos illustrarunt hostium innumera strages, ut indēnitas provinciarum & salus, exemplis virtutum peruulgata.

CON-

ORATIO CONSTANTII.

ARGVMENTVM.

Ex illa Iuliani cautione & apparatu quem superiore concione habuimus, grauissima bella inter duos consortes imperij. Constantium & Iulianum, exarserunt. Nam quū se eo apparatu peti sensisset Constantius: ac post aperto Marte se oppugnari vidisset, contraxit exercitum. Verū id temporis incipit malo premebatur. Vigebat enim ab occidente Iulianus, ab oriente rex Persarum. Hic tamen non ita multo post quā copias eduxerat, pedem retulit, & magno metu Constantium libertavit, is hoc expeditior, parabat se ut occurreret Iuliano. Quem ut validioribus viribus adoriretur, suorum sibi animos confirmandos censuit. Id hac concione effecit. Nam repetita commemoratione nefarii hominis, cui quum res maximas credidisset, is tamen se sceleratē gessisset, ad Iulianum venit, quem perfidia etiam illo sceleratorem ostendit. Queritur illius ingratum animum foedam proditorem, nefarios conatus: aduersus eum animos suorum conatur incendere: eisque optati exitus spem ostendit, quod perfidos homines calamitosi exitus maneant.

Sollicitus semper nequid re leui vel verbo committam inculpata parum congruens honestati, ut quē cautus nauigandi magister clauos pro fluctuum motu erigens vel inclinans, compellor nunc apud vos amantissimī viri consiteri meos errores, quin potius (si dicī liceat verum) humanitatem quam credidi negotijs communibus profuturam. Proinde ut facilius sciri possit quā sit huius concilij conuocandi materia, accipite quāso aequis auribus & se-

ENR.

ciendis. Gallum per
dendis rebus peruen
bat, quem obruer
saris sublimat: um
Qui quum à iust
nefaria defecisset
Atque utinam h
barum acerrima
vno, sed secuta d
nunc aliud accid
stus, quod per
adimenta celest
dum circumfren
ras oppugnatis, t
nium confidenti
nis gessi semer
in societatem si
feritate speq; p
ciam promptis i
aquitate calcat
mani: quam tu
las effecturam
tricem. & ipse e
te facile credo.
binibus excitis
belli antequam
remedy oppre
numinus summ
gio damnantu
paratum ad
dum, qui n
pluribus, ad

eratu quem su-
u. Ille ocella io-
nantium & in-
eo apparatu pe-
sperto martire
eratum. Verum
eratur. Vigerat
orientis rex Per-
a postquam co-
& magno metu
peditor. para-
em: ut validiori-
bi animos con-
necione efficit,
e nefarii homi-
fide, is tamen
venit, quem
ostendit. Que-
edam proditio-
us eum animos
e optati exitus
omines calamita-

deni vel verbo
um congruens
uigandi ma-
gens vel in-
s amantissimi
ctus: si auci-
m credidit ne-
proinde ut fa-
cily conuocan-
uribus & se-
cun-

cundis. Gallum patruelem tempore quo confun-
dendis rebus pertinaciter Magnentius inhare-
bat, quem obruere vestra virtutes, potestate ca-
saris sublimatum ad orientis presidium misi.
Qui quum à iustitia per multa visu relatuque
nefaria defecisset, arbitrio punitus est legum.
Atque utinam hoc contenta esset inuidia, tur-
barum acerrima concitatrix: & angebat nos
vna, sed secuta doloris prateriti recordatio. At
nunc aliud accidit, ausim dicere prateritis mo-
estius, quod per fortitudinem nobis ingentiam
adiumenta coelestia coercebunt. Iulianus, quem
dum circumfrementes Illyricum nationes exte-
ras oppugnatis, tuendis praefecimus Gallijs, Le-
uium confidentia praeliorum, qua cum Germa-
nus gessit semermibus, ut vecors elatus, a se
in societatem superbam auxiliariis paulis,
feritate speque postrema ad perniciosam auda-
ciam promptis in noxam publicam conspavit.
equitate calcata, parente nutriceque orbis Ro-
mani: quam tumentes spiritus tanquam fauil-
las effecturam deinde, ut scelestè latorum vl-
tricem, & ipse expertus, & docente antiquita-
te facile credo. Quid igitur superest nisi ut tur-
binibus excitis occurramus, subcrescientis rabiè
belli antequam pubescat validius celeritatis
remedijs oppressuri? Nec enim dubium fauore
numinis summi presente, cuius perenni suffra-
gio damnantur ingrati, ferrum impie pra-
paratum ad eorum interitum esse verten-
dum, qui non lacessiti, sed aucti beneficijs
pluribus, ad insontium pericula sur rexerunt.

Vt enim mea mens auguratur, iustitia quoque rectis consilijs affutura promittit, spondeo quod si ventum fuerit cominus, ita passore torpescant, ut nec oculorum vestrorum vibrata lucis ardorem, nec barritus sonum perferant primum.

ORATIO VALENTINIANI.

ARGUMENTVM

Valentinianus fuerat quidem omnium suffragis in exercitu nominatus imperator. Sed quia erat paulo obscuriore loco ortus, & principio magnificentiam & splendorem quaedam captabat, adhaesit hominum fastidijs ut iam illius poeniteret, & quum ad res gerendas accederet, velletque à concione auspicari, primum murmur concionis, deinde liberior reclamatio oriretur, ut propè ad conuiuium res veniret. Erat autem ille concionis reclamantis sensus ut alium creari placeret. Valentinianus minimè hoc metu perculsus quum se confirmasset, & audientiam gravitate sibi fecisset, hanc habuit concionem, qua & illos motus sedaret, & auctoritatem ad reliquum tempus colligeret. Hic benevolentiam conciliat commemoratione beneficij & iudicij eorum quo nominatus fuerat imperator. Post, cur collegam nondum sibi asciscat, rationem affert. Sibi id curare fore, & totius imperij administrationem, praeterque res praecclare cessuras pollicetur. Postremo ut iuis commodis seruiant admonet.

Exulto provinciarum fortissimi defensores, & pra me fero, semperque laturus sum, nec speranti nec adpetenti moderamina orbis Rom. mihi, ut potissimo omnium, vestras detulisse virtutes Quod erat igitur in manu positum

situm vestra, non
vultis & glorios
rum certicem eo
hanc usque, atatis
gregis, vixisse expe
catus auribus acc
bis quod conduce
hiberi oportere i
collegam contem
nec ambigo nec
mutationes var
homo formidans
vribus totis, pe
ual, sunt. Quo
tia vestra cum
quod inearum
Dabit enim, ut
intrix honorum
possum, dilige
Vt enim sapien
rio, ubi pericul
verum etiam
nibus, alienum
rit quisquam p
non quum ad
tiorum spe pol
retinentes &
et, animus vult
rum, ob n

situm vestra, nondum electo imperij formatore. utiliter & gloriose complectis, adscuo in honorum verticem eo quæ ab ineunte adolescentia ad hanc usq; ætatis maturitatem splendide integreque vixisse experiundo cognostis. Proinde pacatus auribus accipite quas simplicioribus verbis quod conducere arbitror in commune. Adhiberi oportere in omnes casus socia potestate collegam contemplatione poscente multiplici, nec ambigo nec repugno, curarum acervos & mutationes varias accidentium ipse quoque ut homo formidans. Sed studendum est concordia viribus totis, per quam res quoque minima conualsunt. Quod impetrabitur, facile, si patientia vestra cum aequitate consentiens, id mihi quod mearum est partium concesserit libens. Dabit enim (ut spero) fortuna consiliorum adiutrix honorum, quantum efficere & consequi possum, diligenter scrutanti temperamentum. Ut enim sapientes definiunt, non modò in imperio, ubi pericula maxima sunt & creberrima, verum etiam in privatis quotidianisque rationibus, alienum ad amicitiam quum indicaverit quisquam prudens, adiungere sibi debet. non quum adiunxerit, iudicare. Hac cum latiorum spe polliceor: vos firmitatem rectorum retinentes & fidem, dum hyberna patitur quies, animorum reparate vigorem atque membrorum, ob nuncupationem angustam debita protinus accep-

turi.

PRO-

ORATIO PROCOPII.

ARGVMENTVM

Habuit hanc orationem Procopius in procinctu & in ipso penè conflictu. Nam is quum desiscendi à Valentiniano & Valente cæsaribus, esset autor & magnam vim hominum in factionem suam pettraxisset, iurassentque illi in eius verba, & conductis copijs congressurus esset cum cæsariano Valentis exercitu, comprehendit quendam sibi notum, & cum hac oratione cohortatus est cumque eo commilitones eius, ut Valentinianum dederent, qui malis artibus in locum Constantinij inuassisset.

ENcana Romanorum exercituum fides, & regionibus firmis iuramenta constricta. Placet fortissimi viri pro ignotis tot suorum consurrexisse mucrones: utq; Pannonius degener, labefactans cuncta & proterens, imperio quod ne votis quidem concipere ausus est unquam potiatur, ingemiscere nos vestris nostrisq; vulneribus. quin potius sequimini culminis summi prosapiam, non ut rapiat aliena, sed in integrum maiestatis astra restituantur, arma iustissima commouentem,

ORATIO VALENTINIANI.

ARGVMENTVM

Ætate iam affecto Valentinianus, & graui morbo afflictus, laborabat ut Gratianus filius in ipsius locum succederet. Competitores erant non pauci. Ita ambibant ut inclinata res ad certos putaretur, ut vereretur imperator ne res à filio abiret. Quocirca paulum ea morbo grauissi-

ma

monere creatus, in conspectu ei hanc orationem exere. cui committantur Rogat, quod quam benevolentiam prosequantur. Pollicetur ab eo vitæ detractionem. integritate. taculac tamen in sed. ut natales & & firmioris status

A Vitum er
hunc loci
bitum, q
multis & claris, c
aspiribus vobis, p
pestis, prospera
nus auxilij stabit
pute igitur qualis p
mi de siderum no
qua fieri caritatis
transire volumi
verum & probro
& presutura. G
quem diu versat
nunc aligutis p
quillitatis publ
mere commilitu
minis vestra q
tis amorem i
cultu ab incu
nec tolerantia
neccapacem
tis sed fami

more creatus, in concione quam indixerat, pro-
cessit. Ici hanc orationem habuit, in qua filium
exercitui commendat: nam in castris hæc gere-
bantur. Rogat, quod commodum eorum fiat, ut
quam benevolentiam sibi tribuerint, eadem fi-
lium prosequantur, eique imperium tradant.
Pollicetur ab eo vitam inculpata, fidem, pru-
dentiam, integritatem in omni administratione.
ne excusat tamen in præsentia annos iuueniles:
sed ita ut natales & indolem illius commendet,
& firmioris ætatis magnam expectationem afferat.

A Vetus erga me vestri fauoris indicium,
hunc loci principalis circumferens ha-
bitum, quo potior alijs indicatus sum
multis & claris, consiliorum socijs votorumque
auspicijs vobis pietatis officijs adgrediar tem-
pestivis, prospera deo spondente: cuius sempiter-
nis auxilijs stabit Romana res inconcussa. Acci-
pite igitur quas placidis mentibus viri fortissi-
mi desiderium nostrum, ad reputantes quod hæc
qua fieri caritatis sancunt iura, non tantum
transire volumus per conscientiam vestram,
verum & probata firmari, ut congrua nobis
& profutura. Gratianum hunc meum adultum,
quem diu versatum inter liberos vestros com-
mune diligitis pignus, undique munienda tran-
quillitatis publica causa, in augustum su-
mere commilitium paro, si propitia castis nu-
minis vestraque maiestas voluntas paren-
tis amorem iuuerit præuntem, non rigido
cultu ab incunabulis ipsis ut nos educatum.
nec tolerantia rerum coalitum asperarum,
nec capacem adhuc marty pulueris ut vide-
tis sed familia sua laudibus maiorumque præ-

praestantibus concinentem, paucioribus inuidia metu, ut dicitur, protinus surrepturum. Ut enim mihi videri solet, mores eius & appetitus licet nondum maturus sapere pensanti inexte adolefcentia, quoniam humanitate & studiis disciplinarum solertium expolitus librabit suffragijs puris merita recte secusve factorum, faciet ut sciant se boni intelligi, in pul. hra facinora procurabit signis militaribus & aquilis adhaerens, solem nivesq; & pruinas & sitim perferet & vigilas, castris si necessitas adegerit, aliquotiens propugnabit, salutem pro periculorum socijs obiectabit: &, quod pietatis summum primumq; munus est, temp. ut domum paternam diligere poterit & autam.

ORATIO EIVSDEM VALENT.

ARGVMENTVM

Compes voti Valentinianus, quoniam filio imperium ab exercitu impetrasset, representi videntum ratus, in eadem illa celebritate imperatoris insignibus filium ornauit. & hanc orationem adiecit: qua hortatur eum à commemoratione amplissimi beneficii quod ab exercitu accipiebat, ad virtutes imperatorias summo studio persequendas & colendas. Ab eo deinde orationem ad exercitum conuertit, ei que denuò filium commendat.

EN habes mi Gratiane amictus, ut sperauimus omnes, augustos, meo commilitonumq; nostrorum arbitrio delatos omnibus faustis. Accingere igitur pro rerum vrgentium pondere ut patri & patrui collega, &

affluere impavidus
peditum gelu perui
matis tuis proxim
que considerate pro
lu. alienum putar
permet latus. Hac
riat. cetera monere
virescit rerum mas
& obsequi ut ad cr
vstra commissum j

EX H
NI PRIM

riarum d

ORATIONES.

inum trans

ARG

ORATIONIS

Imperator hab

M. Imperator ge
deret salutem suam
retur. ue non. illas
que et apud dedere
plina ad luxum, tu
tur, amicos propin
uocati iussit. Qui
to in eo. u. rōgati
e grabato subleuā

NES

uicioribus inuidi
ceptum. Ut e-
ius & appetitum
infanti mente a-
tate & studijs di-
librabat iuffra-
factorum, facit
ul. hanc facinora
& aquila adbo-
& sum perferet
aeger, al. quo-
periculorum. &
sumum pri-
mum paternam

VALENT.
VM
quoniam filio
et. representi-
ebrietate impera-
& hanc oratio-
a commemora-
ab exercitu ac-
ias summo fla-
eo deinde ora-
eque denuo fi-

nictus, ut spera-
meo commilito-
delatos omi-
pro rerum vr-
trui collega, &
assue-

assuesce impavidus penetrare cum agminibus
peditum gelu peruios Histrum & Rhenum, ar-
matis tuis proximus stare, sanguinem spiritum-
que considerate pro his impendere quos regis, ni-
hil alienum putare quod ad Romani imperij
pertinet latus. Hac pro tempore praeceffisse suffi-
ciat. cetera monere non desinam. Nunc reliqui
vos estis rerum maximi defensores, quos rogo,
& obtestor ut ad crescentem imperatorem fidei
vestra commissum seruetis affectione fundata.

EX HERODIA-
NI PRIMO HISTO-
riarum decerptæ libro.

ORATIONES, E GRAECO IN LA-
tinum translatae, Angelo Politia-
no interprete.

ARGVMENTVM
ORATIONIS, QVAM MARCVS
Imperator habuit ad amicos, atq; pro-
pinquos.

M. Imperator graui mo. bo laborans, cum vi-
deret salutem suam deploratam, & anxius vere-
retur, ne non alius commodus ebrietati sese, at-
que crapula dederet, & à recta honestaque disci-
plina ad luxum, turpesque voluptates prolabere-
tur, amicos propinquoq; quotquot aderant, cō-
uocari iussit. Qui postquā conuenerant, constitu-
to in eorū cōspectu acobscere filio, paulumq; se-
e grabato subleuās, huiusmodi habuit orationē.

Cc

Dole-

DOLERE vos atq; argi, cum ita me
spectum contemplantini, munus mi-
sericordiam. Quippe humanum est huma-
nis cogitans incommode, multoq; magis miseri-
cordiam pronocant, qua oculos respiciamus.
Ceterum periculis vobiscum nescit ratio est.
Nam de meo erga vos animi consuetudine mu-
tuam spero à vobis quasi meo iure beneuolen-
tiam. Nunc autem illud incitat, quum mi-
hi sit iudicium faciendum, si ista ne vobis ho-
norem tandiu habuerim, studiumq; omne me-
um libens detulerim, & vobis referenda gra-
ti ostendendum, non esse eorum qua acceperi-
tis imitari mores. Videtis filium, quem ipsemet e-
ducatis, primas nunc adolescentie metas ingre-
dientem, quasiq; in salo atq; in fluctu vitæ guber-
natoribus indigentem, ne rerum imperitia de
recto quasi cursu ablatas, malis artibus impin-
gat. Esto igitur vos illi pro me vno multi parē-
tes, excolendo scilicet, atq; optima suggerendo.
Neq; enim aut pecunia vis tyrannidis luxuriā
expleri, aut supantia satellitum agmina tuari
principem possunt, nisi illi ipsi quos regas, animū
imperanti, beneuolentiamq; accōmōdent. Quip-
pe si demum diu tutoq; imperant, qui non metu
ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium
suorum animis instillant. Neq; enim quos serui-
re necessitas coegit, sed quos obtemperare sua
quemq; voluntas adiegit, si sunt in agendo patiē-
doq; a suspitione omni, assentationeq; vacui,
nunquamq; in verba detractant, nisi volentes
contumeliosq; sint habiti. Est autem difficile ia-

ma-

ma iuua iocunda n
nonone capiat a
aures illi sacritu
identidem amon
vobis vel quisq; e
radet, & memon
quam scilicet imm
tenis efflere.

ORATIO COM

Communer
māorem
quā me
persuasum habeo.
te ipso meo superio
Nam illa nos r
legebat, libentius
vocabat. Quippe
illa vero viru
Quam infantem
dabat in manus.
Quapropter min
sus beneuolenti
nomen maiores m
tem aequalis co
pellauerim, si
vnum aliquem
virtutum suarū
inst tuendas. N
proci em, de
anti me, iocor

maxima licentia moderari sibi, quasiq; frenos imponere cupiditatibus. Quod si bene viuendi autores illi fueritis, & qua nunc coram audit, identidem ammonueritis, una opera & ipsam vobis reliquique omnibus optimum principem reddetis, & memoriam nostram demerebimini, quam scilicet immortalem hac una ratione poteritis efficere.

ORATIO COMMODI AD MILITES.

Communem mihi esse vobiscum huius mororem calamitatis, neq; vos aliter quam me ipsum affectos esse plenissime persuasum habeo. Neq; enim ego superstitute parate ipso meo superiorem me vobis unquam gessi. Nam ille ita nos uniuersos, ut unum aliquem diligebat, lubentiusq; me comilitonem quam filium vocitabat. Quippe hanc natura appellationem, illi vero viri uis communicatione existimabat. Quin infantem sapere me in vultu gestans, vobis dabat in manus, quasiq; vestra mādabat fidei. Quapropter minime dubito, quin mihi omnem sitis beneuolentiam exhibitari, quum pro alumnō me maiores nati habere debeant, ipsos autem aequales condiscipulos armorum iure appellauerim, siquidem ita nos uniuersos, ut unum aliquem pater diligebat, omniūque virtutum studio, ac bonis artibus curauit instituendos. Nunc me post illum vobis fortunae praeciui, de lit, non quidem asciticium, quales ante me fuerant, neq; velut acquisito merio

gloriantem. Quippe vnus ego vobis natus educatusq; in aula, priuatusq; in altum cunabulis. statim me vt ex alio prodieram imperatoria purpura suscepit, simulq; sol hominem me vidit & principem. Hac cum animis vestris repitantes, inire principem colite, non datum vobis, sed natum. Nam pater quidem iam in cælum euectus consors est, concessorq; Deorum. Nobis autem orbis terrarum gubernacula rerumq; humanarum cura incumbit. Qua quos successus, quantasq; habitura sint vires, in vestra manus est. Si enim belli reliquias fortiter deleueritis, & imperij Romani terminos ad Oceanum usq; promoueritis, cum ipsi vobis ingentem gloriam comparabitis, tam communis parentis memoria debetam gratiam referetis. Atq; eum quidem exauare qua dicimus, & intueri presentem qua gerimus, credite. Nos autem felicissimos qui benefactorum nostrorum testem eiusmodi simus habituri. Qua igitur ad hanc diem fortissime prosperimeq; gessistis, illius scilicet sapientia gubernationiq; tribuitur. Qua autem mecum, hoc est, cum iuvene imperatore vestro praclare feceritis, ea sunt vobis ipsis, quasi peculiarem, cum fidei, tum virtutis claritudinem paritura. Quocirca & atati mea rebus strenuè gerendis, autoritatem conciliabitis, & barbara gens initio noui principatus repressa, neq; in praesens cōtemptu atatis nostra se efferet audacius, & suis nunc educta periculis: metu deinceps perpetuo coercabitur.

POM-

Teneri te o
rio minime
nos quoq;
solicitat. Se
res partes agnat, m
hic expedientia sup
vel in posterum di
illic est, ubi Imper
linguere inchoatus
rum videtur, etiam
daciā barbaris i
si cupiditate dece
perculos arbitrat
pulchrum deuictis
ad Oceanum usq;
triumphanti, &
gunt reges iuue
nibus prioribus sa
atq; ubi res eun
recreare, ne quā
Et optinuit quib;
eritum vniuersu
perum. Quon er
ma nobis, cum est
metu acrim
libet si.

POMPEIANI ORATIO AD
Commodum.

Teneri te o fili & domine, patria deside-
rio minime mirandum. Quippe eadem
nos quoque rerum domesticarum cupido
solicitat. Se tamen resistimus: quoniam prio-
res partes agunt, magisque incumbunt nobis, qua
hic expedienda supersunt. Nam illis quidem
vel in posterum diutius persrueris, Roma autem
illic est, ubi Imperator est. Caterum bellum re-
linquere inchoatum fraterquisam quod indeco-
rum videtur, etiam periculosum est. Quippe au-
daciam barbaris iniecit, neque enim remean-
di cupiditate decessisse nos, sed aufugisse metus
perculsos arbitrabitur. Tibi autem qua fuerit
pulchrum denictis hostibus, atque insperis finibus
ad Oceanum usque propagatis redire in urbem
triumphantem, victoribusque captivos praeterea
gentis reges satrapasque barbaros. His enim ar-
tibus prioribus saeculis Romani homines magni
atque illustres evaserunt. Nihil est autem quod
verere, ne qua illic res tua periclitentur. Nam
& optimus quisque senator tecum hic est, & ex-
ercitus uniuersus tuum coram propugnat in-
perium. Quin erarium quoque principalis pecu-
nia nobis communis est omne. Ad hac patris tui me-
moriam aeternum tibi apud potestates quas-
libet fidem atque benevolentiam
roborauit.

624 HERODIANI ORATIONES
EX HERODIANI SECVN-
do libro.

ORATIO LÆTI AD MIL-
ites.

Commodus imperator vester apoplexia morbo interijt. Cause mortis nemo alius, sed est ipsemet sibi. Nam cum frustra nos optima atq; salubria subiceremus, gerens ille se quem admodum omnes nostis cibo potuq; nimio suffocatus est. Atq; is quidem suo sibi fato extinctus periit. Quippe non una eadēq; eundē is hominibus mortis causa, sed alia alijs eundēq; tamen ad eundem tendentes vita finē, verum pro illo adhaucimus vobis ipsi, ac Romanus populus, virum etate grauem, vita moderatum militaris disciplina peritissimum, cuius bellicam virtutem, vos quidem veterani sapere numero experti, ceteri tot annos vrbis praefecti non honore solum, sed etiam administratione dignissimum iudicatis. Igitur fortuna non principē solū vobis dat, sed parentē quoq; optimū, cuius principatus nō vobis modo, qui eū praesentes intuemini, sed is etiā incunctissimus futurus est, qui ripas fluuiorum, ac Romani terminos imperij defensant: videlicet res eius praclare gestas memoria retinentibus. Neq; vero iam barbaris nobis pratio conciliabimus, sed eorum memores, qua hoc duce perpassi sint, metu potius subiguntur.

ORA-

EX SECV-
NDI ORATIO

Confessus huiusmodi nobis pueri-
tate desese
suspensione vacet,
fidei, praferat,
alacriorē redderet
penda, sperantem
qui tantam in vo-
teret. Me autem c
egregia, sicut hoao
meru quodam cur
dum in primis es
paria referre. Na
ne, si magnam gra
deberet, non tam
ditur, quam in
commendatur. S
in te quadam co
ample demerari
quam ipse inops
videre. Certe
aratum sic pro
vobis accepto h
num exhi: be an
guum dignat
lam minime d
ritia odimus;
Et ut tenax e
officiat, nunc
ipso excidum

estur apoplexia
nonis nemo a-
Nam cum sin-
hyccerimus, ge-
es nostris cibo po-
quidem suo si-
non una eadeq;
sed alia alijs
dentes vita fore,
ipfi, ac Roma-
vita mode-
ssimum, cuius
derem face-
vrbj praefecti
administratore
rtuna non prin-
urg. optimi, cu-
ui cu praesentes
u. futurus est,
enimvero impe-
traculare gressus
nam barbari
et eorum me-
si sunt,

EX SECVNDO LIBRO.
ORATIO PERTINACIS IN
senatu.

625

Consensus hic vester, stadiumq; eximium
vni mihi plurimum in tanta ista nobi-
litate deferendi, cum omni adulationis
suspensione vacet, argumentumq; benevolentia
fidemq; praferat, alium fortassis audaciorē atq;
alacriorē redderet, ad ea quae traderetur susci-
pienda, sperantem facile se gubernatione usurū,
qui tantam in vobis benevolentiam animi tueri-
teret. Me autem contra magna ista sollicitat atq;
egregia, sicut honoris sensu obstupescunt, ita
metu quodam curaq; sollicitans. Siquidem ar-
duum in primis est, magnis acceptis beneficijs
paria referre. Nam in beneficiorum vicissitudi-
ne, si magnam gratiam referat, qui parvam
debuerit, non tam facilius remunerandi expen-
ditur, quā in ista argenti gratia commi-
commendatur. Sed cum prior quispiam eximia
in te quadam contuleris, cum si illam parvam
ample demerearis, non tam deesse quod reponas;
quam ipse inops sensum, ac plane ingratus
videare. Cerno igitur iam animo quam mihi
arduum sit propositum certamen, ne tanto à
vobis accepto honore, parum me fortasse dig-
num exhibeam. Quippe non in sella ipsa fasti-
gium dignitatis, sed in operibus situm, quae il-
lam minimè dedecorent. Nam quantum prae-
rita odimus, tantum de futuris bene speramus.
Et ut tenax est iniuriarū memoria (quod enim
offendit, nunquam obliatur) sic beneficia in
ipso excidunt usu. Siquidē non ita delectat liber

65 HERODIANI ORATIONES

tas quam seruitus offendit. Neq; habendâ q̄tis-
quam gratiam putat, quod rebus suis pro arbi-
trio utatur. Quippe id sibi debere iure autu-
mat. Qui verò suis exitur bonis, nunquam sanè
iniuriarum obliuiscitur. Neq; quisquam lucro
apponit, quod utilitatem in commune pariat.
Qua enim publicè prosunt, parum cuiq; cura
sunt sin qua propria cuiusq; sunt, minus ex sen-
tentia ceciderint, tum nemo satis secum benigne
agi putat. Ad hæc quicunq; enormibus tyrannorum,
atq; immensis largitionibus insueuerūt,
iis frugalius paulò, aut continentius ex pecu-
nia inopia agere instituas, non tam id moderata
euidam dispensationi, prudentiq; attribuunt,
quam auaritiam continuò tibi & sordes expro-
brant. Neq; autem cogitant neminem posse ma-
gna cuius dilargiri, qui se à vi atq; à rapinis
abstineat. Qui autem recte, ac pro cuiusq; dig-
nitate dispensat, non modo nihil cuiquàm iniu-
stè eripit, sed & ceteros frangi esse docet, & par-
cere parto. Hæc igitur cum animis vestris repu-
tantes, adnitimini vos quoq; mecum patres, cõ-
munemq; hanc imperij administrationem exi-
stimare. Quippe in Repub. optimatum, non au-
tem sub tyrannide victuri, cum ipsi optimam
habere spem, tum reliquis etiam debetis pollice-
ri.

ORATIO PERTINACIS AD tumultuantes.

ME quidem ò milites, si occiditis, neq; i-
psi rem magnam facitis, neq; mihi sa-
ne grauem, homini videlicet huius
atatis.

EX SEC

atatis & gloria
ceris est al quis me
pus cura custodit
riculis adhibitis
que cuncti tantum
gume pollueri dex
prolem flagitiosum
ricul sum. Neq; en
et Si enim Comm
fecto nos aut sunt n
San dolo necatum
men. Quippe quem
spicione proculabe
vos primi cognita
obor: tum suscipien
Cæterum ne illo q
bis deseri patiem
nitate vestra: no
concupiueritis.

ORATIO N

Quam ac-
maioribus
sit fortis
usti. Neq; ego
ba facturus si v
spe aut spem si
sed me vocant
fatigant: ut e
Neq; patiar ta
latem a maior
turpuer. Ut au

habendā quā-
suis pro arbi-
trio iure autu-
nunquam sanē
nunquam lucro
nam epariat.
um cuiq; cura
minus ex sen-
si cum benigne
tribus tyrannus
insuenerūt,
minus ex pecu-
nia id moderate
q; attribuit,
sordes exprom-
nem posse ma-
atq; a rapina
o cuiusq; dig-
nūquā min-
locet, & par-
vestris repu-
um patres, cō-
ationem exi-
um, non au-
ipso optimam
beris pollice-

IS AD

ditis, neq; i-
neq; mihi sa-
lellet huius
atatis

atatis & gloria. Siquidem humana vita finis
certū est al quis necessarius, vos autem princi-
pio cura custodiatq; & propulsandis aliunde pe-
riculis adhibitos, ea dem ipsos facere primos, ne-
que civili tantum, sed imperatorio quoq; san-
guine polluere dextras, id vero videte, ne vel in-
prasens flagitiosum sit vobis, vel in posterū pe-
riculosum. Neq; enim ego vlla vos iniuria affe-
ci. Si enim Commodū doleris interitū, nihil pro-
fecto nouum fuit mori, qui homo natus fuerat.
Sin dolo neccatum putatis, non meum sane id cri-
men. Quippe quem ipsi scitis ab omni etiam su-
spicione procul abesse. Qua enim tunc acta sunt
vos primi cognita habuistis, ut etiam si quid
obortum suspicionis est, id utiq; alios attigerit.
Ceterum ne illo quidem extincto quicquā vo-
bis deflori patiemur: quod modeste atq; ex dig-
nitate vestra: non autem per vim & rapinas
concupieritis.

ORATIO NIGRI AD MILITES.

QVam acere ingenium, quantaq; in rebus
maioribus aggrediendis nostra cautio
sit, forsitan ipsi quoq; iam pridem cogno-
uistis. Neq; ego nunc apud vos processissem ver-
ba facturū, si vel priuato consilio, vel incerta
spe, aut spem superante cupiditate adducerer:
sed me vocant Romani, & assidue clamantes
fatigant: ut eis manum porrigam salutarem.
Neq; patiar tam excellens, tamq; gloriosum re-
lictum à maioribus imperium iacere abiectum
turpiter. Ut autem citra occasionem aliquam,

et terrenarumque
garrulorum opem ac
auxilium crimine libe-
ror: huc proxi-
mum eritis, ubi que-
rum co-factionem
et comminationem
et fidei et omni-
umque senten-
tiam in unum congre-
gauerim: Roma cum impe-
rat quinquā cer-
tissima manus co-
nata, nullo aut probi-
tate. Nam quid illo-
rum, omne impe-
ro affirmant,
Qua sit igitur

D SVOS IN
os.

legionis erga De-
quantumque bo-
nitate, qui a-
tis in ludo, cum a-
portant, poma
as, a co-factione
idem in rebus
na profecto, si
cunctis fidei
explicare, quae
vobis

EX SECVNDO LIBRO.

629

vobis cordi sunt: neque Romanum imperium ab-
iecit unum pati. Quod quidem apud maiores sum-
ma semper auctoritate gestum, venerabilem ma-
nens videbatur. Postea vero quā ad Com-
modum recideret, et si ob illius adulescentia sepe-
numero impedit, at tamen omne vitium, cum ipse
principis nobilitate, et si ipse parentis me-
mori obuius, et cum. Neque ea causa a illis odia,
quā in seriorum iam emer-
ta in ipse, quae gerebat, ut, per
imperium dominus, et omni
toribus, atque in ipse, et
lum senem, ut in ipse, et
nostris mentionis in ipse, et
imperium. Quoniam non, et
laxare illi odia, ut, et
tem virum in medio sustulerint. Per hanc autē,
terra marisque interitum, nescio quis, turpissimū
auctumatus, et populo quem idem in an-
tis inuictus est, et milites ipsos, quibus in ipse,
parum fides habet. Quae tamen si in de-
fensuri illum forent, atque in neque numero
vniuersi, neque virute singuli conferendi
sunt vobis. Ad hac bellum ea vos negotia exer-
cuerunt. Nam et cum barbaris pede conferre, et la-
bores omnes perferre, et algores est aquae lesperare,
et coacta gelu calidum aestimare, et portare ef-
fossos latice non huiusmodi. Et venari in agili-
cofueuistis. Omnia denique a virtute adepti vobis
tica, sic ut nomini facile sit vestris obistere
viribus. Etenim labore miles probatur, non molli-
tudine, quae illi exaturati, atque enervati, ne vobis

Ca 6

qui

quidem vestram, nedum pugnam poterunt sustinere. Quia sicut Syria res formidabiles videtur, is vel ex eo cogitet, quā imbecilla sint, quāquam tenui spe nitantur, quod neq; adhuc progredi quoquam neq; de urbe petenda deliberare ausi, sedesq; illas boni consulentes, delicias in diū quasitas, lucrū esse ambigua potestatis arbitratur. Est autem ad ioca & canilla in primis factum Syrorum genus. Tum qui Antiochiam colunt, ij studere Nigro potissimum creduntur. Nam gentes reliqua, & ciuitates, quum adhuc neminem imperio dignum aspiciant, quique sit Remp. fortiter, moderateq; gesturus, ei scilicet obedire se tandem simulant. Quod si ab Illyrico exercitu ducem creatum cognouerint, simulq; nostrum nomen inaudierint, non obscurum sanē apud ipsos, neq; ignoratum; Quippē illic etiā cū imperio presumus: neq; me profectō desidia, aut torporis arguerint, neq; vestrum exceptare impetum, aut bellicam virtutem volent experiri: praesertim quum & corporum proconitibus, & armorum exercitacionibus: & conferenda manu longē vobis impares habeantur. Quare occupemus quam primum Romā, larem ipsum imperij, reliqua dein facile expedituri, quum Deorum oraculis, tum armorum corporumq; vestrorum viribus confidentes.

ORATIO SEVERI SEVERA AD
milites dolo captos.

Sperari vos à nobis, vel sapientia vel viribus, vel etiam numero re ipsa videtis. Capti estis quā facillimē, ac nullo ferme negotio tenemini.

Quid

Quid futurum de
felicitet victimis
rio, si secleri vest
manquam sanē n
sonem, imperator
endumq; vobis, ip
rum perpetua elz
stri, aut virtutis
ebant: hoc vos tu
priuatorum in stri
distis. Ac ne eu
imperium produce
foscare ausi, homi
hac igitur crimini
vobis debentur m
cium studeat pete
pati sit, sanē vider
nebo, neque vestri
niam us, fūq; n
cipem violato in
& imperatorio sa
custoniaq; , anim
nostra largetur
mēu ita prapio.
excutos militari
autem, sic imper
edico item, tu
nas datur
hac in
be

nam poterunt su-
mirabiles vultu-
abecilla fiat, quā-
neq, adhuc pro-
tenaa deliberare
es, delicias in die
festis arbitrā-
ia in primis fa-
m Antiochiam
um creduntur.
i, quum adhuc
iant, quique sit
urus, et scilicet
od si ab illyrico
erunt simulque
obscurum sanē
ppe: ille etiā cū
cro desidia, aut
exceptare im-
lent experiri:
rococisatibus,
& conferenda
ntur. Quare
larem ipsum
turi, quum
corporumque

ERA AD

vel viribus,
s. Capti effu-
io tenemini.
Quid

Quid futurum de vobis sit, in ea manu est. Iam
scilicet victima hic statis obnoxia nostro impe-
rio, si sceleri vestro debitum quaratis supplicii.
nunquam sanē inuenietis, sanctissimum illum
senem, imperatoremq, optimum seruandum, tu-
endumq, vobis, ipsi occidistis. Romanum impe-
rium perpetua clarum gloria, quod maiores no-
stri, aut virtutis aut nobilitatis nomine suscipi-
ebant: hoc vos turpiter, fœdēq, velut aliquid ex
privatorum instrumento, quasi sectatores ven-
didistis. Ac ne eum quidem ipsum quem sic ad
imperium produxeratis, seruare saltem, aut de-
fensare ausi, homines timidissimi, prodidistis. Ob
hac igitur crimina, ac facinora vestra, mille
vobis debentur mortes: si quis par noxe suppli-
cium studeat petere. Proinde quid vos aequum
pati sit, sanē videris. Ego tamen sanguine absti-
nebo, neque vestras imitabor manus. Sed quo-
niam ius, fasq, negat stipari à vobis tam prin-
cipem violato iurciurando, ac manibus civili
& imperatorio sanguine pollutis, proditaq, fide,
custodiaq, animas quidem & corpora vobis
nostra largietur humanitas. Porro militibus
meis ita precipio. Recingant vos, ac vestimentis
excutos militaribus nudosq, dimittant. Vobis
autem, sic impero, discedatis quàm longissimē:
edico item iuroq, ac denuncio capite pœ-
nas daturum, si quis vestrum post-
hac intra centesimum ab ur-
be lapidem conspicie-
tur.

ORATIO SEVERI AD EXERCITUM.

Nequē leuitatis me quisquam ob antea-
ctā infimulet, neque infidum, aut ingra-
tum putet aduersus eum, quem pro a-
mico habuerim. Omnia nos quidem praestitimus
etiam in partem principatus, & quidem stabili-
ssimi recepto. Quod ne geminis quidem fratri-
bus facile quisquam indulsit, quod enim vos
mibi uni acquilistis, id ego cum illo commuica-
ui. Tantis autem beneficijs nestis pessimum vi-
delicet gratiam reculi Albinus, contempta vir-
tute nestis, si aq. immemor fidei, ardensq. inex-
hausta cupiditate, id vniuersum periculosē pra-
ripiendi, cuius particeps esse contra bellum, ac di-
micationem vll. vni potuisset. Neq. Deos iucro-
tur, per quos toties iuratus, neque v. stris parci-
laboribus, quos tanta cum gloria virtutēq. pro
nobis pertulistis. Quidpē successum vestrorum,
nec ipse fructu carebat, imo autem si fidem ser-
uasset, maior illi portio conigisset. Vt autem si
ipse autor malorum sis, minus videare, ita si
non ulciscare acceptas iniurias, ignauus. Nam
quum bellum aduersus Nigrum gessimus, non
ita se de sperosus inimicitiarum causas habebam-
us, sed posuim eum in medio, atq. a. huc in
disceptatione versantem pari uterq. ambitu ad-
ferabebat. Verum Albinus despect. facere, ac
iurecurando quum sit nostro munere adeptus,
que tantum legimus liberis tribuuntur, hostis
esse.

esse maius nobis
pridem beneficio
bonestauimus: ut
bellum r. suis animi
enim fuit vere illi
que infidelis, vi
propter modum soli
se v. stris, tam me
que v. stris orien-
tione quoque tate
p. h. r. r. r. pendē
figurar. paucos s
eodem suo forte
xarum ill. r. r. r.
canon. p. r. r. r.
v. r. r. r. r. r. r.
illam, qua solent
tute, D. r. r. r.
r. r. r. r. r. r.
v. r. r. r. r. r.

ORATIO

TErram
nisi q
tem v
min in. fructu
diuidetur? &
duar inter v.
Ale. pr. m.
que opus se
vos cum mai

HERODIANI ORAT.
ORATIO ANTONINI IN
Senatum habita.

Non me quidem fugit, omnem domesti-
corum cadem statim atque auribus in-
ciderit, odiosam videri, nomenq. ipsum
ut primum audiat, asferre gravem calum-
niam. Quippè infelices misericordiz, potentes
invidia sequitur, ac victus accepisse, victor at-
tulisse iniuriam videtur. Ceterum si quis verò
magis iudicio, quàm studio erga defunctum a-
liquo, rem ipsam expendat, causamq. eius, &
consilium exquirat, facile scilicet inueniet, re-
ctum esse & necessarium vindicare magis quàm
accipere iniuriam. Quippè ad cecisi calamita-
tem etiam infamia timiditatis accedit, victor,
praterquam quòd incolumis est, etiam gloriam
revelat fortitudinis. Ac cetera quidem, quæ sæpe
in me, cum veneficijs, tum omni genere insidia-
rum incendit, facile vobis est exquirere tormen-
tis. Quippè idcirco adesse omnes illis ministros
imperavi, ut verum deprehendatis. Sunt au-
tem nonnulli quoque ex his iam torti, quorum
exaudire confessionem possitis. Postremo autem
quum ego apud matrem forem venit ille in me,
quosdam secum adducens gladijs accinctus. Sed
ego re præcognita, vultus hostem sum. Neque e-
nim iam, aut fratris mentem gerebat, aut fra-
terna moliebatur. Vlcisci autem illum, qui prior
insidiatur ut instum est, ita usu quoque iam re-
ceptum. Quippè ne ipse quidem urbis huius cõ-
ditor Romulus germanum pertulit, suis tantum
operi-

te illudentem
Titum Deo
Philosophia formula
generis sui contamine
veniens comparat
vultus hostem. Qu
imponant. Vos a
alterum vobis prin
ter vestras in diu
pessantes imperat
te Imperium autem
solus possidet, ita et
animas.

EX
ORATIO

Dolere vos
velut ve
teritum
tates, casusq. hum
prudentium. Ca
atrum præcordi
tem propagabitur
gestarum, præter
communicatorum
secum deferens se
stulat tempus ho
siq. omnibus p
periculo. Videri
cuius orientis mu
belli causas præ-

operis illudentem, taceo Germanicum Nero-
nis, ac Titum Domitianum fratres. Marcus ipse
Philosophia simulator, ac inanis iudicis, Luch-
generi sui contumeliam non perulit. Ego verò
venenis comparatis in me, gladius impendente
ultus hostens. Quippè hoc illi sua opera nomen
imponebant. Vos autem Dijs gratias agite, quòd
alterum vobis principem seruauerint, neq; men-
tes vestras in diuersa partiti, sed unum tantum
spectantes imperatorem, vnam securi traduci-
te. Imperium autem Iupiter, sicut ipse inter Deos
solus possidet, ita etiam uni tantum mortalium
adiudicat.

EX V. LIBRO.

ORATIO MACRINI AD
exercitum.

Dolere vos omnes principis huiusmodi,
vel ut verius loquar, commilitonis in-
teritu minimè mirandum. Sed calami-
tates, casusq; humanos modicè ferre, id verò est
prudens. Caterum, illius memoria vestris
aeternum praecordijs insidebit, atq; ad posterita-
tem propagabitur, rerum fortiter, ac magnificè
gestarum, praterèa amoris benevolentiaq; &
communicatorum vobiscum laborum laudem
secum deferens sempiternam. Nunc autem po-
stulat tempus honore habito illius memoria, u-
stisq; omnibus persolutis, occurrere imminenti
periculo. Videtis Barbarum instantem cum to-
tius orientis multitudine, ac iustas (ut videtur)
belli causas praferentem: siquidem nos illum
prio-

priores laceffuimus, violato fœdere, atque in altissima pace bellum excitauimus. Nunc omne Romanum imperium in virtutem vestram recumbit, & si tem. Neque enim de finibus imperij aut de fluminibus dimicatio nobis aduersus magnam Regem, sed de omnibus fortunis est, quum scilicet liberos consanguineos suos vltimum veniat, quos iniuste à nobis, contraq; fœdera occisos arbitratur. Igitur arma capiamus, atque (ut mos Romano est) ordines in pralio seruemus, quippe in acie Barbarorum incomposita multitudo, ac tumultuaria, ipsa se fortasse impedit. Vester autem ordo, atque consensus pugnandiq; peritia, sicuti vobis salutem, ita hostibus perniciem arulerit. Quapropter sic velim bene sperantes dimicetis, ut Romanos decet, utq; haftenus consueistis. Ita enim & Barbaros ipsos fuderitis, & gloriam insignem adepti, fidem Romanis, ceterisq; omnibus feceritis: non dolo, aut fraude vlla, sed virtute, & armis superiorem victoriam à vobis partam.

EX VI. LIBRO.

ORATIO ALEXANDRI AD
urbanos milites.

Cuperim commilitones eiusmodi habere orationem apud vos, qua & dicenti mihi, ut consueuerat, ornamentum, & vos audientibus latuitam conciliaret. Nam cum multos annos pacem agitauerimus, si quid noui nunc audieritis, fortasse quasi præter spem acciderit, expauescetis. Decet autem viros fortes atque

moderatos quosque
requisitum in
pate agimus dolo
risa sunt. Atq;
marius videtur
confidentior ex co
stem bonam mutu
pseaequam Arta
fecit, atque ad Per
nistr. arma lace
naria, etiam in
nuncios aggregat
apio stum persi
uocetiam omitt
ret. At ille barbar
se conuere suis
gram prouocat. N
liam detrectam
a lesiu, admo
rum, qua plurim
atque Antonin
su. Quibus aut
in primis, ac glori
omnes, scire vos
reuerenter cele
sunt fortissim
cedentibus, det
repugnantibus
illis collata aci
curfibus fugac
tari, qua scilic
co, nisi a. or. im
ac perfugare

atque moderatos optima quidem optare, sed ferre quacunq; incidunt. Ut enim qua cum voluptate agimus dulcia, ita qua cum virtute, gloriosa sunt. Atque ut is qui prior laceffit, ipse sibi iniurius videtur, ita qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex iustitia spem bonam mutuatur. Artaxares vir Persa, posteaquam Artabanum dominum suum interfecit, atque ad Persas imperium transtulit, etiam nostra arma laceffere despecta maiestate Romana, etiam incursum, ac vastare nostras provincias aggreditur. Huic ego per literas à principio studui persuadere, ut inexplebilem illam recordiam omitteret, neve aliena concupisceret. At ille barbara insolentia prosectus, neque se continere suis sedibus iam vult, et nos ad pugnam provocat. Ne cunctemur igitur, neve praelium detrectemus, sed quicumque seniores hic adestis, admonete quamprimum illum trophæorum, qua plurima adversus Barbaros Severo, atque Antonino parente meo ducibus excitatis. Quibus autem atas integra est, laudem hanc in primis, ac gloriam concupiscere ut intelligant omnes, scire vos non solum pacem mansuetudinem, ac reuerenter colere, verum etiam quum res postulat fortissimè praeliari. Quippe Barbari, ut cedentibus, detrectantibusque acriter instant, ita repugnantibus minimè resistunt. Neque enim illis collata acies spem victoria pollicetur, sed excursibus fugaque, utentes, lucrari se demum putant, qua scilicet rapuerunt. At nos, qui omnia copiosi a. or. inataque habemus, tum illos vincere ac profligare semper diuicimus.

E Duobus periculis, quorum alterum praesens manifestumque: alterum futurum forsitan, dubiumque: euentus, eligendum tibi hodie alterutrum est, ut aut nos, teque una serues, et spem meliorem, qua omnes freti sumus, amplectaris, aut iam iam nostris manibus intereas. Quod si potiora malueris, multa ad spem bonam viatica sunt. Quippe inuisum omnibus Maximinum, pestemque illam crudelissima tyrannidis tollēs, vitamque antehac praclarē tibi actam illustri gloria cumulabis, maximosque à senatu P. Q. R. honores, ac sempiternam laudem nancisceris. Sin verò abnueris, ac nobiscum conspirare pernegaueris, iamiam te hic obtruncabimus, atque ipsi quoque (si oportuerit) occiso tibi immoriemur. Maius nanque facinus ausi sumus, quam ut salui esse citra desperationem possimus. Iacet enim tyrannidis minister, huiusque poenas crudelitatis, nostris nunc nuper manibus interemptus. Quapropter si consenseris nobiscum, atque in partem periculorum accesseris, quum ipse honorem imperij consequeris, tum quod nos facinus perpetrauius, laude quam supplicio dignum reputabitur.

ORATIO MAXIMINI AD MIL-
ites in campum conuocatos.

S Cio me vobis incredibilia, nouaque dicturū,
sed (ut ego existimo) non tam admiratio-

neque risu dignum
tunc Germani
mata. qui de pace
faciem, qui olim
tur, nunc suas intru-
ant, quam gloria
megistarum periculi
innotuerunt, quum
sumus. Verum (nunc
um) Carthagine
delissim. Et extre-
brum iussu an coar-
luant principatus
cum apud eos Proci-
insolent. Quibus
ter lacerata exigua
telum, proque bellici-
tum, dictaque proci-
peritur. Neque vero
in orbe nuntiandi
lum si audemque, oc-
mstabileque sit. Ron-
prompta clamor
scilicet vobis est. S-
conspexerint, truci-
cileantes, ac suum
publicam neglecte
etiam quae acta in
est profecto quod
nentiam diuore
gruentiam, vilita-
teferri, quippe

RAT.
RO.
NIS AD

um alterum pra-
rum futurum for-
gendum nobis no-
reg, vna ferat,
fret: sumus, am-
anibus interea.
ita ad spem bonā
omnibus Maxi-
sima tyrannidis
id tibi actam il-
mosq, a senatu P.
laudem nant: is-
scum consp: are
obtruncabimus,
occiso tibi immo-
ausi amus, qui
in p: sumus. Latet
q: cenae crudeli-
bus interemptus.
um, atq, in par-
um ipse honorem
nos facinus per-
icio dignum re-

AD MILLI-
atos.
nouūq, dēstruū,
am administratio-
ne

ne, quam risu digna. Arma vobis vestraq, vir-
tuti non Germani inferunt sapē deuicti, nō Sar-
mata, qui de pace nobis quotidie supplicant. Per
sa iterū, qui olim Mesopotamiam peruagaban-
tur, nunc suas intra sedes quiescere boni consu-
lunt, quum gloria in armis vestra, tum rerum a
me gestarum periculo edocti, qua iam tum illis
innotuerunt, quum tuendi ripas exercitui pra-
fuimus. Verū (ne quid magis ridiculum dixe-
rim) Carthaginiensis insaniunt, atq, senē infor-
licissimo, & extremo iam aetatis delirante, du-
bium suasit an coactu, quasi aliqua in pompa
ludunt principatum. Quo enim fieri exercitus,
cum apud eos Proconsulis ministerio lictores sa-
tisfaciant. Quibus porro vsuri armis, ubi pra-
ter lanceas exiguas ad feras excipiendas nihil sit
telorū, proq, bellicis exercitationibus chori tan-
tum, dictaq, procacia, & numeri quidam vsur-
pentur. Neq, vero vos peterrefecerint, qua facta
in urbe nunciantur, nempe Vitellianus per do-
lum fraudemq, occisus est. Quam autem leue
instabileq, sit Romani populi ingenium, quam
prompta clamorum tenuis audacia, notissimū
scilicet vobis est. Si duos modo, tresue armatos
confexerint, trudentes alter alterum, & pro-
culcantes, ac suum quisq, periculum fugiantes,
publicam neglectui habent. Quod si quis vobis
etiam qua acta in senatu sunt, renunciauit, non
est profectō quod miremini nostram illis conti-
nentiam duriorē videri, atq, ob id morū con-
gruentiam, vitamq, illius luxuriam nobis an-
teferri, quippe apud illos fortissima quaq, as-
gra-

gravissima pro aspernatis, dissoluta atque debacchantia pro nitidis voluptuarijsq; h' Gentur. Quoties nostrum quidem imperium quoniam indulgentum atq; moderatum reformidat, Gordiani delectantur nominas, cuius infamia vita minime vos praterit. Igitur adversus hos atque huiusmodi homines bellum vobis est milites, si tamen id bellum appellandum. Nam ut mihi quidem atq; aliis ceteris omnibus videtur, non prius Italiam attigerimus, quam illorum maxima pars ramos supplices, liberosque suos preferentes, nostris se pedibus aduoluent, aut formidine degeneri fugam facient, ut mihi liberum sit bona illorum vobis contribuere, quibus in perpetuum perfuamini.

EX VIII. LIBRO.

ORATIO MAXIMI AD
milites.

Quam fuerit ex vobis poenitentia, & reconciliata cum Romanis gratia, respicienda didicistis, pacem videlicet pro bello agitantes, servato etiam militari iureiurando, quod est unum Romani principatus mysterium sanctissimum. Quare debetis etiam deinceps huiusmodi commotis frui, fidem populo servantes, senatusq; Rom. & nobis imperatoribus, quos à nobis hinc, & r'ibus q' stis, longaq; serie generis quasi per gradus quorundam pronetos pari iudicio S. P. Q. R. elegerunt. Neq; enim vains tantum hominis peculiaris possessio principatus est: sed communis utriusque totius Rom. P. si quidem in. II.

illa aique
namque
imperium
firmat
cuius
ad
esse
Nam
omnibus
geremus
plures
adulenti
facient
contribuere
qui

BRO.

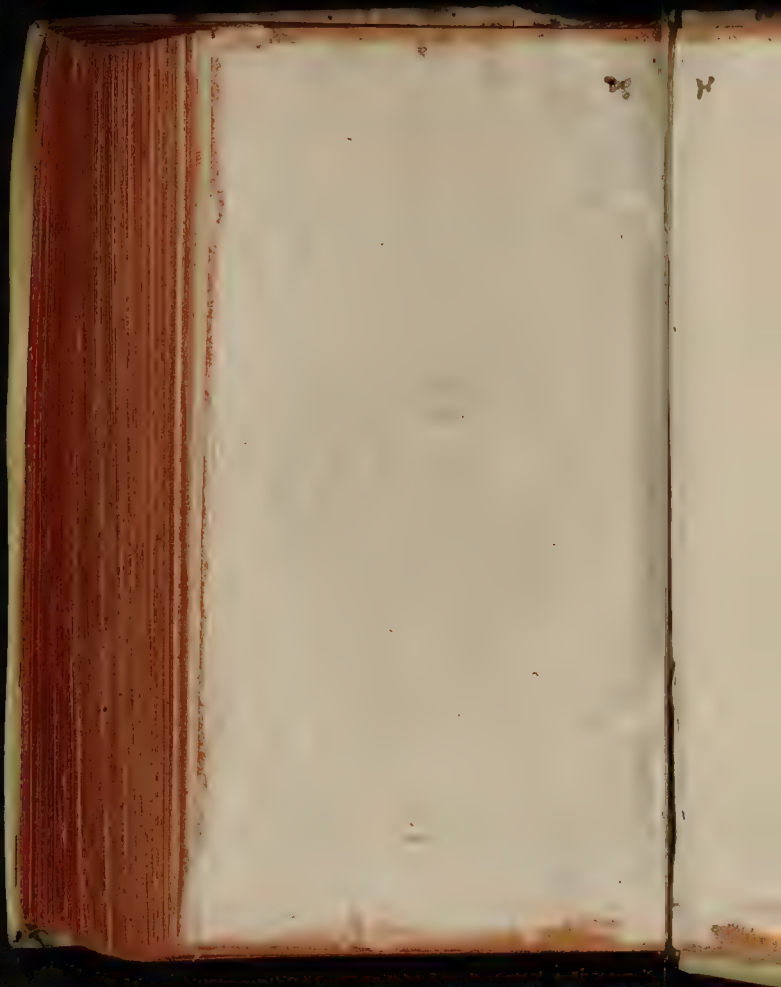
MI AD

in poenitentia
ante gratia
delicti pro bello
ari in reurando
mysterium
etiam deinceps
dem populi serva
peratantibus quos
gaudio
fectos paritudo
m vultu tantum
Rom. P. si qui
m. 24

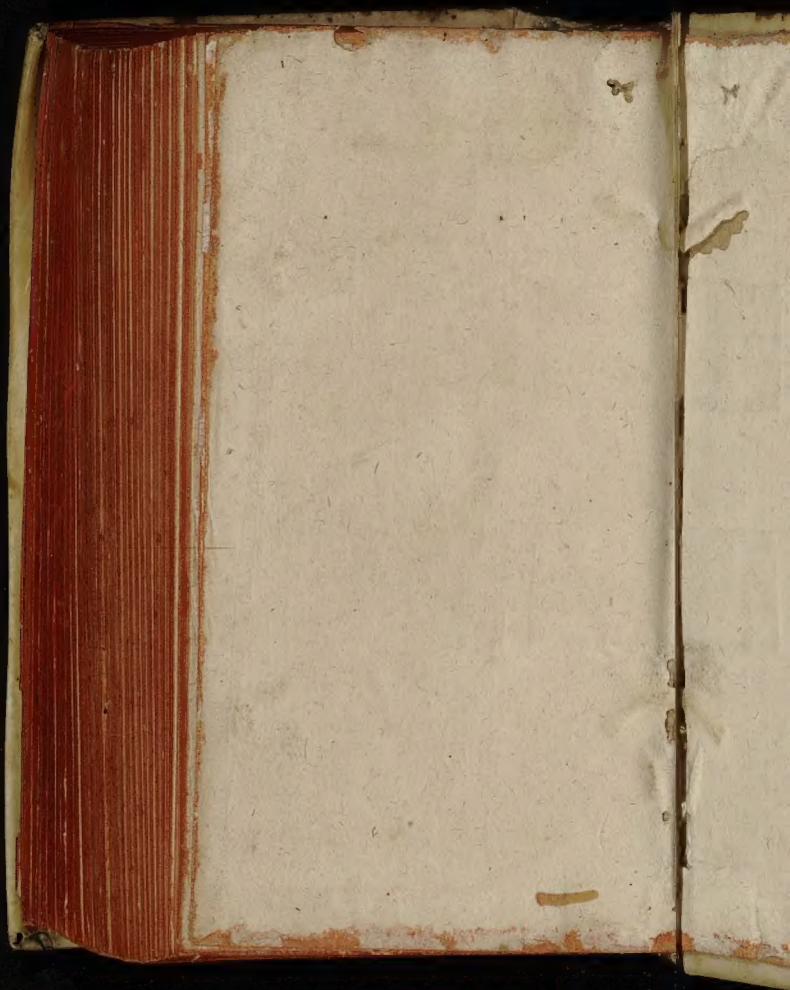
illa urbe sita est imperij fortuna: nobis autem
dispositio tantum, atq; administratio princi-
patus una vobiscum demandata est. Qui si or-
atorem quem decet, ac modestiam retinebitis, si
debitum principibus honorem ac reverentiam
exhibebitis, quum ipsi beatam vitam, bonisq;
omnibus affluentem adq; iscomini, tam nationes
ac civitates uniuersa pacem colentes in officio
permanebunt. Viuetis autem cuncti ex animi
vestri sententia domi sua quisq; neque in exter-
nis regionibus conflictabimini. Ut autem Bar-
bara gentes pacem quietemq; tueantur, nobis
cum hoc erit labor. Nam cum duo sint imperato-
res, facilius urbana res administrabuntur, atq;
externa, praesto scilicet futuro aliterutro, quo-
cunque usus vocauerit. Neque verò suspice-
mini rerum superiorum memoriam illam super-
fore, aut in nobis: quippe nihil non iussi fecistis,
aut in Ro populo nationibusq; alijs, quacumq; ob
acceptas iniurias deiciuerunt, sit omnium
obliuio, sit foedus constantis amicitiae,
fidesq; beneuolentia ac mode-
rationis sempiter-

na.

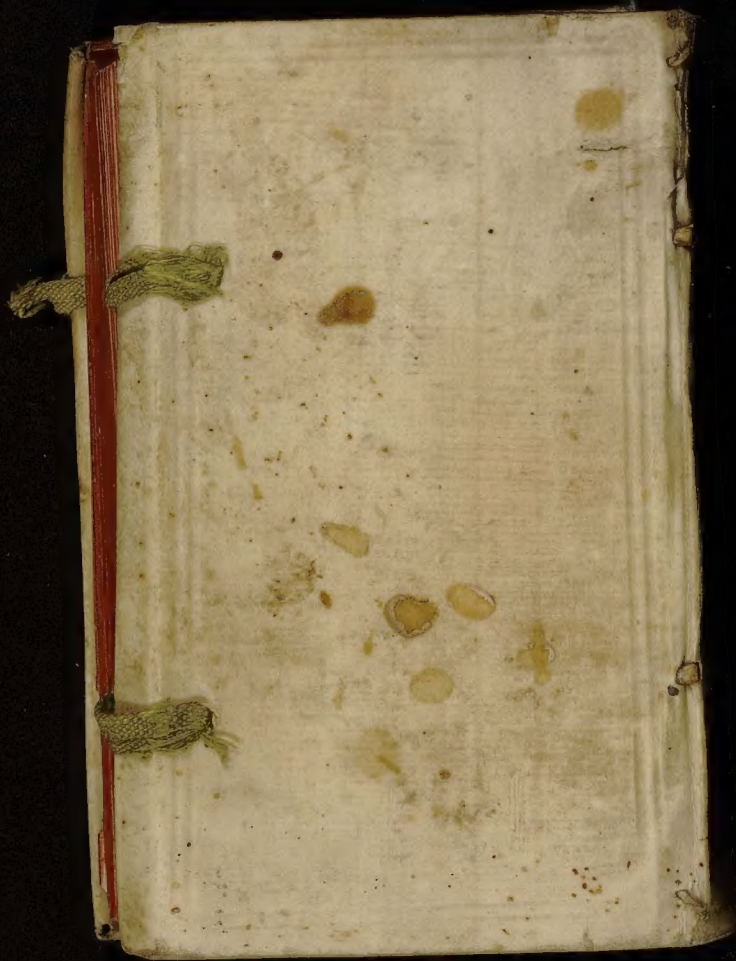
F I N I S.

Orationes
Selectae ex
Historiis